Asery Tamusi karetary

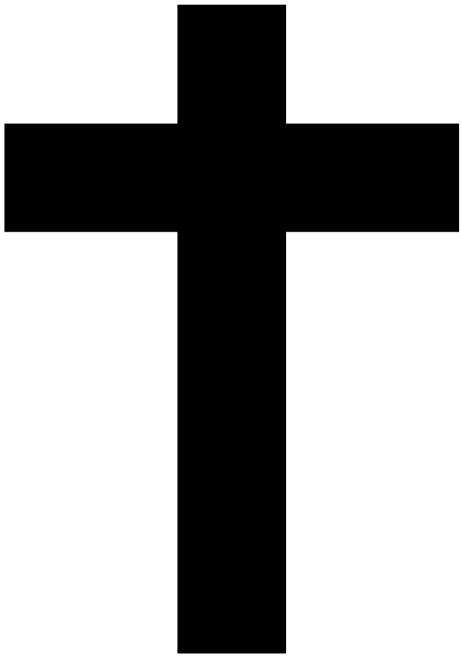

New Testament in Carib (NS:car:Carib)

Asery Tamusi karetary
New Testament in Carib (NS:car:Carib)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Carib

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Carib

car

Suriname

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:
You must give Attribution to the work.
You do not sell this work for a profit.
You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.
Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Carib

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 23 Aug 2023 from source files dated 29 Jan 2022
b3160da0-ac2a-5756-946f-ceb4b4d56e4f

Contents

Mateus 1
Markus 52
Lukas 86
Johanes 140
Apojoma'san 176
Rome 224
1 Korinte 246
2 Korinte 267
Galatie 280
Efese 287
Filipi 294
Kolose 299
1 Tesalonika 304
2 Tesalonika 309
1 Timoteus 312
2 Timoteus 318
Titus 323
Filemon 326
Simosu 328
Jakobus 345
1 Petrus 351
2 Petrus 357
1 Johanes 361
2 Johanes 367
3 Johanes 368
Judas 369
Jesus nenepo'po 371

Mateus nimero'po iru'pyn oka
Uwapo torupamy

Iru'pyn me moro Mateus nimero'po kareta erupary jako ky'waine, moro inimero'po apo'ny me moro penato Tamusi auran wairy kysenejaton. Pyimemboto moro penato Tamusi auran ekari'san. Iwara mo'karon Simosu epanopyry 'se man, iru'pyn me moro tynimero'po oka uku'to'me i'waine. Ero nono tu'po mo'ko Jopoto Jesus wopyry 'wa moro penato Tamusi auran ka'po'po uku'pojan irombo. One wara kari'na undymanen me tywairy 'se Tamusi wairy poko Jesus 'wa kari'na emepa'san ekari'san. Morokon potonon Jesus wykato'konymbo auranano ta morokon otykon kysenejaton (Mateus 5-7).

Ero kareta wota'saka'san

1:1 - 4:25 Jesus 'wa ero nono tu'po tamamyry a'mory
5:1 - 18:35 Galilea po Jesus emaminary
19:1 - 20:34 Jerusalem 'wa Jesus wytory
21:1 - 27:66 Morokon irokonymbo ro ero nono tu'po Jesus emando'kon kurita
28:1-20 Moro tyromby'po wyino Jesus awomyry

Jesus Kristus tangonymbo

1 Mo'ko David parymbo, mo'ko Abraham parymbo Jesus Kristus tangonymbo etykon
a'pemy'san karetary.

2 Abraham 'wa Isak typa'kano'se man.
Isak 'wa Jakob typa'kano'se man.
Jakob 'wa Juda, mo'karon ipiryjan enapa typa'kano'se mandon,
3 Juda 'wa mo'ko Tamar maro Peres, mo'ko Sera enapa typa'kano'se mandon.
Peres 'wa Hesron typa'kano'se man.
Hesron 'wa Aram typa'kano'se man.
4 Aram 'wa Aminadab typa'kano'se man.
Aminadab 'wa Nakson typa'kano'se man.
Nakson 'wa Salmon typa'kano'se man.
5 Salmon 'wa mo'ko Rahab maro Boas typa'kano'se man.
Boas 'wa mo'ko Ruth maro Obed typa'kano'se man.
Obed 'wa Isai typa'kano'se man.
6 Isai 'wa mo'ko poto 'su jopoto David typa'kano'se man.
David 'wa mo'ko Uria pytymbo maro Salomo typa'kano'se man.
7 Salomo 'wa Rekabeam typa'kano'se man.
Rekabeam 'wa Abia typa'kano'se man.
Abia 'wa Asaf typa'kano'se man.
8 Asaf 'wa Josafat typa'kano'se man.
Josafat 'wa Joram typa'kano'se man.
Joram 'wa Usia typa'kano'se man.
9 Usia 'wa Jotam typa'kano'se man.
Jotam 'wa Akas typa'kano'se man.
Akas 'wa Hiskia typa'kano'se man.
10 Hiskia 'wa Manase typa'kano'se man.
Manase 'wa Amos typa'kano'se man.
Amos 'wa Josia typa'kano'se man.

1:1 Lukas 3:23-38

11 Josia 'wa Jekonia, mo'karon ipiryjan enapa typa'kano'se mandon, moro Babylon
'wa Simosu emimarykon jako.

12 Moro Babylon 'wa Simosu emima'san wyino,
Jekonia 'wa Sealtiel typa'kano'se man.
Sealtiel 'wa Serubabel typa'kano'se man.
13 Serubabel 'wa Abihud typa'kano'se man.
Abihud 'wa Eljakim typa'kano'se man. Eljakim 'wa Asor typa'kano'se man.
14 Asor 'wa Sadok typa'kano'se man.
Sadok 'wa Akim typa'kano'se man.
Akim 'wa Eliud typa'kano'se man.
15 Eliud 'wa Eleaser typa'kano'se man.
Eleaser 'wa Matan typa'kano'se man. Matan 'wa Jakob typa'kano'se man.
16 Jakob 'wa Josef typa'kano'se man.
Josef ro Maria yino me tywaije man.
Mo'ko ro Jesus, mo'ko Mesias me kynejatojaton inoro sano me tywaije man.

17 Abraham wyinombo ro David taronaka mo'karon kari'na pa'kano'namonymbo
ainapatoro itu'ponaka okupa'en mandon. David wyinombo ro Babylon 'wa Simosu emi-
mary taronaka mo'karon kari'na pa'kano'namonymbo ainapatoro itu'ponaka okupa'en
mandon. Moro Babylon 'wa emimarykon wyinombo ro mo'ko Mesias taronaka
mo'karon kari'na pa'kano'namonymbo ainapatoro itu'ponaka okupa'en mandon.

Jesus womary

18 Jesus Kristus ero wara tywoma man: Epekaty'po wyino ty'wa, mynoto me terapa
mo'ko Jesus sano Maria wairy ukuty'po mo'ko Josef 'wa, moro tymaro emamyry
uwaporo. Mo'ko Tamusi a'kary pori'tory 'wa te mynoto me tyje kynakon.
19 Mo'ko ino man Josef tamambore kynakon. Pyiwano taka mo'ko typyty man
emapory 'se'pa kynakon. Iro ke ro ekapyn ta inondary 'se kynakon. 20 Moro wara
iwonumengary jako 'ne iwoneto amy Tamusi apojon wonepo'po i'wa. Ika'po: “Josef,
David parymbo, apyty me mo'ko Maria apyiry poko kytety'kai. Mo'ko iwe'mekatopo
irombo Tamusi a'kary wyino man. 21 Amy wokyry'membo apyitan. Mo'ko ety me ro
Jesus yko me. Mo'ko ro irombo ta'sakarykon epano'tan morokon yja'wan me iwe'i'san
wyino.”
22 Pa'poro moro tywo'ka'se man ero tauran uku'ponenymbo Jesaja 'wa Tamusi
nekari'po'po wo'ka'to'me:
23 Eneko. Mo'ko wokyry anukutypyn mynoto me kynaitan. Amy wokyry'membo
apyitan. Ety me Emmanuël yta'ton.
Moro tauro'po man: ‘Tamusi kymaroine man’.

24 Moro one'no wyino tupaka'po mero, mo'ko Josef we'i'po mo'ko Tamusi apojon
wyka'po wara ro. Maria apo'i'po i'wa typyty me. 25 Anipokonoma'pa te iwe'i'po, mo'ko
ty'me apyiry uwaporo i'wa. Irombo ety me Jesus yry'po i'wa.

2

Mo'karon siriko menganamon

1 Poto 'su jopoto me mo'ko Herodes a'ta, undy wyino siriko menganamon tunda'san
Jerusalem 'wa, moro Judea tano Betlehem po mo'ko Jesus woma'po wyino. 2 Ika'san:

1:11 2 Koningen 24:14-15, 2 Kronieken 36:10, Jeremia 27:20 **1:18** Lukas 2:1-7 **1:18** Lukas 1:27 **1:21** Lukas 1:31 **1:23** Jesaja 7:14 (LXX) **1:25** Lukas 2:21

“Oje ko mo'ko oma'senan Simosu Jopotory nan? Moro isirikory wepa'kary enei irombo
na'na. Ety awonga na'na nopyi.”
3 Moro eta'po mero, mo'ko jopoto Herodes we'naranga'po, pa'poro mo'karon
Jerusalem ponokon maro. 4 Pa'poro mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, pa'poro
mo'karon Tamusi karetary uku'namon enapa a'nano'po'san i'wa. Oje mo'ko Mesias
womary man ukutyry 'se iwyinoine kynakon. 5 Ika'san i'wa: “Betlehem po, Judea ta.
Tymero irombo man mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo 'wa:
6 Amoro, Juda yinonorymbo tano Betlehem, irombo ro ko'warono kapyn amoro mana
morokon Juda tanokon potonon ra'na. Awyino ro irombo amy poto 'su jopoto
kyno'tan. Mo'ko ro mo'karon ypyitorykon Israel pajanymbo enenen me kynai-
tan.”

7 Irombo Herodes 'wa ekapyn ta mo'karon siriko menganamon ko'mapo'san. Moro
siriko wonepotopombo kurita poko iru'pyn me imero iwoturupo'po i'waine. 8 Irombo
Betlehem 'wa emoky'san i'wa. Ika'po i'waine: “Pa'poro one wara mo'ko pitani wairy
imengatandoko iru'pyn me. Epory'po mero, ekari'toko me y'wa, ety awonga wyto'se
me awu enapa.”
9 Mo'ko jopoto auran eta'po mero, ito'san. Irombo moro siriko, moro iwepa'kary
tone tywaije i'waine kynakon iro wyto'po uwapoine. Irombo mo'ko pitani waitopo
epo moro siriko poropy'po. 10 Moro siriko ene'po me ro rapa ty'waine, poto me
imero ewa'pota'san. 11 Moro auto taka tywo'my'san mero, mo'ko pitani ene'po i'waine
mo'ko isano Maria maro. Iwokunama'san ety awongato'me. Morokon tynyrykon
je'nykon etapurumaka'san i'waine. Ika'mi'po, typoporen tykoro'kamy, typoporen itupu
epuku'po yry'san i'waine i'wa.
12 Irombo iwonetoine Tamusi 'wa uru'san, Herodes 'wa rapa erama'pa iwaito'ko'me.
Iro ke ro amy terapa oma ta iwerama'san tywaito'kon 'wa.

Egypte 'wa etuwarikano

13 Ito'san wyino Josef woneto amy Tamusi apojon wonepo'po. Ika'po i'wa: “Ajawongo.
Mo'ko pitani maro, mo'ko isano maro enapa etuwarikako Egypte 'wa. Moro po ro aiko
me moro aweramary man ekarityry 'wa ro y'wa. Mo'ko Herodes irombo mo'ko pitani
upitan iwoto'me.”
14 Josef awomy'po. Moro koko noro mo'ko pitani maro, mo'ko isano maro enapa
iwomima'po Egypte 'wa. 15 Herodes rombyry 'wa ro moro po iwe'i'po. Iwara ro ero
Tamusi auran uku'ponenymbo nekarity'po wo'kapy'po:
Egypte wyino ymuru siko'mai.

16 Mo'karon siriko menganamon 'wa tamu'ma'po ukuty'po mero, mo'ko Herodes
wore'ko'po imero. Irombo warinu pokonokon emoky'san i'wa Betlehem 'wa. Moro
wyino ro pa'poro mo'karon oko siriko aitonon wokyryja'makon, mo'karon oko siriko
anapo'i'pa noro aitonon wokyryja'makon enapa wopo'san i'wa. Mo'karon siriko men-
ganamon nekarity'po siriko wepa'katopombo kurita poko irombo tywo'po'se kynakon.
17 Moro jako ro ero Tamusi auran uku'ponenymbo Jeremia nekarity'po wo'kapy'po:
18 Rama po ura, ataikapo'no kynotanon. Rakel turare man ty'makon poko. Atu-
rake'kapo'pa man, uwa rapa iwairykon ke.

Eramano

19 Mo'ko Herodes romby'po mero, Josef woneto amy Tamusi apojon wonepo'po
Egypte po. 20 Ika'po: “Ajawongo! Mo'ko pitani maro, mo'ko isano maro enapa eramako
mo'karon Israel pajanymbo yinonory 'wa. Mo'ko pitani wory 'sangonymbo tyromo'se
terapa mandon.”

2:6 Micha 5:2 **2:15** Hosea 11:1 **2:18** Jeremia 31:15

21 Irombo Josef awomy'po. Mo'ko pitani maro, mo'ko isano maro enapa iwerama'po
mo'karon Israel pajanymbo yinonory 'wa.
22 Mo'ko tyjumy Herodes y'petakan me Judea jopotory me mo'ko Arkelaus wairy
eta'po mero te ty'wa, tanarike Josef kynakon moro 'wa tytory poko. Tywoneto turu'po
mero, iwomima'po Galilea 'wa. 23 Moro po ro amy Nasaret tatynen aitopo 'wa amanje
ito'po. Iwara ro ero Tamusi auran uku'ponamonymbo nekarity'po wo'kapy'po:
Nasaret pono me kynejatota'ton.

3

Mo'ko kari'na etykanen Johanes

1 Moro jako ro mo'ko kari'na etykanen Johanes 'wa moro Judea wo'iry ta oty ekarory
a'mo'po. 2 Ika'po: “Ajemamyrykon u'matoko. Tamusi nundymary tyse waty terapa
man.” 3 Mo'ko poko ro mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo Jesaja taurana man, moro
ero wara tykary jako:
Moro iponomyn wo'i ta amy ko'tatoto auran kynotanon: “Mo'ko Jopoto emary ika'toko.
Sapatoro morokon emary ytoko.”

4 Johanes wo'my me kameri ypotymbo kapy'po kynakon. Ekundy me tonomy
pi'pombo kapy'po kynakon. Kasapa erepary me kynakon wano maro. 5 Mo'karon
Jerusalem ponokon, pa'poro mo'karon Judea ponokon, pa'poro mo'karon Jordan
po amandonon wo'to'konymbo kynakon i'wa. 6 Iwosetykapoto'konymbo kynakon
moro Jordan tunary taka. Moro tatykarykon jako ro, pa'poro yja'wan me tywe'i'san
ekari'topombo i'waine kynakon. 7 Pyime enapa Farise, Saduse wopy'san i'wa ase-
tykapo. Ika'po i'waine: “Yja'wangonymbo 'ne roten, noky ko moro o'toto Tamusi
erekuru wyino awetuwarikarykon man ekano'poi o'waine? 8 Ajemamyrykon u'ma'po
enepotoko. 9 Aturu'san ta te kykaton: ‘Abraham na'na tamurumbo me man.’ Wykaje
irombo o'waine: Tamusi erokon topu kapyry taro man Abraham pajanymbo me.
10 Moro wywy tyje terapa man moro wewe undy po. Pa'poro epepo'non wewe akotory
kynaitan. Wa'to taka ipapyry kynaitan. 11 Awu tuna ke katykaton moro ajemamyrykon
u'ma'po enepoto'me.* Mo'ko wena'po ta kyno'san inoro te yko'po pana'pe man.
Isapatokanen me ywairy pairo supija. Mo'ko ro Tamusi a'kary ke ajetykata'ton, wa'to
ke enapa. 12 Moro aresi pombokatopo irombo aina terapa man. Irombo moro aresi
werikatopo a'metan. Irombo moro aresi kura'matan moro ikura'matopo auto ta. Moro
iwerirymbo koro'katan te e'wutypyn wa'to ke.”

Jesus wosetykapory

13 Irombo Galilea wyino Jesus tunda'po moro Jordan 'wa Johanes 'wa asetykapo.
14 Johanes te a'kotory 'se rypo kynakon. Ika'po i'wa: “O'wa te yjetykary manombo man.
Irombo y'wa terapa mo'san?” 15 Jesus 'wa te ejuku'po: “Yjetykary kysa'kotoi. Pa'poro
irombo Tamusi nisanory kapyry ky'waine man.” Morombo mero Johanes we'i'po
ana'koto'pa noro. 16 Jesus etyka'po. Moro tuna wyino tu'tary akono mero, kapukon
wendakary ene'po i'wa. Mo'ko Tamusi a'kary wony'tory ene'po i'wa amy akukuwa
wara tytu'ponaka. 17 Irombo kapukon wyino amy auranano wota'po. Ika'po: “Mo'se
ro, mo'ko nipynen ymuru mo'se man. Yturu'po ewa'pory me man.”

2:23 Markus 1:24, Lukas 2:39, Johanes 1:45 **3:1** Markus 1:1-8, Lukas 3:1-17, Johanes 1:6,19-34 **3:2** Mateus 4:17, Markus 1:15 **3:3** Jesaja 40:3 (LXX) **3:4** 2 Koningen 1:8 **3:7** Mateus 12:34, 23:33 **3:9** Johanes 8:33 **3:10** Mateus 7:19 * **3:11** Moro ‘u'ma'po enepoto'me’ y'petakan me ‘u'mato'me’ tywairy taro man. **3:13** Markus 1:9-11, Lukas 3:21-22, Johanes 1:32-34 **3:17** Genesis 22:2, Ware 2:7, Jesaja 42:1, Mateus 12:18, 17:5, Markus 1:11, Lukas 9:35

4

Ewa'rumy tamuru 'wa Jesus u'kuru

1 Irombo Tamusi a'kary 'wa Jesus aro'po iponomyn wo'i taka, mo'ko ewa'rumy tamuru
'wa u'kuto'me. 2 Oko-kari'na kurita, oko-kari'na koko tywonema'po wyino ikumyry'po.
3 Irombo mo'ko u'kunen wopy'po I'wa. Ika'po I'wa: “Tamusi ymuru me ro aja'ta iro ke,
ajauranako, erokon topu wonurimato'me perere me.” 4 Jesus 'wa te ejuku'po: “Tymero
man:
Perere poko roten kapyn kari'na kynemandan, pa'poro Tamusi yndary wyino
epa'katoto auranano poko te.”

5 Irombo mo'ko ewa'rumy tamuru 'wa aro'po moro kurano aitopo 'wa. Moro Tamusi
auty retyry esipiry tu'ponaka yry'po i'wa. 6 Irombo ika'po I'wa: “Tamusi ymuru me ro
aja'ta, ata'porongo po'ponaka. Tymero irombo man:
Tamusi tapojongon emo'tan ajupu'po me. Awomarymbo apyita'ton, apupuru aniwo'pa
awaito'me topu pona.”

7 Jesus wyka'po i'wa: “Tymero enapa man:
Mo'ko Ajopotory Tamusi anu'ku'pa maitake.”

8 Irombo mo'ko ewa'rumy tamuru 'wa aro'po amy kawono imero wypy tu'ponaka.
Pa'poro ero nono tu'ponokon potonon jopotokon nundymarykon kuranory enepo'po
i'wa Jesus 'wa. 9 Irombo ika'po I'wa: “Pa'poro moro sytake o'wa, tokuna'po yjety
awonga'poto o'wa.” 10 Morombo mero Jesus wyka'po i'wa: “Omimako, Satan! Tymero
irombo man:
Ajopotory Tamusi po'ponaka roten mokunamatake. Mo'ko ety roten mawongatake.”

11 Irombo mo'ko ewa'rumy tamuru 'wa inonda'po. Mo'karon Tamusi apojongon
wopy'san terapa epano'se.

Jesus 'wa tamamin a'mory

12 Yja'wangon kari'na aru'katopo taka Johanes aru'ka'po eta'po mero, Jesus wom-
ima'po Galilea 'wa. 13 Nasaret 'wa amanje rapa ito'pa iwe'i'po. Kafaraum 'wa ter-
apa ito'po amanje, moro tuna juwembory esi'wonaka, mo'ko Sebulon maro Naftali
yinonory 'wa. 14 Iwara ro ero Tamusi auran uku'ponenymbo Jesaja nekarity'po
wo'kapy'po:
15 Sebulon yinonory, Naftali yinonory enapa, moro tuna juwembory 'wa ytototo oma
pato man iro, moro Jordan kopose me enapa man iro, mo'karon Simosu me
e'i'non yinonory Galilea, 16 mo'karon ewa'rumy ta amandonon kari'na amy poto
'su aweinano enejaton. Mo'karon tawa'ruman romo'no waitopo po amandonon
'wa aweinano kynawonjan.

17 Morombo wyino mo'ko Jesus 'wa amy oka ekarityry a'mo'po ero wara: “Aje-
mamyrykon u'matoko. Moro Tamusi nundymary irombo tyse waty terapa man.”

Mo'karon koromonokon Jesus nemeparykon

18 Irombo moro Galilea tano tuna juwembory esi'wo tytory jako, oko asepiryjan
ene'san i'wa: Simon, mo'ko Petrus me enapa kynejatojaton inoro, mo'ko ipiry Andreas
maro. Woto pokonokon mo'karon kynatokon. Moro tuna juwembory ta sipi pa'satokon.

4:1 Markus 1:12-13, Lukas 4:1-13 **4:1** Simosu 2:18, 4:15 **4:4** Deuteronomium 8:3 **4:6** Ware 91:11-12 **4:7** Deuteronomium 6:16 **4:10** Deuteronomium 6:13 **4:12** Markus 1:14-15, Lukas 4:14-15 **4:12** Mateus 14:3, Markus 6:17, Lukas 3:19-20 **4:13** Johanes 2:12 **4:15** Jesaja 9:1-2 **4:17** Mateus 3:2 **4:18** Markus 1:16-20, Lukas 5:1-11

19 Irombo ika'po i'waine: “O'toko ywena'po ta. Kari'na pokonokon me terapa kyta'ton.”
20 Irombo o'win wytory morokon tysipirykonymbo nonda'san i'waine. Jesus wena'po
ta terapa ito'san. 21 Irombo a'si 'ko rapa tyto'po mero, oko amykon rapa asepiryjan
ene'san i'wa: mo'ko Sebedeus ymuru Jakobus mo'ko ipiry Johanes maro. Kurijara
ta morokon tysipirykon ato'satokon mo'ko tyjumykon Sebedeus maro. Jesus 'wa
iko'ma'san. 22 O'win wytory moro kurijara ta ro mo'ko tyjumykon no'po i'waine. Jesus
wena'po ta terapa ito'san.

Kari'na kura'mary Jesus 'wa

23 Irombo pa'poro morokon Galilea tanokon Simosu wota'nano'to'kon autokon ta
emeparykon aropoty'po i'wa. Ijako ro moro Tamusi nundymary ekapory ekarojakon.
Pa'poro anyky wyino, je'tunano wyino enapa iru'pa rapa mo'karon kari'na yjakon.
24 Moro ekary wota'po ro pa'poro Sirie po. Irombo pa'poro mo'karon mene aitonon
aro'san i'waine I'wa: pa'poro roten anyky pe aitonon, je'tunano na'karykarykon,
takyramon, nuno nany'korykon, wajaku pangon enapa. Ikura'ma'san i'wa. 25 Pyime
kari'na apyimykon 'wa iwekena'po. Galilea ponokon, Dekapolis ponokon, Jerusalem
ponokon, Judea ponokon, Jordan koposenokon aito'kon ponokon wopy'san i'wa.

5

Mo'karon sara'me kynaita'ton inaron

1 Mo'karon kari'na apyimykon ene'po mero, Jesus wonuku'po moro wypy tu'ponaka.
Iwotandy'mo'po mero, mo'karon inemeparykon wopy'san I'wa. 2 Irombo emeparykon
a'mo'po i'wa. Ika'po:
3 “Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon Tamusi embata oty'pambo aitonon.
I'wanokon me ro irombo moro Tamusi nundymary man.
4 Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon kata'mato aitonon. Tamusi irombo
kynewa'porota'ton.
5 Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon pyi'me'ke aitonon. Ero nono apyita'ton
irombo ty'wanokon me.
6 Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon tamambore aino 'sangon. Tamusi irombo
kynytan i'waine.
7 Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon ta'sakary kotanory enenamon. Ikotanorykon
enetan enapa irombo Tamusi.
8 Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon ituru'san tykoroka man inaron. Tamusi
eneta'ton irombo.
9 Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon sara'me aino ene'namon. Tamusi irombo
ty'makon me kynejatota'ton.
10 Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon tamambore aino poko kari'na erekuru
niwekenarykon. I'wanokon me ro irombo moro Tamusi nundymary man.

11 “Sara'me 'ne janon maita'ton, yjupu'po me ajejurukon jako kari'na 'wa, aweke-
narykon jako erekurukon 'wa, apokoine yja'wangon onapi ekarityry jako i'waine.
12 Tawa'pore aitoko me. Ajewa'porykon nominon. Moro ajepetykon irombo poto me
man kapukon ta. Iwara enapa uwapo mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo
tywekena tywaije mandon kari'na erekuru 'wa.”

Wajo, aweinano enapa

4:23 Lukas 6:17-19 **4:23** Mateus 9:35, Markus 1:39 **5:1** Lukas 6:20-23 **5:4** Jesaja 61:2 **5:5** Ware 37:11
5:6 Jesaja 55:1-2 **5:8** Ware 24:3-4 **5:10** 1 Petrus 3:14 **5:11** 1 Petrus 4:14 **5:12** 2 Kronieken 36:16, Apojoma'san 7:52

13 “Ero nono wajory me mandon amyjaron. Moro iposinymbo wyto'ma'poto te, oty
ke noro ko iposinory naitan? A'kuru noro mupija. Mipa'sa terapa. Irombo kari'na
kynuta'mipo'tan.
14 “Ero nono aweiry me mandon amyjaron. Amy poto 'su aitopo tywotunemyry
upijan, kawo ta'ta, amy wypy tu'po. 15 Ipo'ma'po wyino kororeta anyry'pa mandon
tosipi upi'nonaka, apo'ny tu'ponaka te, pa'poro mo'karon auto tanokon kari'na 'wano
me oty aweipato'me i'wa. 16 Iwara ro enapa moro ajaweirykon kari'na 'wano me
oty aweipan. Irombo mero morokon iru'pyngon anikapyrykon amaminano eneta'ton.
Mo'ko kapu tano ajumykon ety awongata'ton enapa.”

Omenano mero'po

17 “Moro omenano mero'po aike'ka, mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo
nimero'san aike'ka pai ywopy'po kysekano'ton. Aike'kaine kapyn wopyi, iru'pa 'kopore
te enepoine. 18 Ita'ro pore, kapu, nono utapyry uwaporo, o'win amy jota, o'win amy
itinga'po pai utapy'pa pairo kynaitan moro omenano mero'po wyino, moro pa'poro
otykon wo'kapyry uwaporo. 19 Mo'ko ko'waronombo ro rypo omenano mero'po
urumenanen, mo'ko moro wara enapa ta'sakary emepanen ejatota'ton inorombo ro
ko'warono me moro Tamusi nundymary ta. Mo'ko apyinenymbo te, mo'ko apyiry man
poko ta'sakarykon emepanenymbo ejatota'ton poto me moro Tamusi nundymary ta.
20 Wykaje irombo o'waine: Mo'karon Tamusi karetary uku'namon ko'po, mo'karon
Farise ko'po enapa tamambore e'i'pa aja'taine, o'my'pa moro Tamusi nundymary taka
maita'ton.
21 “Ero atangonymbo neta'po auranano tota o'waine man: ‘Woto kyte'i. Mo'ko
kari'na wonenymbo wytory man mo'ko a'wembono auranano ynen jopoto po'ponaka.’
22 Awu te wykaje o'waine: Mo'ko amy ta'sakary maro areku ta amandoto wytory man
mo'ko a'wembono auranano ynen jopoto po'ponaka. Mo'ko upu'pomynymbo me 'ne
roten ta'sakary ejunenymbo wytory man mo'karon jopoto wota'nanopy'san po'ponaka.
Mo'ko oty anukutypyn me 'ne roten ta'sakarymbo ejunenymbo wytory man moro
ata'karykatopo wa'to taka.
23 “Moro Tamusi 'wa tymy apo'ny tu'ponaka moro anyry arory jako
awetuwaro'ma'poto moro tyturu'po ta mo'ko aja'sakary 'wa ajapyiry poko, 24 moro
anyry inoko moro po moro tymy apo'ny po. Mo'ko aja'sakary maro 'ne ka'tu irupa aito.
Irombo mero eramako moro anyry aro.
25 “Ko'i mo'ko ajemendonen poko iru'pa aiko, oma ta noro imaro awytory jako.
Ijako irombo mo'ko ajemendonen ajytan mo'ko a'wembono auranano ynen jopoto
ainaka. Mo'ko ro mo'ko yja'wangon kari'na aru'katopo jopotory ainaka ajytan. Mo'ko
ro ajaru'katan moro yja'wangon kari'na aru'katopo taka. 26 Ita'ro pore, o'ka'pa maitake
moro wyino moro irombo ro kusiri pana'po epemary uwaporo o'wa.
27 “Ero auranano tota o'waine man: ‘Taporitonone aino kysany'mai.’ 28 Awu te wykaje
o'waine: Pa'poro mo'karon ta'sakary pyty poko owa'no'tonon moro taporitonone
iwairymbo any'maton terapa tyturu'san ta. 29 Yja'wan taka moro ajenuru apo'tun 'wa
ajemapory jako, ikako. Emako awyinombo. Moro o'win aja'mun pisara'po utapyry
irombo iru'pa 'ne ka'tu rapa man moro ata'karykatopo taka pa'poro moro aja'mun
emary ko'po. 30 Yja'wan taka moro ajainary apo'tun 'wa ajemapory jako, i'kotoko.
Emako awyinombo. Moro o'win aja'mun pisara'po utapyry irombo iru'pa 'ne ka'tu rapa
man moro ata'karykatopo taka pa'poro moro aja'mun emary ko'po.

5:13 Markus 9:50, Lukas 14:34-35 **5:14** Johanes 8:12, 9:5 **5:15** Markus 4:21, Lukas 8:16, 11:33 **5:16** 1 Petrus 2:12 **5:18** Lukas 16:17 **5:21** Exodus 20:13, Deuteronomium 5:17 **5:27** Exodus 20:14, Deuteronomium 5:18 **5:29** Mateus 18:9, Markus 9:47 **5:30** Mateus 18:8, Markus 9:43

31 “Ero enapa takari'se tywaije man: ‘Amy typyty nondanen 'wa amy inondatopo
kareta yry man i'wa.’ 32 Awu te wykaje o'waine: Pa'poro mo'karon typyty non-
danamon moro taporitonone iwairymbo any'maton, amy terapa wokyry maro e'i'pa
iwe'i'poto irombo. Amy inonda'po woryi apyinen enapa moro taporitonone iwairymbo
any'manon.
33 “Ero atangonymbo neta'po auranano enapa tota o'waine man: ‘Mo'ko Tamusi
ety ejatory ta awykatopombo kysany'mai. Apyiko te.’ 34 Awu te wykaje o'waine:
O'to awykato'kon kysipori'tomaton pairo moro Tamusi ety ejatory ke. Kapu enapa
kysejatoton moro ajauran pori'tomato'me. Tamusi apo'ny irombo moro man. 35 Nono
enapa kysejatoton. Tamusi pupuru apo'ny irombo moro man. Jerusalem enapa
kysejatoton. Mo'ko poto 'su Jopoto waitopo irombo moro man. 36 Ajupu'po enapa
kysejatoi. O'win pairo irombo ajunsety pisara'po amu'nory, ikarairory pai mupija.
37 Moro ‘a'a’ awykato'kon a'a me nainen. Moro ‘uwa’ uwa me nainen. Morokon ko'pono
auranano mo'ko yja'wan wyino man.
38 “Ero auranano tota o'waine man: ‘Onunano onunano epety me nainen. Jewano
jewano epety me nainen.’ 39 Awu te wykaje o'waine: Mo'ko yja'wan me aitoto wyino
kytosaijomaton. Mo'ko ajapo'tun wyino apasapaikanen wyinonaka te moro atoneno
apasary enapa u'mako. 40 Moro upi'nono awo'my pinary 'se mo'ko a'wembono au-
ranano ynen jopoto po'ponaka ajarory 'san a'ta, moro itu'pono awo'my pinary enapa
kysa'kotoi i'wa. 41 Mo'ko o'win dusun apo tymaro awytoto'me awyry'kanen maro oko
dusun apo i'tango. 42 Mo'ko o'wa aturupototo 'wa moro iwoturupotopo yko. Ajotyry
kysaijomai mo'ko a'kuru 'san 'wa.
43 “Ero auranano tota o'waine man: ‘Aja'sakary pynary o'wa man. Ajenono'nen
jenonopyry o'wa man.’ 44 Awu te wykaje o'waine: Ajenono'namon ipynatoko. Mo'karon
erekuru awekenaton inaron poko Tamusi 'wa ajauranatoko. 45 Iwara ro mo'ko
kapukon tano ajumykon y'makon me maita'ton. Mo'ko ro irombo moro tywejuru
awongapojan mo'karon yja'wangon epo, mo'karon iru'pyngon epo enapa. Konopo
ene'pojan tamamboramon 'wano me, emambo'non 'wano me enapa. 46 Tamusi
'kare ajepemata'ton, mo'karon apynanamon pynary jako roten o'waine. Mo'karon
pyrata amo'i'namon enapa 'kare moro wara e'i'pa nandon. 47 Poto 'su oty 'kare
mika'saton, mo'karon aja'sakarykon 'wa roten ‘Mondo ro rypo mandon?’ awykarykon
jako. Mo'karon Simosu me e'i'non enapa 'kare moro wara e'i'pa nandon. 48 Oty
anamonopy'pa iro ke aitoko, oty anamonopy'pa mo'ko kapu tano ajumy wairy wara
enapa.”

6

Oty'non epanopyry

1 “Tuwaro aitoko kari'na enuru me moro Tamusi nisanory kapyry pona o'waine. Ijako
irombo mo'ko kapu tano ajumykon ajepema'paine kynaitan. 2 Amy otypyn epanopyry
jako o'wa, wararo kysekaroi. Moro wara irombo mo'karon tonapiramon kynaijaton
morokon Simosu wota'nano'to'kon auto ta, oma ta enapa, mo'karon kari'na 'wa totykon
awongato'me. Ita'ro pore, moro tapetykon tapyije terapa i'waine man. 3 O'wa amy
otypyn epanopyry jako, oro moro ajapory apojery o'to moro ajapory apo'tun wairy
anukuty'pa nainen. 4 Moro o'wa epanopyry one'pa nainen. Irombo mo'ko one'non
otykon enenen ajumy ajepematan.”

5:31 Deuteronomium 24:1-4, Mateus 19:7, Markus 10:4 **5:32** Mateus 19:9, Markus 10:11-12, Lukas 16:18, 1 Korinte 7:10-11 **5:33** Levitikus 19:12, Numeri 30:2, Deuteronomium 23:21 **5:34** Jakobus 5:12, Jesaja 66:1, Mateus 23:22 **5:35** Jesaja 66:1, Ware 48:2 **5:38** Lukas 6:29-30 **5:38** Exodus 21:24, Levitikus 24:20, Deuteronomium 19:21 **5:43** Lukas 6:27-36 **5:48** Levitikus 19:2, Deuteronomium 18:13 **6:1** Mateus 23:5

Tamusi 'wa auranano

5 “Tamusi 'wa ajauranarykon jako, mo'karon tonapiramon wara kytaiton. Mo'karon
apokupe irombo man morokon Simosu wota'nano'to'kon auto ta, potonon oma apo-
tyrykon po Tamusi 'wa auranarykon, kari'na 'wa taneto'ko'me. Ita'ro pore, moro
tapetykon tapyije terapa i'waine man. 6 Amoro te, Tamusi 'wa ajauranary jako, moro
apu'to'po taka i'tango. Irombo moro pena ra'kere'to'po mero, mo'ko onepyn ajumy
'wa ajauranako. Irombo mo'ko one'non otykon enenen ajumy ajepematan. 7 Tamusi
'wa ajauranarykon jako ajaurangon kysipyryrykaton, mo'karon Tamusi anukuty'non
wara. Pyime o'to tykarykon ke irombo moro taurangon 'wa Tamusi wepanamary man
ekano'saton. 8 Iwaraine kytaiton. Moro anamonopyrykon otykon uku'san irombo
mo'ko ajumykon, moro ipoko awoturuporykon uwaporo. 9 Ero wara te ajauranatoko
amyjaron:

“Kapukon tano Papa, oro ajety tykuranondo nainen. 10 Oro moro anundymary no'nen.
Oro moro anisanory no'ka'nen nono tu'po, kapu ta iwo'kapyry wara enapa.
11 Moro eromeno na'na erepary yko na'na 'wa. 12 Moro yja'wan me na'na we'i'po
ikako, na'na 'wa moro yja'wan me typoko ta'sakarykon we'i'po kary wara enapa.
13 Na'na kysu'kupoi. Na'na te aijomako mo'ko* yja'wan wyino.

14 “O'waine moro yja'wan me apokoine aja'sakarykon we'i'po ka'poto irombo, mo'ko
kapu tano ajumykon enapa moro yja'wan me awe'i'san katan. 15 Moro yja'wan me
apokoine aja'sakarykon we'i'po anika'pa awe'i'sando te mo'ko ajumykon enapa moro
yja'wan me awe'i'san anika'pa kynaitan.”

Onemano

16 “Awonemarykon jako, kata'mato ajembatarykon kysyton mo'karon tonapiramon
wara. Mo'karon irombo tombatarykon yja'wangaton, tywonemarykon enepoto'me
ta'sakarykon 'wa. Ita'ro pore, moro tapetykon tapyije terapa i'waine man. 17 Amoro
te awonemary jako, ajupu'po apoko karapa ke. Ombataku'mi'ko. 18 Kari'na 'wa kapyn
moro awonemary enery man, mo'ko onepyn ajumy 'wa te. Irombo mo'ko one'non
otykon enenen ajumy ajepematan.”

Tapenamon otykon a'nanopyry

19 “Tapenamon otykon kysa'nano'ton ero nono tu'po. Oruko, pisu enapa moro po
kynija'pukata'ton. Manamangon moro po kyno'myta'ton imona'toine. 20 Kapu ta te
tapenamon otykon a'nano'toko. Moro po ro oruko, pisu enapa anija'puka'paine man.
Moro po ro manamangon o'my'pa mandon imona'toine. 21 Ajotyrykon waitopo po ro
irombo aturu'po enapa man.”

Moro ja'munano aweiry

22 Moro ja'munano aweiry moro onunano man. Iru'pa moro ajenuru a'ta, moro
aja'mun pa'poro taweije kynaitan. 23 Yja'wan me moro ajenuru a'ta te moro aja'mun
pa'poro tawa'rume kynaitan. Moro ajaweirymbo ewa'rumamy'poto, tawa'rume pore
kynaitan sena!

Pyitonano me aino

24 “Amy pairo kari'na oko jopotokon pyitory me tywairy upijan. Ijako irombo mo'ko
o'win amy jenono'tan, mo'ko o'win amy pynatan te. Mo'ko o'win amy ekosa tywairy
'se kynaitan, mo'ko o'win amy te ato'ke kynaitan. Tamusi pyitorykon me awairykon
mupijaton, moro pyrata pyitorykon me aja'taine.”

6:5 Lukas 18:10-14 **6:9** Lukas 11:2-4 * **6:13** Moro ‘mo'ko’ y'petakan me ‘moro’ tywairy taro man. Amykon 'wa ero po tymero man Jesus wyka'po me: “O'wano me irombo man oty undymary, pari'pe aino, kurano me aino, i'matypyn me roten. Iwara ro man.” **6:14** Markus 11:25-26 **6:19** Lukas 12:33-34 **6:19** Jakobus 5:2-3 **6:22** Lukas 11:34-36 **6:24** Lukas 16:13

Esykano

25 “Iro ke ro wykaje o'waine: Kytesykaton oty enapyry man poko, oty enyry man poko
pai o'waine, ajemando'ko'me, one wara aja'mungon wo'myndory man poko enapa.
Moro amano poto me e'i'pa nan moro arepa ko'po? Moro ja'munano poto me e'i'pa nan
moro wo'mynano ko'po? 26 O'po'toko tyre mo'karon tonoro 'wa. O'pomy'pa mandon.
Wonatopo anipoty'pa mandon. Wonatopo ana'nanopy'pa mandon ikura'matopo taka.
Mo'ko kapu tano ajumykon te kynupaton. Mo'karon tonoro ko'po tyse poto me e'i'pa
amyjaron mandon? 27 Noky ko a'si 'ko roten tywesykary 'wa tamamyry mosindopory
taro nan? 28 O'tono'me ko mesykaton wo'mynano poko? Morokon itupu epyryry atytary
'wa tyre o'po'toko. Emamina'pa mandon. Mauru ane'py'i'pa mandon. 29 Wykaje te
o'waine: O'win amy itupu epyryry wara pairo mo'ko Salomo ewo'myndo'pa tywaije
man iru'pyn me. 30 Moro itupu, moro erome mondo man iro, moro koro'po wa'to
taka kynematon iro wo'myndo'poto moro wara Tamusi 'wa, iko'po 'ne ka'tu rapa
awo'myndo'paine naitan, amyjaron Tamusi anamyikaporo'non? 31 Kytesykaton iro
ke. Kykaton: ‘Oty ko kysena'ta'ton?’, ‘Oty ko kysenyta'ton?’, ‘Oty ko kyse'mo'ta'ton?’
32 Pa'poro morokon otykon upijaton ro irombo mo'karon Tamusi anukuty'non kari'na.
Mo'ko kapu tano ajumykon te pa'poro morokon anamonopyrykon otykon uku'san.
33 Moro Tamusi nundymary 'ne ka'tu te, moro inisanory enapa upitoko. Irombo mero
pa'poro morokon otykon ytan enapa o'waine. 34 Koro'pono oty poko kytesykaton. Oro
koro'po terapa moro koro'pono oty kari'na sykapon. Moro o'win kurita nenepyry
yja'wan oty iporo terapa man moro kurita 'wano me.”

7

Kari'na emendory

1 “Aja'sakarykon kysemendoton. Iwara ro emendo'paine maita'ton. 2 Moro
o'waine aja'sakarykon emendotopo ke ro rapa irombo Tamusi ajemendota'ton. Moro
ana'kurukon oty u'kutopo ke ro rapa otykon u'kutan Tamusi o'waine. 3 O'tono'me
ko mo'ko aja'sakary enuru aki'manen wewe pisara'po poko mo'po'san? Moro aseke
ajenuru aki'manen wakapu anene'pa te mana. 4 One wara ko iro ke mo'ko aja'sakary
'wa mykatan ‘O'ko 'ne, moro wewe pisara'po sika'se me ajenuru wyino’, aseke moro
ajenuru ta moro wakapu a'ta? 5 Tonapiren 'ne roten! Moro wakapu na'nen ikako aseke
ajenuru wyino! Irombo mero iru'pa mo'po'take moro aja'sakary enuru tano wewe
pisara'po kato'me o'wa. 6 Moro kurano oty kysyton mo'karon pero 'wa. Ijako irombo
kyno'ta'ton ajekapo'seine. Morokon ajotyrykonymbo paraso topurumbo kysematon
mo'karon pyiruku 'wa. Ijako irombo kynuta'mipo'ta'ton.”

Tamusi 'wa kari'na ejukuru

7 “Otykon poko aturupotoko. Irombo otykon mapyita'ton. Otykon upitoko. Irombo
otykon mepota'ton. Pena imorykatoko. Irombo moro pena kynotapurumakatan
o'waine. 8 Mo'ko otykon poko aturupototo otykon apyitan. Mo'ko otykon upinen
otykon epotan. Mo'ko pena morykanen 'wa moro pena kynotapurumakatan. 9 Amy
ara'nanokon jumynano 'kare topu ytan tymuru 'wa, perere poko iwoturupo'poto.
10 Okoju ytan 'kare i'wa, woto poko iwoturupo'poto. 11 Yja'wangon me awairykon se'me
ro rypo amyjaron kurangon otykon myjaton o'makon 'wa. Ako'poine 'ne ka'tu rapa te
mo'ko kapu tano ajumykon kurangon otykon ytan mo'karon aturupotonon 'wa.

12 “Mo'karon kari'na 'wa ajenarykon 'se awairykon wara enapa mo'karon kari'na
enatoko. Moro ekari'san ro irombo moro omenano mero'po, mo'karon Tamusi auran
uku'ponamonymbo nimero'san enapa.”

6:25 Lukas 12:22-31 **6:29** 1 Koningen 10:4-7, 2 Kronieken 9:3-6 **7:1** Lukas 6:37-38, 41-42 **7:2** Markus 4:24
7:7 Lukas 11:9-13 **7:12** Lukas 6:31

Moro Tamusi nundymary taka o'myno

13 “Moro sirapi pena ta o'mytoko. Poto me irombo moro uta'no taka kari'na
a'mykanen pena man. Takumbire moro uta'no taka kari'na aronen oma man. Pyime
moro oma taka kari'na kyny'saton. 14 Sirapi me te moro amano taka kari'na a'mykanen
pena man. Akumbi'pa moro amano taka kari'na aronen oma man. Pyime 'ne waty
kari'na moro oma epojaton.
15 “Tuwaro aitoko mo'karon Tamusi auran uku'ponen waikamon poko. Mo'karon
ro kapara eneke kyno'saton o'waine. Koro'na te tokonamon pero me mandon.
16 Emamingon poko muku'taton. Winu me tykapymy wonatopo epery po'saton 'kare
takyramon itupu wyino. Oroi epery po'saton 'kare paremuru wyino. 17 Pa'poro
iru'pyn wewe kurangon me kynepetanon. Yja'wan wewe yja'wangon me kynepetanon.
18 Iru'pyn wewe yja'wangon me tapetary upijan. Yja'wan wewe kurangon me tapetary
upijan. 19 Pa'poro kurangon me epetapyn wewe takotomy me man. Wa'to taka tamamy
me man. 20 Iro ke ko'wu emamingon poko mo'karon tonapiramon muku'ta'ton.
21 Pa'poro 'ne waty Jopoto me yjejatonamon kyno'myta'ton moro Tamusi nundymary
taka. Mo'ko kapukon tano Yjumy nisanory ka'nen te itaka kyno'mytan. 22 Moro kurita
pyime kari'na kyngata'ton: ‘Jopoto! Jopoto! Ajety ta 'kare Tamusi auran anuku'po'pa
na'na ne'i. Ajety ta 'kare akywano animoma'pa na'na ne'i. Ajety ta 'kare pyime
pori'tonano anenepo'pa na'na ne'i.’ 23 Moro jako ro wykatake i'waine: ‘Ajukuty'paine
pairo wa. Omimatoko ywyinombo, yja'wangonymbo 'ne roten.’ ”

Aneta'po kapyry

24 “Mo'ko yjauran 'wa epanamatoto, irombo moro tyneta'po ka'nen amy oty uku'nen,
topu tu'po tauty amynenymbo wokyry wara man. 25 Tauty amy'ma'po mero i'wa,
konopo kyno'san. Tunakon kynapeinanon. Pepeito tam'po'kory kyno'san. Irombo
moro auto pona kyno'wojan. Oma'pa te man. Topu tu'po irombo tapo'nyndo man.
26 Mo'ko yjauran 'wa epanamatoto, irombo tyneta'po anikapypyn te amy oty anuku-
typyn, sakau tu'po tauty amynenymbo wokyry wara man. 27 Tauty amy'ma'po mero
i'wa, konopo kyno'san. Tunakon kynapeinanon. Pepeito tam'po'kory kyno'san. Moro
auto pona kyno'wojan. Irombo kynomanon. Pa'poro imero kyno'tororokanon.”
28 Morokon ekarity'san mero Jesus 'wa, mo'karon kari'na apyimykon enumen-
gapo'san poto me morokon inekarityry 'wa. 29 Amy poto 'su jopoto wara irombo imero
kynemepatokon. Mo'karon Tamusi karetary uku'namon wara kapyn kynemepatokon.

8

Jesus 'wa amy areky pan kura'mary

1 Moro wypy wyino iwony'to'po mero, kari'na apyimykon 'wa Jesus wekena'po.
2 Irombo amy areky pan wopy'po I'wa. Iwokunama'po ipo'ponaka. Ika'po: “Jopoto, i'se
aja'ta, ykura'mary taro mana.” 3 Irombo Jesus 'wa tainary tynga'po, apyito'me. Ika'po:
“Ekura'mako rapa iro ke!” Irombo o'win wytory moro erekyrymbo utapy'po. 4 Irombo
Jesus wyka'po i'wa: “Tuwaro koro aiko. Amy 'wa pairo koro kysekarityi. Asenepotango
te mo'ko Tamusi pokono 'wa. Moro Moses wykatopombo yko me Tamusi 'wa, Tamusi
emamina'po amyika'to'me mo'karon Tamusi pokonokon 'wa.”

Mo'ko warinu pokonokon jopotory

5 Moro Kafaraum taka Jesus wo'myry jako, amy warinu pokonokon jopotory wopy'po
I'wa e'pima. 6 Ika'po: “Jopoto, mo'ko ypyitory auto po tapapo man. Ija'mun tyromo'se
man. Mene kynota'karykanon.” 7 Jesus wyka'po i'wa: “Wo'take iro ke ikura'ma.” 8 Mo'ko

7:13 Lukas 13:24 **7:15** Lukas 6:43-44 **7:19** Mateus 3:10, Lukas 3:9 **7:20** Mateus 12:33 **7:21** Lukas 13:25-27 **7:23** Ware 6:8 **7:24** Lukas 6:47-49 **7:28** Markus 1:22, Lukas 4:32 **8:1** Markus 1:40-45, Lukas 5:12-16 **8:4** Levitikus 14:1-32 **8:5** Lukas 7:1-10

warinu pokonokon jopotory 'wa te ejuku'po. Ika'po: “Jopoto, uwam'po watapoja yjauty taka awo'myto'me. Ajauranako roten te. Irombo mo'ko ypyitory iru'pa rapa kynaitan.
9 Awu ro rypo jopoto nundymary me wa. Ynundymarykon me rapa warinu pokonokon mandon. Amy 'wa ywyka'poto: ‘Itango!’ kyny'san. Amy 'wa rapa ywyka'poto: ‘O'ko 'ne!’ kyno'san. Ypyitory 'wa ywyka'poto: ‘Ero wara aiko!’ moro wara ro kynaijan.”
10 Moro eta'po mero, Jesus enuta'po imero. Mo'karon tywekenanamon 'wa ika'po: “Ita'ro pore, mo'karon Israel pajanymbo ra'na mo'sepan Tamusi amyikanen anepory'pa pairo we'i.
11 “Wykaje o'waine: pyime kari'na kyno'ta'ton undy wyino, aretyry wyino enapa. Irombo kynendameta'ton Abraham, Isak, Jakob maro moro Tamusi nundymary ta.
12 Pyime moro Tamusi nundymary tanokon me rypo yry'san emata'ton moro irombo ro tawa'rumanymbo taka. Moro po ro atamono, aijekyno enapa kynaitan.”
13 Irombo Jesus wyka'po mo'ko warinu pokonokon jopotory 'wa: “I'tango. Moro anamyikary wara ro oty no'ka'nen.” Moro jako 'ne ro mo'ko ipyitory we'i'po iru'pa rapa.

Jesus 'wa je'tun pangon kura'mary

14 Moro Petrus auty taka tywo'my'po mero, Jesus 'wa mo'ko i'menoty epory'po tapapo, komyinano pe.
15 Ainary apo'i'po mero Jesus 'wa, moro ikomyinymbo utapy'po. Irombo mo'ko woryi awomy'po upaine.
16 Iko'mamy'po mero, pyime takyramon enepy'san i'waine I'wa. Tauran ke roten mo'karon akywano moma'san i'wa. Pa'poro mo'karon any'pangon kura'ma'san i'wa.
17 Iwara ro ero Tamusi auran uku'ponenymbo Jesaja nekarity'po wo'kapy'po:
Moro ru'me kywairykonymbo tyka i'wa man. Kanykyrykonymbo typina i'wa man.

Jesus wena'po ta kari'na wytory

18 Kari'na apyimy 'wa tu'memyry ene'po mero ty'wa, Jesus wyka'po moro tuna juwembory patoto'me ty'waine.
19 Irombo amy Tamusi karetary uku'nen wopy'po I'wa. Ika'po I'wa: “Amepanen, oja awytotopo 'wa ro wy'take awena'po ta.”
20 Irombo Jesus wyka'po i'wa: “Mo'karon joroko tautake mandon. Mo'karon tonoro tapo'nyne mandon. Mo'ko kari'na ymuru upu'po te erematopo'ma man.”
21 Amy terapa inemepary wyka'po I'wa: “Jopoto, oro yjumy na'nen sunendamyi.”
22 Jesus wyka'po te i'wa: “O'ko ywena'po ta. Oro mo'karon iromby'san mo'karon takepyrykon unensen.”

Orometa

23 Kurijara taka iwotaru'ka'po mero, mo'karon inemeparykon wyto'san imaro.
24 Irombo orometa woma'po moro tuna juwembory taka. Parana kynotaru'kakon terapa moro kurijara taka. Jesus te kyno'ny'sakon.
25 Irombo ito'san i'wa. Embaka'po i'waine. Ika'san i'wa: “Jopoto, na'na epano'ko! Kuta'saton terapa!”
26 Irombo ika'po i'waine: “O'tono'me ko tanarike 'ne terapa mandon, Tamusi anamyikaporo'non?” Irombo awomy'po. Morokon pepeito, moro parana e'ma'san i'wa. Ity'me imero pa'poro oty we'i'po moro parana ta.
27 Poto me imero mo'karon kari'na enuta'san. Ika'san: “Noky 'ne ko mo'se nan, se? Morokon pepeito, moro parana ro rypo kore nepanamaton i'wa, ran!”

Oko takyramon epanopyry

28 Koposenaka itunda'po mero, mo'karon Gadara wyinonokon 'wa, oko takyramon wopy'san epoje moro atunendopo wyino. Anari me imero kynatokon. Amy pairo moro oma ta tytory upijakon.
29 Mo'karon ko'ta'san ro: “Oty 'se ko na'na maro man, se, Tamusi ymuru? Mopyi terapa na'na a'karykapo?”

8:11 Lukas 13:29 **8:12** Mateus 22:13, 25:30, Lukas 13:28 **8:14** Markus 1:29-34, Lukas 4:38-41 **8:17** Jesaja 53:4 **8:18** Lukas 9:57-62 **8:23** Markus 4:35-41, Lukas 8:22-25 **8:28** Markus 5:1-20, Lukas 8:26-39

30 Tyse terapa iwyinoine moky pyiruku tywendamerykon aropo'satokon. 31 Mo'karon
wokyryjan akyrykon we'pima'san Jesus 'wa. Ika'san: “Na'na momary jako o'wa,
na'na aropoko mo'karon pyiruku taka.” 32 Irombo ika'po i'waine: “I'tandoko iro ke!”
Mo'karon wokyryjan akyrykonymbo wepa'ka'san iwyinoine. Mo'karon pyiruku taka
terapa ito'san. Irombo mo'karon pyiruku eka'numy'san moro eme'tary wyino moro
tuna juwembory taka. Pa'poro i'maty'san moro tuna ta.
33 Mo'karon pyiruku enenamonymbo eka'numy'san moro poto 'su aitopo 'wa. Pa'poro
oty, o'to mo'karon takyramonymbo we'i'san enapa ekarity'po i'waine. 34 Morombo
mero pa'poro moro aitopo ponokon wyto'san Jesus epoje. Ene'po mero ty'waine,
iwe'pima'san i'wa moro tyinonorykon wyino itoto'me.

9

Jesus 'wa amy iwajakuta'po kura'mary

1 Jesus wotaru'ka'po kurijara taka. Koposenaka rapa iwepato'po, moro tamandopo
'wa. Irombo amy iwajakuta'po enepy'po i'waine I'wa, moro ipaty tu'po ro. 2 Moro
i'waine poto me Tamusi amyikary enery ke ty'wa, Jesus wyka'po mo'ko iwajakuta'po
'wa: “Aturu'po apyiko, ito'my! Oja'wanykonymbo kyno'kanon.”
3 Morombo mero amykon Tamusi karetary uku'namon wyka'san tyturu'san ta:
“Tamusi ety jamikanon mo'se!” 4 Moro iwonumengarykon ukutyry ke ty'wa, Jesus
wyka'po: “O'tono'me ko yja'wan me moro aturu'san ta monumengaton? 5 Otypan ko
ija roten nan? Awykary mo'se iwajakuta'po 'wa: ‘Oja'wanykonymbo kyno'kanon.’?
Awykary te ka'tu ‘Ajawongo! Itopo'ko!’? 6 O'po'toko, muku'to'se me mo'ko kari'na
ymuru aina yja'wan me e'i'po kary wairy ero nono tu'po.” Irombo ika'po mo'ko
iwajakuta'po 'wa: “Ajawongo. Apaty anungo. I'tango ajauty 'wa.” 7 Irombo awomy'po.
Ito'po tauty 'wa.
8 Moro ene'po mero ty'waine, mo'karon kari'na apyimykon 'wa Tamusi nendo'po.
Tamusi ety awonga'po i'waine, kari'na 'wa moropan pori'tonano yry'po ke i'wa.

Jesus 'wa Mateus ko'mary

9 Moro wyino a'si 'ko tyto'po mero, amy wokyry wotandy'mo'po ene'po Jesus 'wa moro
pyrata amo'i'topo auto po. Ety me Mateus kynakon. Mo'ko 'wa ro ika'po: “O'ko ywena'po
ta.” Irombo Mateus awomy'po. Ito'po Jesus wena'po ta.
10 Irombo wyino Mateus auty ta Jesus tarije'po kynendamejakon. Pyime Rome
pono jopoto ekataka pyrata amo'i'namon, pyime enapa amykon terapa tyja'wangamon
tarije'po kynendamejatokon Jesus maro, mo'karon inemeparykon maro enapa. 11 Moro
ene'po mero ty'waine, mo'karon Farise wyka'san mo'karon inemeparykon 'wa: “Na!
O'tono'me ko mo'karon pyrata amo'i'namon maro, mo'karon tyja'wangamon maro
enapa mo'ko ajemepanamon nendamejan?”
12 Aurangon eta'po mero, Jesus wyka'po: “Anyky'non amy tapino'namon anupi'pa
mandon. Je'tun pangon te amy tapino'namon upijaton. 13 Onumengatandoko o'to
tauro'po me ero auranano wairy poko: ‘Kari'na 'wa kotano enery 'se wa. Tywomy ton-
omy 'se'pa wa.’ Tamamboramon ko'ma opy'pa tywaije wa. Mo'karon tyja'wangamon
ko'ma te tywo'se wa.”

Onemano

14 Moro jako ro mo'karon Johanes nemeparykon wopy'san Jesus 'wa. Ika'san:
“O'kapyn roten na'na, mo'karon Farise enapa kynonematon. O'tono'me ko mo'karon
anemeparykon onema'pa nandon?” 15 Jesus wyka'po i'waine: “Mo'karon oko

9:1 Markus 2:1-12, Lukas 5:17-26 **9:9** Markus 2:13-17, Lukas 5:27-32 **9:10** Lukas 15:1-2 **9:13** Mateus 12:7, Hosea 6:6 **9:14** Markus 2:18-22, Lukas 5:33-39

aimytonon ewa'manamon 'kare tywonemarykon taro nandon, mo'ko pytatoto a'ta toko-saine! Amy jako te mo'ko pytatoto pinata'ton iwyinoine. Irombo mero kynonemata'ton.
16 “Amy pairo kari'na amy asery kamisa anatoky'pa man amy penato'po wo'mynanombo poko. Ijako irombo moro asery kamisa moro wo'mynanombo tyngatan. Irombo poto me 'ne ka'tu rapa moro iwo'seka'po kynaitan. 17 Asery winu anije'nyndo'pa enapa mandon penato'san tonomy pi'sanymbo kapy'san ke. Ijako irombo morokon winu je'nykonymbo kyno'sekatan. Irombo moro winu kynotakamatan. Morokon ije'nykonymbo a'kuru upita'ton noro. Asery winu yry te man asery ije'ny taka. Irombo moro winu moro ije'ny maro ro mikura'matake.”

Jairus emyiry'membo

18 Eruparykon jako noro, amy jopoto wopy'po I'wa. Iwokunama'po ipo'ponaka. Ika'po: “Yjemyirymbo eromembo roten nirombyi. O'ko, ajainary myry'se me itu'ponaka, erenato'me rapa.” 19 Irombo Jesus awomy'po. Imaro ito'po. Mo'karon inemeparykon wyto'san enapa.
20 Irombo amy je'tun pan woryi moro po kynakon. Ainapatoro itu'ponaka oko siriko terapa no'mo roten kynakon. Mo'ko wyto'po ro I'wa. Inga'na'po ta moro iwo'my sese'wuru y'tu'ka'po iwa. 21 Tyturu'po ta irombo kyngakon: “Iwo'my y'tu'ka'poto roten y'wa, iru'pa rapa waitake.”
22 Jesus wotu'ma'po te. Mo'ko woryi ene'po mero, ika'po: “Aturu'po apyiko, iso'ne. Moro o'wa Tamusi amyikary akura'mai.” Morombo wyino iru'pa rapa mo'ko woryi kynakon.
23 Irombo mo'karon Simosu wota'nano'to'kon auto jopotory auty 'wa tytunda'po mero, Jesus 'wa mo'karon kari'na wotaikapotyry ene'po. Sina pokonokon enapa moro po kynatokon. 24 Irombo ika'po: “Omimatoko! Mo'ko amyija'ko iromby'pa man. Kyno'ny'san te.” Irombo auno'poty'po i'waine.
25 Kurandonaka mo'karon kari'na emoky'san mero ty'wa, iwo'my'po mo'ko amyija'ko waitopo 'wa. Ainary poko apo'i'po i'wa. Irombo mo'ko amyija'ko awomy'po. 26 Moro ekary wotaripapy'po ro moro po wararo.

Oko enu'non kura'mary

27 Moro wyino Jesus wytory jako, oko enu'non wyto'san iwena'po ta. Iko'ta'san: “Na'na kotanory eneko, David parymbo!” 28 Auto 'wa itunda'po mero, mo'karon enu'non wopy'san I'wa. Jesus wyka'po i'waine: “Ajepanopyrykon taro ywairy mamyikaton?” Ika'san I'wa: “A'a, Jopoto. Na'na kynamyikanon.” 29 Irombo enurukon y'tu'ka'san i'wa. Ika'po: “Moro anamyikarykon ro no'ka'nen.” 30 Irombo enurukon we'i'san iru'pa rapa. Jesus 'wa te apo'tun pe e'ma'san. Ika'po: “Tuwaro koro aitoko. Amy 'wa pairo ero oty ukutyry kapyn man.” 31 Tywepa'ka'san mero te, moro po aito'kon wararo Jesus ekaro'po i'waine.

Amy erupopyn kura'mary

32 Mo'karon wyto'san wyino, amy takyren erupopyn wokyry enepy'po i'waine Jesus 'wa. 33 Mo'ko akyrymbo moma'po wyino, mo'ko erupopynymbo aurana'po. Mo'karon kari'na apyimykon enuta'san imero. Ika'san: “Eropan oty asenepo'pa noro man mo'karon Israel pajanymbo ra'na.” 34 Mo'karon Farise wyka'san te: “Mo'ko ewa'rumy tamuru pori'tory ta mo'karon ewa'rumy momanon.”

Jesus 'wa kari'na kotanory enery

35 Pa'poro potonon, siky'inon aito'kon 'wa Jesus wyto'po. Morokon Simosu wota'nano'to'kon auto wararo kari'na emepary aropoty'po i'wa. Ijako ro moro Tamusi

9:18 Markus 5:21-43, Lukas 8:40-56 **9:34** Mateus 10:25, 12:24, Markus 3:22, Lukas 11:15

nundymary ekapory ekarojakon. Pa'poro anyky wyino, je'tunano wyino enapa iru'pa rapa mo'karon kari'na yjakon.
36 Mo'karon kari'na apyimykon 'wa tywo'potyry jako, moro ikotanorykon ene'po i'wa. Takinda irombo, tyrupota enapa kynatokon, ene'nemyngon kapara wara. 37 Irombo ika'po mo'karon tynemeparykon 'wa: “Moro typotymy pyime ro rypo man. Mo'karon ipo'namon te pyime waty mandon. 38 Iro ke ro mo'ko wonatopo potyry Jopotory 'wa aturupotoko amykon noro ipo'namon man emo'to'me i'wa.”

10

Mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon Jesus nemeparykon

1 Irombo mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon tynemeparykon ko'mapo'san i'wa ty'wa. Irombo ipori'toma'san i'wa. Pa'poro yja'wangon akywano momary, pa'poro any'pangon, je'tun pangon kura'mary enapa yry'po i'wa ainakaine.
2 Erokon mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon apojoma'san etykon: Koromo 'ne Simon, mo'ko Petrus me kynejatojatokon inoro mo'ko ipiry Andreas maro, mo'ko Sebedeus ymuru Jakobus mo'ko ipiry Johanes maro, 3 Filipus Bartolomeus maro, Tomas mo'ko pyrata amo'i'nen Mateus maro, mo'ko Alfeo ymuru Jakobus mo'ko Tadeus maro, 4 mo'ko Judea poko o'wo'matoto Simon mo'ko Judas Iskariot maro (mo'ko 'wa ro enapa Jesus takarama man).
5 Mojan ainapatoro itu'ponaka okonokon apojoma'san Jesus 'wa ero wara: “Simosu me e'i'non 'wa kytoton. Samaria ponokon waitopo taka kyto'myton. 6 I'tandoko 'ne ka'tu te mo'karon utapy'san kapara waranokon Israel pajanymbo 'wa. 7 Moro senge terapa moro Tamusi nundymary wairy ekary arotoko i'waine. 8 Je'tun pangon irupa rapa ytoko. Iromby'san awongatoko rapa. Areky pangon ikura'matoko. Yja'wangon akywano imomatoko. Epemary pyndo oty mapyiton. Epemary pyndo enapa oty ytoko.
9 “Ika'mi'po, amu'nymbo, ikarai'po kysaroton amaroine. 10 Otyje'ny'ma i'tandoko. Awo'mykon y'petakangon kysaroton. Isapato'pa, apose'ma i'tandoko. Mo'ko amaminatoto 'wa tarepary apyiry man.
11 “Poto 'su aitopo taka, ko'warono aitopo taka pai awo'my'sando, amy o'wa tatawary 'san upitoko. Mo'ko ekosa ro aitoko, moro aitopo wyino awytorykon 'wa ro. 12 Moro auto taka awo'myrykon jako ro, mo'karon itanokon 'wa kaitoko: ‘Sara'me aitoko, yja'sakarykon.’ 13 O'waine tatawary 'se mo'karon auto tanokon a'ta, moro awykato'kon sara'me aino ekosaine nainen. Moro wara e'i'pa a'taine, moro awykato'kon sara'me aino neraman rapa o'waine. 14 Amy oje o'waine tatawary 'se'pa kari'na a'ta, ajaurangon 'wa tywepanamary 'se'pa kari'na a'ta, i'tandoko moro auto wyino, moro aitopo wyino pai. Awytorykon mero moro apupurukon i'kokatoko. 15 Ita'ro pore, moro a'wembono auranano ytopo kurita moro aitopo kynota'karykatan Sodom, Gomora ko'po 'ne ka'tu rapa.
16 “Komo'saton te 'ne kapara emokyry wara tokonamon pero ra'naka. Tuwaro koro aitoko okoju wara. Ija'wany'pa koro aitoko akukuwa wara.
17 “Tuwaro aitoko mo'karon kari'na poko. Ajarota'ton irombo a'wembono auranano yto'kon auto taka. Opoky'mata'ton morokon tywota'nano'to'kon auto ta. 18 Potonon jopotokon po'ponaka, poto 'su jopoto y'petakangon po'ponaka enapa ajarota'ton yjupu'po me. Moro jako ro otypan oty wo'kapy'po ekarityry taro maita'ton i'waine, mo'karon Simosu me e'i'non 'wa enapa. 19 Jopoto po'ponaka ajarorykon jako i'waine ajemendoto'ko'me, kytesykaton o'to awykarykon man poko. Moro jako 'ne moro o'to

9:35 Mateus 4:23, Markus 1:39, Lukas 4:44 **9:36** Numeri 27:17, 1 Koningen 22:17, 2 Kronieken 18:16, Ezechiël 34:5, Markus 6:34 **9:37** Lukas 10:2 **10:1** Markus 3:13-19, Lukas 6:12-16 **10:5** Markus 6:7-13, Lukas 9:1-6 **10:7** Lukas 10:4-12 **10:10** 1 Korinte 9:14, 1 Timoteus 5:18 **10:14** Apojoma'san 13:51 **10:15** Mateus 11:24, Genesis 19:24-28 **10:16** Lukas 10:3 **10:17** Markus 13:9-11, Lukas 12:11-12, 21:12-15

awykarykon man mapyita'ton. 20 Amyjaron kapyn irombo ajauranata'ton. Mo'ko
ajumykon a'kary te otaine kynauranatan.
21 "Kari'na typiry, tyryi ekaramatan iwoto'me. Jumynano ro rypo ty'me ekaramatan.
Pitanikon tysanokon, tyjumykon auran po'takaro imero kynaita'ton. Tysanokon,
tyjumykon wopota'ton. 22 Pa'poro kari'na ajenono'ta'ton yjety upu'po me. Mo'ko
tyrombyry 'wa ro ata'karykano ta eja'nakatoto epano'tan te Tamusi.
23 "O'win amy aitopo ta kari'na erekuru 'wa awekenarykon jako, amy terapa aitopo
'wa etuwarikatoko. Ita'ro pore, mo'karon Israel pajanymbo waito'kon etawa'mary
mupita'ton, mo'ko kari'na ymuru wopyry uwaporo.
24 "Amy omepatoto tamepanen ko'po e'i'pa man. Amy pyitonano tyjopotory ko'po
e'i'pa man. 25 Mo'ko omepatoto 'wa iporo terapa man mo'ko tamepanen wara iwairy.
Mo'ko pyitonano 'wa iporo terapa man mo'ko tyjopotory wara iwairy. Be'elsebul me
amy auto jopotory ejuru jako kari'na 'wa, yja'wan me 'ne ka'tu rapa mo'karon auty
tanokon ejuta'ton.
26 "Tanarike kytaiton ipokoine. Pa'poro onepyn oty irombo kynonepotan. Unemy'po
oty kynotuku'tan. 27 Pa'poro o'waine ewa'rumy ta ynekarityry ekari'toko aweiry ta.
Apanarykon taka ekarity'po ekarotoko autokon re'ta.
28 "Tanarike kytaiton mo'karon aja'mungon wonamon poko. Aja'karykon wory upi-
jaton. Tanarike te aitoko mo'ko ata'karykatopo wa'to ta aja'mungon maro aja'karykon
uta'kary taro aitoto poko. 29 Oko wansiri epety me o'win kusiri pana'po man. O'win
amy mo'kopan wansiri pairo te nono tu'ponaka oma'pa man Tamusi nisanory pyndo.
30 Amyjaron te, ajunsetykon pairo pa'poro tu'ku man. 31 Tanarike iro ke kytaiton.
Pyimano wansiri ko'po tapene mandon amyjaron.
32 "Pa'poro mo'karon kari'na embata ywyinonokon me okari'tonon wyino enapa
wokari'take mo'ko kapukon tano yjumy embata. 33 Mo'ko kari'na embata yjukuty'pa
tywairy ekari'nen anukuty'pa te wokari'take mo'ko kapukon tano yjumy embata.
34 "Nono tu'ponaka sara'me aino ene'se tywo'se kakano'ton. Sara'me aino ene'se
kapyn wopyi. Supara ene'se te wopyi. 35 Ata'sakano ene'se wopyi. Wokyry tyjumy
jenono'tan. Amyinano tysano jenono'tan. Parysanonano ty'menoty jenono'tan.
36 O'win auto ta asekaro kari'na kynaijenono'ta'ton.
37 "Amy 'wa ypynary ko'po tyjumy, tysano pynary jako, y'wano me tywairy upitan.
Amy 'wa ypynary ko'po tamyiry, tymuru pynary jako, y'wano me tywairy upitan.
38 Mo'ko ywena'po ta tytoto'me tywakapuru ananumy'pa man inoro y'wano me tywairy
upitan. 39 Mo'ko tamamyry eponenymbo moro tamamyry uta'katan. Mo'ko yjupu'po
me tamamyry uta'kanenymbo te moro tamamyry epotan.
40 "Mo'ko ajewa'manamon yjewa'manon. Mo'ko yjewa'manen mo'ko yjemo'nenymbo
ewa'manon. 41 Amy 'wa amy Tamusi auran uku'ponen ewa'ma'poto Tamusi auran
uku'ponen me iwairy ke, amy Tamusi auran uku'ponen epety apyitan. Amy 'wa amy
tamamboren ewa'ma'poto tamamboren me iwairy ke, amy tamamboren epety apyitan.
42 Amy 'wa sapera'membo ta roten tuna ke o'win amy mo'kopan ko'warono upa'poto
ywyinono me iwairy ke, ita'ro pore, tapety anapo'i'pa e'i'pa kynaitan."

11

Mo'ko kari'na etykanen Johanes napojoma'san

10:21 Markus 13:12, Lukas 21:16 **10:22** Mateus 24:9, Markus 13:13, Lukas 21:17, Mateus 24:13, Markus 13:13
10:24 Lukas 6:40, Johanes 13:16, 15:20 **10:25** Mateus 9:34, 12:24, Markus 3:22, Lukas 11:15 **10:26** Lukas 12:2-9
10:26 Markus 4:22, Lukas 8:17 **10:33** 2 Timoteus 2:12 **10:34** Lukas 12:51-53, 14:26-27 **10:35** Micha 7:6
10:38 Mateus 16:24, Markus 8:34, Lukas 9:23 **10:39** Mateus 16:25, Markus 8:35, Lukas 9:24, 17:33, Johanes 12:25
10:40 Lukas 10:16, Johanes 13:20, Markus 9:37, Lukas 9:48 **10:42** Markus 9:41

1 Mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon tynemeparykon uru'ma'san mero ty'wa,
Jesus wyto'po moro wyino mo'karon kari'na emepa, moro iru'pyn oka ekaro enapa
iwaito'kon 'wa.
2 Moro yja'wangon kari'na aru'katopo ta one wara mo'ko Mesias emaminary ekary
eta'po mero ty'wa, Johanes 'wa amykon tynemeparykon emoky'san 3 Jesus 'wa aturupo.
Ika'san: “Mo'ko o'toto manombo amoro man? Amy terapa momo'tan te ka'tu na'na?”
4 Jesus 'wa ejuku'san: “Morokon aneta'san, anene'san enapa ekari'tandoko Johanes
'wa. 5 Enu'nonymbo kyno'po'saton rapa. Wajaku pangonymbo kyny'saton rapa.
Yja'wan areky pangonymbo kynekura'maton rapa. Ipana'nonymbo kynipanatataton
rapa. Iromby'san kynawonjaton rapa. Mo'karon omi tanokon amy iru'pyn oka etaton.
6 Sara'me 'ne janon kynaitan mo'ko ypoko aki'ny'ma aitoto.”
7 Mo'karon Johanes apojongon wyto'san mero, Johanes poko mo'karon kari'na apy-
imykon erupary a'mo'po Jesus 'wa: “Oty ene ko mytoton moro iponomyn wo'i taka?
Amy pepeito ne'wujukuru itupu ene ka'tu? 8 Oty ene ko iro ke mytoton? Amy iru'pyn
tymi'mi'ken wo'mynano tano wokyry ene ka'tu? Mo'karon iru'pyngon tymi'mi'kamon
wo'mynano tanokon kari'na te 'kuru morokon potonon jopotokon autykon ta mandon.
9 Oty ene 'ne ka'tu ko iro ke mytoton? Amy Tamusi auran uku'ponen ene ka'tu? A'a,
wykaje o'waine, amy Tamusi auran uku'ponen ko'pono 'ne ka'tu rapa ene! 10 Mo'ko
poko ro tymero man:
Eneko, yjapojon semo'sa ajuwapo. Mo'ko ro moro ajemary ka'tan o'wa.

11 “Ita'ro pore, mo'karon woryijan uwembo wyino oma'san ra'na amy pairo e'i'pa
tywaije man mo'ko kari'na etykanen Johanes ko'po. Ise'me te mo'ko ko'waronombo
moro Tamusi nundymary tano iko'po man poto me. 12 Mo'ko kari'na etykanen
Johanes we'i'po poro, erome noro, moro Tamusi nundymary apyiry poko kari'na
kyno'wo'maton. Tokonamon kari'na kyno'saton apyije. 13 Pa'poro mo'karon Tamusi
auran uku'ponamonymbo, moro omenano mero'po enapa moro Tamusi nundymary
poko taurana mandon Johanes taronaka ro. 14 Amyikary 'se aja'taine, mo'ko o'toto
manombo Elia mo'ko man. 15 Mo'ko typanaken nepanaman.
16 “Otypan oty wara ko mo'karon eromenokon kari'na syta'ton? 17 Otykon ekaram-
atopo po tandy'ponokon, ero wara ta'sakarykon ko'manamon pitanikon wara mandon:
‘Na'na o'waine sina etoi. Irombo uwa'pa maiton. Na'na atamotopo ware kapyi o'waine.
Irombo atamo'pa maiton.’ 18 Mo'ko Johanes irombo nopyi. Arepa anenapy'pa man.
Winu anenyry'pa man. Irombo mykaton: ‘Amy yja'wan noky itu'po man.’ 19 Mo'ko
kari'na ymuru nopyi. Arepa ena'san. Winu enyjan enapa. Irombo mykaton: ‘Enetoko!
Amy kumi'man pore kari'na, ran! Amy tanymy 'san pore kari'na, ran! Mo'ko Rome
pono jopoto ekataka pyrata amo'i'namon pawanary, amy tyja'wangamon pawanary
enapa mo'ko man!’ Tywonumengapore Tamusi wairy enepojan morokon inikapy'san
amaminano.”
20 “Irombo Jesus 'wa morokon ty'wa pori'tonano apyimy enepoto'konymbo aito'kon
poko tauranary a'mo'po. Tamamyrykon anu'ma'pa iwe'i'san ke, eju'san i'wa: 21 “Je'tun
pe pore kynaitan o'wa, Korasin. Je'tun pe pore kynaitan o'wa, Betsaida. Moro
Tyrus po, moro Sidon po enapa morokon otaine onepo'san Tamusi pori'torykon
wo'kapy'sanymboto, penaro terapa natu'matoryine. Morokon yja'wan me tywe'i'san
jetumary enepotopo womynano ke terapa newomyndotoryine. Weru'no'po ke terapa
natakoroirotoryine. 22 Wykaje o'waine: Moro a'wembono auranano yry jako, moro
Tyrus ko'po 'ne ka'tu rapa, moro Sidon ko'po enapa mata'karykata'ton. 23 Amoro
rapa Kafaraum, ajawongary man mekano'san kapu taka? Iromby'san waitopo

11:1 Lukas 7:18-35 **11:5** Jesaja 35:5-6, Jesaja 61:1 **11:10** Maleachi 3:1 **11:12** Lukas 16:16 **11:14** Maleachi 4:5, Mateus 17:10-13, Markus 9:11-13 **11:20** Lukas 10:13-15 **11:21** Jesaja 23:1-18, Ezechiël 26:1–28:26, Joel 3:4-8, Amos 1:9-10, Zacharia 9:2-4

taka te mony'totake. Moro Sodom po morokon ota onepo'san Tamusi pori'torykon wo'kapy'sanymboto, erome noro mondo nairy. 24 Wykaje o'waine: moro a'wembono auranano yry jako, moro Sodom ko'po 'ne ka'tu rapa mata'karykatake."

Jesus 'wa tyjumy ety awongary

25 Moro jako enapa Jesus wyka'po: "Papa, kapu, nono Jopotory, poto me ajety sawongaje morokon ynekarity'san otykon unemy'san poko o'wa mo'karon oty uku'namon omepa'san wyino, uku'po'san poko te o'wa mo'karon sikyi'non 'wa. 26 A'a, papa, moro wara iru'pa oty topoje o'wa man.

27 "Pa'poro oty yryi yjumy yjainaka. Amy pairo kari'na mo'ko ymunano anukuty'pa man. Mo'ko jumynano roten kynuku'san. Amy pairo kari'na enapa mo'ko jumynano anukuty'pa man. Mo'ko ymunano roten kynuku'san. Mo'ko i'wa enepory 'se mo'ko ymunano waitopo enapa kynuku'san.

28 "O'toko 'ne y'wa, pa'poro awosin pangon otykon naki'marykon. Awu karemapota'ton. 29 Moro ynyry oty arotopo anundoko. Y'wa omepapotoko. Yturu'po irombo pyi'me'ke man. Po'po watapoja. Aja'karykon 'wano me oremano mepota'ton. 30 Moro ynyry oty arotopo irombo tupi me waty man. Moro anarorykon me ynyry sawo'ne man."

12

Jesus moro Sabbat tauro'po enepory

Enapyry a'mo'po i'waine. 1 Moro jako ro amy otare'matopo kurita Jesus kyny'sakon morokon awasi paty ta. Irombo mo'karon inemeparykon kumyry'san. Morokon wonatopo epery potyry a'mo'po i'waine.

2 Moro ene'po mero mo'karon Farise wyka'san Jesus 'wa: "Eneko! Moro otare'matopo kurita ta tykapymy waty oty ka'saton mo'karon anemeparykon!" 3 Jesus wyka'po te i'waine: "Awe'i'san poro o'to mo'ko David we'i'po anerupa'pa mandon, moro kumyno ta ta'ta mo'karon ta'sakarykon maro? 4 Moro Tamusi auty taka tywo'my tywaije man. Morokon Tamusi embata yry'san perere tana'se i'waine tywaine man. Morokon perere enapyry waty i'wa tywaije man, mo'karon a'sakarykon 'wa waty enapa. Mo'karon Tamusi pokonokon 'wa roten te morokon perere enapyry tywaije man.

5 "Moro omenano karetary ta ka'tu anerupa'pa mandon onewara mo'karon Tamusi pokonokon 'wa tamendorykon pyndo moro Tamusi auty ta moro otare'matopo kurita yja'wangary?

6 "Wykaje te o'waine: amy Tamusi auty ko'pono ero po man. 7 O'to tauro'po me ero auranano wairy ukutyry manombo rypo tywaije o'waine man: 'Kari'na 'wa kotano enery 'se wa. Tywomy tnomyn 'se'pa 'wa.'. Moro ukuty'pomboto o'waine, u'tano'non u'ta oty anyry'pa maitoryine. 8 Mo'ko kari'na ymuru irombo moro otare'matopo kurita jopotory me man."

Moro otare'matopo kurita amy kura'mary

9 Irombo moro wyino Jesus wyto'po. Moro iwomepato'kon auto taka iwo'my'po. 10 Moro ro po amy ainamiriri'ta'po kynakon. Irombo Jesus emendoto'man epoto'me ty'waine, iwoturupo'san i'wa: "Iru'pa nan moro otare'matopo kurita amy je'tum pan kura'mary?" 11 Jesus wyka'po i'waine: "Amy otare'matopo kurita o'win amy ara'nanokon eky kapara woma'poto topona taka, anika'pa naitan? 12 Kapara ko'po 'kare kari'na e'i'pa nan. Iro ke ro moro otare'matopo kurita aja'sakary poko iru'pa awairy

---

11:23 Jesaja 14:13-15, Genesis 19:24-28 **11:24** Mateus 10:15, Lukas 10:12 **11:25** Lukas 10:21-22 **11:27** Johanes 3:35, Johanes 1:18, 10:15 **11:29** Jeremia 6:16 **12:** Markus 2:23-28, Lukas 6:1-5 **12:1** Deuteronomium 23:25 **12:3** 1 Samuel 21:1-6 **12:4** Levitikus 24:9 **12:5** Numeri 28:9-10 **12:7** Mateus 9:13, Hosea 6:6 **12:9** Markus 3:1-6, Lukas 6:6-11 **12:11** Lukas 14:5

man.” 13 Irombo ika'po mo'ko wokyry 'wa: “Ajainary ityngako!” Irombo moro tainary
tynga'po i'wa. Irombo iru'pa rapa moro ainary we'i'po moro atoneno wara.
14 Irombo tywepa'ka'san mero mo'karon Farise worupa'san ase'wa one wara Jesus
wory man poko.
15 Moro ukuty'po mero ty'wa, Jesus womima'po moro wyino. Pyimanokon kari'na
apyimy 'wa iwekena'po. Pa'poro je'tun pangon kura'ma'san i'wa. 16 E'mapoty'san
te imero i'wa takarory pona. 17 Iwara ro ero Tamusi auran uku'ponenymbo Jesaja
nekarity'po wo'kapy'po:
18 Enetoko. Mo'se mo'ko ynapo'i'po ypyitory. Sipynaje. Yja'kary apokupe man. Yja'kary
itu'ponaka sytake. Kari'na poko a'wembono auranano yry man ekarotan i'waine.
19 Asauranaka'pa kynaitan. Iko'tapoty'pa kynaitan. Auran aneta'pa kari'na
kynaitan omakon ta. 20 Waruma wotamboty'po anipyty'ka'pa kynaitan. Kororeta
ka'mukepyry ane'wu'ka'pa kynaitan. Moro wara kynaitan moro a'wembono
auranano 'wa pa'poro oty y'mondory 'wa ro. 21 Mo'ko momo'tan ro kari'na.

One wara Jesus 'wa ewa'rumy momary

22 Irombo amy takyren wokyry enepy'po i'waine I'wa. Mo'ko ro enu'pa, erupo'pa
enpa kynakon. Irombo iru'pa rapa yry'po i'wa. Aurana'po rapa. Oty ene'po rapa i'wa.
23 Pa'poro kari'na apyimykon enuta'san imero. Ika'san: “Mo'ko David parymbo kapyn
mo'se nan?” 24 Moro eta'po mero mo'karon Farise wyka'san: “Mo'ko ewa'rumy tamuru
Be'elsebul pori'tory ta roten mo'karon ewa'rumy momanon.”
25 “Jesus 'wa te iwonumengarykon ukuty'po. Ika'po i'waine: “O'win e'i'pa amy
nono undymanamon a'ta, moro nono undymary kynotany'matan. O'win e'i'pa amy
aitopo ponokon, amy auto tanokon a'ta, tywairy taro waty moro aitopo, moro auto
pai kynaitan. 26 Satan 'wa Satan momary jako, mo'karon Satan nundymary tanokon
o'win e'i'pa mandon. One wara noro ko mo'karon tynundymary tanokon undymatan?
27 Y'wa mo'karon ewa'rumy momary jako Be'elsebul pori'tory ta, noky pori'tory ta
ko mo'karon apyitorykon nimomaton? Iro ke ro mo'karon apyitorykon a'wembono
auranano yta'ton apokoine. 28 Tamusi a'kary pori'tory ta mo'karon ewa'rumy momary
jako te y'wa, moro Tamusi nundymary tywo'se terapa man o'waine. 29 One wara ko amy
pana'pyn kari'na auty taka tywo'myry taro amy naitan morokon otyry mona'toto'me,
mo'ko pana'pyn animy'pa na'nen ta'ta? Imy'poto te ty'wa, morokon auty tanokon
mona'tory taro kynaitan. 30 Mo'ko ymaro e'i'pa aitoto yjenono'nen me man. Mo'ko
ymaro a'nano'to'pa aitoto aripa'to man.
31 “Iro ke ro wykaje o'waine: pa'poro kari'na yja'wanykonymbo, ukuty'pa 'ne roten
yja'wan me o'to ika'san tywo'kary taro man. Mo'ko Tamusi a'kary ejunen yja'wanymbo
te o'ka'pa kynaitan. 32 Mo'ko kari'na ymuru poko yja'wan me orupatoto yja'wanymbo
ty'wo'kary taro man. Mo'ko Tamusi a'kary poko yja'wan me orupatoto yja'wanymbo te
o'ka'pa kynaitan moro eromeno nono tu'po, moro aireno nono tu'po enapa.
33 “Iru'pa amy wewe a'ta, moro epery enapa iru'pa man. Yja'wan me amy
wewe a'ta, moro epery enapa yja'wan me man. Wewe uku'san kari'na epery poko.
34 Yja'wangonymbo 'ne roten, one wara ko amyjaron yja'wan me aitonon iru'pa o'to
awykarykon taro maita'ton? Moro kari'na turu'po tano wotakamary irombo indary
wyino kyno'san. 35 Mo'ko iru'pyn kari'na moro kurano je'ny wyino kurangon otykon
pa'kanon. Mo'ko yja'wan kari'na ko'wu moro tyja'wany je'ny wyino yja'wangon otykon
pa'kanon. 36 Wykaje te o'waine: pa'poro yja'wan me tykato'konymbo poko kari'na
wosaijomary kynaitan moro a'wembono auranano ytopo kurita. 37 Awykato'pombo

---

12:18 Jesaja 42:1-4 (LXX) **12:22** Markus 3:20-30, Lukas 11:14-23 **12:24** Mateus 9:34, 10:25 **12:30** Markus 9:40 **12:32** Lukas 12:10 **12:33** Mateus 7:20, Lukas 6:44 **12:34** Mateus 3:7, 23:33, Lukas 3:7, Mateus 15:18, Lukas 6:45

poko ro irombo a'wembono auranano yta'ton apoko, iru'pyn taka ajyto'me, yja'wan taka ajyto'me pai."

Mo'karon kapu nenepory oty enery 'sangon

38 Irombo amykon Tamusi karetary uku'namon, amykon Farise enapa wyka'san i'wa:
"Amepanen, amy kapu wyinono oty 'nare enepoko na'na 'wa." 39 Jesus 'wa ejuku'san:
"Yja'wangon kari'na, taporitonokon nonamon kari'na enapa amy kapu wyinono oty
enery 'se mandon. Amy anene'pa te kynaita'ton. Mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo
Jona po roten te no'po'sen. 40 Oruwa kurita, oruwa koko mo'ko woto tam'po'kory
uwembo ta Jona we'i'po wara enapa irombo mo'ko kari'na ymuru oruwa kurita, oruwa
koko moro nono koro'na kynaitan.
41 "Moro a'wembono auranano yry jako, mo'karon Ninive ponokon kynawonda'ton
mo'karon eromenokon kari'na maro. Mo'karon Ninive ponokon ro kynemendota'ton
imero. Mo'karon Ninive ponokon waty Tamusi 'wa tywotu'ma tywaije nandon moro
Jona auran poko. Ero po kore Jona ko'pono 'ne ka'tu rapa na. 42 Moro a'wembono
auranano yry jako, mo'ko ijary pono woryi jopoto kynawondan mo'karon eromenokon
kari'na maro. Mo'ko woryi ro kynemendota'ton imero. Mo'ko woryi waty tywo'se nan
ero nono y'maty'po wyino Salomo wonumengapory eta. Ero po kore Salomo ko'pono
'ne ka'tu rapa na."

Tywaitopombo 'wa akywano weramary

43 "Amy yja'wan akywano womimapoto mo'ko tynaki'marymbo wyino,
tywotare'matopo upi kyny'san iponono aito'kon taka. Amy anepory'pa tywe'i'poto
te 44 kynganon: 'Weramatake rapa moro yjautymbo 'wa.' Irombo tytunda'po po, moro
tywaitopombo epojan itary'pa, ta'me, sara'me. 45 Irombo kyny'san rapa oko-to'ima
noro amykon tyko'ponokon yja'wangon akywano aije. Irombo kyno'myjaton, moro po
tywaito'ko'me. Iwara mo'ko wokyry yja'wan me 'ne ka'tu rapa kynaijan moro koromo
tywe'i'po ko'po. Mojan eromenokon yja'wangon kari'na epotan enapa moropan oty."

Jesus omorykon

46 "Mo'karon kari'na apyimykon 'wa auranary jako noro, mo'ko Jesus sano tunda'po
mo'karon ipiryjan maro. Enery 'se kynatokon. Kurando kynaimomo'satokon.
47 Irombo amy wyka'po I'wa: "Asano, apiryjan kurando mandon. Ajenery 'se mandon."
48 Mo'ko torupanenymbo 'wa te Jesus wyka'po: "Noky ko ysano me nan? No'kan ko
ymeseku'san me mandon?" 49 Tainary ke mo'karon tynemeparykon ekarity'san i'wa.
Ika'po: "Mojan te ysano me, ymeseku'san me mandon. 50 Mo'ko kapukon tano yjumy
nisanory wara aitoto ro ypiry me man, yjenauty me man, ysano me enapa man."

13

Mo'ko maina pokono

1 Moro noro kurita Jesus wepa'ka'po. Moro parana esi'wo iwotandy'mo'po.
2 Pyime imero mo'karon kari'na wota'nanopy'san i'wa. Iro ke ro amy kurijara ta
iwotandy'mo'po. Mo'karon ata'nanopy'san mapo kynatokon.
3 Irombo Jesus 'wa pyime otykon ekarity'san onumengato'kon auranano ke. Ika'po
i'waine: "Epanamatoko! Amy maina pokono o'ponje kyny'san. 4 Moro iwo'pomyry jako
ro, a'si 'ko amykon inipomyry epy kyno'pa'san oma esi'wo. Irombo mo'karon tonoro
ena'se kyno'saton.

12:38 Markus 8:11-12, Lukas 11:29-32 **12:38** Mateus 16:1, Markus 8:11, Lukas 11:16 **12:39** Mateus 16:4, Markus 8:12 **12:40** Jona 1:17 **12:41** Jona 3:5 **12:42** 1 Koningen 10:1-10, 2 Kronieken 9:1-12 **12:43** Lukas 11:24-26 **12:46** Markus 3:31-35, Lukas 8:19-21 **13:1** Markus 4:1-9, Lukas 8:4-8 **13:2** Lukas 5:1-3

5 A'si 'ko enapa amykon kyno'pa'san moro topu pan nono tu'ponaka. Moro po iko'po
'ne 'ne sakau waty man. O'win wytory kynatytanon, ipyimy'ma moro sakau wairy ke.
6 Weju wepa'ka'po mero te, asiny kynikoro'kanon. Imi'pa tywairy ke, kynajutanon.
7 "Amykon enapa takyramon itupu paty ta kynopa'san. Irombo moro takyramon
itupu atytary moro wonatopo wojan.
8 "Amykon kyno'pa'san iru'pyn nono tu'ponaka. Amykon kynepetanon ainatone-
kari'na me, amykonymbo oruwa-kari'na me, amykonymbo o'win-kari'na me
itu'ponaka ainapatoro. 9 Mo'ko typanaken nepanaman."
10 Irombo mo'karon inemeparykon wopy'san I'wa. Ika'san: "O'tono'me ko onumen-
gato'kon auranano mekari'san i'waine?" 11 Irombo ejuku'san i'wa: "Amyjaron moro
Tamusi nundymary poko tamorepa mandon, mo'karon kapyn te. 12 Mo'ko totyken
'wa irombo otykon yta'ton. Ekosa ro oty kynotakamatan. Mo'ko otypyn wyino te
otyrykonymbo pinata'ton. 13 Iro ke ro onumengato'kon auranano sekari'sa i'waine.
Kyno'po'saton ro rypo irombo. Otymbo ro anene'pa te mandon. Kynepanamaton ro
rypo. Otymbo ro aneta'pa te mandon. 14 Mojan ro ero Tamusi auran uku 'ponenymbo
Jesaja wyka'po ka'pojaton:
"Mepanamata'ton ro rypo apanarykon ke. Otymbo ro aneta'pa te maita'ton.
Mo'po'ta'ton ro rypo ajenurukon ke. Otymbo ro anene'pa te maita'ton. 15 Mojan
kari'na turu'san tyja'nata man. Tywepanapu'to mandon. Tywonupu'to man-
don. Iwara tanurukon ke oty anene'pa mandon. Typanarykon ke oty aneta'pa
mandon. Iturú'san oty anukuty'pa man. Tamamyrykon anu'ma'pa mandon,
tywekura'mapoto'ko'me y'wa.

16 "Amyjaron, sara'me 'ne morokon ajenurukon ajypojaton. Oty enepojaton irombo
o'waine. Sara'me 'ne morokon apanarykon ajypojaton. Oty etapojaton irombo o'waine.
17 Ita'ro pore, pyime Tamusi auran uku'ponamonymbo irombo, tamamboramon enapa
morokon anenerykon otykon enery 'se rypo tywaije mandon. Anene'pa te tywaije
mandon. Morokon anetarykon otykon etary 'se enapa rypo tywaije mandon. Aneta'pa
te tywaije mandon.
18 "O'to tauro'po me moro maina pokono poko ynekarity'po onumengatopo auranano
wairy etatoko.
19 "Morokon oma esi'wo o'papy'san wonatopo epy wara mo'karon ero wara aitonon
mandon: Moro Tamusi nundymary ekary etaton. O'to tauro'po me te moro oka wairy
anukuty'pa mandon. Irombo mo'ko yja'wan kyno'san. Moro ituru'san ta o'papy'san
mona'tojan.
20 "Morokon topu pan nono tu'ponaka o'papy'san wonatopo epy wara mo'karon ero
wara aitonon mandon: O'win wytory Tamusi auran ewa'maton, eta'po mero ty'waine.
21 Ituru'san ta te atandy'mo'pa man. Ko'i roten Tamusi amyikaton. Moro Tamusi
auranymbo upu'po me awosin pangon otykon 'wa toporykon jako, ta'sakarykon 'wa
tykota'marykon jako pai, o'win wytory kynomaton.
22 "Morokon takyramon itupu paty ta o'papy'san wonatopo epy wara mo'karon ero
wara aitonon mandon: Tamusi auranymbo etaton. Irombo te pyime nono tu'ponokon
otykon poko kynonumengaton. Pyrata kynemu'maton. Iwara te moro Tamusi au-
ranymbo epeta'pa kyniromo'san ituru'san ta.
23 "Morokon iru'pyn nono tu'ponaka o'papy'san wonatopo epy wara mo'karon ero
wara aitonon mandon: Moro Tamusi auranymbo etaton. O'to tauro'po me iwairy
uku'saton. Irombo kynepetaton, amykonymbo ainatone-kari'na me, amykonymbo
oruwa-kari'na me, amykonymbo o'win-kari'na me itu'ponaka ainapatoro."

13:10 Markus 4:10-12, Lukas 8:9-10 **13:12** Mateus 25:29, Markus 4:25, Lukas 8:18, 19:26 **13:14** Jesaja 6:9-10 (LXX) **13:16** Lukas 10:23-24 **13:18** Markus 4:13-20, Lukas 8:11-15

Amykon rapa onumengato'kon auranano

24 Amy rapa onumengatopo auranano ekarity'po Jesus 'wa i'waine. Ika'po: “Moro
Tamusi nundymary amy tymainary ta iru'pyn wonatopo epy pyryrykanen kari'na wara
man. 25 Mo'karon kari'na wo'nykyry jako, mo'ko ijenono'nen kyno'san. Itupu epyryry
pyryrykanon moro awasi paty ta. Irombo kyny'san moro wyino. 26 Moro awasi atytary
jako, epetary jako, moro itupu enapa kynatytanon. 27 Irombo mero mo'ko maina
aporemy pyitorykon kyno'saton i'wa. Kyngaton i'wa: ‘Jopoto, iru'pyn wonatopo epy
kapyn amainary ta mipyryrykan? One wara ko iro ke itupu pe nan?’ 28 Kynganon
i'waine: ‘Amy yjenono'nen 'wa moro wara tyje man.’ 29 Irombo mo'karon ipyitorykon
kyngaton i'wa: ‘Na'na wytory 'se iro ke man moro itupu yna?’ Kyneju'saton: ‘Uwa. Ijako
irombo moro itupu nary ta moro awasi mungata'ton. 30 Oro okororo natytan moro
awasi potyry 'wa ro. Moro awasi po'topo kurita wykatake mo'karon ipo'namon 'wa:
“Moro itupu 'ne ka'tu inatoko. Tamororo'ke pai imypo'toko, mikoro'kato'se me. Irombo
moro awasi a'nano'toko moro ikura'matopo taka.” ’ ”

31 Amy rapa onumengatopo auranano ekarity'po Jesus 'wa i'waine. Ika'po: “Moro
Tamusi nundymary amy tymainary ta kari'na nipomyry wonatopo epy'po'membo 'ko
wara man. 32 Moro wonatopo epy'po ro irombo ro ko'warono moro man. Atyta'ma'poto
te, poto me kynaijan pa'poro amykon terapa wonatopo ko'po. Wewe me kynaijan.
Mo'karon tonoro tapo'nykon ka'saton morokon iporirykon poko.”

33 Amy rapa onumengatopo auranano ekarity'po i'wa i'waine: “Moro Tamusi nundy-
mary moro perere uwapurotopo wara man. Amy woryi 'wa oruwa parapi poromy taka
tyry'poto, pa'poro moro poromy uwapurojan.”

34 Pa'poro morokon otykon ekarity'san Jesus 'wa mo'karon kari'na apyimykon 'wa
onumengato'kon auranano me. Onumengato'kon auranano pyndo anerupa'paine
iwe'i'po. 35 Iwara ro ero Tamusi auran uku'ponenymbo nekarity'po wo'kapy'po:

Onumengato'kon auranano sipa'katake yndary wyino. Ero nono wo'kapy'po poro
atunemy'pombo oty sarykatake.

Jesus 'wa tynemeparykon emepary

36 Irombo Jesus 'wa mo'karon kari'na apyimykon no'san. Auto 'wa ito'po. Irombo
mo'karon inemeparykon wopy'san i'wa. Ika'san: “Moro maina tano itupu poko
anekarity'po onumengatopo auranano ekari'ko na'na 'wa iru'pyn me 'ne ro.”

37 Ejuku'san i'wa. Ika'po: “Mo'ko irupyn wonatopo epy pyryrykanen, mo'ko kari'na
ymuru mo'ko man. 38 Moro maina, ero nono moro man. Moro irupyn wonatopo epy,
moro Tamusi nundymary tanokon kari'na mo'karon mandon. Moro itu'pu, mo'karon
ewa'rumy wyinonokon kari'na mo'karon mandon. 39 Mo'ko itupu epyryry pyryrykanen
tyjenono'ken, mo'ko ewa'rumy tamuru mo'ko man. Moro wonatopo potyry, ero nono
y'matyry moro man. Mo'karon ipo'namon, Tamusi apojongon mo'karon mandon.

40 “Moro itupu a'nanopy'po koro'kary wara enapa oty kynaitan ero nono y'matyry
jako. 41 Mo'ko kari'na ymuru mo'karon kapu tanokon tapojongon emo'tan. Mo'karon
ro moro Tamusi nundymary wyino mo'karon yja'wan taka ta'sakarykon emaponamon,
mo'karon yja'wan me ta'sakarykon enanamon a'nano'ta'ton. 42 Irombo moro wa'to
je'ny taka kynemata'ton. Moro po ro atamono, aijekyno enapa kynaitan. 43 Irombo
mero mo'karon tamamboramon moro tyjumykon nundymary ta weju wara taweije
kynaita'ton. Mo'ko typanaken nepanaman.”

Amykon rapa onumengato'kon auranano

13:31 Markus 4:30-32, Lukas 13:18-19 **13:33** Lukas 13:20-21 **13:34** Markus 4:33-34 **13:35** Ware 78:2

44 “Moro Tamusi nundymary amy maina ta unemy'po karukuri wara man. Moro
epojan ro amy kari'na. Irombo kynunenjan rapa. Ewa'pory pa'poro totyrymbo
ekarama kyny'san. Morombo mero moro maina epeka'san.
45 “Moro Tamusi nundymary amy kurangon paraso topurukonymbo upinen otykon
ekaramanen wokyry wara enapa man. 46 Irombo amy tapenenymbo paraso topurumbo
epory'poto ty'wa, pa'poro totyrymbo ekarama kyny'san. Irombo moro paraso topu-
rumbo epeka'san.
47 “Moro Tamusi nundymary amy parana taka ipapy'po sipi wara man. Pa'poro
roten woto apyijan. 48 A'nopy'poto, mo'karon woto pokonokon kynityngaton mapon-
aka. Irombo tandy'po mo'karon kurangonymbo katon kurukurukon taka. Mo'karon
yja'wangonymbo pa'saton te. 49 Moro wara enapa oty kynaitan ero nono y'matyry
jako. Mo'karon Tamusi apojongon kynepa'kata'ton. Irombo mo'karon yja'wangon
kari'na yta'ton typo mo'karon tamamboramon wyino. 50 Irombo moro wa'to je'ny taka
kynemata'ton. Moro po ro atamono, aijekyno enapa kynaitan.
51 “Erokon pa'poro muku'ton?” Ika'san I'wa: “A'a.” 52 Irombo Jesus wyka'po i'waine:
“Iro ke ro pa'poro mo'karon Tamusi nundymary ta omepatonon me e'i'san Tamusi
karetary uku'namon amy totyry kura'matopo wyino aserynon otykon, penatonon
otykon enapa pa'kanen auto jopotory wara mandon.”

Nasaret po Jesus urumenary

53 Morokon onumengato'kon auranano ekarity'ma'san wyino ty'wa, Jesus wom-
ima'po moro wyino. 54 Moro tywetuwaro'matopombo 'wa tytunda'po mero, mo'karon
ta'sakarykon emepa'san i'wa moro iwota'nano'to'kon auto ta. Mo'karon auran etana-
mon enuta'san imero. Ika'san: “Oje ko moro tywonumengapore aino topoje i'wa nan?
Oje ko morokon pori'tonano topoje i'wa nan? 55 Mo'ko auto amynen ymuru kapyn
mo'se nan? Maria kapyn isano me nan? Jakobus, Josef, Simon, Judas kapyn ipiryjan
me nandon? 56 Pa'poro mo'karon enaunan waty kyra'naine nemanjaton? Oje ko iro ke
pa'poro morokon otykon topoje i'wa nan?” 57 Jesus imero kynere'kojatokon.
Jesus wyka'po te i'waine: “Wararo amy Tamusi auran uku'ponen ety kawo man. Moro
iwetuwaro'matopombo po roten te ety awonga'pa man. Mo'karon omorykon ekosa
enapa ety awonga'pa man.” 58 Tamusi anamyika'pa iwairykon ke ro pyime 'ne waty
potonon pori'tonano enepo'po i'wa moro po.

14

Mo'ko kari'na etykanen Johanes rombyry

1 Moro jako ro mo'ko jopoto Herodes 'wa Jesus ekary eta'po. 2 Irombo mo'karon typy-
itorykon 'wa ika'po: “Mo'ko kari'na etykanenymbo Johanes mo'ko man. Iromby'san
wyino tawonje rapa man. Iro ke ro morokon pori'tonano ita kynemaminanon.”
3 Mo'ko Herodes 'wa irombo Johanes tapyipo tywaije kynakon. Tymypo tywaije i'wa
kynakon. Taru'kapo tywaije i'wa kynakon yja'wangon kari'na aru'katopo taka, mo'ko
typiry Filipus pytymbo Herodias upu'po me. 4 Johanes wykatopombo irombo tywaije
kynakon Herodes 'wa: “Mo'ko woryi maro kapyn awairy man.” 5 Herodes Johanes
wory 'se rypo tywaije kynakon. Mo'karon kari'na apyimy pona te tanarike kynakon.
Tamusi auran uku'ponen me irombo Johanes enejatokon.
6 Mo'ko Herodes 'wa moro tywomatopombo kurita ewa'mary jako te, mo'ko Herodias
emyiry uwa'po mo'karon ejuku'san 'wa. Herodes apokupe imero kynakon. 7 Iro
ke ro Tamusi ety ejatory ta ika'po i'wa: “Moro y'wa awoturupotopo oty ro sytake

13:53 Markus 6:1-6, Lukas 4:16-30 **13:57** Johanes 4:44 **14:1** Markus 6:14-29, Lukas 9:7-9 **14:3** Lukas 3:19,20 **14:4** Levitikus 18:16, 20:21

o'wa.” 8 Irombo tysano 'wa tapokuma'po ke, mo'ko amyija'ko wyka'po: “Mo'ko kari'na
etykanen Johanes upu'pombo ene'ko y'wa amy apo'ny tu'po.”
9 Kata'mato mo'ko jopoto we'i'po. Ise'me te mo'ko amyija'ko woturupotopo yry
man ekarity'po i'wa, Tamusi ety ejatory ta, mo'karon endametonon netary me enapa
taurana'po ke i'wa. 10 Moro yja'wangon kari'na aru'katopo ta ro Johanes u'kapo'po i'wa.
11 Amy apo'ny tu'po moro upu'pombo enepy'po mero, mo'ko amyija'ko ainaka ypo'po
i'wa. Irombo mo'ko amyija'ko 'wa tysano 'wa aro'po. 12 Morombo mero mo'karon
Johanes nemeparykon wopy'san moro ekepy'po aije. Unemy'po i'waine. Morombo
wyino ito'san Jesus 'wa ekari'se.

Mo'karon ainatone dusun kari'na upary

13 Moro eta'po mero ty'wa, Jesus wyto'po kurijara ta moro wyino, amy iponomyn
aitopo 'wa, o'win upu'po tywaito'me. Moro eta'po mero ty'waine, mo'karon kari'na
apyimykon 'wa iwekena'po typupurukon poko, morokon tywaito'kon wyino. 14 Moro
kurijara wyino tywo'ka'po mero, moky kari'na wota'nanopy'san ene'po Jesus 'wa.
Ikotanorykon ene'po i'wa. Mo'karon ira'nanokon je'tun pangon yry'san i'wa iru'pa
rapa.
15 Koine 'ne iwe'i'po mero mo'karon inemeparykon wopy'san I'wa. Ika'san: “Ero
aitopo ipono'ma man. Koine 'ne terapa man. Mo'karon kari'na apyimykon emo'toko
rapa, tareparykon man epeka'to'se me morokon sengenokon aito'kon ta.” 16 Jesus
wyka'po te i'waine: “Itorykon kapyn man. Amyjaron te upatoko.” 17 Irombo ika'san
I'wa: “Ainatone roten perere na'na ekosa man, oko woto maro.” 18 Jesus wyka'po
i'waine: “Ene'toko y'wa.”
19 Irombo mo'karon kari'na apyimykon andy'mopo'san i'wa itupu tu'po. Morokon
ainatone perere, mo'karon okonokon woto anumy'san i'wa. Tamusi ety awonga'po i'wa.
Irombo mero morokon perere y'sakapoty'san i'wa. Irombo mo'karon tynemeparykon
'wa yry'san i'wa, mo'karon kari'na apyimykon upato'me i'waine.
20 Pa'poro iwendame'san. Pa'poro iwaime'san. Irombo ainapatoro itu'ponaka oko ku-
rukuru morokon arepa akosinykonymbo amo'i'ky'san i'waine. 21 Mo'karon endame'san
wokyryjan ainatone dusun iwairy taro kynatokon. Woryijan, pitanikon enapa te
tywendame kynatokon.

Jesus wytory tuna tu'po

22 Irombo o'win wytory Jesus 'wa mo'karon tynemeparykon wyry'ka'san,
iwotaru'kato'ko'me kurijara taka, tuwapo itoto'ko'me koposenaka. Mo'karon kari'na
apyimykon emokyry 'se rapa kynakon aseke ro. 23 Mo'karon kari'na emoky'ma'san
mero ty'wa, moro wypy tu'ponaka ito'po, o'win 'ne Tamusi 'wa tauranato'me.
Iko'mamy'poto, o'win upu'po moro po kynakon. 24 Moro jako moro kurijara ty'se*
terapa mapo wyino kynakon. Parana yja'wan me imero moro kurijara yjakon. Pepeito
po'ponaka irombo kyny'sakon.
25 Irombo tuna tu'po Jesus wyto'po mo'karon tynemeparykon epoje, koko, emamyry
jako. 26 Moro tuna tu'po itory ene'po mero ty'waine, mo'karon inemeparykon
wety'ka'san. Ika'san: “Amy akatombo mo'ko man”. Enarirykon wotaikapoty'san.
27 O'win wytory te Jesus aurana'po i'waine. Ika'po: “Aturu'san apyitoko! Awu te wa!
Kytety'katon!”
28 Petrus 'wa te ejuku'po. Ika'po: “Amoro me ro aja'ta, kaiko y'wa, ywo'to'me o'wa
tuna tu'po.” 29 Jesus wyka'po i'wa: “O'ko 'ne iro ke!” Irombo Petrus wo'ka'po moro kuri-
jara wyino. Ito'po tuna tu'po Jesus 'wa. 30 Moro pepeito pori'tory 'wa tywo'poty'po mero
te, iwety'ka'po. Tywotu'mukury mero iko'ta'po: “Jopoto! Kapano'ko!” 31 O'win wytory

---

14:13 Markus 6:30-44, Lukas 9:10-17, Johanes 6:1-14 **14:22** Markus 6:45-52, Johanes 6:16-21 * **14:24** Moro Griek auran ta no Tamusi karetary ta moropo tymero man: stadiën. O'win stadie 185m man.

Jesus 'wa tainary tynga'po. Petrus apo'i'po i'wa. Ika'po i'wa: “Oty anamyikaporopyn! O'tono'me ko oko aturu'po myryi?” 32 Irombo moro kurijara taka iwotaru'ka'san mero, moro pepeitombo yity'na'po imero. 33 Mo'karon kurijara ta aitonon wokunama'san ipo'ponaka. Ika'san: “Iporo ro Tamusi ymuru amoro mana.”

Genesaret po je'tun pangon kura'mary

34 Atonenaka tywepato'san mero, moro Genesaret yinonory 'wa itunda'san. 35 Jesus ukuty'po mero ty'waine, mo'karon moro ponokon 'wa oka aripapy'po pa'poro moro wyinonokon aito'kon ta. Irombo pa'poro je'tun pangon enepy'san i'waine I'wa. 36 Iwe'pima'san i'wa, iwo'my sese'wuru roten y'tu'kato'me ty'waine. Pa'poro mo'karon i'tu'kanamonymbo we'i'san iru'pa rapa.

15

Mo'karon uwapoto'san wykato'kon

1 Irombo Jerusalem wyino amykon Farise wopy'san amykon Tamusi karetary uku'namon maro Jesus 'wa. Ika'san i'wa: 2 “O'tono'me ko mo'karon anemeparykon mo'karon uwapoto'san wykato'konymbo wara e'i'pa nandon? Asainaty'pa kore nen-damejaton, ran!” 3 Ejuku'san i'wa: “Amyjaron rapa, o'tono'me ko moro Tamusi wykatopombo memapojaton morokon anapyirykon uwapoto'san wykato'konymbo 'wa? 4 Tamusi irombo tyka man: ‘Ajumy, asano inendoko. Mo'ko tyjumy, tysano ejunen rombyry man.’ 5 Amyjaron te mykaton: ‘Amy wykary jako tyjumy 'wa, tysano 'wa pai: ‘Pa'poro ajepano'to'kon manombo y'wa, Tamusi 'wa syryi,’ 6 mo'kopan 'wa tyjumy, tysano nendory kapyn noro man.’ Moro wara ro moro Tamusi wykatopombo mirupomangapojaton morokon anapyirykon uwapoto'san wykato'konymbo 'wa. 7 Tonapiramon 'ne roten, iporo imero mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo Jesaja ero wara apokoine tyka man:

8 “Mojan ero ponokon yjety awongaton tyndarykon ke roten. Ituru'san te tyse man
ywyino. 9 Typo roten moro yjety awongaton. Morokon kari'na emepato'kon
i'waine, kari'na wykato'konymbo roten morokon man.”

10 Irombo mo'karon kari'na apyimy ko'ma'po mero ty'wa, Jesus wyka'po i'waine: “Epanamatoko y'wa. Uku'toko o'to ywykary. 11 Amy pairo indary taka o'mytoto oty kari'na anany'ma'pa man. Moro indary wyino o'toto oty te kari'na any'manon.”

12 Irombo mo'karon inemeparykon wopy'san I'wa. Ika'san: “Mo'karon Farise ere'ko'san muku'san moro awykatopombo 'wa?” 13 Irombo ika'po i'waine: “Pa'poro mo'ko kapu tano yjumy nipomy'torymbo tungamy moro man. 14 Ipokoine kytaiton. Enu'non aronamon enu'non mo'karon mandon. Enupyn 'wa enupyn arory jako, okororo kynomata'ton amy nono atory taka.”

15 Petrus 'wa te Jesus ejuku'po: “Moro onumengatopo auranano iru'pyn me na'na 'wa ekari'ko.” 16 Ika'po te: “Amyjaron ro rypo ka'tu onumenga'pa mandon? 17 Anukuty'pa mandon pa'poro morokon yndanano taka o'mytonon otykon wytory uwembonano taka, irombo amy oje terapa kurandonaka rapa iwopyry? 18 Moro indary wyino o'toto oty te ituru'po wyino kyno'san. Moro ro kari'na any'manon. 19 Moro ituru'po wyino ro irombo kyno'san yja'wan onumengano, kari'na wory, taporitonone aino any'mary, wararo wokyry, woryi maro aino, maname aino, tonapire aino, Tamusi ejuru. 20 Morokon otykon ro kari'na any'manon. Asainaty'pa endameno te kari'na anany'ma'pa man.”

14:34 Markus 6:53-56 **15:1** Markus 7:1-13 **15:4** Exodus 20:12, Deuteronomium 5:16, Exodus 21:17, Levitikus 20:9 **15:8** Jesaja 29:13 (LXX) **15:10** Markus 7:14-23 **15:14** Lukas 6:39 **15:18** Mateus 12:34

Mo'ko Kana'an ponombo woryi

21 Irombo Jesus wyto'po moro wyino. Iwomima'po moro Tyrus yinonory 'wa, moro
Sidon yinonory 'wa enapa. 22 Irombo amy Kana'an ponombo woryi wepa'ka'po.
Iko'ta'po i'wa: “Jopoto, David parymbo, ykotanory eneko! Yjemyiry takyre man.
Kynota'karykanon imero.” 23 Jesus we'i'po te anejuku'pa pairo. Irombo mo'karon
inemeparykon wopy'san i'wa. Ika'san: “Emo'ko rapa mo'ko woryi. Kywena'san
ta tyko'tapotyry ene'san.” 24 Ika'po eju'to'ko'me: “Tomo'se wa mo'karon utapy'san
kapara waranokon Israel pajanymbo 'wano me roten.” 25 Mo'ko woryi wopy'po te
i'wa. Ipo'ponaka iwokunama'po. Ika'po: “Jopoto, kapano'ko.” 26 Jesus 'wa te ejuku'po:
“Yja'wan me man mo'karon pitanikon ereparymbo pinary, mo'karon pero upato'me
ike.” 27 Mo'ko woryi wyka'po te: “Iwara ro rypo man, Jopoto. Mo'karon pero enapa
te tapara wyino opapy'san taporenjan erepary pisara'san ena'saton.” 28 Irombo mero
Jesus wyka'po i'wa: “Woryi, moro o'wa Tamusi amyikary poto me man. Anisanory wara
ro o'wano me oty no'ka'nen.” Morombo wyino iru'pa rapa mo'ko emyiry kynakon.

Okupa'en dusun ata'nanopy'san upary

29 Irombo moro wyino Jesus wyto'po. Moro Galilea tano tuna juwembory esi'wo
ito'po. Moro wypy tu'ponaka iwonuku'po. Moro po ro iwotandy'mo'po. 30 Irombo
pyime imero kari'na apyimykon wopy'san i'wa. Iwajakuta'san, enu'non, atamemy'san,
erupo'non, pyime noro amykon terapa je'tun pangon enepy'san i'waine i'wa. Ipupuru
po roten enytoka'san i'waine. Irombo iru'pa rapa yry'san i'wa. 31 Mo'karon kari'na apy-
imy enutano'po'po imero erupo'nonymbo auranary 'wa, iru'pa rapa atamemy'sanymbo
we'i'san 'wa, iwajakuta'sanymbo wytopotyry 'wa, enu'nonymbo 'wa oty enery 'wa
enapa. Irombo mo'karon Israel pajanymbo tamusiry ety awonga'po i'waine.
32 Irombo Jesus 'wa mo'karon tynemeparykon ko'ma'san ty'wa. Ika'po: “Mo'karon
pyimano kari'na kotanory seneja. Oruwa kurita terapa yjekosa mandon erepa'mambo.
Uwembotary'pa emokyrykon 'se'pa rapa wa. Ijako irombo oma ta kynirupomanda'ton.”
33 Irombo mo'karon inemeparykon wyka'san I'wa: “Oje ko arepa kysepota'ton
mojan pyimanokon kari'na waimeto'me, ero iponomyn po?” 34 Jesus wyka'po
i'waine: “O'toro perere ko ajekosaine nan?” Ika'san: “Oko-to'ima perere, amykon
woto'makon maro.” 35 Morombo mero mo'karon pyimano kari'na 'wa ika'po, nono
tu'po iwotandy'moto'ko'me. 36 Irombo morokon oko-to'imanokon perere anumy'san
i'wa, mo'karon woto maro. Tamusi ety awonga'po i'wa. Morombo mero i'sakapoty'san
i'wa. Irombo mo'karon tynemeparykon 'wa yry'san i'wa, mo'karon kari'na apyimykon
upato'me i'waine. 37 Pa'poro iwendame'san. Pa'poro iwaime'san. Irombo oko-
to'ima kurukuru morokon arepa akosinykonymbo amo'iky'san i'waine. 38 Mo'karon
endame'san wokyryjan okupa'en dusun kynatokon. Woryijan, pitanikon enapa te
tywendame kynatokon.
39 Irombo mo'karon kari'na apyimykon emoky'san mero ty'wa, Jesus wotaru'ka'po
kurijara taka. Ito'po moro Magadan yinonory 'wa.

16

Amy kapu nenepory oty enery 'se aino

1 Irombo mo'karon Farise wopy'san mo'karon Saduse maro Jesus 'wa. U'kuto'me
ty'waine, iwoturupo'san amy kapu wyinono oty enepoto'me I'wa. 2 Ejuku'san i'wa:
“Koine 'ne mykaton: ‘Embatary iru'pyn me kynaitan. Kapu irombo tapire na.’ 3 Kokoro
mykaton: ‘Pari'pe erome kynaitan. Kapu irombo tuwasakaraije na.’ Kapu enery poko
one wara embatary wairy man muku'saton. Amano poko te one wara oty wairy man

---

15:21 Markus 7:24-30 **15:32** Markus 8:1-10 **16:1** Markus 8:11-13, Lukas 12:54-56 **16:1** Mateus 12:38, Lukas 11:16

ukutyry mupijaton? 4 Yja'wangon kari'na, taporitonokon nonamon kari'na enapa amy
kapu wyinono oty enery 'se mandon. Amy anene'pa te kynaita'ton. Mo'ko Tamusi auran
uku'ponenymbo Jona po roten te no'po'sen." Morombo mero ino'san i'wa. Ito'po.

Oty anukuty'pa Jesus nemeparykon wairy

5 Moro koposenaka tywepatorykon jako, mo'karon Jesus nemeparykon
tytuwarenge'se kynatokon perere arory poko. 6 Jesus wyka'po i'waine: "Tuwaro koro
aitoko mo'karon Farise 'wa perere uwapurotopo pona, mo'karon Saduse 'wa perere
uwapurotopo pona enapa." 7 Ase'wa iworupa'san. Ika'san: Moro wara kyngano perere
anenepy'pa kywe'i'san ke.
8 Moro ukuty'po mero Jesus wyka'po: "O'tono'me ko moro iperere'pa awairykon
poko morupaton ase'wa, oty anamyikaporo'non? 9 Oty anukuty'pa noro ka'tu mandon?
Muta'katon terapa o'toro kurukuru morokon anamo'iky'san arepa akosinykonymbo
we'i'san, mo'karon ainatone dusun kari'na upa'san wyino morokon ainatone perere
ke? 10 Muta'katon enapa terapa o'toro kurukuru morokon anamo'iky'san arepa
akosinykonymbo we'i'san, mo'karon okupa'en dusun kari'na upa'san wyino morokon
oko-to'ima perere ke? 11 One wara ko anukuty'pa mandon perere poko aurana'pa
o'waine ywe'i'po? Wykai te o'waine, mo'karon Farise 'wa perere uwapurotopo pona,
mo'karon Saduse 'wa perere uwapurotopo pona enapa tuwaro awaito'ko'me!"
12 Irombo mero ko'wu moro perere uwapurotopo pona kapyn tuwaro tywaito'ko'me
ika'po ukuty'po i'waine, mo'karon Farise 'wa kari'na emepatopo pona te, mo'karon
Saduse 'wa kari'na emepatopo pona enapa.

Petrus 'wa noky me Jesus wairy ekarityry

13 Moro Sesarea Filipi yinonory 'wa tytunda'san mero, mo'karon tynemeparykon
'wa Jesus woturupo'po: "Noky me ko mo'ko kari'na ymuru ekari'saton mo'karon
kari'na?" 14 Irombo ika'san: "Amykonymbo mo'ko kari'na etykanenymbo Johanes me
kynekari'saton. Amykonymbo te Elia me kynekari'saton. Amykonymbo rapa Jeremia
me kynekari'saton, amy Tamusi auran uku'ponenymbo me pai." 15 Irombo ika'po
i'waine: "Amyjaron rapa, noky me ko kakari'saton?" 16 Simon Petrus 'wa ejuku'po.
Ika'po i'wa: "Mo'ko Mesias amoro mana, mo'ko nurono Tamusi ymuru." 17 Eju'to'me
Jesus wyka'po: "Sara'me 'ne janon maitake amoro, Simon Barjona. Kari'na 'wa kapyn
irombo moro takari'se man o'wa, mo'ko kapukon tano yjumy 'wa te. 18 Awu enapa
noky me awairy sekari'sa. Petrus* amoro mana. Moro topu tu'po ro mo'karon
ywyinonokon auty samytake. Moro pori'tory amono'ke ro moro iromby'san waitopo
kynaitan. 19 Morokon Tamusi nundymary ra'kererykon sytake o'wa. Ero nono tu'po
animy'po oty kapu ta tymy kynaitan. Ero nono tu'po animboka'po oty kapu ta tymboka
kynaitan."
20 Irombo mero mo'karon tynemeparykon 'wa ika'po, amy 'wa pairo mo'ko Mesias me
tywairy anekarity'pa iwaito'ko'me.

Jesus 'wa tyrombyry man ekarityry

21 Morombo wyino Jesus 'wa Jerusalem 'wa tytory man ekarityry amo'po mo'karon
tynemeparykon 'wa. Onewara mo'karon uwapoto'san 'wa, mo'karon Tamusi
pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon Tamusi karetary uku'namon 'wa enapa imero
ta'karykapory man, tywory man enapa ekarisakon i'waine. Oruwa kurita tywo'po
pa'po me te tawomyry man rapa ekarisakon i'waine. 22 Irombo te Petrus 'wa typo terapa
aro'po. Irombo e'mary a'mo'po i'wa. Ika'po: "Tamusi ajaijomatan, Jopoto! Moropan

---

16:4 Mateus 12:39, Lukas 11:29 **16:5** Markus 8:14-21 **16:6** Lukas 12:1 **16:9** Mateus 14:17-21 **16:10** Mateus 15:34-38 **16:13** Markus 8:27-30, Lukas 9:18-21 **16:14** Mateus 14:1-2, Markus 6:14-15, Lukas 9:7-8 **16:16** Johanes 6:68-69 * **16:18** Mo'karon Griek auran ta petros tauro'po man: topu. **16:19** Mateus 18:18, Johanes 20:23 **16:21** Markus 8:31–9:1, Lukas 9:22-27

oty ajepory'pa kynaitan.” 23 Jesus wotu'ma'po te. Petrus 'wa ika'po: “Omimako ywyino,
Satan! Kaki'maje! Tamusi 'wa kapyn moro awonumengary man, kari'na 'wa te!”
24 Irombo Jesus wyka'po mo'karon tynemeparykon 'wa: “Ywena'po ta tywopyry 'se
amy a'ta, aseke ty'poko ituwarengepyry man. Ywara enapa moro tywakapuru anumyry
i'wa man. Irombo mero iwopyry man ywena'po ta. 25 Mo'ko tamamyry aijomary
'san moro tamamyrymbo uta'katan. Mo'ko yjupu'po me tamamyry uta'kanenymbo
te moro tamamyry epotan. 26 Otypan iru'pyn oty epotan ko amy kari'na, pa'poro ero
nono tu'pono oty apo'i'poto ty'wa, irombo aseke moro tamamyrymbo uta'ka'poto ty'wa?
Otypan oty ytan pai ko moro tamamyry y'petakan me? 27 Mo'ko kari'na ymuru irombo
kyno'tan mo'ko tyjumy kuranory ta, mo'karon apojongon maro. Irombo mero pa'poro
kari'na 'wa oty epemapotan moro o'to iwe'i'san wararo.
28 “Ita'ro pore, amykonymbo ero po o'po'tonon iromby'pa kynaita'ton poto 'su jopoto
me mo'ko kari'na ymuru wopyry enery uwaporo ty'waine.”

17

One wara Jesus wairy moro wypy tu'po

1 O'win-to'ima kurita pa'po me Jesus 'wa Petrus, Jakobus, mo'ko ipiry Johanes aro'san
tymaro amy kawono wypy tu'ponaka. Moro po ro a'saka'pa kynatokon. 2 Irombo
inenerykon mero iwonurima'po. Moro embatary aweita'po weju wara. Moro iwo'my
amu'na'po aweinano wara. 3 Irombo Elia wosenepo'po i'waine Moses maro. Jesus maro
kynorupatokon. 4 Irombo Petrus wyka'po Jesus 'wa: “Jopoto, ka'ety ero po na'na man.
I'se aja'ta, oruwa pataja'makon ero po samytake, o'wa o'win, Moses 'wa o'win, Elia 'wa
o'win enapa.” 5 Auranary jako noro te, amy taweijen kapurutu wopy'po eponakaine.
Moro kapurutu wyino ro amy auranano wota'po: “Mo'se, ymuru mo'se man. Sipynaje.
Yjapokupe man. Epanamatoko i'wa.”
6 Moro eta'po mero, mo'karon Jesus nemeparykon woma'san tombata'po.
Iwety'ka'san imero. 7 Irombo Jesus wopy'po i'waine. I'tu'ka'san i'wa. Ika'po i'waine:
“Ajawondoko! Kytety'katon!” 8 Irombo iwo'poty'san rapa. Jesus roten ene'po terapa
i'waine tokosaine.
9 Tywony'torykon jako rapa moro wypy wyino, Jesus wyka'po i'waine: “Amy pairo
kari'na 'wa moro anene'san oty kysekari'ton me, mo'ko kari'na ymuru awomyry
uwaporo rapa iromby'san wyino.”
10 Mo'karon inemeparykon woturupo'san i'wa. Ika'san: “O'tono'me ko mo'karon
Tamusi karetary uku'namon nykaton: ‘Elia na'nen kyno'tan.’?” 11 Irombo ika'po
i'waine: “Elia na'nen ro kyno'tan, pa'poro oty yje rapa iru'pa? 12 Wykaje te o'waine: Elia
tywo'se terapa man. Anukuty'pa te tywaije mandon. Tynisanorykon tyka'se i'waine
ty'waije man imaro. Iwara enapa mo'ko kari'na ymuru a'karykapota'ton.” 13 Irombo
mero ko'wu mo'karon inemeparykon 'wa ukuty'po mo'ko kari'na etykanenymbo Jo-
hanes poko torupa'san i'wa.

Amy takyren myre'ko'ko kura'mary

14 Mo'karon kari'na apyimykon 'wa iwopy'san mero, amy kari'na wopy'po Jesus 'wa.
Ipo'ponaka iwokunama'po. Ika'po: 15 “Jopoto, ymuru kotanory eneko. Tyja'natapo'ke
man. Kynota'karykanon imero. O'kapyn wa'to taka, tuna taka enapa kynomanon.
16 Mo'karon anemeparykon 'wa rypo saroi. Ikura'mary upiton te.” 17 Irombo Jesus

---

16:24 Mateus 10:38, Lukas 14:27 **16:25** Mateus 10:39, Lukas 17:33, Johanes 12:25 **16:27** Mateus 25:31, Ware 62:12, Rome 2:6 **17:1** Markus 9:2-13, Lukas 9:28-36 **17:1** 2 Petrus 1:17-18 **17:5** Genesis 22:2, Ware 2:7, Jesaja 42:1, Mateus 3:17, 12:18, Markus 1:11, Lukas 3:22, Deuteronomium 18:15 **17:10** Maleachi 4:5 **17:12** Mateus 11:14 **17:14** Markus 9:14-29, Lukas 9:37-43

'wa ejuku'po: “Na! Oty anamyika'non pore yja'wangon kari'na, ran! O'toro kurita noro ko ajekosaine waitan? O'toro kurita noro ko ero wara awairykon sapyitan? Mo'ko myre'ko'ko ene'toko y'wa.” 18 Irombo Jesus 'wa mo'ko myre'ko'ko akyry e'ma'po. Irombo mo'ko akyrymbo wyto'po iwyino. Morombo wyino irupa rapa mo'ko myre'ko'ko kynakon.

19 Irombo a'saka'pa Jesus maro tywe'i'san mero, mo'karon inemeparykon woturupo'san i'wa: “O'tono'me ko imomary upi na'na?” 20 Ika'po i'waine: “Oty anamyikaporo'non me awairykon ke. Ita'ro pore, amy ko'warono wonatopo epy wara roten moro o'waine Tamusi amyikary a'ta, irombo moro wypy 'wa awyka'sando: ‘Omimako ero wyino mony 'wa terapa!’ kynomimatan. Pa'poro o'to awairykon taro maita'ton.” 21 *

22 Irombo moro Galilea po tytopotyrykon jako ro, Jesus wyka'po mo'karon tynemeparykon 'wa: “Mo'ko kari'na ymuru yta'ton mo'karon kari'na ainaka. 23 Mo'karon ro kyniwota'ton. Oruwa kurita tywo'po pa'po me te kynawondan rapa.” Mo'karon inemeparykon we'i'san imero kata'mato.

Moro Tamusi auty epety

24 Moro Kafaraum taka iwo'my'san mero, mo'karon Tamusi auty epematopo amo'i'namon wopy'san Petrus 'wa. Ika'san i'wa: “Moro Tamusi auty epety anyry'pa nan mo'ko ajemepanamon?” 25 Petrus wyka'po: “A'a, kynyjan.”

Auto 'wa Petrus tunda'po mero, o'to ikary uwaporo Jesus wyka'po i'wa: “One wara ko monumenganon, Simon? Noky 'wa ko mo'karon potonon jopoto nopemapojaton? Mo'karon typyitorykon 'wa, mo'karon typyitorykon ra'naka amanje opy'san ty'senokon kari'na wa te ka'tu?” 26 Petrus wyka'po: “Mo'karon typyitorykon ra'naka amanje opy'san tysenokon kari'na 'wa.” Irombo mero Jesus wyka'po i'wa: “Mo'karon ipyitorykon iro ke mo'ko tyjopotorykon anepema'pa mandon. 27 Mo'karon Tamusi auty epety amo'i'namon anere'kopo'pa te kytaisen. Kowai ematango moro tuna juwembory taka. Mo'ko koromo anatoky'po woto apyiko. Indakapako. Irombo o'win amy amu'nymbo pyrata mepotake. Moro ro apyiko, myry'se me mo'karon Tamusi auty epety amo'i'namon 'wa, y'wano me, o'wano me enapa.”

18

Noky wairy poto me 'ne

1 Moro jako 'ne mo'karon Jesus nemeparykon wopy'san i'wa. Ika'san: “Noky ko iro ke poto me 'ne nan moro Tamusi nundymary ta?” 2 Irombo amy pitani ko'ma'po i'wa ty'wa. Owarira'na yry'po i'wa. 3 Irombo ika'po: “Ita'ro pore, atu'ma'pa aja'taine, pitanikon wara e'i'pa aja'taine, o'my'pa pairo maita'ton moro Tamusi nundymary taka. 4 Mo'se pitani wara kowaroko amy wotapory jako, inorombo ro poto 'su mo'ko man moro Tamusi nundymary ta. 5 Mo'ko yjety ta mo'sepan pitani ewa'manen yjewa'manon.

6 “Mo'ko yja'wan taka o'win mo'sepan yjamyikanen pitani emaponenymbo u'mukary iru'pa 'ne ka'tu rapa man parana jansikyry taka, taneka'to oty ami'topo poto'su topu ke.

7 “Ero nono janon kynotakaryka'tan kari'na emapory ke yja'wan taka. Moro yja'wan taka kari'na womary akotory tupi me man. Mo'ko ika'pone kari'na 'wa te jetumbe pore oty kynaitan.

8 “Yja'wan taka moro ajainary 'wa, moro apupuru 'wa pai ajemapory jako, i'kotoko. Emako awyinombo. O'win roten ajainary maro, o'win roten apupuru maro pai moro

---

17:20 Mateus 21:21, Markus 11:23, 1 Korinte 13:2 * **17:21** Amykon 'wa ero po tymero man Jesus wyka'po me: “Mo'kopan akywano momary mupija Tamusi 'wa aurana'pa aja'ta, onema'pa aja'ta enapa.” **17:22** Markus 9:30-32, Lukas 9:43-45 **17:24** Exodus 30:13, 38:26 **18:1** Markus 9:33-37, Lukas 9:46-48 **18:1** Lukas 22:24 **18:3** Markus 10:15, Lukas 18:17 **18:6** Markus 9:42-48, Lukas 17:1-2

i'matypyn amano taka awytory iru'pa 'ne ka'tu rapa man moro okororo ajainary maro, okororo apupuru maro pai moro e'wutypyn roten wa'to taka awytory ko'po.
9 "Yja'wan taka moro ajenuru 'wa ajemapory jako, ikako. Emako awyinombo. O'win ajenuru maro moro i'matypyn amano taka awytory iru'pa 'ne ka'tu rapa man okororo ajenuru maro moro ata'karykatopo wa'to taka ajemary ko'po.
10 "Tuwaro aitoko o'win amy mo'sepan ko'warono enu'kary pona o'waine. Wykaje irombo o'waine, mo'karon unenamon kapu tanokon apojonano mo'ko kapukon tano yjumy embata roten mandon." 11 *

Mo'ko utapy'po kapara

12 "One wara ko monumengaton? Amy kari'na ekosa ainatone-kari'na kapara a'ta, irombo o'win amy utapy'poto, o'to ko naitan? Mo'karon okupa'en-kari'na itu'ponaka ainapatoro itu'ponaka okupa'en-to'ima kapara anino'pa naitan morokon wypy tu'po, mo'ko o'win utapy'po upi tytoto'me? 13 Ita'ro pore, epory'poto ty'wa, mo'ko o'win tynepory'po ewa'matan mo'karon okupa'en-kari'na itu'ponaka ainapatoro itu'ponaka okupa'en-to'ima utapy'pa e'i'san ewa'mary ko'po. 14 Iwara enapa mo'ko kapu tano ajumykon o'win amy mo'sepan ko'warono utapyry 'se'pa man."

Ase'wa aino

15 "Yja'wan me apoko amy aja'sakary we'i'poto, i'tango i'wa. Oko roten aja'taine, e'mako. Iwepanama'poto o'wa, mo'ko aja'sakary tapano'se o'wa man. 16 Epanama'pa iwe'i'poto, o'win, oko amykon maro pai i'tango i'wa. Oko, oruwa oty amyikaponamon 'wa irombo amy kari'na emendotopo pori'tomary man. 17 Mo'karon 'wa enapa epanama'pa a'ta, mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy 'wa ekari'ko. Mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wa enapa epanama'pa a'ta, enery o'wa man amy Tamusi anukutypyn me, amy Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'i'nen me enapa.
18 "Ita'ro pore, ero nono tu'po animy'san otykon kapu ta tymy kynaitan. Ero nono tu'po animboka'san otykon kapu ta tymboka kynaitan.
19 "Ita'ro pore, amy oty poko tywoturupoto'ko'me, ero nono tu'po oko amykon ara'nanokon 'wa o'win taurangon yry'poto amy oty poko, mo'ko kapukon tano yjumy moro oty ytan i'waine. 20 Yjety ta amy oje oko, oruwa kari'na wota'nanopy'san to irombo awu ira'naine wa."

Yja'wan me aja'sakary we'i'po kary

21 Irombo mero Petrus wopy'po Jesus 'wa. Ika'po: "O'toromboto ko yja'wan me poko mo'ko yja'sakary we'i'po kary y'wa nan? Oko-to'imamboto?" 22 Jesus wyka'po i'wa: "Oko-to'imamboto kapyn. Oruwa kari'na itu'po naka ainapatoromboto oko-to'imamboto te.
23 "Iro ke ro moro Tamusi nundymary amy tapendomanamon typyitorykon 'wa opema'pototo poto 'su jopoto wara man. 24 Moro a'mo'po mero i'wa, amy poto me ependomanen ipyitory ene'saton ipo'ponaka. 25 Moro tu'tano epemary upiry ke i'wa mo'ko ijopotory kynganon ekaramato'me ipyty maro, i'makon maro, pa'poro otyrykonymbo maro enapa, moro tu'tano epemato'me i'wa. 26 Irombo mo'ko ipyitory kynokunamanon ipo'ponaka. Kynganon: 'A'si 'ko noro aimomo'ko. Pa'poro moro yju'tano sepematake.' 27 Irombo mo'ko ijopotory ikotanory enejan. Kynemo'san. Moro u'tanombo kakapojan.
28 "Kurandonaka tywepa'ka'po mero, mo'ko pyitonano amy ta'sakary pyitonano epojan. Mo'ko ro a'si 'ko ko roten kynependomanon. Irombo mo'ko tapendomanen tapyije i'wa man enasary poko. Kynganon i'wa: 'Moro aju'tano epemako.' 29 Mo'ko a'sakary

---

18:8 Mateus 5:30 **18:9** Mateus 5:29 **18:10** Lukas 15:3-7 * **18:11** Amykon 'wa ero po tymero man Jesus wyka'po me: "Mo'ko kari'na ymuru irombo tywo'se man utapy'po yka moro uta'no wyino." **18:11** Lukas 19:10 **18:15** Lukas 17:3 **18:16** Deuteronomium 19:15 **18:18** Mateus 16:19, Johanes 20:23 **18:21** Lukas 17:3-4 **18:22** Genesis 4:24

pyitonano kynokunamanon ipo'ponaka. Kynganon i'wa: ‘A'si 'ko noro aimomo'ko. Pa'poro moro yju'tano sepematake.’ 30 Moro 'se'pa te mo'ko inependomary man. Mo'ko tapendomanen aru'kapojan moro yja'wangon kari'na aru'katopo taka, moro tu'tano epema'mary 'wa ro i'wa.

31 “Mo'karon ene'po mero mo'karon a'sakarykon pyitonano 'wa ije'tuma'po imero. Kyny'saton mo'ko tyjopotorykon 'wa. Pa'poro moro o'kapy'po oty ekari'saton i'wa.

32 “Irombo mo'ko jopoto 'wa mo'ko wokyry tyko'mapo man ty'wa. Kynganon i'wa: ‘Yja'wanymbo 'ne roten, moro aju'tanombo tam'po'kory sikakapoi, awe'pima'po ke y'wa. 33 Mo'ko aja'sakary pyitonano kotanory enery manombo kapyn o'wa tywaije nan, y'wa moro akotanory ene'po wara enapa?’

34 “Irombo mo'ko ijopotory tywore'ko man. Mo'karon kari'na a'karykaponamon ainaka tyje i'wa man, pa'poro moro tu'tano epema'mary 'wa ro i'wa.

35 “Moro wara enapa mo'ko kapu tano yjumy ajyta'ton, morokon apokoine yja'wan me aja'sakarykon we'i'san anika'pa aja'taine aturu'san maro.”

19

Ainondano

1 Moro wara taurana'ma'po mero, Jesus wyto'po Galilea wyino moro Judea yinonory 'wa, moro Jordan koposeno nono tu'po. 2 Pyime kari'na apyimykon 'wa iwekena'po. Mo'karon je'tun pangon kura'ma'san i'wa moro po.

3 Irombo amykon Farise wopy'san I'wa u'kuto'me. Ika'san: “Iru'pa nan amy wokyry 'wa pa'poro roten oty poko typyty nondary?” 4 Ejuku'san i'wa. Ika'po: “Kareta ta anerupa'pa maiton Tamusi 'wa koromo ero nono kapyry jako kari'na kapy'po wokyry me, woryi me enapa? 5 Tyka man Tamusi: ‘Iro ke ro amy wokyry tyjumy, tysano notan. Typyty maro kynotapyitan. Irombo mo'karon okonokon kari'na o'win ja'munano kynaita'ton.’ 6 Iwara te oko noro e'i'pa mandon. O'win te mandon. Iro ke ro mo'karon Tamusi napyipo'san nondapory kapyn man kari'na 'wa.”

7 Irombo ika'san I'wa: “O'tono'me ko iro ke Moses ino 'wa woryi nondapojan, amy inondatopo kareta mero'poto i'wa?” 8 Ika'po i'waine: “Tyturu'poja'nare awairykon ke Moses apytykon nondapojan o'waine. Koromo 'ne te moro wara e'i'pa tywaije man. 9 Wykaje te o'waine: amy typyty nondanenymbo 'wa amy terapa apyiry jako, mo'ko koromono typyty maro tywairymbo any'manon, wararo wokyry maro e'i'pa iwe'i'poto.”

10 Mo'karon inemeparykon wyka'san I'wa: “Moro wara typyty maro wokyry a'ta, iru'pa pore moro aimy'pa aino nairy.” 11 Irombo Jesus wyka'po i'waine: “Pa'poro 'ne kari'na ero auranano anukuty'pa mandon. Mo'karon i'waine ukutyry tyje Tamusi 'wa man inaron roten kynuku'saton. 12 Amykonymbo irombo moro tysanokon uwembo wyino tywopy'san poro woryi maro tywairykon upijaton. Amykonymbo rapa kari'na 'wa woryi maro e'i'non me tyje mandon. Amykon rapa moro Tamusi nundymary upu'po me woryi maro e'i'non me tywotyje mandon. Mo'ko ukutyry taro aitoto nuku'nen.”

Jesus 'wa mo'karon pitanikon kuranondory

13 Irombo pitanikon enepy'san i'waine I'wa. Tainary yry 'se i'wa kynatokon itu'ponakaine. Ipokoine Tamusi 'wa auranary 'se kynatokon. Mo'karon inemeparykon 'wa te mo'karon ene'namon e'ma'san. 14 Jesus wyka'po te: “Oro tyre mo'karon pitanikon

19:1 Markus 10:1-12 **19:4** Genesis 1:27, 5:2 **19:5** Genesis 2:24 **19:7** Deuteronomium 24:1-4, Mateus 5:31
19:9 Mateus 5:32, 1 Korinte 7:10-11 **19:13** Markus 10:13-16, Lukas 18:15-17

no'sen y'wa. Kysa'kototon. Mo'kopangon 'wano me ro irombo moro Tamusi nundymary man." 15 Irombo itu'ponakaine tainary yry'po i'wa. Morombo mero ito'po moro wyino.

Mo'ko totyken pyito

16 Irombo amy kari'na wopy'po I'wa. Ika'po: "Amepanen, otypan iru'pyn oty ko sika'tan, moro i'matypyn roten amano epoto'me y'wa?" 17 Jesus wyka'po i'wa: "O'tono'me ko maturupojan y'wa otypan oty wairy poko iru'pa? O'win roten amy iru'pa man. Moro i'matypyn amano taka awo'myry 'se aja'ta te, morokon Tamusi wykato'konymbo apyiko."

18 Ika'po Jesus 'wa: "Otypangon?" Jesus wyka'po: "Erokon: Woto kyte'i. Taporitonone aino kysany'mai. Amonatai. Onapi ke amy oty kysamyikapoi. 19 Ajumy, asano inendoko. Aja'sakary ipynako, aseke awaipynary wara enapa." 20 Mo'ko pyito wyka'po I'wa: "Pa'poro morokon wara ro we'i. Oty noro ko samono'san?"

21 Jesus wyka'po i'wa: "Oty anamonopy'pa awairy 'se aja'ta, pa'poro ajotyrykonymbo ekaramatango. Irombo moro epe'po yko mo'karon oty'non 'wa. Iwara totyke imero maitake kapukon ta. Irombo o'ko 'ne ywena'po ta." 22 Moro eta'po mero ty'wa, mo'ko pyito wyto'po kata'mato terapa, pyime totyry wairy ke.

23 Irombo mero Jesus wyka'po mo'karon tynemeparykon 'wa: "Ita'ro pore, tupi me man amy totyken wytory moro Tamusi nundymary taka. 24 Wykaje rapa o'waine: Amy totyken kari'na wo'myry moro Tamusi nundymary taka tupi me man amy kameri wo'myry ko'po amy akusa enuru taka." 25 Moro eta'po mero mo'karon inemeparykon we'naranga'san imero. Ika'san: "Noky 'ne ko iro ke uta'no wyino tunemyry taro nan?" 26 Jesus wo'poty'po i'waine. Irombo ika'po: "Moro oty kari'na ekosa tywo'kapyry taro e'i'pa man. Tamusi ekosa te pa'poro oty tywo'kapyry taro man."

27 Moro poko eju'to'me Petrus wyka'po I'wa: "Eneko. Na'na pa'poro totyrymbo ynoi, awena'po ta tytoto'me. Oty ytan ko iro ke moro na'na 'wa?" 28 Jesus wyka'po mo'karon tynemeparykon 'wa: "Ita'ro pore, asery me rapa pa'poro oty yry'po mero, moro tykuranory ta jopoto me tywaitopo tapo'ny tu'po mo'ko kari'na ymuru wotandy'mo'po mero, amyjaron ywena'po ta ito'san enapa ainapatoro itu'ponaka oko jopotokon me awaito'kon ajapo'nykon tu'po matandymota'ton. Mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon Israel y'makon pajanymbo poko a'wembono auranano myta'ton. 29 Mo'ko yjupu'po me tautykonymbo, typiryjanymbo pai, tanaunanymbo pai, tyjumymbo pai, tysanombo pai, ty'makonymbo pai, tymainarymbo pai nojan inoro ainatone-kari'namboto moro ko'po 'ne ka'tu rapa oty apyitan. Moro i'matypyn amano apyitan enapa. 30 Pyime uwaponokonymbo te wena'po tanokon me kynaita'ton. Pyime wena'po tanokonymbo uwaponokon me kynaita'ton.

20

Mo'ko winu paty aporemy

1 Moro Tamusi nundymary amy tymosirory upinen jopoto wara man. Kokoro 'ne kynepa'kanon moro winu paty tymainary ta amaminatonon man upi. 2 Mo'karon amaminatonon auran maro tauran epopojan, o'win kurita o'win amu'nymbo pyrata poko emaminato'ko'me. Morombo mero kynemo'saton moro tymainary taka. 3 Irombo okupa'en-to'ima juru a'ta, kynepa'kanon rapa. Moro otykon ekaramatopo po emami'ma amykon rapa wokyryjan enejan. 4 Mo'karon 'wa ro kynganon: 'Amyjaron enapa i'tandoko moro ymainary taka. Iru'pa kapemata'ton.' 5 Irombo tyto mandon. Kurita

19:16 Markus 10:17-31, Lukas 18:18-30 **19:18** Exodus 20:13, Deuteronomium 5:17, Exodus 20:14, Deuteronomium 5:18, Exodus 20:15, Deuteronomium 5:19, Exodus 20:16, Deuteronomium 5:20 **19:19** Exodus 20:12, Deuteronomium 5:16, Levitikus 19:18 **19:28** Mateus 25:31, Lukas 22:30 **19:30** Mateus 20:16, Lukas 13:30

'ne 'ne a'ta, moro wara rapa kynaijan. Oruwa juru a'ta, moro wara 'su ko enapa kynaijan. 6 Ainatone juru a'ta tywepa'ka'po mero, amykon rapa topoje i'wa man. Tyka man i'waine: ‘O'tono'me ko emami'ma ero po mo'po'saton kokoronombo poro?’ 7 Tyka mandon i'wa: ‘Amy pairo na'na 'wa aturupo'pa ne'i ty'wa na'na emaminato'me.’ Tyka man i'waine: ‘Amyjaron enapa i'tandoko moro ymainary taka.’

8 “Iko'mamyry mero mo'ko winu paty aporemy kynganon mo'ko totyry enenen 'wa: ‘Mo'karon amaminatonon iko'mako. Irombo epematoko. Mo'karon wena'po tanokonymbo na'nen epemako. Mo'karon koromonokonymbo epemako wena'po ta.’ 9 Irombo mo'karon ainatone juru a'ta opy'san tytunda mandon. Tywe'i'san mero o'win amu'nymbo pyrata apyijaton. 10 Tytunda'san mero, mo'karon koromonokonymbo 'wa rypo iko'poine pyrata apyiry man takano'se man. Mo'karon enapa te o'win amu'nymbo pyrata apyijaton, tywe'i'san mero. 11 Tapetykon apo'i'ma'po mero ty'waine, toruwarykon arojaton mo'ko maina aporemy 'wa. 12 Kyngaton: ‘Mo'karon wena'po tanokonymbo o'win juru roten nemaminaton. Irombo na'na epemary wara enapa mepematon. Na'na te kokorombo poro awosin pe tamaminary ko'mangai asiny tam'po'kory ta.’ 13 Irombo te o'win amy ejuku'po i'wa: ‘Yjakono, yja'wan me apoko e'i'pa wa. Ajepety me o'win amu'nymbo pyrata wairy man poko kapyn kauran kysepopoi? 14 Moro ajemamina'po epety apyiko. Irombo i'tango. Awu mo'ko wena'po tanombo epemary 'se wa ajepema'po wara enapa. 15 Ynisanory kapyry kapyn ka'tu y'wa nan moro ypyratary maro? Iru'pa ywairy poko ka'tu more'kojan?’ 16 Iwara te mo'karon wena'po tanokonymbo uwaponokon me kynaita'ton. Irombo mo'karon uwaponokonymbo wena'po tanokon me kynaita'ton.”

Oty 'wa Jesus epory man Jerusalem po

17 Jerusalem 'wa tywonukuru jako, Jesus 'wa mo'karon ainapatoro itu'ponaka oko tynemeparykon ko'ma'san typo. Oma ta ika'po i'waine: 18 “Enetoko. Jerusalem 'wa kytonu'saton. Moro po ro mo'ko kari'na ymuru yta'ton mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon ainaka, mo'karon Tamusi karetary uku'namon ainaka enapa. Mo'karon ro a'wembono auranano yta'ton, iwoto'me. 19 Irombo mo'karon Simosu me e'i'non ainaka kynyta'ton, ipoko iwosaijamboto'ko'me, ipoky'mato'me i'waine, wakapu poko iwoto'me enapa i'waine. Moro ijoruwanory kurita te kynawondan rapa.”

Noky wairy poto me 'ne

20 Irombo mo'ko Sebedeus y'makon sano wopy'po Jesus 'wa mo'karon ty'makon maro. Iwokunama'po ipo'ponaka, amy oty poko tywoturupoto'me i'wa. 21 Jesus wyka'po i'wa: “Oty 'se ko man?” Ika'po i'wa: “Kaiko, mojan okonokon y'makon wotandy'moto'me ajaporito moro anundymary ta: o'win amy ajapo'tun wyino, o'win amy ajapojery wyino.” 22 Jesus 'wa ejuku'po: “O'to awykarykon anukuty'pa mandon. Moro ynenyry man je'tun pan ysaperary tano enyry taro 'kare mandon.” Mo'karon i'makon wyka'san I'wa: “A'a, moro wara tywairy taro na'na man.” 23 Jesus wyka'po i'waine: “Moro ysaperary tano menyta'ton. Yjapo'tun wyino te, yjapojery wyino pai, ajandy'moporykon supija. Morokon aito'kon taporemyndopo terapa man yjumy 'wa.”

24 Moro ukuty'po mero ty'waine, mo'karon ainapatoronokon wore'ko'san mo'karon oko asepiryjan poko. 25 Irombo Jesus 'wa iko'ma'san ty'wa. Ika'po: “Muku'saton waty mo'karon nono tu'ponokon jopoto 'wa mo'karon ta'sakarykon jopotomary, mo'karon typyratakamon wotapory kawo mo'karon ta'sakarykon ko'po? 26 Moro wara kapyn te iwairy man ara'naine. Poto me tywairy 'se amy a'ta ara'naine, ta'sakarykon tomosiry me iwairy man. 27 Uwapono me tywairy 'se amy a'ta ara'naine, ta'sakarykon pyitory me

20:8 Levitikus 19:13, Deuteronomium 24:15 **20:16** Mateus 19:30, Markus 10:31, Lukas 13:30 **20:17** Markus 10:32-34, Lukas 18:31-34 **20:20** Markus 10:35-45 **20:25** Lukas 22:25-26 **20:26** Mateus 23:11, Markus 9:35, Lukas 22:26

iwairy man. 28 Mo'ko kari'na ymuru enapa tytomosike aije opy'pa tywaije man. Kari'na
pyitory me te tywo'se man, romo'se pyimano kari'na y'petakan me."

Oko enu'non kura'mary

29 Irombo Jeriko wyino itorykon jako, amy kari'na apyimy 'wa Jesus wekena'po.
30 Moro oma esi'wo oko amykon enu'non tandy'po kynatokon. Typatoine Jesus wytory
eta'po mero ty'waine, iko'ta'san: "Na'na kotanory eneko, Jopoto, David parymbo!"
31 Mo'karon kari'na apyimy 'wa te e'mapoty'san, ity'nato'ko'me. Mo'ja 'ne ka'tu rapa
te iko'tapoty'san: "Na'na kotanory eneko, Jopoto, David parymbo!" 32 Irombo Jesus
poropy'po. Iko'ma'san i'wa. Ika'po i'waine: "O'to ko ywairy 'se mandon ajekatakaine?"
33 Ika'san I'wa: "Jopoto, na'na tanutary 'se man." 34 Jesus 'wa ikotanorykon ene'po.
Irombo enurukon y'tu'ka'san i'wa. Irombo o'win wytory enuta'san. Morombo mero
iwena'po ta ito'san.

21

Jerusalem taka Jesus wo'myry

1 Irombo tyse waty Jerusalem wyino tywe'i'san mero, moro oleif paty wypy patono
aitopo Betfage 'wa itunda'san. Moro po ro Jesus 'wa oko amykon tynemeparykon
apojoma'san. Ika'po i'waine: 2 "Moro ajuwaponokon aitopo'membo 'wa i'tandoko.
Moro aitopo taka awo'myrykon akono mero amy woryi parito my'po mepota'ton,
amy parito'membo maro. Imbokatoko me. Irombo ene'toko me y'wa. 3 Amy o'to
amy wykary jako o'waine, kaitoko me: "Mo'ko Jopoto i'seine man. O'win wytory
rapa kynene'pota'ton." 4 Moro tywo'ka'se man ero Tamusi auran uku'ponenymbo
nekarity'po wo'ka'to'me:

5 Kaitoko mo'karon Sion ponokon 'wa: "Mo'ko Ajopotorykon janon kyno'san, pyi'me'ke,
amy parito tu'po, amy oty aronen parito y'me tu'po."

6 Mo'karon inemeparykon wyto'san. Jesus wyka'po wara ro iwe'i'san. 7 Mo'ko woryi
parito enepy'po i'waine mo'ko parito'membo maro. Tynoponykon yry'san i'waine
itu'ponakaine. Itu'poine ro Jesus wotandy'mo'po. 8 Pyime imero kari'na 'wa tyno-
ponykon apika'san oma rary me. Amykonymbo 'wa wewe porirykonymbo y'koto'san.
Irombo oma rary me yry'san i'waine. 9 Mo'karon oma ta Jesus uwapo ytotonon kari'na
apyimy, mo'karon iwena'po ta ytotonon kari'na apyimy enapa kyniko'tapo'satokon:
"Hosana mo'ko David parymbo 'wano me. Mo'ko Tamusi ety ta o'toto nainen pa'poro
kurano maro. Hosana! Tamusi ety imero kawo nainen kapukon ta."

10 Irombo Jerusalem taka iwo'myry jako, pa'poro mo'karon Jerusalem ponokon
wetururuka'san. Ika'san: "Noky ko mo'ko nan?" 11 Mo'karon kari'na apyimykon
wyka'san: "Mo'ko Galilea tano Nasaret ponombo Tamusi auran uku'ponen Jesus mo'se
man."

Jesus wairy Tamusi auty ta

12 Moro Tamusi auty 'wa tytunda'po mero, Jesus 'wa pa'poro mo'karon Tamusi
auty ta otykon ekaramanamon, otykon epeka'namon moma'san. Mo'karon pyrata
ambo'namon pyratary apo'nykonymbo uringa'san i'wa. Mo'karon akukuwa ekara-
manamon apo'nykonymbo uringa'san enapa i'wa. 13 Ika'po i'waine: "Tymero man:
Yjauty ejatota'ton Tamusi 'wa kari'na we'pimatopo me. Amyjaron te amy tymonaka-
mon autary me terapa myjaton."

14 Moro Tamusi auty ta ro enu'non, iwajakuta'san enapa wopy'san I'wa. Ikura'ma'san
i'wa. 15 Moro anumengaponamon otykon kapyry ene'po ro mo'karon Tamusi

---

20:29 Markus 10:46-52, Lukas 18:35-43 **21:1** Markus 11:1-11, Lukas 19:28-40, Johanes 12:12-19 **21:5** Zacharia 9:9 **21:9** Ware 118:25-26 **21:12** Markus 11:15-19, Lukas 19:45-48, Johanes 2:13-22 **21:13** Jesaja 56:7, Jeremia 7:11

pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon Tamusi karetary uku'namon 'wa enapa. Moro Tamusi auty ta “Hosana mo'ko David parymbo 'wano me!” mo'karon pitanikon ko'tapo'tyry eta'po i'waine. Morokon poko ro iwore'ko'san. 16 Ika'san Jesus 'wa: “Moro o'to ikarykon metanon?” Jesus wyka'po i'waine: “A'a, setaje. Awe'i'san poro kare ero imero'po anerupa'pa mandon:
Pitanikon 'wa, oma'senangon 'wa enapa ajety mawongapoi.”

17 Moro po ro ino'san i'wa. Jerusalem wyino Betania 'wa ito'po. Moro po ro iwonyky'po.

Moro oroi any'mary

18 Kokoro 'ne Jerusalem 'wa rapa tywonukuru jako, Jesus kumyry'po. 19 Irombo oma esi'wo amy oroi ene'po i'wa. Ito'po i'wa. Amy pairo epery anepory'pa te iwe'i'po. Arymbo roten ipoko kynakon. Irombo ika'po moro oroi 'wa: “Epeta'pa roten 'su myre mairy.” O'win wytory moro oroi ajuta'po.
20 Moro ene'po mero, mo'karon inemeparykon enuta'san imero. Ika'san: “One wara ko o'win wytory najutai moro oroi?” 21 Eju'to'ko'me Jesus wyka'po: “Ita'ro pore, Tamusi amyikary jako o'waine, oko aturu'san e'i'pa a'ta, oroi any'mary taro roten kapyn maita'ton. Ero wypy 'wa pairo te awyka'sando ‘Ajawongo! Parana taka omatango!’ kyno'ka'tan ro. 22 Tamusi amyikary jako o'waine, pa'poro Tamusi 'wa awoturupoto'kon mapyita'ton.”

Noky 'wa pori'tonano yry Jesus 'wa

23 Irombo moro Tamusi auty taka Jesus womy'po. Mo'karon kari'na emepary jako i'wa, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon wopy'san i'wa mo'karon uwapoto'san maro. Ika'san i'wa: “Noky ko erokon otykon ka'pojan o'wa? Noky ko erokon otykon kapyry yryi ajainaka?” 24 Jesus 'wa ejuku'san: “Awu enapa o'win amy oty poko waturupoja o'waine. Yjauran ejuku'poto o'waine, sekari'take noky 'wa oma yry'po erokon otykon ka'to'me y'wa. 25 Moro Johanes 'wa kari'na etyka'po, noky nisanory ko moro tywaije nan? Tamusi nisanory? Kari'na nisanory te ka'tu?”
Irombo ero wara ase'wa iworupa'san: “Kyka'sando ‘Tamusi nisanory moro tywaije man,’ kyngatan ky'waine ‘O'tono'me ko iro ke Johanes anamyika'pa maiton?’ 26 Kyka'sando te ‘Kari'na nisanory moro tywaije man,’ tanarike kywairykon kynaitan mo'karon kari'na apyimy pona. Pa'poro irombo Johanes apyijaton amy Tamusi auran uku'ponenymbo me.” 27 Irombo ero wara Jesus ejuku'po i'waine: “Na'na anukuty'pa man.” Irombo Jesus wyka'po i'waine: “Awu enapa iro ke anekarity'pa waitake o'waine noky 'wa oma yry'po erokon otykon ka'to'me y'wa.

Mo'karon okonokon asepiryjan

28 “One wara ko monumengaton ero poko? Amy wokyry oko tymune tywaije man. Mo'ko o'win amy 'wa mo'ko ijumyn kyny'san. Kynganon: ‘Koki, erome moro winu paty maina taka ajemaminatango.’ 29 Tyjumy 'wa kynganon: ‘Uwa to, papa.’ Morombo wyino te moro moro wara tyka'po je'tumanon. Irombo moro maina taka kyny'san. 30 Irombo mo'ko ijumy mo'ko o'win amy tymuru 'wa terapa kyny'san. Moro koromo tyka'po wara ro rapa kynganon i'wa. Mo'ko imuru kynganon i'wa: ‘Iru'pa man, papa.’ Ito'pa te tywaije man. 31 Nokypan 'wa ko moro tyjumy nisanory tyka'se nan?” Ika'san: “Mo'ko koromono 'wa.” Jesus wyka'po i'waine: “Ita'ro pore, mo'karon Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'i'namon, mo'karon tyja'mungon poko pyrata ka'namon woryijan ajuwaporoine kyny'saton moro Tamusi nundymary taka. 32 Mo'ko Johanes irombo moro tamambore aino emary ekari'se rypo tywo'se man o'waine. Anamyika'pa

21:16 Ware 8:2 (LXX) **21:18** Markus 11:12-14, 20-24 **21:21** Mateus 17:20, 1 Korinte 13:2 **21:23** Markus 11:27-33, Lukas 20:1-8

te tywaije mandon. Mo'karon Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'i'namon 'wa te, mo'karon tyja'mungon poko pyrata ka'namon woryijan 'wa enapa tamyika man. Moro tone o'waine man. Ise'me te moro o'to awe'i'san anije'tuma'pa tywaije mandon. Anamyika'pa tywaije mandon."

Mo'karon maina pokonokon

33 "Amy terapa onumengatopo auranano etatoko. Amy auto jopotory tywaije man. Maina ta winu me tykapymy wonatopo typonje i'wa man. Moro maina tyjarando i'wa man. Moro wonatopo epery aikukato'man tatoka i'wa man. Kawo amy o'po'to'man tyka'se i'wa man. Irombo tapema me amykon maina pokonokon apojomanon, moro maina eneto'me i'waine. Morombo wyino amy tyseno aitopo 'wa ytopo'se kyny'san.
34 "Irombo tywairy 'wa moro wonatopo epery we'i'po mero, mo'karon typyitorykon emo'san mo'karon maina pokonokon 'wa, morokon wonatopo epery aije. 35 Mo'karon maina pokonokon te mo'karon ipyitorykon apyijaton. O'win amy ypoky'maton. O'win amy wojaton. O'win amy tu'ponaka topu pa'saton. 36 Amykon rapa typyitorykon emo'san mo'ko maina aporemy, mo'karon koromonokonymbo ko'po pyime. Moro koromonombo wara ro rapa o'to tyje mandon mo'karon maina pokonokon 'wa. 37 Irombo mero ko'wu mo'ko tymuru emo'san i'waine mo'ko maina aporemy. Kynganon: 'Ymuru nendota'ton.' 38 Mo'ko imuru ene'po mero te ty'waine, mo'karon maina pokonokon tyworupa mandon ase'wa. Kyngaton: 'Mo'se ro mo'ko tyjumy otyrykonymbo apyinen man mo'se man. O'toko 'ne! Kysiwosen! Irombo moro inapyiry manombo kysapyisen!'
39 Irombo mo'ko maina aporemy ymuru tapyije i'waine man. Moro maina wyino toma i'waine man. Tywo i'waine man. 40 O'to ko iro ke mo'ko maina aporemy mo'karon maina pokonokon ytan, tywopy'po mero?" 41 Ika'san I'wa: "Je'tun pe imero kyni'ma'kapota'ton. Moro winu paty maina enepotan tapema me amykon terapa maina pokonokon 'wa, mo'karon iwe'i'san mero moro wonatopo epery yry 'se kynaita'ton inaron 'wa."
42 Jesus wyka'po i'waine: "Awe'i'san poro kare ero Tamusi karetary ta imeropo anerupa'pa mandon:

"Moro auto amynamon nema'pombo topu 'ne ro moro auto pori'tomanen me tywaije man. Tamusi emamin moro tywaije man. Moro 'wa kywo'potyrykon jako, poto me kanumengapojaton."

43 "Iro ke ro wykaje o'waine: Moro Tamusi nundymary pinata'ton awyinoine. Kynyta'ton tamamiporamon kari'na 'wa. 44 Moro topu tu'ponaka amy woma'poto, kynotambaikatan. Amy tu'ponaka moro topu woma'poto, kynami'tan."
45 Morokon inekarity'san onumengato'kon auranano eta'po mero ty'waine, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon Farise 'wa enapa moro typokoine Jesus aurana'po ukuty'po. 46 Apyiry 'se rypo kynatokon. Mo'karon kari'na apyimykon nendojatokon te. Tamusi auran uku'ponen me irombo kynapyijatokon.

22

Moro aimyno ewa'mary

1 Irombo onumengato'kon auranano ke rapa Jesus 'wa mo'karon kari'na erupa'san. Ika'po: 2 "Moro Tamusi nundymary amy tymuru pytary ewa'maponen poto'su jopoto wara man. 3 Mo'karon typyitorykon emo'san mo'karon ejuku'san ko'ma, iwo'to'ko'me mo'ko tymuru pytary ewa'ma. Tywopyrykon 'se'pa te mo'karon ejuku'san mandon.
4 "Irombo amykon rapa typyitorykon emo'san. Kynganon i'waine: 'Kaitoko mo'karon ejuku'san 'wa: "Moro arepa naikepyi terapa. Yjekykonymbo paka, tykakamon

21:32 Lukas 3:12, 7:29,30 **21:33** Markus 12:1-12, Lukas 20:9-19 **21:33** Jesaja 5:1-2 **21:42** Ware 118:22-23
22:1 Lukas 14:15-24

paka'makon enapa tywo terapa mandon. Pa'poro oty naikepyi terapa. O'toko 'ne ymuru pytary ewa'ma.” ’ ”
5 Mo'karon ejuku'san te tywenge moro oka etaton. O'win amy tymainary taka kyny'saton. O'win amy moro ty'wa otykon ekaramatopo 'wa kyny'san. 6 Mo'karon a'sakarykon mo'karon taju'namonymbo pyitorykon apyijaton. Kynipoky'maton. Kyniwojaton pairo.
7 Irombo mo'ko poto 'su jopoto kynore'kojan. Mo'karon warinu pokonokon apyimykon emo'san. Mo'karon typyitorykon wonamonymbo wopojan i'waine. Moro iwaito'konymbo po'mapojan i'waine.
8 Morombo wyino mo'karon typyitorykon 'wa kynganon: ‘Moro aimyno ewa'mato'me pa'poro oty naikepyi terapa. Mo'karon ejuku'san te moro 'wano me uwam'po tywaije mandon. 9 Iro ke ro morokon oma wo'raka'san 'wa itandokon. Pa'poro aneporykon kari'na iko'matoko moro aimyno ewa'ma.’
10 Irombo mo'karon ipyitorykon kyny'saton omakon taka. Pa'poro tyneporykon yja'wangon, iru'pyngon enapa kari'na ene'saton. Moro aimyno ewa'matopo a'no'katon imero mo'karon endame o'tonon.
11 Irombo mo'ko jopoto kyno'myjan mo'karon opy'san ene. Irombo o'win amy kari'na enejan moro po aimyno ewa'matopo wo'mynano ane'moky'pa. 12 Kynganon i'wa: ‘Yjakono, one wara ko ijaro 'wa mopyi aimyno ewa'matopo wo'mynano ane'moky'pa?’ Anejuku'pa te mo'ko wokyry man.
13 Irombo mero mo'ko jopoto kynganon typyitorykon 'wa: ‘Ainary, ipupuru imytoko. Ematoko moro tawa'rumanymbo taka. Moro po ro atamono, aijekyno enapa kynaitan.’
14 Pyime irombo mo'karon iko'ma'san mandon. Pyime 'ne waty te mo'karon apo'i'san mandon.”

Moro jopoto nundymary epety

15 Irombo mero mo'karon Farise wyto'san ase'wa orupa one wara amy auranymbo poko ro rypo Jesus apyiry man poko ty'waine. 16 Irombo amykon tynemeparykon, amykon Herodes wyinonokon enapa emoky'san i'waine I'wa. Mo'karon wyka'san ro i'wa: “Amepanen, enapita'pa awairy uku'san na'na. Iporo imero moro Tamusi emary poko kari'na memepaje. Amy kari'na aninendo'pa awairy uku'san enapa na'na. Asewara imero kari'na menaje. 17 Ekari'ko iro ke na'na 'wa one wara ero poko awonumengary. Iru'pa nan mo'ko Rome pono jopoto nundymary epemary? Uwa ka'tu?”
18 Jesus 'wa te moro yja'wanme iwonumengarykon ukuty'po. Irombo ika'po i'waine: “O'tono'me ko ku'kujaton, tonapiramon 'ne roten? 19 Moro inundymary epematopo pyrata epety ene'toko y'wa, sene'se me.”
Irombo amy amu'nymbo pyrata enepy'po i'waine i'wa. 20 Irombo Jesus woturupo'po i'waine: “Noky ko tu'ku nan ipoko? Noky ety ko tymero nan ipoko?” 21 Irombo ika'san i'wa: “Mo'ko Rome pono jopoto.” Irombo mero Jesus wyka'po i'waine: “Mo'ko Rome pono jopoto otyry iro ke ytoko i'wa. Mo'ko Tamusi otyry te ytoko Tamusi 'wa.”
22 Moro eta'po mero ty'waine, iwonumenga'san imero. Ino'po i'waine. Ito'san iwyino.

Moro iromby'san wyino awono

23 Moro noro kurita mo'karon Saduse wopy'san Jesus 'wa. Mo'karon ro uwa moro iromby'san wyino awono wairy ekari'saton. Irombo iwoturupo'san i'wa. 24 Ika'san: “Amepanen, Moses tyka man: I'me'ma amy romby'poto, mo'ko ipirymbo 'wa mo'ko ipytymbo apyiry man. Irombo tyryi 'mi ekataka pitani kapyry i'wa man. 25 Oko-to'ima te amykon asepiryjan kynaisen na'na ekosa. Mo'ko koromono

22:13 Mateus 8:12, 25:30, Lukas 13:28 **22:15** Markus 12:13-17, Lukas 20:20-26 **22:23** Markus 12:18-27, Lukas 20:27-40 **22:23** Apojoma'san 23:8 **22:24** Deuteronomium 25:5

kynipytan. Irombo kyniromo'nen. I'me'ma mo'ko typytymbo ynon mo'ko typiry 'wa.
26 Mo'ko koromonombo wara enapa mo'ko ipokorono kyniromo'nen. Iwara enapa
mo'ko ijoruwanorymbo romby'po. Oko-to'imanombo mero moro wara kyiromo'sen.
27 Iwena'san ta ko'wu mo'ko woryi kyniromo'nen."
28 "Moro iromby'san wyino awono jako rapa, nokypan pyty me 'ne ko mo'ko woryi
naitan? Pa'poro mo'karon oko-to'imanokon asepiryjan pyty me waty tywaije nan?"
29 Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Tamusi karetary, Tamusi pori'tory anukuty'pa
awairykon ke, ipo waty awonumengarykon man. 30 Iromby'san wyino tawomy'sando
rapa, wokyryjan ipyta'pa mandon, woryijan inomba'pa mandon. Kapu tanokon
apojonano wara te mandon. 31 Mo'karon iromby'san awomyry man poko 'kare ero
o'wanokon me Tamusi wyka'po anerupa'pa maiton:
32 "Awu Abraham tamusiry awu wa, Isak tamusiry, Jakob tamusiry enapa."

Iromby'san tamusiry kapyn mo'ko man. Nuronokon tamusiry te mo'ko man."
33 Moro eta'po mero, mo'karon kari'na apyimykon enumengapo'po imero moro i'wa
emepato'kon 'wa.

Moro poto 'su 'nero omenano mero'po

34 Jesus 'wa mo'karon Saduse yity'nano'po'san eta'po mero, mo'karon Farise wopy'san
ase'wa. 35 Irombo o'win amy ira'nanokon Tamusi karetary uku'nen woturupo'po Jesus
'wa. U'kuto'me ika'po i'wa: 36 "Amepanen, otypan omenano ko poto me 'ne nan moro
omenano karetary ta?"
37 Jesus wyka'po i'wa: "Mo'ko Atamusiry Jopoto ipynako pa'poro aturu'po maro,
pa'poro aja'kary maro, pa'poro awonumengary maro enapa. 38 Moro ro, moro irombo
ro poto 'su omenano mero'po moro man. 39 Moro ipokorono asewara imaro man:
Aja'sakary ipynako, aseke awaipynary wara enapa. 40 Erokon okonokon omenano ro
pa'poro moro omenano karetary tano, pa'poro mo'karon Tamusi auran uku'ponamon
nimero'san enapa pori'tomano."
41 Moro iwota'nanopy'san po ro Jesus woturupo'po mo'karon Farise 'wa: 42 "One wara
ko monumengaton mo'ko Mesias poko? Noky parymbo ko mo'ko nan?"
Ika'san I'wa: "David parymbo mo'ko man."
43 Irombo Jesus wyka'po i'waine: "One wara ko iro ke David mo'ko Tamusi a'kary 'wa
taurambary ta Tyjopotory me nejatojan? Kynganon irombo: 44 'Tamusi nykai mo'ko
Yjopotory 'wa: Yjapo'tun wyino atandy'moko, mo'karon ajenono'namon yry 'wa ro y'wa
apupuru upi'nonaka.' 45 David 'wa Jopoto me mo'ko Mesias ejatory jako, one wara ko iro
ke iparymbo me rapa nan?"
46 Amy pairo te ejukuru upijakon. Morombo poro amy pairo we'i'po oty poko noro
tywoturupory 'se'pa i'wa.

23

Mo'karon Tamusi karetary uku'namon

1 Irombo mero Jesus aurana'po mo'karon kari'na apyimykon 'wa, mo'karon tyne-
meparykon 'wa enapa. 2 Ika'po: "Mo'karon Tamusi karetary uku'namon, mo'karon
Farise enapa, Moses apo'nymbo tu'po tywotandy'mo mandon. 3 Pa'poro o'to ikato'kon
wara aitoko. Morokon ro apyitoko. Morokon iwairykon wara te kytaiton. Morokon
tykato'kon wara irombo e'i'pa mandon. 4 Awosin pangon otykon, morokon arory
tupi me man irokon myjaton. Irombo kari'na tu'ponaka kynyjaton. Aseke te o'win
amy tainarykon siky'iry ke pairo morokon otykon y'tu'kary 'se'pa mandon. 5 Pa'poro

---

22:32 Exodus 3:6 **22:34** Markus 12:28-34 **22:35** Lukas 10:25-28 **22:37** Deuteronomium 6:5 **22:39** Levitikus 19:18 **22:41** Markus 12:35-37, Lukas 20:41-44 **22:44** Ware 110:1 **23:1** Markus 12:38-39, Lukas 11:43,46, 20:45-46

morokon tynikapyrykon otykon ka'saton kari'na enuru me roten. Morokon taijomanamon amo'tykon akumbirojaton irombo. Moro tywo'mykon sese'wuru mosindojaton.
6 Apokupeine man ta'sakarykon ko'po iru'pyn me tapo'ne iwendamerykon, uwapo
imero morokon tywota'nano'to'kon auto ta iwotandy'morykon, 7 morokon otykon
ekaramato'kon po kari'na 'wa ewa'marykon, amepanamon me kari'na 'wa ejatorykon
enapa.
8 "Amyjaron te amepanamon me kytojatopoton. O'win roten irombo ajemepanamon
man. Pa'poro amyjaron asepiryjan me mandon. 9 Amy pairo enapa ero nono tu'po
ajumykon me kysejatoton. O'win roten ajumykon man: mo'ko kapu tano ajumykon.
10 Jopoto me enapa kytojatopoton. O'win roten Ajopotorykon man: mo'ko Mesias.
11 Mo'ko ara'naine poto me aitoto wairy man atomosirykon me. 12 Pa'poro aseke toty
awonganen ety po'po kynaitan. Aseke toty emaponen ety te kawo kynaitan.
13 "Je'tun pe pore te oty kynaitan o'waine, tonapiramon Tamusi karetary uku'namon,
amyjaron Farise enapa. Moro Tamusi nundymary irombo mira'kere'tojaton, kari'na
wo'myry pona, o'my'pa awairykon ke itaka. Irombo mo'karon tywo'myrykon 'sangon
ma'kotojaton.
14 * 15 "Je'tun pe pore te kynaitan o'waine, tonapiramon Tamusi karetary uku'namon,
Farise enapa. Parana irombo mipatojaton, mapo enapa mytopo'saton, o'win roten amy
kari'na yto'me Simosu me. Simosu me iwe'i'po mero te ako'poine 'ne ka'tu rapa tyja'wan
ke mypojaton.
16 "Je'tun pe pore te oty kynaitan o'waine, enu'non oma ekari'namon. Mykaton
irombo: 'Mo'ko tauran pori'tomato'me moro Tamusi auty ejatonenymbo 'wa moro
tykatopombo kapyry kapyn man. Mo'ko tauran pori'tomato'me moro Tamusi auto tano
ika'mi'po ejatonenymbo 'wa te moro tykatopombo kapyry man.' 17 Oty anukuty'non
enu'non! Oty ko poto me 'ne nan? Moro ika'mi'po? Moro ika'mi'po kuranondonen
Tamusi auty te ka'tu?
18 "Mykaton enapa: 'Mo'ko tauran pori'tomato'me moro Tamusi 'wa tymy apo'ny ejatonenymbo 'wa moro tykatopombo kapyry kapyn man. Mo'ko tauran pori'tomato'me
moro itu'pono Tamusi 'wa tymy ejatonenymbo 'wa te moro tykatopombo kapyry man.'
19 Enu'non 'ne roten! Oty ko poto me 'ne nan? Moro Tamusi 'wa tymy? Moro Tamusi
'wa tymy kuranondonen apo'ny te ka'tu?
20 "Mo'ko Tamusi 'wa tymy apo'ny ejatonen moro tauran pori'tomapojan moro apo'ny
'wa roten kapyn, pa'poro itu'ponokon otykon 'wa enapa te. 21 Mo'ko Tamusi auty
ejatonen moro tauran pori'tomapojan moro Tamusi auty 'wa roten kapyn, mo'ko ita
amandoto 'wa enapa te. 22 Mo'ko kapu ejatonen moro tauran pori'tomapojan moro
Tamusi apo'ny 'wa roten kapyn, mo'ko itu'po tandy'pono 'wa enapa te.
23 "Je'tun pe pore te oty kynaitan o'waine, tonapiramon Tamusi karetary uku'namon,
amyjaron Farise enapa. Morokon tuma poporoto'kon itupu jainapatoronorymbo
irombo, pa'poro tanapymy sa'rombo jainapatoronorymbo enapa irombo amy myjaton
Tamusi 'wa. Morokon potononymbo otykon poko te ko'wu atuwarenge'saton:
moro tamambore aino, moro kotano enery, moro Tamusi amyikary enapa. Irokon
poko tuwaro awairykon manombo man, morokon koromonokon otykon poko
atuwarengepyrykon pyndo. 24 Enu'non oma ekari'namon! Karapana kato'me moro
anenyrykon misukaton. Mo'ko kameri te ko'wu me'mo'saton moro anenyrykon maro.

23:5 Mateus 6:1, Deuteronomium 6:8, Numeri 15:38 **23:11** Mateus 20:26-27, Markus 9:35, 10:43-44, Lukas 22:26
23:12 Lukas 14:11, 18:14 **23:13** Markus 12:40, Lukas 11:39-42,44,52, 20:47 * **23:14** Amykon 'wa ero po tymero man Jesus wyka'po me: "Je'tun pe pore te oty kynaitan o'waine, tonapiramon Tamusi karetary uku'namon, amyjaron Farise enapa. Mo'karon inongepy'san irombo motyke'katon. Iru'pa awairykon ekano'to'me kari'na 'wa, akore'pe imero Tamusi 'wa ajauranaton. Iro ke ro awosin pe 'ne ka'tu rapa moro o'waine tymy a'wembono auranano kynaitan." **23:22** Jesaja 66:1, Mateus 5:34 **23:23** Levitikus 27:30

25 “Je'tun pe pore te oty kynaitan o'waine, tonapiramon Tamusi karetary uku'namon,
Farise enapa. Kurando wyino roten moro asaperarykon, awendameto'kon miko-
rokaton. Itaine te moro mona tam'po'kory, moro kuminano tam'po'kory enapa man.
26 Enupyn 'ne roten Farise! Ita 'ne ka'tu moro sapera ikorokako. Irombo mero kurando
wyino enapa tykoroka kynaitan.
27 “Je'tun pe pore te oty kynaitan o'waine, tonapiramon Tamusi karetary uku'namon,
Farise enapa. Tamu'ne ikuripa'san tu'munano, morokon kurando kurangon me
kynonejaton irokon, morokon korona te pyime imero je'ponanokonymbo pa'poro
roten nurijangon otykon maro man irokon wara mandon. 28 Morokon wara enapa
amyjaron kurando tamambore monepojaton kari'na 'wa. Otaine te moro ajenapirykon
tam'po'kory, moro oja'wanykon tam'po'kory enapa man.
29 “Je'tun pe pore te oty kynaitan o'waine, tonapiramon Tamusi karetary uku'namon,
Farise enapa. Mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo tu'mungon irombo
mika'saton. Morokon tamamboramon tu'mungon mikura'maton. 30 Irombo
mykaton: ‘Mo'karon kytangonymbo jako kywe'i'sanymboto, mo'karon Tamusi
auran uku'ponamonymbo mynuru ani'kambo'pa imaroine kytaitoryine.’ 31 Iwara
ro mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo wonamonymbo pajanymbo me
awairykon aseke mamyikapojaton. 32 Aike'katoko iro ke moro atangonymbo na'mo'po
amaminano. 33 Yja'wangonymbo 'ne roten! One wara ko moro ata'karykatopo taka
ajaroporykon wyino metuwarikata'ton?
34 “Iro ke ro Tamusi auran uku'ponamon, oty uku'namon, Tamusi karetary
uku'namon enapa semo'sa o'waine. Amykonymbo ira'nanokon miwota'ton.
Mipokata'ton wakapu poko. Amykonymbo mipoky'mata'ton awota'nano'to'kon
autokon ta. Ajerekurukon kyniwekenata'ton aito'kon wararo. 35 Iwara ro pa'poro
ero nono tu'po e'kamy'po tamamboramon mynurumbo epemapotan Tamusi o'waine.
Mo'ko Abel wyinombo ro mynu epemary marota'ton mo'ko Berekja ymuru Sakarias
'wa ro. Mo'ko Sakarias mo'ko Tamusi auty ta mo'ko Tamusi 'wa tymy apo'ny pato tywo
o'waine man inoro, wykaje irombo.
36 “Ita'ro pore, pa'poro morokon otykon mo'karon eromenokon kari'na tu'ponaka
kyno'tan. 37 Jerusalem, Jerusalem, amoro mo'karon Tamusi auran uku'ponamon wo-
nen, topu ke mo'karon o'wa emoky'san apojonano wonen, pyimemboto rypo o'makon
a'nanopyry 'se we'i, amy korotoko 'wa ty'makon a'nanopyry wara taporiry upi'nonaka.
I'se'pa te maiton. 38 Iro ke ro moro ajautykon itary'pa kynainopotan. 39 Wykaje irombo
o'waine: Erombo poro yjene'pa noro rapa maita'ton moro ero wara awykarykon poko
ro: ‘Tykuranondo man mo'ko Tamusi ety ta o'toto.’ ”

24

Morokon irokonymbo ro otykon

1 Moro Tamusi auty wyino Jesus wepa'ka'po mero, mo'karon inemeparykon wopy'san
I'wa. Moro Tamusi auty enepojatokon I'wa. 2 Irombo ika'po i'waine: “Pa'poro moro
menejaton? Ita'ro pore, oko pairo topu anino'pa kynaita'ton asetu'po.”
3 Moro oleif paty wypy tu'po iwotandy'mo'po mero, a'saka'pa mo'karon in-
emeparykon wopy'san I'wa. Ika'san: “Ekari'ko na'na 'wa, one wara a'ta moro oty wairy
man. Otypan oty poko ko moro awopyry man, moro nono y'matyry man enapa uku'tan
na'na?”
4 Jesus wyka'po eju'to'ko'me: “Tuwaro aitoko, amy 'wa ajemu'marykon pona. 5 Pyime
kari'na irombo yjety a'kutan. ‘Mo'ko Mesias awu wa,’ kyngata'ton. Irombo pyime

23:27 Apojoma'san 23:3 **23:29** Lukas 11:47-51 **23:33** Mateus 3:7, 12:34, Lukas 3:7 **23:35** Genesis 4:8, 2 Kronieken 24:20-21 **23:37** Lukas 13:34-35 **23:38** Jeremia 22:5 **23:39** Ware 118:26 **24:1** Markus 13:1-13, Lukas 21:5-19

kari'na emu'mata'ton. 6 Warinu ekary, warinu wairy man ekary enapa metata'ton. Tuwaro te aitoko awety'karykon pona. Morokon otykon wo'kapyry ro irombo man. Irombo ro noro kapyn te moro man. 7 Kari'na ase'wa warinu ka'ta'ton. Potonon aito'kon ase'wa kyno'wo'mata'ton. Aito'kon po kumyno, tytyty enapa kynaitan. 8 Morokon ro moro ata'karykano wota'mory moro kynaitan.

9 “Moro jako ro ajekaramata'ton, aja'karykapoto'ko'me. Awota'ton. Pa'poro kari'na ajenono'ta'ton yjety upu'po me. 10 Pyime Tamusi amyikanamonymbo kynomata'ton. Ase'wa kynokaramata'ton. Ase'wa kynaijenono'ta'ton. 11 Pyime Tamusi auran uku'ponamon me okaritonon kynawonda'ton. Pyime kari'na emu'mata'ton. 12 Aseme noro poto me moro omenano mero'po enu'kary wairy pyime ase'wa kari'na waipy-narymbo y'sanapangatan. 13 Mo'ko i'matyry 'wa ro eja'nakatoto epano'tan te Tamusi. 14 Moro Tamusi nundymary ekapory ekarota'ton pa'poro ero nono tu'po. Pa'poro kari'na 'wa kynetapota'ton. Irombo mero ko'wu ero nono kyni'ma'tan.

15 “Moro Tamusi wyinono aitopo po mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo Daniel nekarity'po oty any'manen nurija noky enery jako o'waine” - mo'ko ero kareta eru-panen tuwaro nainen - 16 “moro jako ro mo'karon Judea ponokon netuwarikasen morokon wypy 'wa. 17 Tauty re'ta amy a'ta, oro netuwarikan. Tauty taka rapa o'my'pa nainen morokon totyry aije. 18 Tymainary ta amy a'ta, erama'pa nainen tynopony aije. 19 Mo'karon mynotonon 'wa, mo'karon onema'senangon 'wa enapa je'tun pe pore oty kynaitan moro jako.

20 “Tamusi 'wa te aturupotoko poto 'su i'sano jako, amy otare'matopo kurita pai etuwarika'pa awaito'ko'me. 21 Poto 'su ata'karykano irombo kynaitan moro jako. Tamusi 'wa ero nono kapy'po poro, erome noro moropan oty o'kapy'pa man. Moropan oty enapa o'kapy'pa noro rapa kynaitan. 22 Ko'i aike'ka'pa moro oty we'i'poto, amy pairo kari'na epa'ka'pa nairy. Mo'karon typo tynyry'san kari'na upu'san me te ko'i moro oty aike'katan Tamusi.

23 “Moro jako ro amy wykary jako o'waine ‘Eneko, mo'se ro mo'ko Mesias’, ikary jako pai ‘Eneko, mo'ky inoro’, kysamyikaton. 24 Mo'karon Mesias me okari'tonon irombo ky-nawonda'ton. Mo'karon Tamusi auran uku'ponamon me okari'tonon kynawonda'ton. Potonon anumengaponamon otykon, potonon pori'tonano enepota'ton enapa. Iwara ro mo'karon typo Tamusi nyry'san kari'na emu'mary poko pairo kyne'kuta'ton. 25 Enetoko, iwo'kapyry uwaporo oty sekarityi o'waine. 26 Iro ke ro amykon wykary jako o'waine ‘Eneko, moro iponomyn wo'i ta man,’ kytoton i'wa. Ikarykon jako ‘Eneko, moro apu'to'po ta man,’ kysamyikaton. 27 Kapekape 'wa undy wyinombo aretyry 'wa ro oty aweipary wara irombo mo'ko kari'na ymuru wopyry kynaitan. 28 Amy tonomy ekepy'po po ro mo'karon kurumu kynota'nano'ta'ton.

29 “O'win wytory moro moro jakono ata'karykano pa'po me moro weju kynewa'rumandan. Moro nuno aweita'pa kynaitan. Morokon siriko kapu rary wyino kyno'pa'tan. Irombo morokon kapu tanokon pori'tonano kynesakamapo'ta'ton. 30 Irombo mero mo'ko kari'na ymuru wopyry man uku'potopo oty kynonepotan kapu poko. Pa'poro ero nono tu'po mo'karon kari'na kynotamota'ton. Mo'ko kari'na ymuru wopyry eneta'ton kapurutu ta, pori'tonano maro imero, kurano me imero. 31 Kuti tam'po'kory ety wota'po mero, mo'karon tapojongon apojomatan. Mo'karon ro mo'karon typo inyry'san a'nano'ta'ton morokon okupa'en pepeito wo'tokon wyino, pa'poro ero nono y'maty'po 'wa ro. 32 Moro oroi po roten opotoko. Morokon iporiry

24:9 Mateus 10:22 **24:13** Mateus 10:22 **24:15** Markus 13:14-23, Lukas 21:20-24 **24:15** Daniel 9:27, 11:31, 12:11 **24:17** Lukas 17:31 **24:21** Daniel 12:1, Jesus nenepo'po 7:14 **24:26** Lukas 17:23-24 **24:28** Lukas 17:37 **24:29** Markus 13:24-31, Lukas 21:25-33 **24:29** Jesaja 13:10, Joel 2:10,31, 3:15, Jesus nenepo'po 6:12, Jesaja 13:10, Ezechiël 32:7, Joel 2:10, 3:15, Jesaja 34:4, Jesus nenepo'po 6:13 **24:30** Daniel 7:13, Zacharia 12:10-14, Jesus nenepo'po 1:7

sekurita'po mero, irombo arynary jako, senge terapa moro poto 'su iromy wairy muku'saton. 33 Iwara enapa uku'toko apenarykon wyino senge terapa mo'ko kari'na ymuru wairy, pa'poro morokon otykon wo'kapyry enery jako o'waine. 34 Ita'ro pore, mo'karon eromenokon kari'na i'maty'ma'pa kynaita'ton, pa'poro erokon otykon wo'kapyry uwaporo. 35 Kapu, nono kynuta'tan. Moro yjauranymbo te utapy'pa roten kynaitan.

36 “Amy pairo te anukuty'pa man otypan kurita, o'toro juru a'ta morokon otykon wo'kapyry man. Mo'karon kapu tanokon Tamusi apojongon enapa anukuty'pa mandon. Mo'ko ymunano enapa anukuty'pa man. Mo'ko jumynano roten kynuku'san.

37 “Mo'ko Noe jako iwe'i'pombo wara enapa kynaitan mo'ko kari'na ymuru wopyry jako. 38 Moro jako ro irombo, moro poto 'su kumano uwaporo, tywendame mandon, typytapo'se mandon, tyinombapo'se mandon moro atunendopo tam'po'kory taka Noe wo'mytopo kurita 'wa ro. 39 Oty wopyry anukuty'pa pairo tywaije mandon, moro pa'poro ty'ma'kanamon man kumano wopyry uwaporo. Iwara enapa mo'ko kari'na ymuru wopyry kynaitan.

40 “Moro jako ro oko wokyryjan maina ta kynaita'ton. Irombo o'win amymbo arota'ton Tamusi apojongon. O'win amymbo nota'ton te. 41 Oko woryijan kyno'kyta'ton aseta. Irombo o'win amymbo arota'ton Tamusi apojongon. O'win amymbo nota'ton te.

42 “Iro ke ro tuwaro aitoko! Mo'ko Ajopotorykon wo'topo kurita anukuty'pa mandon.

43 “Ero te uku'toko: One wara a'ta mo'ko manaman wopyry ukuty'pomboto ty'wa, mo'ko tautynen o'ny'se ito'pa nairy. Mo'ko manaman ana'mykapo'pa tauty taka nairy. 44 Amyjaron enapa penaro ro awaimomokyrykon man. Mo'ko kari'na ymuru irombo typo roten kyno'tan.

45 “Nokypan pyitonano ko iro ke tamyikapore, tupu'pone enapa imero nan, mo'ko ijopotory 'wa yto'me mo'karon a'sakarykon epo, upato'ko'me i'wa arepa enapyry tunda'po mero? 46 Sara'me 'ne janon kynaitan mo'ko moro wara ijopotory nepory'po tywopy'poto. 47 Ita'ro pore, mo'ko ijopotory pa'poro moro totyry ytan ainaka. 48 Yja'wan me mo'ko ipyitory a'ta te, tyturu'po ta ikary: ‘Yjopotory opy'pa na'nen man’, 49 irombo mo'karon ta'sakarykon pyitonano ypoky'mary, mo'karon etyndonon maro tywendamery a'mo'poto i'wa, 50 mo'ko ijopotory amy kurita typo roten kyno'tan. Mo'ko typyitory poromu'katan. 51 Irombo kynemimatan. Tonapiramon yry wara enapa kynytan. Mo'karon waito'kon po ro atamono, aijekyno enapa kynaitan.”

25

Mo'karon ainapatoronokon amyijanon

1 “Moro jako moro Tamusi nundymary ainapatoro tykororetarykon anunamon amyijanon wara mandon. Morokon tykororetarykon anumy'san mero kyny'saton mo'ko pytatoto epoje. 2 Ainatone onumengapo'pa mandon. Ainatone tywonumengapore mandon. 3 Morokon kororeta arory jako ty'waine, mo'karon onumengapo'non amyijanon kororeta katy anaro'pa mandon. 4 Mo'karon tywonumengaporamon te tukuwarikon ta kororeta katy arojaton enapa. 5 O'poro'pa noro mo'ko pytatoto a'ta, pa'poro kynuwetunaton. Irombo kyno'ny'saton. 6 Irawone 'ne a'ta kari'na kyniko'taton: ‘Eneko. Mo'ko pytatoto kyno'san. Epa'katoko epoje!’ 7 Irombo pa'poro mo'karon amyijanon kynupakaton. Morokon tykororetarykon yjaton iru'pa. 8 Mo'karon onumengapo'non kyngaton mo'karon tywonumengaporamon 'wa: ‘A'si 'ko moro ajekosanokon kororeta katy amy ytoko na'na 'wa. Na'na kororetary irombo kyne'wu'san terapa.’ 9 Mo'karon tywonumengaporamon te kyngaton eju'to'ko'me: ‘Uwa. Ka'pa rapa pa'poro kamono'keine

24:36 Markus 13:32-37, Lukas 17:26-30, 34-36 **24:37** Genesis 6:5-8 **24:39** Genesis 7:6-24 **24:43** Lukas 12:39-40 **24:45** Lukas 12:41-48 **25:1** Lukas 12:35

iwairy. Mo'karon ekaramanamon wyino amy epeka'tandoko aseke.' 10 Kororeta katy
epeka'se ito'san wyino, mo'ko pytatoto kono'san. Imaro ro mo'karon aikepy'san terapa
amyijanon kyno'myjaton moro pytano ewa'matopo auto taka. Irombo moro pena
tyra'kere'to man. 11 Morombo wyino mo'karon a'sakarykonymbo amyijanon enapa
kyno'saton. Kyngaton: 'Jopoto! Jopoto! Na'na 'wa etapurumakako!' 12 Mo'ko te ero wara
kyneju'saton: 'Ita'ro pore, ajukuty'paine wa.'
13 "Iro ke ro tuwaro aitoko. Moro kurita, moro ijururu enapa anukuty'pa irombo
mandon."

Mo'karon pyitonano emaminary epety

14 "Moro Tamusi nundymary amy tyse ytopo'se ytototo wokyry wara man. Tytory
mero, mo'karon typyitorykon ko'manon. Morokon totyry yjan ainakaine. 15 O'win
amy 'wa ainatone dusun ika'mi'po pyrata yjan, o'win amy 'wa oko dusun, o'win amy
'wa o'win dusun, moro ipori'torykon taro ro. O'win wytory 16 mo'ko ainatone dusun
ika'mi'po pyrata apyinenymbo kyny'san amamina ike. Itu'ponaka ainatone dusun
ka'san noro. 17 Iwara enapa mo'ko oko dusun apyinenymbo oko dusun ka'san noro
itu'ponaka. 18 Mo'ko o'win dusun apyinenymbo te tyto'po mero nono amikanon. Moro
tyjopotory pyratary unenjan.
19 "Akore'pe tywe'i'po wyino mo'karon pyitonano jopotory kyno'san rapa. O'to
mo'karon typyitorykon 'wa moro typyratary yry'po ukutyry 'se man. 20 Irombo mo'ko
ainatone dusun apyinenymbo kyno'san i'wa. Itu'ponaka ainatone dusun ene'san noro
i'wa. Kynganon: 'Jopoto, ainatone dusun myryi y'wa. Eneko. Ainatone dusun noro
amy sikapyi.' 21 Mo'ko ijopotory kynganon i'wa: 'Iru'pa tywaije mana, amoro iru'pyn,
tamyikaporen pyitonano. A'si'konombo oty poko tamyikapore me'i. Pyimano oty
pokono me terapa kytake. Oko'ne, mo'ko ajopotory maro tawa'pore aiko.'
22 "Irombo mo'ko oko dusun apyinenymbo enapa kyno'san i'wa. Kynganon: 'Jopoto,
oko dusun myryi y'wa. Eneko. Oko dusun noro amy sikapyi.' 23 Mo'ko ijopo-
tory kynganon i'wa: 'Iru'pa tywaije mana, amoro iru'pyn, tamyikaporen pyitonano.
A'si'konombo oty poko tamyikapore me'i. Pyimano oty pokono me terapa kytake.
Oko'ne, mo'ko ajopotory maro tawa'pore aiko.'
24 "Irombo mo'ko o'win dusun apyinenymbo enapa kyno'san i'wa. Kynganon:
'Jopoto, amy ituru'popopyn kari'na me awairy suku'sa. Anipomy'torymbo mipo'sa,
ynaripapy'torymbo ma'nano'sa. 25 Tanarike we'i. Iro ke ro moro apyratary sunemyi
nono ta. Eneko ero iro.'
26 "Irombo mo'ko ijopotory kynganon eju'to'me: 'Amoro yja'wanymbo, akinupan
pyitonano, muku'sakon ka'tu ynipomy'torymbo po'nen me ywairy, ynaripapy'torymbo
a'nano'nen me ywairy enapa. 27 Moro ypyratary yry manombo iro ke tywaije o'wa
man mo'karon pyrata pokonokon 'wa. Ijako moro ypyratary rapa sapyiry moro
iwe'mekatopo maro. 28 Moro pyrata ipinatoko ainary wyino. Irombo yko mo'ko ekosa
ainapatoro dusun ika'mi'po pyrata man inoro ainaka.
29 "Pa'poro totykamon 'wa irombo otykon yta'ton. Ekosaine ro oty kynotakamatan.
Mo'ko otypyn wyino te otyrykonymbo pinata'ton. 30 Mo'ko uwam'pono pyitonano te
ematoko moro tawa'rumanymbo taka. Moro po ro atamono, aijekyno enapa kynaitan.'
31 "Moro tykuranory ta mo'ko kari'na ymuru wopyry jako pa'poro mo'karon kapu
tanokon apojonano maro, moro kurano tapo'ny tu'po kynotandy'motan. 32 Pa'poro
nono tu'ponokon kari'na a'nano'ta'ton ipo'ponaka. Irombo mo'karon kari'na a'sakatan,
mo'ko tonomyn enenen 'wa mo'karon kapirita yry wara typo mo'karon kapara wyino.
33 Mo'karon kapara ytan tapo'tun wyino. Mo'karon kapirita ytan te tapojery wyino.

25:11 Lukas 13:25 **25:14** Lukas 19:11-27 **25:29** Mateus 13:12, Markus 4:25, Lukas 8:18 **25:30** Mateus 8:12, 22:13, Lukas 13:28 **25:31** Mateus 16:27, Mateus 19:28

34 “Irombo mo'ko poto 'su Jopoto kyngatan mo'karon tapo'tun wyinonokon 'wa:
‘O'toko 'ne, amyjaron Yjumy nikuranondo'san. Ajotyrykon me moro Tamusi nundy-
mary apyitoko. O'wanokon me ro irombo tyje tywaije man ero nono wo'kapy'po poro.
35 Tykumyje irombo wakon. Irombo arepa ke kupasen. Tuna 'se wakon. Irombo tuna
ke kupasen. Tyseno me o'waine wakon. Irombo ywo'ny'to'man mysen. 36 Iwo'my'ma
wakon. Irombo kywo'myndosen. Je'tun pe wakon. Irombo yjenenamon me maisen.
Yja'wangon kari'na aru'katopo ta wakon. Irombo yjene mo'sen.’
37 “Irombo mo'karon tamamboramon kyneju'ta'ton. Kyngata'ton: ‘Jopoto, one wara
a'ta ko moro akumyry jako arepa ke na'na ajupan? One wara a'ta ko moro tuna 'se
aja'ta tuna ke na'na ajupan? 38 One wara a'ta ko moro tyseno me aja'ta na'na 'wa na'na
awo'ny'to'man ynen o'wa? One wara a'ta ko moro iwo'my'ma aja'ta na'na awo'myndon?
39 One wara a'ta ko moro je'tun pe aja'ta, yja'wangon kari'na aru'katopo ta aja'ta pai
ajene na'na kyndonen?’
40 “Irombo mo'ko poto 'su Jopoto kyneju'ta'ton. Kyngatan: ‘Ita'ro pore, pa'poro mo'ko
ko'waronombo ro rypo yja'sakary 'wa anikapy'san oty y'wano me tyka'se o'waine man.’
41 “Irombo mero kyngatan mo'karon tapojery wyinonokon 'wa: ‘Amyjaron
atany'ma'san, i'tandoko ywyino moro e'wutypyn roten wa'to taka, mo'ko ewa'rumy
tamuru 'wano me, mo'karon apojongon 'wano me enapa yry'po taka. 42 Tykumyje
irombo wakon. Irombo arepa ke yjupa'pa maisen. Tuna 'se wakon. Irombo tuna
ke yjupa'pa maisen. 43 Tyseno me o'waine wakon. Irombo ywo'ny'to'man anyry'pa
maisen. Iwo'my'ma wakon. Irombo ywo'myndo'pa maisen. Je'tun pe wakon.
Yja'wangon kari'na aru'katopo ta enapa wakon. Irombo yjene opy'pa maisen.’
44 “Irombo mo'karon enapa kyneju'ta'ton. Kyngata'ton: ‘Jopoto, one wara a'ta ko
moro tykumyje aja'ta, moro tuna 'se aja'ta, moro tyseno me aja'ta, moro iwo'my'ma
aja'ta, moro je'tun pe aja'ta, moro yja'wangon kari'na aru'katopo ta aja'ta ajepanopy'pa
na'na kynainen?’ 45 Irombo mo'ko poto'su Jopoto kyneju'ta'ton. Kyngatan: ‘Ita'ro
pore, pa'poro mo'ko ko'waronombo 'wa ro rypo anikapy'torymbo oty Y'wano me enapa
anikapy'pa tywaije mandon.’ 46 Mo'karon ro moro i'matypyn roten ata'karykano
taka kyny'ta'ton. Mo'karon tamamboramon te moro i'matypyn roten amano taka
kyny'ta'ton.”

26

Jesus wory poko iwonumengarykon

1 Pa'poro morokon otykon ekarity'ma'po mero, Jesus wyka'po mo'karon tyne-
meparykon 'wa: 2 “Muku'saton waty oko kurita noro mo'ko eratonomapotopombo
onory ewa'mary wopyry wairy. Irombo mo'ko kari'na ymuru ekaramata'ton wakapu
poko ipokato'me.”
3 Moro jako ro mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon wota'nanopy'san mo'karon
uwapoto'san maro mo'ko Kajafas tatynen Tamusi pokonokon jopotory auty ta.
4 Taurangon epopo'san i'waine amy amepo maro Jesus apyito'me ty'waine, iwopoto'me.
5 Ika'san te: “Mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'mary ta kapyn apyiry ky'waine
man. Ijako irombo mo'karon kari'na kywo'mata'ton.”

Amy woryi 'wa poto me Jesus pynary enepory

6 Irombo Betania po mo'ko areky pan Simon auty ta Jesus a'ta, 7 amy woryi wopy'po
I'wa amy tapenen topu kapy'po patere'membo maro. Ita amy tapenen typoporen mere
tatynen karapa kynakon. Irombo upu'po tu'ponaka i'kamy'po i'wa, moro iwendamery
jako ro. 8 Moro ene'po mero mo'karon inemeparykon wore'kosan. Ika'san: “O'tono'me

25:46 Daniel 12:2 **26:1** Markus 14:1-2, Lukas 22:1-2, Johanes 11:45-53 **26:2** Exodus 12:1-27 **26:6** Markus 14:3-9, Johanes 12:1-8 **26:7** Lukas 7:37-38

ko moro wara moro karapa akamanon mo'ko? 9 Tapene rypo ekaramary manombo
tywaije man. Irombo moro epe'po yry manombo tywaije man mo'karon ipyrata'non
'wa."
10 Moro ukuty'po mero ty'wa, Jesus wyka'po i'waine: "O'tono'me ko mo'ko woryi
poko mandon? Moro inikapyry irombo y'wano me irupa man. 11 Mo'karon ipyrata'non
irombo kynaijaton roten ajekosaine. Awu te e'i'pa roten waitake ajekosaine. 12 Yja'mun
tu'ponaka ero typoporen karapa y'kamyi moro yjunemyry man 'wano me. 13 Ita'ro
pore, pa'poro wararo ero nono tu'po moro iru'pyn oka ekari'topo po ro, mo'se woryi
nikapy'po ekari'ta'ton enapa, kari'na wonumengato'me ipoko."
14 Morombo mero o'win amy Jesus nemepary, mo'ko Judas tatynen wyto'po mo'karon
Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa. 15 Ika'po i'waine: "Oty yry 'se ko mandon moro
y'wa ajainakaine Jesus yry epety me?" Irombo o'win-kari'na itu'ponaka ainapatoro
amu'nymbo pyrata ke epema'po i'waine. 16 Morombo mero amy oma upiry a'mo'po
i'wa, ainakaine Jesus yto'me.

Mo'ko kapara'membo onory

17 Moro koromono uwaputa'non perere ewa'matopo kurita mo'karon Jesus ne-
meparykon wopy'san i'wa aturupo: "Oje ko na'na 'wa mo'ko eratonomapotopombo
y'mo'kary 'se man, onoto'me o'wa?" 18 Ika'po: "I'tandoko moro poto 'su aitopo taka
inoropan kari'na 'wa. Irombo kaiko me i'wa: Mo'ko amepanen kynganon: 'Tyse waty
terapa man moro ajekosa mo'karon ynemeparykon maro y'wa mo'ko eratonomapo-
topombo onory man.' " 19 Irombo mo'karon Jesus nemeparykon we'i'san ika'po wara
ro ty'waine. Mo'ko eratonomapotopombo y'mo'ka'po i'waine.
20 Iko'mamy'po mero, tari'po Jesus arepa kynendamejakon mo'karon ainapatoro
itu'ponaka okonokon tynemeparykon maro. 21 Moro tywendamerykon jako ro ika'po:
"Ita'ro pore, o'win amy ara'nanokon yjekaramatan." 22 Irombo pa'poro tywe'i'san mero
kata'mato imero mo'karon inemeparykon wyka'san I'wa: "Awu kapyn waty, Jopoto?"
23 Ejuku'san i'wa: "Mo'ko ywara enapa moro arepa a'pitopo taka tarepary a'pijan inoro
yjekaramatan. 24 Kyny'san ro mo'ko kari'na ymuru, typoko imero'po wara ro. Mo'ko
kari'na ymuru ekaramanen te janon kynotamotan. Iru'pa nairy ero nono tu'ponaka
opy'pa iwe'i'pomboto." 25 Irombo mo'ko ekaramanen man Judas woturupo'po: "Awu
kapyn waty, yjemepanen?" Ika'po i'wa: "Aseke inoro me mokari'sa."
26 Irombo moro arepa enapyry jako ro, Jesus 'wa amy perere anumy'po. Tamusi ety
awonga'po mero ipoko, i'sakapoty'po i'wa. Irombo ekamy'po i'wa tynemeparykon 'wa.
Ika'po: "Apyitoko! Ena'toko! Yja'mun ero man." 27 Irombo amy sapera anumy'po
i'wa. Tamusi ety awonga'po mero moro sapera tano tanymy poko, yry'po i'wa i'waine.
Ika'po i'waine: "Pa'poro amy enytoko. 28 Ymynuru ero man. Moro ro kyne'kanjan moro
Tamusi wykatopombo pori'tomanen me. Pyimano kari'na upu'san me kyne'kanjan,
ija'wanykonymbo kato'me. 29 Wykaje te o'waine, erombo poro winu anenyry'pa noro
rapa waitake. Moro yjumy nundymary ta te asery me senytake rapa amaroine."
30 Irombo Tamusi ety awongatopo wareka'ma'san mero, ito'san moro oleif paty
wypy 'wa. 31 Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Ero koko pa'poro ywyino matu'mata'ton.
Tymero irombo man:
"Mo'ko kapara enenen siwotake. Mo'karon kapara apyimy kynotaripa'tan."

32 "Iromby'san wyino yjawomy'po mero te, Galilea 'wa wy'take ajuwapoine."
33 Petrus 'wa te ejuku'po: "Pa'poro kari'na ro rypo awyino kynotu'mata'ton. Awu

26:11 Deuteronomium 15:11 **26:14** Markus 14:10-11, Lukas 22:3-6 **26:15** Zacharia 11:12 **26:17** Markus 14:12-21, Lukas 22:7-14,21-23, Johanes 13:21-30 **26:23** Ware 41:9 **26:26** Markus 14:22-26, Lukas 22:14-20, 1 Korinte 11:23-25 **26:28** Exodus 24:8, Jeremia 31:31-34 **26:31** Markus 14:27-31, Lukas 22:31-34, Johanes 13:36-38 **26:31** Zacharia 13:7 **26:32** Mateus 28:16

kapyn te.” 34 Jesus wyka'po te i'wa: “Ita'ro pore, ero koko korotoko ko'tary uwaporo, oruwamboto yjukuty'pa awairy mekari'take.” 35 Petrus wyka'po I'wa: “Yrombyry man jako ro rypo amaro, ajukuty'pa ywairy anekarity'pa waitake!” Moro wara enapa pa'poro mo'karon a'sakarykon wyka'san.

Getsemane po

36 Irombo Jesus wyto'po imaroine amy Getsemane tatynen wonatopo paty 'wa. Irombo ika'po mo'karon tynemeparykon 'wa: “Ero po atandy'motoko. Tamusi 'wa aurana wy'sa.” 37 Petrus, mo'karon okonokon Sebedeus ymurukon aro'san i'wa tymaro. Kata'mato imero iwe'i'po. Anari 'wa imero apo'i'po. 38 Irombo ika'po i'waine: “Moro kata'mato ywairy je'tun ywory 'se imero man. Ero po ro aitoko. Ywara enapa koro tuwaro aitoko me.”

39 Irombo a'si 'ko noro ito'po. Tombata'po iwoma'po. Tamusi 'wa iwoturupo'po: “Papa, yjuwaporimakary taro ta'ta, ero je'tun pan sapera yjuwaporimakan. Ynisanory kapyn te no'ka'nen. Anisanory te.” 40 Irombo iwopy'po rapa mo'karon tynemeparykon 'wa. Iwo'nykyrykonymbo epory'po i'wa. Irombo Petrus 'wa ika'po: “Ko'i roten pairo iro ke nuro awairykon mupijaton? 41 Tuwaro aitoko. Tamusi 'wa aturupotoko, moro aju'kuto'kon 'wa ajapyirykon pona. Mo'ko a'kanano ro rypo oty kapyry 'se man. Moro ja'munano te ru'me man.”

42 Irombo ijokonory me ito'po rapa. Tamusi 'wa aurana'po. Ika'po: “Papa, yjuwaporimakary taro e'i'pa ero je'tun pan sapera a'ta, enyry man a'ta y'wa, oro moro anisanory no'ka'nen.”

43 Irombo tywerama'po mero rapa, iwo'nykyrykonymbo epory'po rapa i'wa. Epirykon irombo imero tawosinapo'se kynatokon.

44 Ino'san i'wa. Ito'po rapa Tamusi 'wa aurana ijoruwanory me. Koromo taurana'po wara ro rapa aurana'po. 45 Irombo mo'karon tynemeparykon 'wa tywopy'po mero rapa, ika'po i'waine: “Erome te o'ny'toko. Otare'matoko. Moro jururu irombo nitundai terapa. Mo'ko kari'na ymuru yjaton terapa mo'karon tyja'wangamon ainaka. 46 Ajawondoko. Ka'makon. Mo'ko yjekaramanen irombo nitundai terapa.”

Jesus apyiry

47 Moro Jesus auranary jako noro, typo roten mo'ko o'win amy inemepary Judas tunda'po. Imaro moky imero kari'na kynatokon, supara maro, putu maro. Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon uwapoto'san 'wa enapa tomo'se kynatokon. 48 Mo'ko ekaramanen 'wa te enepoto'man takari'se kynakon i'waine. Tyka kynakon: “Mo'ko siposimatake inoro, inoro ro mo'ko man. Apyitoko me.”

49 Irombo o'win wytory Jesus 'wa ito'po. Ika'po: “Mondo ro rypo man, yjemepanen?” Irombo iposima'po i'wa. 50 Jesus wyka'po te i'wa: “Yjakono, moro ipoko awo'topombo ika'ko imero!” Irombo mero iwopy'san. Jesus apo'i'po i'waine.

51 Irombo wyino o'win amy Jesus ekosa aitoto 'wa tysuparary so'ka'po ije'ny wyino. Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory pyitory panaka'po i'wa atone. 52 Jesus wyka'po te i'wa: “Moro ije'ny taka rapa moro asuparary yko. Pa'poro mo'karon supara apyinamon wotan irombo supara ro. 53 O'win wytory ka'tu ainapatoro itu'ponaka oko ko'po tapojongon apyimykon anemoky'pa yjumy wairy man mekano'san, yjepano'to'me i'wa ywoturupo'poto? 54 Moro wara ywe'i'poto te, morokon ero wara oty wairy man mero'san tywo'kapyry upiry.”

55 Moro jako ro mo'karon kari'na apyimykon 'wa Jesus wyka'po: “Amy tokonen manaman apyiry 'sangon wara imero supara maro, putu maro tywo'se mandon yjapyije. Kurita wara ro ajekosaine kari'na semepakon tandy'po moro Tamusi auty ta.

26:36 Markus 14:32-42, Lukas 22:39-46 **26:47** Markus 14:43-50, Lukas 22:47-53, Johanes 18:3-12

Moro jako te yjapo'i'pa maisen. 56 Pa'poro te erokon no'kapyi mo'karon Tamusi auran
uku'ponamonymbo nimero'san wo'ka'to'me."
Irombo pa'poro mo'karon inemeparykon 'wa o'win upu'po ino'po. Pa'poro
eka'numy'ma'san.

Jesus wairy mo'ko Tamusi pokonokon jopotory po'ponaka

57 Irombo Jesus aro'po mo'karon apyinamonymbo 'wa mo'ko Tamusi pokonokon
jopotory Kajafas auty 'wa. Moro po ro mo'karon Tamusi karetary uku'namon, mo'karon
uwapoto'san enapa tywota'nano'se kynatokon. 58 Petrus ko'wu tyse terapa kyny'sakon
Jesus wena'po ta, mo'ko Tamusi pokonokon jopotory auty 'wa ro imero. Moro ipyrorory
taka tywo'my'po mero mo'karon oranano ekosa iwotandy'mo'po, otypan oty wo'kapyry
eneto'me.
59 Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, pa'poro mo'karon Simosu jopotorykon
enapa amy Jesus emendoto'man onapi upijatokon, iwopoto'me ty'waine. 60 Amy
iwopoto'man anepory'pa te iwe'i'san, pyime rypo mo'karon typo roten Jesus emendo
o'tonon wairy se'me. 61 Irombo ro me ro ko'wu oko amykon wopy'san uwaponaka.
Ika'san: "Mo'se nykai: 'Ero Tamusi auty aka'poto y'wa, oruwa kurita amy'mary taro
rapa wa.' " 62 Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory awomy'po. Ika'po Jesus
'wa: "O'to yka'pa man moro i'waine ajemendotopo poko?" 63 O'to yka'pa te Jesus
we'i'po. Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory wyka'po I'wa: "Mo'ko nurono
Tamusi embata waturupoja o'wa, mo'ko Mesias, mo'ko Tamusi ymuru amoro man."
64 Jesus wyka'po i'wa: "Aseke inoro me kakari'sa. Wykaje te o'wa: erombo wyino
ro mo'ko kari'na ymuru tandy'po meneta'ton mo'ko pari'pyn apo'tun wyino. Irombo
kapurutu tu'po iwopyry meneta'ton."
65 Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory 'wa moro tywo'mymbo seka'po. Ika'po:
"Tamusi ejui! O'tono'me noro ko emendonamon me amykon kysupijaton? Tamusi ety
jamikary i'wa metaton. One wara ko monumengaton ipoko?" 66 Ika'san eju'to'me:
"Iwory man."
67 Irombo eta'tapoty'san embatary tu'ponaka. Tainarykon amo'mere'ko'san ke iwo'po
i'waine. 68 Amykonymbo 'wa embata'mo'po. Ika'san: "Noky 'wa awo'po ekari'ko na'na
'wa Kristus, Tamusi auran uku'ponen me aja'ta!"

Petrus enapitary

69 Moro jako Petrus kurando kynakon mo'ko Tamusi pokonokon jopotory auty pyro-
rory ta. Irombo amy amyijanano wopy'po i'wa. Ika'po: "Amoro enapa mo'ko Galilea
pono Jesus maro makon." 70 Pa'poro mo'karon moro po aitonon netary me te Petrus
wyka'po: "Uwa! O'to awykary anukuty'pa pairo wa."
71 Irombo moro o'mytopo 'wa ito'poto, amy terapa amyijanano 'wa ene'po. Irombo
mo'karon moro po o'po'tonon 'wa ika'po: "Mo'ko Nasaret pono Jesus maro mose wokyry
kynakon." 72 Petrus 'wa mo'ko enapitary ekarity'po rapa, Tamusi ety ejatory ta: "Mo'ko
wokyry anukuty'pa wa."
73 Irombo a'si 'ko a'si 'ko mo'karon moro po o'po'tonon wopy'san Petrus 'wa. Ika'san
i'wa: "Iporo ro amoro enapa amy a'sakarykon me mana. Ajauran emery irombo
ajuku'pojan." 74 Irombo Petrus 'wa yja'wan me imero toruwary amo'po. Tamusi ety
ejatory ta ika'po: "Tamusi yjuta'kan mo'ko wokyry ukutyry jako y'wa!" Irombo o'win
wytory amy korotoko ko'ta'po.
75 Irombo Petrus wetuwaro'ma'po rapa moro Jesus wyka'po poko: "Mo'ko korotoko
ko'tary uwaporo oruwamboto yjukuty'pa awairy mekari'take." Irombo kurandonaka
ito'po. Je'tun pe imero iwotamo'po.

26:55 Lukas 19:47, 21:37 **26:57** Markus 14:53-65, Lukas 22:54-55,63-71, Johanes 18:13-14,19-24 **26:61** Johanes 2:19 **26:64** Daniel 7:13 **26:65** Levitikus 24:16 **26:67** Jesaja 50:6 **26:69** Markus 14:66-72, Lukas 22:54-62, Johanes 18:15-18,25-27

27

Jesus arory Pilatus po'ponaka

1 Emamy'po mero pa'poro mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon
uwapoto'san 'wa enapa taurangon epopo'san Jesus wopoto'me. 2 Irombo imy'po
i'waine. Aro'po i'waine. Mo'ko Rome wyinono jopoto Pilatus ainaka terapa yry'po
i'waine.
3 Ipoko moro a'wembono auranano yry'po ene'po mero, mo'ko ekaramanenymbo
Judas 'wa moro o'to tywe'i'po je'tuma'po. Morokon o'win-kari'na itu'ponaka ainapatoro
amu'nymbo pyrata aro rapa ito'po mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa,
mo'karon uwapoto'san 'wa enapa. 4 Ika'po: “Yja'wan oty tyka'se y'wa man. Amy yja'wan
oty anikapypynymbo takarama y'wa man.” Ika'san te: “Moro poko o'to tykary upijan
na'na. Amoro terapa atuku'ko.” 5 Moro Tamusi auty taka morokon amu'nykonymbo
pyrata papy'po i'wa. Irombo ito'po moro wyino. Irombo iwona'sawyry'ka'po.
6 Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa morokon amu'nykonymbo pyrata
amo'iky'san. Ika'san: “Erokon yry kapyn ky'waine man moro Tamusi 'wa tymy je'ny
taka. Mynu epetymbo irombo moro man.” 7 Taurangon epopo'san i'waine mo'ko ori'no
ka'nen yinonorymbo epeka'to'me ty'waine ike, mo'karon tysenokon aito'kon wyino
opy'san unendo'ko'me. 8 Iro ke ro erome noro moro nono ety me man ‘Mynu pan nono’.
9 Iwara ro ero Tamusi auran uku'ponenymbo Jeremia nekarity'po wo'kapy'po:

> Moro o'win-kari'na itu'ponaka ainapatoro amu'nymbo pyrata tapije i'waine man. Moro
> wara ro mo'karon Israel pajanymbo 'wa epety tajato roten man. 10 Mo'ko ori'no
> ka'nen mainarymbo poko moro pyrata tyje i'waine man, Tamusi wyka'po wara
> ro.

Jesus wopotopo a'wembono auranano

11 Jesus aro'po te i'waine mo'ko Rome wyinono jopoto po'ponaka. Mo'ko woturupo'po
ro i'wa: “Mo'karon Simosu Jopotory amoro man?” Jesus wyka'po: “Aseke inoro me
kajatoja.” 12 Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon uwapoto'san
'wa enapa tamendory jako o'to yka'pa iwe'i'po. 13 Morombo mero Pilatus woturupo'po
I'wa: “Aneta'pa man o'toro 'ko waty ajemendory i'waine?” 14 Amy pairo oty poko te
anejuku'pa Jesus we'i'po. Mo'ko Rome wyinono jopoto wonumenga'po imero.
15 Amy oty ewamary wararo te moro yja'wangon kari'na aru'katopo wyinombo
o'win amy mo'karon kari'na nisanorymbo kapotopombo mo'ko jopoto 'wa kynakon.
16 Moro jako ro amy yja'wan me ekary aitoto Barabas tatynen wokyry kynakon moro
yja'wangon kari'na aru'katopo ta. 17 Moro iwota'nanopy'san po ro mo'ko Pilatus
wyka'po i'waine: “Noky nondary 'se ko mandon y'wa: mo'ko Barabas, mo'ko Mesias
me inejatorykon Jesus te ka'tu?” 18 Pilatus irombo kynuku'sakon i'se'pa tywairykon ke
Jesus yry'po i'waine tainaka.
19 Moro jopoto apo'ny tu'po tandy'po a'ta ro, ipyty 'wa tauranymbo aropo'po i'wa:
“Mo'ko tamamboren wokyry poko koro kyte'i. Ero koko irombo ywoneto poto me imero
wata'karykai upu'po me.”
20 Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa te, mo'karon uwapoto'san 'wa enapa
mo'karon ata'nanopy'san apokuma'san, iwoturupoto'ko'me mo'ko Barabas nondato'me
i'wa, mo'ko Jesus wopoto'me te i'wa. 21 Mo'ko jopoto wyka'po: “Nokypan nondary 'se ko
mandon y'wa o'waine?” Ika'san: “Barabas.” 22 Pilatus wyka'po i'waine: “O'to ko iro ke
mo'ko Mesias me inejatorykon Jesus sytan?” Pa'poro ika'san: “Ipokary man wakapu
poko.” 23 Ika'po: “Otypan yja'wan oty 'ne ko iro ke tyka'se i'wa nan?” Pari'pe 'ne ka'tu
rapa iko'tapoty'san: “Ipokary man wakapu poko.”

27:1 Markus 15:1, Lukas 23:1-2, Johanes 18:18-19 **27:3** Apojoma'san 1:18-19 **27:9** Zacharia 11:12-13 **27:11** Markus 15:2-5, Lukas 23:3-5, Johanes 18:33-38 **27:15** Markus 15:6-15, Lukas 23:13-25, Johanes 18:39–19:16

24 Pilatus 'wa aronge roten moro o'to tywairy ene'po. Asemenoro te mo'karon
kari'na kynokopatokon. Irombo tuna apo'i'po i'wa. Tainary ku'mity'po i'wa, embataine
ro. Ika'po: “Yju'ta kapyn man moro imynuru we'kamyry. Amyjaron terapa aseke
atuku'toko.” 25 Irombo pa'poro mo'karon kari'na 'wa ejuku'po: “Moro imynuru
we'kamyry na'na u'ta nainen, na'na y'makon u'ta enapa.” 26 Irombo Barabas kapo'po
i'wa ekatakaine. Jesus yry'po te i'wa mo'karon warinu pokonokon ainaka wakapu poko
ipokato'me. Mene 'ne ka'tu ipoky'mapo'po i'wa.

Jesus poko iwosaijambarykon

27 Irombo mo'ko Rome wyinono jopoto pyitorykon 'wa Jesus aro'po moro a'wembono
auranano ytopo auto taka. Pa'poro mo'karon ta'sakarykon ko'ma'san i'waine.
28 Iwo'mynga'po mero ty'waine, amy tapiren kamisa ke terapa iwo'myndo'po i'waine.
29 U'mariry me amy sipatamu waton momy'po i'waine. Irombo upu'po tu'ponaka
yry'po i'waine. Amy waruma waton ke aposenyndo'po i'waine apo'tun wyino. Irombo
ipo'ponaka iwokunama'san. Aki'ma'po i'waine. Ika'san: “Na'na te kore awopy'po
ewa'maje, Simosu Jopotory!” 30 Irombo itu'ponaka eta'tapoty'san. Moro waruma waton
pina'po i'waine ainary wyino. Ike ro iwo'po i'waine upu'po po. 31 Ipoko tywosai-
jamba'ma'san mero, moro ty'waine iwo'myndotopombo so'ka'po rapa i'waine. Moro
iwo'my ke rapa iwo'myndo'po i'waine. Irombo aro'po i'waine, ipokato'me wakapu
poko.

Jesus pokary wakapu poko

32 Moro tytorykon jako ro, amy Sirene pono, Simon tatynen wokyry epory'po
i'waine. Mo'ko wyry'ka'po ro i'waine moro Jesus pokatopo man wakapu aroto'me i'wa.
33 Irombo itunda'san moro Golgota tatynen aitopo 'wa. Moro tauro'po man ‘u'je'pombo
waitopo’. 34 Irombo amy itun pan oty maro i'kaima'po winu ke upa'po i'waine. Apo'po
mero te enyry 'se'pa iwe'i'po.

35 Moro wakapu poko ipoka'po wyino ty'waine, asekaro morokon iwo'mykonymbo
ekamy'san i'waine tymeramon tapusikiri emapoty'san wyino ty'waine. 36 Tandy'po
kynerandojatokon moro po.

37 Ero wara moro emendotopo mero'po yry'po i'waine epo:
MO'KARON SIMOSU JOPOTORY JESUS MO'SE MAN

38 Imaro ro oko tokonamon manamangon poka'san i'waine, o'win amy apo'tun wyino,
o'win amy apoje wyino.

39 Mo'karon moro pato ytotonon imero tupu'san sekesekematokon. Jesus ejujatokon.
40 Kyngatokon: “Amoro moro Tamusi auty akanen, irombo oruwa kurita amy'manen
rapa! Aseke opano'ko, Tamusi ymuru me aja'ta. O'kako moro apokatopombo wyino.”
41 Iwara enapa mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon Tamusi kare-
tary uku'namon, mo'karon uwapoto'san enapa Jesus ere'no'satokon. Kyngatokon:
42 “Amykon terapa tapano'se I'wa mandon. Aseke te tywopanopyry upijan. Mo'karon Is-
rael pajanymbo Jopotory mo'ko man. Oro erome moro typokatopombo wyino nony'ton,
kysamyikato'se me. 43 Tamusi amyikanon waty? Oro mo'ko ro erome nepano'nen, i'se
ta'ta. ‘Tamusi ymuru awu wa,’ tyka irombo man.”

44 Iwara enapa mo'karon imaro ipoka'san manamangon kynejujatokon.

Jesus rombyry

27:24 Deuteronomium 21:6-9 **27:27** Markus 15:16-20, Lukas 23:11, Johanes 19:2-3 **27:32** Markus 15:21-32, Lukas 23:26-43, Johanes 19:17-27 **27:34** Ware 69:21 **27:35** Ware 22:18 **27:39** Ware 22:7, 109:25 **27:40** Mateus 26:61, Johanes 2:19 **27:43** Ware 22:8

45 Kurita 'ne 'ne iwe'i'po mero, pa'poro moro nono ewa'rumamy'po oruwa juru
taronaka. 46 Oruwa juru iwe'i'po mero, mo'ja imero Jesus ko'ta'po. Ika'po: “Eli, eli, lama
sabaktani?” Moro tauro'po man: ‘Ytamusiry, ytamusiry, o'tono'me ko o'win upu'po
kynoi?’
47 Irombo amykon moro po o'po'tonon 'wa moro auran eta'po. Ika'san: “Elia
ko'manon.” 48 O'win wytory amy 'wa amy tymi'mi'ken oty u'mu'ka'po tyjasakoren
winu taka. Amy waruma waton pokonaka yry'po i'wa, Jesus upato'me ty'wa ike.
49 Amykonymbo wyka'san te: “'Nare Elia wopyry kysenesen epano'se.” 50 Mo'ja 'ne ka'tu
rapa Jesus ko'ta'po. Irombo iworemakepy'po.
51 Morombo mero moro Tamusi auty ta isererema'po kamisa wo'seka'po ase'ra, kawo
wyinombo ro po'ponaka. Nono wetytyka'po. Topukon we'mopoty'san. 52 Morokon
tu'munanokon wotapurumakapoty'san. Pyime Tamusi wyinonokonymbo iromby'san
awomy'san rapa. 53 Morokon tytu'mungonymbo wyino ito'san. Irombo moro Jesus
awomy'po wyino moro Tamusi wyinono aitopo 'wa ito'san. Moro po ro pyime kari'na
'wa iwosenepo'san.
54 Mo'karon Jesus erandonamon warinu pokonokon 'wa mo'ko tyjopotorykon maro
moro nono wetytykary apo'po. Morokon otykon wo'kapyry ene'po mero ty'waine,
iwety'ka'san imero. Ika'san: “Iporo ro kore Tamusi ymuru mo'se tywaije na.”
55 Irombo tyse terapa pyime woryijan kyno'po'satokon. Galilea wyino Jesus tywekena
i'waine kynakon. Enenamonymbo mo'karon kynatokon. 56 Imaroine kynatokon mo'ko
Magdala pono Maria, mo'ko Maria mo'ko Jakobus sano me, Josef sano me enapa
kynakon inoro, mo'ko Sebedeus ymurukon sano enapa.

Jesus unemyry

57 Irombo koine 'ne amy Arimatea pono typyrataken Josef tatynen wokyry wopy'po.
Jesus nemepary me e'i'po enapa mo'ko kynakon. 58 Pilatus 'wa ito'po Jesus ekepy'po
poko aturupo. Irombo Pilatus 'wa ypo'po ainaka.
59 Irombo Josef 'wa mo'ko ekepy'po pina'po. Amy asery tamu'nen ty'meijen kamisa
ke ijondo'po i'wa. 60 Irombo moro asery tunendopo man me tynatokapo'po topu
taka yry'po i'wa. Amy poto 'su topu uringapoty'po i'wa moro atunendopo penary
apu'toto'me. Irombo ito'po. 61 Moro atunendopo po ro tandy'po kynatokon mo'ko
Magdala pono Maria, mo'ko amy terapa Maria maro.
62 Irombo koro'po, moro otare'matopo kurita mo'karon Tamusi pokonokon jopoto-
rykon wyto'san mo'karon Farise maro Pilatus po'ponaka. 63 Ika'san: “Jopoto, nuro noro
ta'ta ‘Oruwa kurita pa'po me yjawondake rapa’ mo'ko tonapiren wyka'po poko na'na
netuwaro'mai rapa. 64 Moro ijoruwanory kurita taronaka iro ke moro atunendopo
erandopory 'se'pa man? Ijako irombo mo'karon inemeparykon moro ija'munumbo
mona'to kyno'ta'ton. Mo'karon kari'na 'wa kyngata'ton: ‘Mo'karon iromby'san wyino
nawomyi rapa.’ Irombo moro wena'po tano onapi poto me 'ne ka'tu rapa kynaitan moro
koromono ko'po.” 65 Pilatus wyka'po i'waine: “Mojan amykon oranano. Anisanorykon
wara ro irupyn me moro atunendopo erandopodoko.” 66 Iwara te ito'san. Mo'karon
oranano 'wa moro atunendopo erandopo'po i'waine. Moro aputy topu poko amy oty
yry'po i'waine aky'katome isakamary pona.

28

Jesus awomyry

27:45 Markus 15:33-41, Lukas 23:44-49, Johanes 19:28-30 **27:46** Ware 22:1 **27:48** Ware 69:21 **27:51** Exodus 26:31-33 **27:55** Lukas 8:2-3 **27:57** Markus 15:42-47, Lukas 23:50-56, Johanes 19:38-42 **27:63** Mateus 16:21, 17:23, 20:19, Markus 8:31, 9:31, 10:33-34, Lukas 9:22, 18:31-33

1 Moro otare'matopo kurita pa'po me, emamyry jako, mo'ko Magdala pono Maria
wyto'po mo'ko amy terapa Maria maro moro atunendopo ene. 2 Typo roten amy
tytyty tam'po'kory wopy'po. Amy Tamusi apojon wony'to'po irombo kapu wyino.
Moro atunendopo 'wa iwopy'po. Moro atunendopo penary wyino moro aputy topu
uringapoty'po i'wa. Itu'po ro iwotandy'mo'po. 3 Kapekape wara imero kynakon.
Moro iwo'my tamu'ne kynakon mauru wara. 4 Mo'karon atunendopo erangon enariry
wetytyka'san imero. Iromby'san wara iwo'papy'san.
5 Mo'ko Tamusi apojon wyka'po te mo'karon woryijan 'wa: “Kytety'katon amyjaron.
Suku'sa irombo mo'ko ipoka'po Jesus upiry o'waine. 6 Ero po waty man. Tawonje
rapa te man, tyka'po wara ro. O'toko 'ne. Enetoko, se, ero ytopombo. 7 Ko'i
mo'karon iromby'san wyino awomy'po ekari'tandoko mo'karon inemeparykonymbo
'wa. Ajuwapoine kyny'tan Galilea 'wa. Moro po ro meneta'ton. Moro roten sekari'sa
o'waine.”
8 Irombo o'win wytory ito'san moro atunendopo wyino, tanarike, tawa'pore imero
enapa te. Mo'karon inemeparykonymbo 'wa moro oka aro eka'numy'san. 9 Moro jako
ro Jesus 'wa mo'karon woryijan epory'san. Ika'po i'waine: “Iru'pa ro rypo mandon?”
Iwopy'san i'wa. Ipupuru apo'i'po i'waine. Iwokunama'san ipo'ponaka. 10 Irombo Jesus
wyka'po i'waine: “Kytety'katon. Mo'karon yja'sakarykon 'wa kaitandoko Galilea 'wa
itoto'ko'me. Moro po ro yjeneta'ton.”

Mo'karon Simosu jopotorykon nekarityry onapi

11 Mo'karon woryijan wytory jako noro, amykon moro po e'i'san oranano wyto'san
Jerusalem 'wa, pa'poro morokon o'kapy'san otykon ekari'se mo'karon Tamusi
pokonokon jopotorykon 'wa. 12 Mo'karon uwapoto'san maro tywota'nanopy'san
mero, morokon taurangon epopo'san i'waine. Poto me mo'karon warinu pokonokon
ainary'to'san i'waine pyrata ke. 13 Ika'san i'waine: “Koko awo'nykyrykon jako imona'to
mo'karon inemeparykonymbo wopy'san ekari'toko me. 14 Mo'ko Rome wyinono
jopoto 'wa eta'poto, na'na kynerupatan o'to ajyry'paine iwaito'me.” 15 Irombo moro
pyrata apo'i'po i'waine. Moro ty'waine ika'san wara ro iwe'i'san. Moro auranano
wotaripapy'po ro wararo mo'karon Simosu ra'na. Erome noro kynotaripa'san.

Irombo ro mero Jesus auranary tynemeparykon 'wa

16 Irombo mo'karon ainapatoro itu'ponaka o'win Jesus nemeparykonymbo wyto'san
Galilea 'wa, moro Jesus 'wa torupato'konymbo wypy 'wa. 17 Jesus ene'po mero ty'waine,
ipo'ponaka iwokunama'san. Amykonymbo we'i'san te anamyikaporo'pa. 18 Jesus
wopy'po i'waine. Ika'po: “Pa'poro oty yjainaka tyje man kapu ta, nono tu'po enapa.
19 Pa'poro kari'na ytandoko iro ke nemeparykon me. Etykatoko me mo'ko jumynano
ety ta, mo'ko ymunano ety ta, mo'ko Tamusi a'kary ety ta enapa. Emepatoko me moro
o'to o'waine ywyka'po wara ro iwaito'ko'me. 20 Enetoko. Awu kurita wararo ajekosaine
waitake, nono y'matyry 'wa ro.”

28:1 Markus 16:1-10, Lukas 24:1-12, Johanes 20:1-10 **28:16** Markus 16:14-18, Lukas 24:36-49, Johanes 20:19-23, Apojoma'san 1:6-8 **28:16** Mateus 26:32, Markus 14:28 **28:19** Apojoma'san 1:8

Markus nimero'po iru'pyn oka
Uwapo torupamy

Mo'ko Markus Simosu me e'i'non 'wa enapa mo'ko Jopoto Jesus amyika'po ekari'san. Amymbo po morokon Simosu emery ekari'san enapa mo'karon Simosu me e'i'non 'wa, uku'to'me i'waine (Markus 7:3). Iwo'kapy'san wara ro asewena'po ta oty ekari'san. Galilea wyino Jerusalem 'wa Jesus wyto'po enepojan 'ne ka'tu. Koromo 'ne mo'ko Mesias me tywairy uku'pory 'se'pa Jesus wairy ekari'san. Pana'pe te imero mo'ko Jesus ekari'san. Tauran ke, tamamingon ke 'ne ka'tu rapa te Jesus 'wa mo'ko ewa'rumy tamuru pori'tory amboty'po ekari'san (Markus 3:7-20).

Ero kareta wota'saka'san

1:1-13 Moro iru'pyn oka a'motopo auranano
1:14 - 9:50 Galilea po Jesus emaminary
10:1-52 Jerusalem 'wa Jesus wytory
11:1 - 15:47 Morokon irokonymbo ro kurita Jesus emamyry ero nono tupo
16:1-20 Moro tyromby'po wyino Jesus awomyry

Mo'ko kari'na etykanen Johanes

1 Jesus Kristus, mo'ko Tamusi ymuru me man inoro, ekapory wota'mory.
2 Ero wara morokon Tamusi auran uku'ponenymbo Jesaja wykato'konymbo
mero'san man:
Eneko, yjapojon semo'sa ajuwapo. Mo'ko ro ajemary ka'tan. 3 Moro iponomyn wo'i
ta ero wara amy ko'tatoto auran kynotanon: “Mo'ko Jopoto emary ika'toko.
Sapatoro morokon emary ytoko.”

4 Moro imero'po wararo moro iponomyn wo'i ta mo'ko Johanes waitopombo kynakon kari'na etykary poko, ero ekarory ta: “Ajemamyrykon u'matoko! Asetykapotoko! Irombo Tamusi oja'wanykonymbo katan.”
5 Pa'poro mo'karon Judea ponokon, pa'poro mo'karon Jerusalem ponokon wo'to'konymbo kynakon i'wa. Iwosetykapoto'konymbo kynakon moro Jordan tunary taka. Moro tatykarykon jako ro pa'poro yja'wan me tywe'i'san ekari'topombo i'waine kynakon.
6 Johanes wo'my me kameri ypotymbo kapy'po kynakon. Ekundy me tonomy pi'pombo kapy'po kynakon. Kasapa erepary me kynakon wano maro.
7 Ero oka ekari'sakon: “Mo'ko yko'po pana'pe man inoro kyno'san ywena'po ta. Nonsume isapatory etandy ymbokary pairo supija. 8 Awu tuna ke katykaton. Mo'ko te Tamusi a'kary ke ajetykata'ton.”

Jesus wosetykapory

9 Moro jako ro Jesus wopy'po Nasaret wyino. Nasaret Galilea ta man. Irombo Johanes 'wa etyka'po moro Jordan taka. 10 Irombo moro tuna wyino tu'tary akono mero, kapukon wendakary ene'po i'wa. Mo'ko Tamusi a'kary wony'tory ene'po i'wa amy akukuwa wara tytu'ponaka. 11 Irombo kapukon wyino amy auranano wota'po: “Amoro, mo'ko nipynen ymuru amoro mana. Amoro ro yturu'po ewa'pory me mana.”

Mo'ko yja'wan 'wa u'kuru

1:1 Mateus 3:1-12, Lukas 3:1-18, Johanes 1:19-28 **1:2** Maleachi 3:1 **1:3** Jesaja 40:3 (LXX) **1:6** 2 Koningen 1:8 **1:9** Mateus 3:13-17, Lukas 3:21-22, Johanes 1:32-34 **1:11** Genesis 22:2, Ware 2:7, Jesaja 42:1, Mateus 3:17, 12:18, Markus 9:7, Lukas 3:22

12 Irombo o'win wytory Tamusi a'kary 'wa aro'po moro iponomyn wo'i taka. 13 Moro
po ro oko-kari'na kurita iwe'i'po mo'ko Satan 'wa tu'kuru ta. Tokonamon no'kan ra'na
kynakon. Tamusi apojongon 'wa te epanopy'po.

Jesus wytory Galilea 'wa

14 Yja'wangon kari'na aru'katopo taka Johanes aru'kapo wyino i'waine, Jesus wyto'po
Galilea 'wa. Mo'ko Tamusi ekapory ekarory arojakon. 15 Ero wara kyngakon: “Iporo ter-
apa man. Moro Tamusi nundymary tyse waty terapa man. Ajemamyrykon u'matoko.
Moro iru'pyn oka amyikatoko.”
16 Irombo moro Galilea tano tuna juwembory esi'wo tytory jako, Simon ene'po
i'wa, mo'ko ipiry Andreas maro. Woto pokonokon mo'karon kynatokon. Moro tuna
juwembory ta sipi pa'satokon. 17 Irombo Jesus wyka'po i'waine: “O'toko ywena'po ta.
Kari'na pokonokon me terapa kyta'ton.” 18 Irombo o'win wytory morokon tysipirykon
nonda'san i'waine. Jesus wena'po ta terapa ito'san.
19 Irombo a'si 'ko rapa tyto'po mero, mo'ko Sebedeus ymuru Jakobus ene'po i'wa,
mo'ko ipiry Johanes maro. Kurijara ta morokon tysipirykon ato'satokon. 20 Irombo
o'win wytory iko'ma'san i'wa. Moro kurijara ta ro mo'ko tyjumykon Sebedeus no'po
i'waine, mo'karon ipyitorykon maro. Jesus wena'po ta terapa ito'san.

Jesus 'wa ewa'rumy momary

21 Irombo Kafaraum taka ito'san. Irombo moro otare'matopo kurita o'win wytory
ito'po moro Simosu wota'nano'to'kon auto taka, emepato'ko'me ty'wa. 22 Mo'ko Jesus
auranymbo 'wa poto me mo'karon kari'na enumengapo'san. Amy poto 'su jopoto
wara irombo kynemepatokon. Mo'karon Tamusi karetary uku'namon wara kapyn
kynemepatokon.
23 Moro jako 'ne terapa moro iwota'nano'to'kon auto ta amy yja'wan akywano pan
kynakon. Mo'ko ko'ta'po ro: 24 “O'tono'me ko na'na poko man, se, Nasaret pono Jesus?
Na'na uta'ka ka'tu mopyi? Suku'sa noky me awairy. Amoro 'ne mo'ko Tamusi wyinono
me mana!”
25 Irombo apo'tun pe Jesus 'wa e'ma'po: “Ity'me aiko! Epa'kako mo'ko wyino!”
26 Irombo mo'ko yja'wan akywano 'wa mo'ko wokyry apyipo'po wa'jo'pan 'wa.
Tyko'ke imero iwepa'ka'po iwyino.
27 Pa'poro kari'na we'naranga'san imero. Ase'wa kyngatokon: “Oty ko moro nan, se?
Otypan asery omepano ko moro nan? Jopoto wara kore imero mo'karon yja'wangon
akywano poko napo'tunapo'sa, ran! Irombo kore i'wa nepanamaton, ran!”
28 Irombo o'win wytory moro inikapy'po ekary wotaripapy'po pa'poro morokon
Galilea wyinonokon aito'kon wararo.

Jesus 'wa je'tun pangon kura'mary

29 Irombo moro Simosu wota'nano'to'kon auto wyino tywepa'ka'san mero, o'win
wytory ito'san Simon, Andreas auty 'wa. Jakobus, Johanes wyto'san enapa imaroine.
30 Mo'ko Simon y'menoty tapapo kynakon, komyinano pe. Irombo o'win wytory Jesus
erupa'po i'waine ipoko. 31 Irombo ito'po mo'ko woryi 'wa. Ainary poko awonga'po i'wa.
Irombo moro komyinanombo wyto'po iwyino. Mo'ko woryi 'wa ro upa'san.
32 Irombo koine, weju wo'myry mero, pa'poro mo'karon mene je'tun pangon, pa'poro
mo'karon takyramon enapa enepy'san i'waine I'wa. 33 Pa'poro imero mo'karon aitopo
tanokon wota'nanopy'san moro pena po. 34 Irombo Jesus 'wa pyime ukuty'pa 'ne roten
anyky pe aitonon kura'ma'san. Pyime yja'wangon akywano moma'san i'wa mo'karon
takyramon wyino. Mo'karon ewa'rumy anauranano'po'pa pairo iwe'i'po, tukutyry ke
i'waine.

1:12 Mateus 4:1-11, Lukas 4:1-13 **1:14** Mateus 4:12-22, Lukas 4:14-15, 5:1-11 **1:15** Mateus 3:2 **1:21** Lukas 4:31-37 **1:22** Mateus 7:28-29 **1:29** Mateus 8:14-17, Lukas 4:38-41

35 Emamyry jako, tawa'rume noro a'ta, Jesus awomy'po. Iwepa'ka'po kurandonaka.
Amy iponomyn 'wa ito'po. Moro po ro aurana'po Tamusi 'wa.
36 Irombo Simon 'wa iwekena'po mo'karon tokosanokon kari'na maro. 37 Irombo
epory'po mero ty'waine, ika'san I'wa: “Pa'poro ajupijaton.”
38 Irombo Jesus wyka'po i'waine: “Ka'makon amykon terapa sengenokon aito'kon 'wa,
moro po enapa moro ynenepy'po oka sekarity'se me. Moro me ro irombo tywo'se wa.”
39 Irombo pa'poro morokon Galilea ponokon Simosu wota'nano'to'kon autokon ta
moro tynenepy'po oka ekarity'po i'wa. Mo'karon ewa'rumy moma'san ro rypo i'wa
mo'karon takyramon wyino.

Jesus 'wa amy areky pan kura'mary

40 Irombo amy areky pan wopy'po I'wa, e'pima. Tokuna'po iwoma'po ipo'ponaka.
Irombo ika'po: “I'se aja'ta, ykura'mary taro mana.”
41 Irombo Jesus 'wa ikotanory ene'po. Tainary tynga'po i'wa, apyito'me. Irombo
ika'po: “Ekura'mako rapa iro ke!”
42 Irombo o'win wytory moro erekyrymbo utapy'po. Iwekura'ma'po rapa. 43 E'ma'po
mero, o'win wytory emoky'po i'wa tywyino. 44 Ero wara ika'po i'wa: “Tuwaro koro
aiko! Amy 'wa pairo koro kysekarityi. Asenepotango te mo'ko Tamusi pokono 'wa.
Moro awekura'ma'po poko mo'ko Moses wykatopombo yko me Tamusi 'wa, Tamusi
emamina'po amyikato'me i'waine.”
45 Irombo te moro tyto'po wyino, ekarityry aropoty'po terapa i'wa. Wararo terapa
ekaro'po i'wa. Iwara te Jesus 'wa tone me noro amy aitopo taka tytory upi'po. Aito'kon
wyino kurando roten terapa kynakon, iponomyn po. Kari'na wararo wyino kynosakon
I'wa.

2

Amy iwajakuta'po kura'mary

1 Irombo Jesus tunda'po rapa Kafaraum 'wa. Irombo amykon kurita pa'po me auto
po iwairy eta'po i'waine. 2 Moky rapa imero iwota'nanopy'san. Iwara ro moro pena po
taru'se iwe'i'po. Jesus 'wa moro Tamusi auranymbo ekarityry a'mo'po i'waine.
3 Irombo okupa'en amykon 'wa amy iwajakuta'po enepy'po I'wa. 4 I'wa itundanopyry
upiry ke ty'waine, taru'se iwairy ke, mo'ko Jesus epo moro auto aputymbo ka'po i'waine.
Moro ka'po mero ty'waine, ipaty tu'po ro mo'ko iwajakuta'po eny'topo'po i'waine
ipo'ponaka.
5 Moro i'waine poto me Tamusi amyikary enery ke ty'wa, Jesus wyka'po mo'ko
iwajakuta'po 'wa: “Ito'my, oja'wanykonymbo kyno'kanon.”
6 Irombo te amykon Tamusi karetary uku'namon moro po tandy'po kynatokon.
Mo'karon wyka'san ro tyturu'san ta: 7 “Na! O'to ko mo'se nykanon? Tamusi ety jamikaje
kore, ran! Noky aina ko yja'wan me e'i'san kary nan? Tamusi aina roten kapyn?”
8 Irombo o'win wytory Jesus 'wa moro wara iwonumengarykon ukuty'po. Irombo
ika'po i'waine: “O'tono'me ko moro wara mykaton aturu'san ta? 9 Otypan ko ija roten
nan? Awykary mo'se iwajakuta'po 'wa ‘Oja'wanykonymbo kyno'kanon.’? Awykary
te ka'tu ‘Ajawongo. Apaty anungo. I'tango!’? 10 O'po'toko, muku'to'se me mo'ko
kari'na ymuru aina yja'wan me e'i'po kary wairy ero nono tu'po.” Irombo ika'po mo'ko
iwajakuta'po 'wa: 11 “Ajawongo amoro. Apaty anungo. I'tango ajauty 'wa.” 12 Irombo
mo'ko iwajakuta'po awomy'po. Typaty anumy'po i'wa. Irombo o'win wytory pa'poro
inenerykon mero kurandonaka ito'po.
Pa'poro imero enuta'san. Tamusi ety awonga'po i'waine. Ero wara ika'san: “Tywe'i'po
poro moropan oty anene'pa na'na man!”

1:35 Lukas 4:42-44 **1:39** Mateus 4:23, 9:35 **1:40** Mateus 8:1-4, Lukas 5:12-16 **1:44** Levitikus 14:1-32 **2:1** Mateus 9:1-8, Lukas 5:17-26

Jesus 'wa Levi ko'mary

13 Irombo moro aitopo wyino Jesus wyto'po rapa. Moro tuna juwembory esi'wo ito'po.
Moky rapa ekosa iwota'nanopy'san. Emepa'san I'wa.
14 Irombo tytory jako mo'ko Alfeo ymuru, Levi, ene'po I'wa. Levi tandy'po kynakon
mo'ko Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'i'topo auto po. Irombo Jesus wyka'po i'wa:
“O'ko ywena'po ta.”
Irombo Levi awomy'po. Ito'po Jesus wena'po ta.
15 Amy kurita Levi auty ta Jesus tarije'po kynendamejakon. Pyime Rome pono jopoto
ekataka pyrata amo'i'namon, pyime enapa amykon terapa tyja'wangamon tarije'po
kynendamejatokon Jesus maro, mo'karon inemeparykon maro enapa. Pyime irombo
mo'karon iwena'po ta ytotonon kynatokon.
16 Irombo mo'karon Farise wyinonokon Tamusi karetary uku'namon 'wa iwen-
damery ene'po mo'karon tyja'wangamon maro, mo'ko Rome pono jopoto ekataka
pyrata amo'i'namon maro enapa. Irombo ika'san mo'karon inemeparykon 'wa:
“Na! O'tono'me ko nendamejan mo'karon pyrata amo'i'namon maro, mo'karon
tyja'wangamon maro enapa?”
17 Aurangon eta'po mero, Jesus wyka'po i'waine: “Anyky'non tapino'namon anupi'pa
mandon. Je'tun pangon te tapino'namon upijaton. Tamamboramon ko'ma opy'pa we'i.
Mo'karon tyja'wangamon ko'ma te wopyi.”

Onemano

18 O'wino me mo'karon Johanes nemeparykon, mo'karon Farise nemeparykon enapa
kynonematokon. Irombo iwopy'san Jesus 'wa. Ika'san: “O'tono'me ko mo'karon
anemeparykon onema'pa nandon, mo'karon Johanes nemeparykon wonemary jako,
mo'karon Farise nemeparykon wonemary jako enapa?”
19 Jesus wyka'po i'waine: “Mo'karon oko amykon aimytonon ewa'manamon 'kare
tywonemarykon taro nandon, mo'ko pytatoto a'ta tokosaine! Tokosaine mo'ko pytatoto
a'ta, tywonemarykon upijaton. 20 Amy jako te mo'ko pytatoto pinata'ton iwyinoine.
Irombo mero kynonemata'ton.
21 “Amy pairo kari'na amy asery kamisa anatoky'pa man amy penato'po
wo'mynanombo poko. Ijako irombo moro asery kamisa atoky'po moro wo'mynanombo
tyngatan. Irombo poto me 'ne ka'tu rapa moro iwo'seka'po kynaitan.
22 “Amy pairo kari'na enapa asery winu anije'nyndo'pa man penato'san tonomy
pi'sanymbo kapy'san ke. Ijako irombo moro winu morokon tyje'nykonymbo sekatan.
Irombo kynotakamatan moro winu. Morokon ije'nykonymbo a'kuru upita'ton noro.
Asery winu yry te man asery ije'ny taka.”

O'to tauro'po me moro otare'matopo kurita wairy

23 O'wino me moro otare'matopo kurita Jesus kyny'sakon morokon awasi paty ta.
Mo'karon inemeparykon 'wa tytorykon ta roten morokon wonatopo epery potyry
a'mo'po, ena'to'me ty'waine. 24 Irombo mo'karon Farise wyka'san I'wa: “Eneko!
O'tono'me ko moro otare'matopo kurita tykapymy waty oty ka'saton?”
25 Irombo ika'po i'waine: “Awe'i'san poro o'to mo'ko David we'i'po anerupa'pa
mandon, kumyno ta ta'ta mo'karon ta'sakarykon maro? 26 Moro Tamusi auty taka
tywo'my man, mo'ko Abjatar a'ta mo'karon Tamusi pokonokon jopotory me. Irombo
David 'wa morokon Tamusi embata yry'san perere tana'se man. Morokon perere
enapyry waty man amy typono roten kari'na 'wa. Mo'karon Tamusi pokonokon 'wa
roten te enapyry man. Irombo mo'ko David 'wa mo'karon ta'sakarykon tupa enapa man
ike.”

2:13 Mateus 9:9-13, Lukas 5:27-32 **2:18** Mateus 9:14-17, Lukas 5:33-39 **2:23** Mateus 12:1-8, Lukas 6:1-5 **2:23** Deuteronomium 23:25 **2:25** 1 Samuel 21:1-6 **2:26** Levitikus 24:9

27 Jesus wyka'po enapa i'waine: “Moro otare'matopo kurita tyka'se man kari'na 'wano
me. Mo'ko kari'na te ikapy'pa tywaije man moro otare'matopo kurita 'wano me. 28 Iro
ke ro mo'ko kari'na ymuru moro otare'matopo kurita jopotory me enapa man.”

3

Moro otare'matopo kurita amy kura'mary

1 Irombo Jesus wo'my'po rapa moro Simosu wota'nano'to'kon auto taka. Moro po ro
amy ainamiriri'ta'po kynakon. 2 Jesus poko mo'karon Farise tuwaro kynatokon. Moro
otare'matopo kurita ikura'mary enery 'se kynatokon i'wa, emendoto'me ty'waine.
3 Irombo ika'po mo'ko ainamiriri'ta'po 'wa: “O'ko 'ne owarira'naka.” 4 Irombo
ika'po i'waine: “Iru'pa nan moro otare'matopo kurita aja'sakary poko iru'pa awairy,
yja'wan me ipoko awairy te ka'tu? Iru'pa nan moro otare'matopo kurita amy aja'sakary
rombyrymbo awongary o'wa, iromo'kapory te ka'tu o'wa?” Anejuku'pa te iwe'i'san.
5 Irombo pa'poro i'waine tare'ke iwo'poty'po. Moro tyturu'poja'nare iwairykon 'wa
ituru'po je'tunanopy'po. Irombo ika'po mo'ko wokyry 'wa: “Ajainary ityngako!” Irombo
moro tainary tynga'po i'wa. Irombo iru'pa rapa moro ainary we'i'po.
6 Irombo tywepa'ka'san mero, o'win wytory mo'karon Farise worupa'san mo'karon
Herodes wyinonokon maro, one wara Jesus wory man poko.

Moro tuna juwembory esi'wo

7 Irombo Jesus womima'po moro wyino. Moro tuna juwembory 'wa ito'po mo'karon
tynemeparykon maro. Amy kari'na apyimy 'wa iwekena'san, Galilea wyino, Judea
wyino, 8 Jerusalem wyino, Idumea wyino, Jordan koposenokon aito'kon wyino, Tyrus,
Sidon wyinonokon aito'kon wyino enapa. Morokon inikapy'san ekary etary ke
ty'waine, moky mo'karon kari'na kyno'satokon I'wa.
9 Irombo ika'po mo'karon tynemeparykon 'wa amy kurijara'membo waito'me tyse
waty tokosa, itaka tywotaru'kato'me, mo'karon kari'na apyimy wotunsi'kory jako
tytu'ponaka. 10 Pyime kari'na kura'mary ke i'wa, pa'poro mo'karon je'tun pangon
wotunsi'ko'san itu'ponaka, i'tu'kato'me ty'waine. 11 Mo'karon yja'wangon akywano
'wa Jesus ene'po mero, kyno'pa'satokon ipo'ponaka. Kyniko'tapo'satokon: “Mo'ko
Tamusi ymuru amoro mana.” 12 Irombo Jesus kyne'mapo'satokon imero, takarory pona
i'waine.

Mo'karon Jesus napojoma'san

13 Irombo Jesus wonuku'po moro wypy tu'ponaka. Tynisanorykonymbo ro ko'ma'san
I'wa ty'wa. Irombo iwopy'san i'wa. 14 Ainapatoro itu'ponaka oko amykon apo'i'san
i'wa, tokosa iwaito'ko'me. Tamusi auranymbo ekari'se apojomarykon 'se kynakon.
Apojonanokon me enapa kynejatojatokon. 15 Ipori'toma'san i'wa, mo'karon yja'wangon
akywano momato'me i'waine.
16 Mo'karon ainapatoro itu'ponaka oko Jesus napo'i'san etykon kynatokon: Simon
(Petrus me enapa Jesus kynejatojakon), 17 mo'ko Sebedeus ymuru Jakobus mo'ko
ipiry Johanes maro (Boanerges me enapa Jesus kynejatojatokon, moro tauro'po man
konomeru y'makon), 18 Andreas, Filipus, Bartolomeus, Mateus, Tomas, mo'ko Alfeo
ymuru Jakobus, Tadeus, mo'ko Judea poko o'wo'matoto* Simon, 19 Judas Iskariot (mo'ko
'wa ro enapa Jesus takarama man).

Jesus Be'elsebul maro

3:1 Mateus 12:9-14, Lukas 6:6-11 **3:9** Markus 4:1, Lukas 5:1-3 **3:13** Mateus 10:1-4, Lukas 6:12-16 * **3:18** Judea poko o'wo'matonon me mo'karon Rome ponokon momary 'sangon tajato mandon.

20 Irombo auto taka iwo'my'po. Moky rapa kari'na wota'nanopy'san. Iwara te
tywendamerykon upi'po i'waine. 21 Mo'karon omorykon 'wa moro eta'po mero, aije
ito'san. Ero wara ika'san: “Tupu'po ta waty man.”
22 Irombo mo'karon Jerusalem wyino o'pema'san Tamusi karetary uku'namon
wyka'san: “Mo'ko Be'elsebul ita man. Mo'ko ewa'rumy tamuru pori'tory ta ro mo'karon
ewa'rumy momanon.”
23 Irombo Jesus 'wa iko'ma'san ty'wa. Amykon onumengato'kon auranano ekarity'po
i'wa i'waine: “One wara ko mo'ko Satan aseke tywaimomary taro nan? 24 O'win e'i'pa
amy nono undymanamon a'ta, moro nono undymary tywairy taro waty man. 25 O'win
e'i'pa amy auto tanokon a'ta, moro auto tywairy taro waty man. 26 Aseke mo'ko Satan
wo'wo'mary jako, o'win e'i'pa mo'karon inundymary tanokon a'ta, mo'ko Satan tywairy
taro waty man. Kynuta'tan. 27 Amy pana'pyn kari'na auty taka amy pairo kari'na
tywo'myry upijan, morokon otyry mona'toto'me, mo'ko pana'pyn animy'pa na'nen
ta'ta. Imy'poto te ty'wa, morokon auty tanokon mona'tory taro man.
28 “Ita'ro pore, pa'poro kari'na yja'wanykonymbo, ukuty'pa 'ne roten yja'wan
me iworupa'san kyno'katan. 29 Mo'ko Tamusi a'kary poko yja'wan me orupatoto
yja'wanymbo te o'ka'pa roten kynaitan. Amy aitoto roten yja'wan oty te u'ta kynaitan.”

30 Moro wara Jesus wyka'po, amy yja'wan akywano ekarityry ke i'waine ty'tu'po.

Jesus omorykon

31 Irombo isano wopy'po mo'karon ipiryjan maro. Jesus ko'mapo'po i'waine ku-
randonaka. 32 Amy kari'na apyimy wotandy'mo'po 'wa tu'menje kynakon. Mo'karon
wyka'san ro I'wa: “Eneko! Asano, apiryjan, ajenaunan enapa kurando mandon.
Ajenery 'se mandon.”
33 Irombo ejuku'san i'wa: “Noky ko ysano me nan? No'kan ko ymeseku'san me
nandon?” 34 Irombo pa'poro mo'karon tu'menamon kari'na wotandy'mo'san 'wa
tywo'potyry jako ro, ika'po: “Enetoko! Ysano me, ymeseku'san me mojan mandon!
35 Mo'ko Tamusi nisanory wara aitoto ro ypiry me man, yjenauty me man, ysano me
enapa man.”

4

Mo'ko maina pokono

1 Irombo moro tuna juwembory esi'wo rapa Jesus 'wa emeparykon a'mo'po. Moky
imero kari'na wota'nanopy'san ekosa. Iro ke ro amy kurijara ta iwotandy'mo'po, a'si 'ko
ira'na tywaito'me. Pa'poro mo'karon ata'nanopy'san mapo kynatokon. 2 Irombo Jesus
'wa pyime otykon poko emepa'san onumengato'kon auranano ke.
Ero wara emepa'san i'wa: 3 “Epanamatoko! Amy maina pokono tyto man o'ponje.
4 Moro iwo'pomyry jako ro, a'si 'ko amykon inipomyry epy tywo'pa'se man oma esi'wo.
Irombo mo'karon tonoro tywo'se mandon. Irombo tana'se i'waine man. 5 A'si 'ko enapa
amykon tywo'pa'se man topu pan nono tu'ponaka. Moro po iko'po 'ne 'ne sakau waty
man. O'win wytory kynatytanon, ipyimy'ma moro sakau wairy ke. 6 Weju wepa'ka'po
mero te, asiny 'wa tykoro'ka man. Imi'pa tywairykon ke, tajuta man. 7 Amykon enapa
tywo'pa'se man takyramon itupu paty ta. Irombo moro takyramon itupu atytary 'wa
moro wonatopo tywo man. Epeta'pa tywaije man. 8 Amykon enapa tywo'pa'se man
iru'pyn nono tu'ponaka. Tatyta man. Potonon me tywaije man. Irombo amykon
tapeta tywaije man o'win-kari'na itu'ponaka ainapatoro me, amykon tapeta tywaije
man oruwa-kari'na me, amykon tapeta tywaije man ainatone-kari'na me.”

3:20 Mateus 12:22-32, Lukas 11:14-23, 12:10 **3:22** Mateus 9:34, 10:25 **3:29** Lukas 12:10 **3:31** Mateus 12:46-50, Lukas 8:19-21 **4:1** Mateus 13:1-23, Lukas 8:4-15 **4:1** Lukas 5:1-3

9 Irombo ika'po: “Mo'ko typanaken nepanaman.”
10 A'saka'pa tywe'i'san mero, mo'karon inemeparykon maro mo'karon ekosa aitonon
woturupo'san i'wa morokon onumengato'kon auranano poko. 11 Irombo ika'po
i'waine: “Amyjaron moro Tamusi nundymary poko tamorepa mandon. Mo'karon
amykon terapa 'wa te pa'poro omepano apyiry man onumengato'kon auranano ta.
12 Kyno'po'ta'ton ro rypo. Otymbo ro anene'pa te kynaita'ton. Kynepanamata'ton ro
rypo. Otymbo ro aneta'pa te kynaita'ton. Iwara tamamyrykon anu'ma'pa kynaita'ton.
Ija'wanykonymbo ika'pa kynaitan.”
13 Irombo ika'po i'waine: “O'to tauro'po me moro onumengatopo auranano wairy
anukuty'pa mandon? One wara ko iro ke muku'ta'ton o'to tauro'po me pa'poro morokon
onumengato'kon auranano wairy?
14 “Mo'ko maina pokono Tamusi auranymbo aripa'san.
15 “Amykonymbo kari'na morokon oma ta o'pa'tonon wonatopo epy wara mandon.
Moro Tamusi auranymbo etaton. Eta'po mero te i'waine, o'win wytory mo'ko Satan
kyno'san. Inoro ro moro ituru'san ta o'papy'po Tamusi auranymbo pinanon.
16 “Amykonymbo kari'na rapa morokon topu pan nono tu'po o'pa'tonon wonatopo
epy wara mandon. Moro Tamusi auranymbo eta'po mero ty'waine, o'win wytory
tawa'porykon maro kynapyijaton. 17 Ituru'san ta te atandy'mo'pa man. Ko'i roten
Tamusi amyikaton. Moro Tamusi auranymbo upu'po me awosin pangon otykon 'wa
toporykon jako, ta'sakarykon 'wa tykota'marykon jako, o'win wytory kynomaton.
18 “Amykonymbo kari'na rapa morokon takyramon itupu paty ta o'pa'tonon
wonatopo epy wara mandon. Tamusi auranymbo etaton. 19 Irombo te pyime nono
tu'ponokon otykon poko kynonumengaton. Pyrata kynemu'maton. Pyime amykon ter-
apa otykon poko enapa ituru'san kynikuminanon. Iwara te moro Tamusi auranymbo
epeta'pa kyniromo'san ituru'san ta.
20 “Amykonymbo kari'na rapa morokon iru'pyn nono tu'ponaka o'pa'tonon wonatopo
epy wara mandon. Moro Tamusi auranymbo etaton. Kynapyijaton tyturu'san
ta. Irombo amykonymbo o'win-kari'na itu'ponaka ainapatoro me kynepetaton,
amykonymbo oruwa-kari'na me, amykonymbo ainatone-kari'na me.”

Jesus 'wa kari'na uruto'kon

21 Irombo ika'po i'waine: “Akororetary 'kare myjan amy tosipi upi'nonaka, apaty
upi'nonaka pai. Akororetary anyry'pa 'kare man moro apo'ny tu'ponaka. 22 Unemy'po
oty wepa'kary man. Onepyn oty wonepory man. 23 Mo'ko typanaken nepanaman.”
24 Irombo ika'po i'waine: “Tuwaro aitokon moro anetarykon poko. Moro
ana'kurukon oty u'kutopo ke enapa otykon u'kuta'ton o'waine. Itu'ponaka 'ne ka'tu rapa
oty yta'ton o'waine. 25 Mo'ko totyken 'wa irombo otykon yta'ton. Mo'ko otypyn wyino te
otyrykonymbo pinata'ton.”

Moro Tamusi nundymary wepuiry

26 Irombo ika'po: “Moro Tamusi nundymary amy o'pondoto wara man. Mo'ko
o'pondoto moro wonatopo epy pyryrykanon maina ta. 27 Iko'mamyry wararo o'ny'se
kyny'san. Emamyry wararo kynawonjan rapa. Irombo moro wonatopo epy kynaty-
tanon. Kynipuwanon. One wara 'ne moro oty wo'kapyry anukuty'pa man mo'ko
o'pondoto. 28 Moro nono aseke wonatopo atytano'pojan. Moro epy na'sen kynatytanon,
irombo moro epery je'ny, irombo moro epery 'nero. 29 Moro wonatopo epery we'i'po
mero, o'win wytory moro i'kototopo aropojan, moro ipo'topo kurita tunda'po ke.”

4:12 Jesaja 6:9-10 (LXX) **4:21** Lukas 8:16-18 **4:21** Mateus 5:15, Lukas 11:33 **4:22** Mateus 10:26, Lukas 12:2
4:24 Mateus 7:2, Lukas 6:38 **4:25** Mateus 13:12, 25:29, Lukas 19:26 **4:29** Joel 3:13

30 Irombo ika'po: “Otypan oty wara ko moro Tamusi nundymary kysyta'ton? Otypan
onumengatopo auranano ko kysekari'ta'ton ipoko? 31 Irombo ro ko'warono wonatopo
epy'po'membo wara man, maina ta ipomyry jako. 32 Typomy'poto, kynatytanon.
Irombo irombo ro poto 'su wonatopo me kynaijan. Potonon me kyniporitanon. I'sanory
ta ro mo'karon tonoro tapo'nykon amyjaton.”
33 Pyime moropangon onumengato'kon auranano ke moro Tamusi auranymbo
ekari'sakon Jesus i'waine, apyiry taro ro i'waine. 34 Onumengatopo auranano rato te
aurana'pa kynakon i'waine. A'saka'pa tywe'i'san mero te mo'karon tynemeparykon
maro, o'to tauro'po me pa'poro morokon onumengato'kon auranano wairy ekari'sakon
i'waine.

Orometa

35 Koine 'ne ika'po i'waine: “Moro tuna juwembory kysipatosen.” 36 Mo'karon kari'na
apyimy no'po i'waine. Moro ita iwaitopo kurijara ta ro mo'ko Jesus aro'po i'waine.
Amykon enapa kurijara wyto'san imaroine. 37 Irombo orometa wopy'po. Parana 'wa
terapa tywotaru'kary a'mo'po moro kurijara taka. Moro kurijara kynotu'mu'sakon
terapa.
38 Jesus moro kurijara ansety ta ta'sapony'ne kyno'ny'sakon. Irombo embaka'po
i'waine. Ika'san I'wa: “Na'na emepanen! Kutapyrykon se'me esyka'pa man?”
39 Tupaka'po mero, pari'pe moro pepeito e'ma'po i'wa. Ika'po moro parana 'wa:
“Oity'nako! Ity'me terapa aiko!” Irombo moro pepeito yity'na'po. Ity'me imero moro
parana we'i'po.
40 Irombo ika'po i'waine: “O'tono'me ko tanarike 'ne terapa mandon? Tamusi
anamyika'pa noro ka'tu mandon?” 41 Poto me iwe'naranga'san. Ase'wa ika'san: “Noky
'ne ko mo'se nan, se? Moro pepeito, moro parana enapa kore nepanamaje i'wa, ran!”

5

Gerasa po amy takyren epanopyry

1 Irombo koposenaka itunda'san mo'karon Gerasa wyinonokon 'wa. 2 Jesus wo'ka'po
mero moro kurijara wyino, o'win wytory moro atunendopo wyino amy yja'wan
akywanopan wokyry wopy'po epoje. 3 Moro atunendopo ta roten iwaitopombo ky-
nakon. Siparari kapy'po ke ro rypo amy pairo noro imyry upijakon. 4 Pyimemboto
rypo ainary, ipupuru enapa tymy tywaije i'waine kynakon siparari ke. Morokon
tainary myto'konymbo siparari apo'topombo te i'wa kynakon. Morokon typupuru
myto'konymbo siparari y'mopo'topombo i'wa kynakon. Amy pairo apyiry upijakon,
ity'nato'me. 5 Koko, kurita wararo moro atunendopo ta, morokon wypy ta enapa
tyko'tapotyry aropo'topombo i'wa kynakon. Aseke ro topu ke iwo'wotopombo kynakon.
6 Tyse ro Jesus ene'po mero ty'wa, eka'numy'po i'wa. Tokuna'po iwoma'po
ipo'ponaka. 7 Mo'ja iko'ta'po: “Oty 'se ko ymaro man, se, Jesus, inorombo ro kawono
Tamusi ymuru? Tamusi embata waturupoja o'wa, yja'karykapo'pa awaito'me!” 8 Moro
wara ika'po, Jesus wyka'po ke ty'wa: “Amoro yja'wan akywano, epa'kako mo'ko kari'na
wyino.”
9 Irombo Jesus woturupo'po i'wa: “One wara ko ajety nan?” 10 Irombo ika'po I'wa: “
‘Pyimano’ yjety me man, pyime na'na wairy ke.”
Irombo iwe'pima'po imero Jesus 'wa, moro aitopo wyino tomoky'pa iwaito'me.
11 Moro jako 'ne moky pyiruku moro wypy tu'po tywendamery aropo'satokon.
12 Irombo mo'ko wokyry akyrykon we'pima'san Jesus 'wa. Ika'san: “Na'na emo'ko
mo'kan pyiruku 'wa, itakaine na'na nyto'se me.”

4:30 Mateus 13:31-32,34, Lukas 13:18-19 **4:35** Mateus 8:23-27, Lukas 8:22-25 **5:1** Mateus 8:28-34, Lukas 8:26-39

13 Jesus 'wa iru'pa epory'po. Mo'ko wokyry wyino mo'karon yja'wangon akywano
wepa'ka'san. Mo'karon pyiruku taka terapa ito'san. Irombo mo'karon pyiruku
eka'numy'san moro eme'tary wyino moro tuna juwembory taka. O'win-kari'namboto
ainatone-kari'na iwairy taro kynatokon. Pa'poro i'maty'san moro tuna juwembory ta.
14 Irombo mo'karon pyiruku enenamonymbo eka'numy'san moro wyino. Ekarity'po
i'waine moro poto 'su aitopo ta, mo'karon aitopo wyino kurando amandonon 'wa enapa.
Irombo otypan oty wo'kapy'po ene mo'karon aurangon etanamonymbo wopy'san.
15 Jesus 'wa iwopy'san. Moro po ro mo'ko pyime takyrenymbo ene'po i'waine tandy'po,
tywewo'myndo, tupu'po ta terapa. Irombo iwety'ka'san imero. 16 Mo'karon enena-
monymbo 'wa erupa'san otypan oty 'wa mo'ko takyrenymbo epory'po poko, mo'karon
pyiruku poko enapa.
17 Irombo Jesus 'wa imero iwe'pima'san, moro tyinonorykon wyino itoto'me. 18 Moro
kurijara taka iwotaru'kary jako ro, mo'ko takyrenymbo we'pima'po i'wa, ekosa ty-
waito'me. 19 I'se'pa te Jesus we'i'po. Ika'po i'wa: “I'tango ajauty 'wa, ajomorykon 'wa.
Pa'poro ekari'ko me i'waine one wara Tamusi 'wa ajyry'po, one wara akotanory ene'po
i'wa.”
20 Irombo mo'ko wokyry wyto'po. Dekapolis po pa'poro one wara Jesus 'wa tyry'po
ekarityry a'mo'po i'wa. Pa'poro mo'karon auran etanamon wonumenga'san imero.

Jairus emyiry'membo

21 Irombo moro kurijara ta Jesus wepato'po rapa koposenaka. Pyime kari'na
wota'nanopy'san rapa ekosa. Awopa me ro iwe'i'po. 22 Moro jako ro amy Jairus
tatynen Simosu wota'nano'to'kon auto jopotory wopy'po. Jesus ene'po mero ty'wa,
tokuna'po iwoma'po ipo'ponaka. 23 Iwe'pima'po imero i'wa. Ika'po: “Yjemyiry'membo
kyniromo'san terapa. O'ko, ajainary myry'se me itu'ponaka, iwekura'mato'me rapa,
iromby'pa iwaito'me.” 24 Irombo Jesus wyto'po imaro. Moky kari'na 'wa iwekena'po.
Moky imero itu'ponaka kynotunsi'kojatokon.
25 Ira'naine ro amy je'tun pan woryi kynakon. Ainapatoro itu'ponaka oko siriko
terapa no'mo roten kynakon. 26 Ta'karykapo tywaije kynakon pyime epino'namon 'wa.
Pa'poro totyrykonymbo tyje tywaije i'wa kynakon tapinopyry epety me. Ise'me roten
ekura'ma'pa pairo tywaije kynakon. Iro'ne me 'ne ka'tu rapa te tywaije kynakon.
27 Mo'ko ro Jesus ekary etary poko tyto kynakon mo'karon kari'na apyimy ra'naka.
Irombo Jesus ynga'na'po ta moro iwo'my y'tu'ka'po i'wa. 28 Kyngakon irombo: “Iwo'my
y'tu'ka'poto roten y'wa, iru'pa rapa waitake.”
29 Irombo o'win wytory moro imynurumbo wo'kepy'po. Tyja'mun ta moro ty-
wekura'ma'po rapa apo'po i'wa.
30 O'win wytory tywyino amy typori'torymbo wepa'kary apo'po Jesus 'wa. Irombo
iwotu'ma'po mo'karon kari'na apyimy ra'na. Ika'po: “Noky ko ywo'my y'tu'kai?”
31 Mo'karon inemeparykon wyka'san I'wa: “Meneja kore mo'karon kari'na apyimy
wotunsi'kory otu'ponaka, ran! Ise'me roten ‘Noky ko y'tu'kai?’ mykaje!”
32 Wararo te iwo'poty'po, noky 'wa moro oty kapy'po eneto'me ty'wa. 33 Mo'ko woryi te
otypan oty wo'kapy'po uku'sakon tymaro. Tywety'kary ta ko'wu iwopy'po. Tokuna'po
iwoma'po ipo'ponaka. Irombo pa'poro ekarity'po i'wa. 34 Irombo Jesus wyka'po i'wa:
“Iso'ne, moro o'wa Tamusi amyikary akura'mai. Iru'pa i'tango. Ajanykyrymbo wyino
iru'pa rapa aiko.”
35 Jesus auranary jako noro, amykon wopy'san mo'ko Simosu wota'nano'to'kon auto
jopotory auty wyino. Ika'san: “Ajemyiry nirombyi terapa. O'tono'me ko mo'ko
amepanen poko noro man?”
36 Moro aurangon eta'po mero ty'wa, Jesus wyka'po mo'ko Simosu wota'nano'to'kon
auto jopotory 'wa: “Kytety'kai. Tamusi roten te amyikako.”

5:21 Mateus 9:18-26, Lukas 8:40-56

37 Irombo amy pairo 'wa tywekenary 'se'pa iwe'i'po. Petrus, mo'karon asepiryjan
Johanes, Jakobus maro roten ito'po. 38 Irombo mo'ko Simosu wota'nano'to'kon auto
jopotory auty 'wa tytundarykon jako, iwose'mere'karykon ene'po i'wa. Mo'ja imero
kynotamojatokon. 39 Irombo moro auto taka tywo'my'po mero, ika'po: “O'tono'me ko
mataikapo'saton, matamojaton? Mo'ko amyija'ko iromby'pa man. Kyno'ny'san te.”
40 Irombo auno'poty'po i'waine. Kurandonaka pa'poro emoky'san mero ty'wa, mo'ko
amyija'ko wo'ny'topo taka iwo'my'po mo'ko ijumy, isano, mo'karon tokosanokon tyne-
meparykon maro roten. 41 Irombo mo'ko amyija'ko apo'i'po i'wa ainary poko. Ika'po
i'wa: “Talita, kum!” Moro tauro'po man: “Wodi, ajawongo!”
42 O'win wytory mo'ko amyija'ko awomy'po. Typupuru ema'po rapa i'wa. Ainapatoro
itu'ponaka oko siriko mo'ko amyija'ko kynakon. Poto'me imero iwe'naranga'san.
43 Irombo imero Jesus 'wa e'mapoty'san, amy 'wa terapa ekarityry pona i'waine. Irombo
mo'ko amyija'ko upapo'po i'wa.

6

Nasaret po Jesus urumenary

1 Irombo moro wyino ito'po. Moro tywetuwaro'matopombo aitopo Nasaret 'wa ito'po.
Mo'karon inemeparykon 'wa iwekena'po. 2 Moro otare'matopo kurita tunda'po mero,
Jesus 'wa emeparykon a'mo'po moro Simosu wota'nano'to'kon auto ta. Pyime mo'karon
i'wa epanamatonon enuta'san imero. Ika'san: “Oje ko morokon auranano topoje i'wa
nan? One wara ko moro wara tywonumengapore tywaije nan? Otypangon pori'tonano
ko morokon inenepory nan? 3 Mo'ko auto amynen kapyn mo'se nan? Mo'ko Maria y'me,
mo'ko Jakobus, Joses, Judas, Simon yryi kapyn mo'se nan? Mo'karon enaunan waty ero
po kyra'naine nemanjaton?” Jesus imero kynere'kojatokon.
4 Irombo Jesus wyka'po i'waine: “Wararo amy Tamusi auran uku'ponen ety kawo
man. Moro iwetuwaro'matopombo po roten te 'kuru ety awonga'pa man, mo'karon
omorykon ra'na, mo'karon auty tanokon ra'na enapa.”
5 Moro po ro amy pairo poto 'su oty anikapy'pa iwe'i'po. Amykon je'tun pangon
kura'ma'po roten i'wa, tainary yry ke ty'wa itu'ponakaine. 6 Poto me imero iwonu-
menga'po moro Tamusi anamyika'pa iwairykon poko.

Jesus 'wa tynemeparykon emokyry

Irombo morokon sengenokon aito'kon wa ito'po. Emeparykon aropoty'po i'wa.
7 Irombo mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon ko'ma'san i'wa ty'wa. Irombo
oko oko pai emokyrykon a'mo'po i'wa. Pori'tonano yry'po i'wa i'waine, mo'karon
yja'wangon akywano momato'me i'waine.
8 Ika'po i'waine: “Amy pairo oty koro kysaroton oma tano me. Erepa'ma
i'tandoko, otyje'ny'ma, ipyrata'pa. Moro ajaposenykon roten te arotoko. 9 Tysapatoke
i'tandoko. Awo'mykon y'petakangon te kysaroton.” 10 Ika'po i'waine: “Amy auto taka
awo'my'sando, moro po ro aitoko, moro aitopo wyino awytorykon 'wa ro. 11 Amy
oje o'se'paine a'taine, o'waine tywepanamarykon 'se'pa a'taine, i'tandoko moro aitopo
wyino. Awytorykon mero moro apupurukon i'kokatoko, tu'taine oty wairy uku'to'me
i'waine.”
12 Irombo mero ito'san. Mo'karon kari'na 'wa ika'san tamamyrykon u'mato'me
i'waine. 13 Pyime yja'wangon akywano moma'san i'waine. Pyime je'tun pangon
kura'ma'san i'waine, amy wewe epery katy ke ikyrykyrymarykon ke.

Mo'ko kari'na etykanen Johanes rombyry

6:1 Mateus 13:53-58, Lukas 4:16-30 **6:4** Johanes 4:44 **6:7** Mateus 10:5-15, Lukas 9:1-6 **6:8** Lukas 10:4-11
6:11 Apojoma'san 13:51 **6:13** Jakobus 5:14

14 Irombo mo'ko poto 'su jopoto Herodes 'wa Jesus ekary eta'po, wararo ety we'i'po
ke takare. Kari'na irombo kyngatokon: “Mo'ko kari'na etykanenymbo Johanes tawonje
rapa man iromby'san wyino. Iro ke ro morokon pori'tonano ita kynemaminanon.”
15 Amykonymbo wykatopombo te kynakon: “Elia mo'ko man.” Amykonymbo rapa
kyngatokon: “Mo'karon penatonon Tamusi auran uku'ponamonymbo wara enapa,
amy Tamusi auran uku'ponen mo'ko man.”
16 Moro eta'po mero te Herodes wyka'po: “Mo'ko ynu'kapo'po Johanes ro mo'ko
tawonje rapa man.”
17 Mo'ko Herodes 'wa irombo Johanes tapyipo tywaije kynakon typyitorykon 'wa.
Taru'kapo i'wa kynakon yja'wangon kari'na aru'katopo taka, mo'ko typiry Filipus
pytymbo Herodias upu'po me. Mo'ko ro tapyije tywaije i'wa kynakon typyty me.
18 Johanes wykatopombo irombo kynakon Herodes 'wa: “Apiry pyty maro kapyn
awairy man.” 19 Moro poko ro Herodias mo'ko Johanes jenono'sakon. Iwopory 'se
kynakon. Moro kapyry upijakon te, 20 Johanes nendory ke Herodes 'wa. Herodes 'wa
tuku'se kynakon Johanes wairy amy Tamusi wyinono tamamboren kari'na me. Johanes
unendopombo i'wa kynakon iwory pona. Auran etary jako ty'wa, one wara moro poko
tywonumengary upitopombo i'wa kynakon. Ise'me moro i'wa iwepanamary apokupe
kynakon.
21 Irombo amy kurita Herodias 'wa oma epory'po. Herodes moro tywomatopombo
kurita ewa'makon. Arepa amy ena'pojakon mo'karon tupi'nonokon jopotokon 'wa,
mo'karon warinu pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon Galilea po potonon me
aitonon 'wa enapa. 22 Irombo mo'ko Herodias emyiry wopy'po. Uwa'po ipo'ponakaine.
Herodes apokupe imero kynakon. Mo'karon imaro endametonon apokupe enapa
kynakon. Irombo mo'ko jopoto Herodes wyka'po mo'ko amyija'ko 'wa: “Anisanory ro
oty poko aturupoko y'wa. Sytake o'wa. 23 Tamusi netary me wykaje o'wa: moro y'wa
awoturupotopo oty ro sytake o'wa. Moro ynundymary pairo ase'ra sa'sakatake amaro,
i'se aja'ta.”
24 Irombo mo'ko amyija'ko wyto'po rapa. Tysano 'wa iwoturupo'po: “Oty poko ko
waturupotan?”
Isano wyka'po: “Mo'ko kari'na etykanen Johanes upu'pombo poko aturupoko i'wa.”
25 Irombo o'win wytory tarawone ito'po rapa mo'ko jopoto 'wa. Iwoturupo'po:
“Erome ro tapo'nyne mo'ko kari'na etykanen Johanes upu'pombo ene'ko y'wa.”
26 Kata'mato imero mo'ko jopoto we'i'po. Ise'me te ‘uwa’ yka'pa iwe'i'po moro
iwoturupotopo poko, Tamusi netary me, mo'karon endametonon netary me enapa
taurana'po ke mo'ko amyija'ko 'wa.
27 Irombo o'win wytory mo'ko jopoto 'wa amy warinu pokono emoky'po, Johanes
upu'pombo ene'to'me i'wa. Moro yja'wangon kari'na aru'katopo ta ro Johanes u'ka'po
i'wa. 28 Irombo amy apo'ny tu'po moro upu'pombo enepy'po i'wa. Mo'ko amyija'ko 'wa
yry'po i'wa. Mo'se 'wa tysano 'wa terapa yry'po.
29 Irombo moro eta'po mero mo'karon Johanes nemeparykon wyto'san moro
ekepy'po aije. Irombo unemy'po i'waine.

Mo'karon ainatone dusun kari'na upary

30 Irombo mo'karon Jesus napojoma'san wota'nanopy'san rapa ekosa. Pa'poro o'to
tywe'i'san, one wara ty'waine ta'sakarykon emepa'san enapa ekarity'po i'waine.
31 Irombo ika'po i'waine: “O'toko ymaro amy iponomyn aitopo 'wa, a'si 'ko
awotare'mato'ko'me.” Moky rapa imero kari'na i'waine kyno'satokon. Typo
kyny'satokon rapa. Moro ro moro iwendamerykon upi'pojakon.

6:14 Mateus 14:1-12, Lukas 9:7-9 **6:14** Mateus 16:14, Markus 8:28, Lukas 9:19 **6:17** Lukas 3:19,20 **6:30** Mateus 14:13-21, Lukas 9:10-17, Johanes 6:1-14

32 Irombo moro kurijara ta ito'san amy iponomyn aitopo 'wa, a'saka'pa tywaito'ko'me.
33 Pyime kari'na 'wa te itorykon ene'po. Ojapan itorykon ukuty'po i'waine. Irombo
pa'poro morokon aito'kon wyino taka'ne mo'karon kari'na wyto'san uwapoine moro
itundato'kon man 'wa.
34 Moro kurijara wyino tywo'ka'po mero, moky kari'na wota'nanopy'san ene'po Jesus
'wa. Ikotanorykon ene'po i'wa, ene'nemyngon kapara wara iwairykon ke. Irombo
pyime otykon poko emeparykon a'mo'po i'wa.
35 Koine 'ne terapa iwe'i'po mero, mo'karon inemeparykon wopy'san I'wa. Ika'san:
“Ero aitopo ipono'ma man. Koine 'ne terapa man. 36 Mo'karon kari'na emo'toko rapa,
tareparykon man epeka'to'se me morokon sengenokon aito'kon po.”
37 Jesus wyka'po te eju'to'ko'me: “Amyjaron te upatoko!”
Irombo ika'san I'wa: “Ainapatoro-kari'na amu'numbo poko perere epeka'se na'na
ny'tan, upato'ko'me?”
38 Ika'po i'waine: “O'toro perere ko ajekosaine nan? Enetandoko 'nare!”
Irombo ene tyto'san mero, ika'san: “Ainatone perere, oko woto maro.”
39 Irombo mo'karon tynemeparykon 'wa tymondymonge mo'karon kari'na
andy'mopo'san i'wa moro itupu tu'po. 40 Ainatone-kari'na pai iwotandy'mo'san, oruwa-
kari'na pai enapa.
41 Irombo Jesus 'wa morokon ainatone perere, mo'karon okonokon woto apo'i'po.
Kapu 'wa iwo'poty'po. Tamusi ety awonga'po i'wa. Irombo mero morokon
perere y'sakapoty'po i'wa. Mo'karon tynemeparykon 'wa yry'po i'wa, mo'karon
ata'nanopy'san upato'me i'waine. Mo'karon okonokonymbo woto y'sakapoty'po enapa
i'wa, pa'poro kari'na 'wa amy apyito'me.
42 Pa'poro iwendame'san. Pa'poro iwaime'san. 43 Irombo ainapatoro itu'ponaka
oko kurukuru morokon arepa akosinykonymbo amo'iky'san i'waine. Mo'karon woto
akosinykonymbo a'nanopy'san enapa i'waine. 44 Mo'karon endame'san ainatone dusun
kynatokon.

Jesus wytory tuna tu'po

45 Irombo o'win wytory Jesus 'wa mo'karon tynemeparykon wyry'ka'san,
iwotaru'kato'ko'me kurijara taka, tuwapo itoto'ko'me koposenaka, Betsaida 'wa.
Mo'karon kari'na apyimykon emokyry 'se na'nen kynakon aseke ro. 46 “Iru'pa
i'tandoko!” tyka'po mero mo'karon kari'na 'wa, moro wypy tu'ponaka ito'po, Tamusi
'wa tauranato'me.
47 Iko'mamy'po mero, moro kurijara tuna owarira'na terapa kynakon. Jesus te o'win
upu'po kynakon mapo. 48 Irombo tywotarimarykon poko iwo'mikarykon ene'po i'wa.
Pepeito po'ponaka kyny'satokon. Irombo tuna tu'po ito'po epojeine, koko, emamyry
jako.
49-50 Moro tuna tu'po itory enery mero te ty'waine, amy akatombo ja'ta ekanopy'po
i'waine. Tywe'i'san mero ene'po i'waine. Mo'ja imero iwety'ka'san wotaikapoty'san.
O'win wytory te aurana'po i'waine. Ika'po: “Aturu'san apyitoko! Awu te wa!
Kytety'katon!”
51 Irombo iwotaru'ka'po moro ikurijararykon taka. Irombo moro pepeitombo
yity'na'po imero. Poto me imero iwe'naranga'san. 52 Morokon perere apyimanga'san
anenutano'po'paine tywaije kynakon. Tyturu'poja'nare kynatokon.

Jesus 'wa je'tun pangon kura'mary rapa

53 Atonenaka tywepato'san mero, moro aitopo Genesaret 'wa itunda'san. Moro po
ro iwo'kima'san. 54 Iwo'ka'san mero moro kurijara wyino, o'win wytory mo'karon
moro ponokon 'wa Jesus ukuty'po. 55 Irombo pa'poro morokon moro ponokon

6:34 Numeri 27:17, 1 Koningen 22:17, 2 Kronieken 18:16, Ezechiël 34:5, Mateus 9:36 **6:45** Mateus 14:22-33, Johanes 6:15-21 **6:53** Mateus 14:34-36

aito'kon wara ro eka'numboty'san. Oje iwairy eta'po 'wa ro mo'karon je'tun pangon aropoty'san i'waine, iwo'ny'to'kon tu'po ro. 56 Jesus tundato'po 'wa ro, itaronokon aito'kon 'wa, potonon aito'kon 'wa, siky'inon aito'kon 'wa pai, wararo morokon otykon ekaramatokon po mo'karon je'tun pangon yto'konymbo i'waine kynakon. Irombo iwe'pimato'konymbo i'wa kynakon, iwo'my sese'wuru roten y'tu'kato'me ty'waine. Irombo pa'poro mo'karon i'tu'kanamonymbo iru'pa rapa kynaijatokon.

7

Jesus mo'karon Tamusi karetary uku'namon maro

1 Irombo mo'karon Farise wopy'san, amykon Jerusalem wyino opy'san Tamusi karetary uku'namon maro. Iwota'nanopy'san Jesus ekosa. 2 Irombo amykon inemeparykon wendamery ene'po i'waine nurija me, asainaty'pa wykaje irombo. 3 Mo'karon Farise irombo, pa'poro mo'karon Simosu wykaje irombo, asainaty'pa endame'pa mandon. Iru'pyn me morokon tainarykon ku'mity'san mero te kynendamejaton, mo'karon uwapoto'san 'wa tamepa'san wara ro. 4 Otykon ekaramatopo wyino tywopy'sando, eku'mity'pa na'sen ta'taine, endame'pa mandon. Pyime noro otykon poko moro wara kynaijaton, mo'karon uwapoto'san 'wa tamepa'san wara ro. Tysaperarykon atywojaton, typarapirykon atywojaton, tysiparararirykon atywojaton, tapo'nykon ku'mi'saton a'kuru uwaporo. 5 Mo'karon Farise, mo'karon Tamusi karetary uku'namon enapa woturupo'san ro i'wa: “O'tono'me ko mo'karon anemeparykon mo'karon uwapoto'san wyka'san wara e'i'pa nandon? Asainaty'pa kore nendamejaton, ran!”

6 Jesus wyka'po te i'waine: “Iporo ro imero Jesaja 'wa Tamusi auran tuku'po tywaije man, moro opangon tonapiramon poko ero wara imerory jako ty'wa:

Mojan ero ponokon yjety awongaton tyndarykon ke roten. Ituru'san te tyse man
ywyino. 7 Typo roten moro yjety awongaton. Kari'na wykato'konymbo roten
ekari'saton kari'na emepato'kon me.

8 Mo'ko Tamusi wykatopombo mematon. Mo'karon uwapoto'san wykato'konymbo wara te ko'wu maijaton.”

9 Ika'po noro i'waine: “Iru'pyn me pore man moro Tamusi wykatopombo mematon, mo'karon uwapoto'san wykato'konymbo wara awaito'ko'me. 10 Moses waty tyka nan: ‘Ajumy, asano inendoko. Mo'ko tyjumy, tysano ejunen rombyry man.’ 11 Amyjaron te mykaton: ‘Amy wykary jako tyjumy 'wa, tysano 'wa pai: ‘Pa'poro ajepano'to'kon manombo y'wa, korban moro man’ ’ - moro tauro'po man: Tamusi 'wa tymy moro man - 12 ma'kotojaton terapa moro tyjumy, tysano epanopyry i'wa. 13 Moro wara ro moro Tamusi wykatopombo mirupomangaton, moro uwapoto'san wykato'konymbo ekarityry ke o'waine o'makon 'wa. Pyime moropangon otykon mika'saton.”

14 Irombo mo'karon kari'na apyimy ko'ma'po mero rapa ty'wa, ika'po i'waine: “Pa'poro epanamatoko y'wa. Uku'toko o'to ywykary. 15 Amy pairo indary taka o'mytoto oty kari'na anany'ma'pa man. Morokon indary wyino o'tonon otykon te kari'na any'manon.” 16 *

17 Irombo mo'karon kari'na apyimy wyino auto taka iwo'my'po mero, mo'karon inemeparykon woturupo'san i'wa, moro inekarity'po onumengatopo auranano poko. 18 Ika'po i'waine: “Amyjaron ro rypo ka'tu onumenga'pa mandon? Anukuty'pa mandon, moro indaka o'mytoto oty wairy kari'na anany'ma'pa? 19 Moro arepa ituru'po taka ito'pa man. Uwembo taka te kyny'san. Moro wyino ro kurandonaka rapa kyno'san.” Iwara te Jesus 'wa pa'poro tanapymy oty wairy ekarity'po iru'pa.

7:1 Mateus 15:1-20 **7:6** Jesaja 29:13 (LXX) **7:10** Exodus 20:12, Deuteronomium 5:16, Exodus 21:17, Levitikus 20:9 * **7:16** Amykonymbo 'wa ero po tymero man Jesus wyka'po me: “Mo'ko typanaken nepanaman.”

20 Irombo ika'po: “Morokon indary wyino o'tonon otykon te kari'na any'manon.
21 Mo'karon kari'na turu'san wyino irombo morokon yja'wangon onumengano
kyno'san kurandonaka. Tyturu'san ta kynonumengaton wararo woryijan maro,
wokyryjan maro tywairykon poko, mona poko, kari'na wory poko, 22 taporitonone aino
any'mary poko, tykumingon poko, yja'wan me aino poko, amu'mano poko, yja'wangon
omenano poko, tamynykon poko, ojuno poko, ta'sakarykon ko'po tywairykon poko,
to'merepyrykon kapyry poko. 23 Pa'poro erokon yja'wangon otykon koro'na wyino
kurandonaka kyno'san. Morokon ro kari'na any'manon.”

Mo'ko Syro-Fenisia pono woryi

24 Irombo Jesus awomy'po. Moro wyino Tyrus wyinonaka terapa ito'po. Moro
po ro amy auto taka iwo'my'po. Amy 'wa moro po tywairy ukutyry 'se'pa kynakon.
Tywotunemyry upi'po te i'wa. 25 Irombo te o'win wytory amy woryi 'wa ekary
eta'po. Emyiry'membo amy yja'wan akywano pe kynakon. Jesus 'wa tywopy'po mero,
tokuna'po iwoma'po ipo'ponaka. 26 Amy Griek woryiry mo'ko kynakon, amy Syro-
Fenisia po oma'po. Irombo Jesus 'wa iwe'pima'po mo'ko yja'wan akywano momato'me
i'wa mo'ko tamyiry wyino. 27 Irombo ika'po i'wa: “Mo'karon pitanikon aimeporykon
na'sen man. Yja'wan me man mo'karon pitanikon ereparymbo pinary, mo'karon pero
upato'me ike.”
28 Mo'ko woryi wyka'po te I'wa: “Jopoto, mo'karon pero pairo moro endametopo
upi'no mo'karon pitanikon erepary putuku'san ena'saton.”
29 Irombo ika'po mo'ko woryi 'wa: “Moro wara ajaurana'po ke, i'tango ajauty 'wa.
Mo'ko yja'wan akywano ajemyiry wyino nepa'kai terapa.”
30 Irombo tauty 'wa tytunda'po mero, mo'ko amyija'ko epory'po i'wa tapapo
tywo'ny'topo tu'po. Mo'ko yja'wan akywano tyto kynakon iwyino.

Amy ipanapyn, erupopyn kura'mary

31 Irombo moro Tyrus wyino tytory jako rapa, moro Sidon yinonory tu'po, irombo
moro Dekapolis yinonory tu'po ito'po moro Galilea tano tuna juwembory 'wa. 32 Irombo
amy ipanapyn enepy'po i'waine I'wa. Erupo'pa enapa kynakon mo'ko ipanapyn.
Irombo iwe'pima'san I'wa tainary yto'me I'wa itu'ponaka.
33 Irombo Jesus 'wa mo'karon kari'na apyimy wyino aro'po, typo terapa imaro ty-
waito'me. Irombo morokon ipanary taka morokon tainary siky'iry yry'po i'wa. Irombo
eta'ta'po. Morombo mero moro inuru y'tu'ka'po i'wa. 34 Irombo kapu 'wa iwo'poty'po.
Poto me imero iworekama'po. Irombo ika'po i'wa: “Efata!”. “Otapurumakako!”
tauro'po man moro. 35 Irombo morokon ipanary wotapurumaka'san o'win wytory.
Iru'pa rapa moro inuru we'i'po. Iru'pa rapa aurana'po.
36 Irombo Jesus wyka'po i'waine, amy pairo 'wa anekarity'pa iwaito'ko'me. Moro
Jesus auran te kynypojatokon 'ne ka'tu rapa. Moro ko'po 'ne katu rapa imero
kynekari'satokon. 37 Iwe'naranga'san imero. Ika'san: “Pa'poro oty iru'pa tyje i'wa man.
Ipana'non panatano'pojan ro rypo rapa. Erupo'non erupotano'pojan rapa.”

8

Okupa'en dusun ata'nanopy'san upary

1 Amy jako rapa, pyime rapa kari'na tywota'nano'se kynatokon. Erepa'ma iwairykon
ke, Jesus 'wa mo'karon tynemeparykon ko'ma'san. Irombo ika'po i'waine: 2 “Mo'karon
pyimano kari'na kotanory seneja. Oruwa kurita terapa yjekosa mandon erepa'mambo.
3 Uwembotary'pa emoky'sando rapa y'wa autykon 'wa, oma ta kynirupomanda'ton.
Amykonymbo tysembo tywo'se mandon.”

7:24 Mateus 15:21-28 **8:1** Mateus 15:32-39

4 Irombo mo'karon inemeparykon 'wa ejuku'po: “Oje ko arepa kysepota'ton ero
iponomyn po mojan pyimano kari'na waimeto'me?”
5 Irombo Jesus woturupo'po i'waine: “O'toro perere ko ajekosaine nan?”
Ika'san: “Oko-to'ima.”
6 Irombo mo'karon pyimano kari'na 'wa ika'po, nono tu'po iwotandy'moto'ko'me.
Irombo morokon oko-to'ima perere anumy'po i'wa. Irombo Tamusi ety awonga'po
i'wa. Morombo mero i'sakapoty'po i'wa. Irombo mo'karon tynemeparykon 'wa yry'po
i'wa, mo'karon ata'nanopy'san upato'me i'waine. Irombo mo'karon inemeparykon
'wa upa'san. 7 Amykon enapa woto'makon ekosaine kynatokon. Irombo Tamusi ety
awonga'po mero ty'wa ipoko, Jesus wyka'po mo'karon tynemeparykon 'wa, mo'karon
woto ke enapa mo'karon kari'na upato'me.
8 Irombo iwendame'san. Iwaime'san. Irombo oko-to'ima kurukuru moro arepa
akosinymbo amo'iky'po i'waine. 9 Okupa'en dusun me iwairy taro mo'karon kari'na
kynatokon. Irombo emoky'san rapa i'wa.
10 Morombo wyino o'win wytory iwotaru'ka'po moro kurijara taka mo'karon tyne-
meparykon maro. Irombo ito'po Dalmanuta pato.

Amy kapu nenepory oty enery 'se aino

11 Irombo mo'karon Farise wopy'san Jesus weto. Irombo imaro taurangon ejukuru
a'mo'po i'waine. U'kuto'me iwoturupo'san i'wa, amy kapu wyinono oty enepoto'me
i'wa. 12 Irombo poto me imero Jesus worekama'po. Ika'po: “O'tono'me ko mo'karon
eromenokon amy kapu wyinono oty enery 'se 'ne ka'tu nandon? Ita'ro pore, mo'karon
eromenokon amy kapu wyinono otymbo ro anene'pa pairo kynaita'ton!” 13 Irombo
ino'san i'wa. Iwotaru'ka'po rapa moro kurijara taka. Irombo iwepato'po koposenaka.

Oty anukuty'pa mo'karon inemeparykon wairy

14 Irombo te mo'karon Jesus nemeparykon tytuwarenge'se kynatokon perere arory
poko tymaroine. O'win roten perere amy ekosaine kynakon moro kurijara ta. 15 Irombo
Jesus 'wa e'ma'san. Ika'po: “Tuwaro koro aitoko mo'karon Farise 'wa perere uwapuro-
topo pona, mo'ko Herodes 'wa perere uwapurotopo pona enapa.”
16 Irombo ase'wa iworupa'san moro iperere'pa tywairykon poko. 17 Moro ukuty'po
mero, Jesus wyka'po i'waine: “O'tono'me ko moro iperere'pa awairykon poko morupa-
ton? Oty anukuty'pa noro ka'tu mandon? Anene'pa ka'tu maiton? Tyturu'poja'nare
ka'tu mandon? 18 Tanuke awairykon se'me oty anene'pa mandon? Typanake
awairykon se'me oty aneta'pa mandon? 19 Muta'katon terapa ka'tu morokon ainato-
nenombo perere y'sakapoty'pombo y'wa mo'karon ainatone dusun kari'na 'wa. O'toro
kurukuru ko moro akosinymbo mamo'i'sen?”
Irombo ika'san I'wa: “Ainapatoro itu'ponaka oko.”
20 “Morokon oko-to'imanombo perere y'sakapoty'pomboto y'wa mo'karon okupa'en
dusun kari'na 'wa, o'toro kurukuru ko moro akosinymbo mamo'i'sen?”
Irombo ika'san i'wa: “Oko-to'ima.”
21 Irombo ika'po i'waine: “Ise'me roten oty anukuty'pa noro mandon?”

Amy enupyn kura'mary Betsaida po

22 Irombo Betsaida 'wa itunda'san. Moro po ro amy enupyn enepy'po i'waine
I'wa. Iwe'pima'san i'wa mo'ko enupyn y'tu'kato'me i'wa. 23 Irombo Jesus 'wa mo'ko
enupyn apo'i'po ainary poko. Kurandonaka aro'po i'wa moro aitopo wyino. Irombo
mo'ko wokyry enuru taka eta'ta'po. Tainary yry'po i'wa itu'ponaka. “Oty menejan?”
iwoturupo'po i'wa.

8:11 Mateus 16:1-4 **8:11** Mateus 12:38, Lukas 11:16 **8:12** Mateus 12:39, Lukas 11:29 **8:14** Mateus 16:5-12
8:15 Lukas 12:1 **8:18** Jeremia 5:21, Ezechiël 12:2, Markus 4:12

24 Mo'ko enupyn enuta'po. Irombo ika'po: “Kari'na ro rypo seneja. Wewe wytopo-
tyrykon wara te senejaton.”
25 O'wimboto ro'kon tainary yry'po i'wa moro enuru tu'ponaka. Irombo enu'kyi'ma
imero iwo'poty'po. Iwekura'ma'po. Pa'poro rapa oty ene'po i'wa iru'pyn me. 26 Irombo
auty 'wa emoky'po Jesus 'wa. Ika'po: “Moro aitopo taka te kyton rapa.”

Petrus 'wa noky me Jesus wairy ekarityry

27 Irombo te Jesus wyto'po mo'karon tynemeparykon maro morokon Sesarea Filipi
patonokon siky'inon aito'kon 'wa. Oma ta mo'karon tynemeparykon 'wa iwoturupo'po:
“Noky me ko yjekari'saton mo'karon kari'na?”
28 Irombo ejuku'po i'waine: “Mo'ko kari'na etykanenymbo Johanes me.
Amykonymbo te ajekari'saton Elia me. Amykonymbo rapa ajekari'saton amy
uwaponombo Tamusi auran uku'ponenymbo me.”
29 Irombo iwoturupo'po i'waine: “Amyjaron rapa, noky me ko kakari'saton?”
Petrus 'wa ejuku'po. Ika'po i'wa: “Mo'ko Mesias amoro mana.”
30 Irombo Jesus 'wa e'ma'san amy erupary pona i'waine typoko.
31 Irombo mero emeparykon a'mo'po i'wa. Ika'po: “Mo'ko kari'na ymuru
wota'karykary imero man. Mo'karon uwapoto'san 'wa, mo'karon Tamusi pokonokon
jopotorykon 'wa, mo'karon Tamusi karetary uku'namon 'wa emary man. Iwory man
i'waine. Irombo oruwa kurita pa'po me awomyry rapa man.”
32 Enari'ma imero moro wara ika'po. Irombo Petrus 'wa typo terapa aro'po. Irombo
e'mary a'mo'po i'wa. 33 Jesus wotu'ma'po te. Mo'karon tynemeparykon 'wa iwo'poty'po.
Irombo apo'tun pe imero Petrus e'ma'po i'wa. Ika'po: “Omimako ywyinombo, Satan!
Tamusi 'wa kapyn awonumengary man, kari'na 'wa te!”
34 Irombo mo'karon kari'na apyimy ko'ma'po i'wa ty'wa, mo'karon tynemeparykon
maro. Ika'po i'waine: “Ywena'po ta tywopyry 'se amy a'ta, aseke typoko ituwarengepyry
man. Ywara enapa moro tywakapuru anumyry i'wa man. Irombo mero iwopyry
man ywena'po ta. 35 Mo'ko tamamyry aijomary 'san moro tamamyrymbo uta'katan.
Mo'ko yjupu'po me, moro iru'pyn oka upu'po me enapa tamamyry uta'kanenymbo te
moro tamamyry epotan. 36 Otypan iru'pyn oty epotan ko amy kari'na, pa'poro ero
nono tu'pono oty apo'i'poto ty'wa, irombo aseke moro tamamyrymbo uta'ka'poto ty'wa?
37 Otypan oty ytan pai ko moro tamamyry y'petakan me? 38 Ypoko, yjauranymbo poko
enapa amy wepy'i'to'poto mojan taporitonokon nonamon ra'na, mojan tyja'wangamon
ra'na, mo'ko kari'na ymuru kynepy'i'totan enapa ipoko, tyjumy kuranory ta tywopyry
jako mo'karon kapu tanokon Tamusi apojongon maro.”

9

One wara Jesus wairy moro wypy tu'po

1 Irombo ika'po i'waine: “Ita'ro pore, amykonymbo ero po o'po'tonon iromby'pa
kynaita'ton moro pori'tonano maro moro Tamusi nundymary wopyry enery uwaporo
ty'waine.”
2 O'win-to'ima kurita pa'po me Jesus 'wa Petrus, Jakobus, Johanes aro'san tymaro
amy kawono wypy tu'ponaka. Moro po a'saka'pa kynatokon. Irombo inenerykon
mero iwonurima'po. 3 Tamu'ne imero moro iwo'my we'i'po, typotyre imero. Amy
pairo wo'mynano sa'wonen moro wara wo'mynano amu'nory upijan. 4 Irombo Elia
wosenepo'po i'waine Moses maro. Jesus maro kynorupatokon.

8:27 Mateus 16:13-28, Lukas 9:18-27 **8:28** Markus 6:14-15, Lukas 9:7-8 **8:29** Johanes 6:68-69 **8:34** Mateus 10:38, Lukas 14:27 **8:35** Mateus 10:39, Lukas 17:33, Johanes 12:25 **9:2** Mateus 17:1-13, Lukas 9:28-36 **9:2** 2 Petrus 1:17-18

5 Irombo Petrus wyka'po Jesus 'wa: “Na'na emepanen, ka'ety ero po na'na man. Oro
na'na oruwa pataja'makon amyn, o'wa o'win, Moses 'wa o'win, Elia 'wa o'win enapa.”
6 O'to tykary anukuty'pa kynakon, poto me tywety'ka'san ke.
7 Irombo amy kapurutu wopy'po eponakaine. Moro kapurutu wyino ro amy au-
ranano wota'po: “Mo'se, nipynen ymuru mo'se man. Epanamatoko i'wa.” 8 Irombo
moro tywotu'ma'sando typo roten Jesus roten tera'a ene'po i'waine tokosaine.
9 Tywony'torykon jako rapa moro wypy wyino, ika'po mo'karon tynemeparykon 'wa,
amy pairo kari'na 'wa moro tynene'san oty anekarity'pa iwaito'ko'me, mo'ko kari'na
ymuru awomyry uwaporo rapa iromby'san wyino. 10 Moro auranymbo kura'ma'po
i'waine tyturu'san ta. Ase'wa roten te o'to tauro'po me moro iromby'san wyino rapa
awono wairy poko kynorupatokon. 11 Irombo iwoturupo'san i'wa: “O'tono'me ko
mo'karon Tamusi karetary uku'namon nykaton: ‘Elia na'nen kyno'tan.’?”
12 Irombo ika'po i'waine: “Elia na'nen ro kyno'tan, pa'poro otykon yje rapa iru'pa.
O'tono'me ko iro ke tymero nan mo'ko kari'na ymuru wota'karykary man, moro
uwam'pono me yry man enapa? 13 Wykaje te o'waine: Elia tywo'se terapa man. Irombo
tynisanorykon tyka'se i'waine man imaro, ipoko imero'po wara ro.”

Amy takyren myre'ko'ko kura'mary

14 Irombo mo'karon tynemeparykon a'sakarykon 'wa rapa tywopyrykon jako, moky
imero kari'na 'wa u'memy'san ene'po i'waine. Amykon Tamusi karetary uku'namon
taurangon eju'satokon imaroine. 15 Irombo Jesus ene'po mero, pa'poro mo'karon
kari'na apyimy enuta'po imero. Irombo o'win wytory iwopy'san i'wa, “Mondo ro rypo
man?” tykato'ko'me i'wa. 16 Irombo Jesus woturupo'po tynemeparykon 'wa: “Oty poko
ko imaroine ajaurangon meju'saton?”
17 Irombo o'win amy ira'nanokon 'wa ejuku'po: “Amepanen, ymuru senepyi o'wa.
Amy yja'wan akywano aurana'pa kynenanon. 18 Apyiry wararo ty'wa, kynuwa'mojan.
Indary kyna'kosatanon. Tyjery kyjan. Irombo kynija'natanon. Mo'karon ane-
meparykon 'wa rypo waturupoi, mo'ko akyrymbo momato'me i'waine iwyino. Imo-
mary upiton te.”
19 Irombo Jesus 'wa ejuku'san: “Na, oty anamyika'non pore kari'na, ran! O'toro kurita
noro ko ajekosaine waitan? O'toro kurita noro ko ero wara awairykon sapyitan? Mo'ko
myre'ko'ko ene'toko y'wa.”
20 Irombo mo'ko myre'ko'ko enepy'po i'waine I'wa. Mo'ko akyry 'wa Jesus ene'po
mero, o'win wytory imero mo'ko myry'ko'ko apyipo'po i'wa wa'jo'pan 'wa. Sakau taka
mo'ko myre'ko'ko woma'po. Ta'kosare imero kynoturingapo'sakon.
21 Irombo Jesus woturupo'po ijumy 'wa: “Akore'pe terapa ero oty pe nan?” 22 Irombo
mo'ko ijumy wyka'po: “Pitani me iwe'i'po poro. Pyimemboto terapa wa'to taka
kyneman rypo, tuna taka enapa, iromo'kato'me. Amy oty kapyry taro te aja'ta, na'na
epano'ko. Na'na kotanory eneko.”
23 Irombo Jesus wyka'po i'wa: “ ‘Ikapyry taro aja'ta’ mykanon? Mo'ko Tamusi
amyikanen 'wa pa'poro oty tywo'kapyry taro man.”
24 O'win wytory mo'ja imero mo'ko myre'ko'ko jumy wyka'po: “Tamusi ro rypo
samyikaje. Kapano'ko, ru'me ro rypo a'si 'ko yja'ta!”
25 Irombo mo'karon kari'na apyimy wopyry ene'po mero ty'wa, pari'pe imero Jesus
'wa mo'ko myre'ko'ko tu'ponombo yja'wan akywano moma'po: “Amoro aurana'pa,
ipana'pa kari'na ynen akywano, wykaje o'wa: epa'kako mo'se myre'ko'ko wyino. Itaka
noro kytopyi.”

9:7 Mateus 3:17, Markus 1:11, Lukas 3:22 **9:11** Maleachi 4:5, Mateus 11:14 **9:14** Mateus 17:14-21, Lukas 9:37-43

26 Irombo mo'ko myre'ko'ko apyipo'po mero ty'wa wa'jo'pan 'wa, tyko'ke iwepa'ka'po
iwyino. Akepy wara imero mo'ko myre'ko'ko we'i'po. Pyime mo'karon kari'na
wyka'san: “Nirombyi terapa.”
27 Jesus 'wa te ainary poko apo'i'po. Awonga'po i'wa. Irombo mo'ko myre'ko'ko
awomy'po.
28 Irombo auto taka Jesus wo'my'po mero, typo terapa mo'karon inemeparykon
woturupo'san i'wa: “O'tono'me ko imomary upi na'na?”
29 Irombo ika'po i'waine: “Mo'kopan akywano momary mupija Tamusi 'wa aurana'pa
aja'ta.”

Jesus 'wa ijokonory mero tyrombyry man ekarityry

30 Irombo moro wyino mo'ja ro ito'san moro Galilea yinonory tu'po. Amy kari'na 'wa
pairo uku'pory 'se'pa Jesus kynakon, 31 mo'karon tynemeparykon emepary ke ty'wa.
Ika'po i'waine: “Mo'ko kari'na ymuru yta'ton mo'karon kari'na ainaka. Mo'karon ro
kyniwota'ton. Oruwa kurita tywo'po wyino te kynawondan rapa.”
32 O'to tauro'po me te moro auranano wairy anukuty'pa kynatokon. I'wa tywoturu-
porykon poko enapa tanarike kynatokon.
33 Irombo Kafaraum 'wa itunda'san. Auto 'wa tytunda'po mero iwoturupo'po i'waine:
“Oty poko 'ne ko morupaton moro oma ta?”
34 Anejuku'pa te iwe'i'san, oma ta ase'wa tyworupa'san ke, nokypan wairy poko poto
me 'ne tyra'naine. 35 Irombo Jesus wotandy'mo'po. Mo'karon ainapatoro itu'ponaka
oko tynemeparykon ko'ma'san i'wa. Ika'po i'waine: “Ta'sakary ko'po poto me tywairy
'se amy a'ta, wena'po ta imero iwairy man, pa'poro ta'sakarykon pyitory me.”
36 Irombo amy pitani yry'po i'wa owarira'naka. Irombo ewa'mary mero ty'wa,
anumy'po i'wa tapoponaka. Ika'po i'waine: 37 “Mo'ko yjety ta mo'sepan pi-
tani ewa'manen yjewa'manon. Mo'ko yjewa'manen te yjewa'ma'pa man. Mo'ko
yjemo'nenymbo ewa'manon te.”

Oty 'wa mo'ko ta'sakary emaponen epory

38 Irombo Johanes wyka'po I'wa: “Na'na emepanen, na'na amy kari'na 'wa ajety ta
yja'wangon no'kan momary enei. Irombo a'kotory poko rypo na'na ne'kui, kywena'san
ta ito'pa iwairy ke.”
39 Jesus wyka'po te: “Kysa'kototon. Mo'ko yjety ta amy pori'tonano eneponen ko'i 'ne
yja'wan me tauranary upitan ypoko. 40 Mo'ko kyjenonopy'paine aitoto irombo kywyi-
nonokon me man. 41 Ita'ro pore, mo'ko saperamembo ta roten tuna ke ajupanamon
mo'ko Mesias wyinonokon me awairykon ke, tapety anapo'i'pa e'i'pa kynaitan.
42 Mo'ko yja'wan taka o'win mo'sepan yjamyikanen pitani emaponenymbo emary
iru'pa 'ne ka'tu rapa man parana taka, taneka'to amy poto 'su oty ami'topo topu ke.
43 Yja'wan taka moro ajainary 'wa ajemapory jako, i'kotoko. O'win roten ajainary
maro awytory moro i'matypyn roten amano taka iru'pa 'ne ka'tu rapa man moro
okororo ajainary maro moro i'matypyn roten ata'karykatopo taka awytory ko'po, moro
e'wutypyn roten wa'to taka awytory ko'po. 44 *
45 Yja'wan taka moro apupuru 'wa ajemapory jako, i'kotoko. Syky'ta me moro
i'matypyn roten amano taka awytory iru'pa 'ne ka'tu rapa man moro okororo apupuru
maro moro i'matypyn roten ata'karykatopo taka ajemary ko'po. 46 *

9:30 Mateus 17:22-23, Lukas 9:43-45 **9:33** Mateus 18:1-5, Lukas 9:46-48 **9:34** Lukas 22:24 **9:35** Mateus 20:26-27, 23:11, Markus 10:43-44, Lukas 22:26 **9:37** Mateus 10:40, Lukas 10:16, Johanes 13:20 **9:38** Lukas 9:49-50 **9:40** Mateus 12:30, Lukas 11:23 **9:41** Mateus 10:42 **9:42** Mateus 18:6-9, Lukas 17:1-2 **9:43** Mateus 5:30

* **9:44** Amykon 'wa ero po tymero man: “Moro po ro mo'karon ononamon oruko i'maty'pa roten mandon. Moro po ro moro wa'to e'wuty'pa roten man.” * **9:46** Amykon 'wa ero po tymero man: “Moro po ro mo'karon ononamon oruko i'maty'pa roten mandon. Moro po ro moro wa'to e'wuty'pa roten man.”

47 Yja'wan taka moro ajenuru 'wa ajemapory jako, ikako. O'win ajenuru maro moro
Tamusi nundymary taka awytory iru'pa 'ne ka'tu rapa man okororo ajenuru maro moro
i'matypyn roten ata'karykatopo taka ajemary ko'po. 48 Moro po ro mo'karon ononamon
oruko i'maty'pa roten mandon. Moro po ro moro wa'to e'wuty'pa roten man.
49 Pa'poro kari'na wajo'tory man wa'to ke. 50 Wajo, iru'pyn oty moro man. Moro
iposinymbo wyto'ma'poto te, oty ke noro ko miposinota'ton? Iro ke ro wajo pe
awairykon man. Ase'wa enapa sara'me ajemandoko.”

10

Ainondano

1 Irombo Jesus awomy'po moro wyino. Moro Judea yinonory 'wa terapa ito'po, moro
Jordan koposeno nono tupo. Mo'karon kari'na apyimy wota'nanopy'san rapa i'wa.
Tamerymbo mero emepa'san rapa i'wa.
2 Irombo amykon Farise wopy'san I'wa. Ero wara iwoturupo'san i'wa, u'kuto'me:
“Iru'pa nan amy wokyry 'wa typyty nondary?”
3 Irombo Jesus 'wa ejuku'san. Ika'po: “O'to ko Moses tyka nan o'waine moro poko?”
4 Irombo ika'san: “Moses ino 'wa kyninondapojan, amy ainondatopo kareta
mero'poto mo'ko wokyry 'wa.”
5 Jesus wyka'po te i'waine: “Tyturu'poja'nare awairykon ke moro wara tymero i'wa
man. 6 Koromo ero nono kapyry jako te,
“Tamusi 'wa wokyry me, woryi me kari'na tyka'se man. 7 Iro ke ro amy wokyry tyjumy,
tysano notan. Typyty maro kynotapyitan. 8 Irombo mo'karon okonokon kari'na
o'win ja'munano kynaita'ton.”

“Iwara te oko noro e'i'pa mandon. O'win te mandon. 9 Iro ke ro mo'karon Tamusi
napyipo'san nondapory kapyn man kari'na 'wa.”
10 Irombo auto 'wa tytunda'san mero rapa, mo'karon inemeparykon woturupo'san
rapa i'wa moro ikatopombo poko. 11 Irombo ika'po i'waine: “Amy typyty nonda-
nenymbo 'wa amy terapa apyiry jako, mo'ko koromono typyty maro tywairymbo
any'manon. 12 Amy tyino nondanenymbo 'wa amy terapa apyiry jako, mo'ko koromono
tyino maro tywairymbo any'manon.”

Jesus 'wa mo'karon pitanikon kuranondory

13 Irombo pitanikon enepy'san i'waine I'wa, apyito'ko'me I'wa. Mo'karon in-
emeparykon 'wa te mo'karon ene'namon e'ma'san. 14 Moro ene'po mero, Jesus
wore'ko'po. Ika'po i'waine: “Oro tyre mo'karon pitanikon no'sen y'wa. Kysa'kototon.
Mo'kopangon 'wano me ro moro Tamusi nundymary man. 15 Ita'ro pore, amy
pitani'membo wara moro Tamusi nundymary anewa'ma'pa amy kari'na a'ta, itaka
o'my'pa pairo kynaitan.”
16 Irombo mo'karon pitanikon anumy'san i'wa tapoponaka. Tainary yry'po i'wa
itu'ponakaine. Ikuranondo'san i'wa.

Mo'ko totyken wokyry

17 Irombo oma ta Jesus wytory jako rapa, taka'ne imero amy wokyry wopy'po i'wa.
Irombo ipo'ponaka tokuna'po iwoma'po. Iwoturupo'po: “Iru'pyn amepanen, o'to ko
ywairy nan, moro i'matypyn roten amano epoto'me y'wa?”
18 Irombo Jesus wyka'po i'wa: “O'tono'me ko iru'pyn me kajatojan? Amy kari'na
pairo iru'pa e'i'pa man. Tamusi roten iru'pa man. 19 Erokon Tamusi wykato'konymbo

---

9:47 Mateus 5:29 **9:48** Jesaja 66:24 **9:50** Mateus 5:13, Lukas 14:34-35 **10:1** Mateus 19:1-12, Lukas 16:18 **10:4** Deuteronomium 24:1-4, Mateus 5:31 **10:6** Genesis 1:27, 5:2 **10:7** Genesis 2:24 **10:11** Mateus 5:32, 1 Korinte 7:10-11 **10:13** Mateus 19:13-15, Lukas 18:15-17 **10:15** Mateus 18:3 **10:17** Mateus 19:16-30, Lukas 18:18-30

muku'sa terapa: Woto kyte'i. Taporitonone aino kysany'mai. Amonatai. Onapi ke amy oty kysamyikapoi. Aja'sakary kysimonatoi. Ajumy, asano inendoko."
20 Irombo mo'ko wokyry wyka'po I'wa: "Amepanen, pa'poro morokon wara ro waija, pitani me yja'tanombo poro."
21 Irombo Jesus wo'poty'po i'wa. Ipyna'po i'wa. Irombo ika'po i'wa: "O'win amy oty ro'kon mamono'sa. Pa'poro ajotyrykonymbo ekaramatango. Moro epetymbo yko mo'karon oty'non 'wa. Iwara totyke imero maitake kapu ta. Irombo o'ko 'ne ywena'po ta."
22 Moro eta'po mero mo'ko wokyry embatary we'petakama'po. Kata'mato terapa ito'po, pyime imero totyry wairy ke.
23 Irombo Jesus wo'poty'po wararo mo'karon tynemeparykon 'wa. Irombo ika'po i'waine: "Tupi me pore man mo'karon totykamon wytory moro Tamusi nundymary taka."
24 Moro auran 'wa imero mo'karon inemeparykon enumengapo'san. Jesus wyka'po te i'waine rapa: "Y'makon, tupi me pore man moro Tamusi nundymary taka ytono. 25 Amy totyken kari'na wo'myry moro Tamusi nundymary taka tupi me man amy kameri wo'myry ko'po amy akusa enuru taka."
26 Poto me 'ne ka'tu rapa iwonumenga'san. Ika'san ase'wa: "Noky ko iro ke uta'no wyino tunemyry taro nan?"
27 Jesus wo'poty'po i'waine. Irombo ika'po: "Moro kari'na eko'sa tywokapyry upijan. Tamusi eko'sa te kynoka'san. Tamusi eko'sa irombo pa'poro oty tywokapyry taro man."

Oty epory o'wa, Jesus wena'po ta awytory jako

28 Irombo Petrus wyka'po I'wa: "Eneko, na'na pa'poro totyrykonymbo ynoi, awena'po ta tytoto'me."
29 Irombo Jesus wyka'po: "Ita'ro pore, mo'ko yjupu'po me, moro iru'pyn oka upu'po me enapa tauty, typiryjan pai, tanaunan pai, tysano pai, tyjumy pai, ty'makon pai, tymainarykonymbo pai nojan 30 inoro ero nono tu'po ainatone-kari'namboto moro ko'po 'ne ka'tu rapa oty apyitan, tywory sanory ta kari'na 'wa tywekenapotyry se'me. Irombo moro aireno nono tu'po moro i'matypyn roten amano apyitan. 31 Pyime uwaponokonymbo te wena'po tanokon me kynaita'ton. Pyime wena'po tanokonymbo uwaponokon me kynaitaton."

Oty 'wa Jesus epory man Jerusalem po

32 Irombo oma ta Jerusalem 'wa kynonu'satokon. Jesus uwapoine kyny'sakon. Mo'karon inemeparykon imero poto me kynonumengatokon. Mo'karon iwekenana-mon kari'na ko'wu tanarike kynatokon. Irombo mo'karon ainapatoro itu'ponaka oko tynemeparykon ko'ma'san rapa i'wa typo. Erupa'san i'wa, otypan oty 'wa topory man poko. 33 "Enetoko!" ika'po. "Jerusalem 'wa kytonu'saton. Moro po ro mo'ko kari'na ymuru yta'ton mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon ainaka, mo'karon Tamusi karetary uku'namon ainaka enapa. Mo'karon ro a'wembono auranano yta'ton iwoto'me. Irombo mo'karon Simosu me e'i'non ainaka kynyta'ton. 34 Irombo ipoko kynosaijambata'ton. Itu'ponaka kyneta'tapo'ta'ton. Kynipoky'mata'ton. Irombo kyni-wota'ton. Oruwa kurita pa'po me te kynawondan rapa."

Noky wairy poto me 'ne

35 Irombo mo'karon Sebedeus y'makon Johanes, Jakobus wopy'san I'wa. Ika'san: "Amepanen, amy oty poko na'na woturupo'poto, na'na rypo takataka ikapyry 'se o'wa man."

10:19 Exodus 20:13, Deuteronomium 5:17, Exodus 20:14, Deuteronomium 5:18, Exodus 20:15, Deuteronomium 5:19, Exodus 20:16, Deuteronomium 5:20, Exodus 20:12, Deuteronomium 5:16 **10:31** Mateus 20:16, Lukas 13:30
10:32 Mateus 20:17-19, Lukas 18:31-34 **10:35** Mateus 20:20-28

36 Irombo ika'po i'waine: “Oty kapyry 'se ko mandon y'wa ajekatakaine?”
37 Irombo ika'san I'wa: “Na'na 'wa oma yko, na'na wotandy'moto'me ajaporito, kurano me awe'i'poto: o'win amy ajapo'tun wyino, o'win amy ajapojery wyino.”
38 Jesus wyka'po te i'waine: “O'to awykarykon anukuty'pa mandon. Moro je'tun pan ysaperary tano enyry taro 'kare mandon. Moro ywota'karykary wara 'kare awota'karykarykon taro mandon.”
39 Irombo ika'san I'wa: “A'a, moro wara tywairy taro na'na man.”
Irombo Jesus wyka'po i'waine: “Moro ysaperary tano menyta'ton enapa. Moro ywota'karykary wara enapa mata'karykata'ton. 40 Yjapo'tun wyino te, yjapojery wyino pai, ajandy'moporykon supija. Morokon aito'kon taporemyndo terapa man.”
41 Irombo mo'karon amykon terapa ainapatoro inemeparykon 'wa eta'po. Iwore'ko'san imero Jakobus poko, Johanes poko enapa. 42 Irombo Jesus 'wa iko'ma'san ty'wa. Ika'po i'waine: “Muku'saton waty mo'karon ‘jopoto’ ikato'kon 'wa mo'karon ta'sakarykon jopotomary, mo'karon tykakamon waijopotomary ira'naine? 43 Moro wara kapyn iwairy man ara'naine. Poto me tywairy 'se amy a'ta ara'naine, ta'sakary tomosiry me iwairy man. 44 Uwapono me tywairy 'se amy a'ta ara'naine, mo'ko wairy man pa'poro ta'sakarykon pyitory me. 45 Mo'ko kari'na ymuru enapa tytomosike aije opy'pa tywaije man. Kari'na tomosiry me te tywo'se man, romo'se pyimano kari'na y'petakan me.”

Bartimeo

46 Irombo Jesus tunda'po Jeriko 'wa mo'karon tynemeparykon maro. Moro Jeriko wyino itorykon jako rapa amy kari'na apyimy maro, oma esi'wo mo'ko Timeus ymuru Bartimeo, amy enupyn epataimatoto, tandy'po kynakon. 47 Typato mo'ko Nasaret pono Jesus wytory eta'po mero ty'wa, tyko'tary a'mo'po i'wa: “David parymbo, Jesus! Ykotanory eneko to!”
48 Irombo pyime kari'na 'wa e'mapoty'po, ity'nato'me. Mo'ja 'ne ka'tu rapa te iko'tapoty'po: “David parymbo, ykotanory eneko to!”
49 Irombo Jesus poropy'po. Ika'po: “Iko'matoko y'wa.”
Irombo mo'ko enupyn ko'ma'po i'waine. Ika'san i'wa: “Aturu'po apyiko. Ajawongo. Ako'manon.”
50 Irombo tynoponymbo ema'po i'wa. Ta'po'ne imero awomy'po. Irombo ito'po Jesus 'wa. 51 Jesus wyka'po i'wa: “O'to ko ywairy 'se man ajekataka?”
Irombo mo'ko enupyn wyka'po I'wa: “Jopoto, oro wo'po'nen rapa!”
52 Irombo Jesus wyka'po i'wa: “I'tango. Moro o'wa Tamusi amyikary akura'mai.”
Irombo o'win wytory enuru we'i'po iru'pa rapa. Irombo oma ta Jesus wena'po ta ito'po.

11

Jesus wo'myry Jerusalem taka

1 Irombo tyse waty Jerusalem wyino tywe'i'san mero, moro oleif paty wypy patonokon aito'kon Betfage, Betania 'wa itunda'san. Moro po ro Jesus 'wa oko amykon tynemeparykon apojoma'san. 2 Ika'po i'waine: “Moro ajuwaponokon aitopo'membo 'wa i'tandoko. Moro aitopo 'wa awo'myrykon po'takaro amy parito'membo my'po mepota'ton. Tywe'i'po poro mo'ko parito'membo amy kari'na anaro'pa noro man tynga'nary tu'po. Imbokatoko me. Irombo ene'toko me ijaro 'wa. 3 Irombo amy kari'na woturupo'poto o'waine: ‘O'to ko maijaton?’ kaitoko me i'wa: ‘Mo'ko Jopoto i'se man. O'win wytory ijaro 'wa rapa kynene'potan.’ ”

10:38 Lukas 12:50 **10:42** Lukas 22:25-26 **10:43** Mateus 23:11, Markus 9:35, Lukas 22:26 **10:46** Mateus 20:29-34, Lukas 18:35-43 **11:1** Mateus 21:1-11, Lukas 19:28-40, Johanes 12:12-19

4 Irombo ito'san. Mo'ko parito'membo my'po epory'po i'waine amy auto penary
po kurando, oma esi'wo. Imboka'po i'waine. 5 Irombo amykon moro po o'po'tonon
wyka'san i'waine: “O'tono'me ko mo'ko parito'membo mimbokaton?” 6 Irombo Jesus
wyka'po wara ro ika'san i'waine. Irombo ipokoine noro e'i'pa mo'karon o'po'tonon
we'i'san.
7 Irombo mo'ko parito'membo aro'po i'waine Jesus 'wa. Tynoponykon yry'san i'waine
itu'ponaka. Irombo Jesus wotandy'mo'po itu'po. 8 Pyime kari'na 'wa tynoponykon
apika'san oma rary me. Amykonymbo 'wa moro oma esi'wo tyni'koto'san sa'rombo
aripapy'san moro oma rary me. 9 Mo'karon oma ta Jesus uwapo ytotonon, mo'karon
iwena'po ta ytotonon enapa kyniko'tapo'satokon: “Hosana! Mo'ko Tamusi ety ta o'toto
nainen pa'poro kurano maro. 10 Mo'ko kytangon David y'petakan nundymary man
nainen pa'poro kurano maro. Hosana! Tamusi ety imero kawo nainen kapu ta.”
11 Irombo Jesus wo'my'po Jerusalem taka. Moro Tamusi auty 'wa itunda'po. Pa'poro
oty ene'ma'po mero moro po, iwepa'ka'po rapa, tyko'mamyry 'wa terapa iwairy ke.
Betania 'wa ito'po mo'karon ainapatoro itu'ponaka oko tynemeparykon maro.

Moro oroi any'mary

12 Irombo kokoro Betania wyino tytorykon jako Jesus kumyry'po. 13 Tyse ro amy oroi
ene'po i'wa taryne. Irombo tapeke iwairy ene ito'po. Tytunda'po mero i'wa, amy pairo
epery anepory'pa iwe'i'po. Arymbo roten ipoko kynakon. Tapery jako waty kynakon
moro wewe. 14 Irombo ika'po moro oroi 'wa: “Amy pairo kari'na noro ajeperymbo
enapyry upin.” Moro moro wara ikary eta'po mo'karon inemeparykon 'wa.

Jesus 'wa tyjumy auty korokary

15 Irombo Jerusalem taka iwo'my'san. Moro Tamusi auty 'wa tytunda'po mero, Jesus
'wa mo'karon Tamusi auty ta otykon ekaramanamon, otykon epeka'namon moma'san.
Mo'karon pyrata ambo'namon pyratary apo'nykonymbo uringa'san i'wa. Mo'karon
akukuwa ekaramanamon apo'nykonymbo uringa'san enapa i'wa. 16 Amy kari'na 'wa
pairo oty arory 'se'pa kynakon moro Tamusi auty ta. 17 Irombo emepa'san i'wa. Ika'po:
“Ero wara 'kare imero'pa nan:
Yjauty ejatota'ton Tamusi 'wa pa'poro kari'na we'pimatopo me.

O'waine te amy tymonakamon autary me terapa tyje man.”
18 Irombo mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon Tamusi karetary
uku'namon 'wa enapa moro o'kapy'po ekary eta'po. Irombo kynonumengatokon one
wara Jesus wory man poko. Tanarike irombo kynatokon ipona, pa'poro mo'karon
kari'na apyimy enumengapory ke i'wa morokon emepato'kon ke. 19 Iko'mamyry mero
te kurandonaka iwepa'ka'san Jerusalem wyino.

Moro oroi poko omepatopo

20 Irombo kokoro, moro wonatopo pato rapa tytorykon jako, tajuta terapa imero moro
oroi enejatokon, moro imity wyinombo ro. 21 Irombo o'to moro oroi 'wa Jesus wyka'po
poko Petrus wetuwaro'ma'po rapa. Irombo ika'po I'wa: “Na'na emepanen, eneko, moro
ajauran ke anany'ma'po oroi tajuta man.”
22 Eju'to'ko'me Jesus wyka'po: “Tamusi amyikary o'waine man. 23 Ita'ro pore, amy
wykary jako ero wypy 'wa: ‘Ajawongo! Parana taka omatango!’ kyno'ka'tan ro, oko
e'i'pa ituru'po a'ta, moro tykatopo wo'kapyry amyikary jako te ty'wa. 24 Iro ke ro wykaje
o'waine: Pa'poro Tamusi 'wa awoturupoto'kon, pa'poro awe'pimato'kon apo'i'san ter-
apa o'waine amyikatoko. Irombo mapyita'ton ro. 25 Irombo ajauranarykon jako Tamusi
'wa, yja'wan me apokoine amy aja'sakarykon we'i'po poko atuwarenge'toko. Moro

11:9 Ware 118:25-26 **11:12** Mateus 21:18-19 **11:15** Mateus 21:12-17, Lukas 19:45-48, Johanes 2:13-22 **11:17** Jesaja 56:7, Jeremia 7:11 **11:20** Mateus 21:20-22 **11:23** Mateus 17:20, 1 Korinte 13:2

wara awairykon jako, mo'ko kapu tano ajumykon enapa kynituwarenge'tan morokon yja'wan me awe'i'san poko." 26 *

Noky 'wa pori'tonano yry Jesus 'wa

27 Irombo Jerusalem taka rapa iwo'my'san. Irombo moro Tamusi auty ta Jesus wytopotyry jako, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon Tamusi karetary uku'namon, mo'karon uwapoto'san enapa wopy'san I'wa. 28 Iwoturupo'san I'wa: "Noky ko erokon otykon ka'pojan o'wa? Noky ko erokon otykon kapyry yryi ajainaka?"

29 Jesus 'wa ejuku'san: "O'win roten amy oty poko waturupoja o'waine. Yjauran ejuku'poto o'waine, sekari'take noky 'wa oma yry'po erokon otykon ka'to'me y'wa. 30 Moro Johanes 'wa kari'na etyka'po, Tamusi nisanory moro tywaije nan? Kari'na nisanory te ka'tu? Kaju'toko!"

31 Irombo ero wara ase'wa iworupa'san: "Kyka'sando 'Tamusi nisanory moro tywaije man,' kyngatan 'O'tono'me ko iro ke Johanes anamyika'pa maiton?' 32 Kyka'sando te 'Kari'na nisanory moro tywaije man.' ..." Tanarike irombo kynatokon mo'karon kari'na apyimy pona. Pa'poro irombo Johanes wairy amyitatokon ipororo amy Tamusi auran uku'ponenymbo me. 33 Irombo ero wara Jesus ejuku'po i'waine: "Anukuty'pa na'na man."

Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Awu enapa iro ke anekarity'pa waitake o'waine, noky 'wa oma yry'po erokon otykon ka'to'me y'wa."

12

Mo'karon maina pokonokon

1 Irombo onumengato'kon auranano ekarityry a'mo'po Jesus 'wa i'waine: "Amy wokyry 'wa maina ta winu me tykapymy wonatopo typonje tywaije man. Moro maina tyjarando i'wa man. Moro wonatopo epery aikukato'man tatoka i'wa man. Kawo amy o'po'topo tyka'se i'wa man. Irombo tapema me amykon maina pokonokon apojomanon, moro maina eneto'me i'waine. Morombo wyino amy tyseno aitopo 'wa ytopo'se kyny'san.

2 "Irombo moro wonatopo epery we'i'po mero, amy typyitory emo'san mo'karon maina pokonokon 'wa, moro wonatopo epery amy aije. 3 Irombo mo'karon maina pokonokon kynapyijaton. Kynipoky'maton. Irombo ainary'pa kynemo'saton rapa.

4 "Irombo mo'ko jopoto 'wa amy rapa typyitory tomo'se man. Mo'ko em-bata'mopo'saton ro mo'karon maina pokonokon. Kynipy'i'topojaton imero.

5 "Irombo amy rapa tomo'se i'wa man. Mo'ko wojaton ro imero. Moro wara enapa pyime a'sakarykon tyje i'waine man. Amykonymbo typoky'ma i'waine man. Amykonymbo imero tywo i'waine man.

6 "O'win ro'kon amy ekosa tywaije man, mo'ko inipynary imuru. Irombo ro mero ko'wu mo'ko tomo'se i'wa man i'waine. Kynganon: 'Ymuru nendota'ton.'

7 "Irombo mo'karon maina pokonokon tyworupa mandon ase'wa. Kyngaton: 'Mo'se ro mo'ko tyjumy otyrykonymbo apyinen man mo'se man. O'toko 'ne! Kysiwosen! Irombo moro inapyiry manombo kotyrykon me kynaitan.'

8 "Irombo kynapyijaton. Kyniwojaton. Moro maina wyino kynematon.

9 "O'to ko iro ke mo'ko maina aporemy naitan? Mo'karon maina pokonokon ywo kyno'tan. Moro maina ytan amykon terapa 'wa.

10 "Ero imero'po anerupa'pa 'kare maiton:

11:25 Mateus 6:14-15 * **11:26** Amykon 'wa ero po tymero man Jesus wyka'po me: "Moro yja'wan me aja'sakary nikapy'po poko atuwarengepyry 'se'pa aja'taine, mo'ko kapu tano ajumykon enapa ituwarengepy'pa kynaitan morokon yja'wan me awe'i'san poko." **11:27** Mateus 21:23-27, Lukas 20:1-8 **12:1** Mateus 21:33-46, Lukas 20:9-19 **12:1** Jesaja 5:1-2 **12:10** Ware 118:22-23

Moro auto amynamon nema'pombo topu 'ne ro moro auto pori'tomanen me tywaije
man. 11 Tamusi emamin moro tywaije man. Moro 'wa kywo'potyrykon jako, poto
me kanumengapojaton."

12 Irombo mero mo'karon ineruparykon wonumenga'san rypo apyiry poko, ty-
pokoine moro onumengatopo auranano ekarity'po ke i'wa. Mo'karon kari'na apyimy
nendojatokon te. Iro ke ro ipoko waty iwe'i'san. Ito'san iwyino.

Moro aitopo undymary epety

13 Irombo amykon Farise, amykon Herodes wyinonokon enapa emoky'san i'waine
Jesus 'wa, auranymbo poko ro rypo apyito'me. 14 Tytunda'san mero, ika'san I'wa:
"Amepanen, enapita'pa awairy uku'san na'na. Amy kari'na aninendo'pa awairy
uku'san enapa na'na. Asewara imero kari'na menaje. Iporo ro imero moro Tamusi
emary poko kari'na memepaje. Iru'pa nan iro ke na'na 'wa mo'ko Rome pono jopoto
nundymary epemary? Na'na nepematan? Uwa ka'tu?"
15 Jesus 'wa moro tonapire iwairykon ukuty'po. Irombo ika'po i'waine: "O'tono'me ko
ku'kujaton? Amy amu'nymbo pyrata ene'toko y'wa, sene'se me."
16 Irombo amy enepy'po i'waine I'wa. Irombo Jesus woturupo'po i'waine: "Noky ko
tu'ku nan ipoko? Noky ety ko tymero nan ipoko?"
Irombo ika'san I'wa: "Mo'ko Rome pono jopoto."
17 Jesus wyka'po i'waine: "Mo'ko Rome pono jopoto 'wa iroke otyry ytoko. Mo'ko
Tamusi otyry te ytoko Tamusi 'wa."
Poto me imero enumengapo'san Jesus 'wa.

Moro iromby'san wyino awono

18 Irombo amykon moro iromby'san wyino awono anamyika'non Saduse wopy'san
I'wa amy oty poko aturupo. Ika'san: 19 "Amepanen, Moses 'wa tymero man ky'wanokon
me:
"I'me'ma noro typyty a'ta amy kari'na yryimbo romby'poto, mo'ko ipirymbo 'wa terapa
mo'ko ipytymbo apyiry man. Irombo mo'ko tyryi 'mi ekataka i'mekary i'wa man."

20 "Irombo te oko-to'ima amykon asepiryjan tywaije mandon. Irombo mo'ko ko-
romono kynipytanon. I'me'ma te kyniromo'san. 21 Irombo mo'ko ipokorono terapa
mo'ko ipytymbo apyijan. Mo'ko enapa kyniromo'san i'me'ma. Mo'ko ijoruwanorykon
kyniromo'san iwara enapa. 22 Oko-to'imanombo mero i'me'ma tyromo'se mandon.
Irombo mero ko'wu mo'ko woryi enapa tyromo'se man. 23 Moro iromby'san wyino
awono jako awomyrykon jako rapa, nokypan pyty me ko iro ke mo'ko woryi naitan?
Mo'karon oko-to'imanokon asepiryjan pyty me waty tywaije nan?"
24 Jesus wyka'po i'waine: "Tamusi karetary, Tamusi pori'tory enapa anukuty'pa
awairykon ke, ipo waty moro awonumengarykon man. 25 Moro iromby'san wyino
awono jako tawomy'sando rapa wokyryjan ipyta'pa mandon, woryijan inomba'pa
mandon. Kapu tanokon apojonano wara te mandon. 26 Irombo mo'karon iromby'san
awomyry man poko rapa, moro Moses nimero'po kareta ta 'kare anerupa'pa maiton,
one wara moro paremuru po Tamusi wyka'po i'wa: 'Awu Abraham tamusiry awu
wa, Isak tamusiry, Jakob tamusiry enapa.' 27 Iromby'san tamusiry kapyn mo'ko man.
Nuronokon tamusiry te mo'ko man. Ipo waty imero monumengaton."

Moro poto 'su 'nero omenano mero'po

12:13 Mateus 22:15-22, Lukas 20:20-26 **12:18** Mateus 22:23-33, Lukas 20:27-40 **12:18** Apojoma'san 23:8
12:19 Deuteronomium 25:5 **12:26** Exodus 3:6

28 Irombo o'win amy Tamusi karetary uku'nen wopy'po I'wa. Iporo ro Jesus 'wa
ejuku'san eta'po ke ty'wa, iwopy'po Jesus 'wa aturupo: “Otypan omenano mero'po ko
poto me 'ne nan, morokon amykon terapa omenano ko'po?”
29 Jesus 'wa ejuku'po: “Ero morokon amykon terapa omenano ko'po poto me
man: Epanamako, Israel! Mo'ko Jopoto mo'ko kytamusirykon me man inoro, mo'ko
roten Jopoto me man. 30 Mo'ko atamusiry Jopoto ipynako pa'poro aturu'po maro,
pa'poro aja'kary maro, pa'poro awonumengary maro, pa'poro apori'tory maro enapa.
31 Ipokoro ero poto me man: Aja'sakary ipynako, aseke awaipynary wara enapa. Amy
rapa poto 'su omenano mero'po waty man morokon ko'po.”
32 Irombo mo'ko Tamusi karetary uku'nen wyka'po I'wa: “Iporo ro man, amepanen.
Iporo ro mykai Tamusi me mo'ko roten wairy poko. Mo'ko rato amy rapa waty
man. 33 Poto me ro man moro ipynary ky'waine pa'poro kyturu'san maro, pa'poro
kywonumengarykon maro, pa'poro kypori'torykon maro enapa. Poto me enapa man
ka'sakarykon pynary ky'waine, aseke kywaipynarykon wara enapa. Morokon ro
potonon me man pa'poro morokon tykoro'ka me Tamusi 'wa tymy ko'po, pa'poro
morokon tywo me Tamusi 'wa tymy ko'po enapa.”
34 Tywonumengapore tajuku'po ke, Jesus wyka'po i'wa: “Tyse waty terapa mana moro
Tamusi nundymary wyino.”
Morombo wyino pa'poro iwety'ka'san amy oty poko noro tywoturuporykon poko
i'wa.

Mo'ko David parymbo

35 Irombo moro Tamusi auty ta mo'karon kari'na emepary jako ty'wa, Jesus wyka'po:
“One wara 'ne ko mo'karon Tamusi karetary uku'namon mo'ko Mesias ekari'saton
David parymbo me? 36 Aseke mo'ko David tykambo me man, mo'ko Tamusi a'kary 'wa
taurambary ta:
“Tamusi nykai mo'ko Yjopotory 'wa: ‘Yjapo'tun wyino atandy'moko, mo'karon
ajenono'namon yry 'wa ro y'wa apupuru upi'nonaka’.”

37 “Aseke ro David Tyjopotory me kynejatojan. One wara ko iro ke iparymbo me rapa
nan?” Mo'karon kari'na apyimy apokupe imero kynakon moro auran etary.

Mo'karon Tamusi karetary uku'namon emery

38 Moro emeparykon jako ro ika'po i'waine: “Tuwaro aitoko mo'karon waino pangon
Tamusi karetary uku'namon pona. Apokupeine man masi'pyngon wo'mynano ta itopo-
tyrykon, morokon otykon ekaramato'kon po kari'na 'wa ewa'marykon, 39 uwapo imero
morokon tywota'nano'to'kon auto ta iwotandy'morykon, ta'sakarykon ko'po iru'pyn me
tapo'ne iwendamerykon. 40 Mo'karon ro mo'karon inongepy'san otyke'kamaton. Iru'pa
tywairykon ekano'to'me kari'na 'wa, Tamusi 'wa akore'pe imero kynauranaton. Awosin
pe 'ne ka'tu rapa te moro inapyirykon man a'wembono auranano kynaitan.”

Mo'ko inongepy'po nyry

41 Irombo Jesus wyto'po atandy'mo moro Tamusi 'wa tymy pyrata je'ny 'wa. Irombo
mo'karon pyimano kari'na 'wa pyrata yry enejakon moro pyrata je'ny taka. Pyime
mo'karon typyratakamon poto me pyrata yjatokon. 42 Irombo amy omi ta aitoto
inongepy'po wopy'po. Oko tyka'miramon pyrata'makon 'ko yry'po i'wa. A'si 'ko 'ko
imero moro pyrata kynakon.
43 Irombo Jesus 'wa mo'karon tynemeparykon ko'ma'san. Ika'po i'waine: “Ita'ro
pore, mo'se omi tano inongepy'po pa'poro mo'karon pyrata ynamon ko'po pyrata yryi

---

12:28 Mateus 22:34-40, Lukas 10:25-28 **12:29** Deuteronomium 6:4-5 **12:31** Levitikus 19:18 **12:32** Deuteronomium 4:35 **12:33** Hosea 6:6 **12:35** Mateus 22:41-46, Lukas 20:41-44 **12:36** Ware 110:1 **12:38** Mateus 23:1-36, Lukas 20:45-47 **12:41** Lukas 21:1-4

moro ije'ny taka. 44 Pa'poro mo'karon poto me pyrata ynamonymbo ekosa pyrata
kynotakamanon. Moro yton ro. Mo'se woryi ko'wu omi ta man. Ise'me pa'poro
typyratarymbo yryi, pa'poro tarepary epety manombo."

13

Jesus auranary irokonymbo ro otykon poko

1 Irombo iwepa'kary jako rapa moro Tamusi auty wyino, o'win amy inemepary
wyka'po I'wa: "Amepanen, eneko morokon kurangon pore topu! Eneko morokon
kurangon pore auto!"
2 Irombo Jesus 'wa ejuku'po: "Erokon potonon auto menejan? Pa'poro kynitoro-
rokata'ton. Oko pairo topu asetu'po anino'pa kynaita'ton ero po."
3 Irombo iwotandy'mo'po moro oleif paty wypy tu'po, moro Tamusi auty 'wa tu'po
'ne. Moro a'saka'pa ta'taine ro moropo, Petrus, Johanes, Jakobus, Andreas woturupo'san
i'wa: 4 "Ekari'ko na'na 'wa, one wara a'ta moro oty wairy man. Otypan oty poko ko na'na
nuku'tan one wara a'ta pa'poro morokon otykon wo'kapyry man?"
5 Irombo Jesus 'wa tauranary a'mo'po: "Tuwaro aitoko, amy 'wa ajemu'marykon
pona. 6 Pyime irombo kari'na yjety a'kutan. 'Inoro ro awu wa', kyngata'ton. Irombo
pyime kari'na emu'mata'ton. 7 Warinu ekary, warinu wairy man ekary enapa etary jako
o'waine, kytety'katon. Morokon otykon wo'kapyry man. Irombo ro noro kapyn te moro
man. 8 Kari'na ase'wa warinu ka'ta'ton. Potonon aito'kon ase'wa kyno'wo'mata'ton.
Aito'kon po tytyty kynaitan. Kumyno kynaitan. Morokon ro moro ata'karykano
wota'mory moro kynaitan.
9 "Amyjaron te tuwaro aitoko. Tyjopotorykon wota'nanopy'san po'ponaka ajarota'ton
ajemendoto'ko'me. Irombo morokon ase'wa tywo'to'kon auto ta mene opoky'mata'ton.
Poto 'su jopoto y'petakangon po'ponaka, potonon jopotokon po'ponaka enapa
ajarota'ton yjupu'po me, otypan oty wo'kapy'po ekari'to'me o'waine i'waine. 10 Pa'poro
kari'na 'wa 'ne ka'tu te moro iru'pyn oka etary man.
11 "Ajarorykon jako i'waine ajyto'ko'me mo'karon jopoto ainaka, iko'po 'ne 'ne o'to
awykarykon man poko kytesykaton. Moro moro jako ajaurambarykon wara ro ajau-
ranata'ton. Amyjaron kapyn irombo ajauranata'ton moro jako. Mo'ko Tamusi a'kary te
otaine kynauranatan. 12 Kari'na typiry, tyryi ekaramatan iwoto'me. Jumynano ro rypo
aseke ty'makon ekaramatan. Pitanikon tysanokon, tyjumykon auran po'takaro imero
kynaita'ton. Kyniwopota'ton. 13 Pa'poro kari'na ajenono'ta'ton yjety upu'po me. Mo'ko
i'matyry 'wa ro eja'nakatoto epano'tan te Tamusi.
14 "Amy ty'wano waty aitopo po mo'ko oty any'manen nurija noky enery jako
o'waine" - mo'ko ero kareta erupanen tuwaro nainen -, "moro jako ro mo'karon Judea
tanokon netuwarikasen morokon wypy 'wa. 15 Tauty re'ta amy a'ta, oro netuwarikan
tywony'to'po mero, tauty taka o'my'pa amy oty aije. 16 Tymainary ta amy a'ta, erama'pa
nainen tynopony aije. 17 Mo'karon mynotonon 'wa, mo'karon onema'senangon 'wa
enapa je'tun pe pore oty kynaitan moro jako.
18 "Tamusi 'wa te aturupotoko poto 'su i'sano jako o'kapy'pa morokon otykon
waito'me. 19 Poto 'su ata'karykano irombo kynaitan moro jako. Tamusi 'wa ero
nono kapy'po poro, erome noro moropan oty o'kapy'pa man. Moropan oty enapa
o'kapy'pa noro rapa kynaitan. 20 Ko'i anaike'kapo'pa Tamusi we'i'poto, amy pairo
kari'na epa'ka'pa nairy. Mo'karon typo tynyry'san kari'na upu'san me te ko'i morokon
otykon aike'kary man tyje i'wa man.

13:1 Mateus 24:1-28, Lukas 21:5-24 **13:9** Mateus 10:17-20, Lukas 12:11-12 **13:13** Mateus 10:22 **13:14** Daniel 9:27, 11:31, 12:11 **13:15** Lukas 17:31 **13:19** Daniel 12:1, Jesus nenepo'po 7:14

21 “Moro jako ro amy wykary jako o'waine ‘Eneko, mo'se ro mo'ko Mesias’, ikary
jako pai ‘Eneko, mo'ky inoro’, kysamyikaton. 22 Mo'karon Mesias me okari'tonon
irombo kynawonda'ton. Mo'karon Tamusi auran uku'ponamon me okari'tonon kyna-
wonda'ton. Potonon otykon enepota'ton. Iwara ro mo'karon typo Tamusi nyry'san
kari'na emu'mary poko pairo kyne'kuta'ton. 23 Amyjaron te tuwaro aitoko me.
Iwo'kapyry uwaporo pa'poro oty sekarityi o'waine.
24 “Moro jako ro, moro poto 'su ata'karykano pa'po me, moro weju
kynewa'rumandan. Moro nuno aweita'pa kynaitan. 25 Morokon siriko kapu rary wyino
kyno'pa'tan. Irombo morokon kapu tanokon pori'tonano kynesakamapo'tan. 26 Moro
jako ro mo'ko kari'na ymuru wopyry eneta'ton kapurutu ta, pori'tonano maro imero,
kurano me imero. 27 Moro jako ro mo'karon kapu tanokon tapojongon apojomatan.
Mo'karon typo tynyry'san a'nano'potan i'waine morokon okupa'en pepeito wo'to'kon
wyinombo ro, pa'poro ero nono y'maty'po 'wa ro.
28 “Moro oroi ajenutano'posen. Morokon iporiry sekurita'po mero, irombo arynary
jako, senge terapa moro poto 'su iromy wairy muku'saton. 29 Iwara enapa uku'toko ape-
narykon wyino senge terapa mo'ko kari'na ymuru wairy, morokon otykon wo'kapyry
enery jako o'waine.
30 “Ita'ro pore, mo'karon eromenokon kari'na i'maty'ma'pa kynaita'ton, pa'poro
erokon otykon wo'kapyry uwaporo. 31 Kapu, nono kynuta'tan. Moro yjauranymbo te
utapy'pa roten kynaitan. 32 Amy pairo te anukuty'pa man otypan kurita, o'toro juru
a'ta erokon otykon wo'kapyry man. Mo'karon kapu tanokon Tamusi apojongon enapa
anukuty'pa mandon. Mo'ko ymunano enapa anukuty'pa man. Mo'ko jumynano roten
kynuku'san.
33 “Tuwaro aitoko! Kyto'ny'ton! Anukuty'pa irombo mandon, one wara a'ta morokon
otykon wo'kapyry man. 34 Amy tyse ytopo'se ytototo wokyry wara man. Tytory
mero mo'karon typyitorykon aina moro tauty nojan. Iwararoine ro emamingon yjan.
Irombo mo'ko pena eran 'wa kynganon tuwaro iwaito'me. 35 Iro ke ro tuwaro aitoko!
Anukuty'pa irombo mandon one wara a'ta mo'ko tautynen weramary rapa: koine
pai, koko pai, korotoko ko'ta'poto pai, kokoro 'ne pai. 36 Typo roten kyno'tan. Oro
awo'nykyrykonymbo anepory'pa nainen! 37 Ero o'waine ynekarityry pa'poro kari'na
'wano me sekari'sa: tuwaro aitoko!”

14

Jesus wory poko iwonumengarykon

1 Oko kurita ro'kon mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'mary, morokon uwa-
puta'non perere ewa'mary tundary we'i'poto, mo'karon Tamusi pokonokon jopo-
torykon, mo'karon Tamusi karetary uku'namon enapa amy amepo upijatokon Je-
sus apyito'me ty'waine, iwoto'me. 2 Ero wara kyngatokon: “Mo'ko eratonomapo-
topombo onory ewa'mary jako kapyn apyiry ky'waine man. Aseke mo'karon kari'na
kywo'mata'ton.”
3 Irombo Betania po mo'ko areky pan Simon auty ta Jesus wendamery jako ro,
amy woryi wopy'po amy tapenen topu kapy'po patere'membo maro. Ita amy tape-
nen typoporen, nardus tatynen i'kaimapyn karapa kynakon. Irombo moro pa-
tere'membo pynga'po i'wa. Moro itano karapa y'kamy'po i'wa Jesus upu'po tu'ponaka.
4 Amykonymbo moro po aitonon wore'ko'san te. Ase'wa ika'san: “O'tono'me ko moro
wara moro karapa akamanon mo'se? 5 Atone'pu-kari'na amu'nymbo pyrata ko'po rypo

---

13:24 Mateus 24:29-35, Lukas 21:25-33 **13:24** Jesaja 13:10, Joel 2:10,31, 3:15, Jesus nenepo'po 6:12, Jesaja 13:10, Ezechiël 32:7 **13:25** Jesaja 34:4, Jesus nenepo'po 6:13, Joel 2:10 **13:26** Daniel 7:13, Jesus nenepo'po 1:7 **13:32** Mateus 24:36-44 **13:34** Lukas 12:36-38 **14:1** Mateus 26:1-5, Lukas 22:1-2, Johanes 11:45-53 **14:1** Exodus 12:1-27 **14:3** Mateus 26:6-13, Johanes 12:1-8 **14:3** Lukas 7:37-38

moro karapa ekaramary manombo tywaije man. Irombo moro pyrata yry manombo rypo tywaije man mo'karon ipyrata'non 'wa.” Iwore'ko'san imero mo'ko woryi poko.

6 Jesus wyka'po te i'waine: “Ipoko kytaiton! O'tono'me ko ipoko mandon? Iru'pyn oty kapyi y'wano me. 7 Mo'karon ipyrata'non irombo kynaijaton roten ajekosaine. I'se awe'i'san mero, epanopyrykon taro mandon. Awu te e'i'pa roten waitake ajekosaine. 8 Typori'tory taro ro mo'se woryi oty kapyi. Yja'mun kyrykyrymai terapa typoporen karapa ke, yjunemyry uwaporo. 9 Ita'ro pore, pa'poro wararo ero nono tu'po moro iru'pyn oka ekarityry jako, mo'se woryi nikapy'po ekari'ta'ton enapa iwonumen-gato'ko'me ipoko.”

Judas 'wa Jesus ekaramary

10 Irombo Judas Iskariot, mo'ko o'win amy Jesus nemepary wyto'po mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, Jesus ekaramato'me ty'wa i'waine.

11 Moro eta'san mero ty'waine, ewa'pota'san imero. Pyrata ke epemary man ejato'po i'waine. Morombo mero amy oma upijakon Jesus yto'me ty'wa ainakaine.

Mo'ko eratonomapotopombo onory

12 Irombo moro koromono uwaputa'non perere ewa'matopo kurita tunda'po. Moro kurita ro mo'ko eratonomapotopombo kapara'membo wotopombo mo'karon Simosu 'wa kynakon. Moro jako ro mo'karon Jesus nemeparykon woturupo'san I'wa: “Oja ko na'na wytory 'se man mo'ko eratonomapotopombo y'mo'ka, onoto'me o'wa?”

13 Irombo oko tynemeparykon emoky'san i'wa. Ika'po i'waine: “I'tandoko moro poto 'su aitopo taka. Irombo amy wokyry 'wa poty'sa ta tuna arorymbo mepota'ton. Mo'ko ro iwekenatoko me. 14 Irombo amy auto taka iwo'my'poto, kaitoko mo'ko tautynen 'wa: ‘Mo'ko amepanen kynganon: ‘Oje ko moro ywaitopo man nan, mo'ko eratonomapotopombo onoto'man y'wa mo'karon ynemeparykon maro?’ ’ 15 Irombo kawo amy poto 'su apuru'po enepotan o'waine. Pa'poro terapa kyna'kurukon man oty ita man. Moro po ro mo'ko kapara'membo i'mo'katoko me pa'poro ky'waine.”

16 Irombo mo'karon oko inemeparykon wyto'san. Irombo itunda'san moro poto 'su aitopo 'wa. Irombo Jesus wyka'po wara ro ty'waine oty epory'po i'waine. Irombo mo'ko eratonomapotopombo y'mo'ka'po i'waine.

17 Iko'mamy'po mero, Jesus wopy'po mo'karon ainapatoro itu'ponaka oko tyne-meparykon maro. 18 Irombo tarije'po tywendamerykon jako ro, Jesus wyka'po i'waine: “Ita'ro pore, o'win amy ara'nanokon yjekaramatan, o'win amy ymaro endametoto.”

19 Irombo kata'mato terapa iwe'i'san. Pa'poro tywe'i'san mero ika'san I'wa: “Awu kapyn waty?”

20 Irombo ika'po i'waine: “Ainapatoro itu'ponaka oko ynemeparykon me mandon amyjaron. O'win amy ara'nanokon te yjekaramatan. Mo'ko ywara enapa moro arepa a'pitopo taka tarepary a'pinen, mo'ko ro, inoro mo'ko man. 21 Kyny'san ro mo'ko kari'na ymuru, typoko imero'po wara ro. Mo'ko kari'na ymuru ekaramanen te janon kynotamotan. Iru'pa nairy ero nono tu'ponaka opy'pa iwe'i'pomboto.”

22 Irombo moro tywendamerykon jako noro, amy perere anumy'po i'wa. Tamusi ety awonga'po mero ipoko, i'sakapoty'po i'wa. Irombo ekamy'po i'wa i'waine. Ijako ro ika'po: “Apyitoko. Yja'mun ero man.”

23 Irombo amy sapera anumy'po i'wa. Tamusi ety awonga'po mero moro sapera tano tanymy poko, yry'po i'wa i'waine. Pa'poro tywe'i'san mero amy enyry'po i'waine. 24 Irombo ika'po i'waine: “Ymynuru ero man. Kyne'kanjan moro Tamusi wykatopombo

---

14:7 Deuteronomium 15:11 **14:10** Mateus 26:14-16, Lukas 22:3-6 **14:12** Mateus 26:17-25, Lukas 22:7-14,21-23, Johanes 13:21-30 **14:18** Ware 41:9 **14:22** Mateus 26:26-30, Lukas 22:14-20, 1 Korinte 11:23-25

pori'tomato'me. Pyimano kari'na upu'san me kyne'kanjan. 25 Ita'ro pore, winu anenyry'pa noro ra'a waitake. Moro Tamusi nundymary ta te asery me senytake rapa."
26 Irombo Tamusi ety awongato'me tywareta'ma'san mero, ito'san moro oleif paty wypy 'wa. 27 Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Pa'poro ywyino matu'mata'ton. Tymero irombo man:
"Mo'ko kapara enenen siwotake. Irombo mo'karon kapara kynotaripa'ta'ton."

28 "Moro iromby'san wyino yjawomy'po mero te, Galilea 'wa wy'take ajuwapoine."
29 Petrus wyka'po te I'wa: "Pa'poro kari'na ro rypo awyino kynotu'mata'ton. Awu te atuma'pa waitake!"
30 Irombo Jesus wyka'po i'wa: "Ita'ro pore, ero koko noro okomboto korotoko ko'tary uwaporo, oruwamboto yjukuty'pa mokari'take."
31 Irombo paripe 'ne ka'tu rapa Petrus wyka'po: "Yrombyry man jako ro rypo amaro, ajukuty'pa okarity'pa waitake." Moro wara enapa pa'poro mo'karon a'sakarykon wyka'san.

Getsemane po

32 Irombo amy Getsemane tatynen wonatopo paty 'wa ito'san. Irombo ika'po mo'karon tynemeparykon 'wa: "Ero po atandy'motoko. Tamusi 'wa aurana wy'sa."
33 Petrus, Johanes, Jakobus aro'san i'wa tymaro. Irombo amy poto 'su anari wopy'po imero itu'ponaka, kynety'ka'ko imero. 34 Irombo ika'po i'waine: "Kata'mato ywairy je'tun ywory 'se rypo terapa man. Ero po ro aitoko. Tuwaro koro aitoko me."
35 Irombo a'si 'ko noro ito'po. Tombata'po iwoma'po. Irombo Tamusi 'wa iwoturupo'po moro ata'karykano 'wa tuwaporimakato'me, i'se iwairy taro ro. 36 Irombo ika'po: "Aba, papa, pa'poro oty kapyry ajaina man. Ero je'tun pan sapera 'wa kuwaporimakapoko. Ynisanory kapyn te no'ka'nen. Anisanory te."
37 Irombo iwopy'po rapa mo'karon tynemeparykon 'wa. Iwo'nykyrykonymbo epory'po terapa i'wa. Irombo Petrus 'wa ika'po: "Simon, mo'ny'san? Ko'i roten pairo nuro awairy mupijan? 38 Tuwaro aitoko. Tamusi 'wa aturupotoko, moro aju'kuto'kon 'wa ajapyirykon pona. Mo'ko a'kanano ro rypo oty kapyry 'se man. Moro ja'munano te ru'me man."
39 Irombo ito'po rapa. Tamusi 'wa rapa aurana'po. Koromo taurana'po wara ro rapa aurana'po. 40 Irombo tywerama'po mero rapa, iwo'nykyrykonymbo epory'po rapa i'wa. Epirykon imero tawosinapo'seine kynatokon. One wara pairo Jesus ejukuru upi'po i'waine.
41 Irombo moro ijoruwanorymbo ta tywopy'po mero rapa, ika'po i'waine: "Erome te o'ny'toko iro ke. Otare'matoko. Naikepyi terapa. Moro ijururu nitundai terapa. Mo'ko kari'na ymuru yjaton terapa irombo mo'karon tyja'wangamon ainaka. 42 Ajawondoko. Ka'makon. Mo'ko yjekaramanen irombo nitundai terapa."

Jesus apyiry

43 Moro Jesus auranary jako noro, typo roten mo'ko o'win amy inemepary Judas tunda'po. Imaro moky imero kari'na kynatokon supara maro, putu maro. Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon Tamusi karetary uku'namon 'wa, mo'karon uwapoto'san 'wa enapa tomo'se kynatokon. 44 Mo'ko ekaramanen 'wa te enepoto'man takari'se kynakon i'waine. Tyka kynakon: "Mo'ko siposimatake inoro, inoro ro mo'ko man. Apyitoko me. Irombo torane arotoko me."
45 Irombo itunda'po. O'win wytory Jesus 'wa ito'po. Ika'po i'wa: "Yjemepanen!" Irombo imero iposima'po i'wa. 46 Irombo mo'karon imaro opy'san 'wa Jesus apo'i'po.

14:24 Exodus 24:8, Jeremia 31:31-34 **14:27** Mateus 26:31-35, Lukas 22:31-34, Johanes 13:36-38 **14:27** Zacharia 13:7 **14:28** Mateus 28:16 **14:32** Mateus 26:36-46, Lukas 22:39-46 **14:43** Mateus 26:47-56, Lukas 22:47-53, Johanes 18:3-12

47 Irombo o'win amy moro po aitoto 'wa tysuparary so'ka'po ije'ny wyino. Irombo mo'ko
Tamusi pokonokon jopotory pyitory panaka'po i'wa.
48 Irombo Jesus woturupo'po i'waine: “Amy tokonen manaman apyiry 'sangon wara
imero supara maro, putu maro tywo'se mandon yjapyije. 49 Kurita wara ro ajekosaine
kari'na semepakon moro Tamusi auty ta. Moro jako te yjapo'i'pa maisen. Ero wara te
morokon imero'san wo'kapyry man.”
50 Irombo mo'karon inemeparykon 'wa o'win upu'po Jesus no'po. Pa'poro
eka'numy'ma'san. 51 Irombo amy pyito kyniwekenakon. Iwo'my'ma mo'ko pyito
kynakon. Amy kamisa ke roten tywainopondo kynakon. Irombo apo'i'po i'waine.
52 Iwo'kerenga'po te iwyinoine. Moro inoponymbo wainopo'po roten ainaine.
Inopo'ma eka'numy'po.

Jesus mo'ko Tamusi pokonokon jopotory po'ponaka

53 Irombo Jesus aro'po i'waine mo'ko Tamusi pokonokon jopotory 'wa. Pa'poro
mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon uwapoto'san, mo'karon Tamusi
karetary uku'namon enapa wota'nanopy'san.
54 Petrus tyse terapa kyny'sakon Jesus wena'po ta. Mo'ko Tamusi pokonokon jopotory
auty taka ro imero Jesus wekena'po i'wa. Irombo wa'to ekonda iwotandy'mo'po,
mo'karon oranano ekosa.
55 Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, pa'poro mo'karon Simosu jopotorykon
enapa amy Jesus emendoto'man upijatokon, iwopoto'me ty'waine. Amy iwopoto'man
anepory'pa te iwe'i'san. 56 Pyime kari'na Jesus emendojatokon. Onapi roten
ekari'satokon te ipoko. O'win morokon aurangon e'i'pa kynatokon. 57 Irombo amykon
tonapiramon awomy'san emendoto'me. Ika'san: 58 “Na'na ikary etai: ‘Ero ainanano ke
ikapy'po Tamusi auty sakatake. Irombo oruwa kurita amy terapa samy'matake rapa,
ainanano ke waty.’ ” 59 Moro wara enapa te morokon Jesus emendoto'kon i'waine
o'win e'i'pa kynatokon.
60 Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory awomy'po. Owarira'naka ito'po.
Irombo Jesus 'wa iwoturupo'po: “O'to yka'pa man morokon i'waine ajemendotopo
poko?”
61 O'to yka'pa te Jesus we'i'po. Anejuku'paine pairo iwe'i'po. Irombo mo'ko Tamusi
pokonokon jopotory woturupo'po rapa I'wa: “Mo'ko Mesias amoro man? Mo'ko
tykuranondo man inoro ymuru amoro man?”
62 Irombo Jesus wyka'po: “Inoro ro awu wa. Aire mo'ko kari'na ymuru tandy'po
meneta'ton mo'ko pari'pyn apo'tun wyino. Aire kapurutu ta iwopyry meneta'ton.”
63 Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory 'wa moro tywo'mymbo seka'po. Ika'po:
“O'tono'me ko emendonamon me noro amykon kysupijaton? 64 Tamusi ety jamikary
i'wa metaton. One wara ko monumengaton ipoko?”
Irombo pa'poro ika'san: “Iwory man.”
65 Irombo amykonymbo eta'tapoty'san itu'ponaka. Kamisa ke embatapu'to'po
i'waine. Irombo tainarykon amo'mere'ko'san ke iwo'po i'waine. Irombo ika'san I'wa:
“Tamusi auran uku'ponen, ekari'ko noky 'wa awo'po!” Mo'karon oranano 'wa mene
imero embata'mopoty'po.

Petrus enapitary

66 Irombo po'po moro pyroro ta mo'ko Petrus a'ta noro, mo'ko Tamusi pokonokon
jopotory emyijary amy wopy'po moro pato. 67 Wa'to ekonda Petrus ene'po mero ty'wa,
iru'pa 'nero ene ito'po. Irombo ika'po: “Amoro enapa mo'ko Nasaret pono maro makon,
mo'ko Jesus maro.”

14:49 Lukas 19:47, 21:37 **14:53** Mateus 26:57-68, Lukas 22:54-55,63-71, Johanes 18:13-14,19-24 **14:58** Johanes 2:19 **14:62** Daniel 7:13 **14:64** Levitikus 24:16 **14:66** Mateus 26:69-75, Lukas 22:56-62, Johanes 18:15-18,25-27

68 Petrus wyka'po te: “Uwa! Anukuty'pa wa. O'to awykary anukuty'pa pairo wa.”
Irombo a'si 'ko ito'po moro o'mytopo 'wa. Irombo korotoko ko'ta'po. 69 Irombo Petrus ene'po mero rapa, mo'ko woryi wyka'po rapa mo'karon moro po o'po'tonon 'wa: “Amy a'sakarykon mo'se man.” 70 Enapitary ekarity'po rapa te Petrus 'wa.
Irombo a'si 'ko a'si 'ko mo'karon o'po'tonon wyka'san rapa i'wa: “Iporo ro amy a'sakarykon amoro mana, to! Galilea pono enapa amoro mana.”
71 Irombo Tamusi ety ejatory ta Petrus wyka'po: “Tamusi yjuta'kan, mo'ko awykato'kon wokyry ukutyry jako y'wa!”
72 Irombo o'win wytory korotoko ko'ta'po rapa. Irombo Petrus wetuwaro'ma'po rapa moro Jesus auranymbo poko: “Okomboto korotoko ko'tary uwaporo, oruwamboto yjukuty'pa mokari'take.” Irombo iwotamo'po imero.

15

Jesus yry'po Pilatus ainaka

1 Emamy'po mero, ko'i terapa mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon uwapoto'san 'wa, mo'karon Tamusi karetary uku'namon 'wa, pa'poro mo'karon Simosu jopotorykon 'wa enapa taurangon epopo'san i'waine. Irombo Jesus my'po i'waine. Aro'po i'waine. Pilatus ainaka terapa yry'po i'waine. 2 Pilatus woturupo'po I'wa: “Mo'karon Simosu Jopotory amoro man?”
Irombo Jesus 'wa ejuku'po: “Moro wara aseke mykaje.”
3 Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa pyime otykon poko Jesus emendo'po.
4 Irombo Pilatus woturupo'po rapa I'wa: “Anejuku'paine pairo man? Etako o'toro 'ko waty ajemendory i'waine!”
5 Anejuku'pa noro te Jesus we'i'po. Pilatus wonumenga'po imero.

Jesus wopory

6 Amy oty ewamary wararo te moro yja'wangon kari'na aru'katopo wyino o'win amy mo'karon kari'na nisanorymbo katopombo mo'ko Pilatus 'wa kynakon. 7 Moro jako 'ne te mo'ko Barabas tatynen moro yja'wangon kari'na aru'katopo ta kynakon ta'sakarykon maro. Amy kari'na tywo tywaije i'waine kynakon moro tywe'kurukon jako mo'karon tupi'nonakaine tynamonymbo momary poko. 8 Irombo mo'karon kari'na apyimy wonuku'po kawonaka. Pilatus 'wa iwoturupo'san, tamerymbo mero iwaito'me takatakaine. 9 Irombo Pilatus 'wa ejuku'san: “Mo'ko Simosu Jopotory nondary 'se'pa mandon y'wa?”
10 Kynuku'sakon irombo i'se'pa tywairykon ke mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa Jesus yry'po tainaka. 11 Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon te imero mo'karon kari'na apyimy apokumatokon, Barabas kato'me i'wa. 12 Irombo Pilatus woturupo'po rapa i'waine: “O'to ko iro ke mo'se wokyry sytan, mo'se Simosu Jopotory me anejatorykon?”
13 Irombo iko'tapoty'san rapa: “Ipokary man wakapu poko!”
14 Irombo Pilatus wyka'po i'waine: “O'tono'me? Otypan yja'wan oty 'ne ko iro ke tyka'se i'wa nan?”
Pari'pe 'ne ka'tu rapa te imero iko'tapoty'san: “Ipokary man wakapu poko!”
15 Irombo Pilatus 'wa mo'karon kari'na apyimy nisanory wararo Barabas kapo'po. Jesus yry'po te i'wa mo'karon warinu pokonokon ainaka wakapu poko ipokato'me. Mene 'ne ka'tu ipoky'mapo'po i'wa.

Jesus poko iwosaijambarykon

15:1 Mateus 27:1-2,11-14, Lukas 23:1-5, Johanes 18:28-38 **15:6** Mateus 27:15-26, Lukas 23:13-25, Johanes 18:39–19:16

16 Irombo mo'karon warinu pokonokon 'wa Jesus aro'po moro a'wembono auranano
ytopo auto taka. Pa'poro mo'karon ta'sakarykon ko'ma'san i'waine. 17 Irombo amy
tapenen tykujuren wo'mynano ke Jesus wo'myndo'po i'waine. Amy sipatamu waton
momy'po i'waine u'mariry me. Upu'po tu'ponaka yry'po i'waine. 18 Irombo ewa'ma'po
i'waine. Ika'san: “Na'na te kore awopy'po ewa'maje, Simosu Jopotory!” 19 Irombo amy
waruma waton ke iwo'po i'waine upu'po po. Itu'ponaka eta'tapoty'san. Iwokunama'san
ipo'ponaka, ety awonganamon wara.
20 Ipoko tywosaijamba'ma'san mero, moro tykujuren iwo'mymbo so'ka'po rapa
i'waine. Irombo moro iwo'my ke rapa iwo'myndo'po i'waine. Irombo kurandonaka
aro'po i'waine ipokato'me wakapu poko.

Jesus pokary wakapu poko

21 Irombo amy wokyry maina wyino kyny'sakon ipatoine. Amy Sirene pono mo'ko ky-
nakon, Simon tatynen. Aleksander, Rufus jumykon mo'ko kynakon. Mo'ko wyry'ka'po
ro mo'karon warinu pokonokon 'wa, moro Jesus pokatopo man wakapu aroto'me i'wa.
22 Irombo Jesus aro'po i'waine moro Golgota tatynen aitopo 'wa. Moro tauro'po man
‘u'je'pombo waitopo’. 23 Irombo amy itun pan oty maro i'kaima'po winu ke upa'po
i'waine. Anenyry'pa te iwe'i'po. 24 Irombo ipoka'po i'waine moro wakapu poko. Mo-
rokon iwo'mykonymbo ekamy'san i'waine asekaro. Nokypan 'wa otypan iwo'mymbo
apyiry man uku'to'me ty'waine, tymeramon tapusikiri emapoty'san i'waine. 25 Kokoro,
okupa'en-to'ima juru a'ta ipoka'po i'waine. 26 Ero wara moro Jesus emendotopo tymero
kynakon epo:
MO'KARON SIMOSU JOPOTORY

27 Imaro ro oko tokonamon manamangon poka'san i'waine, o'win amy apo'tun wyino,
o'win amy apoje wyino. 28 *
29 Mo'karon moro pato ytotonon imero tupu'san sekesekematokon. Jesus ejujatokon.
Kyngatokon: “E! Amoro moro Tamusi auty akanen, irombo oruwa kurita amy'manen
rapa! 30 Aseke opano'ko! O'kako moro apokatopombo wyino!”
31 Iwara enapa mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon Tamusi karetary
uku'namon enapa Jesus ere'no'satokon. Kyngatokon: “Amykon terapa tapano'se i'wa
mandon. Aseke te tywopanopyry upijan. 32 Oro mo'ko Mesias, mo'karon Israel
pajanymbo Jopotory erome kynenerykon me nony'ton moro typokatopombo wyino,
kysamyikato'se me.”
Mo'karon imaro ipoka'san enapa kynejujatokon.

Jesus rombyry

33 Kurita 'ne 'ne iwe'i'po mero, pa'poro moro nono ewa'rumamy'po, oruwa juru
taronaka. 34 Oruwa juru a'ta mo'ja imero Jesus ko'ta'po. Ika'po: “Eloi, Eloi, lama
sabaktani?” Moro tauro'po man: ‘Ytamusiry, ytamusiry, o'tono'me ko o'win upu'po
kynoi?’
35 Irombo amykon moro po o'po'tonon 'wa moro auran eta'po. Irombo ika'san:
“Etatoko! Elia ko'manon.”
36 Irombo ko'i amy 'wa amy tymi'mi'ken oty u'mu'ka'po tyjasakoren winu taka. Amy
waruma waton pokonaka yry'po i'wa, Jesus upato'me ty'wa ike. Ika'po: “Elia wopyry
kysenesen, ipokatopombo wyino ika.”

15:16 Mateus 27:27-31, Johanes 19:2-3 **15:21** Mateus 27:32-44, Lukas 23:26-43, Johanes 19:17-27 **15:21** Rome 16:13 **15:24** Ware 22:18 * **15:28** Amykon 'wa ero po tymero man: Iwara ro moro Tamusi karetary ta imero'po wo'kapy'po: ‘Mo'karon omenano mero'po poko o'poty'non maro u'ku'po i'waine.’ **15:28** Jesaja 53:12 **15:29** Ware 22:7, 109:25, Markus 14:58, Johanes 2:19 **15:33** Mateus 27:45-56, Lukas 23:44-49, Johanes 19:28-30 **15:34** Ware 22:1 **15:36** Ware 69:21

37 Mo'ja te imero Jesus ko'ta'po. Irombo iworemakepy'po. 38 Moro jako ro moro
Tamusi auty ta isererema'po kamisa wo'seka'po ase'ra, kawo wyinombo ro po'ponaka.
39 Moro moro wara irombyry ene'po mero ty'wa, mo'ko ipato o'po'toto warinu
pokonokon jopotory wyka'po: “Iporo ro kore mo'se wokyry Tamusi ymuru mo'se
tywaije na.”
40 Amykon enapa woryijan tyse terapa kyno'po'satokon. Imaroine kynatokon: mo'ko
Magdala pono Maria, mo'ko Salome, Maria mo'ko meseku Jakobus sano, mo'ko Joses
sano me enapa man inoro enapa. 41 Mo'karon wytotopombo ro kynakon Jesus wena'po
ta, Galilea po a'ta. Upatopombo enapa i'waine kynakon. Pyime enapa amykon terapa
Jesus maro Jerusalem 'wa ito'san woryijan moro po kyno'po'satokon.

Jesus unemyry

42 Irombo koine 'ne, moro otare'matopo kurita wopy'pa ro, 43 mo'ko Arimatea pono
Josef 'wa tyturu'po apo'i'po, Pilatus 'wa tytoto'me, Jesus ekepy'po poko aturupo. Mo'ko
Josef ro amy poto'su Simosu jopotory mo'ko kynakon. Moro Tamusi nundymary
wopyry po enapa kyno'po'sakon.
44 Tyromo'se terapa Jesus wairy ekary eta'po mero, Pilatus enuta'po. Irombo mo'ko
warinu pokonokon jopotory ko'mapo'po i'wa. Iwoturupo'po i'wa tyromo'se terapa
Jesus wairy poko. 45 Mo'ko warinu pokonokon jopotory 'wa iromby'po ekarity'po mero,
Jesus ekepy'po ypo'po Pilatus 'wa mo'ko Josef ainaka.
46 Irombo Josef 'wa amy tamu'nen kamisa epekaty'po. Irombo Jesus ka'po i'wa moro
ipokatopombo wakapu wyino. Irombo moro kamisa ke ijondo'po i'wa. Irombo moro
amy topu atoka'po atunendopo taka unemy'po i'wa. Irombo amy topu uringapoty'po
i'wa moro ipenary apu'toto'me. 47 Moro oje Jesus unemy'po ene'po mo'ko Magdala pono
Maria 'wa, mo'ko Joses sano Maria 'wa enapa.

16

Jesus awomyry

1 Irombo moro otare'matopo kurita pa'po me, koko, mo'ko Magdala pono Maria,
mo'ko Jakobus sano Maria, mo'ko Salome 'waine typoporamon otykon epekaty'san,
Jesus kyrykyryma tytoto'ko'me. 2 Irombo kokoro 'ne imero, koromo weju wepa'kary
jako, ito'san moro atunendopo 'wa. 3 Ase'wa kyngatokon: “Noky ko moro atunendopo
penary aputy topu emimatan ky'waine?” 4 Potombo me irombo moro topu kynakon.
Irombo te tyse terapa moro topu emima'po ene'po i'waine.
5 Irombo tywo'my'san mero moro atunendopo taka, apo'tun wyino amy pyito
wotandy'mo'po ene'po i'waine, tamu'nen wo'mynano ta. Irombo poto me imero
iwety'ka'san. 6 Mo'ko wyka'po te i'waine: “Kytety'katon. Mo'ko Jesus, mo'ko Nasaret
pono, mo'ko wakapu poko ipoka'po mupijaton, aine? Nawomyi rapa. Ero po uwa
man. Enetoko! Ero moro ytopombo. 7 I'tandoko rapa te. Ajuwapoine Galilea 'wa itory
ekari'tandoko mo'karon inemeparykon 'wa, Petrus 'wa enapa. Moro po ro mo'ko Jesus
meneta'ton, ika'pombo wararo o'waine.”
8 Irombo iwepa'ka'san rapa. Eka'numy'san moro atunendopo wyino, tanarirykon
'wa tytytykarykon ta. Amy pairo kari'na 'wa otymbo ro anekarity'pa iwe'i'san, ty-
wety'karykon ke.

Jesus wosenepory

9 Moro otare'matopo kurita pa'po me, moro iromby'san wyino kokoro 'ne tawomy'po
wyino, mo'ko Magdala pono Maria 'wa na'sen iwosenepo'po. Mo'ko wyino ro oko-to'ima

---

15:38 Exodus 26:31-33 **15:40** Lukas 8:2-3 **15:42** Mateus 27:57-61, Lukas 23:50-56, Johanes 19:38-42 **16:1** Mateus 28:1-8, Lukas 24:1-12, Johanes 20:1-10 **16:7** Mateus 26:32, Markus 14:28

yja'wangon no'kan tymoma I'wa kynakon.* 10 Mo'ko wyto'po ro ekari'se mo'karon Jesus
maro e'i'san 'wa. Mo'karon imero kata'mato noro kynotamojatokon. 11 Nuro ene'po
ekarity'po mero mo'ko woryi 'wa ty'waine, anamyika'pa iwe'i'san.
12 Morombo wyino amy me terapa iwosenepo'po oko amykon a'sakarykon 'wa, moro
Jerusalem wyino iwepa'karykon jako. 13 Irombo iwerama'san rapa ekari'se mo'karon
ta'sakarykon 'wa. Mo'karon anamyika'pa enapa te iwe'i'san.
14 Irombo wyino Jesus wosenepo'po mo'karon ainapatoro itu'ponaka o'win tyne-
meparykon 'wa, iwendamerykon jako. Oty anamyika'pa iwairykon poko, ty-
turu'poja'nare iwairykon poko enapa e'ma'san I'wa, mo'karon tawomy'po wyino tane-
namonymbo anamyika'pa iwe'i'san ke.
15 Irombo ika'po i'waine: “Pa'poro ero nono tu'po wararo i'tandoko. Pa'poro
kari'na 'wa moro iru'pyn oka ekari'toko. 16 Mo'ko amyikanenymbo asetykapototo
utapy'pa kynaitan. Mo'ko anamyika'pa aitoto poko te mo'ko a'wembono auranano
ynen jopoto yja'wan auranano ytan. 17 Tamusi mo'karon tauran amyikanamonymbo
epanotan erokon kapu wyinono otykon ke: yjety ta yja'wangon no'kan momata'ton;
aserynon auranano ta kynauranata'ton; 18 tainarykon ke okoju apo'i'poto i'waine, amy
romo'kanen oty enyry'poto pai i'waine, o'to pairo e'i'pa kynaita'ton; je'tun pangon
tu'ponaka tainarykon yry'sando i'waine, kynekura'mata'ton rapa.”
19 Irombo aurana'ma'po mero i'waine, mo'ko Jopoto Jesus awo'nuku'po kapu taka.
Tamusi apo'tun wyino iwotandy'mo'po. 20 Mo'karon inemeparykon wyto'san te wararo
moro iru'pyn oka ekari'se. Moro jako ro mo'ko Jopoto kynepano'satokon. Aurangon
amyikapojakon kapu wyinono otykon ke.

* **16:9** Amykon moro Markus 16:9-20 animero'pa tywaije mandon. **16:9** Mateus 28:9-10, Johanes 20:11-18 **16:12** Lukas 24:13-35 **16:14** Mateus 28:16-20, Lukas 24:36-49, Johanes 20:19-23, Apojoma'san 1:6-8 **16:15** Apojoma'san 1:8 **16:19** Lukas 24:50-53, Apojoma'san 1:9-11

Lukas nimero'po iru'pyn oka
Uwapo torupamy

Mo'ko Lukas amykon mo'karon ta'sakarykon nekarity'tory auranano ekari'san. Morokon inimero'san Jesus womatopo koko o'kapy'san otykon 'wa tyre o'po'toko (Lukas 2). Pa'poro kari'na 'wano me moro iru'pyn oka wairy enepojan mo'ko Lukas. Mo'ko Jesus 'wa u'ku'non kari'na pynary enepojan. Poto me moro aja'sakary pynary enepojan ero kareta (Lukas 6:27-38, 10:25-37).

Ero kareta wota'saka'san

1:1-4 Uwapo torupamy
1:5 - 2:52 Moro Johanes womary moro Jesus womary maro
3:1 - 4:13 Jesus 'wa tamamin a'mory
4:14 - 9:50 Galilea po Jesus emaminary
9:51 - 19:27 Jerusalem 'wa Jesus wytory
19:28 - 23:56 Morokon irokonymbo ro ero nono tu'po Jesus emando'kon kurita
24:1-53 Moro tyromby'po wyino Jesus awomyry

Kareta a'motopo auranano

1 Pyime terapa kari'na tywe'ku mandon morokon kyra'naine o'kapy'san otykon merory poko, 2 mo'karon koromo 'ne enenamonymbo, mo'karon Tamusi auran pyitorykon me tywaije mandon inaron nekarity'san wara ro.

3 Iwena'san ta awu enapa pa'poro iru'pyn me imerory poko we'kui o'wa, tywaiporen jopoto Teofilus. Morokon koromonokonymbo wyinombo ro pa'poro iru'pyn me simengai imerory uwaporo. 4 Iwara ro tamyikapore morokon ajemepato'konymbo wairy muku'take.

Johanes womary man ekarityry

5 Judea po poto 'su jopoto me mo'ko Herodes a'ta, amy Sakarias tatynen Tamusi pokono kynakon. Amy Abia wyinono me kynakon mo'karon Tamusi pokonokon ta'sakarykon maro. Ipyty ety me Elisabet kynakon. A'aron parymbo mo'ko Elisabet kynakon.

6 Okororo tamambore kynatokon Tamusi embata. Pa'poro morokon Tamusi wyka'san wararo kynemanjatokon. Mo'karon a'sakarykon amy pairo yja'wan o'to yka'pa kynatokon ipokoine. 7 I'me'ma kynatokon, Elisabet 'wa tywe'mekary upiry ke. Tytam'pota, tyno'pota terapa kynatokon.

8 O'wino me mo'karon Abia wyinonokon ta'sakarykon maro mo'ko Sakarias tamamine kynakon Tamusi pokono me moro Tamusi auty ta. Amykon kurita ro emaminarykon kynakon Tamusi pokonokon me. 9 Mo'karon Tamusi pokonokon emerymbo me ro tymeramon tapusikiri emapoty'san i'waine, o'win amy tyra'nanokon ekari'to'me amy amaminano ka'nen me. Moro wara mo'ko Sakarias ekarity'po moro Tamusi auty taka o'mytoto man me, amy Tamusi 'wa tymy typoporen oty po'ma. 10 Moro Tamusi 'wa tymy typoporen oty po'mary jako ro Sakarias 'wa, pa'poro mo'karon kari'na apyimy Tamusi 'wa kynauranakon kurando.

11 Irombo amy Tamusi apojon wosenepo'po i'wa moro typoporen oty apo'ny apo'tun wyino. 12 Ene'po mero, Sakarias we'naranga'po. Poto me imero iwety'ka'po. 13 Mo'ko apojonano wyka'po te i'wa: “Kytety'kai koro, Sakarias. Tamusi 'wa awoturupotopombo tota man. Mo'ko apyty Elisabet mynoto me kynaitan. Wokyry'membo me kynonematan. Mo'ko ety me ro Johanes yry o'wa man. 14 Ajewa'pory kynominotan. Pyime kari'na moro iwoma'po ewa'mata'ton. 15 Mo'ko ro irombo poto me kynaitan

1:5 1 Kronieken 24:10

Tamusi embata. Winu anenyry'pa kynaitan. Je'tun pan tanymy anenyry'pa kynaitan. Iwomarymbo ro Tamusi a'kary kynapyitan. 16 Pyime Israel pajanymbo u'mapotan rapa
mo'ko Ijopotorykon Tamusi 'wa. 17 Inoro uwapo ro kyny'tan mo'ko omuru mo'ko Elia
a'karymbo pori'tory ta. Mo'karon uwapoto'san turu'san ewa'porotan rapa mo'karon
i'makon poko. Mo'karon typanaja'naramon ypotan rapa tywonumengapore mo'karon
tamamboramon wara. Iwara ro amy kari'na apyimy a'nano'tan Tamusi pyitorykon
me."
18 Irombo Sakarias wyka'po mo'ko apojonano 'wa: "One wara ko moro wara iwairy
man suku'tan? Awu irombo tam'po'ko me terapa wa. Ypyty enapa no'po'ko me
terapa man." 19 Irombo mo'ko apojonano 'wa ejuku'po: "Gabriel awu wa. Tamusi
embata ywaitopo man. Tamusi yjemokyi ajerupato'me, ero iru'pyn oka ekarito'me y'wa
o'wa. 20 Epanamako. Aurana'pa maitake. Ajauranary mupitake, yjauran anamyika'pa
awe'i'po ke. Morokon otykon wo'kapy'matopo kurita ajauranatake rapa. Morokon
otykon kyno'ka'tan moro tywo'kapyrykon man kurita tunda'po mero."
21 Ijako ro mo'karon kari'na apyimy Sakarias momokyry poko kynakon kurando.
Moro wara akore'pe Tamusi auty ta iwairy kynenumengapojatokon. 22 Irombo ku-
randonaka tywepa'ka'po mero, tauranary upijakon terapa i'waine. Irombo i'wa moro
Tamusi auty ta amy oty wosenepo'po ukuty'po i'waine. Tainary ke roten terapa kyneru-
patokon. Tauranary upijakon. 23 Irombo Tamusi pokono me tamamingepy'ma'po mero
ito'po rapa tauty 'wa.
24 Morombo pa'po me mo'ko ipyty Elisabet we'i'po mynoto me. Ainatone nuno
asenepo'pa iwe'i'po. 25 Ika'po: "Tamusi ro ero wara yjyryi. Kari'na 'wa ypy'i'toporymbo
aike'ka nopyi."

Jesus womary man ekarityry

26 Irombo o'win-to'ima nuno terapa mynoto me Elisabet a'ta, Tamusi 'wa moko
apojonano Gabriel emoky'po amy Galilea tano, Nasaret tatynen aitopo 'wa, 27 amy
wokyry maro e'ipyn amyija'ko 'wa. Mo'ko amyija'ko taporemyndo terapa kynakon
amy Josef tatynen wokyry 'wa. Mo'ko wokyry ro amy David parymbo mo'ko kynakon.
Mo'ko amyija'ko ety me Maria kynakon. 28 Irombo auto taka tywo'my'po mero, ero wara
mo'ko apojonano wyka'po: "Iru'pa ro rypo man, pa'poro kurano apyinenymbo? Tamusi
amaro man!"
29 Maria y'naranga'po te moro auranano 'wa. Iwonumenga'po o'to tauro'po me moro
auranano wairy poko. 30 Irombo mo'ko apojonano wyka'po i'wa: "Kytety'kai, Maria.
Kurano meporyi Tamusi ekosa. 31 Epanamako. Mynoto me maitake. Irombo amy
wokyry'membo me monematake. Inoro ety me ro Jesus mytake.
32 Poto me kynaitan Tamusi embata. Mo'ko inorombo ro kawono Tamusi ymuru
me kynejatota'ton. Mo'ko Kyjopotorykon Tamusi mo'ko itamurumbo David apo'nymbo
tu'po kynandy'motan. 33 Mo'ko Jakob pajanymbo 'wa kynaitan roten poto 'su jopoto me.
Inundymary i'maty'pa roten kynaitan."
34 Irombo Maria wyka'po mo'ko apojonano 'wa: "One wara ko moro no'ka'tan?
Wokyry maro waty waipo'sa." 35 Irombo mo'ko apojonano wyka'po i'wa: "Tamusi wyi-
nono a'kanano otu'ponaka kyno'tan. Mo'ko inorombo ro kawono pori'tory ajondotan.
Iro ke ro enapa mo'ko kurano mo'ko kynomatan inoro ejatota'ton Tamusi ymuru me.
36 Epanamako! Mo'ko ajomory Elisabet enapa mynoto me man. Wokyry'membo me
kynonematan, no'po'ko me tywairy se'me. O'win-to'ima nuno terapa mynoto me man
mo'ko e'mekapynymbo. 37 I'se Tamusi a'ta irombo pa'poro oty tywo'kapyry taro man."
38 Irombo Maria wyka'po: "Ero po wa, Tamusi emyijary me. Oro awyka'po wararo
nainen ymaro." Irombo mo'ko apojonano wyto'po iwyino.

1:15 Numeri 6:3 **1:17** Maleachi 4:5-6 **1:19** Daniel 8:16, 9:21 **1:27** Mateus 1:18 **1:31** Mateus 1:21 **1:32** 2 Samuel 7:12-13,16, Jesaja 9:7 **1:37** Genesis 18:14

Maria wytory Elisabet etawa

39 Morombo wyino ro Maria awomy'po. Iwonsi'ma'po tytory poko moro wypy 'wa,
amy Judea tano aitopo 'wa. 40 Iwo'my'po mo'ko Sakarias auty taka. "Iru'pa ro rypo
man?" ika'po Elisabet 'wa. 41 Mo'ko Maria auran eta'po mero Elisabet 'wa, mo'ko
uwembo tano pitani wesakama'po. Irombo Tamusi a'kary 'wa Elisabet apo'i'po. 42 Mo'ja
imero Elisabet wyka'po: "Tykuranondo mana pa'poro woryijan ko'po! Tykuranondo
man mo'ko ajuwembo tano pitani! 43 Noky ko awu wan mo'ko Yjopotory sano wo'to'me
yjetawa? 44 Moro ajauran etary akono mero irombo y'wa, mo'se pitani ewa'pory imero
nesakamai yjuwembo ta. 45 Mo'ko woryi morokon ty'wa Tamusi nekari'po'san otykon
wo'kapy'mary man amyikanon inoro sara'me 'ne kynaitan."

46 Irombo Maria wyka'po:

"Yturu'po poto me Tamusi ety awonganon. 47 Yja'kary tawa'pore man mo'ko
Yjepano'nen Tamusi poko. 48 Po'po tamyijary wairy kotanory tone i'wa
man. Erombo wyino Tamusi newa'porory me yjejatota'ton pa'poro mo'karon
eromenokon kari'na, mo'karon airenokon enapa. 49 Mo'ko typori'token 'wa
potonon otykon tyka'se man y'wano me. Kurano me 'ne ety man. 50 Mo'karon
tynendonamon kotanory enetan mo'karon eromenokon kari'na ra'na, mo'karon
airenokon ra'na enapa. 51 Apory tywepori'toma man. Mo'karon kynaijaton 'ne
inaron taripa'po i'wa mandon aseke iwonumengarykon 'wa. 52 Typori'tokamon
tamapo i'wa mandon apo'nykon wyino. Po'po aitonon tawonga i'wa mandon.
53 Kumytonon 'wa iru'pyngon otykon tyje i'wa man. Typyratakamon ainary'pa
tymoma i'wa mandon. 54-55 Typyitory Israel tapano'se i'wa man. Abraham
kotanory tone i'wa man. Aikepy'pa roten mo'karon ipajanymbo kotanory enejan,
kytangonymbo 'wa tyka'po wararo."

56 Oruwa nuno iwairy taro Maria we'i'po Elisabet ekosa. Irombo mero ito'po rapa
tauty 'wa.

Johanes womary

57 Irombo te Elisabet wonematopo kurita tunda'po. Wokyry'membo me iwonema'po.
58 Irombo one wara Tamusi 'wa poto me imero ikotanory ene'po ekary eta'po mo'karon
emamyry a'sakarykon 'wa, mo'karon omorykon 'wa enapa. Tawa'pore imero kyna-
tokon imaro.

59 Irombo moro ijoruwa-to'imanory kurita iwopy'san mo'ko oma'senan y'kotory ene.
Mo'ko ijumy Sakarias ety ta rypo yry 'se kynatokon. 60 Mo'ko isano wyka'po te: "Uwa,
Johanes te ety me kynaitan." 61 Irombo ika'san i'wa: "Amy pairo ajomory ety te moro
wara e'i'pa man." 62 Irombo ijumy 'wa tainarykon ke iwoturupo'san one wara mo'ko
tymuru ety yry 'se iwairy poko. 63 Irombo amy paranga'membo poko iwoturupo'po.
Moro tu'po 'Johanes ety me man' mero'po i'wa. Pa'poro imero enuta'san. 64 Irombo te
o'win wytory tauranary taro rapa iwe'i'po. Iru'pa rapa inuru we'i'po. Aurana'po rapa.
Moro jako ro Tamusi ety awonga'po i'wa.

65 Irombo anari wopy'po pa'poro mo'karon emamyrykon a'sakarykon tu'ponaka.
Pa'poro morokon wo'kapy'san ekary wotaripapy'po pa'poro morokon Judea ponokon
wypy wararo. 66 Pa'poro moro oka etanamonymbo 'wa tyturu'san ta apo'i'po. Ika'san:
"Oty me ko iro ke mo'se pitani naitan?" Tamusi ainary irombo kynepano'sakon.

67 Irombo mo'ko ijumy Sakarias apo'i'po Tamusi a'kary 'wa. Tamusi a'kary 'wa
auranano'po'po Tamusi auran uku'ponen me. Ika'po:

68 "Tykuranondo man mo'karon Israel pajanymbo Jopotory Tamusi. Mo'karon typy-
itorykon apyimy tatawa i'wa man. Yja'wan wyino ikato'kon tyka'se i'wa man.

1:46 1 Samuel 2:1-10 **1:48** 1 Samuel 1:11 **1:52** Job 5:11, 12:19 **1:54-55** Genesis 17:7 **1:59** Levitikus 12:3

69 Amy pari'pyn kaijomato'kon tyje i'wa man mo'ko typyitory David auty ta,
70 mo'karon penatonon kurangon tauran uku'ponamonymbo wyka'san wararo.
71 Kaijomato'kon tyka'se i'wa man kyjenono'namon wyino, pa'poro mo'karon
kanerykon 'se'non wyino enapa. 72 Mo'karon kytangonymbo kotanory tone
i'wa man. Moro tykatopombo poko ituwarengepy'pa tywairy tanepo i'wa
man. 73 Mo'ko kytangon Abraham 'wa irombo toty ejatory ta takari'sembo
me Tamusi 'wa man 74 moro ky'waine enari'ma toty awongapory man ty'wa,
kyjenono'namon ainary wyino kypina'san mero. 75 Kyrombyrykon 'wa ro moro
ky'waine typynary man, moro tamamboramon me kywairykon man tyjembo
me i'wa man. 76 Amoro te, koki, mo'ko inorombo ro kawono auran uku'ponen
me ajejatota'ton. Jopoto uwapo my'take emary ka'se. 77 Mo'karon ipyitorykon
memepatake morokon ija'wanykonymbo kary man poko Tamusi 'wa, uta'no
wyino unendo'ko'me. 78 Kotano enejan mo'ko tyturu'poporen kytamusirykon.
Iro ke ro kapu wyino aweinano kyno'tan katawaine karukuri wara. 79 Mo'karon
ewa'rumy ta romo'no nendonamon aweipatan. Sapatoro moro sara'me amano
emary taka kynarota'ton."

80 Mo'ko pitani wetuwaro'ma'po te. Tamusi a'kary 'wa ipori'toma'po. Morokon
ipono'non wo'i ta kynemanjakon mo'karon Israel pajanymbo 'wa tywosenepotopo
kurita 'wa ro.

2

Jesus womary

1 Moro jako ro mo'ko Rome pono jopoto Augustus 'wa tauranymbo aripa'po'po
pa'poro mo'karon tynundymary tanokon wytoto'me totykon meropo. 2 Sirie po jopoto
me Kuirinius a'ta, koromo mo'karon kari'na etykon merory moro kynakon. 3 Pa'poro
kari'na wyto'san tytangonymbo waito'kon 'wa totykon meropo.
4 Josef wonuku'po enapa moro Galilea tano aitopo Nasaret wyino, moro Judea 'wa,
moro Betlehem tatynen David womatopombo 'wa. David parymbo me ro irombo
Josef kynakon. 5 Mo'ko typyty man Maria maro ito'po toty meropo. Maria mynoto
me kynakon. 6 Irombo moro Betlehem po a'taine ro, Maria nunorymbo y'maty'po.
7 Wokyry'membo me iwonema'po. Koromo iwe'mekatopo mo'ko kynakon. Kamisa
ke inopondo'po i'wa. Irombo amy tonomy wendametopo taka enaryka'po i'wa.
Iwo'ny'to'kon man waty kynakon kawo moro iwaito'kon auto ta.

Mo'karon kapara enenamon

8 Moro aitopo wyino tyse waty amykon kapara enenamon kynatokon. Wo'i ta
mo'karon tokykon erandory emangatokon.
9 Irombo amy Tamusi apojon wopy'po i'waine. Tamusi kuranory 'wa aweipa'san
imero. Poto me imero iwety'ka'san. 10 Irombo mo'ko apojonano wyka'po i'waine:
"Kytety'katon! Epanamatoko! Amy iru'pyn oka ekari'se wopyi o'waine, pa'poro
mo'karon aja'sakarykon ewa'poroto'man me. 11 Ero kurita irombo moro David wait-
opombo po mo'ko Ajepano'namon man tywoma man. Mo'ko ro, Mesias me aitoto
Jopoto mo'ko man. 12 Ero poko ro muku'ta'ton inoro me iwairy: Amy pitani'membo
mepota'ton tapapo amy tonomy wendametopo ta, tynopondo'ma kamisa ke." 13 Irombo
typo roten mo'ko apojonano ekosa amy kapu tanokon apojonano apyimy wosenepo'po.
Ero wara Tamusi ety awongatokon: 14 "Kurano nainen Tamusi 'wa kapukon ta. Nono
tu'po Tamusi nipynarykon 'wa sara'man amano nainen."

1:76 Maleachi 3:1 **1:79** Jesaja 9:2 **2:1** Mateus 1:18-25

15 Irombo kapu taka rapa mo'karon apojonano wyto'san mero, ase'wa mo'karon
kapara enenamon wyka'san: “Ka'makon iro ke Betlehem 'wa, moro o'kapy'po oty ene,
moro Tamusi nekaropo'po oty ene.” 16 Tonsine imero ito'san. Irombo Maria, Josef
epory'san i'waine. Mo'ko pitani'membo tapapo kynakon amy tonomy wendametopo
ta. 17 Ene'po mero ty'waine, mo'ko pitani poko tyneta'san auranano ekaro'po i'waine.
18 Pa'poro mo'karon kapara enenamon nekarory etanamon enuta'san imero.
19 Maria 'wa te pa'poro morokon otykon kura'ma'san tyturu'po ta. Ipoko tywon-
umengary ko'mangapo'sakon. 20 Irombo mo'karon kapara enenamon werama'san
rapa. Tamusi ety awonga'po i'waine pa'poro morokon tyneta'san, tynene'san otykon
epory'san ke ty'waine moro tyneta'sanymbo oka wararo.

Jesus y'kotory

21 Irombo, oruwa-to'ima kurita mo'ko pitani we'i'po mero, i'koto'po i'waine. Moro
jako ro ety me Jesus yry'po enapa i'waine, mo'ko apojonano wykatopombo wararo
mynoto me mo'ko isano wairy uwaporo. 22 Moro Moses karetary tano omenano
mero'po wararo tywekorokamama'san mero, Jesus aro'po i'waine Jerusalem 'wa
Tamusi po'ponaka aro. 23 Ero wara irombo moro amy Tamusi nimeropo'po omenano
tymero man:

Pa'poro mo'ko koromo 'ne tysano uwembo wyino omatoto wokyry'membo kynaitan
Tamusi 'wano me.

24 Moro jako enapa amy tywo me Tamusi 'wa tymy aro kyny'satokon moro Tamusi
nimeropo'po omenano wykary wararo:

Oko tukuruwe, oko akukuwa'makon pai.

25 Irombo te amy wokyry kynakon Jerusalem po, amy Simeon tatynen. Mo'ko wokyry
tamambore kynakon. Tamusi poko ituwarengepy'pa roten kynemanjakon. Tamusi
'wa Israel kotanory enery man momo'sakon. Tamusi a'kary itu'po kynakon. 26 Tamusi
a'kary 'wa ro tuku'po kynakon i'wa iromby'pa iwairy man, mo'ko Tamusi nyry'po
Mesias enery uwaporo.
27 Mo'ko wokyry aro'po ro mo'ko Tamusi a'kary 'wa moro Tamusi auty taka. Irombo
Jesus a'myka'po mero isano 'wa ijumy maro, moro omenano mero'po wararo ty-
waito'ko'me imaro, 28 anumy'po enapa mo'ko Simeon 'wa tapoponaka. Irombo Tamusi
ety awonga'po i'wa imero. 29 Ika'po:

“Erome te sara'me apyitory maropoja moro awyka'pombo wararo. 30 Yjenuru mo'ko
o'wa uta'no wyino kari'na unendopo pitani enei, 31 mo'ko anyry'po pa'poro
kari'na nenery man me. 32 Mo'karon ajukuty'non kari'na 'wano me kynawei-
tatan, tynukuty'torykon otykon eneto'me i'waine. Mo'karon Israel pajanymbo
ety awongatan.”

33 Moro wara Jesus poko Simeon wyka'po 'wa ijumy, isano enutano'po'san.
34 Irombo Simeon 'wa ikuranondo'san. Mo'ko isano Maria 'wa te ika'po: “Epanamako!
Mo'se pitani poko ro pyimano Israel pajanymbo emapota'ton Tamusi. Pyime enapa
amykon awongapota'ton i'wa. Kapu tanokon otykon enepotan mo'se pitani. Pyime
kari'na ato'ke te kynaitan. 35 Amoro, aturu'po ta supara je'tun kyny'tan. Pyimano
kari'na wonumengary wepa'kary te man ituru'san wyino.”
36 Moro jako 'ne amy Tamusi auran uku'ponen Ana tatynen woryi kynakon moro
po. Mo'ko Aser parymbo Fanuel emyiry mo'ko kynakon. No'po'ko me terapa imero
kynakon. Amyija'ko me noro ta'ta oko-to'ima siriko tyinone tywaijembo me ky-
nakon. 37 Moro pa'po me te ino'ma iwaitopombo kynakon okupa'en-kari'na itu'ponaka

2:21 Levitikus 12:3, Lukas 1:31 **2:22** Levitikus 12:6-8 **2:23** Exodus 13:2,12 **2:32** Jesaja 42:6, 49:6, 52:10

okupa'en siriko iwairy taro terapa. Omima'pa iwaitopombo kynakon moro Tamusi auty wyino. Koko, kurita wararo Tamusi ety awongatopombo i'wa kynakon. Iwonematopombo kynakon. Tamusi 'wa auranatopombo kynakon. 38 Mo'ko wopy'po ro aporitonakaine. Irombo Tamusi ety awonga'po i'wa. Irombo mo'ko oma'senan poko pa'poro mo'karon yja'wan wyino Jerusalem ymbokary momo'namon erupakon.

39 Irombo pa'poro moro Tamusi nimeropo'po omenano wararo tywe'i'ma'san mero, iwerama'san rapa Galilea 'wa, moro tywaito'kon Nasaret 'wa. 40 Mo'ko pitani te kynetuwaro'makon. Aseme noro tywonumengapore kynaijakon. Tamusi kuranory imaro kynakon.

Jesus wairy rapa moro Tamusi auty ta

41 Siriko wararo mo'ko Jesus sano wytotopombo kynakon ijumy maro Jerusalem 'wa, mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'ma. 42 Irombo ainapatoro itu'ponaka oko siriko Jesus we'i'po mero, tamerykonymbo mero Jerusalem 'wa iwonuku'san rapa mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'ma. 43 Ewa'ma'ma'po mero, tywera-marykon a'mo'po i'waine rapa. Mo'ko myre'ko'ko Jesus wainopo'po te Jerusalem po mo'ko tyjumy, tysano nukuty'tory me. 44 Mo'karon tytorykon a'sakarykon maro te kynekano'satokon ijumy, isano. Iro ke ro o'win kurita tyto'san mero, upi ito'san mo'karon tomorykon ra'naka, mo'karon tynukutyrykon ra'naka enapa. 45 Anepory'pa tywe'i'san mero te, upi iwerama'san rapa Jerusalem 'wa.

46 Oruwa kurita iwe'i'san upiry poko. Irombo epory'po i'waine moro Tamusi auty ta. Mo'karon amepanamon ra'na tandy'po kynakon. I'waine kynepanamakon. Kyno-turupojakon enapa i'waine otykon poko. 47 Pa'poro mo'karon i'wa epanamatonon enumengapojakon imero moro tupu'pone iwairy, moro i'wa ejukurukon enapa. 48 Ene'po mero, poto me imero mo'ko ijumy, isano enuta'san. Irombo mo'ko isano wyka'po I'wa: “Koki, o'tono'me ko ero wara na'na poko me'i? Tanariry ta na'na ajupiry aropotyi, awu ajumy maro!” 49 Irombo ika'po i'waine: “O'tono'me ko kupiton? Papa auty ta ywairy man anukuty'pa ka'tu maiton?” 50 O'to pairo te ikary anukuty'pa kynatokon ty'waine.

51 Irombo iwo'pema'po imaroine Nasaret 'wa. Pa'poro o'to ikato'kon 'wa kynepana-makon. Mo'ko isano te pa'poro morokon otykon apyijakon tyturu'po ta. 52 Mo'ko Jesus te kynetuwaro'makon. Aseme noro tywonumengapore, typyne kynaijakon Tamusi embata, mo'karon kari'na embata enapa.

3

Johanes 'wa tamamin a'mory

1 Atone'pu siriko terapa Rome pono jopoto me Tiberius a'ta, Judea pono jopoto me Pontius Pilatus a'ta, Galilea pono jopoto me Herodes a'ta, Iturea pono jopoto me, Trakonitis pono jopoto me enapa mo'ko ipiry Filipus a'ta, Abilene pono jopoto me Lysanias a'ta, 2 mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon me Anas a'ta mo'ko Kajafas maro, Tamusi 'wa mo'ko Sakarias ymuru Johanes auramba'po moro iponomyn wo'i ta. 3 Irombo Johanes wytopoty'po pa'poro moro Jordan pato, ero ekarory ta: “Ajemamyrykon u'matoko! Asetykapotoko! Irombo Tamusi oja'wanykonymbo katan.”
4 Mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo Jesaja wykato'konymbo mero'san wara iwe'i'po:
Moro iponomyn wo'i ta amy ko'tatoto auran kynotanon: “Mo'ko Jopoto emary ika'toko.
Sapatoro morokon emary ytoko. 5 Pa'poro morokon nono ansikyry a'no'kata'ton.
Pa'poro wypy, pa'poro nono unsikyry kata'ton. Morokon oma wotu'mapotyry
sapatoro kynaitan. Morokon oma taratarary kaperota'ton. 6 Irombo pa'poro
kari'na moro Tamusi 'wa uta'no wyino tunendo'kon eneta'ton.”

2:39 Mateus 2:23 **2:41** Exodus 12:1-27, Deuteronomium 16:1-8 **2:52** 1 Samuel 2:26, Spreuken 3:4 **3:1** Mateus 3:1-12, Markus 1:1-8, Johanes 1:19-28 **3:4** Jesaja 40:3-5 (LXX)

7 Mo'karon kari'na apyimykon kyno'satokon i'wa asetykapo. Mo'karon 'wa ro
ikatopombo kynakon: “Yja'wangonymbo 'ne roten, noky ko moro o'toto Tamusi
erekuru wyino awetuwarikarykon man ekano'poi o'waine? 8 Ajemamyrykon u'ma'po
enepotoko. Aturu'san ta te kykaton: ‘Abraham na'na tamurumbo me man.’ Wykaje
irombo o'waine: Tamusi erokon topu kapyry taro man Abraham pajanymbo me. 9 Moro
wywy tyje terapa man moro wewe undy po. Pa'poro epepo'non wewe akotory kynaitan.
Wa'to taka ipapyry kynaitan.”
10 Irombo mo'karon kari'na apyimykon woturupo'san Johanes 'wa: “O'to ko iro ke
na'na naitan?” 11 Irombo ero wara Johanes 'wa ejuku'san: “Mo'ko oko tywo'mynen
o'win amy tywo'my ynen mo'ko iwo'mymyn 'wa. Mo'ko pyime tarepanen arepa amy
ynen mo'ko erepamyn 'wa.”
12 Mo'ko Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'i'namon wopy'san enapa asetykapo
i'wa. Mo'karon wyka'san ro i'wa: “Amepanen, o'to ko na'na naitan?” 13 Irombo Johanes
wyka'po i'waine: “Moro anamo'ikyrykon man pyrata ko'po kysamo'i'ton.”
14 Warinu pokonokon woturupo'san ro rypo i'wa: “Na'na rapa iro ke, o'to ko na'na
naitan?” Irombo ika'po i'waine: “Pyrata poko kari'na kysainakerengaton. Typo
roten kari'na kysemendoton, ipyratary apyito'me o'waine. Tawa'pore aitoko moro
ajemamingon epety poko.”
15 Mo'karon kari'na te mo'ko Mesias momo'satokon. Tyturu'san ta kynonumenga-
tokon inoro me pai mo'ko Johanes wairy poko. 16 Irombo Johanes wyka'po pa'poro
i'waine: “Awu tuna ke katykaton. Mo'ko yko'po pana'pe man inoro te kyno'san.
Isapatory etandy ymbokary pairo supija. Mo'ko ro Tamusi a'kary ke ajetykata'ton, wa'to
ke enapa.
17 Moro aresi pombokatopo aina terapa man. Irombo moro aresi werikatopo a'metan.
Irombo moro aresi kura'matan moro ikura'matopo auto ta. Morokon iwerirymbo
koro'katan te e'wutypyn roten wa'to ke.”
18 Pyime noro e'mapotyrykon ta moro iru'pyn oka ekari'sakon mo'karon kari'na
'wa. 19 Irombo te mo'ko poto 'su jopoto Herodes e'mapoty'po i'wa, mo'ko imo'wusary
Herodias poko. Pa'poro morokon inikapy'san yja'wangon otykon poko enapa Herodes
e'mapoty'po i'wa. 20 Itaka ro mo'ko Johanes aru'kapo'po i'wa moro yja'wangon kari'na
aru'katopo taka.

Jesus wosetykapory

21 Johanes 'wa paporo mo'karon kari'na etykary jako noro te, Jesus etyka'po enapa.
Irombo Tamusi 'wa auranary jako moro kapu wendaka'po. 22 Mo'ko Tamusi a'kary
wony'to'po itu'ponaka amy akukuwa eneke. Irombo kapu wyino amy auranano
wota'po: “Nipynen ymuru amoro mana. Yturu'po ewa'pory me ro mana.”

Jesus tangon etykon

23 Jesus 'wa tamamin a'mory jako, o'win-kari'na itu'ponaka ainapatoro siriko iwairy
taro kynakon. Mo'karon kari'na kynyjatokon mo'ko Josef ymuru me.
Josef Eli ymuru me tywaije man,
24 Eli Matat ymuru me tywaije man,
Matat Levi ymuru me tywaije man,
Levi Melki ymuru me tywaije man,
Melki Janai ymuru me tywaije man,
Janai Josef ymuru me tywaije man,
25 Josef Matatias ymuru me tywaije man,

3:7 Mateus 12:34, 23:33 **3:8** Johanes 8:33 **3:9** Mateus 7:19 **3:12** Lukas 7:29 **3:19** Mateus 14:3-4, Markus 6:17-18 **3:21** Mateus 3:13-17, Markus 1:9-11 **3:22** Genesis 22:2, Ware 2:7, Jesaja 42:1, Mateus 3:17, Markus 1:11, Lukas 9:35 **3:23** Mateus 1:1-17

Matatias Amos ymuru me tywaije man,
Amos Na'um, Na'um Hesli ymuru me tywaije man,
Hesli Nagai ymuru me tywaije man,
26 Nagai Ma'at ymuru me tywaije man,
Ma'at Matatias ymuru me tywaije man,
Matatias Seme'in ymuru me tywaije man,
Seme'in Josek ymuru me tywaije man,
Josek Joda ymuru me tywaije man,
27 Joda Joanan ymuru me tywaije man,
Joanan Resa ymuru me tywaije man,
Resa Serubabel ymuru me tywaije man,
Serubabel Sealtiel ymuru me tywaije man,
Sealtiel Neri ymuru me tywaije man,
28 Neri Melki ymuru me tywaije man,
Melki Adi ymuru me tywaije man,
Adi Kosam ymuru me tywaije man,
Kosam Elmadan ymuru me tywaije man,
Elmadan Er ymuru me tywaije man,
29 Er Josua ymuru me tywaije man,
Josua Elieser ymuru me tywaije man,
Elieser Jorim ymuru me tywaije man,
Jorim Matat ymuru me tywaije man,
Matat Levi ymuru me tywaije man,
30 Levi Simeon ymuru me tywaije man,
Simeon Juda ymuru me tywaije man,
Juda Josef ymuru me tywaije man,
Josef Jonan ymuru me tywaije man,
Jonan Eljakim ymuru me tywaije man,
31 Eljakim Melea ymuru me tywaije man,
Melea Mena ymuru me tywaije man,
Mena Matata ymuru me tywaije man,
Matata Natan ymuru me tywaije man,
Natan David ymuru me tywaije man,
David Isai ymuru me tywaije man,
32 Isai Obed ymuru me tywaije man,
Obed Boas ymuru me tywaije man,
Boas Salmon ymuru me tywaije man,
Salmon Nakson ymuru me tywaije man,
33 Nakson Aminadab ymuru me tywaije man,
Aminadab Admin ymuru me tywaije man,
Admin Arni ymuru me tywaije man,
Arni Hesron ymuru me tywaije man,
Hesron Peres ymuru me tywaije man,
Peres Juda ymuru me tywaije man,
34 Juda Jakob ymuru me tywaije man,
Jakob Isak ymuru me tywaije man,
Isak Abraham ymuru me tywaije man,
Abraham Tera ymuru me tywaije man,
Tera Nahor ymuru me tywaije man,
35 Nahor Serug ymuru me tywaije man,

Serug Re'u ymuru me tywaije man,
Re'u Peleg ymuru me tywaije man,
Peleg Eber ymuru me tywaije man,
Eber Sela ymuru me tywaije man,
36 Sela Kenan ymuru me tywaije man,
Kenan Arpaksad ymuru me tywaije man,
Arpaksad Sem ymuru me tywaije man,
Sem Noe ymuru me tywaije man,
Noe Lamek ymuru me tywaije man,
37 Lamek Metusale ymuru me tywaije man,
Metusale Henok ymuru me tywaije man,
Henok Jered ymuru me tywaije man,
Jered Mahalalel ymuru me tywaije man,
Mahalalel Kenan ymuru me tywaije man,
38 Kenan Enos ymuru me tywaije man,
Enos Set ymuru me tywaije man,
Set Adam ymuru me tywaije man,
Adam Tamusi ymuru me tywaije man.

4

Jesus u'kuru moro iponomyn wo'i ta

1 Tamusi a'kary 'wa tapyije Jesus werama'po moro Jordan wyino. Moro jako ro Tamusi
a'kary pori'tory ta itopoty'po moro iponomyn wo'i ta. 2 Oko-kari'na kurita moro po
iwe'i'po, mo'ko ewa'rumy tamuru 'wa tu'kuru ta. Morokon kurita endame'pa pairo
iwe'i'po. Moro pa'po me te ikumyry'po. 3 Irombo mo'ko ewa'rumy tamuru wyka'po I'wa:
“Tamusi ymuru me ro aja'ta iro ke, ero topu 'wa ajauranako iwonurimato'me perere
me.” 4 Irombo Jesus 'wa ejuku'po: “Tymero man:
Perere poko roten kari'na emamy'pa kynaitan.”

5 Irombo Jesus aro'po i'wa kawonaka. Ko'i roten imero pa'poro ero nono tu'ponokon
potonon jopotokon nundymary enepo'san i'wa Jesus 'wa. 6 Irombo mo'ko ewa'rumy
tamuru wyka'po I'wa: “Pa'poro erokon potonon aito'kon morokon ikuranorykon maro
ro ajainaka sytake. Erokon irombo yjainaka tyje man. Ynisanorymbo 'wa ro yry yjaina
man. 7 Iro ke ko'wu tokuna'po yjety awonga'poto o'wa, pa'poro ajotyry me kynaitan.”
8 Irombo Jesus 'wa ejuku'po: “Ero wara tymero man:
Ajopotory Tamusi po'ponaka roten mokunamatake. Mo'ko ety roten mawongatake.”

9 Irombo Jerusalem 'wa Jesus aro'po i'wa. Moro Tamusi auty retyry esipiry tu'ponaka
yry'po i'wa. Irombo ika'po I'wa: “Tamusi ymuru me ro aja'ta, ata'porongo ero wyino
po'ponaka. 10 Tymero irombo man:
Tamusi tapojongon emo'tan ajaijomato'me i'waine. 11 Awomarymbo apyita'ton,
apupuru aniwo'pa awaito'me topu pona.”

12 Irombo Jesus 'wa ejuku'po: “Moro Tamusi karetary kynganon:
Mo'ko Ajopotory Tamusi anu'ku'pa maitake.”

13 Irombo Jesus u'ku'ma'po mero ty'wa, inonda'po 'non mo'ko ewa'rumy tamuru 'wa.

Nasaret po Jesus urumenary

4:1 Mateus 4:1-11, Markus 1:12-13 **4:4** Deuteronomium 8:3 **4:8** Deuteronomium 6:13 **4:10** Ware 91:11-12
4:12 Deuteronomium 6:16

14 Irombo Tamusi a'kary pori'tory ta Jesus werama'po rapa Galilea 'wa. Moro
po ro pa'poro wararo ekary wota'po. 15 Emepato'konymbo i'wa kynakon morokon
iwota'nano'to'kon autokon ta. Pa'poro mo'karon auran etanamon 'wa ety awon-
gatopombo kynakon. 16 Irombo moro Nasaret, moro tywetuwaro'matopombo 'wa
itunda'po. Irombo tamerymbo me ro moro otare'matopo kurita ito'po moro Simosu
wota'nano'to'kon auto taka. Irombo awomy'po moro Tamusi karetary erupato'me.
17 Mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo Jesaja auranymbo mero'po kareta yry'po
i'waine ainaka. Irombo moro kareta karanga'po i'wa. Ero mero'po epory'po i'wa:
18 Tamusi a'kary ytu'po man. Irokero Tamusi 'wa tapyije wa mo'karon oty'non 'wa
amy iru'pyn oka ekari'nen me. Tamusi 'wa tapojoma wa mo'karon imy'san
'wa imbokarykon man ekari'to'me, mo'karon enu'non 'wa enutarykon man
ekari'to'me, sara'man amano taka mo'karon ikota'ma'san yto'me, 19 moro Tamusi
'wa tykuranory enepotopo siriko ekaroto'me enapa.

20 Ero erupa'ma'po mero ty'wa, moro kareta amemy'po rapa i'wa. Yry'po rapa
i'wa mo'ko pyitonano 'wa. Irombo iwotandy'mo'po. 21 Pa'poro moro Simosu
wota'nano'to'kon auto tano onunano kyno'po'sakon i'wa. Irombo ko'wu Jesus wyka'po
i'waine: “Erome ro moro aneta'san ynerupa'po kyno'ka'san.” 22 Irombo pa'poro
mo'karon epanamatonon 'wa iporo moro auran wairy ekarity'po. Moro auran kura-
nory 'wa imero poto me enutano'po'san. Irombo ika'san: “Mo'ko Josef ymuru kapyn
mo'se nan?”
23 Irombo Jesus wyka'po i'waine: “Ero kari'na wykatopo pa'me ro awykarykon man
suku'sa y'wa: ‘Apino'nen, aseke opino'ko! Pa'poro morokon na'na neta'san Kafaraum
po anikapy'san otykon ero awomatopombo po enapa ika'ko.’ ” 24 Ika'po te: “Ita'ro pore,
amy pairo Tamusi auran uku'ponen isano'pambo man moro tywetuwaro'matopombo
aitopo po. 25 Yjauran irombo amyikatoko. Elia jako pyime inongepy'san tywaije
mandon mo'ko Israel pajanymbo ra'na. Moro jako ro oruwa siriko itu'ponaka o'win-
to'ima nuno moro kapu tatapuje tywaije man. Pa'poro ero nono tu'po poto 'su kumyno
tywaije man. 26 Ise'me te Elia anemoky'pa Tamusi tywaije man amy pairo 'wa. Amy
Sarefat pono inongepy'po 'wa roten Tamusi 'wa tomo'se tywaije man, moro aitopo
Sidon wyinonaka. 27 Mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo Elisa jako ko'wu pyime
areky pangon tywaije mandon mo'ko Israel pajanymbo ra'na. Amy pairo te ikura'ma'pa
tywaije man. Mo'ko Sirie pono Na'aman roten iru'pa rapa tyje tywaije man.”
28 Moro wara ikary eta'po mero ty'waine, pa'poro moro Simosu wota'nano'tokon
auto tanokon wore'ko'san imero. 29 Awomy'san. Irombo imoma'po i'waine moro
tywaito'kon wyino. Moro tywaito'kon apo'ny wypy eme'tairy 'wa ro aro'po i'waine,
po'ponaka emato'me. 30 Ira'naine ro te Jesus wyto'po moro wyino.

Jesus 'wa ewa'rumy momary

31 Irombo moro Galilea tano aitopo Kafaraum 'wa iwo'pema'po. Moro po ro
emepa'san i'wa morokon otare'mato'kon kurita. 32 Morokon i'wa emepato'kon 'wa
imero poto me enutano'po'san, amy poto 'su jopoto wara imero auranary ke.
33 Moro Simosu wota'nano'to'kon auto ta ro amy yja'wan akywano pan wokyry
kynakon. Mo'ko ko'ta'po ro mo'ja imero: 34 “O'tono'me 'ne ko na'na poko man, se,
Nasaret pono? Na'na uta'ka ka'tu mopyi? Suku'sa noky me awairy. Amoro 'ne ro
mo'ko Tamusi wyinono me mana!” 35 Irombo apo'tun pe Jesus 'wa e'ma'po: “Ity'me aiko!
Epa'kako mo'ko wyino!” Irombo owarira'naka imero mo'ko yja'wan 'wa mo'ko wokyry
ema'po. Irombo iwepa'ka'po iwyino. Amy o'to pairo anyry'pa iwe'i'po.

4:14 Mateus 4:12-17, Markus 1:14-15 **4:16** Mateus 13:53-58, Markus 6:1-6 **4:18** Jesaja 61:1-2 (LXX) **4:24** Johanes 4:44 **4:25** 1 Koningen 17:1 **4:26** 1 Koningen 17:8-16 **4:27** 2 Koningen 5:1-14 **4:32** Markus 1:21-28 **4:32** Mateus 7:28-29

36 Pa'poro kari'na we'naranga'san. Ase'wa ika'san: “Otypan auranano ko moro nan?
Jopoto wara kore imero mo'karon yja'wangon akywano poko napo'tunapo'sa, ran!
Irombo kore nepa'katon, ran!” 37 Irombo moro inikapy'po ekary wotaripapy'po pa'poro
morokon moro ponokon aito'kon wararo.

Jesus 'wa je'tun pangon kura'mary

38 Irombo Jesus awomy'po moro Simosu wota'nano'to'kon wyino. Simon auty 'wa
ito'po. Mo'ko Simon y'menoty je'tun pan komyinano pe kynakon. Iwoturupo'san i'wa
epano'to'me. 39 Irombo eponaka Jesus wonsuma'po. Moro komyinanombo e'ma'po
i'wa. Irombo moro komyinanombo wyto'po iwyino. O'win wytory mo'ko woryi
awomy'po. Upa'san terapa i'wa.
40 Irombo weju wo'myry mero pa'poro kari'na 'wa mo'karon ukuty'pa 'ne roten anyky
pangon ta'sakarykon enepy'san I'wa. Iwe'i'san mero tainary yry'po I'wa itu'ponakaine.
Ikura'ma'san rapa I'wa. 41 Pyime kari'na wyino tyko'keine imero yja'wangon akywano
wepa'ka'san enapa. Kyngatokon: “Tamusi ymuru amoro mana!”
Jesus 'wa te apo'tun pe e'ma'san. Anauranano'po'paine pairo iwe'i'po, mo'ko Mesias
me tywairy ukutyry ke i'waine.

Moro iru'pyn oka ekarory Galilea po

42 Emamy'po mero iwepa'ka'po. Amy iponomyn 'wa ito'po. Moro jako ro mo'karon
kari'na apyimykon kynupijatokon. Irombo itunda'san I'wa. Itory pona tywyinoine
kyna'kotojatokon. 43 Ika'po te i'waine: “Morokon amykon terapa aito'kon po enapa
moro Tamusi nundymary ekapory ekarityry y'wa man. Moro waton me ro irombo
tomo'se wa.”
44 Irombo morokon Judea ponokon Simosu wota'nano'to'kon autokon ta moro iru'pyn
oka ekarory aropoty'po i'wa.

5

Jesus mo'karon woto pokonokon maro

1 Irombo moro Genesaret wyinono tuna juwembory esi'wo mo'karon kari'na apyimy
moro Tamusi auranymbo etakon. Iwotunsi'korykon mero tytu'ponaka, 2 Jesus 'wa oko
kurijara wo'kima'san ene'san. Mo'karon woto pokonokon tywo'ka kynatokon morokon
kurijara wyino. Tysipirykon ku'mi'satokon. 3 Irombo Jesus wotaru'ka'po moro o'win
amy kurijara taka. Simon kurijarary moro kynakon. Irombo Jesus woturupo'po Simon
'wa a'si 'ko moro tykurijarary emo'to'me i'wa ira'naka. Ita tandy'po ro mo'karon kari'na
apyimy emepakon.
4 Tauranary poko taikepy'po mero, ika'po Simon 'wa: “Epa'kako ira'naka. Irombo
woto poko asipirykon ipa'toko.” 5 Irombo Simon 'wa ejuku'po. Ika'po: “Amepanen,
pa'poro ero koko na'na wo'mika'po se'me, amy nokymbo ro anapo'i'pa na'na ne'i.
Ajauran poko te erokon sipi sipa'take.”
6 Moro wara tywe'i'san mero, moky imero woto apo'i'san i'waine. Morokon isipirykon
imero kyno'sekakon rypo. 7 Irombo mo'karon moro kurijara akono tanokon tamamin-
gon a'sakarykon apomapoty'san i'waine tapano'seine iwo'toko'me. Irombo iwopy'san.
Okororo morokon kurijarakon a'no'ka'san i'waine. Kynotu'mu'satokon rypo.
8 Moro ene'po mero te ty'wa, tokuna'po Simon Petrus woma'po Jesus po'ponaka.
Ika'po: “Jopoto, i'tango ywyino. Tyja'wange irombo wa.” 9 Mo'karon woto apyimy
apo'i'po 'wa enutano'po'po pa'poro mo'karon ta'sakarykon maro. 10 Sebedeus ymu-
rukon Jakobus, Johanes enuta'san enapa poto me imero. Mo'karon ro mo'ko Simon
emaminary a'sakarykon me kynatokon. Irombo Jesus wyka'po Simon 'wa: “Kytety'kai!

4:38 Mateus 8:14-17, Markus 1:29-34 **4:42** Markus 1:35-39 **5:1** Mateus 4:18-22, Markus 1:16-20 **5:1** Mateus 13:1-2, Markus 3:9-10, 4:1 **5:5** Johanes 21:3 **5:6** Johanes 21:6

Erombo wyino kari'na apyiry poko maitake.” 11 Morokon kurijara awo'nuku'san mero
ty'waine maponaka, pa'poro totyrykonymbo nonda'san i'waine. Jesus wena'po ta
terapa ito'san.

Jesus 'wa amy areky pan kura'mary

12 Irombo amy moro pono aitopo ta Jesus a'ta, amy areky na'no'ka'po wokyry moro
po kynakon. Jesus ene'po mero ty'wa, tombata'po iwoma'po. Jesus 'wa iwe'pima'po:
“Jopoto, i'se aja'ta, ykura'mary taro mana.” 13 Irombo Jesus 'wa tainary tynga'po.
Apo'i'po i'wa. Ika'po: “Ekura'mako rapa iro ke.” Irombo o'win wytory moro
erekyrymbo utapy'po.
14 Irombo ika'po i'wa, amy pairo 'wa anekarity'pa iwaito'me. Ikapo: “Asenepotango
te mo'ko Tamusi pokono 'wa. Moro awekura'ma'po poko mo'ko Moses wykatopombo
yko Tamusi 'wa, Tamusi emamina'po amyikato'me i'waine.”
15 Ise'me te wararo 'ne ka'tu rapa Jesus ekary wotaripapy'po. Irombo pyime kari'na
apyimykon wota'nanopy'san ekosa auran etato'me, tanykyrykonymbo kato'me enapa
i'wa. 16 Jesus wytotopombo te kynakon ipono'non 'wa. Moro po ro Tamusi 'wa
auranatopombo kynakon.

Amy iwajakuta'po kura'mary

17 Amy kurita Jesus mo'karon ata'nanopy'san emepatokon. Amykon Farise amykon
omenano mero'po poko amepanamon maro moro po tandy'po kynatokon. Pa'poro
morokon Galilea tanokon aito'kon wyino, morokon Judea tanokon aito'kon wyino,
Jerusalem wyino enapa moro 'wa tywota'nano'se kynatokon. Tamusi pori'tory Jesus
maro kynakon mo'karon je'tun pangon kura'mato'me.
18 Irombo te amykon wokyryjan 'wa amy iwajakuta'po wokyry enepy'po ipaty tu'po
ro. A'mykary u'ku'po rypo i'waine, Jesus po'ponaka yto'me ty'waine. 19 Tunsi'ke
mo'karon kari'na apyimy wairy ke, a'mykary upi'po i'waine. Irombo moro auto
re'taka iwonuku'san. A'si 'ko moro auto aputymbo ka'po mero ty'waine, ipaty tu'po
ro mo'ko iwajakuta'po eny'topo'po i'waine owarira'naka Jesus po'ponaka. 20 Moro
i'waine poto me Tamusi amyikary enery ke ty'wa, Jesus wyka'po: “Ty'wo, morokon
oja'wanykonymbo tyka man.”
21 Irombo mo'karon Tamusi karetary uku'namon wyka'san mo'karon Farise maro:
“Noky 'ne ko mo'se nan, mo'se Tamusi ety jamikanen? Noky aina ko yja'wan me e'i'san
kary nan? Tamusi aina roten kapyn?”
22 Moro wara te iwonumengarykon ukuty'po mero ty'wa, ejuku'san Jesus 'wa: “O'to
ko mykaton aturu'san ta? 23 Otypan ko ija roten nan? Awykary mo'se iwajakuta'po
'wa ‘Oja'wanykonymbo tyka man.’? Awykary te ka'tu ‘Ajawongo. Itango.’? 24 O'po'toko,
muku'to'se me mo'ko kari'na ymuru aina moro yja'wan me e'i'po kary wairy ero nono
tu'po.”
Irombo ika'po mo'ko iwajakuta'po 'wa: “Ajawongo amoro. Apaty anungo. I'tango
ajauty 'wa.”
25 Irombo inenerykon me ro o'win wytory awomy'po. Moro typatymbo anumy'po
i'wa. Irombo tauty 'wa ito'po, Tamusi ety awongary ta. 26 Pa'poro imero
iwe'naranga'san. Tamusi ety awonga'po imero i'waine. Poto me tywety'karykon ta
ika'san: “Atukuty'non otykon erome kyseneton.”

Jesus 'wa Levi ko'mary

27 Morombo wyino kurandonaka tyto'po mero, mo'ko Rome pono jopoto ekataka
pyrata amo'i'nen Levi tatynen ene'po Jesus 'wa. Levi tandy'po kynakon moro pyrata

5:12 Mateus 8:1-4, Markus 1:40-45 **5:14** Levitikus 14:1-32 **5:17** Mateus 9:1-8, Markus 2:1-12

amo'i'topo auto po. Irombo Jesus wyka'po i'wa: “O'ko ywena'po ta.” 28 Irombo Levi
awomy'po. Pa'poro otymbo nonda'po i'wa. Jesus wena'po ta terapa ito'po.
29 Irombo Levi 'wa amy poto 'su endameno ka'po'po tauty ta Jesus ewa'mato'me.
Pyime imero mo'ko Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'i'namon tywo'se kynatokon.
Pyime enapa amykon roten kari'na imaroine kynendamejatokon. 30 Irombo mo'karon
Farise 'wa, mo'karon Tamusi karetary uku'namon 'wa enapa toruwarykon enepy'po
mo'karon Jesus nemeparykon 'wa. Ika'san: “O'tono'me ko mendamejaton mo'ko
Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'i'namon maro, mo'karon tyja'wangamon maro
enapa?”
31 Irombo Jesus 'wa ejuku'san: “Anyky'non amy tapino'namon anupi'pa mandon.
Je'tun pangon te amy tapino'namon upijaton. 32 Tamamboramon ko'ma opy'pa we'i.
Mo'karon tyja'wangamon ko'ma te wopyi, tamamyrykon u'mato'me i'waine.”

Onemano

33 Irombo Jesus 'wa ika'san: “Mo'karon Johanes nemeparykon, mo'karon Farise
nemeparykon enapa o'kapyn roten kynonematon, Tamusi 'wa otykon poko tywoturu-
porykon ta. Mo'karon anemeparykon te ko'wu kynendamejaton roten.”
34 Jesus wyka'po i'waine: “Mo'karon oko amykon aimytonon ewa'manamon enema-
pory taro 'kare mandon, mo'ko pytatoto a'ta ekosaine? 35 Amy jako te mo'ko pytatoto
pinata'ton iwyinoine. Irombo mero kynonemata'ton.”
36 Amy enapa onumengatopo auranano ekarity'po i'wa i'waine: “Amy pairo kari'na
amy asery wo'mynano aniseka'pa man, amy ipunu'po ato'to'me amy penato'po
wo'mynanombo pokonaka. Ijako moro asery wo'mynano any'matan. Moro penato'po
'wa waty ro rypo moro asery wo'mynano punu'po kynaitan.
37 Amy pairo kari'na enapa asery winu anije'nyndo'pa man penato'san tonomy
pi'sanymbo kapy'san ke. Ijako moro asery winu morokon tyje'nykonymbo sekatan.
Irombo kynotakamatan moro winu. Morokon ije'nykonymbo kynotany'mata'ton.
38 Asery winu yry te man asery ije'ny taka.
39 Amy pairo kari'na enapa asery winu 'se'pa man, penato enyry'poto ty'wa. Kyn-
ganon irombo: ‘Moro penato winu iru'pa 'ne ka'tu rapa man.’ ”

6

Jesus moro otare'matopo kurita maro

1 Amy otare'matopo kurita Jesus kyny'sakon morokon awasi paty ta. Moro jako
ro mo'karon inemeparykon morokon awasi ejakatokon. Morokon epery ena'to'me
ty'waine, tainarykon ke kynakatokon.
2 Irombo te amykon Farise wyka'san: “O'tono'me ko moro otare'matopo kurita
tykapymy waty oty mika'saton?”
3 Irombo Jesus 'wa ejuku'san: “O'to mo'ko David we'i'po anerupa'pa mandon, moro
kumyno ta ta'ta mo'karon ta'sakarykon maro? 4 Moro Tamusi auty taka tywo'my man.
Morokon Tamusi embata yry'san perere typina i'wa man. Tana'se i'wa man. Mo'karon
ta'sakarykon enapa tupa i'wa mandon ike. Morokon perere enapyry waty man amy
typono roten kari'na 'wa. Mo'karon Tamusi pokonokon 'wa roten te enapyry man.”
5 Irombo Jesus wyka'po i'waine: “Mo'ko kari'na ymuru moro otare'matopo kurita
jopotory me man.”
6 Irombo amy terapa otare'matopo kurita Jesus wo'my'po moro Simosu
wota'nano'to'kon auto taka. Irombo kynemepatokon. Moro jako ro amy apo'tun
wyino ainamiriri'ta'po wokyry moro po kynakon.

5:27 Mateus 9:9-13, Markus 2:13-17 **5:30** Lukas 15:1-2 **5:33** Mateus 9:14-17, Markus 2:18-22 **6:1** Mateus 12:1-8, Markus 2:23-28 **6:1** Deuteronomium 23:25 **6:3** 1 Samuel 21:1-6 **6:4** Levitikus 24:9 **6:6** Mateus 12:9-14, Markus 3:1-6

7 Mo'karon Tamusi karetary uku'namon, mo'karon Farise enapa tuwaro kynatokon.
Moro otare'matopo kurita ikura'mary enery 'se kynatokon i'wa, emendoto'me ty'waine.
8 Jesus te iwonumengarykon uku'sakon. Irombo ika'po mo'ko ainamiriri'ta'po
'wa: “Ajawongo. O'ko 'ne owarira'naka.” Irombo awomy'po. Owarira'naka ito'po.
9 Irombo Jesus wyka'po i'waine: “Amy oty poko waturupoja o'waine. Iru'pa nan moro
otare'matopo kurita aja'sakary poko iru'pa awairy, yja'wan me ipoko awairy te ka'tu?
Iru'pa nan moro otare'matopo kurita amy aja'sakary rombyrymbo awongary o'wa,
iromo'kapory te ka'tu o'wa?” 10 Pa'poro i'waine Jesus wo'poty'po. Irombo ika'po mo'ko
wokyry 'wa: “Ajainary ityngako!” Moro tainary tynga'po i'wa. Iru'pa rapa moro ainary
we'i'po.
11 Mo'karon Tamusi karetary uku'namon, mo'karon Farise enapa wore'ko'san te
imero. Ase'wa iworupa'san o'to Jesus yry man poko.

Jesus mo'karon tynemeparykon maro

12 Moro jako noro Jesus wonuku'po moro wypy tu'ponaka tauranato'me Tamusi 'wa.
Tauranary emanga'po i'wa Tamusi 'wa. 13 Emamy'po mero, mo'karon tynemeparykon
ko'ma'san i'wa ty'wa. Iwyinoine ro ainapatoro itu'ponaka oko amykon yry'san i'wa
typo. Mo'karon ejatojakon enapa apojonanokon me. 14 Mo'karon etykon ro kyna-
tokon: Simon (Petrus me enapa Jesus kynejatojakon), ipiry Andreas, Jakobus, Johanes,
Filipus, Bartolomeus, 15 Mateus, Tomas, mo'ko Alfeo ymuru Jakobus, Simon (mo'ko
o'wo'matonon a'sakarymbo me enapa kynejatojatokon), 16 mo'ko Jakobus ymuru Judas,
Judas Iskariot (mo'ko 'wa ro Jesus takarama man).

Pyime kari'na kura'mary

17 Irombo Jesus wo'pema'po imaroine moro wypy wyino. Amy ipipakyry po
iporopy'po. Moky imero inemeparykon moro po imaro kynatokon. Amy kari'na
apyimy tam'pokory enapa tywo'se kynakon pa'poro morokon Judea tanokon aito'kon
wyino, Jerusalem wyino, morokon parana wyinonokon aito'kon Tyrus, Sidon wyino
enapa. 18 I'wa tywo'se kynatokon epanama, tanykyrykonymbo wyino ekura'mapo
enapa. Mo'karon yja'wangon akywano naki'marykon wekura'ma'san rapa. 19 Pa'poro
imero mo'karon kari'na apyimy i'tu'kary 'se kynakon pa'poro ikura'marykon ke i'wa
moro tywyino epa'katoto pori'tonano ke.

Oko undy kari'na wairy

20 Irombo iwo'poty'po mo'karon tynemeparykon 'wa. Ika'po:
“Sara'me 'ne janon maita'ton, amyjaron oty'pambo aitonon! O'wanokon me ro irombo
moro Tamusi nundymary man.
21 Sara'me 'ne janon maita'ton, amyjaron erome kumytonon! Maimeta'ton irombo.
Sara'me 'ne janon maita'ton, amyjaron erome atamotonon! Ajauwata'ton irombo.”

22 “Sara'me 'ne janon maita'ton, mo'ko kari'na ymuru upu'po me mo'karon kari'na
'wa ajenonopyrykon jako, amomarykon jako, ajejurukon jako, ajetykon emapory jako
yja'wan atywano wara. 23 Irokon wo'kapyry jako, tawa'pore aitoko me. Ajewa'porykon
nuwan. Moro ajepetykon irombo poto me man kapu ta. Iwara enapa irombo mo'karon
Tamusi auran uku'ponamonymbo tykota'ma tywaije mandon mo'karon eromenokon
tangonymbo 'wa.
24 “Je'tun pe pore te kynaitan o'waine, typyratakamon! Aturu'san andy'moto'kon
irombo mapo'i'ma'ton terapa. 25 Je'tun pe pore kynaitan o'waine, erome asiwo'tatonon!
Akumyrykon irombo awota'ton. Je'tun pe pore te kynaitan o'waine, erome
auwapo'tonon! Kata'mato 'ne irombo maita'ton. 26 Je'tun pe pore kynaitan o'waine,

6:12 Mateus 10:1-4, Markus 3:13-19 **6:17** Mateus 4:23-25 **6:20** Mateus 5:1-12 **6:22** 1 Petrus 4:14 **6:23** 2 Kronieken 36:16, Apojoma'san 7:52

pa'poro kari'na 'wa iru'pa ajekarityrykon jako. Iwara enapa irombo mo'karon Tamusi auran uku'ponen waikamon iru'pa takari'se mandon mo'karon itangonymbo 'wa.”

Ajenono'nen pynary

27 “O'waine te, epanamatonon me, wykaje: Ajenono'namon ipynatoko. Mo'karon tyturu'san ta ajapyinamon poko iru'pa aitoko. 28 Mo'karon ajany'manamon ikuranondotoko. Mo'karon mene ajejunamon poko Tamusi 'wa ajauranatoko.

29 “Mo'ko apasapaikanen wyinonaka moro apasary akono enapa u'mako. Mo'ko itu'pono awo'my pinanen 'wa moro upi'nono awo'my pinary enapa kysa'kotoi. 30 Pa'poro mo'karon o'wa e'pimatonon 'wa inisanorykon yko. Ajotyrykonymbo pinanen 'wa kytoturupoi morokon otykon poko. 31 Mo'karon kari'na 'wa ajenarykon 'se awairykon wara enapa mo'karon kari'na enatoko.

32 “Mo'karon apynanamon pynary jako o'waine, otypan iru'pyn oty ko moro nan? Mo'karon tyja'wangamon kari'na enapa irombo mo'karon typynanamon pynaton. 33 Iru'pa mo'karon iru'pa ajenanamon enary jako o'waine, otypan iru'pyn oty ko moro nan? Mo'karon tyja'wangamon kari'na irombo moro wara enapa kynaijaton. 34 Mo'karon oty y'petakamanamon me anekanopyrykon 'wa oty a'kupory jako o'waine, otypan iru'pyn oty ko moro nan? Mo'karon tyja'wangamon kari'na enapa totyrykon a'kupojaton tyja'wangamon kari'na 'wa, i'petakan apyito'me rapa ty'waine.

35 “Mo'karon ajenono'namon te ipynatoko! Iru'pa enatoko! Ajotyrykon a'kupotoko i'waine. Yry rapa kysimomo'ton. Moro moro wara awe'i'san epety ro poto me kynaitan. Mo'ko inorombo ro kawono y'makon me maita'ton. Mo'ko enapa irombo mo'karon tynapo'i'san iru'pyn oty poko tawa'porykon anenepo'non enanon iru'pa. Mo'karon yja'wangon kari'na enanon ro rypo iru'pa.

36 “Kotano enetoko, mo'ko kapu tano ajumy 'wa kotano enery wara. 37 Aja'sakarykon kysemendoton. Irombo emendo'paine maita'ton. Aja'sakarykon u'tano me amy oty kysekari'ton. Irombo aju'tano me amy oty ekarity'pa kynaitan. Yja'wan me aja'sakarykon we'i'san ikatoko. Irombo yja'wan me awe'i'san kyno'katan. 38 Otykon ytoko. Irombo otykon mapyita'ton. Otykon mapyita'ton u'kutopo ta taky'ka me, tysekesekema me, tu'pese'ke imero. Moro ana'kurukon oty u'kutopo ke enapa otykon u'kuta'ton o'waine.”

39 Amy onumengatopo auranano ekarity'po enapa i'wa i'waine:

“Amy enupyn amy enupyn arory taro nan? Okororo oma'pa naita'ton amy nono atory taka?

40 “Amy omepatoto mo'ko tamepanen ko'po e'i'pa man. Pa'poro kari'na te tywomepa'ma'po mero mo'ko tamepanen wara kynaitan.

41 “O'tono'me ko mo'ko aja'sakary enuru aki'manen wewe pisara'po poko mo'po'san? Moro aseke ajenuru aki'manen wakapu anene'pa te mana. 42 One wara ko mo'ko aja'sakary 'wa mykatan ‘Ito'my, o'ko 'ne, moro wewe pisara'po sika'se me ajenuru wyino,’ moro aseke ajenuru tano wakapu anene'pa aja'ta? Tonapiren 'ne roten! Moro wakapu na'nen ikako aseke ajenuru wyino! Irombo mero iru'pa mo'po'take moro aja'sakary enuru tano wewe pisara'po kato'me o'wa.”

Kurano yja'wan maro

43 “Amy iru'pyn wewe irombo yja'wangonymbo me epeta'pa man. Iwara enapa amy yja'wanymbo wewe kurangon me epeta'pa man. 44 Pa'poro wewe uku'san kari'na epery poko. Kari'na irombo moro oroi epery anipoty'pa man takyramon itupu wyino. Moro winu me tykapymy wonatopo anipoty'pa enapa man paremuru wyino.

6:27 Mateus 5:38-48, 7:12 **6:31** Mateus 7:12 **6:37** Mateus 7:1-5 **6:39** Mateus 15:14 **6:40** Mateus 10:24-25, Johanes 13:16, 15:20 **6:43** Mateus 7:16-20, 12:33-35 **6:44** Mateus 12:33

45 “Mo'ko iru'pyn kari'na moro kurano je'ny tyturu'po wyino kurano pa'kanon. Mo'ko
yja'wan kari'na ko'wu moro tyja'wany je'ny wyino yja'wan oty pa'kanon. Moro kari'na
turu'po tano wotakamary irombo indary wyino kyno'san.”

Aneta'po kapyry

46 “O'tono'me ko Jopoto me kajatopo'saton, moro o'to ywykary wara waty aja'taine?
47 Noky wara pa'poro mo'karon y'wa o'tonon, mo'karon yjauran 'wa epanamatonon,
irombo moro tyneta'san ka'namon wairy senepoja o'waine. 48 Amy auto amynen wara
mandon. Koro'naka moro sakau amikanon. Topu tu'po moro apo'ny ka'san. Ikuma'po
mero, moro tuna apeiny kyno'wojan moro auto pona. Anisakama'pa pairo te man,
iru'pyn me tamy iwairy ke. 49 Mo'ko y'wa epanamatoto, irombo morokon tyneta'san
wara e'i'pa aitoto, amy sakau tu'po apo'ny'ma tauty amynen wara man. Moro tuna
apeiny kyno'wojan moro auto pona. Irombo o'win wytory moro autombo kynomanon.
Pa'poro imero kyno'tororokanon.”

7

Mo'ko warinu pokonokon jopotory

1 Taurana'ma'po mero mo'karon kari'na 'wa, Kafaraum taka iwo'my'po. 2 Irombo
te amy Rome pono warinu pokonokon jopotory nipynary ipyitory mene je'tun pe
kynakon. Kyniromo'sakon terapa. 3 Jesus ekary etary ke ty'wa, amykon uwapoto'san
Simosu emoky'san i'wa Jesus 'wa, iwoturupoto'ko'me, mo'ko typyitory epano'se
iwo'to'me irombyry pona.
4 Tytunda'san mero Jesus 'wa, iwe'pima'san imero. Ika'san: “Epanopyry o'wa iru'pa
man. Kypynaton irombo. Simosu pynanon, wykaje irombo. 5 Moro kywota'nano'to'kon
auto ro rypo kakatakaine tamypo i'wa man.”
6 Irombo Jesus wyto'po imaroine. Tyse waty iwe'i'po mero te moro auto wyino,
mo'ko jopoto 'wa amykon ta'sakarykon emoky'san I'wa, tauranymbo ekari'se: “Jopoto,
kyto'mikai! Uwam'po watapoja yjauty taka awo'myto'me. 7 Iro ke ro aseke ywopyry
'se'pa we'i o'wa. Ajauranako roten te mo'ko ypyitory waito'me iru'pa rapa. 8 Awu
ro rypo jopoto nundymary me wa. Ynundymarykon me rapa warinu pokonokon
mandon. Amy 'wa ywyka'poto: ‘I'tango!’ kyny'san. Amy 'wa rapa ywyka'poto: ‘O'ko
'ne!’ kyno'san. Ypyitory 'wa ywyka'poto: ‘Ero ika'ko!’ kynika'san.”
9 Moro eta'po mero, Jesus enuta'po imero. Tywotu'ma'po mero, mo'karon tyweke-
nanamon kari'na apyimy 'wa ika'po: “Wykaje o'waine, mo'karon Israel pajanymbo
ra'na mo'sepan Tamusi amyikanen anepory'pa pairo we'i.”
10 Irombo auto 'wa tytunda'san mero rapa, iru'pa terapa mo'ko pyitonano epory'po
mo'karon apojonanokonymbo 'wa.

Mo'ko Nain pono pyito

11 Akore'pe 'ne waty morombo wyino amy Nain tatynen aitopo 'wa Jesus wyto'po
mo'karon tynemeparykon maro. Amy kari'na apyimy wyto'po enapa imaro.
12 Itundary jako 'ne moro aitopo penary 'wa, mo'karon kari'na amy akepy pa'katokon.
O'win'konombo tysano y'me mo'ko kynakon. Isano tyinonge'se terapa kynakon. Moky
imero moro aitopo tanokon imaro kyny'satokon.
13 Mo'ko isano ene'po mero ty'wa, poto me imero mo'ko Jopoto 'wa ikotanory ene'po.
Ika'po i'wa: “Kytotamoi koro.” 14 Irombo moro akepy arotopo 'wa ito'po. Apo'i'po i'wa.
Mo'karon akepy aronamon poropy'san. Irombo ika'po: “Koki, wykaje o'wa, ajawongo
rapa!” 15 Irombo mo'ko iromby'po awomy'po. Tandy'po iwe'i'po. Tauranary a'mo'po
i'wa rapa. Irombo Jesus 'wa yry'po rapa isano 'wa. 16 Pa'poro imero iwe'naranga'san.
Poto me imero Tamusi ety awonga'po i'waine. Ika'san: “Amy poto 'su Tamusi auran

6:45 Mateus 12:34 **6:46** Mateus 7:24-27 **7:1** Mateus 8:5-13

uku'ponen kyra'nakaine nopyi! Tamusi typyitorykon etawai." 17 Moro ekary wotari-
papy'po ro pa'poro morokon Judea wyinonokon aito'kon wararo.

Mo'ko kari'na etykanen Johanes napojoma'san

18 Mo'ko Johanes 'wa pa'poro morokon otykon eta'san mo'karon tynemeparykon
wyino.* 19 Irombo oko amykon ko'ma'san i'wa ty'wa. Mo'karon emoky'san ro i'wa
mo'ko Jopoto 'wa aturupo: "Mo'ko o'toto manombo amoro man? Amy terapa momo'tan
te ka'tu na'na?" 20 Tytunda'san mero Jesus 'wa, mo'karon wokyryjan wyka'san: "Mo'ko
kari'na etykanen Johanes na'na emokyi o'wa, aturupo: 'Mo'ko o'toto manombo amoro
man? Amy terapa momo'tan te ka'tu na'na?' "
21 Moro jako 'ne ro Jesus pyime je'tun pangon kura'makon anykyrykon wyino,
aki'manamon otykon wyino, akyrykonymbo wyino. Pyime enapa enu'non
enutano'pojakon rapa. 22 Irombo Jesus 'wa ejuku'san: "Morokon anene'san,
aneta'san enapa ekari'tandoko Johanes 'wa. Enu'nonymbo kyno'po'saton rapa.
Iwajakuta'sanymbo kyny'saton. Areky pangonymbo kynekura'maton rapa.
Ipana'nonymbo kynipanataton. Iromby'sanymbo kynawonjaton. Mo'karon omi
tanokon amy iru'pyn oka etaton. 23 Sara'me 'ne janon kynaitan mo'ko ypoko
ataki'mapyn."
24 Mo'karon Johanes apojongon wyto'san mero rapa, mo'ko Johanes poko mo'karon
kari'na apyimykon erupary a'mo'po Jesus 'wa: "Oty ene ko mytoton moro iponomyn
wo'i taka? Amy pepeito ne'wujukuru itupu ene ka'tu? 25 Oty ene ko iro ke mytoton?
Amy iru'pyn tymi'mi'ken wo'mynano tano wokyry ene ka'tu? Mo'karon tapenamon
wo'mynano tanokon waino pangon kari'na te 'kuru morokon potonon auto ta mandon.
26 Oty ene 'ne ka'tu ko iro ke mytoton? Amy Tamusi auran uku'ponen ene ka'tu? A'a,
wykaje o'waine, amy Tamusi auran uku'ponen ko'pono ene 'ne ka'tu rapa! 27 Mo'ko
poko ro tymero man:
"Eneko, yjapojon semo'sa ajuwapo. Mo'ko ro moro ajemary ka'tan awytory mero."

28 "Wykaje o'waine, mo'karon woryijan uwembo wyino oma'san ra'na amy pairo
e'i'pa man Johanes ko'po. Ise'me te mo'ko ko'waronombo moro Tamusi nundymary
tano poto me man iko'po.
29 "Moro Johanes auran eta'po mero, pa'poro mo'karon kari'na, mo'karon Rome pono
jopoto ekataka pyrata amo'i'namon enapa tywosetykapo i'wa mandon. Iwara ro moro
Tamusi wonumengary tawa'ma i'waine man. 30 Mo'karon Farise te mo'karon omenano
mero'po uku'namon maro Johanes 'wa asetykapo'pa tywaije mandon. Iwara ro moro
ty'wanokon Tamusi nisanory ematon.
31 "Otypan oty wara ko iro ke mo'karon eromenokon kari'na syta'ton? One wara
ko nandon? 32 Otykon ekaramatopo po tandy'ponokon, ero wara ta'sakarykon
ko'manamon pitanikon wara mandon: 'Na'na o'waine sina etoi. Irombo uwa'pa maiton.
Na'na atamotopo ware kapyi o'waine. Irombo atamo'pa maiton.' 33 Mo'ko kari'na
etykanen Johanes irombo nopyi. Arepa anenapy'pa man. Winu anenyry'pa enapa man.
Irombo mykaton: 'Amy yja'wan noky itu'po man.' 34 Mo'ko kari'na ymuru nopyi. Arepa
ena'san. Winu enyjan enapa. Irombo mykaton: 'Eneko! Amy kumi'man pore kari'na,
ran! Amy tanymy 'san pore kari'na, ran! Mo'ko Rome pono jopoto ekataka pyrata
amo'i'namon a'sakary, amy tyja'wangamon kari'na a'sakary enapa mo'ko man!'
35 "Tywonumengapore Tamusi wairy ekari'saton pa'poro mo'karon tywonumenga-
poramon."

---

* **7:18** Moro jako ro mo'ko Johanes moro yja'wangon kari'na aru'katopo ta kynakon (eneko Lukas 3:20). A'si 'ko aire 'kopore Herodes 'wa tu'kapo tywaije man (eneko Lukas 9:9). **7:18** Mateus 11:2-19 **7:22** Jesaja 35:5-6, Jesaja 61:1 **7:27** Maleachi 3:1 **7:29** Mateus 21:32, Lukas 3:12

Amy woryi 'wa poto me Jesus pynary enepory

36 O'win amy Farise woturupo'po Jesus 'wa tokosa iwendameto'me. Irombo
iwo'my'po mo'ko Farise auty taka. Iwotunga'po moro iwendameto'kon po. 37 Mo'ko
Farise auty ta ro iwairy ukuty'po amy moro pono tyja'wangen woryi 'wa. Amy tapenen
topu kapy'po patere'membo ta amy tapenen typoporen karapa enepy'po i'wa. 38 Irombo
Jesus ynga'na'po taka ito'po. Kynotamojakon morokon ipupuru po. Tanakuru ke
morokon ipupuru ke'purory amo'po i'wa. Irombo moro tunsety ke i'koka'po i'wa.
Morokon ipupuru posimapoty'po i'wa. Irombo ikyrykyryma'po i'wa moro typoporen
karapa ke.

39 Moro ene'po mero ty'wa, mo'ko Jesus ko'manenymbo Farise wyka'po tyturu'po ta:
"Tamusi auran uku'ponen me ta'ta, noky me mo'ko ty'tu'kanen woryi wairy ukutyry
mo'se. Tyja'wange iwairy ukutyry."

40 Irombo Jesus 'wa ejuku'po: "Simon, amy o'to ywykary 'se wa o'wa." Irombo
Simon wyka'po: "Ajauranako, yjemepanen." 41 Jesus wyka'po: "Oko wokyryjan o'wino
me amy pyrata y'mekaponen ependomatokon. Mo'ko o'win amy u'tano me kynakon
ainatonemboto ainatone-kari'na amu'nymbo pyrata. Mo'ko akono u'tano me kynakon
oko-kari'na itu'ponaka ainapatoro amu'nymbo pyrata. 42 Epemary upiry ke i'waine,
mo'ko pyrata y'mekaponen wyka'po okororo i'waine: 'Moro po nainen!' Nokypanymbo
ko poto me 'ne nipynatan?"

43 Simon 'wa ejuku'po: "Mo'ko poto me 'ne ependomanenymbo pai." Irombo Jesus
wyka'po i'wa: "Iporo ro mykaje."

44 Irombo mo'ko woryi 'wa tywotu'ma'po mero, Jesus wyka'po Simon 'wa: "Mo'se
woryi menejan? Ajauty taka ywo'my'po mero, tuna amy anyry'pa me'i y'wa, ypupuru
ku'mi'to'me. Mo'se woryi te tanakuru ke ypupuru ke'puroi. Irombo tunsety ke ni'kokai.
45 Amoro, yposima'pa me'i. Mo'se woryi te ywo'my'po poro ypupuru posimary poko
roten ne'i. 46 Karapa ke pairo yjupu'po anapo'pa me'i. Mo'se woryi te tapenen karapa
ke ypupuru kyrykyrymai.

47 "Iro ke ro wykaje o'wa: morokon pyimanokon ija'wanykonymbo tyka man.
Moro enepojan ro moro pynato imero iwairy. A'si 'ko 'ko roten te oja'wanymbo
ka'poto, a'si 'ko 'ko roten pynato maitake." 48 Irombo Jesus wyka'po mo'ko woryi 'wa:
"Oja'wanykonymbo tyka man."

49 Irombo mo'karon iwendamery a'sakarykon 'wa tyworuparykon a'mo'po: "Noky ko
mo'se nan? Yja'wan me e'i'po kaje pairo kore, ran!" 50 Irombo Jesus wyka'po mo'ko
woryi 'wa: "Moro o'wa Tamusi amyikary uta'no wyino ajunemyi. Iru'pa i'tango."

8

Jesus wena'po ta ytotonon woryijan

1 Akore'pe 'ne waty morombo pa'po me Jesus 'wa potonon aito'kon wararo, siky'inon
aito'kon wararo moro Tamusi nundymary ekapory aropoty'po. Mo'karon ainapatoro
itu'ponaka okonokon imaro kynatokon, 2 amykon woryijan maro. Mo'karon woryijan
wyino ro Jesus 'wa yja'wangon akywano tymoma kynatokon. Anykykon wyino enapa
tykura'ma i'wa kynatokon. Etykon me kynatokon: mo'ko Magdala pono ikato'kon
Maria (mo'ko wyino ro oko-to'ima yja'wangon akywano tymoma kynatokon), 3 mo'ko
Herodes upi'nono jopoto Kusas pyty Johana, mo'ko Susana, pyime enapa amykon terapa
woryijan. Inaron ro aseke typyratarykon yjatokon i'wano me.

Mo'ko maina pokono

7:36 Mateus 13:1-9, Markus 4:1-9 **7:37** Mateus 26:7, Markus 14:3, Johanes 12:3 **8:2** Mateus 27:55-56, Markus 15:40-41, Lukas 23:49

4 Irombo amy kari'na apyimy wota'nanopy'po Jesus ekosa. Pa'poro aitopo wyino
tywo'se kynatokon mo'karon kari'na. Irombo Jesus 'wa ero onumengatopo auranano
ekarity'po: 5 “Amy maina pokono tyto man o'ponje. Moro iwo'pomyry jako ro, a'si 'ko
amykon inipomyry epy tywo'pa'se man oma esi'wo. Moro po ro tuta'mipo'se tywaije
man. Irombo mo'karon tonoro 'wa tana'se man. 6 Amykon enapa tywo'pa'se man
topu pan nono tu'ponaka. Irombo atytarymbo ro tajuta man, tarure 'ne moro nono
wairy ke. 7 Amykon enapa tywo'pa'se man takyramon itupu paty ta. Irombo morokon
takyramon itupu atytary 'wa moro wonatopo tywo man. 8 Amykon enapa tywo'pa'se
man iru'pyn nono tu'ponaka. Tatyta'po mero tapeta tywaije man ainatone-kari'na me.”
Ero ekarity'ma'po mero pari'pe ika'po: “Mo'ko typanaken nepanaman.”
9 Irombo mo'karon inemeparykon woturupo'san i'wa, o'to tauro'po me moro on-
umengatopo auranano wairy poko. 10 Irombo ika'po: “Amyjaron moro Tamusi
nundymary poko tamorepa mandon. Mo'karon amykon terapa womepary te man
onumengato'kon auranano wyino. Kyno'po'ta'ton ro rypo. Otymbo ro anene'pa te
kynaita'ton. Kynepanamata'ton ro rypo. Otymbo ro aneta'pa te kynaita'ton.
11 “Moro onumengatopo auranano tauro'po man ero wara: Morokon wonatopo
epy, Tamusi auranymbo morokon man. 12 Morokon oma esi'wo o'papy'san wara
mo'karon ero wara aitonon mandon: Moro Tamusi auranymbo etaton. Irombo te
mo'ko ewa'rumy tamuru kyno'san. Moro ineta'san auranano pinanon ituru'san wyino,
Tamusi anamyika'pa iwaito'ko'me. Iwara epanopy'pa mandon. 13 Morokon topu pan
nono tu'ponaka o'papy'san wara mandon mo'karon Tamusi auran ewa'manamon,
eta'po mero ty'waine. Ituru'san ta te atandy'mo'pa man. Ko'i roten Tamusi amyika-
ton. Otykon 'wa tu'kurukon jako, kynomaton. 14 Morokon takyramon itupu paty
ta o'papy'san wara mo'karon ero wara aitonon mandon: Moro Tamusi auranymbo
etaton. Irombo te aseme noro esykano 'wa, pyrata 'wa, tysanoramon otykon 'wa
kynotamiromo'kapojaton. E'i'pa mandon.
15 “Morokon iru'pyn nono tu'ponaka o'papy'san wara mo'karon ero wara aitonon
mandon: Moro Tamusi auranymbo eta'poto ty'waine, kynikura'maton kurangon ty-
turu'san ta. Tyweja'nakarykon ta kynepetaton.”

Unemy'san otykon wotuku'pory

16 “Amy pairo kari'na tykororetary po'ma'po wyino anunemy'pa man amy waresa
upi'no, typaty upi'no pai. Apo'ny tu'ponaka te kynyjan, mo'karon o'mytonon 'wa
eneto'me! 17 Unemy'po oty kynepa'katan. Onepyn oty kynotuku'tan. Kynonepotan.
18 Tuwaro aitoko one wara awepanamarykon poko. Mo'ko totyken 'wa otykon yta'ton.
Mo'ko otypyn wyino totyry me inekanopyrymbo pinata'ton enapa.”

Jesus omorykon

19 Irombo isano wopy'po I'wa mo'karon ipiryjan maro. I'wa te tytundarykon upi'po
i'waine, tywotunsi'ko mo'karon kari'na apyimy wairy ke. 20 Irombo ika'san i'wa:
“Asano, apiryjan kurando mandon. Ajenery 'se mandon.” 21 Ejuku'san te i'wa: “Mojan
te, mo'karon Tamusi auranymbo etaton, irombo iwara enapa kynaijaton inaron ysano
me mandon, ypiryjan me enapa mandon.”

Orometa

22 Amy kurita kurijara taka iwotaru'ka'po mo'karon tynemeparykon maro. Irombo
ika'po i'waine: “Moro tuna juwembory kysipatosen.” Irombo iwaimoky'san.
23 Iwepatorykon jako ro Jesus wo'nyky'po terapa. Irombo orometa woma'po moro
tuna juwembory taka. Tuna terapa imero kynotaru'kakon itakaine. Yja'wan oty terapa

---

8:4 Mateus 13:1-9, Markus 4:1-9 **8:9** Mateus 13:10-23, Markus 4:10-20 **8:10** Jesaja 6:9 (LXX) **8:16** Markus 4:21-25 **8:16** Mateus 5:15, Lukas 11:33 **8:17** Mateus 10:26, Lukas 12:2 **8:18** Mateus 25:29, Lukas 19:26 **8:19** Mateus 12:46-50, Markus 3:31-35 **8:22** Mateus 8:23-27, Markus 4:35-41

imero kynepojatokon. 24 Irombo ito'san i'wa. Embaka'po i'waine. Ika'san i'wa: “Jopoto! Jopoto! Kuta'saton terapa!” Irombo te awomy'po. Moro pepeito, morokon mapapuru e'ma'san i'wa. Irombo ity'na'san. Ity'me imero iwe'i'po.
25 Jesus wyka'po ko'wu i'waine: “Oje 'ne ko moro o'waine Tamusi amyikary nan?” Mo'karon wety'ka'san te imero. Poto me imero enuta'san. Ase'wa kyngatokon: “Noky 'ne ko mo'se nan, se? Morokon pepeito 'wa, moro tuna 'wa aurana'poto kore nepanamaton i'wa, ran!”

Gerasa po amy takyren epanopyry

26 Irombo iwo'kima'san moro Gerasa ponokon waitopo po. Moro ro moro Galilea kopose me man. 27 Maponaka Jesus wonuku'po mero, moro aitopo wyino amy takyren wokyry wopy'po epoje. Penaro terapa wo'mynano anemyndo'pa kynakon. Amy auto ta emamy'pa kynakon. Atunendopo ta te kynemanjakon. 28 Jesus ene'po mero ty'wa, tyko'ke imero tokuna'po iwoma'po Jesus po'ponaka. Pari'pe imero ika'po: “Oty 'se ko ymaro man, se, Jesus, inorombo ro kawono Tamusi ymuru? We'pimaje o'wa: Ka'karykapoi koro.”
29 Jesus irombo mo'ko yja'wan akywano 'wa tyka terapa kynakon iwepa'kato'me. Pyimemboto terapa mo'ko akyry 'wa mo'ko wokyry tykota'ma kynakon. Pyimemboto ro rypo siparari ke ainary, ipupuru enapa tymy i'waine kynakon. Morokon tymyto'konymbo apo'topombo te i'wa kynakon. Irombo mo'ko yja'wan 'wa ipono'non 'wa arotopombo kynakon.
30 Jesus woturupo'po te i'wa: “One wara ko ajety nan?” Irombo ika'po: “Pyimano.” Pyime imero irombo mo'karon ewa'rumy we'i'san mo'ko wokyry ta. 31 Irombo iwe'pima'san i'wa moro ije'pomyn topona taka tomoky'paine iwaito'me.
32 Moro jako 'ne amy pyiruku apyimy moro wypy tu'po tywendamery aropo'sakon. Irombo mo'karon ewa'rumy we'pima'san Jesus 'wa mo'karon pyiruku taka ta'mykapoto'ko'me. Irombo Jesus 'wa iru'pa epory'po. 33 Mo'karon ewa'rumy wepa'ka'san ko'wu mo'ko wokyry wyino. Mo'karon pyiruku taka ito'san. Irombo mo'ko pyimano pyiruku apyimy eka'numy'po moro eme'tary wyino moro tuna juwembory taka. Tuna ta i'maty'po. 34 Moro oty wo'kapy'po ene'po mero ty'waine, mo'karon pyiruku enenamon eka'numy'san. Irombo moro oty ekaro'po i'waine moro aitopo ta, moro aitopo wyino kurando enapa.
35 Mo'karon kari'na wopy'san otypan oty wo'kapy'po ene. Jesus 'wa iwopy'san. Irombo mo'ko pyimano ewa'rumy ninonda'po wokyry epory'po i'waine Jesus ekonda tandy'po. Tywewo'myndo kynakon, tupu'po ta terapa. Iwety'ka'san imero. 36 One wara mo'ko takyrenymbo epanopy'po ekarity'po mo'karon enenamonymbo 'wa. 37 Irombo pa'poro mo'karon Gerasa wyinonokon ata'nanopy'san woturupo'san Jesus 'wa itoto'me tywyinoine, poto me imero tywety'karykon ke. Irombo Jesus wotaru'ka'po kurijara taka, tyweramato'me rapa. 38 Mo'ko ewa'rumy ninonda'po wokyry we'pima'po Jesus 'wa, ekosa tywaito'me. Jesus 'wa te emoky'po rapa. Ika'po i'wa: 39 “Eramako rapa ajauty 'wa. Pa'poro o'to Tamusi 'wa ajyry'po ekari'ko me.” Irombo ito'po. Pa'poro one wara Jesus 'wa tyry'po ekarityry aropoty'po i'wa pa'poro moro poto 'su aitopo ta.

Jairus emyiry'membo

40 Jesus werama'po mero rapa, itundary ewa'ma'po mo'karon kari'na apyimy 'wa. Imomokyry poko irombo pa'poro tywaije kynatokon. 41 Moro jako 'ne amy Jairus tatynen wokyry wopy'po. Amy Simosu wota'nano'to'kon auto jopotory mo'ko kynakon. Jesus po'ponaka tokuna'po iwoma'po. Iwe'pima'po i'wa iwo'to'me tauty 'wa, 42 mo'ko o'win'konombo tamyiry'membo rombyry ke terapa. Ainapatoro itu'ponaka oko siriko iwairy taro kynakon mo'ko emyiry'membo.

8:26 Mateus 8:28-34, Markus 5:1-20 **8:40** Mateus 9:18-26, Markus 5:21-43

Mo'ko Jairus auty 'wa itory jako ro, mo'karon kari'na apyimykon imero kyno-
tunsi'kojatokon itu'ponaka. 43 Ira'naine ro amy je'tun pan woryi kynakon. Ainapa-
toro itu'ponaka oko siriko terapa no'mo roten kynakon. Tapino'namon 'wa pa'poro
typyratary yry'po se'me, amy pairo ikura'mary upijakon. 44 Mo'ko wyto'po ro Jesus
'wa, inga'na'po ta. Moro iwo'my sese'wuru y'tu'ka'po i'wa. O'win wytory imero moro
imynurumbo wo'kepy'po.
45 Irombo Jesus wyka'po: “Noky ko y'tu'kai?” Pa'poro kari'na 'wa ani'tu'ka'pa tywairy
ekarity'po. Irombo Petrus wyka'po: “Na'na emepanen, mo'karon kari'na apyimykon
kore natunsi'kojaton otu'ponaka. Ajaky'katon enapa.” 46 Jesus wyka'po te: “Amy kari'na
tuwano me y'tukai. Amy ypori'torymbo wepa'kary sapoi ywyino.”
47 Atunemy'pa tywairy man ukuty'po mero ko'wu ty'wa, mo'ko woryi enariry
wopy'po i'wa tytytyne. Tokuna'po iwoma'po ipo'ponaka. Irombo pa'poro kari'na netary
me o'tono'me ty'wa Jesus y'tu'ka'po, one wara o'win wytory tywekura'ma'po enapa
ekarity'po i'wa. 48 Irombo Jesus wyka'po i'wa: “Yjemyiry, moro o'wa Tamusi amyikary
akura'mai. Iru'pa i'tango.”
49 Moro auranary jako noro, amy kari'na wopy'po mo'ko Simosu wota'nano'to'kon
auto jopotory auty wyino. Ika'po: “Ajemyiry nirombyi terapa. Mo'ko amepanen poko
noro kyte'i.” 50 Moro eta'po mero ty'wa, Jesus wyka'po mo'ko Simosu wota'nano'to'kon
auto jopotory 'wa: “Kytety'kai. Tamusi roten te amyikako. Iru'pa rapa kynaitan.”
51 Moro auto 'wa tytunda'po mero, amy wo'myry 'se'pa iwe'i'po tymaro. Mojan
roten wo'my'san imaro: Petrus, Johanes, Jakobus, mo'ko amyija'ko jumy, isano enapa.
52 Pa'poro kari'na mo'ko amyija'ko amojatokon ty'popurukon po'po'mary ta. Jesus
wyka'po te: “Kytotamoton. Iromby'pa man. Kyno'ny'san te.” 53 Irombo auno'poty'po
i'waine. Iromby'po uku'satokon. 54 Jesus 'wa te mo'ko amyija'ko ainary apo'i'po.
Irombo ika'po: “Iso'ne, ajawongo!” 55 Irombo a'kary werama'po rapa. O'win wytory
imero awomy'po. Irombo Jesus 'wa upapo'po. 56 Ijumy, isano enapa we'naranga'san
imero. Jesus wyka'po te i'waine, amy kari'na 'wa pairo moro o'kapy'po oty anekarity'pa
iwaito'ko'me.

9

Mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon emokyry

1 Irombo mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon a'nano'po'san i'wa. Irombo
ipori'toma'san i'wa. Pa'poro yja'wangon akywano momary, je'tun pangon kura'mary
enapa yry'po i'wa ainakaine. 2 Irombo moro Tamusi nundymary ekaro emoky'san i'wa,
mo'karon je'tun pangon kura'ma enapa.
3 Ika'po i'waine: “Amy pairo oty koro kysaroton amaroine oma tano me. Aposeny'ma,
otyje'ny'ma, erepa'ma, ipyrata'pa i'tandoko. Awo'mykon y'petakan kysaroton. 4 Amy
auto taka awo'my'sando, moro po ro aitoko. Moro wyino ro rapa aimo'toko. 5 O'se'paine
te amy aitopo tanokon a'ta, i'tandoko moro aitopo wyino. Awaimokyrykon mero moro
apupurukon i'kokatoko, tu'taine oty wairy uku'to'me i'waine.”
6 Irombo mero ko'wu iwaimoky'san. Morokon aito'kon wararo ito'san. Wararo moro
iru'pyn oka ekaro'po i'waine. Wararo enapa je'tun pangon kura'ma'san i'waine.

Herodes wonumengary

7 Irombo mo'ko jopoto Herodes 'wa pa'poro otypan oty wo'kapy'po ekary eta'po.
One wara morokon tyneta'san poko tywonumengary upijakon. Amykonymbo
Johanes awomy'po rapa ekari'satokon mo'karon iromby'san wyino. 8 Amykonymbo
rapa Elia wosenepo'po ekari'satokon. Amykonymbo rapa o'win amy mo'karon

9:1 Mateus 10:5-15, Markus 6:7-13 **9:3** Lukas 10:4-11 **9:5** Apojoma'san 13:51 **9:7** Mateus 14:1-12, Markus 6:14-29 **9:7** Mateus 16:14, Markus 8:28, Lukas 9:19

uwaponokonymbo Tamusi auran uku'ponamonymbo a'sakarymbo awomy'po ekari'satokon. 9 Herodes wyka'po: “Aseke ro kore Johanes su'kapoi, ran! Noky poko 'ne ko iro ke eropangon oka setanon?” Mo'ko kari'na enery 'se imero kynakon.

Jesus 'wa ainatone dusun ata'nanopy'san upary

10 Tywerama'san mero, mo'karon Jesus napojoma'san 'wa pa'poro o'to tywe'i'san ekarity'po i'wa. Irombo Jesus kynarojatokon amy Betsaida tatynen aitopo 'wa, a'saka'pa tywaito'ko'me moro po. 11 Mo'karon kari'na apyimykon 'wa te moro itorykon ukuty'po moro 'wa. Irombo iwekena'san i'waine. Jesus 'wa iwopy'san ewa'ma'po. Moro Tamusi nundymary poko erupa'san i'wa. Mo'karon tywekura'marykon 'sangon kura'ma'san i'wa.
12 Koine 'ne iwe'i'po mero, mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon Jesus nemeparykon wopy'san i'wa. Ika'san I'wa: “Mo'karon kari'na apyimy emo'ko rapa, morokon sengenokon aito'kon taka nytoto'se me tywo'ny'to'kon man upi, tareparykon man upi enapa. Ero po irombo amy iponomyn aitopo po kytaton.” 13 Jesus wyka'po te i'waine: “Amyjaron te upatoko.” Irombo ika'san: “Ainatone roten perere na'na ekosa man, oko woto maro. Na'na wytory ka'tu nan pa'poro mo'karon kari'na apyimy erepary man epeka'se?” 14 Ainatone dusun iwairy taro irombo mo'karon wokyryjan kynatokon moro po. Irombo ika'po mo'karon tynemeparykon 'wa: “Mo'karon kari'na andy'mopotoko oruwa-kari'na pai iwairy taro.” 15 Iwara ro iwe'i'san. Pa'poro andy'mopo'san i'waine.
16 Irombo Jesus 'wa morokon ainatone perere apo'i'san mo'karon oko woto maro. Kapu 'wa iwo'poty'po. Tamusi ety awonga'po i'wa ipokoine. Irombo mero i'sakapoty'san i'wa. Irombo mo'karon tynemeparykon 'wa yry'san i'wa, mo'karon kari'na apyimy upato'me i'waine. 17 Pa'poro iwendame'san. Pa'poro iwaime'san. Irombo ainapatoro itu'ponaka oko kurukuru morokon arepa akosinykonymbo amo'iky'san i'waine.

Noky me Jesus wairy

18 O'wino me o'win 'ne tyjumy 'wa tauranary poko Jesus kynakon. Mo'karon inemeparykon roten imaro kynatokon. Irombo iwoturupo'po i'waine: “Noky me ko yjekari'saton mo'karon kari'na apyimykon?” 19 Irombo ejuku'po i'waine: “Mo'ko kari'na etykanenymbo Johanes me. Amykonymbo te ajekari'saton Elia me. Amykonymbo rapa amy uwaponombo Tamusi auran uku'ponenymbo awomy'po ekari'saton.” 20 Irombo iwoturupo'po i'waine: “Amyjaron rapa, noky me ko kakari'saton?” Irombo Petrus 'wa ejuku'po: “Mo'ko Tamusi nyry'po Mesias me.”
21 E'mapoty'san te Jesus 'wa. Ika'po i'waine, amy 'wa pairo anekarity'pa iwaito'ko'me.
22 Ika'po: “Poto me mo'ko kari'na ymuru wota'karykary man. Mo'karon uwapoto'san, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon Tamusi karetary uku'namon enapa i'se'pa kynaita'ton. Irombo kyniwota'ton. Moro ijoruwanory kurita te kynawondan rapa.”
23 Irombo pa'poro i'waine aurana'po: “Tywopyry 'se amy a'ta ywena'po ta, aseke ty'wano me kapyn noro iwairy man. Kurita wararo moro tywakapuru anumyry i'wa man. Irombo iwopyry man ywena'po ta. 24 Mo'ko tamamyry aijomary 'san irombo moro tamamyry uta'katan. Mo'ko yjupu'po me tamamyry uta'kanen man te moro tamamyry aijomatan. 25 Otypan iru'pyn oty epojan ko amy kari'na pa'poro ero nono tu'pono oty apo'i'poto ty'wa totyry me, irombo aseke moro tamamyry uta'ka'poto, any'ma'poto pai?

9:10 Mateus 14:13-21, Markus 6:30-44, Johanes 6:1-14 **9:18** Mateus 16:13-28, Markus 8:27-38 **9:19** Mateus 14:1-2, Markus 6:14-15, Lukas 9:7-8 **9:20** Johanes 6:68-69 **9:23** Mateus 10:38, Lukas 14:27 **9:24** Mateus 10:39, Lukas 17:33, Johanes 12:25

26 “Ypoko, yjauranymbo poko enapa amy wepy'i'to'poto, mo'ko kari'na ymuru enapa
kynepy'i'totan ipoko, tywopyry jako moro tykuranory ta, mo'ko tyjumy kuranory ta,
mo'karon Tamusi apojongon kuranory ta enapa.
27 “Ita'ro pore: amykon ero po o'po'tonon tyrombyrykon uwaporo moro Tamusi
nundymary eneta'ton.”

Jesus wonurimary wypy tu'po

28 Irombo oruwa-to'ima kurita iwairy taro moro wara tyka'po wyino, Jesus 'wa Petrus,
Johanes, Jakobus aro'san tymaro moro wypy tu'ponaka, Tamusi 'wa tauranato'me.
29 Tamusi 'wa auranary jako ro embatary wonurima'po. Tamu'ne imero moro iwo'my
we'i'po, typotyre imero. 30 Irombo oko wokyryjan kynorupatokon imaro. Moses mo'ko
kynakon Elia maro.
31 Kurangon me imero kynosenepojatokon. Kynerupatokon moro Jerusalem po i'wa
moro tamamyry aike'kary man poko.
32 Petrus, mo'karon a'sakarykon enapa wojakon imero uwetykon. Tyja'mungon
apo'i'san mero ty'waine, kurano me imero Jesus ene'po i'waine. Mo'karon oko wokyry-
jan ene'san enapa i'waine aporito. 33 Irombo itorykon mero rapa iwyino, Petrus
wyka'po Jesus 'wa: “Jopoto, ka'ety ero po na'na man. Oro na'na oruwa pataja'makon
amyn, o'wa o'win, Moses 'wa o'win, Elia 'wa o'win enapa.” O'to tykary anukuty'pa
kynakon.
34 Moro wara ikary jako noro amy kapurutu wopy'po eponakaine. Mo'karon Jesus
nemeparykon wety'ka'san moro kapurutu taka Moses, Elia wonekepyrykon mero.
35 Moro kapurutu wyino ro amy auranano wota'po: “Ymuru mo'se man. Typo syryi.
Epanamatoko i'wa.” 36 Moro auranano wotakepy'po mero, o'win 'ne rapa Jesus
kynakon. Irombo mo'karon inemeparykon yity'na'san. Moro jako ro amy pairo 'wa
moro tynene'san oty anekaro'pa na'sen iwe'i'san.

Amy takyren myre'ko'ko kura'mary

37 Irombo koro'po moro wypy wyino iwony'to'san mero, amy kari'na apyimy 'wa
Jesus epory'po. 38 Irombo 'kuru mo'karon kari'na apyimy wyino amy wokyry ko'ta'po:
“Amepanen, we'pimaje o'wa ymuru eneto'me. O'win 'ko 'ko mo'ko ymuru man. 39 Amy
yja'wan akywano itu'ponaka kyno'san. Typo roten kyniko'tanon. Wa'jo'pan 'wa
kynapyipojan. Indary a'kosatano'pojan. Ikota'ma'po mero roten rypo kyninondanon.
40 Mo'karon anemeparykon 'wa rypo we'pimai mo'ko yja'wan akywano momato'me
i'waine. Imomary upiton te.” 41 Irombo Jesus 'wa ejuku'po: “Oty anamyika'non 'ne
roten! Yja'wangonymbo! O'toro kurita noro ko ero ajemerykon senetan? Mo'ko omuru
ene'ko ijaro 'wa.”
42 Irombo iwopyry jako noro mo'ko yja'wan 'wa uwa'mo'po nono tu'ponaka.
Wa'jo'pan 'wa apyipo'po i'wa. Jesus 'wa te mo'ko yja'wan akywano aike'kapo'po. Mo'ko
myre'ko'ko kura'ma'po i'wa. Irombo ijumy 'wa rapa yry'po i'wa.
43 Pa'poro imero kari'na enuta'san, moro Tamusi pori'tory ene'po mero.

Jesus 'wa tywota'karykary man ekarityry

Pa'poro kari'na enumengapory jako ro pa'poro morokon tynikapyrykon 'wa, Jesus
wyka'po mo'karon tynemeparykon 'wa: 44 “Ero koro apanarykon ta apyitoko. Mo'ko
kari'na ymuru yta'ton kari'na ainaka terapa.” 45 O'to tauro'po me te ero auranano wairy
anukuty'pa kynatokon. Tunenje kynakon iwyinoine, anukuty'pa iwaito'ko'me. I'wa
ipoko tywoturuporykon poko te tanarike kynatokon.

Noky wairy poto me 'ne

9:28 Mateus 17:1-8, Markus 9:2-8 **9:28** 2 Petrus 1:17-18 **9:35** Jesaja 42:1, Mateus 3:17, 12:18, Markus 1:11, Lukas 3:22 **9:37** Mateus 17:14-18, Markus 9:14-27 **9:43** Mateus 17:22-23, Markus 9:30-32

46 Irombo mo'karon Jesus nemeparykon ase'wa kynorupatokon nokypan wairy poko
poto me 'ne tyra'naine. 47 Jesus te morokon ituru'san wonumengary uku'sakon. Amy pi-
tani'membo apo'i'po i'wa. Taporito yry'po i'wa. 48 Irombo ika'po i'waine: “Mo'ko yjety ta
mo'se pitani ewa'manen yjewa'manon. Mo'ko yjewa'manen ro mo'ko yjemo'nenymbo
ewa'manon. Mo'ko uwam'po 'ne ara'naine man inoro poto me 'ne man.”
49 Irombo Johanes 'wa ejuku'po: “Jopoto, na'na amy kari'na 'wa ajety ta yja'wangon
akywano momary enei. A'kotory poko rypo na'na ne'kui, kywena'san ta ito'pa iwairy
ke.” 50 Jesus wyka'po te i'wa: “Kysa'kototon. Mo'ko ajenonopy'paine aitoto awyi-
nonokon me man.”

Samaria ponokon wairy Jesus apyiry 'se'pa

51 Morokon kapu taka tytoto'man kurita tundarykon mero, Jerusalem 'wa imero Jesus
'wa tomary yry'po.
52 Apojonanokon emoky'san I'wa tuwapo. Irombo amy Samaria ponokon waitopo
taka iwo'my'san amy tywaito'ko'man upi. 53 Mo'karon moro ponokon te Jesus apyiry
'se'pa kynatokon, Jerusalem 'wa tomary yry'po ke i'wa. 54 Moro eta'po mero ty'waine,
mo'karon inemeparykon Jakobus, Johanes wyka'san: “Jopoto, na'na auranary 'se man
wa'to wo'to'me kapu wyino, ikoro'kato'ko'me?” 55 Jesus wotu'ma'po te i'waine.
E'ma'san i'wa. 56 Irombo amy terapa aitopo 'wa ito'san.

Jesus wena'po ta kari'na wytory

57 Irombo oma ta itorykon jako amy kari'na wyka'po Jesus 'wa: “Oja awytotopo
'wa ro wy'take awena'po ta.” 58 Irombo Jesus wyka'po i'wa: “Mo'karon joroko
tautake mandon. Mo'karon tonoro tapo'nyne mandon. Mo'ko kari'na ymuru upu'po
te erematopo'ma man.”
59 Irombo amy terapa 'wa ika'po: “O'ko ywena'po ta.” Mo'ko 'wa te ejuku'po: “Jopoto,
oro yjumy na'nen sunendamyi.” 60 Jesus wyka'po te i'wa: “Oro mo'karon iromby'san
mo'karon takepyrykon unensen. Amoro te moro Tamusi nundymary ekarotango.”
61 Amy rapa wyka'po: “Awena'po ta wy'take, Jopoto. Oro mo'karon yjauty tanokon 'wa
na'nen te ywytory sekarityi.” 62 Jesus wyka'po i'wa: “Mo'ko tywena'po taka o'po'toto
maina uringanen uwam'po man Tamusi nundymary 'wano me.”

10

Jesus 'wa amykon noro tynemeparykon emokyry

1 Morombo wyino Jesus 'wa oruwa-kari'na itu'ponaka ainapatoro itu'ponaka oko
amykon terapa omepatonon apojoma'san. Oko oko pai emoky'san i'wa tuwapo pa'poro
aseke tytoto'man potonon aito'kon 'wa, siky'inon aito'kon 'wa enapa.*
2 “Ika'po i'waine: “Moro typotymy pyime ro rypo man. Mo'karon ipo'namon te
pyime waty mandon. Iro ke ro mo'ko wonatopo potyry Jopotory 'wa aturupotoko
mo'karon ipo'namon man emo'to'me i'wa ipo'se. 3 I'tandoko. Komo'saton 'kuru
kapara'makon emokyry wara tokonamon pero ra'naka. 4 Pyrata je'ny, oty je'ny,
asapatorykon y'petakan kysaroton. Amy pairo kari'na kyserupaton oma ta. 5 Amy
auto taka awo'my'san po ro mo'karon itanokon 'wa 'ne ka'tu kaitoko: ‘Sara'me aitoko,
yja'sakarykon.’ 6 Moro po ro amy sara'me tywairy 'san a'ta, moro awykato'kon sara'me
aino kynaitan ekosa. Moro wara e'i'pa a'ta, moro awykato'kon sara'me aino kynera-
matan rapa o'waine. 7 Mo'ko sara'me tywairy 'san auty ta ro aitoko me. Ajupato'kon

---

9:46 Mateus 18:1-5, Markus 9:33-40 **9:46** Lukas 22:24 **9:48** Mateus 10:40, Lukas 10:16, Johanes 13:20 **9:54** 2 Koningen 1:9-16 **9:57** Mateus 8:19-22 **9:61** 1 Koningen 19:20 * **10:1** Amykon moro ‘itu'ponaka oko’ animero'pa tywaije mandon. **10:2** Mateus 9:37-38 **10:3** Mateus 10:16 **10:4** Mateus 10:7-14, Markus 6:8-11, Lukas 9:3-5

ena'toko me, enytoko me enapa. Amy amaminatoto 'wa irombo emamina'po epety yry man. Kytomimapo'ton me auto wararo.
8 “Amy aitopo taka awo'my'sando, irombo mo'karon moro ponokon 'wa ajewa'ma'sando, ajupato'kon ena'toko me. 9 Mo'karon moro ponokon je'tun pangon ikura'matoko me. Kaitoko me i'waine: ‘Moro Tamusi nundymary tyse waty man awyinoine.’ 10 Amy aitopo taka awo'my'sando te, irombo ajewa'ma'paine iwe'i'sando, epa'katoko me potonon oma taka. Irombo kaitoko me i'waine: 11 ‘Ero awaito'kon e'kyinymbo, moro na'na pupuru poko tywotapyije man iro y'kokanon rapa na'na o'waine. Ero te uku'toko: moro Tamusi nundymary tyse waty man.’
12 “Wykaje o'waine: moro iwosenepotopo kurita moro aitopo kynota'karykatan moro Sodom ko'po 'ne ka'tu rapa.
13 Je'tun pe pore kynaitan o'wa, Korasin. Je'tun pe pore kynaitan o'wa, Betsaida. Moro Tyrus po, moro Sidon po enapa morokon otaine onepo'san Tamusi pori'torykon wo'kapy'sanymboto, penaro terapa natu'matoryine. Penato'san wo'mynano ke terapa newo'myndotoryine. Weru'no'po ke terapa natakoroirotoryine. 14 Moro a'wembono auranano yry jako, moro Tyrus ko'po 'ne ka'tu rapa, moro Sidon ko'po enapa mata'karykata'ton. 15 Amoro rapa Kafaraum, ajawongary man mekano'san kapu taka? Iromby'san waitopo taka te mony'totake.
16 Mo'ko o'waine epanamatoto, y'wa kynepanamanon. Mo'ko o'se'non y'se'pa man. Mo'ko y'sepyn mo'ko yjemo'nenymbo 'se'pa man.”

Mo'karon Jesus nemeparykon weramary rapa

17 Mo'karon oruwa-kari'na itu'ponaka ainapatoro itu'ponaka oko Jesus nemoky'san werama'san rapa tawa'pore imero. Ika'san: “Jopoto, mo'karon akywano ro rypo na'na 'wa kynepanamaton ajety ejatory mero na'na 'wa.” 18 Irombo Jesus wyka'po i'waine: “Mo'ko Satan womary janon senejakon kapu wyino kapekape wara. 19 Kypori'tomaton okoju, sipiriri uta'mito'me o'waine, pa'poro mo'ko tyjenonoken pori'tory ko'po pana'pe awaito'ko'me enapa. Amy pairo yja'wan oty ajepory'paine kynaitan. 20 O'waine te mo'karon akywano wepanamary poko tawa'pore kytaiton. Kapu ta ajetykon mero'san poko te tawa'pore aitoko.”
21 Moro jako 'ne Jesus ewa'poro'po imero mo'ko Tamusi a'kary 'wa. Ika'po: “Papa, kapu, nono Jopotory, poto me ajety sawongaje morokon ynekarity'san otykon un-emy'san poko o'wa mo'karon oty uku'namon omepa'san wyino, uku'po'san poko te o'wa mo'karon oty anukuty'non 'wa. A'a, papa, moro wara iru'pa oty topoje o'wa man.
22 Pa'poro oty yryi yjumy yjainaka. Amy pairo kari'na noky me mo'ko ymunano wairy anukuty'pa man. Mo'ko jumynano roten kynuku'san. Amy pairo enapa noky me mo'ko jumynano wairy anukuty'pa man. Mo'ko ymunano roten kynuku'san. Mo'ko i'wa mo'ko ymunano tyjumy enepory 'se tywaije man inoro enapa kynuku'san.”
23 Irombo iwotu'ma'po mo'karon tynemeparykon 'wa. I'waine roten ika'po: “Sara'me 'ne janon morokon anenerykon enenamon onunano kynaita'ton. 24 Wykaje o'waine: Pyime Tamusi auran uku'ponamonymbo, potonon jopotokon enapa morokon anen-erykon otykon enery 'se rypo tywaije mandon. Anene'pa te tywaije mandon. Morokon anetarykon etary 'se enapa rypo tywaije mandon. Aneta'pa te tywaije mandon.”

Noky wairy a'sakanano me

25 Irombo te amy Tamusi karetary uku'nen we'i'po u'kuru 'se. Ika'po: “Amepanen, o'to ko ywairy nan moro i'matypyn roten amano epoto'me y'wa?” 26 Jesus wyka'po

10:7 1 Korinte 9:14, 1 Timoteus 5:18 **10:10** Apojoma'san 13:51 **10:12** Genesis 19:24-28, Mateus 11:24, Mateus 10:15 **10:13** Mateus 11:20-24 **10:13** Jesaja 23:1-18, Ezechiël 26:1–28:26, Joel 3:4-8, Amos 1:9-10, Zacharia 9:2-4 **10:15** Jesaja 14:13-15 **10:16** Mateus 10:40, Markus 9:37, Lukas 9:48, Johanes 13:20 **10:19** Ware 91:13 **10:21** Mateus 11:25-27, 13:16-17 **10:22** Johanes 3:35, Johanes 10:15 **10:25** Mateus 22:35-40, Markus 12:28-34

i'wa: “Oty ko tymero nan moro omenano karetary ta? One wara ko moro merupanon?”
27 Irombo Jesus ejuku'po i'wa: “Mo'ko Atamusiry Jopoto ipynako pa'poro aturu'po maro,
pa'poro aja'kary maro, pa'poro apori'tory maro, pa'poro awonumengary maro enapa.
Aja'sakary ipynako, aseke awaipynary wara enapa.” 28 Irombo Jesus wyka'po i'wa:
“Iporo ro mykaje. Moro wara ro aiko. Irombo moro i'matypyn roten amano mepotake.”
29 Mo'ko te Jesus 'wa ty'mondory 'se'pa kynakon. Iro ke ro iwoturupo'po i'wa: “Noky
ko iro ke yja'sakary me nan?” 30 Moro poko Jesus wyka'po: “Amy wokyry Jerusalem
wyino kyno'pemanon Jeriko 'wa. Irombo amykon tymonakamon oma ta itorymbo
apyijaton. Kyniwo'mynga'maton. Mene imero kyniwojaton. Eke'manga'po mero, tyno
i'waine man. 31 Ijako 'ne terapa moro oma ta amy Tamusi pokono kyno'pemanon.
Mo'ko kari'na ene'po mero ty'wa, kynuremejan. 32 Iwara enapa amy Tamusi pokonokon
pyitory tywaije man. Ene'po mero ty'wa, tureme enapa i'wa man. 33 Amy moro oma
ta ytototo Samaria pono enapa ipato kyny'san. Ene'po mero ty'wa, ikotanory enejan.
34 Kyny'san i'wa. Morokon iwo'san epino'san oleif katy ke, winu ke enapa. Irombo
kynipererekanon. Typaritory tu'ponaka yry'po mero, amy ytopo'tonon wo'ny'topo auto
'wa kynarojan. Moro po ro iru'pa kynenejan. 35 Irombo koro'po oko amu'nymbo pyrata
pinanon moro typyratary je'ny wyino. Mo'ko auto aporemy 'wa kynyjan. Kynganon:
‘Iru'pa eneko. Ero ko'po pyrata papy'poto o'wa, awu kapematake, yweramary mero.’
36 “One wara ko monumenganon? One ko mo'ko tymonakamon neke'manga'san
a'sakary me tywaije nan mo'karon oruwanokon ra'na?” 37 Irombo mo'ko Tamusi
karetary uku'nen 'wa ejuku'po: “Mo'ko ikotanory enenenymbo.” Irombo Jesus wyka'po
i'wa: “I'tango. Amoro enapa moro wara aiko.”

Oty wairy poto me 'ne Jesus enuru ta

38 Irombo Jerusalem 'wa tytorykon jako noro, Jesus wo'my'po amy aitopo taka.
Irombo amy Marta tatynen woryi 'wa apo'i'po tauty ta. 39 Mo'ko ro typityne kynakon.
Mo'ko ipity ety me Maria kynakon. Inoro wotandy'mo'po ro Jesus po'ponaka, o'to ikary
'wa tywepanamato'me. 40 Marta te mo'karon opy'san upary poko roten kyno'mikakon.
Irombo Jesus 'wa ito'po. Ika'po i'wa: “Jopoto, iru'pa mepojan ypity 'wa o'win upu'po
yno'po ajupanamon me? Kaiko i'wa yjepatoma iwo'to'me!” 41 Irombo mo'ko Jopoto
'wa ejuku'po: “Marta 'ko! Mesykaje 'ne, mo'mikaje 'ne pyime oty poko. 42 O'win roten
oty poko awairy man. Maria irombo moro iru'pynymbo oty apo'i. Moro ro ipina'pa
kynaitan iwyino.”

11

One wara Tamusi 'wa kari'na auranary man

1 O'wino me amy oje Tamusi 'wa Jesus aurana'po. Aurana'ma'po mero, o'win amy
inemepary wyka'po I'wa: “Jopoto, na'na emepako Tamusi 'wa na'na auranary poko,
mo'ko Johanes 'wa tynemeparykon emepa'san wara enapa.” 2 Irombo ika'po i'waine:
“Tamusi 'wa ajauranarykon jako, ero wara kaitoko:

“Papa, oro ajety tykuranondo nainen. Oro moro anundymary no'nen. 3 Moro eromeno
na'na erepary yko na'na 'wa. 4 Moro yja'wan me na'na we'i'po ikako. Na'na enapa
irombo pa'poro yja'wan me typoko ta'sakary we'i'po kanon. Na'na kysu'kupoi
mo'ko yja'wan 'wa.”

5 Irombo ika'po i'waine: “Amy ara'nanokon pai takonone man. Irawone 'ne
pai kyny'tan takono 'wa tykato'me: ‘Yjakono, oruwa perere amy ene'ko y'wa.
Si'petakamatake rapa. 6 Amy terapa yjakono te kore ytopo'sembo nopyi y'wa, ran.

10:27 Deuteronomium 6:5, Levitikus 19:18 **10:28** Levitikus 18:5 **10:33** 2 Kronieken 28:15 **10:38** Johanes 11:1 **11:1** Mateus 6:9-13, 7:7-11

Upatopo waty te man yjekosa.’ 7 Mo'ko ajakono 'kare tauty wyino nykatan o'wa:
‘Kaki'maje! Ypenary sira'kere'toi terapa. Watungai terapa y'makon maro. Yjawomyry
noro supija moro oty yto'me o'wa.’ 8 Wykaje te o'waine: Moro perere yje ro rypo
tawomyry 'se'pa ta'ta takono me iwairy ke, kynawondan toty any'mary pona. Pa'poro
inisanory ytan i'wa.
9 “Iro ke ro wykaje o'waine: Otykon poko aturupotoko. Irombo otykon mapyita'ton.
Otykon upitoko. Irombo otykon mepota'ton. Pena imorykatoko. Irombo moro pena
kynotapurumakatan o'waine. 10 Mo'ko otykon poko aturupototo otykon apyitan. Mo'ko
otykon upinen otykon epotan. Mo'ko pena morykanen 'wa moro pena kynotapuru-
makatan.
11 “Amy ara'nanokon jumynano 'kare okoju ytan tymuru 'wa, woto poko iwotu-
rupo'poto. 12 Sipiriri ytan 'kare i'wa, amy korotoko y'mo poko iwoturupo'poto.
13 Yja'wan me awairykon se'me iro ke amyjaron kurangon otykon myjaton o'makon
'wa. Ako'poine 'ne ka'tu rapa mo'ko kapu tano jumynano ta'kary ytan mo'karon
aturupotonon 'wa.”

One wara Jesus 'wa akywano momary

14 Irombo Jesus 'wa amy erupopyn wyino akyrymbo moma'po. Mo'ko takyrymbo
womima'po mero, mo'ko erupopynymbo aurana'po rapa. Mo'karon kari'na apyimykon
enuta'san imero. 15 Amykonymbo wyka'san te: “Mo'ko Be'elsebul pori'tory ta, mo'ko
ewa'rumy tamuru pori'tory ta mo'karon ewa'rumy momanon.” 16 Amykonymbo
woturupo'san te Jesus 'wa amy kapu wyinono oty enepoto'me i'wa. Iwara u'kuru 'se
kynatokon. 17 Jesus 'wa te iwonumengarykon ukuty'po. Irombo ikapo i'waine: “O'win
e'i'pa amy nono undymanamon a'ta, moro nono undymary kynotany'matan. Autokon
asetu'ponaka kyno'tororokata'ton. 18 O'win e'i'pa mo'karon Satan nundymary tanokon
a'ta, one wara noro ko nundymata'ton? Be'elsebul pori'tory ta irombo ewa'rumy
momary mekari'saton y'wa. 19 Y'wa te mo'karon ewa'rumy momary jako Be'elsebul
pori'tory ta, noky pori'tory ta ko mo'karon apyitorykon nimomaton? Iro ke ro mo'karon
apyitorykon a'wembono auranano yta'ton apokoine. 20 Tamusi ainary siky'iry pori'tory
ta mo'karon ewa'rumy moma'sando y'wa, moro Tamusi nundymary tywo'se terapa
man o'waine. 21 Amy pana'pyn tyrapanen wokyry 'wa typyrorory erandory jako,
morokon otyry o'to e'i'pa kynaitan. 22 Amy iko'pono pana'pyn wopy'poto te iweto,
kyni'mondotan. Pa'poro moro inamyikary iwo'wo'matopombo pinatan. Irombo
pa'poro tynipina'san otyrymbo aripa'tan. 23 Mo'ko ymaro e'i'pa aitoto yjenono'nen me
man. Mo'ko ymaro a'nano'to'pa aitoto aripa'to man.”

Tywaitopombo 'wa akywano weramary

24 “Amy yja'wan akywano wyto'poto mo'ko tynaki'marymbo wyino, tywotare'matopo
upi kyny'san aruta'san aito'kon taka. Amy anepory'pa tywe'i'poto te kynganon:
‘Weramatake rapa moro ynino'po yjauty 'wa’. 25 Irombo tytunda'po mero, moro
tywaitopombo epojan terapa ta'me, sara'me. 26 Irombo kyny'san rapa oko-to'ima
noro amykon tyko'ponokon yja'wangon akywano aije. Irombo kyno'myjaton moro po
tywaito'ko'me. Iwara mo'ko wokyry yja'wan me 'ne ka'tu rapa kynaijan moro koromo
tywe'i'po ko'po.”

Moro sara'me 'ne aino

27 Irombo morokon otykon ekarityry jako ro I'wa, mo'karon kari'na apyimy wyino
amy woryi wyka'po mo'ja I'wa: “Sara'me 'ne janon kynaitan moro ajaropo'nenymbo
uwembonano, moro ajupanenymbo manaty.” 28 Jesus wyka'po te: “Moro ko'po 'ne

11:14 Mateus 12:22-30, Markus 3:20-27 **11:15** Mateus 9:34, 10:25 **11:16** Mateus 12:38, 16:1, Markus 8:11
11:23 Markus 9:40 **11:24** Mateus 12:43-45

ka'tu rapa janon sara'me kynaita'ton mo'karon Tamusi auran etanamon, mo'karon ikura'manamon enapa."

Mo'karon eromenokon kari'na yja'wany

29 Aseme noro moky kari'na kynetururukatokon Jesus 'wa. Irombo ika'po: "Mo'karon
eromenokon kari'na yja'wan me mandon. Amy kapu wyinono oty enery 'se mandon.
Amy anene'pa te kynaita'ton. Jona po roten te no'po'sen. 30 Mo'karon Ninive ponokon
'wa amy kapu nenepory oty me mo'ko Jona wairy wara enapa mo'ko kari'na ymuru
kynaitan mo'karon eromenokon kari'na 'wa.
31 "Moro a'wembono auranano yry jako, mo'ko ijary pono woryi jopoto kynawondan
mo'karon eromenokon kari'na maro. Mo'ko woryi ro kynemendota'ton imero. Mo'ko
woryi waty tywo'se nan ero nono y'maty'po wyino, Salomo wonumengapory eta. Ero
po te kore Salomo ko'po 'ne ka'tu rapa oty na.
32 Moro a'wembono auranano yry jako, mo'karon Ninive ponokon enapa kyna-
wonda'ton mo'karon eromenokon kari'na maro. Mo'karon Ninive ponokon ro kyne-
mendota'ton imero. Mo'karon Ninive ponokon waty Tamusi 'wa tywotu'ma tywaije
nandon moro Jona auran poko. Ero po te kore Jona ko'po 'ne ka'tu rapa oty na."

Ja'munano aweiry

33 "Amy pairo kari'na amy tykororetary po'ma'po wyino anunemy'pa man amy
oty unendopo taka, tosipi upi'nonaka pai. Amy apo'ny tu'po te kynyjan, mo'karon
o'mytonon 'wa eneto'me. 34 Moro aja'mun aweiry me moro ajenuru man. Iru'pa
moro ajenuru a'ta, moro aja'mun ro rypo pa'poro taweije man. Yja'wan me a'ta te,
moro aja'mun ro rypo tawa'rume man. 35 Tuwaro iro ke aiko, moro otano ajaweiry
ewa'rumamyry pona. 36 Taweije, ewa'rumy'ma pairo pa'poro moro aja'mun a'ta, moro
ajemamyry pa'poro taweije kynaitan, moro aweinano 'wa ajaweipary wara imero."

Jesus 'wa mo'karon Farise e'mapotyry

37 Aurana'ma'po mero, amy Farise 'wa Jesus ejuku'po endame iwo'to'me ty'wa.
Irombo ito'po imaro auty 'wa. Iwotunga'po moro arepa apo'ny po.
38 Tywendamery uwaporo asainaty'pa Jesus wairy ene'po mero, mo'ko Farise
enuta'po imero. 39 Jesus wyka'po te i'wa: "Amyjaron Farise me moro asaperarykon,
awendameto'kon ikorokatokon kurando wyino. Aseke otaine te moro akumingon
tam'po'kory, moro oja'wanykon tam'po'kory enapa man. 40 Oty anukuty'non! Mo'ko
kurandono ka'nenymbo moro itano anikapy'pa enapa nan? 41 Moro asaperarykon tano
te ytoko mo'karon oty'non 'wa. Iwara ro pa'poro oty i'ko'ma kynaitan o'waine.
42 "Je'tun pe pore te kynaitan o'waine, Farise. Morokon tuma poporoto'kon itupu
jainapatoronorymbo amy pairo, pa'poro tanapymy sa'rombo jainapatoronorymbo amy
enapa myjaton Tamusi 'wa. Moro tamambore aino poko te, moro Tamusi pynary poko
enapa atuwarenge'saton. Irokon poko tuwaro awairykon manombo man, morokon
koromonokon poko atuwarengepyrykon pyndo.
43 "Je'tun pe pore te kynaitan o'waine, Farise. Ajapokupeine man moro uwapo
awotandy'morykon morokon awota'nano'to'kon auto ta, moro ajewa'marykon enapa
morokon otykon ekaramato'kon po. 44 Je'tun pe pore te kynaitan o'waine. Morokon
atukuty'non tu'munano wara mandon. Otypan oty tu'po tytorykon anukuty'pa mandon
mo'karon itu'po ytotonon."
45 Irombo o'win amy Tamusi karetary uku'nen 'wa ejuku'po: "Amepanen, moro wara
awykary ke na'na ety enapa terapa memapoja." 46 Jesus wyka'po te i'wa: "Je'tun pe
pore te kynaitan o'waine enapa, Tamusi karetary uku'namon. Awosin pangon otykon

11:29 Mateus 12:38-42 **11:29** Mateus 16:4, Markus 8:12 **11:30** Jona 3:4 **11:31** 1 Koningen 10:1-10, 2 Kronieken 9:1-12 **11:32** Jona 3:5 **11:33** Mateus 5:15, 6:22-23 **11:33** Mateus 5:15, Markus 4:21, Lukas 8:16 **11:37** Mateus 23:1-36, Markus 12:38-40 **11:42** Levitikus 27:30

morokon arory tupi me man irokon maropojoton aja'sakarykon 'wa. Aseke te o'win amy ajainary siky'iry ke pairo morokon otykon y'tu'kary 'se'pa mandon.
47 "Je'tun pe pore te kynaitan o'waine. Mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo tu'mungon mika'saton. Atangon 'wa te tywo mandon. 48 Moro wara ro menepojaton iru'pa morokon o'to atangon we'i'san epory o'waine. O'win mandon imaroine. I'waine ro waty mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo tywo nandon. Amyjaron te ko'wu morokon itu'mungon mika'pojaton iru'pyn me.
49 "Iro ke te mo'ko oty uku'nen Tamusi tyka man: Yjauran uku'ponamon, yjapojongon enapa semo'ta'ton i'waine. Amykonymbo wota'ton. Amykonymbo kota'mata'ton. 50 Iwara ro pa'poro moro ero nono wo'kapy'po poro e'kamy'po Tamusi auran uku'ponamonymbo mynurumbo epemapotan Tamusi mo'karon eromenokon kari'na 'wa. 51 Mo'ko Abel wyinombo ro mynu epemary arota'ton mo'ko Sakarias 'wa ro. Mo'ko Sakarias mo'ko Tamusi auty po mo'ko Tamusi 'wa tymy apo'ny pato tywo man inoro, wykaje irombo. A'a, mo'karon eromenokon kari'na 'wa kynepemapotan Tamusi.
52 "Je'tun pe pore te kynaitan o'waine, Tamusi karetary uku'namon. Moro tukutymy 'wa ytototo oma mapu'toton. Aseke ro rypo ito'pa maiton ita. Mo'karon ita tytory 'sangon pairo ta'koto o'waine mandon."
53 Moro wyino Jesus wyto'po mero, mo'karon Tamusi karetary uku'namon 'wa mo'karon Farise maro ijenonopy'po 'ne ka'tu rapa. Tameronokon otykon poko auranano'pory a'mo'po i'waine. 54 Iwara apyiry 'se kynatokon auran poko.

12

Jesus auranary tynemeparykon 'wa

1 Moro jako ro moky imero kari'na wota'nanopy'san. Asetu'po imero iwe'i'san. Irombo Jesus 'wa tauranary a'mo'po mo'karon tynemeparykon 'wano me, mo'karon kari'na wepanamato'me ro rypo: "Tuwaro koro aitoko mo'karon Farise 'wa perere uwapurotopo pona. Moro tonapire aino pona, wykaje irombo.
2 "Pa'poro onepyn oty kynonepotan. Unemy'po oty kynotuku'tan. 3 Pa'poro o'to ewa'rumy ta awykato'kon kynotatan aweiry ta. Moro ajautykon apu'to'po ta aja'sakarykon panary taka anekarity'san kynokarotan autokon re'ta.
4 "O'waine te wykaje, yja'sakarykon, tanarike kytaiton mo'karon aja'mungon wonamon poko. Awo'san mero, o'to noro ajyrykon upijaton. 5 Sekari'sa o'waine, nokypan 'nero poko tanarike awairykon man. Tanarike aitoko mo'ko awo'san mero moro e'wutypyn wa'to taka ajemarykon aina man inoro poko. Wykaje kore o'waine, mo'ko poko tanarike aitoko.
6 "Ainatone wansiri epety me oko kusiri pana'po anyry'pa nandon? O'win amy mo'kopan wansiri poko pairo te Tamusi ituwarengepy'pa man. 7 Amyjaron te, ajunsetykon pairo pa'poro tu'ku man. Tanarike kytaiton. Pyimano wansiri ko'po tapene mandon amyjaron.
8 "Wykaje o'waine: pa'poro mo'karon kari'na embata ywyinonokon me okari'tonon wyino enapa kynokari'tan mo'ko kari'na ymuru mo'karon Tamusi apojongon embata. 9 Mo'ko kari'na embata yjukuty'pa tywairy ekari'nen te anukuty'pa mo'ko kari'na ymuru kynokari'tan mo'karon Tamusi apojongon embata.
10 "Pa'poro mo'ko kari'na ymuru ejunen yja'wanymbo tywo'kary taro man. Mo'ko Tamusi a'kary ejunen yja'wanymbo te o'ka'pa kynaitan.
11 "Morokon Simosu wota'nano'to'kon auto taka mo'karon jopotokon po'ponaka ajarorykon jako i'waine ajemendoto'ko'me, kytesykaton o'to awykarykon man poko

11:51 Genesis 4:8, 2 Kronieken 24:20-21 **12:1** Mateus 10:26-27 **12:1** Mateus 16:6, Markus 8:15 **12:2** Markus 4:22, Lukas 8:17 **12:4** Mateus 10:28-31 **12:8** Mateus 10:32-33, 12:32, 10:19-20 **12:10** Mateus 12:32, Markus 3:29

awosaijomato'ko'me. 12 Mo'ko Tamusi a'kary irombo moro jako 'ne moro o'to
awykarykon man ekari'tan o'waine."

Typyratake aino

13 Irombo o'win amy mo'karon ata'nanopy'san ra'nano wyka'po I'wa: "Na'na emepa-
nen, mo'ko yryi 'wa kaiko moro na'na jumy 'mi nino'po a'sakato'me i'wa ymaro." 14 Jesus
wyka'po te i'wa: "Noky ko yjyryi ajekatakaine a'wembono auranano ynen jopoto me, se,
otykon a'sakanen me pai?"
15 Irombo ika'po mo'karon ata'nanopy'san 'wa: "Tuwaro koro aitoko enumene
awaipotyrykon pona. Tunsi'ke ro rypo ajaina oty a'ta, moro ajemamyry ajaina e'i'pa
man."
16 Irombo amy onumengatopo auranano ekarity'po i'wa i'waine: "Amy typyrataken
mainary tanokon wonato'kon tapeke imero tywaije man. 17 Irombo mo'ko tymainaken
tyturu'po ta tywonumenga man: 'O'to ko waitan? Pa'poro moro wonatopo epery
ytopo waty man.' 18 Irombo tyka man: 'Ero wara waitake. Morokon yjotyrykon
kura'mato'kon sakatake. Potonon me 'kopore samytake. Morokon ta ro pa'poro
wonatopo epery sikura'matake, pa'poro amykon terapa yjotyrykon enapa. 19 Irombo
yturu'po ta wykatake: 'Pyime imero totyke mana. Siriko poko ajapyitan. Otare'mako!
Endameko! Tawa'pore aiko!' ' 20 Tamusi te tyka man i'wa: 'Oty anukutypyn! Ero
koko aromo'take. Irombo noky otyry me ko naitan moro ana'nanopy'po?' 21 Moro wara
kynaitan mo'ko ty'wa roten otykon a'nano'san, Tamusi ekosa te oty'pa man inoro."

Esykano

22 Irombo ika'po mo'karon tynemeparykon 'wa: "Iro ke ro wykaje o'waine: kytesyka-
ton oty enapyry man poko ajemando'ko'me, one wara aja'mungon wo'myndory man
poko enapa. 23 Poto me irombo moro amano man moro arepa ko'po. Poto me moro
ja'munano man moro wo'mynano ko'po.
24 "O'po'toko tyre mo'karon tonoro 'wa. O'pomy'pa mandon. Wonatopo anipoty'pa
mandon. Otykon kura'matopo waty man ekosaine. Tamusi te kynupaton. Mo'karon
tonoro ko'po te tyse poto me mandon amyjaron. 25 Noky ko a'si 'ko pairo tywesykary
'wa tamamyry mosindopory taro nan? 26 Moropan ko'warono oty kapyry upi'poto
o'waine, o'tono'me ko mesykaton morokon amykonymbo otykon poko? 27 Morokon
itupu epyryry atytary 'wa tyre o'po'toko. Emamina'pa mandon. Mauru ane'py'i'pa
mandon. Wykaje te o'waine: o'win amy itupu epyryry wara pairo mo'ko Salomo
ewo'myndo'pa tywaije man iru'pyn me. 28 Tamusi 'wa moro itupu, moro erome mondo
man iro, moro koro'po wa'to taka kynematon iro wo'myndo'poto moro wara, iko'poine
'ne ka'tu rapa awo'myndota'ton, amyjaron Tamusi anamyikaporo'non! 29 Amyjaron
enapa kytesykaton oty enapyry man poko, oty enyry man poko o'waine. 30 Pa'poro
morokon otykon upijaton mo'karon nono tu'ponokon kari'na. Mo'ko ajumykon te mo-
rokon anamonopyrykon otykon uku'san. 31 Inundymary te upitoko. Irombo morokon
otykon ytan enapa o'waine. 32 Kytety'katon, amyjaron pyime waty aitonon. Otykon
undymanamon me irombo ajyrykon man tyje man mo'ko ajumykon 'wa.
33 "Ajotyrykonymbo ekaramatoko. Moro epetymbo ytoko mo'karon ipyrata'non 'wa.
Ija'puta'non pyrata je'ny ika'toko. I'maty'non otykon a'nano'toko kapu ta. Moro 'wa ro
manaman tytory upijan. Moro po ro pisu ija'pukary upijan. 34 Ajotyrykon waitopo po
ro irombo aturu'san enapa man."

Eporomu'ka'pa aino

35 "Tywoku'my terapa awairykon man ajopotorykon 'wanokon me. Tyka'mure
morokon akororetarykon wairy man.

12:11 Mateus 10:19-20, Markus 13:11, Lukas 21:14-15 **12:22** Mateus 6:25-34 **12:27** 1 Koningen 10:4-7, 2 Kronieken 9:3-6 **12:33** Mateus 6:19-21 **12:35** Mateus 25:1-13

36 “Aimyno ewa'majembo tyjopotorykon weramary momo'namon wara aitoko.
Iwopy'poto, o'win wytory moro pena metapurumakata'ton i'wa, imoryka'poto i'wa.
37 Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon pyitonano, mo'karon ijopotorykon ty-
wopy'poto nuro kynepota'ton inaron. Ita'ro pore, kynoku'mytan, kynungapota'ton,
irombo uparykon arotan. 38 Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon moro wara
inepory'san, irawone 'ne pairo tywopy'poto, koromo korotoko ko'tary jako pai. 39 Ero te
uku'toko: mo'ko tautynen 'wa one wara a'ta mo'ko manaman wopyry ukuty'pomboto,
tauty taka ana'mykapo'pa nairy imonatato'me. 40 Amyjaron enapa taike'se terapa
awaimomokyrykon man. Mo'ko kari'na ymuru irombo typo roten kyno'tan.”

41 Irombo Petrus wyka'po: “Jopoto, na'na 'wa roten moro onumengatopo auranano
mekari'san? Pa'poro amykonymbo 'wa enapa te ka'tu mekari'san?” 42 Irombo
mo'ko Jopoto wyka'po: “Nokypan oty enenen ko iro ke tupu'pone, tamyikapore enapa
nan, mo'ko ijopotory 'wa yto'me mo'karon a'sakarykon epo, upato'ko'me i'wa arepa
enapyry tunda'po mero? 43 Sara'me 'ne janon kynaitan mo'ko moro wara ijopotory
nepory'po tywopy'poto. 44 Iporo ro wykaje o'waine: Mo'ko ijopotory pa'poro moro
totyry ytan ainaka. 45 Mo'ko ipyitory wyka'poto te tyturu'po ta ‘Yjopotory opy'pa na'nen
man’, irombo mo'karon tupi'nonokon wokyryjan, woryijan ypoky'mary, tywendamery,
tywetymyry a'mo'poto i'wa, 46 mo'ko ijopotory amy kurita typo roten kyno'tan. Mo'ko
typyitory poromu'katan. Irombo kynemimatan. Amyikapo'pa aitonon yry wara enapa
kynytan. 47 Mo'ko tyjopotory nisanory uku'nen pyitonano, mo'ko inisanory kapyry
'se'pa tywaije man inoro ypoky'mata'ton mene. 48 Mo'ko inisanory anukutypyn 'wa te
epoky'mapoto'man oty kapy'poto, a'si 'ko roten epoky'mano apyitan. Pa'poro mo'ko
pyime oty apyinenymbo wyino pyime oty upita'ton. Mo'ko ainaka pyime oty tyje man
inoro wyino poto me 'ne ka'tu rapa oty 'se kynaita'ton.”

Ata'sakano

49 “Wa'to ema wopyi ero nono tu'ponaka. Ika'mutary 'se terapa rypo we'i.
50 Ywota'karykary te man. Iwo'kapyry uwaporo sara'me ywairy supija.

51 “Sara'me aino ene'se ywopy'po mekano'saton ero nono tu'ponaka? Uwa, wykaje
o'waine. Ata'sakano ene'se te wopyi. 52 Erombo poro ainatone amykon o'win auto
tanokon kynota'sakata'ton. Oruwa oko amykon jenono'ta'ton. Oko oruwa amykon
jenono'ta'ton. 53 Jumynano tymuru jenono'tan. Sanonano tamyiry jenono'tan. Amyi-
nano tysano jenono'tan. Y'menotynano typarysano jenono'tan. Iparysano ty'menoty
jenono'tan.”

54 Mo'karon kari'na apyimykon 'wa Jesus wyka'po: “Amy kapurutu wopyry enery jako
o'waine aretyry wyino, o'win wytory mykaton ‘konopo kyno'san’. Irombo kyno'san ro.
55 Ijary wyino pepeito woturory apory jako o'waine, mykaton ‘asin pe kynaitan’. Asin
pe ro kynaijan. 56 Tonapiramon 'ne roten! Nono, kapu embatary emery muku'saton.
One wara ko iro ke moro aireno aino emery anukuty'pa mandon?

57 “O'tono'me ko aseke one wara moro tamambore aino wairy anyry'pa mandon?
58 Mo'ko ajemendonen maro awytory jako mo'ko jopoto po'ponaka, o'mikako oma
ta noro awonumengarykon epopory poko rapa. Ijako irombo mo'ko a'wembono au-
ranano ynen jopoto po'ponaka ajarotan. Mo'ko ro mo'ko yja'wangon kari'na aru'katopo
jopotory ainaka ajytan. Mo'ko ro ajaru'katan moro yja'wangon kari'na aru'katopo taka.
59 Wykaje o'wa, o'ka'pa maitake moro wyino, moro irombo ro kusiri pana'po epemary
uwaporo o'wa.”

12:36 Markus 13:34-36 **12:39** Mateus 24:43-44 **12:41** Mateus 24:45-51 **12:49** Mateus 10:34-36 **12:50** Markus 10:38 **12:53** Micha 7:6 **12:54** Mateus 16:2-3 **12:57** Mateus 5:25-26

13

Otypan oty 'wa mo'ko tamamyry anu'mapyn epory

1 Moro jako 'ne amykon kari'na amy oka ekarityry a'mojatokon Jesus 'wa. Pilatus 'wa
amykon Galilea ponokon wopo'san ekarity'po i'waine moro Tamusi 'wano me tywomy
yry jako i'waine. Moro imynurukon we'kaima'po ekarity'po i'waine morokon inyrykon
maro.
2 Irombo Jesus 'wa ejuku'san: “Mo'karon Galilea ponokon mekano'saton tyja'wange
pa'poro mo'karon amykonymbo Galilea ponokon ko'po, moro wara i'maty'san ke?
3 Uwa, wykaje o'waine. Ajemamyrykon anu'ma'pa aja'taine, iwaraine enapa pa'poro
o'ma'ta'ton. 4 Mo'karon Siloam po moro kawono auto womary niwo'san ainapa-
toro itu'ponaka oruwa-to'imanokon kari'na rapa mekano'saton tyja'wange pa'poro
mo'karon Jerusalem ponokon ko'po? 5 Uwa, wykaje o'waine. Ajemamyrykon anu'ma'pa
aja'taine, iwaraine enapa pa'poro o'ma'ta'ton.”
6 Irombo Jesus 'wa ero onumengatopo auranano ekarity'po: “Amy wokyry 'wa moro
winu paty tymainary ta amy oroi typonje tywaije man. Irombo iwo'topombo tywaije
man epeta'po ene. Amy eperymbo ro anepory'pa te tywaije man. 7 Irombo tymainary
enenen 'wa tyka man: ‘Eneko. Oruwa siriko terapa epeta'po ene ywopyry poko wa. Amy
eperymbo ro anepory'pa te wa. Akotoko. Typo roten nono aky'manganon.’
8 “Mo'ko imainary enenen te tyka man: ‘Jopoto, oro o'win siriko ro'kon ero po nainen.
Moro ekondano nono sasa'kary su'mendake. Sundy'totake a'kapotato'me. 9 Irombo
mero pai kynepetatan. Epeta'pa te iwe'i'poto, makotopotake.’ ”

Jesus 'wa amy woryi kura'mary

10 O'wino me otare'matopo kurita amy Simosu wota'nano'to'kon auto ta Jesus
ta'sakarykon emepakon. 11 Moro po ro amy ainapatoro itu'ponaka oruwa-to'ima siriko
terapa ewa'rumy nirupomangary woryi kynakon. Nonsume kyny'sakon. Sapatoro
tywairy upijakon. 12 Ene'po mero ty'wa, Jesus 'wa iko'ma'po. Ika'po i'wa: “O'pi, arupo-
manganenymbo nyton.” 13 Tainary yry'po i'wa itu'ponaka. O'win wytory sapatoro rapa
iwe'i'po. Irombo Tamusi ety awonga'po i'wa.
14 Mo'ko iwota'nano'to'kon auto jopotory wore'ko'po te, moro otare'matopo kurita
amy kura'ma'po ke Jesus 'wa. Ika'po mo'karon kari'na apyimy 'wa: “O'win-to'ima kurita
amaminatopo man. Ijako ro ekura'mapotoko, se. Moro otare'matopo kurita kapyn te.”
15 Jesus 'wa te ejuku'po: “Tonapiramon 'ne roten! Moro otare'matopo kurita 'kare
ajeky paka, parito pai animboka'pa mandon moro erepary je'ny wyino, tuna enyje
aroto'me. 16 Mo'se ainapatoro itu'ponaka oruwa-to'ima siriko Satan nimy'po Abraham
parymbo ymbokary kapyn te tywaije nan moro imytopo wyino otare'matopo kurita?”
17 Moro wara ikary 'wa pa'poro mo'karon ore'kotononymbo py'i'topo'san. Pa'poro
mo'karon kari'na apyimy ewa'pota'po te morokon inikapyry potonon otykon poko.

Moro Tamusi nundymary wepuiry

18 Irombo Jesus wyka'po: “Otypan oty wara ko moro Tamusi nundymary nan? Oty
wara ko sytan? 19 Amy wonatopo epy'po'membo 'ko wara man. Amy kari'na 'wa
maina ta typomy'poto, kynatytanon. Wewe me kynaijan. Mo'karon tonoro tapo'nykon
ka'saton morokon iporirykon poko.”
20 Ika'po enapa: “Otypan oty wara ko moro Tamusi nundymary sytan? 21 Perere uwa-
purotopo wara man. Amy woryi 'wa oruwa parapi tano man poromy taka tyry'poto,
pa'poro moro poromy uwapurojan.”

Moro sirapi pena

13:14 Exodus 20:9-10, Deuteronomium 5:13-14 **13:18** Mateus 13:31-33, Markus 4:30-32

22 Moro Jerusalem 'wa tytory jako ro potonon aito'kon pato, siky'inon aito'kon pato
enapa ito'po. Tytotopo wara ro mo'karon tywaitoponamon emepakon.
23 Irombo amy woturupo'po I'wa: “Jopoto, iporo ro nan pyime waty mo'karon uta'no
wyino Tamusi nunemyrykon wairy?” Irombo ika'po i'waine: 24 “O'mikatoko moro
sirapi pena ta awo'myto'ko'me. Pyime irombo, wykaje o'waine, tywo'myrykon poko
kyne'kuta'ton. Tywo'myrykon upita'ton te.
25 “Mo'ko auto aporemy 'wa moro pena etapuru'poto, awo'myrykon noro mupita'ton.
Moro pena ro rypo mimorykata'ton. Mykata'ton: ‘Jopoto, etapurumakako na'na
'wa!’ Ajeju'ta'ton te: ‘Ajukuty'paine wa.’ 26 Morombo mero mykata'ton: ‘Amaro kore
na'na kynendamen, ran. Na'na emandopo po kore oma ta kari'na memepan, ran.’
27 Irombo kyngatan o'waine: ‘Ajukuty'paine wa. Omimatoko ywyinombo pa'poro,
yja'wangonymbo 'ne roten.’ 28 Irombo matamota'ton, maijekyta'ton, mo'ko Abraham,
mo'ko Isak, mo'ko Jakob, pa'poro mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo enery
jako o'waine moro Tamusi nundymary ta, ato'ka'marykon jako te Tamusi 'wa. 29 Irombo
undy wyino, aretyry wyino, parana wyino, ijary wyino enapa kari'na kyno'ta'ton. Ky-
nendameta'ton moro Tamusi nundymary ta. 30 Iwara mo'karon wena'po tanokonymbo
uwaponokon me kynaita'ton. Irombo mo'karon uwaponokonymbo wena'po tanokon
me kynaita'ton.”

Jesus rombyry man Jerusalem po

31 Moro jako 'ne amykon Farise wopy'san Jesus 'wa. Ika'san i'wa: “Omimako ero
wyino. Herodes awory 'se man.” 32 Irombo ika'po i'waine: “Mo'ko joroko 'wa
kaitandoko: ‘Erome, koro'po enapa akywano momary, je'tun pangon kura'mary enapa
sarotake. Moro ijoruwanory kurita te yjaike'take. 33 Ywytory te man erome, koro'po,
mony koro'po enapa. Aipo'pa man amy Tamusi auran uku'ponen rombyry Jerusalem
wyino kurando.’
34 “Jerusalem, Jerusalem, amoro mo'karon Tamusi auran uku'ponamon wonen, topu
ke mo'karon o'wa emoky'san apojonano wonen, pyimemboto rypo o'makon a'nanopyry
'se we'i, amy korotoko 'wa ty'makon a'nanopyry wara taporiry upi'nonaka. I'se'pa te
maiton. 35 Iro ke ro moro ajautykon itary'pa kynainopotan. Wykaje te o'waine: Yjene'pa
noro maita'ton moro ero wara awykarykon 'wa ro: ‘Tykuranondo man mo'ko Tamusi
ety ta o'toto.’ ”

14

Moro otare'matopo kurita Jesus 'wa amy kura'mary

1 O'wino me, moro Simosu wotare'matopo kurita, Jesus wyto'po amy Farise jopotory
auty 'wa, endame. Tuwaro imero Jesus poko kynatokon. 2 Irombo amy a'wese'tapoty'po
wokyry we'i'po ipo'ponaka.
3 Irombo mo'karon omenano mero'po uku'namon 'wa, mo'karon Farise 'wa enapa
Jesus wyka'po: “Iru'pa nan moro otare'matopo kurita amy kura'mary? Uwa ka'tu?”
4 Anejuku'pa te iwe'i'san. Irombo Jesus 'wa mo'ko a'wese'tapoty'po apo'i'po ainary poko.
Ikura'ma'po i'wa. Irombo emoky'po rapa i'wa. 5 Irombo Jesus wyka'po i'waine: “Moro
otare'matopo kurita topona taka o'win amy ara'nanokon ymuru woma'poto, eky paka
woma'poto pai, o'win wytory anika'pa naitan?” 6 Moro poko ejukuru upi'po i'waine.

Aseke ajety kysawongai

7 Irombo one wara uwapo imero mo'karon iko'ma'san wotungary ene'po Jesus
'wa. Iro ke ro amy onumengatopo auranano ekarity'po i'wa i'waine: 8 “Aimytonon

13:22 Mateus 7:13-14, 21-33 **13:27** Ware 6:8 **13:28** Mateus 8:11-12 **13:28** Mateus 22:13, 25:30 **13:30** Mateus 19:30, 20:16, Markus 10:31 **13:31** Mateus 23:37-39 **13:35** Ware 118:26 **14:5** Mateus 12:11

ewa'matopo 'wa ako'ma'poto, uwapo kytotungai. Amy ako'ponombo pai tyko'ma enapa man. 9 Irombo pai tywopy'po mero mo'ko ako'manamonymbo kyngatan o'wa: ‘Mo'se 'wa 'nare moro awotungatopombo yko.’ Irombo pai amoro pyiwano me wena'po taka atunga my'take.

10 “Ako'ma'poto te atungatango moro yja'wanymbo apo'nano tu'ponaka. Irombo pai tywopy'po mero, mo'ko ako'manenymbo kyngatan o'wa: ‘Yjakono, uwapo 'kopore atungako, se!’ Irombo pa'poro mo'karon moro po atunga'san ajety awongary eneta'ton. 11 Pa'poro aseke toty awonganen ety emapota'ton. Aseke te toty emaponen ety awongata'ton.”

Nokypangon ko'mary

12 Ika'po enapa mo'ko tyko'manenymbo 'wa: “Kurita'ne'neno, koineno arepa ka'pory jako o'wa pai, apawanarykon, apiryjan, ajomorykon, ajaporito amandonon typyratakamon kysiko'maton. Mo'karon ro ako'mata'ton rapa endame. Iwara ro tyndameno'po'san y'petakamata'ton rapa o'wa. 13 Amy poto 'su endameno ka'pory jako te o'wa, epataimatonon, turupy me aitonon, iwajakuta'san, enu'non roten iko'mako. 14 Irombo janon sara'me 'ne maitake. O'wa irombo i'petakamary upijaton. I'petakan te mapyitake mo'karon tamamboramon awomyry jako rapa.”

Mo'ko kyko'manamonymbo nisanory

15 Moro eta'po mero ty'wa, o'win amy endametoto wyka'po I'wa: “Sara'me 'ne janon kynaitan mo'ko Tamusi nundymary ta kynendametan inoro.”

16 Jesus wyka'po i'wa: “Amy kurita amy wokyry amy poto 'su endameno ka'pory poko tywaije man. Pyime ta'sakarykon taju'se tywaije i'wa mandon. 17 Moro arepa kapy'ma'po mero, typyitory tomo'se i'wa man mo'karon tynejuku'san 'wa ekari'se: ‘O'toko 'ne! Pa'poro oty naikepyi terapa!’

18 “Irombo tywe'i'san mero pa'poro tywopyrykon upiry takari'po i'waine man. Mo'ko koromono tyka man i'wa: ‘Ymainary man te kore amy sepekatyi. Iro ene ro ywytory man. Waturupoja o'wa yja'wan me ypoko onumenga'pa awaito'me.’ 19 Amy rapa tyka man: ‘Ainapatoro paka te kore amykon sepekatyi. Inaron menga ro ywytory man. Waturupoja o'wa yja'wan me ypoko onumenga'pa awaito'me.’ 20 Amy rapa tyka man: ‘Penaro waty te kore ypytai. Iro ke ro ywopyry supija.’

21 “Tywerama'po mero, mo'ko pyitonano 'wa pa'poro oty takari'se man tyjopotory 'wa. Irombo mo'ko jopoto tywore'ko man. Mo'ko typyitory 'wa tyka man: ‘Ko'i terapa morokon potonon oma taka, morokon siky'inon oma taka enapa i'tango ero aitopo ta. Mo'karon epataimatonon, turupy me aitonon, enu'non, iwajakuta'san ene'ko ijaro 'wa.’

22 “Taikepy'ma'po mero, mo'ko pyitonano tyka man: ‘Jopoto, awykatopombo no'kapyi terapa. Ise'me te atungatopo noro mondo man.’ 23 Irombo ijopotory tyka man mo'ko typyitory 'wa: ‘Ero aitopo wyino kurandonaka i'tango morokon potonon oma taka, morokon siky'inon oma taka. Mo'karon moro ponokon iwyry'kako iwo'to'ko'me yjauty 'wa. Yjauty a'nopyry imero man. 24 Wykaje o'waine: amy pairo penaro ynejuku'po yjerepary anapo'pa kynaitan.’ ”

Jesus nemepary me aino

25 Pyime kari'na apyimykon Jesus maro kyny'satokon. Irombo iwotu'ma'po i'waine. 26 Ika'po: “Tyjumy, tysano, typyty, ty'makon, typiryjan, tanaunan, aseke tamamyry anijenonopy'pa mo'ko y'wa o'toto a'ta, ynemepary me tywairy upijan. 27 Mo'ko ywena'po ta tytoto'me tywakapuru ananumy'pa man inoro ynemepary me tywairy upijan.

14:8 Spreuken 25:6-7 **14:11** Mateus 23:12, Lukas 18:14 **14:15** Mateus 22:1-10 **14:25** Mateus 10:37-38
14:26 Mateus 10:37 **14:27** Mateus 10:38, 16:24, Markus 8:34, Lukas 9:23

28 “Mo'ko kawono auto amyry 'san ara'nanokon 'kare atandy'mo'pa na'sen naitan
epety u'kuto'me, moro tamymy kapy'mary man eneto'me ty'wa. 29 Moro auto apo'ny
kapy'poto i'wa, irombo aike'kary upiry jako i'wa, pa'poro mo'karon enenamon ky-
naki'mata'ton. 30 Kyngata'ton: ‘Mo'ko wokyry kore nata'moi amy oty amyry poko.
Aike'kary upi te.’
31 “Mo'ko amy terapa jopoto maro o'wo'ma tytory 'san jopoto 'kare atandy'mo'pa
na'sen nan mo'karon turunamon maro, tyworupato'me. Mo'ko o'win-kari'na dusun
warinu pokonokon maro o'toto jopoto y'mondory taro tywairy ukutyry 'se na'sen man
mo'karon ainapatoro dusun typyitorykon maro. 32 Ru'me ta'ta te, amykon tauran
ekari'namon emo'tan mo'ko tywo'wo'mary akono 'wa tyse noro a'ta, aturupo one
wara ase'wa rapa tywairykon man poko. 33 Iwara ro pa'poro oty nondary 'se'pa amy
ara'nanokon a'ta ynemepary me tywairy upijan.”

Wajo y'ketu'kepyry

34 “Wajo, iru'pyn oty moro man. Moro iposinymbo wyto'ma'poto te, oty ke noro ko
iposinory naitan? 35 Maina ta ro rypo noro a'kuru mupija, wonatopo a'kaporoto'me.
Mipa'sa terapa. Mo'ko typanaken nepanaman.”

15

Mo'ko utapy'po kapara

1 O'kapyn roten pa'poro mo'karon Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'i'namon,
mo'karon tyja'wangamon kari'na enapa kyno'satokon Jesus 'wa epanama. 2 Mo'karon
Farise eruwa'san te mo'karon Tamusi karetary uku'namon maro. Ase'wa ika'san:
“Mo'se tyja'wangamon kari'na wopyry ewa'manon. Kynendamejan pairo imaroine.”
3 Irombo Jesus 'wa amy onumengatopo auranano ekarity'po: 4 “Amy ara'nanokon ekosa
ainatone-kari'na kapara a'ta, irombo o'win amy utapy'poto, o'to ko naitan? Mo'karon
okupa'en-kari'na itu'ponaka ainapatoro itu'ponaka okupa'en-to'ima kapara anino'pa
moro iponomyn wo'i ta naitan, mo'ko o'win utapy'po upi tytoto'me, epory 'wa ro ty'wa?
5 Irombo mo'ko kapara epory'po mero ty'wa, tawa'pore tymota'ponaka kynanundan.
6 Auto 'wa tytunda'poto, mo'karon ta'sakarykon ko'matan mo'karon taporito aman-
donon maro. Kyngatan: ‘Tawa'pore aitoko ymaro! Mo'ko utapy'po ykaparary seporyi
rapa.’ 7 Wykaje o'waine: moro o'win amy tyja'wangen kari'na 'wa tamamyry u'mary
mo'karon kapu tanokon ewa'porotan amykon okupa'en-kari'na itu'ponaka ainapatoro
itu'ponaka okupa'en-to'imanokon tamamyrykon u'mary 'se'non tamamboramon ko'po.

Moro utapy'po amu'nymbo pyrata

8 “Amy woryi ekosa ainapatoro amu'nymbo pyrata a'ta, irombo o'win amy utapy'poto,
o'to ko naitan? Kororeta po'ma'po mero tauty ana'koka'pa naitan upito'me, epory 'wa ro
ty'wa? 9 Epory'poto, mo'karon ta'sakarykon ko'matan mo'karon taporito amandonon
maro. Kyngatan: ‘Tawa'pore aitoko ymaro! Moro ynuta'ka'po amu'nymbo pyrata
seporyi rapa.’ 10 Iwara enapa mo'karon Tamusi apojongon ewa'porojan moro o'win
amy tyja'wangen kari'na 'wa tamamyry u'mary.”

Mo'ko utapy'po ymunano

11 Irombo Jesus wyka'po: “Amy wokyry oko tymune tywaije man. 12 Irombo mo'ko
imeseku'po tyka man tyjumy 'wa: ‘Papa, erome moro aromby'po mero ynapyiry man
ene'ko y'wa.’ Irombo ijumy 'wa morokon totyrykon a'saka'san i'waine. 13 Irombo
amykon kurita pa'po me, pa'poro totyrykon ekarama'san mero ty'wa, mo'ko imeseku'po
tyto man amy tyseno aitopo 'wa. Moro po ro typyratary takama roten i'wa man,
to'merepyry maro.

14:34 Mateus 5:13, Markus 9:50 **15:1** Mateus 18:12-14 **15:1** Lukas 5:29-30

14 “Irombo pa'poro typyratary akama'ma'po mero, amy poto 'su kumyno tywo'se man
moro aitopo taka. Morombo wyino ro omi taka tywoma man. 15 Irombo tyto man o'win
amy moro pono 'wa, e'pima. Mo'ko 'wa ro tomo'se man wo'i taka tokykon pyiruku ene.
16 Moro po ro mo'karon tynenerykon pyiruku erepary enapyry 'se terapa tywaije man.
Amy kari'na pairo te anupa'pa ike tywaije man.
17 “Irombo tupu'po rapa tapyije i'wa man. Tyka man: ‘O'toro 'ko waty yjumy
pyitorykon ekosa arepa kynotakamanon. Awu te ykumyry 'wa ero po wo'wopoja.
18 Yjumy 'wa rapa wy'take. Wykatake i'wa: ‘Papa, yja'wan me we'i Tamusi embata,
ajembata enapa. 19 Omuru me noro yjejatory 'se'pa rypo wa. O'win amy apyitory me
kyko.’ ’
20 “Irombo tyjumy 'wa tyto man. Irombo tyse noro oma ta iwopyry jako, ijumy 'wa
tone terapa man. Irombo ikotanory imero tone i'wa man. Epoje taka'nunje man.
Irombo taky'ka i'wa man typona. Typosimapo'se i'wa man. 21 Irombo mo'ko imuru
tyka man i'wa: ‘Papa, yja'wan me we'i Tamusi embata, ajembata enapa. Omuru me
noro yjejatory 'se'pa rypo wa.’ 22 Mo'ko ijumy te tyka man mo'karon typyitorykon 'wa:
‘Ko'i! Moro iru'pynymbo wo'mynano ene'toko. Iwo'myndotoko ike. Ainatanondotoko.
Isapato'totoko. 23 Mo'ko tykakenymbo paka'membo ene'toko. Iwotoko. Kytendamesen
tawa'pore imero. 24 Mo'se ymuru tyromo'se rypo kynakon. Nerenai rapa te. Tuta'se
rypo kynakon. Noporyi rapa te.’ Irombo tawa'pore imero tywendame mandon.
25 “Mo'ko uwapotory imuru te maina ta tywaije man. Irombo tytundary mero auto
'wa, moro sina ety maro uwarykon tota i'wa man. 26 Irombo o'win amy pyitonano
tyko'ma i'wa man. Tywoturupo man i'wa oty me moro oty wairy poko. 27 Mo'ko ro tyka
man i'wa: ‘Apiry te nopyi rapa. Ajumy mo'ko tykakenymbo paka'membo wopoi, iru'pa
rapa epory'po ke ty'wa.’ 28 Mo'ko iryi te tywore'ko man. Tywo'myry 'se'pa tywaije man
auto taka. Mo'ko ijumy tywo'se man kurandonaka, a'mykary u'ku.
29 “Mo'ko imuru te tyka man tyjumy 'wa: ‘Eneko. O'toro 'ko siriko waty yjemaminaje
o'wa. Ywe'i'po poro typanaja'nare e'i'pa we'i. Ise'me te amy pairo kapirita'membo ro
anyry'pa me'i y'wa, tawa'pore wendame'se me yja'sakarykon maro. 30 Mo'ko omuru,
mo'ko to'mere'samon woryijan maro ajotyrykonymbo akamanenymbo wopy'po mero
te ko'wu, mo'ko tykakenymbo paka'membo tywopo o'wa man.’
31 “Mo'ko ijumy te tyka man: ‘Koki, amoro kore awe'i'po poro yjekosa mana, ran!
Pa'poro yjotyry kore ajotyry me na, ran! 32 Tawa'pore awendamery manombo man.
Mo'ko apiry tyromo'se rypo kynakon. Nerenai rapa te. Tuta'se rypo kynakon. Noporyi
rapa te.’ ”

16

Mo'ko tywonumengaporen pyitonano

1 Tynemeparykon 'wa enapa ika'po: “Amy typyrataken wokyry upi'no amy otyry
enenen tywaije man. Irombo otyry akamanen me takarama amy 'wa man ijopotory
'wa. 2 Irombo mo'ko ijopotory kyniko'mapojan. Kynganon i'wa: ‘Otypan oty ko setanon
apoko? Enepoko y'wa kareta tu'po one wara moro ajainaka ynyry'po ene'po o'wa.
Yjotyry enenen me o'se'pa noro wa.’
3 “Irombo mo'ko tyjopotory otyry enenen kynganon tyturu'po ta: ‘O'to ko wai-
tan? Yjopotory waty totyry enenen me noro y'se'pa nan. Samba a'kuru supija.
Ywepataimary poko typyike wa. 4 O'to ywairy man te suku'sa terapa, mo'karon kari'na
'wa yjapyito'me tautykon ta, mo'ko yjopotory otyry enenen me noro e'i'pa yja'ta.’
5 “Irombo iwe'i'san mero mo'karon tyjopotory ependomanamon ko'mapojan. Irombo
kynganon mo'ko koromono 'wa: ‘O'toro ko yjopotory mependomanon?’ 6 Irombo kyn-
ganon i'wa: ‘Ainatone-kari'na samaku oleif katy.’ Irombo kynganon i'wa: ‘Ero, moro
o'toro o'wa ependomary uku'potopo kareta ero man. Atandy'moko. Ko'i oko-kari'na

itu'ponaka ainapatoro imeroko.' 7 Irombo mero mo'ko ijokonory 'wa kynganon: 'O'toro
ko mependomanon?' Irombo kynganon: 'Ainatone-kari'na kurukuru awasi.' Irombo
mo'ko tyjopotory otyry enenen kynganon i'wa: 'Ero, moro o'toro o'wa ependomary
uku'potopo kareta ero man. Okupa'en-kari'na imeroko.' 8 Irombo ijopotory 'wa mo'ko
yja'wan totyry enenenymbo tamyika man imero, tupu'pone iwe'i'po ke. Mo'karon ero
nono y'makon tupu'pone asepoko mandon mo'karon aweinano y'makon ko'po.
9 "Awu te wykaje o'waine: Moro tykoren pyrata ke ata'saka'totoko, ajapyito'ko'me
i'waine morokon utapy'non aito'kon taka, pyrata utapy'po mero.
10 "Amy a'si'kono oty poko tamyikapore amy a'ta, pyimano oty poko enapa tamyika-
pore man. Amy a'si'kono oty upu'po me emambo'pa amy a'ta, pyimano oty upu'po me
enapa emambo'pa man. 11 Moro tykoren pyrata poko tamyikapore e'i'pa awe'i'sando,
noky ko ajamyikata'ton moro iro 'nero poto 'su oty poko? 12 Moro aja'sakary otyry poko
tamyikapore e'i'pa awe'i'sando, noky ko moro ajotyrykon man ytan o'waine?
13 "O'win amy pyitonano oko jopotokon pyitory me tywairy upijan. Ijako irombo
mo'ko o'win amy jenono'tan, mo'ko o'win amy pynatan te. Mo'ko o'win amy ekosa
tywairy 'se kynaitan, mo'ko o'win amy te ato'ke kynaitan. Tamusi pyitorykon me
awairykon mupijaton, moro pyrata pyitorykon me aja'taine."
14 Pa'poro te eta'san mo'karon Farise 'wa. Inaron ro pyrata pynatokon imero.
Jesus u'kupoty'po i'waine. 15 Irombo ika'po i'waine: "Amyjaron aja'sakarykon embata
tamamboramon wara monepojaton. Tamusi te aturu'san uku'san. Morokon poto me
kari'na nenerykon Tamusi ato'ke man.
16 "Moro omenano mero'po, mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo enapa
taurana mandon Johanes taronaka ro. Morombo wyino te moro Tamusi nundy-
mary ekari'saton kari'na iru'pyn oka me. Pa'poro enapa itaka tywo'myrykon poko
kyno'wo'maton. 17 Moro kapu ero nono maro tutapyry taro man o'win amy itinga'po
utapyry ko'po moro omenano mero'po wyino.
18 "Amy typyty nondanenymbo 'wa amy terapa woryi apyiry jako typyty me, moro
typyke tywairymbo any'manon. Amy wokyry 'wa amy inonda'po woryi apyiry jako
typyty me, tyinone mo'ko woryi wairymbo any'manon."

Mo'ko totyken mo'ko Lasarus maro

19 "Amy typyrataken wokyry tywaije man. Ty'meijen tykujuren mauru kapy'po
wo'mynano ta iwewo'myndotopombo man. Kurita wararo poto 'su uwano ka'pojan.
20 Irombo ipenary po amy epataimatoto tapapo kyniko'mambo'san. Areky pe imero
man. Lasarus ety me man. 21 Mo'ko typyrataken erepary akosinykonymbo enapyry
'se man. Pero terapa te erekyry amejaton. 22 Amy kurita mo'ko epataimatoto
tyromo'se man. Irombo Tamusi apojongon 'wa mo'ko Abraham enaka taro man.
23 Mo'ko typyrataken tyromo'se enapa man. Irombo tunenje man i'waine. Irombo
moro iromby'san waitopo ta tywota'karykary jako, tyse Lasarus enejan Abraham ena.
24 Irombo mo'ja kynganon: 'Papa Abraham, ykotanory eneko. Lasarus ene'poko y'wa,
tainary aresikyry u'mu'ka'se me tuna taka a'si 'ko 'ko roten ynuru y'sanapangato'me.
Wa'to ka'muru je'tun irombo yja'karykaje.' 25 Abraham te kynganon: 'Ito'my, onumen-
gako rapa one wara iru'pyngon oty epory'po poko o'wa moro nuro noro aja'ta. Moro
jako ro Lasarus 'wa yja'wan oty epory'po. Erome te ero po Tamusi kynewa'porojan.
Amoro terapa te mata'karykaje. 26 Itaka ro, amy poto 'su nono atory na'na a'kotojan
awyinoine. Iwara te mo'karon ero wyino o'waine tytorykon 'se aitonon tytorykon
upijaton. Iwara enapa mo'karon moro wyinonokon tywepatorykon upijaton na'na
wyinonaka.' 27 Irombo te mo'ko typyratakenymbo kynganon: 'Waturupoja iro ke o'wa,

16:13 Mateus 6:24 **16:14** Mateus 11:12-13, 5:31-32, Markus 10:11-12 **16:16** Mateus 11:12-13 **16:17** Mateus 5:18 **16:18** Mateus 5:32, 1 Korinte 7:10-11

papa, mo'ko Lasarus emo'to'me o'wa yjumy auty 'wa. Ainatone noro ypiryjan mandon moro po. 28 Oro poto me imero ne'mapo'sen, iwopyrykon pona ero ata'karykatopo taka, ywopy'po wara.' 29 Abraham te kynganon: 'Moro Moses nimero'po ekosaine man, mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo nimero'san maro. Oro morokon 'wa nepanamasen.' 30 Irombo te mo'ko typyratakenymbo kynganon: 'Uwa, papa Abraham! Epanama'pa kynaita'ton. Iromby'san wyino amy wyto'poto te ty'waine, tamamyrykon u'mata'ton.' 31 Abraham te tyka man i'wa: 'Moro Moses nimero'po 'wa, mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo nimero'san 'wa enapa epanama'pa ta'taine, amy iromby'san wyino awomy'po anamyika'pa pairo kynaita'ton.' "

17

Jesus 'wa tynemeparykon ururu

1 Irombo Jesus wyka'po mo'karon tynemeparykon 'wa: "Morokon yja'wan taka kari'na emapoto'kon otykon opy'pa tywairykon upijaton. Mo'ko ene'ponamon 'wa te je'tun pe pore kynaitan! 2 O'win amy ero pono ko'warono emapory ko'po iru'pa nairy moro parana taka emary, amy miri topuru ke taneka'to. 3 Tuwaro koro aitoko.

Yja'wan me amy aja'sakary we'i'poto e'mako. Tamamyry u'ma'poto i'wa, yja'wan me i'we'i'po ikako. 4 O'win kurita oko-to'imamboto yja'wan me o'to ajyry'poto i'wa, irombo oko-to'imamboto o'wa iwopy'poto 'Yjemamyry su'matake' tauro me, moro yja'wan me iwe'i'po kary o'wa man."

5 Irombo mo'karon apojoma'san wyka'san mo'ko Jopoto 'wa: "Poto me 'ne ka'tu rapa Tamusi amyikanamon me na'na yko." 6 Irombo mo'ko Jopoto wyka'po: "Amy ko'warono wonatopo epy wara roten rypo moro o'waine Tamusi amyikary we'i'poto, irombo moro poto 'su wewe 'wa awyka'sando: 'Atungako nono wyino! Parana ta terapa o'pongo!' nepanamary o'waine.

7 "Ara'naine o'win amy a'ta pyitonano aporemy me, irombo imainary uringajembo iwopy'poto, ekykon enejembo pai, nykatan typyitory 'wa: 'O'ko 'ne ko'i! Endameko, se!'? 8 Yka'pa naitan i'wa: 'Yjerepary man ika'ko! Irombo awewo'myndo'po mero, kupako. Ywendame'ma'po mero mendametake amoro.'? 9 Morokon i'wa tyjopotory wykato'konymbo kapy'san 'kare mo'ko jopoto ewa'porotan. 10 Iwara enapa amy-jaron, pa'poro mo'ko ajopotorykon wykato'konymbo kapy'sando o'waine, mykata'ton: 'Uwam'ponokon pyitonano roten na'na man. Na'na tynikapyry man kapyi roten.' "

Mo'karon ainapatoro areky pangon

11 Irombo amy kurita tytory jako noro Jerusalem 'wa, Jesus wyto'po moro Samaria wairy pato Galilea maro asepona. 12 Irombo amy aitopo'membo taka itory jako, ainapatoro areky pangon wokyryjan wopy'san epoje. Tyse a'si'ko iporopy'san. 13 Moro po ro Jesus 'wa iko'ta'san: "Jesus! Amepanen! Na'na kotanory eneko!" 14 Ene'san mero, Jesus wyka'po i'waine: "Asenepotandoko mo'karon Tamusi pokonokon 'wa." Irombo itorykon jako ro, iwekura'ma'san rapa.

15 Moro iru'pa tywe'i'po ene'po mero, o'win amy werama'po rapa, mo'ja imero Tamusi ety awongary ta. 16 Irombo tombata'po iwoma'po Jesus pupuru pato, ety awongato'me ty'wa. Amy Samaria pono te mo'ko kynakon. 17 Irombo Jesus wyka'po: "Ainapa-toronombo mero kapyn tywekura'ma nandon? Oje ko iro ke mo'karon okupa'en-to'imanokon nandon? 18 Amykon rapa erama'pa naiton Tamusi ety awongato'me? Mo'se o'win Simosu me e'ipyn roten te neramai?" 19 Irombo Jesus wyka'po i'wa: "Ajawongo! Iru'pa itango! Moro o'wa Tamusi amyikary akura'mai."

Mo'ko kari'na ymuru wo'topo kurita

17:1 Mateus 18:6-7,21-22, Markus 9:42 **17:3** Mateus 18:15 **17:14** Levitikus 14:1-32

20 Mo'karon Farise woturupo'san Jesus 'wa one wara a'ta moro Tamusi nundymary
wopyry poko. Irombo ejuku'san i'wa: “Moro Tamusi nundymary tuku'se me opy'pa
man. 21 Awykary mupitake: ‘Eneko! Ero iro!’. Awykary pai mupitake ‘Eneko! Moro
iro!’. Moro Tamusi nundymary irombo ara'naine man.”
22 Irombo ika'po mo'karon tynemeparykon 'wa: “Amy jako o'win kurita roten mondo
rapa mo'ko kari'na ymuru wairy enery 'se rypo maita'ton. Anene'pa te maita'ton.
23 Irombo kyngata'ton o'waine: ‘Eneko! Mo'ko inoro!’. Kyngata'ton pai: ‘Eneko! Mo'se
inoro!’. O'po'se kytoton! Kysiwekenaton! 24 Moro kapekape ka'mutapotyry 'wa wararo
kapu aweipary wara irombo mo'ko kari'na ymuru kynonepotan moro tywo'topo kurita.
25 Poto me na'sen te iwota'karykary man. Mo'karon eromenokon kari'na 'wa na'sen
urumenary man. 26 Mo'ko Noe jako iwe'i'pombo wara enapa kynaitan mo'ko kari'na
ymuru wopyry jako. 27 Tywendame mandon, typytapo'se mandon, tyinombapo'se
mandon moro atunendopo tam'po'kory taka Noe wo'mytopombo kurita taronaka.
Irombo mero poto me tykuma man. Irombo pa'poro kari'na ty'ma'se mandon.
28 “Lot jako enapa tywendame mandon, tywopeka'se mandon, tywokarama mandon,
tywo'ponje mandon, tywotautymapo'se mandon. 29 Moro Sodom wyino Lot wyto-
topombo kurita te konopo wara imero wa'to suwapuru maro tywo'pa'se man kapu
wyino. Iwara pa'poro moro ponokon kari'na ty'ma'ka mandon. 30 Iwara enapa kynaitan
moro kari'na ymuru wepa'katopo kurita. 31 Moro kurita tauty re'ta amy a'ta, oro
netuwarikan tauty taka o'my'pa totyrykon aije. Tymainary ta amy a'ta, tywena'po
taka rapa ito'pa nainen. 32 Onumengatoko rapa mo'ko Lot pytymbo poko. 33 Mo'ko
tamamyry aijomary 'san moro tamamyry uta'katan. Mo'ko tamamyry uta'kanen man
moro tamamyry ytan asery me rapa.
34 “Wykaje irombo o'waine: moro koko oko o'win o'ny'topo ta kynaita'ton. Irombo
o'win amymbo arota'ton Tamusi apojongon. O'win amymbo nota'ton te. 35 Oko
woryijan kyno'kyta'ton aseta. Irombo o'win amymbo arota'ton Tamusi apojongon.
O'win amymbo nota'ton te.” 36 * 37 Irombo moro poko ro inemeparykon wyka'san
I'wa: “Oje ko morokon no'ka'tan, Jopoto?” Ika'po i'waine: “Amy tonomy ekepy'po po
ro mo'karon kurumu kynota'nano'ta'ton.”

18

Mo'ko a'wembono auranano ynen jopoto

1 Irombo Jesus 'wa amy onumengatopo auranano ekarity'po mo'karon tyne-
meparykon emepato'me, o'kapyn roten irupota'pa Tamusi 'wa auranato'ko'me.
2 Ero wara ika'po: “Amy aitopo ta amy a'wembono auranano ynen jopoto tywaije
man. Tamusi aninendo'pa tywaije man. Ta'sakary poko enapa esyka'pa tywaije man.
3 Moro aitopo ta ro enapa amy inongepy'po tywaije man. Mo'ko wytotopombo man
mo'ko jopoto 'wa, tykato'me: ‘Mo'ko yja'wan me yjenanenymbo 'wa moro o'to yjyry'po
epemapoko morokon omenano mero'san wykary wararo.’ 4 Akore'pe mo'ko woryi
epanopyry 'se'pa mo'ko jopoto waitopombo man. Irombo mero te kynganon tyturu'po
ta: ‘Tamusi aninendo'pa ro rypo wa. Yja'sakary poko ro rypo esyka'pa wa. 5 Ise'me te
mo'ko woryi sepano'take, yjaki'mary ke i'wa. Ka'pa rapa ypasapaikary ko'wu i'wa.’ ”
6 Irombo Jesus wyka'po: “O'to mo'ko emambopyn a'wembono auranano ynen jopoto
wyka'po apyitoko apanarykon ta. 7 Tamusi iro ke mo'karon typo tynyry'san, mo'karon
koko, kurita wararo tajatonamon epanopyry poko naimomo'tan? 8 Wykaje o'waine, ko'i

17:20 Mateus 24:23-28,37-41 **17:26** Genesis 6:5-8 **17:27** Genesis 7:6-24 **17:28** Genesis 18:20–19:25 **17:31** Mateus 24:17-18, Markus 13:15-16 **17:32** Genesis 19:26 **17:33** Mateus 10:39, 16:25, Markus 8:35, Lukas 9:24, Johanes 12:25 * **17:36** Amykon 'wa ero po tymero man Jesus wyka'po me: “Oko enapa pai maina ta kynaita'ton. Irombo o'win amymbo arota'ton Tamusi apojongon. O'win amymbo nota'ton te.”

imero Tamusi kynepano'ta'ton! Mo'ko kari'na ymuru te moro Tamusi amyikary epotan ero nono tu'po, tywopy'poto?"

Mo'ko Farise mo'ko pyrata amo'i'nen maro

9 Jesus 'wa amy noro onumengatopo auranano ekarity'po mo'karon tamamboramon
me asenetonon poko, mo'karon uwam'ponon me ta'sakarykon enenamon poko enapa:
10 "Oko kari'na tywonu'se tywaije mandon moro Tamusi auty 'wa tauranato'ko'me
Tamusi 'wa: amy Farise amy Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'i'nen maro.
11 "Pyre mo'ko Farise kynaurananon Tamusi 'wa tyturu'po ta: 'Tamusi, ajety sawon-
gaje e'i'pa ywairy poko mo'karon amykonymbo kari'na wara: kumi'mangon wara,
emambo'non wara, taporitonone aino any'manamon wara, mo'ky pyrata amo'i'nen
wara enapa pai. 12 Okomboto wonemaje oko-to'ima kurita ta. Pa'poro ynapyiry otykon
jainapatoronorymbo amy syja.'
13 "Mo'ko pyrata amo'i'nen te tyse moro Tamusi auty wyino typoro'se man.
Tywo'potyry 'se'pa pairo tywaije man kapu 'wa. Ty'popuru po'po'mary ta te tyka man:
'Tamusi! Tyja'wange wa imero! Aturu'popory enepoko y'wa!'
14 "Wykaje o'waine: mo'ko pyrata amo'i'nen tamambore terapa tyto man tauty
'wa. Mo'ko Farise kapyn te. Pa'poro mo'karon aseke totykon awonganamon etykon
emapotan Tamusi. Mo'karon aseke totykon emaponamon etykon awongatan te
Tamusi."

Jesus 'wa pitanikon ene'pory ty'wa

15 Amy kurita amykon pitanikon enepy'san enapa i'waine Jesus 'wa, apyito'ko'me
i'wa. Moro ene'san mero, inemeparykon 'wa mo'karon ene'namon e'mapoty'san.
16 Jesus 'wa te mo'karon pitanikon ene'po'san ty'wa. Ika'po: "Oro mo'karon pitanikon
no'sen y'wa. Kysa'kototon! Mo'sepangon 'wano me ro moro Tamusi nundymary man.
17 Ita'ro pore, amy pitani'membo wara moro Tamusi nundymary anewa'ma'pa amy
kari'na a'ta, o'my'pa pairo kynaitan."

Mo'ko totyken wokyry

18 Irombo amy jopoto woturupo'po Jesus 'wa: "Iru'pyn amepanen, o'to ko ywairy
nan moro i'matypyn roten amano epoto'me y'wa?" 19 Irombo Jesus wyka'po i'wa:
"O'tono'me ko 'iru'pyn' me kajatojan? Amy pairo kari'na iru'pa e'i'pa man. Tamusi
roten iru'pa man. 20 Morokon Tamusi wykato'konymbo muku'sa: Taporitonone aino
kysany'mai. Woto kyte'i. Amonatai. Onapi ke amy oty kysamyikapoi. Ajumy, asano
inendoko." 21 Irombo mo'ko wokyry wyka'po: "Pa'poro morokon wara ro we'i, pitani
me yja'tanombo poro." 22 Moro eta'po mero, Jesus wyka'po i'wa: "Amy o'win oty ro'kon
mamono'sa. Pa'poro ajotyrykonymbo ekaramatango. Moro epetymbo yko mo'karon
oty'non 'wa. Iwara totyke imero maitake kapukon ta. Irombo o'ko 'ne ywena'po ta."
23 Moro eta'po mero, kata'mato imero iwe'i'po, typyratake imero tywairy ke. 24 Irombo
kata'mato iwe'i'po ene'po mero ty'wa, Jesus wyka'po: "Tupi me pore man mo'karon
totykamon wytory moro Tamusi nundymary taka. 25 Amy typyrataken kari'na wo'myry
moro Tamusi nundymary taka tupi me man amy kameri wo'myry ko'po amy akusa
enuru taka."
26 Irombo mo'karon auran etanamon wyka'san I'wa: "Noky ko iro ke tapanopyry taro
nan?" 27 Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Morokon kari'na ekosa tywo'kapyry taro e'i'pa
man irokon Tamusi ekosa tywo'kapyry taro man."

Oty epory mo'ko Jesus wena'po ta ytototo 'wa

18:14 Mateus 23:12, Lukas 14:11 **18:15** Mateus 19:13-15, Markus 10:13-16 **18:18** Mateus 19:16-30, Markus 10:17-31 **18:20** Exodus 20:14, Deuteronomium 5:18, Exodus 20:13, Deuteronomium 5:17, Exodus 20:15, Deuteronomium 5:19, Exodus 20:16, Deuteronomium 5:20, Exodus 20:12, Deuteronomium 5:16

28 Irombo Petrus wyka'po i'wa: “Eneko, na'na totyrykonymbo ynoi, awena'po ta
tytoto'me.” 29 Irombo Jesus wyka'po i'waine: “Ita'ro pore, mo'ko Tamusi nundymary
upu'po me tauty, typyty pai, typiryjan pai, tysano pai, tyjumy pai, ty'makon pai nojan
30 inoro ro ero nono tu'po pyimemboto moro ko'po 'ne ka'tu rapa oty apyitan. Irombo
moro aireno nono tu'po moro i'matypyn roten amano apyitan.”

Jesus auranary rapa tyrombyry man poko

31 Irombo mo'karon ainapatoro itu'ponaka oko tynemeparykon aro'san i'wa typo
terapa. Ika'po: “Epanamatoko! Jerusalem 'wa kytonu'saton. Moro po ro ko'wu pa'poro
mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo nimero'san mo'ko kari'na ymuru poko
kyno'ka'tan. 32 Mo'karon Simosu me e'i'non ainaka kynyta'ton. Irombo ipoko kynosai-
jambata'ton. Kynikota'mata'ton. Itu'ponaka kyneta'tapo'ta'ton. 33 Kynipoky'mata'ton.
Irombo kyniwota'ton. Oruwa kurita pa'po me te kynawondan rapa.” 34 O'to ikary
anukuty'pa te mo'karon inemeparykon we'i'san. Moro auran tauro'po anukuty'pa
iwe'i'san. Oty poko auranary anukuty'pa iwe'i'san.

Bartimeo

35 Moro Jeriko 'wa itundarykon jako, oma esi'wo amy enupyn tandy'po
kynepataimakon. 36 Irombo amy kari'na apyimy wytory etary ke tyrato, iwoturupo'po
oty me iwairy poko. 37 Irombo ejuku'po i'waine: “Mo'ko Nasaret pono Jesus ero pato
kyny'san.” 38 Irombo iko'ta'po: “Jesus! David parymbo! Ykotanory eneko!” 39 Mo'karon
uwapo ytotonon 'wa te e'mapoty'po, ity'nato'me. Mo'ja 'ne ka'tu rapa iko'tapoty'po:
“David parymbo! Ykotanory eneko, se!”

40 Irombo Jesus poropy'po. Mo'ko enupyn ene'po'po i'wa ty'wa. Itunda'po mero,
Jesus woturupo'po i'wa: 41 “O'to ko ywairy 'se man o'wa?” Irombo ika'po: “Jopoto,
oro wo'po'nen rapa.” 42 Irombo Jesus wyka'po i'wa: “O'po'ko rapa! Moro o'wa Tamusi
amyikary akura'mai.” 43 O'win wytory enuru we'i'po iru'pa rapa. Irombo Jesus wena'po
ta ito'po, Tamusi ety awongary ta. Pa'poro kari'na 'wa moro ene'po. Irombo Tamusi ety
awonga'po i'waine.

19

Sakeus

1 Irombo moro Jeriko taka tywo'my'po mero, ita kyny'sakon. 2 Irombo te amy
Sakeus tatynen wokyry moro po kynakon. Mo'ko Rome pono jopoto ekataka pyrata
amo'i'namon jopotory me kynakon. Typyratake kynakon. 3 Noky me Jesus wairy enery
'se kynakon. Mo'karon kari'na apyimy te enery a'kotojakon i'wa, sani'myn 'ky 'ky
iwairy ke. 4 Irombo uwaponaka eka'numy'po. Jesus eneto'me ty'wa amy oroi poko
iwonuku'po, moro pato itory man ke.

5 Irombo moro 'wa tytunda'po mero, Jesus wo'poty'po kawonaka. Ika'po i'wa:
“Sakeus, ko'i ony'toko. Ero kurita ajauty ta ywairy man!” 6 Irombo ko'i iwony'to'po.
Tauty taka Jesus wopyry ewa'ma'po i'wa imero. 7 Moro ene'po mero, pa'poro mo'karon
kari'na eruwa'san. Ika'san: “Amy yja'wan me aitoto auty taka otawa nyton.”

8 Mo'ko Sakeus awomy'po te. Ika'po mo'ko Jopoto 'wa: “Ase'ra te morokon
yjekosanokon sytake mo'karon ipyrata'non 'wa. Amy kari'na 'wa moro ynamo'ikyry
manombo ko'po ywoturupo'poto, okupa'emboto sytake i'wa rapa.”

9 Irombo Jesus wyka'po i'wa: “Erome te ero auto tanokon kari'na tyka mandon uta'no
wyino, mo'se wairy ke enapa amy Abraham parymbo me. 10 Mo'ko kari'na ymuru
irombo tywo'se man moro utapy'po upi, ika enapa moro uta'no wyino.”

O'to moro jopoto nyry'po yry

18:31 Mateus 20:17-19, Markus 10:32-34 **18:35** Mateus 20:29-34, Markus 10:46-52 **19:10** Mateus 18:11

11 Mo'karon ty'wa epanamatonon 'wa amy noro onumengatopo auranano ekarity'po
i'wa. Mo'karon kari'na irombo ko'i terapa moro Tamusi nundymary wosenepory
ekano'satokon, Jerusalem wyino tyse waty terapa iwairy ke.
12 Ika'po: "Amy poto me aitoto wokyry tyse tyto man amy aitopo jopotory me
tandy'moto'me. Morombo wyino iweramary rapa kynakon. 13 Tytory uwaporo
ainapatoro typyitorykon tyko'ma i'wa mandon. Irombo ainatone-kari'na amu'nymbo
pyrata tyje i'wa man i'waine. Tyka man i'waine: 'Ajemaminatoko ike, ywopyry 'wa
ro.' 14 Mo'karon inundymary man tanokon 'wa te amykon apojonano tomo'se mandon
'Na'na mo'se wairy 'se'pa man tyjopotory me.' tauro me.
15 "Mo'ko poto me aitoto wokyry tywerama rapa man jopoto me tyry'po mero. O'win
wytory mo'karon pyrata ke tynainary'to'san typyitorykon tyko'mapo i'wa mandon, o'to
moro pyrata ke iwe'i'san uku'to'me ty'wa. 16 Irombo mo'ko koromono tywo'se man
i'wa. Tyka man: 'Jopoto, apyratary tu'ponaka ainapatoromboto amy sikapyi.' 17 Irombo
ijopotory tyka man i'wa: 'Iru'pa tywaije mana, iru'pyn pyitonano. A'si'kono poko
tamyikapore awe'i'po ke, ainapatoro aitopo undymanen me maitake.'
18 "Mo'ko ijokonory tywo'se man. Tyka man: 'Jopoto, apyratary tu'ponaka ainatonem-
boto amy sikapyi.' 19 I'wa enapa mo'ko Jopoto tyka man: 'Amoro, ainatone aitopo
undymanen me kyja.'
20 "Irombo mo'ko ipokorono terapa tywo'se man. Tyka man: 'Jopoto, ero
apyratary. Amy kamisa ta sunemyi. 21 Tanarike waty we'i apoko, tokone awonery ke.
Anyry'torymbo manunja. Anipomy'torymbo mipo'sa.'
22 "Irombo ijopotory tyka man: 'Aseke ajauranymbo ro yja'wan me ajypojan,
yja'wanymbo 'ne roten pyitonano. Tokone ywonery muku'sakon. Ynyry'torymbo
anunen me ywairy muku'sakon. Ynipomy'torymbo po'nen me ywairy muku'sakon.
23 O'tono'me ko iro ke moro ypyratary anyry'pa me'i moro pyrata kura'matopo auto
taka? Ijako ywopy'po mero, aije rapa wytory moro iwe'mekatopo maro ro.'
24 "Irombo mo'karon tokosanokon 'wa tyka man: 'Moro pyrata ipinatoko ainary
wyino. Yko mo'ko ekosa ainatone-kari'na amu'nymbo man inoro ainaka.' 25 Irombo
tyka mandon i'wa: 'Jopoto, ainatone-kari'na terapa ekosa man.' 26 Mo'ko jopoto te tyka
man: 'Wykaje o'waine, pa'poro mo'ko totyken 'wa otykon yta'ton. Mo'ko otypyn wyino
otyrykonymbo pinata'ton. 27 Mo'karon yjenono'namon te, mo'karon tyjopotorykon me
y'se'non ene'toko ijaro 'wa. Irombo ynenery me ro iwotoko!' "

Jesus wo'myry Jerusalem taka

28 Moro wara taurana'ma'po mero, tynemeparykon uwapo tywonukuru a'mo'po rapa
i'wa Jerusalem 'wa.
29 Irombo morokon aito'kon Betfage, Betania 'wa, moro oleif paty tatynen wypy 'wa
tytunda'po mero, oko amykon tynemeparykon apojoma'san i'wa. 30 Ika'po i'waine:
"Moro ajuwaponokon aitopo'membo 'wa i'tandoko. Awo'myrykon akono mero amy
parito'membo my'po mepota'ton. Tywe'i'po poro mo'ko parito'membo amy kari'na
anaro'pa noro man tynga'nary tu'po. Imbokatoko me. Irombo ene'toko me ijaro 'wa.
31 Irombo amy kari'na woturupo'poto o'waine: 'O'tono'me ko mimbokaton?' kaitoko
me i'wa: 'Mo'ko Jopoto i'se man.' "
32 Irombo tyto'san mero, mo'karon oko inapojoma'san 'wa Jesus wyka'po wara ro
oty epory'po. 33 Mo'ko parito'membo ymbokary jako ro i'waine, mo'karon aporenjan
wyka'san i'waine: "O'tono'me ko mo'ko parito'membo mimbokaton?" 34 Irombo
ika'san: "Mo'ko Jopoto i'se man."
35 Irombo aro'po i'waine Jesus 'wa. Tynoponykon yry'san i'waine mo'ko par-
ito'membo tu'ponaka. Jesus andy'mopo'po i'waine itu'ponaka. 36 Itory jako ro

19:11 Mateus 25:14-30 **19:26** Mateus 13:12, Markus 4:25, Lukas 8:18 **19:28** Mateus 21:1-11, Markus 11:1-11, Johanes 12:12-19

tynoponykon apika'san i'waine oma rary me. 37 Tyse waty terapa Jerusalem wyino iwe'i'po mero, moro oleif paty wypy wo'pemary po, pa'poro mo'karon inemeparykon apyimy 'wa tawa'pore imero mo'ja Tamusi ety awonga'po pa'poro morokon tynene'san ipori'tory poko. 38 Ika'san: “Mo'ko Tamusi ety ta o'toto Jopoto nainen pa'poro kurano maro. Sara'me aino kapu ta nainen. Mo'ko Tamusi ety imero kawo nainen kapu ta.”

39 Irombo mo'karon ata'nanopy'san ra'nanokon Farise amykon wyka'san I'wa: “Amepanen, mo'karon anemeparykon e'mako!” 40 Irombo ejuku'san i'wa: “Wykaje o'waine, mojan yity'na'sando, morokon topu terapa kyniko'tapo'ta'ton!”

41 Irombo tyse waty iwe'i'po moro Jerusalem wyino. Ene'po mero, amo'po i'wa. 42 Ika'po: “Oty 'wa moro sara'me aino enepyry ukutyry manombo rypo man o'wa enapa ero kurita. Moro ajenuru te enery upijan. 43 Amykon kurita irombo mo'karon ajenono'namon aja'koto'mata'ton. Aju'menda'ton. Wararo ajaky'kata'ton. 44 Ajami'ta'ton pa'poro otanokon o'makon maro. Oko pairo topu anino'pa ota kynaita'ton asetu'po, moro Tamusi 'wa ajetawary anukuty'pa awe'i'po ke.”

Jesus 'wa tyjumy auty korokary

45 Irombo moro Tamusi auty 'wa tytunda'po mero, mo'karon otykon ekaramanamon momary a'mo'po i'wa. 46 Ika'po i'waine: “Tymero man: ‘Yjauty kynaitan kari'na we'pimatopo me.’ O'waine te amy tymonakamon autary me terapa tyje man.”

47 Irombo kurita wararo kynemepatokon moro Tamusi auty ta. Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon Tamusi karetary uku'namon, mo'karon jopotokon enapa iwory 'se kynatokon. 48 Amy oma anepory'pa te kynatokon, pa'poro kari'na wairy ke auran etary 'se imero.

20

Noky 'wa pori'tonano yry Jesus 'wa

1 Irombo amy kurita mo'karon kari'na emepary jako Jesus 'wa moro Tamusi auty ta, moro iru'pyn oka ekarityry jako i'wa enapa, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon Tamusi karetary uku'namon, mo'karon uwapoto'san enapa wopy'san i'wa. 2 Irombo ika'san I'wa: “Na'na 'wa ekari'ko, noky 'wa erokon otykon ka'pory o'wa, noky 'wa pai erokon otykon kapyry yry'po ajainaka?”

3 Irombo ejuku'san i'wa: “Awu enapa amy oty poko waturupoja o'waine. Ekari'toko 'nare y'wa. 4 Moro Johanes 'wa kari'na etyka'po, Tamusi nisanory moro tywaije nan? Kari'na nisanory te ka'tu?” 5 Irombo ero wara ase'wa iworupa'san: “Kyka'sando: ‘Tamusi nisanory moro tywaije man,’ kyngatan: ‘O'tono'me ko iro ke Johanes anamyika'pa maiton?’ 6 Kyka'sando te: ‘Kari'na nisanory moro tywaije man’, pa'poro mo'karon kari'na topu ke kywota'ton. Amy Tamusi auran uku'ponen me irombo Johanes we'i'po amyikaton.”

7 Irombo Jesus ejuku'po i'waine: “Anukuty'pa na'na man ojembo moro kari'na etyka'po wairy.”

8 Irombo Jesus wyka'po iwaine: “Awu enapa iro ke anekarity'pa waitake o'waine, noky 'wa erokon otykon kapyry yry'po yjainaka.”

Mo'karon maina pokonokon

9 Irombo mo'karon ata'nanopy'san 'wa ero onumengatopo auranano ekarityry a'mo'po i'wa: “Amy wokyry 'wa amy maina ta winu me tykapymy wonatopo typonje man. Irombo tapema me amykon tapojoma i'wa mandon, moro maina eneto'me i'waine. Morombo wyino amy tyseno aitopo 'wa sirikokon poko amanje tyto man.

19:38 Ware 118:26 **19:45** Mateus 21:12-13, Markus 11:15-17, Johanes 2:13-17 **19:46** Jesaja 56:7, Jeremia 7:11 **19:47** Lukas 21:37 **20:1** Mateus 21:23-27, Markus 11:27-33 **20:9** Mateus 21:33-46, Markus 12:1-12 **20:9** Jesaja 5:1

10 Irombo moro wonatopo epery we'i'po mero, amy typyitory tomo'se i'wa man
mo'karon maina pokonokon 'wa, moro wonatopo epery amy aije. Mo'karon maina
pokonokon 'wa te tywo'ma man. Irombo ainary'pa tomo'se rapa i'waine man.
11 "Irombo mo'ko jopoto 'wa amy rapa typyitory tomo'se man. Mo'ko enapa i'waine
tywo'ma man. Mene typy'i'topo i'waine man. Irombo ainary'pa tomo'se rapa i'waine
man.
12 "Irombo amy rapa tomo'se i'wa man ijoruwanory typyitory me. Mo'ko enapa te
mene imero tymyngapo'se i'waine man. Irombo toma i'waine man moro maina wyino.
13 "Irombo mo'ko maina aporemy tyka man: 'O'to ko waitan? Mo'ko ynipynary ymuru
semo'take. Mo'ko nendota'ton pai.'
14 "Iwopyry ene'po mero te, mo'karon maina pokonokon tyworupa mandon ase'wa.
Tyka mandon: 'Mo'se ro mo'ko tyjumy otyrykonymbo apyinen man mo'se man. Kysi-
wosen, moro inapyiry manombo waito'me kotyrykon me.' 15 Irombo moro maina
wyino toma i'waine man. Tywo i'waine man.
"O'to ko iro ke mo'ko maina aporemy mo'karon maina pokonokon ytan? 16 Iwoine
kyno'tan. Irombo moro maina ytan amykon 'wa terapa."
"Moro eta'po mero mo'karon kari'na wyka'san: "Uwa pairo!" 17 Jesus wo'poty'po
i'waine. Irombo ika'po: "O'to ko iro ke ero imero'po tauro'po nan:
"Moro auto amynamon nema'pombo topu 'ne ro moro auto pori'tomanen me tywaije
man."

18 "Pa'poro moro topu poko atamiromo'katoto ambaikata'ton. Mo'ko itu'ponaka
kynomatan inoro ami'tan."

Moro aitopo undymary epety

19 Typokoine moro onumengatopo auranano ekarity'po ke i'wa, mo'karon
Tamusi karetary uku'namon, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon enapa
wonumenga'san rypo apyiry poko. Mo'karon pyimano kari'na nendojatokon te.
20 Amy iru'pyn oma upiry ta ty'waine, amykon emoky'san i'waine maname o'po'se.
Tamamboramon wara mo'karon emoky'san wosenepory kynakon, auranymbo poko
ro rypo Jesus apyito'me ty'waine, yto'me ty'waine mo'ko Rome wyino opy'po jopoto
ainaka.
21 Irombo iwoturupo'san Jesus 'wa: "Amepanen, iru'pa o'wa kari'na erupary,
emepary uku'san na'na. Asewara imero kari'na menaje. Iporo moro Tamusi emary
poko memepaje. 22 Iru'pa nan iro ke na'na 'wa mo'ko Rome pono jopoto nundymary
epemary? Na'na nepematan? Uwa ka'tu?"
23 Jesus 'wa te tu'kuru ukuty'po i'waine. Irombo ika'po i'waine: 24 "Amy amu'nymbo
pyrata ene'ko y'wa sene'se me. Noky upu'po ko tu'ku nan ipoko? Noky ety ko tymero nan
ipoko?" Irombo ika'san: "Mo'ko Rome pono jopoto." 25 Irombo Jesus wyka'po i'waine:
"Mo'ko Rome pono jopoto 'wa iro ke moro otyry ytoko. Mo'ko Tamusi otyry te ytoko
Tamusi 'wa."
26 Irombo auran poko apyiry upi'po i'waine mo'karon kari'na nenery me. Moro auran
'wa tanumengaporykon ta anejuku'pa i'wei'san.

Mo'karon iromby'san wyino rapa awono

27 Irombo amykon moro iromby'san wyino rapa awono anamyika'non Saduse
wopy'san I'wa amy oty poko aturupo. Ika'san: 28 "Amepanen, Moses 'wa tymero man
ky'wanokon me:
"I'me'ma typyty a'ta amy kari'na yryi romby'poto, mo'ko ipirymbo 'wa terapa mo'ko
ipytymbo apyiry man. Irombo mo'ko tyryi 'mi ekataka pitani kapyry i'wa man."

20:17 Ware 118:22 **20:19** Mateus 22:15-22, Markus 12:13-17 **20:27** Mateus 22:23-33, Markus 12:18-27 **20:27** Apojoma'san 23:8 **20:28** Deuteronomium 25:5

29 “Oko-to'ima amykon asepiryjan kynatokon. Irombo mo'ko koromono typyta man.
I'me'ma te tyromo'se man. 30 Irombo ipokorono 'wa terapa ipytymbo tapyije man.
31 Irombo mo'ko ijoruwanorykon 'wa enapa. Iwara pa'poro oko-to'imanombo mero
i'me'ma tyromo'se mandon. 32 Morombo wyino mo'ko woryi enapa tyromo'se man.
33 Mo'karon iromby'san wyino awomyrykon jako rapa, nokypan pyty me ko mo'ko
woryi naitan? Mo'karon oko-to'ima asepiryjan pyty me waty tywaijembo me nan?”
34 Irombo Jesus wyka'po i'waine: “Mo'karon ero nono tu'ponokon kari'na
kynipytaton, tyworyijatonon yinombaton. 35 Moro aireno nono tu'po te mo'karon
iromby'san wyino awondo'ko'me iru'pa epory'san ipyta'pa mandon, inomba'pa
mandon. 36 Tyrombyrykon upijaton noro enapa. Kapu tanokon apojonano wara
irombo mandon. Iromby'san wyino tawomy'san ke, Tamusi y'makon me mandon.
37 “Moses enapa mo'karon iromby'san awomyry man uku'pojan moro paremuru po.
Moro po kynganon:
“mo'ko Jopoto, mo'ko Abraham tamusiry, mo'ko Isak tamusiry, mo'ko Jakob tamusiry
enapa.”

38 “Iromby'san tamusiry kapyn mo'ko man. Nuronokon tamusiry te mo'ko man. I'wa
pa'poro kari'na nuro mandon.”
39 Irombo ejuku'po amykon Tamusi karetary uku'namon 'wa: “Amepanen, iporo ro
mykaje.” 40 Irombo mo'karon Saduse we'i'san tanarike amy noro oty poko tywoturu-
porykon poko i'wa.

Mo'ko David parymbo

41 Irombo Jesus wyka'po i'waine: “One wara 'ne ko mo'ko Mesias ekari'saton David
parymbo me? 42 Aseke mo'ko David tykambo me man moro ware karetary ta:
“Tamusi nykai mo'ko Yjopotory 'wa: ‘Yjapo'tun wyino atandy'moko, 43 mo'karon
ajenono'namon yry 'wa ro y'wa apupuru apo'ny me.’ ”

44 “Aseke ro David mo'ko kari'na ejatojan Jopoto me. One wara ko iro ke David
parymbo me rapa mo'ko kari'na nan?”

Mo'karon Tamusi karetary uku'namon emery

45 Pa'poro mo'karon ata'nanopy'san netary me ika'po mo'karon tynemeparykon
'wa: 46 “Tuwaro aitoko mo'karon waino pangon Tamusi karetary uku'namon pona.
Apokupeine man masi'pyngon wo'mynano ta itopotyrykon, otykon ekaramato'kon po
ewa'marykon, uwapo iwotandy'morykon morokon Simosu wota'nano'to'kon auto ta,
ta'sakarykon ko'po iru'pyn me tapo'ne iwendamerykon. 47 Mo'karon inongepy'san
otyke'katon. Iru'pa tywairykon ekano'toko'me kari'na 'wa, Tamusi 'wa akore'pe imero
kynauranaton. Moro ipokoine tymy a'wembono auranano te awosin pe 'ne ka'tu rapa
kynaitan.”

21

Mo'ko omi tano inongepy'po nyry

1 Irombo mo'karon typyratakamon 'wa pyrata yry ene'po i'wa moro Tamusi 'wa
tymy pyrata je'ny taka. 2 Amy omi ta aitoto inongepy'po 'wa enapa oko tyka'miramon
pyrata'makon yry ene'po i'wa itaka. 3 Irombo ika'po: “Ita'ro pore, mo'se omi tano
inongepy'po pa'poro mo'karon amykon terapa ko'po nyryi. 4 Pa'poro mo'karon poto me
pyrata ynamonymbo ekosa pyrata kynotakamanon. Moro yton ro. Mo'se woryi ko'wu
omi ta man. Ise'me pa'poro typyratarymbo yryi, pa'poro tarepary epety manombo.”

20:37 Exodus 3:6 **20:41** Mateus 22:41-46, Markus 12:35-37 **20:42** Ware 110:1 **20:45** Mateus 23:5-14, Markus 12:38-40 **21:1** Markus 12:41-44

Jesus auranary irokonymbo ro otykon poko

5 Irombo amykonymbo kynorupatokon moro Tamusi auty kura'ma'po poko kurangon
topu ke, mo'karon kari'na nyry'san kurangon otykon ke enapa. Irombo Jesus wyka'po:
6 “Pa'poro morokon anenerykon otykon tororokata'ton amy jako. Oko pairo topu
anino'pa kynaita'ton asetu'po.”
7 Irombo iwoturupo'san i'wa: “Na'na emepanen, one wara a'ta ko iro ke mo-
rokon otykon naitan? Otypan oty poko ko moro one wara a'ta pa'poro erokon
otykon wo'kapyry man uku'tan na'na?” 8 Irombo Jesus wyka'po: “Tuwaro aitoko
awomu'maporykon pona. Pyime yjety a'kuta'ton. Amykon kyngata'ton: ‘Inoro ro awu
wa.’ Amykon terapa kyngata'ton: ‘Eromembo roten kynaitan.’ Iwena'san ta kytoton.
9 “Irombo warinu ekary etary jako o'waine, o'wo'mano ekary etary jako o'waine,
kytety'katon. Morokon otykon wo'kapyry na'sen man. O'win wytory te i'matyry kapyn
moro kynaitan.”
10 Irombo ika'po i'waine: “Kari'na ase'wa warinu ka'ta'ton. Potonon aito'kon ase'wa
kyno'wota'ton. 11 Potonon tytyty kyno'tan. Aito'kon po kumyno kynaitan, anyky
kynota'kutan. Anarinon otykon kyno'ka'tan. Potonon otykon enapa kynosenepotan
kapu rary poko. 12 Pa'poro morokon wairy uwaporo te, ajapyita'ton. Awetoine kyn-
dopo'ta'ton. Tyjopotorykon wota'nanopy'san po'ponaka ajarota'ton ajemendoto'ko'me.
Ajaru'kata'ton yja'wangon kari'na aru'katopo taka. Potonon jopotokon po'ponaka, poto
'su jopoto y'petakangon po'ponaka enapa ajarota'ton yjety upu'po me. 13 Moro jako ro
moro anamyikarykon mekari'ta'ton. 14 Kytesykaton moro one wara awosaijomarykon
man poko moro ajemendorykon man uwaporo. 15 Awu ro oty suku'potake o'waine,
iru'pyn me ajauranato'ko'me. Ajaurangon ejukuru upita'ton mo'karon ajenono'namon.
O'to tywairykon upita'ton.
16 “Irombo ajumy, asano, apiryjan, ajomorykon, aja'sakarykon ro rypo ajekara-
mata'ton. Amykon ara'nanokon wopota'ton enapa. 17 Pa'poro kari'na ajenono'ta'ton
yjety upu'po me. 18 O'win amy ajunsety pairo te utapy'pa kynaitan. 19 Moro
aweja'nakarykon ke amano mepota'ton.
20 “Warinu pokonokon apyimykon 'wa Jerusalem u'memyry enery mero te o'waine,
uku'toko me moro utapyry wairy tyse waty terapa. 21 Oro moro jako ro mo'karon
Judea tanokon netuwarikasen morokon wypy 'wa. Mo'karon Jerusalem ta aitonon
wytory man kurandonaka. Mo'karon maina ta aitonon wairy man Jerusalem taka
rapa o'my'pa. 22 Moro jako ro Tamusi mo'karon kari'na yja'wanykonymbo ra-
matan itu'ponakaine ro rapa, pa'poro morokon imero'san wo'ka'to'me. 23 Mo'karon
mynotonon 'wa, mo'karon onema'senangon 'wa enapa je'tun pe pore oty kynaitan moro
jako. Awosin pangon otykon kari'na epota'ton ero nono tu'po. Tamusi erekuru kyno'tan
itu'ponakaine. 24 Moro supara ke pyime moro ponokon y'ma'kata'ton mo'karon Simosu
me e'i'non. Pyime enapa kynarota'ton pa'poro wara ro ero nono tu'po. Moro Jerusalem
uta'mita'ton, moro tamaporykon man kurita 'wa ro.
25 “Weju poko, nuno poko, siriko poko potonon oty enepotan kapu. Ero nono
tu'po moro parana wetururukary mory mo'karon kari'na ytan o'to tywairykon man
anukuty'pa. 26 Morokon nono tu'ponaka o'tonon otykon poko iwety'karykon kyni-
wota'ton. Morokon kapu tanokon pori'tonano irombo kynesakamapo'tan. 27 Moro jako
ro mo'ko kari'na ymuru wopyry eneta'ton kapurutu ta, pori'tonano maro imero, kurano
me imero.
28 “Morokon otykon wo'kapyry wota'mory jako, ajawondoko. Ajupu'san awongatoko.
Eromembo roten moro ata'karykano wyino mo'kata'ton.”

21:5 Mateus 24:1-21, Markus 13:1-19 **21:14** Lukas 12:11-12 **21:22** Hosea 9:7 **21:25** Mateus 24:29-35, Markus 13:24-31 **21:25** Jesaja 13:10, Ezechiël 32:7, Joel 2:31, Jesus nenepo'po 6:12-13 **21:27** Daniel 7:13, Jesus nenepo'po 1:7

29 “Irombo Jesus 'wa amy onumengatopo auranano ekarity'po: “Moro oroi 'wa
o'po'toko, pa'poro morokon amykon terapa wewe 'wa enapa. 30 Arynary enery mero
o'waine, senge terapa moro poto 'su iromy wairy muku'saton. 31 Iwara enapa senge
moro Tamusi nundymary wairy uku'toko, morokon otykon wo'kapyry enery mero
o'waine. 32 Ita'ro pore, mo'karon eromenokon kari'na i'maty'ma'pa kynaita'ton, pa'poro
otykon wo'kapyry uwaporo. 33 Kapu, nono kynuta'tan. Moro yjauranymbo te utapy'pa
kynaitan.
34 “Tuwaro koro aitoko moro awonumengarykon any'mary pona moro kari'na
u'werendy'konen tanymy 'wa, moro amano poko esykano 'wa pai. Aseke irombo
moro kurita typo roten ajepota'ton 35 amy ajenando'kon wara. Moro kurita irombo
pa'poro ero nono tu'ponokon kari'na epotan. 36 Tuwaro roten te aitoko. Tamusi 'wa
aturupotoko awepori'tomato'ko'me pa'poro morokon kyno'ka'tan irokon otykon wyino
awotunendo'ko'me, mo'ko kari'na ymuru po'ponaka awo'to'ko'me.”
37 Kurita moro Tamusi auty ta kari'na emepatopombo i'wa kynakon. Koko te
kurandonaka itotopombo kynakon moro oleif paty tatynen wypy tu'ponaka. 38 Kokoro
'ne pa'poro mo'karon kari'na apyimy wo'topombo kynakon I'wa auran eta moro Tamusi
auty taka.

22

Jesus ekaramary Judas 'wa

1 Morokon uwaputa'non perere ewa'mary, mo'ko ‘eratonomapotopombo onory
ewa'mary’ me kynejatojaton iro, tyse waty terapa kynakon. 2 Moro jako ro mo'karon
Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon Tamusi karetary uku'namon maro oma
upijatokon Jesus woto'me. Ekapyn ta iwory 'se kynatokon, tanarike tywairykon ke
mo'karon kari'na apyimy pona.
3 Irombo mo'ko Satan wo'my'po Judas Iskariot tatynen, mo'ko o'win amy Jesus ne-
mepary me man inoro taka. 4 Tyto'po mero, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon,
mo'karon Tamusi auty erangon jopotorykon enapa erupa'san Judas 'wa, one wara Jesus
yry man poko ty'wa ainakaine. 5 Mo'karon ewa'pota'san ro. Irombo pyrata ke epemary
man poko taurangon epopo'san i'waine. 6 Judas 'wa enapa iru'pa epory'po. Irombo amy
oma upiry a'mo'po i'wa Jesus yto'me ainakaine mo'karon kari'na apyimy nukuty'tory
me.

Mo'ko eratonomapotopombo y'mo'kary

7 Irombo te morokon uwaputa'non perere ewa'mary jakono koromono kurita
tunda'po. Moro kurita ro mo'ko eratonomapotopombo kapara'membo wory kynakon.
8 Moro jako ro Jesus 'wa Petrus emoky'po Johanes maro. Ika'po i'waine: “Mo'ko
eratonomapotopombo i'mo'katandoko kywotorykon me.” 9 Irombo iwoturupo'san
I'wa: “Oje ko na'na 'wa i'mo'kary 'se man?” 10 Ika'po i'waine: “Moro Jerusalem
taka awo'my'sando, amy wokyry 'wa poty'sa ta tuna arorymbo mepota'ton. Mo'ko
ro iwekenatoko me moro iwo'mytopo auto taka. 11 Irombo mo'ko auto aporemy 'wa
kaitoko me: ‘Mo'ko amepanen kynganon o'wa: ‘Oje ko mo'karon nemeparykon maro
mo'ko kapara'membo onoto'man y'wa nan?’ ’ 12 Irombo kawo amy poto 'su apuru'po
enepotan o'waine. Pa'poro kyna'kurukon man oty ita terapa man. Moro po ro mo'ko
kapara'membo i'mo'katoko me.” 13 Irombo ito'san. Jesus wyka'po wararo ty'waine oty
epory'po i'waine. Irombo mo'ko kapara'membo y'mo'ka'po i'waine.

Mo'ko kapara'membo onory

21:37 Lukas 19:47 **22:1** Mateus 26:1-5,14-16, Markus 14:1-2,10-11, Johanes 11:45-53 **22:1** Exodus 12:1-27
22:7 Mateus 26:17-25, Markus 14:12-21, Johanes 13:21-30

14 Irombo mo'ko eratonomapotopombo onory mero, tari'po Jesus we'i'po mo'karon
apojoma'san maro tywendameto'me. 15 Irombo ika'po i'waine: “Mo'se eratonomapo-
topombo onory 'se imero we'i amaroine, moro ywota'karykary man uwaporo!
16 Wykaje irombo o'waine, mo'ko eratonomapotopombo anono'pa noro rapa waitake
ewa'mary uwaporo moro Tamusi nundymary ta.” 17 Irombo amy sapera apo'i'po i'wa.
Tamusi ety awonga'po mero, ika'po: “Ero apyitoko. A'si pai 'ko enytoko. 18 Wykaje
irombo o'waine, erombo wyino winu anenyry'pa noro waitake moro Tamusi nundy-
mary wopyry 'wa ro.”
19 Irombo mero amy perere anumy'po i'wa. Tamusi ety awonga'po mero ipoko,
i'sakapoty'po i'wa. Irombo ekamy'po i'wa i'waine. Ika'po: “Yja'mun ero man.
O'wanokon me ro syja. Ero wara aitoko me, ypoko awetuwaro'mato'ko'me rapa.”
20 Iwara enapa moro endameno pa'po me moro sapera anumy'po i'wa. Ika'po: “Ero
sapera moro Tamusi wykatopombo yjan rapa asery me. Ikatopombo pori'tomanen me
ro ymynuru kyne'kanjan, ajupu'san me.
21 “Mo'ko yjekaramanen man te 'kuru erome kynendamejan ymaro. 22 Kyny'tan ro
mo'ko kari'na ymuru, Tamusi 'wa yry'po wararo. Mo'ko ekaramanenymbo te janon
kynotamotan imero.” 23 Irombo ase'wa iworupa'san nokypan 'wa moro oty kapyry man
poko.

Jesus 'wa tynemeparykon ururu

24 Taurangon ejuku'san enapa i'waine nokypan wairy poko poto me 'ne tyra'naine.
25 Jesus wyka'po te i'waine: “Mo'karon potonon jopotokon mo'karon typyitorykon
yjaton tytomosirykon me. Mo'karon aijopotoma'san kynojatopojaton ta'sakarykon
epano'namon me. 26 Amyjaron te, moro wara awairykon kapyn man. Ara'naine
mo'ko uwapotombo wairy man amy meseku wara. Ara'naine mo'ko jopoto wairy man
amy pyitonano wara. 27 Nokypan ko poto me 'ne nan? Mo'ko endametoto? Mo'ko
upanen te ka'tu? Mo'ko endametoto kapyn? Awu te ara'naine amy pyitonano wara wa.
28 Amyjaron te mo'ja ro maiton yjekosa pa'poro yju'kuto'kon ta. 29 Iro ke ro awu anundy-
marykon man syja o'waine, yjumy 'wa yry'po wara enapa y'wa. 30 Poto 'su jopoto
me ywe'i'poto, ymaro mendameta'ton ywendametopo po. Matandy'mota'ton jopoto
apo'nykon tu'po. Mo'karon ainapatoro itu'ponaka oko Israel y'makon pajanymbo poko
a'wembono auranano myta'ton.
31 “Simon, Simon, epanamako te! Mo'ko Satan awonumengarykon u'kuru 'se imero
ne'i. 32 Awu te Tamusi 'wa waturupoi, o'wa Tamusi amyikakepyry pona. Amoro
mo'karon aja'sakarykon ipori'tomako me, Tamusi 'wa awotu'ma'poto rapa.” 33 Irombo
Petrus wyka'po I'wa: “Jopoto, amaro ro yja'wangon kari'na aru'katopo taka ywytory
taro wa. Amaro ro yrombyry taro enapa wa.” 34 Jesus wyka'po te: “Wykaje o'wa, Petrus:
ero koko noro korotoko ko'tary uwaporo, oruwamboto yjukuty'pa awairy mekari'take.”
35 Irombo ika'po tynemeparykon 'wa: “Ipyrata'pa, otyje'ny'ma, isapato'pa
ajemoky'sando y'wa moro iru'pyn auranano ekari'se, matupiton amy oty poko?”
Irombo ika'san: “Uwa.” 36 Irombo Jesus wyka'po i'waine: “Erome te typyratake amy
a'ta, typyratary aron tymaro. Iwara enapa totyje'nyne amy a'ta, totyry je'ny aron.
Isupara'pa amy a'ta, tywo'mymbo ekaraman amy epeka'to'me. 37 Ero wara irombo
wykaje o'waine: tymero man: ‘Yja'wan oty ka'namonymbo maro tu'ku man’. Moro ro
kyno'ka'tan ymaro.” 38 Irombo ika'san: “Jopoto, erokon amykon oko supara.” Irombo
Jesus wyka'po i'waine: “Iporo terapa man!”

22:14 Mateus 26:26-30, Markus 14:22-26, 1 Korinte 11:23-25 **22:20** Jeremia 31:31-34 **22:21** Ware 41:9 **22:24** Mateus 18:1, Markus 9:34, Lukas 9:46 **22:25** Mateus 20:25-27, Markus 10:42-44 **22:26** Mateus 23:11, Markus 9:35 **22:27** Johanes 13:12-15 **22:30** Mateus 19:28 **22:31** Mateus 26:31-35, Markus 14:27-31, Johanes 13:36-38 **22:35** Mateus 10:9-10, Markus 6:8-9, Lukas 9:3, 10:4 **22:37** Jesaja 53:12

Moro oleif paty wypy tu'po

39 Irombo Jesus wyto'po Jerusalem wyino kurandonaka. Tamery mero moro oleif
paty wypy 'wa ito'po. Mo'karon inemeparykon wyto'san iwena'po ta. 40 Irombo moro
'wa tytunda'po mero, mo'karon tynemeparykon 'wa ika'po: “Tamusi 'wa ajauranatoko
aju'kurukon pona.”
41 Irombo iwyinoine iwomima'po, a'si 'ko tyse. Iwokunama'po. Tamusi 'wa au-
rana'po: 42 “Papa, ero je'tun pan sapera 'wa kuwaporimakapoko. Ynisanory kapyn
te no'ka'nen. Anisanory te.” 43 Irombo amy kapu tano apojonano wosenepo'po i'wa
ipori'tomato'me.* 44 Irombo amy poto 'su anari 'wa imero apo'i'po. Pari'pe 'ne ka'tu rapa
Tamusi 'wa aurana'po. Mynu wara moro eramukuru wo'paikapoty'po nono tu'ponaka.
45 Tamusi 'wa taurana'ma'po mero, awomy'po. Mo'karon tynemeparykon 'wa
ito'po. Kata'mato iwairykon 'wa tyny'no'se epory'san i'wa. 46 Irombo ika'po i'waine:
“O'tono'me ko mo'ny'saton? Ajawondoko! Tamusi 'wa ajauranatoko aju'kurukon
pona.”

Jesus apyiry

47 Moro Jesus auranary jako noro, amy kari'na apyimy wopy'po. Mo'ko o'win amy
Jesus nemepary Judas tatynen uwapoine kynakon. Jesus 'wa iwopy'po, iposima. 48 Jesus
wyka'po te i'wa: “Judas, iposimary ke mo'ko kari'na ymuru mekaramanon?”
49 Irombo otypan oty wo'kapyry man ene'po mero mo'karon Jesus ekosanokon
wyka'san i'wa: “Jopoto! Nipakotota'ton na'na supara ke?” 50 Irombo o'win amy Jesus
ekosano 'wa mo'ko Tamusi pokonokon jopotory pyitory panaka'po apo'tun wyino.
51 Irombo Jesus wyka'po: “Ajaike'toko!” Irombo mero mo'ko wokyry panary apyipo'po
rapa i'wa. Iru'pa rapa yry'po i'wa.
52 Irombo mo'karon tyweto opy'san Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon
Tamusi auty erangon jopotorykon, mo'karon uwapoto'san 'wa ika'po: “Amy manaman
apyiry 'sangon wara imero supara maro, putu maro tywo'se mandon. 53 Kurita wararo
ajekosaine wakon moro Tamusi auty ta. Moro jako te yjapo'i'pa maiton. Erome te
Tamusi anisanorykon ka'pojaton o'waine. Erome mo'ko ewa'rumy tamamin kapyry
taro man.”

Petrus enapitary

54 Jesus apo'i'po mero, moro wyino aro'po i'waine. Mo'ko Tamusi pokonokon jopotory
auty 'wa aro'po i'waine. Petrus kyniwekenatokon tyse terapa. 55 Moro auto pyrorory
apu'to'po owarira'na wa'to po'manga'po i'waine. Moro wa'to ekonda iwotandy'mo'san.
Petrus wotandy'mo'po enapa ira'naine. 56 Irombo moro wa'to aweiry ta amy amyi-
janano 'wa iwotandy'mo'po ene'po. Iru'pyn me imero iwo'poty'po i'wa. Irombo ika'po:
“Mo'se enapa kore imaro kynakon!” 57 Petrus wyka'po te: “Uwa, woryi! Anukuty'pa
wa!” 58 Akore'pe waty moro pa'po me amy terapa 'wa ene'po. Inoro wyka'po ro i'wa:
“Amoro enapa amy a'sakarykon me mana!” Petrus wyka'po te: “Uwa pairo, to!”
59 A'si 'ko akore'pe moro pa'po me amy terapa wyka'po imero: “Mo'ko enapa kore
imaro kynakon, ran! Galilea pono enapa mo'ko man.” 60 Petrus 'wa te ejuku'po: “O'to
awykary anukuty'pa wa, se!” Irombo te moro auranary jako noro, amy korotoko
ko'ta'po. 61 Irombo Jesus wotu'ma'po. Petrus 'wa iwo'poty'po. Moro tywosenerykon
akono mero Petrus wetuwaro'ma'po rapa moro Jesus auranymbo poko: “Ero koko moro
korotoko ko'tary uwaporo, oruwamboto yjukuty'pa awairy mekari'take.” 62 Irombo
iwepa'ka'po kurandonaka. Je'tun pe imero iwotamo'po.

Jesus arory mo'karon Simosu jopotorykon po'ponaka

22:39 Mateus 26:36-46, Markus 14:32-42 * **22:43** Amykon moro Lukas 22:43-44 animero'pa tywaije mandon. **22:47** Mateus 26:47-56, Markus 14:43-50, Johanes 18:3-11 **22:53** Lukas 19:47, 21:37 **22:54** Mateus 26:57-58,69-75, Markus 14:53-54,66-72, Johanes 18:12-18,25-27

63 Mo'karon apyinamon wosaijamba'san te Jesus poko. Mene iwo'po i'waine.
64 Irombo kamisa ke embatapu'to'po mero ty'waine, iwoturupo'san i'wa: “Tamusi
auran uku'ponen! Ekari'ko noky 'wa awo'po!” 65 Pyime noro je'tun pe o'to ika'san i'wa.
66 Irombo koro'po, emamy'po mero, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon
wota'nanopy'san mo'karon Tamusi karetary uku'namon maro. Jesus ene'po'po
i'waine typo'ponakaine. 67 Ika'san i'wa: “Mo'ko Mesias me aja'ta, ekari'ko na'na
'wa.” Jesus wyka'po te i'waine: “Ekarity'poto ro rypo y'wa, yjamyika'pa maita'ton.
68 Ywoturupo'poto ro rypo o'waine amy oty poko, yjejuku'pa maita'ton. 69 Erome
ro mo'ko kari'na ymuru tandy'po kynaitan mo'ko pari'pyn Tamusi apo'tun wyino.”
70 Irombo pa'poro iwoturupo'san Jesus 'wa: “Tamusi ymuru iro ke amoro man?”
Irombo Jesus 'wa ejuku'san: “Aseke ro mykaton inoro me ywairy.” 71 Irombo ika'san:
“O'tono'me ko emendonen me amy kysupijaton noro? Aseke ro kore indary wyino
emendoto'man kysetaton, ran!”

23

Jesus arory Pilatus po'ponaka

1 Irombo pa'poro mo'karon Simosu jopotorykon apyimy awomy'po. Jesus aro'po
i'waine Pilatus po'ponaka. 2 Emendory a'mo'po iwaine. Ika'san: “Mo'se eporyi na'na
pa'poro Simosu wonumengary any'manen me. Mo'ko Rome pono jopoto anepemapo'pa
man pyrata ke, moro aitopo undymary epety me. Mesias me kynokari'san, Poto 'su
Jopoto me.”
3 Irombo Pilatus woturupo'po i'wa: “Mo'karon Simosu Jopotory amoro man?” Irombo
Jesus 'wa ejuku'po: “Aseke ro moro wara mykaje.” 4 Irombo Pilatus wyka'po mo'karon
Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon kari'na apyimykon 'wa enapa: “Amy
pairo oty anepory'pa wa mo'se wokyry u'ta.” 5 Aikepy'pa te iwe'i'san tykarykon poko:
“Emeparykon ta mo'karon kari'na apokumanon pa'poro Judea ta. Galilea wyino ro
kari'na apokumary tane'se i'wa man ijaro 'wa.” 6 Moro eta'po mero, Pilatus wotu-
rupo'po i'waine: “Galilea pono mo'se nan?” 7 Amy Herodes nundymary tano me
mo'ko Jesus wairy ukuty'po mero, aropo'po i'wa Herodes 'wa. Inoro ro moro jako 'ne
Jerusalem po kynakon.

Jesus arory Herodes po'ponaka

8 Jesus enery 'wa Herodes ewa'poro'po imero. Penaro terapa enery 'se kynakon,
ekary eta'po ke ty'wa. Amy Jesus nenepory kapu wyinono oty enery po kyno'po'sakon.
9 A'si 'ko akore'pe otykon poko Herodes woturupo'po Jesus 'wa. Anejuku'pa pairo
te iwe'i'po. 10 Ijako ro mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon Tamusi
karetary uku'namon enapa mene kynemendojatokon. 11 Irombo Herodes 'wa enu'kary
a'mo'po mo'karon warinu pokonokon maro. Iwosaijamba'san ipoko. Iwo'myndopo'po
i'wa amy typotyren wo'mynano ke. Moro wara ro aropo'po rapa i'wa mo'ko Pilatus
'wa. 12 Moro kurita ro Herodes we'i'po Pilatus maro asakono me. Moro uwaporo
iwaijenono'to'konymbo kynakon.

Jesus arory Pilatus po'ponaka rapa

13 Irombo mo'ko Pilatus 'wa ro mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon ko'ma'san,
mo'karon amykon terapa Simosu jopotorykon ko'ma'san enapa mo'karon kari'na apy-
imy maro. Ika'po i'waine: 14 “Mo'se wokyry mene'ton y'wa kari'na erupo'toma'san poko
emendory ta. Ajembataine ro iru'pyn me simengai. Emendory se'me o'waine, otymbo
ro anepory'pa we'i u'ta. 15 Herodes enapa amy pairo oty anepory'pa tywaije man u'ta.

22:63 Mateus 26:67-68, Markus 14:65 **22:66** Mateus 26:59-66, Markus 14:55-64, Johanes 18:19-24 **23:1** Mateus 27:1-2,11-14, Markus 15:1-5, Johanes 18:28-38 **23:13** Mateus 27:15-26, Markus 15:6-15, Johanes 18:39–19:16

Ijaro 'wa rapa irombo tane'po i'wa man. Otymbo ro anikapy'pa kore mo'se wokyry tywaije na iwopoto'me y'wa.

16 Iro ke ro sinondatake, ipoky'ma'po mero." 17 * 18 Pa'poro te mo'karon kari'na apyimy ko'ta'po: "Uwa, mo'se uta'kako imero! Barabas te inondako na'na 'wa!" 19 Mo'ko Barabas ro moro jako moro yja'wangon kari'na aru'katopo taka toma kynakon. O'win amy kari'na irombo tywo i'wa kynakon moro Jerusalem po iwe'kurukon jako mo'karon tupi'nonakaine tynamonymbo momary poko. 20 Pilatus 'wa te Jesus nondary 'se tywairy ekarity'po rapa. 21 Mo'karon ko'tapoty'san te: "Ipokary man! Wakapu poko ipokary man!" 22 Irombo te Pilatus wyka'po ijoruwanory ta: "Otypan yja'wan oty kapyi 'ne ko iro ke? U'ta otymbo ro anepory'pa we'i, iwopoto'me y'wa. Iro ke ro sinondatake, ipoky'ma'po mero." 23 Aikepy'pa te mo'karon kari'na kyniko'tapo'satokon wakapu poko ipokato'me. Iko'tykon 'wa Pilatus y'mondo'po.

24 Irombo iwoturupoto'kon kapyry man ekarity'po Pilatus 'wa. 25 Inisanorykon wararo mo'ko warinu kapyry jako o'win amy kari'na wo'po poko moro yja'wangon kari'na aru'katopo taka aru'ka'po nondapo'po i'wa. Jesus yry'po te ainakaine iwopoto'me.

Jesus arory ipokatopo 'wa

26 Irombo Jesus aro'po i'waine. Oma ta amy maina wyino o'toto wokyry poro'ka'po i'waine. Amy Sirene pono Simon tatynen mo'ko kynakon. Mo'ko mota'ponaka ro moro Jesus pokatopo man wakapu yry'po i'waine, aroto'me i'wa Jesus wena'po ta.

27 Poto 'su kari'na apyimy Jesus wena'po ta kyny'sakon. Pyime woryijan enapa ira'naine kynatokon. Inaron ro Jesus amojatokon ty'popurukon po'po'mary ta. 28 Irombo Jesus wotu'ma'po tynga'na'po taka. Ika'po i'waine: "Jerusalem ponokon woryijan, kytotamoton ypoko. Aseke apokoine te atamotoko, o'makon poko enapa. 29 Amy jako irombo kyngata'ton: 'Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon i'me'non woryijan, morokon e'meka'nonymbo uwembonanokon, morokon pitani anupa'nonymbo manatykon enapa.' 30 Moro jako ro tykarykon a'mota'ton morokon wypy 'wa: 'Omatoko na'na tu'ponaka!' Morokon wypy'makon 'wa kyngata'ton: 'Na'na unendoko!' 31 Ero wara moro irombypyn wewe yry jako i'waine, o'to ko iro ke moro iromby'po yta'ton?"

32 Oko yja'wangonymbo kari'na aro'san enapa i'waine, asewara imaro ipokato'ko'me.

Jesus pokary wakapu poko

33 Irombo moro 'U'je'pombo Waitopo' tatynen 'wa tytunda'san mero Jesus poka'po i'waine wakapu poko. Mo'karon okonokon tyja'wangamon poka'san enapa i'waine, o'win amy apo'tun wyino, o'win amy apoje wyino. 34 Irombo Jesus wyka'po: "Papa, ija'wanykonymbo ikako. O'to tywairykon anukuty'pa mandon." Irombo iwo'mykonymbo ekamy'san i'waine ase'wa. Nokypan 'wa otypan iwo'mymbo apyiry man uku'to'me ty'waine, tymeramon tapusikiri emapoty'san i'waine.

35 Irombo mo'karon kari'na apyimy kyno'po'sakon. Mo'karon Simosu jopotorykon Jesus ety jamikatokon. Kyngatokon: "Amykon terapa tapano'se i'wa man. Aseke nopano'nen, mo'ko Tamusi nyry'po Mesias me ta'ta!" 36 Mo'karon warinu pokonokon 'wa enapa ere'nopy'po. Tyjasakoren winu ke upa iwopy'san. 37 Ika'san i'wa: "Mo'karon Simosu Jopotory me ro aja'ta, aseke opano'ko!" 38 Epo tymero kynakon:
MO'SE MO'KARON SIMOSU JOPOTORY

---

* **23:17** Amykon 'wa ero po tymero man: Amy oty ewamary wararo te moro yja'wangon kari'na aru'katopo wyino o'win amy kari'na nondatopombo i'wa kynakon. **23:26** Mateus 27:32-44, Markus 15:21-32, Johanes 19:17-27 **23:30** Hosea 10:8, Jesus nenepo'po 6:16 **23:34** Ware 22:18 **23:35** Ware 22:7 **23:36** Ware 69:21

39 Mo'ko o'win amy ipoka'po tyja'wangen 'wa ro rypo eju'po: “Mo'ko Mesias kapyn
amoro man? Opano'ko aseke iro ke. Irombo na'na epano'ko enapa.” 40 Mo'ko akono
'wa te e'ma'po: “Amoro Tamusi aninendo'pa pairo man, iwara enapa awopory se'me?
41 Ky'ko te kyrombyry iru'pa man. Moro o'to kywe'i'po epety kysapyija. Mo'se te amy
pairo yja'wan me o'to e'i'pa tywaije man.”
42 Irombo ika'po Jesus 'wa: “Jesus, ypoko onumengako me, Poto 'su Jopoto me
awe'i'poto.” 43 Irombo Jesus wyka'po i'wa: “Ita'ro pore, erome ro yjekosa terapa maitake
Tamusi waitopo po.”

Jesus rombyry

44 Kurita 'ne 'ne iwe'i'po mero, pa'poro wararo ewa'rumamy'po. Oruwa juru taronaka
aweita'pa rypo moro weju kynakon. 45 Moro jako ro moro Tamusi auty ta isererema'po
kamisa wo'seka'po ase'ra. 46 Jesus wyka'po mo'ja: “Papa, ajainaka yja'kary syja.”
Moro wara tyka'po mero, iworemakepy'po. 47 Moro ene'po mero ty'wa, mo'ko warinu
pokonokon jopotory 'wa Tamusi ety awonga'po. Ika'po: “Iporo ro kore mo'se wokyry
tamambore tywaije na!”
48 Mo'karon oty ene opy'san kari'na apyimykon werama'san rapa tautykon 'wa,
morokon otykon wo'kapyry ene'po mero ty'waine. Oma ta ty'popurukon po'po'mary
aro'po i'waine.
49 Pa'poro Jesus nukutyrykon te tyse kyno'po'satokon, mo'karon Galilea wyino iweke-
nanamonymbo woryijan maro.

Jesus unemyry

50-51 Amy Josef tatynen Simosu jopotorykon te tauran anepopo'pa tywaije kynakon
mo'karon ta'sakarykon nikapyry man oty poko. Amy Judea tano Arimatea tatynen
aitopo pono mo'ko kynakon, amy iru'pyn, tamamboren wokyry. Moro Tamusi nundy-
mary wopyry po enapa kyno'po'sakon. 52 Inoro wyto'po ro Pilatus 'wa aturupo Jesus
ekepy'po poko. 53 Moro ipokatopombo wakapu wyino ika'po i'wa. Kamisa ke ijondo'po
i'wa. Unemy'po i'wa amy topu atoka'po atunendopo taka. Moro taka amy unemy'pa
na'sen tywaije kynakon. 54 Moro otare'matopo kurita te kynitundakon terapa. Moro
'wano me ro mo'karon Simosu otykon ytokon iru'pa.
55 Mo'karon Galilea wyino Jesus maro opy'san woryijan 'wa te Josef tywekena tywaije
kynakon. One wara moro unendopo taka Jesus ekepy'po yry ene'po i'waine. 56 Irombo
iwerama'san rapa auto 'wa. Moro po ro typoporamon otykon ka'poty'san i'waine
kari'na kyrykyrymato'kon maro. Moro otare'matopo kurita iwotare'ma'san moro
omenano mero'po wararo.

24

Jesus awomyry

1 Irombo moro otare'matopo kurita pa'po me, kokoro 'ne imero mo'karon woryijan
wyto'san moro Jesus unendopombo 'wa morokon tynikapy'san typoporamon otykon
aro. 2 Moro unendopombo aputy topu epory'po i'waine tamima terapa. 3 Irombo
itaka tywo'my'san mero, mo'ko Jopoto Jesus ekepy'po anepory'pa iwe'i'san. 4 One
wara pairo moro poko tywonumengarykon upijatokon. Moro jako 'ne oko wokyryjan
wosenepo'san typotyramon wo'mynano ta.
5 Irombo mo'karon woryijan wety'ka'san wonsuma'san. Mo'karon okonokon
wokyryjan wyka'san te i'waine: “O'tono'me ko mo'ko nurono mupijaton iromby'san
ra'na? 6 Ero po waty man! Nawomyi rapa! Onumengatoko rapa o'to ika'po poko moro

---

23:44 Mateus 27:45-56, Markus 15:33-41, Johanes 19:28-30 **23:45** Exodus 26:31-33 **23:46** Ware 31:5 **23:49** Lukas 8:2-3 **23:50-51** Mateus 27:57-61, Markus 15:42-47, Johanes 19:38-42 **23:56** Exodus 20:10, Deuteronomium 5:14 **24:1** Mateus 28:1-10, Markus 16:1-8, Johanes 20:1-10

Galilea po noro ta'ta, 7 moro tyja'wangamon kari'na ainaka mo'ko kari'na ymuru yry
man poko, moro iwory man poko, moro ijoruwanory kurita awomyry man poko rapa."
8 Irombo morokon aurangonymbo poko iwetuwaro'ma'san rapa.
9 Irombo tywerama'san mero, pa'poro morokon ekarity'san i'waine mo'karon aina-
patoro itu'ponaka o'win Jesus nemeparykonymbo 'wa, pa'poro mo'karon amykon
terapa 'wa enapa. 10 Ekari'namon me kynatokon mo'ko Magdala pono Maria, mo'ko
Johana, mo'ko Jakobus sano Maria, mo'karon a'sakarykon woryijan enapa. 11 Mo'karon
apojoma'san te mo'karon woryijan 'wa typo roten oty ekarityry ekano'satokon.
Anamyika'paine iwe'i'san.
12 Mo'ko Petrus awomy'po te. Taka'ne imero ito'po moro Jesus unendopombo 'wa.
Itaka tywonsuma'po mero, inoponykonymbo roten ene'san terapa i'wa. Iwerama'po
rapa. Tywonumengary aro'po i'wa.

Mo'karon Emaus 'wa ytotonon

13 Moro kurita noro oko amykon Jesus nemeparykonymbo kyny'satokon amy Emaus
tatynen aitopo'membo 'wa. Oruwa-kari'na stadion* moro aitopo man Jerusalem wyino.
14 Mo'karon ro kynorupatokon pa'poro morokon o'kapy'san poko. 15 Moro iworu-
parykon jako ro, iwosauranakarykon jako, aseke Jesus wopy'po i'waine. Imaroine
tytory a'mo'po i'wa. 16 Anukuty'pa te kynatokon, tanupu'to tywairykon ke. 17 Irombo
ika'po i'waine: "Oty poko ko moju'po'saton ero awytorykon ta?" Iporopy'san. Iposi'ma
Jesus 'wa iwo'poty'san.
18 Irombo o'win amy Kleopas tatynen 'wa ejuku'po: "Jerusalem etawary se'me o'wa,
amoro roten anukuty'pa man oty wo'kapy'po erokon kurita Jerusalem po?" 19 Ika'po
i'waine: "Otypan oty?" Ika'san I'wa: "Mo'ko Nasaret pono Jesus epory'po oty kore,
ran! Tamusi auran uku'ponenymbo mo'ko kynakon. Pana'pe kynakon tamamin ta,
tauran ta Tamusi embata, pa'poro mo'karon ero ponokon kari'na apyimy embata
enapa. 20 Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa te, mo'karon na'na jopoto-
rykon 'wa enapa takarama man iwopoto'me. Typokapo i'waine man wakapu poko.
21 Na'na te rypo moro i'wa Israel ymbokary po no'potyi. Erome te oruwa kurita terapa
morokon otykon wo'kapy'san man. 22 Amykon na'na woryijatonon enapa te na'na
enutano'poton. Kokoro 'ne imero moro Jesus unendopombo 'wa tyto tywaije mandon.
23 Ija'munumbo anepory'pa te tywaije mandon. Irombo no'ton rapa na'na 'wa. Amykon
nuro ekari'namon kapu tanokon apojonano wosenepo'san ekari'ton enapa ty'waine.
24 Irombo amykon na'na a'sakarykon nytoton moro unendopombo 'wa. Mo'karon
woryijan wyka'san wararo topoje i'waine man. Jesus anene'pa te tywaije mandon."
25 Irombo ika'po i'waine: "Tu'ja'nare kore mandon! Pa'poro morokon Tamusi auran
uku'ponamon wyka'san anamyikaporo'pa mandon! 26 Mo'ko Mesias wota'karykary
man kapyn tywaije nan, moro tykuranory taka tywo'myto'me?" 27 Irombo pa'poro
morokon Tamusi karetary ta morokon typoko imero'san ekarity'san i'wa i'waine.
Moses po iwota'mo'po. Irombo mo'ja ro ito'po pa'poro mo'karon Tamusi auran
uku'ponamonymbo 'wa.
28 Irombo tyse waty terapa moro itoto'kon aitopo 'wa itundarykon we'i'po. Mo'ko
we'i'po amy mo'ja ro ytototo wara. 29 Iwyry'ka'po te i'waine itoto'me tymaroine. Ika'san:
"Na'na ekosa aiko! Koine 'ne terapa man. Kyniko'manjan terapa." Irombo imaroine
ito'po ekosaine tywaito'me. 30 Irombo tywotunga'san mero tywendameto'ko'me, perere
anumy'po i'wa. Tamusi ety awonga'po i'wa. Moro perere y'sakapoty'po i'wa. Irombo
ekamy'po i'wa i'waine. 31 Moro jako 'ne enuta'san. Ukuty'po rapa i'waine. Tukuty'po

---

24:6 Mateus 16:21, 17:22-23, 20:18-19, Markus 8:31, 9:31, 10:33-34, Lukas 9:22, 18:31-33 * **24:13** Moro "Otykon ekari'topo kareta" eneko. **24:13** Markus 16:12-13

mero te iwonekepy'po. 32 Irombo ase'wa ika'san: “Kyturu'san waty nasinakon moro
oma ta korupary jako i'wa, morokon imero'san enepory jako i'wa!”
33 Irombo o'win wytory awomy'san. Iwerama'san Jerusalem 'wa rapa. Moro po
ro mo'karon ainapatoro itu'ponaka o'win Jesus nemeparykonymbo wota'nanopy'san
epory'san i'waine mo'karon ekosanokon maro. 34 Mo'karon wyka'san ro mo'karon
Emaus wyino opy'san 'wa: “Iporo ro mo'ko Kyjopotorykon tawonje man. Simon
'wa tywosenepo man!” 35 Irombo mo'karon Emaus wyino opy'san 'wa moro oty 'wa
oma ta topory'san, moro one wara moro perere y'sakapotyry jako ty'waine ukuty'po
ekarity'po.

Jesus wosenepory tynemeparykonymbo 'wa

36 Morokon otykon poko iworuparykon jako noro, typo roten aseke Jesus ira'naine
kynakon. 37 Ika'po i'waine: “Iru'pa ro rypo mandon?” Poto me iwety'ka'san. Tanarike
imero iwe'i'san. Amy akatombo ja'ta ekanopy'po i'waine. 38 Ika'po te i'waine:
“O'tono'me ko mety'katon? O'tono'me ko moropangon onumengano mene'pojaton
aturu'san taka? 39 O'po'toko yjainary 'wa, ypupuru 'wa. Awu ro awu wa. Yja'mun
apotoko, se, meneto'se me amy akatombo me kapyn ywairy. Amy akatombo kore
ija'mu'ma man. Awu te tyja'mune wa.” 40 Moro wara tykary akono mero morokon
tainary, typupuru enepo'san i'wa i'waine. 41 Ise'me te tawa'porykon ta anamyika'pa
iwe'i'san. Enuta'san imero. Irombo Jesus wyka'po i'waine: “Tanapymy me amy ajeko-
saine nan?” 42 Irombo amy woto kararaka'po punu'po ke upa'po i'waine. 43 Apo'i'po
i'wa. Inenerykon mero ono'po i'wa.
44 Ika'po i'waine: “Ajekosaine noro yja'ta, ero wara wykan o'waine: ‘Morokon
Moses karetary ta, mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo karetarykon ta, moro
ware karetary ta enapa ypoko tymero man irokon wo'kapyry man.’ ” 45 Irombo
enutano'po'san i'wa, morokon imero'san uku'to'me i'waine. 46 Ika'po i'waine: “Iwara
tymero man mo'ko Mesias wota'karykary, moro ijoruwanory kurita awomyry rapa
mo'karon iromby'san wyino. 47 Jerusalem wyino pa'poro kari'na 'wa ety ta ero
oka aripapyry man tymero enapa menejaton: Tamamyrykon u'mary man mo'karon
kari'na 'wa, tyja'wanykonymbo kato'me Tamusi 'wa. 48 Erokon amyikaponamon me
amyjaron mandon. 49 Mo'ko yjumy wykatopombo semo'take otu'ponakaine. Amyjaron
te aimomo'toko me Jerusalem po, ajondorykon 'wa ro kapu tano pori'tonano ke.”
50 Irombo Jesus 'wa aro'san kurandonaka moro aitopo'membo Betania 'wa. Moro po
ro tainary awonga'po i'wa kawonaka. Ikuranondo'san i'wa. 51 Moro ikuranondorykon
jako noro, ito'po iwyinoine. Kapu taka awo'nuku'po. 52 Tywokunama'ma'san mero,
Jerusalem 'wa rapa iwerama'san tawa'pore imero. 53 Irombo o'kapyn roten moro
Tamusi auty ta Tamusi ety awongary poko iwe'i'san.

24:36 Mateus 28:9-10,16-20, Markus 16:14-18, Johanes 20:19-23, Apojoma'san 1:6-8 **24:49** Apojoma'san 1:4
24:50 Markus 16:19-20, Apojoma'san 1:9-11

Johanes nimero'po iru'pyn oka
Uwapo torupamy

Moro Johanes nimero'po kareta asewara kapyn man moro Mateus, Markus, Lukas nimero'san kareta maro. Amy me terapa kynaurananon. O'kapyn roten waretatoto wara kynaurananon. Aweinano poko, ewa'rumy poko, amano poko, romo'no poko tauranary arojan (Johanes 1:4-9, 8:12, 12:35-36). Kari'na me o'kapy'po Tamusi auran me mo'ko Jesus wairy ekari'san enapa mo'ko Johanes. Morokon tynikapyry anumengapon-amon otykon 'wa pari'pe, kurano me enapa mo'ko Jesus wairy enepory uku'pojan. Poto me enapa mo'ko kari'na epano'nen Tamusi a'kary ekari'san ero kareta.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-51 Mo'ko kari'na etykanen Johanes mo'ko Jesus maro
2:1 - 12:50 Jesus 'wa noky me tywairy uku'pory
13:1 - 16:33 Jesus 'wa mo'karon typyitorykon erupary
17:1-26 Kari'na 'wano me Tamusi 'wa Jesus auranary
18:1 - 19:42 Jesus wota'karykary moro irombyry maro
20:1 - 21:25 Moro tyromby'po wyino Jesus awomyry

Moro koromo e'i'po auranano

1 Koromo moro auranano tywaije man. Moro auranano Tamusi ekosa tywaije man.
Moro auranano ro Tamusi me tywaije man. 2 Moro ro koromo Tamusi ekosa tywaije
man. 3 Moro 'wa pa'poro oty tyka'po man. Moro pyndo amy pairo ikapy'po oty ikapy'pa
tywaije man. 4 Moro auranano ta ro amano tywaije man.* Moro amano ro mo'karon
kari'na aweiry me tywaije man. 5 Moro aweinano ro oty aweipanon ewa'rumy ta. Moro
ewa'rumy 'wa e'wu'kary tupi man.*
6 Irombo amy kari'na apojoma'po Tamusi 'wa. Ety me Johanes kynakon. 7 Mo'ko
wopy'po ro oty amyikaponen me. Moro aweinano poko oty amyikapory i'wa kynakon,
pa'poro kari'na yto'me ty'wa Tamusi amyikanamon me. 8 Mo'ko kapyn moro aweinano
me kynakon. Moro aweinano poko te oty amyikapory i'wa kynakon.
9 Moro iro 'nero aweinano, moro pa'poro kari'na aweipanon iro kyno'sakon ero nono
tu'ponaka. 10 Irombo ero nono tu'po kynakon. Ero nono tyka'po i'wa kynakon. Ise'me
te anukuty'pa ero nono we'i'po. 11 Mo'karon ta'sakarykon emandopo 'wa iwopy'po.
Mo'karon a'sakarykon we'i'san te i'se'pa. 12 Pa'poro mo'karon ty'sangonymbo 'wa te,
mo'karon toty amyikanamon 'wa oma yry'po i'wa, Tamusi y'makon me iwaito'ko'me.
13 Tamusi y'makon me yry'san uwembonano wyino omano poko kapyn, kari'na
nisanory 'wa kapyn, wokyry nisanory 'wa kapyn, Tamusi 'wa te.
14 Moro auranano we'i'po kari'na me. Kyra'naine emamy'po. Moro ikuranory ene'po
na'na 'wa. Mo'ko o'win'konombo tymuru 'wa mo'ko jumynano nyry kurano moro
kynakon. Tyturu'popore imero, iporo enapa moro auranano kynakon. 15 Ipoko ro
Johanes 'wa oty amyikapo'po. Iko'ta'po: "Mo'se inoro, mo'ko ero wara ynekarity'po:
'Mo'ko ywena'po ta kyno'san inoro yko'po poto me man.' Ywairy uwaporo irombo
mondo terapa tywaije man." 16 Moro ituru'popory wotakamary wyino ituru'popory
tapyipo'se pa'poro ky'waine man. 17 Moro omenano mero'po ene'nen me irombo Moses
tywaije man. Moro tyturu'popore aino ene'nen me te, moro iporono ene'nen me enapa
Jesus Kristus tywaije man.

---

* **1:4** Amykon moro '[3] Moro pyndo... [4] ...amano tywaije man.' y'petakan me ero merojaton: Moro pyndo amy pairo oty ikapy'pa tywaije man. Moro auranano ta ro moro tyka'se man iro amano me tywaije man. * **1:5** Amykon moro 'e'wu'kary' y'petakan me 'ukutyry' merojaton. **1:6** Mateus 3:1, Markus 1:4, Lukas 3:1-2

18 Amy pairo kari'na Tamusi anene'pa noro man. Mo'ko o'win'konombo Tamusi
ekondano ymunano, mo'ko Tamusi me enapa man inoro 'wa te tuku'po man.

Mo'ko kari'na etykanen Johanes

19 Mo'karon Simosu jopotorykon 'wa Jerusalem wyino Tamusi pokonokon emoky'san
ipyitorykon maro Johanes 'wa ero wara aturupo: "Noky ko amoro man?" Irombo
Johanes 'wa oty amyikapo'po. 20 Oty anipyi'me'to'pa ejuku'san i'wa. Ika'po imero
i'waine: "Mo'ko Mesias kapyn awu wa." 21 Iwoturupo'san i'wa: "Noky ko iro ke amoro
man? Elia?" Ika'po i'waine: "Uwa, inoro kapyn awu wa." Ika'san: "Mo'ko Tamusi
auran uku'ponen ka'tu amoro man?" Ika'po eju'to'ko'me: "Uwa." 22 Irombo ika'san
i'wa: "Noky 'ne ko iro ke amoro man? Okari'ko, na'na nekarity'se me mo'karon
tomo'namonymbo 'wa. O'to ko mykanon aseke apoko?" 23 Ika'po: "Mo'ko ero wara
moro iponomyn wo'i ta ko'tatoto awu wa: 'Sapatoro mo'ko Jopoto emary ytoko.' "
Mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo Jesaja auranymbo moro man.
24 Mo'karon apojoma'san ra'na amykon Farise enapa kynatokon. 25 Mo'karon wotu-
rupo'san ro i'wa. Ika'san: "O'tono'me ko iro ke kari'na metykanon, mo'ko Mesias me
kapyn, mo'ko Elia me kapyn, mo'ko Tamusi auran uku'ponen me kapyn enapa awairy
se'me?" 26 Johanes wyka'po eju'to'ko'me: "Awu tuna ke kari'na setykaje. Amy te
man ara'naine anukuty'torykon, 27 mo'ko ywena'po ta o'toto. Mo'ko sapatory etandy
ymbokary pairo supija." 28 Moro wara 'kuru iwe'i'po moro Betania po, moro tuna
Jordan kopose me, moro Johanes 'wa kari'na etykatopombo po.
29 Irombo koro'po ty'wa mo'ko Jesus wopyry ene'po i'wa. Irombo ika'po: "Enetoko
mo'ky mo'ko Tamusi kaparary'membo, mo'ko yja'wan me ero nono we'i'po kanen.
30 Mo'ko ro mo'ko ero wara ynekarity'po: 'Ywena'po ta amy yko'po poto me aitoto
wokyry kyno'san.' Ywairy uwaporo irombo mondo terapa tywaije man. 31 Awu enapa
anukuty'pa wakon. Mo'karon Israel pajanymbo 'wa iwonepoto'me te wopyi tuna ke
kari'na etyka."
32 Johanes 'wa oty amyikapo'po. Ika'po: "Mo'ko Tamusi a'kary wony'tory senei
akukuwa eneke kapu wyino itu'ponaka. Irombo itu'po ro ne'i. 33 Awu enapa anukuty'pa
wakon. Mo'ko tuna ke kari'na etyka yjemo'nenymbo te kyngan y'wa: 'Mo'ko Tamusi
a'kary wony'tory menetake amy kari'na tu'ponaka. Irombo itu'po iwairy menetake.
Mo'ko ro, mo'ko Tamusi a'kary ke kari'na etykanen mo'ko man.' 34 Senei ro. Mo'ko
Tamusi ymuru me mo'ko wairy samyikapoja."

Mo'karon koromonokon Jesus nemeparykon

35 Irombo koro'po Johanes moro ty'wa kari'na etykatopo po rapa kynakon oko
tynemeparykon maro. 36 Irombo Jesus wytory ene'po mero ty'wa, ika'po: "O'po'toko.
Mo'ky mo'ko Tamusi kaparary'membo." 37 Mo'karon okonokon inemeparykon 'wa
moro wara ikary eta'po. Irombo Jesus wekena'po i'waine. 38 Jesus wotu'ma'po. Moro
i'waine tywekenary ene'po mero, ika'po i'waine: "Oty 'se ko mandon?" Ika'san I'wa:
"Rabi," (moro tauro'po man: amepanen) "oje ko ajemanjan?" 39 Ika'po i'waine: "O'toko,
meneto'se me." Irombo ito'san imaro. Emandopo ene'po i'waine. Moro jako okupa'en
juru kynakon. Iro ke ro moro kurita ekosa iwe'i'san. 40 O'win amy mo'ko Johanes
wykatopombo poko Jesus wekenanenymbo mo'ko Simon Petrus piry Andreas mo'ko
kynakon.
41 Mo'ko wyto'po ro mo'ko typiry Simon epoje na'nen. Ika'po i'wa: "Mo'ko Mesias
eporyi na'na." Moro Mesias tauro'po man: ikapa'po. 42 Irombo aro'po i'wa Jesus 'wa.
Ene'po mero, Jesus wyka'po i'wa: "Mo'ko Johanes ymuru Simon amoro mana. Kefas
terapa ajety me kynaitan." Moro Kefas tauro'po man Petrus.*

1:19 Mateus 3:1-12, Markus 1:1-8, Lukas 3:1-18 **1:21** Maleachi 4:5, Deuteronomium 18:15,18 **1:23** Jesaja 40:3 (LXX) * **1:42** Mo'karon Griek auran tano 'petros' tauro'po man: topu.

43 Irombo koro'po Galilea 'wa tytory 'se Jesus we'i'po. Irombo Filipus epory'po i'wa.
Jesus wyka'po i'wa: “O'ko ywena'po ta.” 44 Amy Betsaida pono mo'ko Filipus kynakon,
mo'ko Andreas wara, mo'ko Simon wara enapa. 45 Filipus 'wa Natanael epory'po. Ika'po
i'wa: “Mo'ko omenano karetary ta ipoko Moses 'wa oty tymero man inoro, mo'ko ipoko
mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo 'wa tymero man inoro eporyi na'na: Jesus,
mo'ko Josef ymuru, mo'ko Nasaret pono.” 46 Irombo Natanael wyka'po i'wa: “Iru'pyn oty
'kare Nasaret wyino tywopyry taro nan.” Filipus wyka'po i'wa: “O'ko 'ne, mene'se me.”
47 Natanael wopyry ene'po mero, Jesus wyka'po ipoko: “Enetoko. Mo'se amy Israel
parymbo 'nero. Kari'na anemu'ma'pa man.” 48 Natanael wyka'po i'wa: “Ojembo ko
kuku'san?” Jesus wyka'po eju'to'me: “Filipus 'wa ako'mary uwaporo, moro oroi upi'no
konei.” 49 Natanael wyka'po I'wa: “Amepanen, Tamusi ymuru amoro mana. Poto
'su Israel pajanymbo Jopotory amoro mana.” 50 Jesus wyka'po eju'to'me: “Moro oroi
upi'no y'wa ajene'po ekarity'po ke kamyikanon? Morokon ko'ponokon potonon otykon
menetake.” 51 Ika'po noro i'wa: “Ita'ro pore, kapu wendaka'po meneta'ton. Mo'karon
Tamusi apojongon wonukuru, iwony'torykon enapa meneta'ton mo'ko kari'na ymuru
epo.”

2

Aimyno ewa'mary Kana po

1 Irombo oko kurita pa'po me amy aimyno ewa'mary kynakon Kana po, Galilea ta.
Moro po ro mo'ko Jesus sano kynakon. 2 Mo'ko Jesus enapa mo'karon inemeparykon
maro taju'se kynakon moro aimyno ewa'mato'me. 3 Irombo moro winu y'matyry mero
mo'ko Jesus sano wyka'po I'wa: “Winu waty noro man ekosaine.” 4 Jesus wyka'po i'wa:
“O'tono'me ko ypoko man? Moro o'to ywaitopo jururu itunda'pa na'nen man.” 5 Isano
wyka'po mo'karon otykon ekanamon 'wa: “O'to ika'po wara ro aitoko!” 6 O'win-to'ima
topu kapy'san potysa moro po kynatokon. Simosu emery wara ro mo'karon aimyno
ewa'manamon wekumi'to'kon tuna je'ny morokon kynakon. Oko, oruwa samaku tuna
apyiry taro kynatokon. 7 Jesus wyka'po mo'karon otykon ekanamon 'wa: “Morokon
potysa a'no'kapo'toko tuna ke.” Irombo a'no'kapoty'san imero i'waine. 8 Irombo mero
ika'po i'waine: “Amy anundoko. Irombo mo'ko endameno jopotory 'wa arotoko.” Amy
aro'po ro i'waine. 9 Mo'ko endameno jopotory 'wa moro winu me enurima'po tuna
apo'po. Mo'karon tuna anunamonymbo ojembo moro winu wopy'po uku'satokon.
Mo'ko endameno jopotory te anukuty'pa kynakon. Iro ke ro mo'ko pytatoto ko'ma'po
i'wa. 10 Ika'po i'wa: “Pa'poro kari'na moro iru'pynymbo winu na'nen ekambojan.
Mo'karon ejuku'san wetymy'san mero te moro yja'wanymbo winu ekambojan. O'wa
te moro iru'pynymbo winu tykura'ma man wena'po tano me.”
11 Ero Kana po, Galilea ta Jesus nikapy'po oty, moro koromono me inikapy'po kapu
wyinono oty moro kynakon. Iwara ro moro tykuranory enepo'po Jesus 'wa. Mo'karon
inemeparykon 'wa amyika'po.
12 Irombo mero Kafaraum 'wa iwo'pema'po mo'ko tysano maro, mo'karon typiryjan
maro, mo'karon tynemeparykon maro enapa. Amykon kurita roten moro po iwe'i'san.

Moro Tamusi auty korokary

13 Tyse waty mo'ko ‘eratonomapotopombo’ onory ewa'mary we'i'po mero, Jesus
wonuku'po Jerusalem 'wa. 14 Irombo moro Tamusi auty ta tandy'po mo'karon paka,
kapara, akukuwa ekaramanamon, mo'karon pyrata ambo'namon enapa epory'san
i'wa. 15 Irombo kurawa kapy'po i'wa tonomy ypo'topo me. Mo'karon kapara, paka
moma'san i'wa moro Tamusi auty wyino. Mo'karon pyrata ambo'namon pyratarymbo

1:51 Genesis 28:12 **2:12** Mateus 4:13 **2:13** Mateus 21:12-13, Markus 11:15-17, Lukas 19:45-46 **2:13** Exodus 12:1-27

papy'po i'wa nono tu'ponaka. Morokon itapararykonymbo uringa'san i'wa. 16 Mo'karon
akukuwa ekaramanamon 'wa ika'po: “Pa'poro erokon otykon ero wyino emimatoko.
Mo'ko yjumy auty kysyton amy otykon ekaramatopo auto me.” 17 Irombo mo'karon
inemeparykon wetuwaro'ma'san rapa ero imero'po poko:
Moro ajauty 'wano me yjemaminary asiny ywotan.

18 Mo'karon Simosu jopotorykon woturupo'san I'wa: “Otypan kapu wyinono oty
menepotan, moro iru'pa moro moro wara awairy wairy uku'to'me na'na 'wa?” 19 Jesus
wyka'po eju'to'ko'me: “Ero Tamusi auty akatoko. Irombo oruwa kurita samy'matake
rapa.” 20 Irombo mo'karon Simosu jopotorykon wyka'san: “Oko-kari'na itu'ponaka
o'win-to'ima siriko ero Tamusi auty amy'mary tywaije man. Amoro te oruwa ku-
rita mamy'matan rapa?” 21 Moro ipoko auranatopo Tamusi auty te moro ija'mun
moro kynakon. 22 Iromby'san wyino awomy'po wyino mo'karon inemeparykon we-
tuwaro'ma'san rapa moro moro wara ika'po poko. Irombo moro imero'po, moro Jesus
wykatopombo amyika'po i'waine.
23 Mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'mary jako Jerusalem po a'ta ro, pyime
kari'na 'wa moro ety amyika'po. Morokon inenepory kapu wyinonokon otykon enеja-
tokon irombo. 24 Jesus te ainakaine tywotyry 'se'pa kynakon. Pa'poro irombo emerykon
uku'sakon. 25 Kari'na 'wa kari'na poko oty ekarityry anupi'pa kynakon, kari'na ukutyry
ke aseke ty'wa.

3

Jesus worupary Nikodemus maro

1 Irombo amy Nikodemus tatynen Simosu jopotory kynakon. Amy Farise mo'ko
kynakon. 2 Mo'ko wopy'po ro koko Jesus 'wa. Ika'po I'wa: “Amepanen, Tamusi wyino
amepanen me awopy'po uku'san na'na. Amy pairo morokon anenepory kapu wyi-
nonokon otykon enepory upijan, imaro e'i'pa Tamusi a'ta.” 3 Jesus wyka'po eju'to'me:
“Ita'ro pore, asery me rapa e'i'pa ta'ta, amy pairo kari'na moro Tamusi nundymary
enery upitan.”
4 Nikodemus wyka'po I'wa: “One wara ko asery me rapa amy kari'na naitan,
tam'po'ko me ta'ta? Tysano uwembo taka rapa 'kare tywo'myry taro nan, tamapoto'me
rapa i'wa.” 5 Jesus wyka'po eju'to'me: “Ita'ro pore, asery me tuna wyino, a'kanano
wyino enapa opy'pa ta'ta, amy pairo kari'na moro Tamusi nundymary taka tywo'myry
upitan. 6 Ja'munano wyino ja'munano kyno'san. A'kanano wyino a'kanano kyno'san.
7 Moro ‘Asery me rapa awairykon man’ ywyka'po 'wa kytonumengapoton. 8 Pepeito
tynisanory 'wa ro kynoturojan. Imory metaje. Ojembo iwopyry, oja itory pai
anukuty'pa te mana. Iwara enapa pa'poro a'kanano wyino opy'san mandon.”
9 Nikodemus wyka'po eju'to'me: “One wara ko moro tywo'kapyry taro nan?” 10 Jesus
wyka'po eju'to'me: “Israel pajanymbo emepanen me awairy se'me morokon otykon
anukuty'pa man? 11 Ita'ro pore, tynukutyry poko na'na kynaurananon. Tynene'po
amyikapojan na'na. Moro na'na namyikapory anapo'i'pa te mandon amyjaron. 12 Nono
tu'ponokon otykon poko o'waine yjauranary jako yjamyika'pa aja'taine, one wara ko
kapu tanokon otykon poko yjauranary jako kamyikata'ton? 13 Amy pairo kapu taka
anuku'pa tywaije man. Mo'ko kapu wyino opy'po roten kynonu'tan: mo'ko kari'na
ymuru.
14 “Mo'ko Moses 'wa moro iponomyn wo'i ta mo'ko okoju awonga'po wara enapa
mo'ko kari'na ymuru awongary man, 15 pa'poro amyikanen 'wa moro i'matypyn
roten amano epoto'me. 16 Poto me ero nono pynary ke ty'wa, Tamusi 'wa mo'ko

2:17 Ware 69:9 **2:19** Mateus 26:61, 27:40, Markus 14:58, 15:29 **3:14** Numeri 21:9

o'win'konombo tymuru tyje man. Iwara pa'poro mo'karon amyikanamon utapy'pa kynaita'ton. Moro i'matypyn roten amano apyita'ton te. 17 Tamusi 'wa mo'ko tymuru ero nono tu'ponaka tomo'se man, ero nono poko i'wa a'wembono auranano yto'me kapyn, epano'to'me te i'wa. 18 Mo'ko imuru amyikanen poko a'wembono auranano yry'pa man. Mo'ko anamyikapyn poko te a'wembono auranano tyje terapa man, mo'ko o'win'konombo Tamusi ymuru ety anamyika'pa iwairy ke. 19 Ero wara moro a'wembono auranano man: Moro aweinano ero nono tu'ponaka tywo'se man. Mo'karon kari'na 'wa te moro ewa'rumy typyna man moro aweinano ko'po. Morokon kari'na emamingon irombo yja'wan me kynatokon. 20 Mo'ko yja'wangon otykon ka'nen moro aweinano jenono'san. Moro aweinano 'wa ito'pa man. Morokon tynikapyrykon otykon uku'pory 'se'pa irombo man. 21 Mo'ko iporono oty ka'nen te aweinano 'wa kyny'san, Tamusi apokupe morokon tynikapyrykon otykon wairy woneto'me."

Mo'ko kari'na etykanen Johanes

22 Irombo mero Jesus wyto'po mo'karon tynemeparykon maro moro Judea yinonory 'wa. Moro po ro imaroine a'si'ko akore'pe kynakon. Kari'na etykakon.

23 Johanes enapa kari'na etykakon Enon po, Salim wyino tyse waty. Pyime irombo tuna undykon moro po kynatokon. Kari'na kyno'satokon i'wa. Irombo i'wa kynosetykapojatokon. 24 Moro jako mo'ko Johanes yja'wangon kari'na aru'katopo taka aru'ka'pa na'nen kynakon.

25 Moro jako ro mo'karon Johanes nemeparykon 'wa taurangon ejuku'san amy Simosu maro ekorokano poko. 26 Irombo Johanes 'wa iwopy'san. Ika'san i'wa: "Amepanen, mo'ko Jordan kopose me ajekosa kynakon inoro, mo'ko mamyikapon inoro kari'na etykanon. Pa'poro kari'na kyny'saton I'wa."

27 Johanes wyka'po eju'to'ko'me: "Kari'na amy pairo oty apyiry upijan, anyry'pa ty'wa Tamusi we'i'poto. 28 Aseke amyjaron ero ywyka'po amyikaponamon me mandon: 'Mo'ko Mesias kapyn awu wa. Uwapono me te tomo'se wa.' 29 Mo'ko tynaporemyndo'po woryi apyinen, amy pytatoto mo'ko man. Mo'ko pytatoto ekosano akono, mo'ko i'wa kynepanamanon inoro kynewa'potanon moro auran etary jako. Moro wara enapa yjewa'pory y'namorojan. 30 Poto me 'ne ka'tu rapa mo'ko wairy man. Awu te ko'waro 'ko 'ne ka'tu rapa ywairy man.

31 "Mo'ko kawo wyino o'toto pa'poro kari'na epo man. Mo'ko nono wyinono nono wyino man. Nono wyino kynaurananon. Mo'ko kapu wyino o'toto te pa'poro kari'na epo man. 32 Moro tyneta'po amyikaponen me man. Amy pairo kari'na te moro inamyikapory anamyika'pa man. 33 Mo'ko inamyikapory amyikanenymbo te iporo Tamusi wairy amyikapojan. 34 Mo'ko Tamusi nemoky'po irombo Tamusi auran ekari'san. Poto me irombo Tamusi ta'kary yjan i'wa. 35 Mo'ko jumynano mo'ko tymuru pynanon. Pa'poro oty ainaka tyje i'wa man. 36 Mo'ko ymunano amyikanen ekosa i'matypyn roten amano man. Mo'ko ymunano anamyikapyn te amano anene'pa kynaitan. Tamusi erekuru te itu'po kynaitan."

4

Mo'ko Samaria pono woryi

1 Jesus 'wa Johanes ko'po pyime tynemeparykon me kari'na yry, etykarykon enapa eta'po mo'karon Farise 'wa. 2 Aseke te Jesus kari'na anetyka'pa kynakon. Mo'karon inemeparykon te kynetykatokon. 3 Mo'karon Farise 'wa moro eta'po ukuty'po mero ty'wa, Jesus wyto'po Judea wyino Galilea 'wa rapa.

4 Samaria yinonory tu'po te itory kynakon. 5 Moro Samaria ta ro amy Sikar tatynen aitopo 'wa itunda'po. Mo'ko tymuru Josef 'wa Jakob nyry'pombo nono wyino tyse waty

3:24 Mateus 14:3, Markus 6:17, Lukas 3:19,20 **3:28** Johanes 1:20 **3:35** Mateus 11:27, Lukas 10:22

moro aitopo kynakon. 6 Jakob toponarymbo moro po kynakon. Tytory poko tyrupota'po
ke, Jesus wotandy'mo'po moro topona po. Kurita 'ne 'ne kynakon moro jako.
7 Irombo amy Samaria pono woryi wopy'po tuna aije. Jesus wyka'po i'wa: “Tuna
ke kupako.” 8 Mo'karon inemeparykon irombo tyto kynatokon moro Sikar 'wa arepa
epeka'se. 9 Irombo mo'ko Samaria pono woryi wyka'po I'wa: “One wara ko amoro
Simosu me y'wa amy Samaria pono woryi me tuna poko maturupojan?” Mo'karon
Simosu irombo mo'karon Samaria ponokon maro asato'ke mandon. 10 Jesus wyka'po
eju'to'me: “Moro Tamusi nyry ukuty'pomboto o'wa, noky me mo'ko tuna poko atu-
rupo'po wairy ukuty'pomboto enapa o'wa, amoro i'wa maturupory tuna poko. Irombo
amano ynen tuna yry o'wa.”
11 Irombo mo'ko woryi wyka'po I'wa: “Jopoto, tuna anundopo waty man ajekosa.
Irombo moro topona jansi'pe man. One wara ko iro ke amano ynen tuna ajekosa
naitan? 12 Mo'ko na'na tamurumbo Jakob ko'po ka'tu man? Mo'ko 'wa ro irombo
ero topona tyje man na'na 'wa. Aseke iwyino tuna tanyje i'wa man ty'makon maro,
tokykon maro enapa.” 13 Jesus wyka'po eju'to'me: “Pa'poro ero tuna enynen tuna 'se
rapa kynaitan. 14 Moro ynyry tuna enynenymbo te, tuna sanory aniwo'pa noro rapa
kynaitan. Moro ynyry tuna kynaitan mo'ko enynenymbo ta i'matypyn amano ynen,
pari'pe o'puririkatoto tuna undy me.”
15 Mo'ko woryi wyka'po I'wa: “Jopoto, moro tuna ene'ko y'wa, ywo'pa noro tuna
sanory waito'me, tuna aije opy'pa noro ywaito'me ijaro 'wa.” 16 Jesus wyka'po i'wa:
“Oino iko'matango. Irombo ijaro 'wa rapa o'ko 'ne.” 17 Mo'ko woryi wyka'po eju'to'me:
“Ino'ma wa.” Jesus wyka'po i'wa: “Iporo ro ino'ma mokari'sa. 18 Ainatonemboto
tyinone tywaije mana. Mo'ko erome imaro mana inoro oino kapyn mo'ko man. Iporo
ro moro mekari'sa.”
19 Mo'ko woryi wyka'po I'wa: “Jopoto, amy Tamusi auran uku'ponen me awairy
seneja. 20 Na'na tangonymbo 'wa moro wypy tu'po Tamusi ety tawonga man. Amy-
jaron te Jerusalem po Tamusi ety awongary man mekari'saton.” 21 Jesus wyka'po
i'wa: “Kamyikako, woryi! Amy jako moro wypy tu'po kapyn, Jerusalem po kapyn
enapa Tamusi ety mawongata'ton. 22 Anukuty'torykon ety mawongaton amyjaron.
Na'na te tynukutyry ety awonganon. Moro opano'no irombo Simosu wyino kyno'san.
23 Aire 'kopore mo'karon inaron 'ne ro Tamusi ety awonganamon iporo Tamusi ety
awongata'ton a'kanano ta. Erome ro moro wara terapa kynaijaton. Mo'kopangon 'se ro
irombo mo'ko jumynano man toty awonganamon me. 24 A'kanano mo'ko Tamusi man.
Iporo ro mo'karon ety awonganamon 'wa ety awongary man a'kanano ta.”
25 Mo'ko woryi wyka'po I'wa: “Suku'sa mo'ko Mesias, mo'ko Kristus me inejatorykon
wopyry man. Mo'ko ro tywopy'po mero pa'poro oty ekari'tan na'na 'wa.” 26 Jesus
wyka'po i'wa: “Inoro ro ajerupanon. Inoro ro awu wa.”
27 Moro jako 'ne mo'karon inemeparykon tunda'san. Woryi maro iworupary poko
enuta'san imero. Ise'me amy pairo we'i'po aturupo'pa i'wa oty 'se iwairy poko,
o'tono'me mo'ko woryi maro iworupary poko pai. 28 Irombo mo'ko woryi 'wa moro
typotysarymbo no'po. Moro aitopo taka ito'po. Ika'po mo'karon kari'na 'wa: 29 “O'toko
'ne amy wokyry ene. Pa'poro o'to ywe'i'po ekarityi y'wa. Mo'ko Mesias pai 'nare mo'ko
nan?” 30 Irombo moro aitopo wyino iwepa'ka'san mo'ko wokyry ene.
31 A'saka'pa imaro tywe'i'san mero mo'karon inemeparykon wyka'san Jesus 'wa:
“Na'na emepanen, endameko.” 32 Ika'po te i'waine: “Anukuty'torykon arepa yjekosa
man.” 33 Mo'karon inemeparykon wyka'san ase'wa: “Amy 'wa ka'tu arepa tane'se nan
i'wa?” 34 Jesus wyka'po i'waine: “Moro y'wa mo'ko yjemo'nenymbo nisanory kapyry,
moro y'wa inyry amaminano kapy'mary enapa yjerepary me man. 35 Ero wara yka'pa
mandon: ‘Okupa'en nuno pa'po me wonatopo potyry kynaitan.’? Wykaje o'waine,

4:5 Genesis 33:19, Jakobus 24:32 **4:9** Ezra 4:1-5, Nehemia 4:1-2

o'po'toko! Morokon maina enetoko! Wonatopo tywaije terapa man. Typotyry taro terapa man. 36 Mo'ko ipo'nenymbo moro tamamina'po epety apyijan terapa. Morokon tynipoty'san a'nano'san i'matypyn amano 'wanokon me. Iwara okororo mo'ko iponen mo'ko ipo'nen maro kynewa'potata'ton. 37 Iporo ro irombo ero taurotopo man: 'O'win amy kyniponjan. O'win amy kynipo'san.' 38 Awu komo'ton awo'mika'torykonymbo po'se. Amykon terapa tywo'mika mandon. Iwo'mika'marykon 'wa terapa amyjaron tywo'se mandon amamina."

39 Pyime moro Samaria tano aitopo ponokon 'wa Jesus amyikapo'po ero wara mo'ko woryi wykary 'wa: "Pa'poro o'to ywe'i'po ekarityi y'wa." 40 I'wa tytunda'san mero, mo'karon Samaria ponokon woturupo'san, tokosaine iwaito'me. Irombo oko kurita ekosaine iwe'i'po. 41 Pyime noro kari'na 'wa amyika'po moro inekarityry poko. 42 Irombo mo'ko woryi 'wa ika'san: "Moro anekarityry poko noro kapyn na'na kynamyikanon. Aseke ro irombo na'na netai. Iporo ro ero nono Epano'nen me iwairy ukutyi na'na."

Amy jopoto ymuru kura'mary

43 Oko kurita pa'po me Jesus wyto'po moro wyino Galilea 'wa. 44 Aseke i'wa takari'se kynakon amy pairo Tamusi auran uku'ponen wairy isano'pambo moro tywe-tuwaro'matopombo aitopo po. 45 Galilea 'wa itunda'po mero, mo'karon moro ponokon 'wa ewa'ma'po. Moro Jerusalem po mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'mary jako irombo morokon inikapyry otykon tone i'waine kynakon. Mo'karon enapa irombo tyto tywaije kynatokon mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'ma.

46 Jesus wyto'po rapa Kana 'wa, Galilea ta, moro ty'wa winu me tuna ka'topombo aitopo 'wa. Irombo Kafaraum po amy jopoto kynakon. Imuru je'tun pe kynakon. 47 Mo'ko ijumy 'wa ro Judea wyino Galilea 'wa Jesus tunda'po eta'po. Ito'po I'wa. Iwotu-rupo'po i'wa tymuru kura'ma iwo'pemato'me tymaro Kafaraum 'wa. Kyniromo'sakon irombo mo'ko imuru. 48 Jesus wyka'po i'wa: "Potonon anumengaponamon otykon anene'pa aja'taine, poto me Tamusi anamyika'pa mandon." 49 Mo'ko jopoto wyka'po te I'wa: "Jopoto, o'ko ymaro, ymuru romby'pa ro." 50 Jesus wyka'po i'wa: "I'tango ajauty 'wa. Omuru nuro man."

Mo'ko wokyry 'wa Jesus auran amyika'po. Ito'po. 51 Iwo'pemary jako noro mo'karon ipyitorykon wopy'san epoje. Ika'san i'wa: "Omuru nuro man." 52 Iwoturupo'po i'waine moro o'toro juru a'ta iru'pa rapa iwe'i'po poko. Ika'san i'wa: "Koinaro o'win juru a'ta, moro ikomyinymbo no'myi." 53 Moro wara ijururu a'ta ro Jesus 'wa nuro tymuru wairy ekarity'po ukuty'po mo'ko ijumy 'wa. Irombo mo'ko Jesus amyika'po i'wa pa'poro mo'karon tauty tanokon maro. 54 Ero moro ijokonory Jesus nenepo'po kapu wyinono oty ero kynakon Galilea po, Judea wyino tywerama'po wyino.

5

Amy kura'mary Betsata po

1 Morombo wyino Simosu 'wa amy oty ewa'mary kynakon. Moro me ro Jesus wonuku'po Jerusalem 'wa.

2 Moro Jerusalem po ro moro kapara penary pato amy ekupitopo man. Simosu auran ta Betsata me kynejatojaton. Moro po ro ainatone pataja man. 3 Morokon ta ro pyime je'tun pangon kynatokon: enu'non, iwajakuta'san, a'pota'san enapa. 4 *

5 Irombo amy wokyry moro po kynakon. O'win-kari'na itu'ponaka ainapatoro itu'ponaka oruwa-to'ima siriko terapa je'tun pe kynakon. 6 Mo'ko wotunga'po ene'po

---

4:44 Mateus 13:57, Markus 6:4, Lukas 4:24 **4:45** Johanes 2:23 **4:46** Johanes 2:1-11 * **5:4** Amykon 'wa ero po tymero man: Tamusi apojon wony'totopo kynakon moro ekupitopo taka. Moro tuna sakamapotopo i'wa kynakon. Mo'ko iwesakama'po wyino koromono me itaka oma'po wekura'matopo kynakon pa'poro tanykyrymbo wyino.

ro Jesus 'wa. Akore'pe terapa je'tun pe iwairy ukuty'po ke ty'wa, ika'po i'wa: “Awekura'mary 'se man?” 7 Mo'ko je'tun pan 'wa ejuku'po: “Jopoto, moro tuna we-sakama'poto, amy yjemanen waty man moro ekupitopo taka. Moro tuna 'wa ywytory jako amy terapa itaka kynomanon yjuwaporo.” 8 Jesus wyka'po i'wa: “Ajawongo. Moro apaty anungo. I'tango.” 9 O'win wytory mo'ko wokyry wekura'ma'po. Moro typaty anumy'po i'wa. Ito'po.

Otare'matopo kurita te moro oty wo'kapy'po. 10 Iro ke ro mo'ko ekura'ma'po 'wa mo'karon Simosu jopotorykon wyka'san: “Erome otare'matopo kurita man. Moro apaty arory kapyn o'wa man.” 11 Ejuku'san te i'wa: “Mo'ko ykura'manenymbo te nykai y'wa: ‘Moro apaty anungo. Itango.’ ” 12 Iwoturupo'san i'wa: “Noky ko moro wara nykai o'wa: ‘Anungo. Itango.’?” 13 Anukuty'pa te mo'ko ekura'ma'po kynakon, Jesus wyto'po ke ko'i imero mo'karon ata'nanopy'san apyimy taka. 14 Morombo wyino te epory'po rapa Jesus 'wa moro Tamusi auty ta. Irombo Jesus wyka'po i'wa: “Eneko. Tywekura'ma mana. Kyteja'wangai noro. Ka'pa rapa amy yja'wan oty 'wa 'ne ka'tu rapa ajepory!” 15 Irombo mo'ko wokyry wyto'po. Mo'ko tykura'manenymbo me Jesus wairy ekarity'po i'wa mo'karon Simosu jopotorykon 'wa. 16 Iro ke ro mo'karon Simosu jopotorykon erekuru 'wa Jesus wekenatopo kynakon, moropangon otykon kapyry ke i'wa otare'matopo kurita.

17 Ejuku'san te Jesus 'wa: “Mo'ko yjumy kynaijan roten tamaminary poko. Awu enapa.” 18 Iro ke ro iwory 'se 'ne ka'tu rapa mo'karon Simosu jopotorykon kynatokon. Moro otare'matopo kurita jamikakon roten kapyn. Tyjumy me te mo'ko Tamusi ejatojakon enapa. Iwara te Tamusi maro asewara kynokari'sakon.

19 Jesus wyka'po eju'to'ko'me: “Ita'ro pore, amy pairo oty kapyry upijan aseke mo'ko ymunano, mo'ko tyjumy 'wa ikapyry anene'pa ta'ta. Pa'poro mo'ko nikapyry ka'san ro irombo mo'ko ymunano enapa. 20 Tymuru pynanon mo'ko jumynano. Pa'poro tynikapyry otykon enepojan i'wa. Potonon 'ne ka'tu rapa otykon enepotan i'wa, poto me ajenutato'ko'me. 21 Mo'ko jumynano 'wa mo'karon iromby'san awongary wara, nuro i'wa yrykon wara enapa mo'ko ymunano tynisanorykonymbo ro yjan nuro. 22 Mo'ko jumynano amy pairo kari'na poko a'wembono auranano anyry'pa man. Mo'ko ymunano ainaka te pa'poro moro a'wembono auranano yry tyje i'wa man, 23 pa'poro kari'na 'wa mo'ko ymunano ety awongato'me mo'ko jumynano ety awongary wara enapa i'waine. Mo'ko ymunano ety anawongapyn mo'ko emo'nenymbo jumynano ety anawonga'pa enapa man.

24 “Ita'ro pore, mo'ko yjauran etanen ekosa, mo'ko yjemo'nenymbo amyikanen ekosa enapa i'matypyn amano man. Ipoko a'wembono auranano yry'pa kynaitan. Romo'no wyino tyto man amano taka. 25 Ita'ro pore, amy jako mo'karon iromby'san mo'ko Tamusi ymuru auran etata'ton. Eromembo roten moro wara kynaitan. Mo'karon i'wa epanama'san nuro kynaita'ton. 26 Mo'ko jumynano amano undy me man. Iwara enapa mo'ko tymuru amano undy me tyje i'wa man. 27 Mo'ko tymuru ainaka moro a'wembono auranano yry tyje i'wa man, kari'na ymuru me iwairy ke. 28 Ero ajenumengapo'paine nainen: Amy jako auran etata'ton mo'karon tu'munano ta aitonon. 29 Irombo kynepa'kata'ton. Mo'karon iru'pyngon otykon ka'namonymbo kynawonda'ton nuro tywaito'ko'me. Mo'karon yja'wangon otykon ka'namonymbo kynawonda'ton moro a'wembono auranano apyito'me ty'waine.

30 “Amy pairo oty kapyry supija aseke. Yneta'po wara ro a'wembono auranano syja. Moro ynyry a'wembono auranano iporo man. Aseke ynisanory kapyn supija, mo'ko yjemo'nenymbo nisanory te.

5:10 Nehemia 13:19, Jeremia 17:21 **5:29** Daniel 12:2

31 “Aseke ypoko oty amyikapory jako y'wa, moro y'wa oty amyikapory iporo waty
man. 32 Amy terapa te ypoko oty amyikapojan. Suku'sa iporo moro ypoko inamyika-
pory wairy. 33 Ajapojongon tomo'se o'waine mandon Johanes 'wa. Mo'ko 'wa ro
iporonokon otykon tamyikapo man. 34 Awu te kari'na namyikapory 'wa opano'po'pa
wa. Ajepano'to'ko'me roten moro wara wykaje. 35 Mo'ko ro moro tyka'muren, taweijen
kororeta me kynakon. Amyjaron ko'i roten tawa'pore awairykon 'se tywaije mandon
aweiry ta.
36 “Yjekosa te amy Johanes namyikapory ko'pono oty man. Morokon jumynano
nyry'san ynikapyry man amaminano, morokon aseke ynikapyry enapa amaminano
moro jumynano 'wa yjemoky'po amyikapojan. 37 Mo'ko yjemo'nenymbo jumynano
'wa ypoko oty tamyikapo man. Amy jako pairo auran aneta'pa tywaije mandon.
Amy jako pairo anene'pa tywaije mandon. 38 Moro auranymbo anapo'i'pa mandon
aturu'san ta. Mo'ko inemoky'po anamyika'pa irombo mandon. 39 Morokon kareta
mimengaton. Moro i'matypyn amano epory irombo mekano'saton itaine. Ypoko te oty
amyikapojaton. 40 Ise'me y'wa awopyrykon 'se'pa mandon, amano epoto'me o'waine.
41 “Kari'na 'wa yjety awongary anupi'pa wa. 42 Suku'sa te moro Tamusi pyny wairy
e'i'pa otaine. 43 Awu mo'ko yjumy ety ta wopyi. Yjewa'ma'pa te mandon. Aseke toty ta
amy terapa wopy'poto, mewa'mata'ton mo'ko. 44 One wara ko kamyikata'ton? Ase'wa
irombo ajetykon mawongaton. Mo'ko o'win'kono Tamusi 'wa ajetykon awongary
anupi'pa te mandon.
45 “Y'wa ajemendorykon kysekano'ton mo'ko jumynano ekosa. Moses, mo'ko ipoko
amyjaron mo'po'saton inoro ajemendonamon me man. 46 Moses amyikary jako rypo
irombo o'waine, kamyikatory. Ypoko irombo mo'ko 'wa oty tymero man. 47 Mo'ko
nimero'san anamyika'pa aja'taine, one wara ko yjauran mamyikata'ton?”

6

Ainatone dusun kari'na upary

1 Morombo wyino Jesus 'wa moro Galilea tano tuna juwembory, moro Tiberias pono
tuna juwembory me enapa kynejatojaton iro pato'po. 2 Kari'na apyimy tam'po'kory 'wa
iwekena'po. Morokon je'tun pangon poko inikapyry kapu wyinonokon otykon irombo
tone i'waine kynakon. 3 Wypy tu'ponaka Jesus wonuku'po. Moro po ro iwotandy'mo'po
mo'karon tynemeparykon maro. 4 Mo'karon Simosu 'wa eratonomapotopombo onory
ewa'mary tyse waty kynakon.
5 Jesus wo'poty'po. Kari'na apyimy tam'po'kory wopyry ene'po mero ty'wa
typato, Filipus 'wa ika'po: “Oje ko perere kysepeka'ta'ton iwendameto'ko'me?”
6 U'kuto'me te moro wara ika'po. Aseke irombo moro o'to tywairy man uku'sakon.
7 Filipus wyka'po eju'to'me: “Ainapatoro-kari'na amu'nykonymbo pyrata poko perere
epekaty'poto ro rypo, pa'poro iwaraine e'i'pa kynaitan. A'si'ko pairo tywendamerykon
upita'ton.” 8 O'win amy inemepary, mo'ko Simon Petrus piry Andreas wyka'po
I'wa: 9 “Amy myre'ko'ko ero po man. Mo'ko ekosa ro ainatone perere man oko
woto maro. O'to ko moro mo'karon mokynokon kari'na ytan?” 10 Jesus wyka'po:
“Mo'karon kari'na andy'mopotoko.” Itupu pyime kynakon moro po. Mo'karon
kari'na wotandy'mo'san. Ainatone dusun iwairy taro mo'karon wokyry kynatokon.
11 Jesus 'wa morokon perere apo'i'san. Tamusi ety awonga'po mero, aripa'po'san
i'wa mo'karon moro po atandy'mo'san kari'na ainaka. Iwara enapa mo'karon
woto aripa'po'san i'wa, i'se iwairykon taro ro. 12 Iwaime'san mero mo'karon tyne-
meparykon 'wa ika'po: “Morokon arepa akosinykonymbo amo'i'toko, amy pairo
waito'me atakama'pa.” 13 Mo'karon endametonon nino'san ainatonenokon perere

5:33 Johanes 1:19-27, 3:27-30 **5:37** Mateus 3:17, Markus 1:11, Lukas 3:22 **6:1** Mateus 14:13-21, Markus 6:30-44, Lukas 9:10-17

y'sakapoty'san akosinykonymbo amo'iky'san i'waine ainapatoro itu'ponaka oko kurukuru.
14 Jesus 'wa amy kapu wyinono oty kapy'po ene'po mero ty'waine, ika'san: “Iporo ro
mo'ko nono tu'ponaka o'toto manombo Tamusi auran uku'ponen mo'se man.”
15 Jopoto me tyto'me tapyije tywopyrykon 'se iwairykon ukuty'po Jesus 'wa. Iro ke ro
iwomima'po rapa iwyinoine morokon wypy 'wa, o'win upu'po tywaito'me.

Jesus wytory tuna tu'po

16 Iko'mamyry mero mo'karon inemeparykon wo'pema'san moro tuna 'wa.
17 Kurijara taka iwotaru'ka'san Kafaraum 'wa tywepatoto'ko'me. Ewa'rumamy'po po
Jesus opy'pa noro i'waine kynakon. 18 Pepeito tam'po'kory 'wa parana awonga'po.
19 O'win-kari'na itu'ponaka ainatone stadion* mosin po terapa tywotarima'san
mero, moro tuna tu'po Jesus wytory ene'po i'waine moro kurijara wyino tyse waty.
Iwety'ka'san. 20 Jesus wyka'po te i'waine: “Awu te wa. Kytety'katon.” 21 Aru'kapory 'se
kynatokon. O'win wytory te moro kurijara tunda'po moro itoto'kon 'wa.

Mo'karon kari'na 'wa Jesus upiry

22 Irombo koro'po mo'karon kari'na apyimy moro tuna kopose me noro kynakon.
O'win roten kurijara wairy moro po, moro kurijara taka ataru'ka'pa Jesus wairy,
a'saka'pa mo'karon inemeparykon wytory enapa tone i'waine kynakon. 23 Tiberias
wyino te amykon kurijara tywo'se kynatokon. Senge roten kynatokon mo'ko Jopoto
'wa Tamusi ety awongatopombo wyino, moro iwendameto'konymbo wyino. 24 Uwa
moro po Jesus wairy, uwa enapa mo'karon inemeparykon wairy ene'po mero ty'waine,
iwotaru'ka'san morokon kurijara taka. Kafaraum 'wa ito'san Jesus upi.

Moro amano ynen arepa

25 Moro tuna kopose me epory'po mero ty'waine, ika'san I'wa: “Amepanen, one wara
a'ta ko ijaro 'wa mopyi?” 26 Jesus wyka'po eju'to'ko'me: “Ita'ro pore, kapu wyinonokon
otykon ene'san poko kapyn o'waine kupijaton, moro awendame'san poko te, moro
awaime'san poko enapa. 27 Moro atany'matoto man arepa poko kyto'mikaton. Moro
aitoto man roten arepa poko te o'mikatoko. Moro ytan ro o'waine mo'ko kari'na ymuru.
Mo'ko wyino ro mo'ko jumynano Tamusi tywokari'se man.” 28 Irombo ika'san I'wa:
“O'to ko na'na naitan morokon Tamusi emamingon ka'to'me ty'wa?” 29 Jesus wyka'po
eju'to'ko'me: “Ero moro Tamusi emamin: moro o'waine mo'ko inemoky'po amyikary.”
30 Ika'san I'wa: “Otypan kapu wyinono oty ko menepotan, na'na 'wa ajamyikato'me
ene'po mero? Otypan oty ko mika'tan? 31 Mo'karon kytangonymbo 'wa moro Tamusi
nyry arepa tana'se man moro iponomyn wo'i ta, ero imero'po wara:
Kapu wyinono arepa ke tupa tywaije i'wa mandon.”

32 Irombo Jesus wyka'po i'waine: “Ita'ro pore, Moses 'wa kapyn tupa mandon moro
kapu wyinono arepa ke. Mo'ko yjumy te ajupaton moro iro 'nero kapu wyinono arepa
ke. 33 Moro Tamusi wyinono arepa moro kapu wyino kyony'tojan iro, moro nono 'wa
amano ynen moro man.” 34 Irombo ika'san I'wa: “Jopoto, moro arepa yko na'na 'wa
o'kapyn roten.” 35 Jesus wyka'po i'waine: “Moro amano ynen arepa awu wa. Mo'ko
y'wa o'toto aniwo'pa noro ikumyry kynaitan. Mo'ko yjamyikanen aniwo'pa noro tuna
sanory kynaitan.
36 “Wykai terapa te o'waine: moro o'waine yjene'po se'me yjamyika'pa mandon.
37 Pa'poro y'wa mo'ko jumynano nyry kyno'tan y'wa. Amy pairo y'wa o'toto ani-
moma'pa waitake. 38 Kapu wyino tywony'to wa aseke ynisanory ka'se kapyn, mo'ko
yjemo'nenymbo nisanory ka'se te. 39 Ero mo'ko yjemo'nenymbo nisanory: mo'ko y'wa

---

6:16 Mateus 14:22-33, Markus 6:45-52 * **6:19** Moro “Otykon ekari'topo kareta” eneko. **6:31** Exodus 16:4,15, Ware 78:24

inyry anuta'ka'pa ywairy man, awongary te man moro irombo ro kurita. 40 Ero irombo
mo'ko yjumy nisanory: mo'ko ymunano ene'po wyino amyikanen 'wa i'matypyn amano
apyiry man. Y'wa awongary enapa man moro irombo ro kurita."
41 Mo'karon Simosu eruwa'san moro ero wara ika'po poko: "Moro kapu wyino
ony'to'po arepa awu wa." 42 Ika'san: "Jesus kapyn mo'ko nan, mo'ko Josef ymuru, mo'ko
ijumy, isano kysuku'saton inoro? One wara ko iro ke erome nykanon 'Kapu wyino
tywony'to wa.'?" 43 Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Ase'wa ajeruwaton. 44 Amy pairo y'wa
tywopyry upijan, tytynga'pa mo'ko yjemo'nenymbo jumynano a'ta, moro irombo ro
kurita ynawongary man me. 45 Mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo karetary
ta tymero man: Pa'poro Tamusi 'wa tamepa kynaita'ton. Pa'poro mo'ko jumynano
'wa tywepanamary ta omepa'po y'wa kyno'san. 46 Amy pairo 'wa te Tamusi ene'po
anekarity'pa wa. Mo'ko Tamusi wyino opy'po 'wa roten mo'ko jumynano tone man.
47 "Ita'ro pore, mo'ko Tamusi amyikanen ekosa i'matypyn amano man. 48 Moro amano
ynen arepa awu wa. 49 Mo'karon atangonymbo 'wa moro Tamusi nyry arepa moro
iponomyn wo'i ta tana'se man. Tyromo'se te mandon. 50 Mo'ko kapu wyino ony'tototo
arepa ena'nen te iromby'pa kynaitan. 51 Moro kapu wyino ony'to'po nurono arepa awu
wa. Amy 'wa ero arepa enapy'poto, nuro kynaitan i'matypyn me. Moro ynyry man
arepa, ypunu moro man. Nuro nono yto'me man."
52 Morombo mero mo'karon Simosu wosauranaka'san ase'wa. Ika'san: "One wara ko
mo'ko wokyry moro typunu ytan ky'waine onoto'me?" 53 Irombo Jesus wyka'po i'waine:
"Ita'ro pore, mo'ko kari'na ymuru punu anono'pa aja'taine, moro imynuru anenyry'pa
aja'taine enapa, amano waty man otaine. 54 Mo'ko ypunu ononen, mo'ko ymynuru
enynen ekosa i'matypyn amano man. Mo'ko ro sawongatake moro irombo ro kurita.
55 Moro ypunu, arepa 'nero moro man. Moro ymynuru, woku 'nero moro man. 56 Mo'ko
ypunu ononen, mo'ko ymynuru enynen yta man mo'ja ro. Awu enapa mo'ko ta wa
mo'ja ro. 57 Mo'ko nurono jumynano 'wa tomo'se wa. Mo'ko upu'po me ro nuro wa.
Iwara enapa mo'ko yjononen nuro kynaitan yjupu'po me. 58 Moro kapu wyino ony'to'po
arepa ero man. Mo'karon atangonymbo nenapy'san arepa wara kapyn man. Tyromo'se
irombo mandon. Mo'ko ero arepa ena'nen te nuro kynaitan i'matypyn me roten."
59 Moro wara Jesus wyka'po mo'karon kari'na emepary jako moro Kafaraum po moro
iwota'nano'to'kon auto ta.

Jesus wyino kari'na wotu'mary

60 Moro wara ikary eta'po mero ty'waine, pyime inemeparykon wyka'san: "Moro
auranano apyiry je'tun pe man. Noky ko etary taro nan?" 61 Moro tauranymbo
poko mo'karon tynemeparykon eruwary ukuty'po mero ty'wa, Jesus wyka'po i'waine:
"Moro yjauran mije'tumaton? 62 One wara ko iro ke monumengatory, mo'ko kari'na
ymuru wonukuru ene'poto o'waine moro uwapo tywaitopombo 'wa? 63 Mo'ko
a'kanano nuro kari'na yjan. Moro ja'munano otymbo ro anyry'pa man. Morokon
o'waine ywykato'konymbo auranano, a'kanano morokon man. Amano morokon man.
64 Amykon te Tamusi anamyika'pa mandon ara'naine." Penaro ro irombo Tamusi
anamyika'pa nokypangon wairy, nokypan 'wa enapa takaramary man uku'sakon Jesus.
65 Irombo ika'po: "Iro ke ro wykai o'waine: Amy pairo y'wa tywopyry upijan, oma
anyry'pa ty'wa mo'ko jumynano we'i'poto."
66 Moro poko ro pyime inemeparykon wotu'ma'san iwyino. Imaro noro ito'pa
iwe'i'san. 67 Irombo mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon 'wa Jesus wyka'po:
"Amyjaron enapa ka'tu ynory 'se mandon?" 68 Mo'ko Simon Petrus wyka'po te eju'to'me:
"Jopoto, noky 'wa ko na'na nytory? I'matypyn amano ynen auranano ajekosa man.
69 Amoro 'ne mo'ko Tamusi wyinono me awairy uku'san na'na. Moro amyikanon ro

6:45 Jesaja 54:13 **6:68** Mateus 16:16, Markus 8:29, Lukas 9:20

na'na." 70 Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Ainapatoro itu'ponaka okonokonymbo mero 'kare ajapo'i'paine wainen. Ise'me te o'win amy ara'nanokon ewa'rumy me man." 71 Mo'ko Simon Iskariot ymuru Judas poko aurana'po moro kynakon. Mo'ko 'wa ro irombo Jesus ekaramary kynakon. Mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon ra'nano amy mo'ko kynakon.

7

Jesus anamyika'pa ipiryjan wairy

1 Morombo mero Jesus wytopoty'po Galilea po. Judea 'wa irombo tytory 'se'pa kynakon, tywory 'se mo'karon Simosu jopotorykon wairy ke.

2 Tyse waty morokon pataja ewa'mary kynakon mo'karon Simosu 'wa. 3 Irombo mo'karon Jesus piryjan wyka'san I'wa: "Ero wyino omimako. Judea 'wa i'tango. Iwara mo'karon anemeparykon morokon anikapyry amaminano eneta'ton. 4 Amy pairo ekapyn ta o'to e'i'pa man, takare tywairy 'se ta'ta. Moropangon otykon kapyry jako o'wa, onepoko pa'poro kari'na 'wa." 5 Mo'karon ipiryjan enapa irombo anamyika'pa kyna-tokon. 6 Jesus wyka'po i'waine: "Moro ywytotopo jururu itunda'pa noro man. Amyjaron te o'kapyn roten awytorykon taro mandon. 7 Ero nono ajenonopyrykon upijan. Awu te yjenono'san. Yja'wan me irombo morokon emamin wairy samyikapoja. 8 Amyjaron anu'toko moro oty ewa'matopo 'wa. Awu moro 'wa anuku'pa wa, itunda'pa noro moro ywytotopo jururu wairy ke." 9 Moro wara tyka'po mero, Galilea po iwainopo'po.

Morokon pataja ewa'mary

10 Moro oty ewa'matopo 'wa mo'karon typiryjan wonuku'san mero te, Jesus wonuku'po enapa, tone me kapyn, ekapyn ta te. 11 Moro oty ewa'matopo po mo'karon Simosu kynupijatokon. Kyngatokon: "Oje ko nan?" 12 Ipoko taurane kynatokon mo'karon kari'na apyimykon. Amykonymbo iru'pa kynekari'satokon. Amykonymbo te kyngatokon: "Uwa. Mo'karon kari'na emu'manon." 13 Amy pairo te enari'ma aurana'pa ipoko kynakon. Mo'karon Simosu jopotorykon pona irombo tanarike mo'karon kari'na kynatokon.

14 Ase'ra moro oty ewa'mary a'ta, Jesus wonuku'po moro Tamusi auty 'wa, kari'na emepa. 15 Mo'karon Simosu enuta'san imero. Ika'san: "One wara ko mo'se kareta uku'san, emepa'pa tywe'i'po se'me?" 16 Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Moro ynyry omepano ywyino kapyn kyno'san, mo'ko yjemo'nenymbo wyino te. 17 Mo'ko nisanory kapyry 'se amy a'ta, Tamusi wyino moro omepano wopyry, aseke ywykatopo me iwairy pai uku'tan. 18 Mo'ko aseke tywyino oty pa'kanen aseke toty awongary 'se man. Mo'ko tomo'nenymbo ety awongary poko o'mikatoto iporo man. Mo'ko emambo'pa e'i'pa man.

19 "Moses moro omenano karetary anyry'pa o'waine tywaije nan? Amy pairo ara'nanokon te moro omenano anapo'i'pa man. O'tono'me ko ywory poko mo'mikaton?" 20 Mo'karon kari'na apyimy 'wa ejuku'po: "Ewa'rumy otu'po man. Noky ko awory poko no'mikanon?" 21 Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "O'win amy amaminano sikapyi. Irombo ajenutaton imero. 22 Iro ke ro wykaje: Moses 'wa o'wanokon me moro e'kotono tyje man. Mo'ko Moses wyino kapyn te kyno'san moro e'kotono, mo'karon atangonymbo wyino te. Otare'matopo kurita enapa kari'na mi'kotopojaton. 23 Amboty'pa moro Moses nimero'po omenano waito'me otare'matopo kurita enapa kari'na mi'kotopojaton. O'tono'me ko iro ke ypoko tare'ke mandon, o'win amy kari'na kura'ma'po ke imero y'wa moro otare'matopo kurita? 24 Itu'pono oty poko roten a'wembono auranano kysyton. Iporo te moro a'wembono auranano ytoko."

7:2 Levitikus 23:34, Deuteronomium 16:13 **7:22** Levitikus 12:3, Genesis 17:10 **7:23** Johanes 5:9

25 Irombo amykon Jerusalem ponokon wyka'san: “Mo'ko iwory poko kyno'mikaton
inoro kapyn mo'ko nan? 26 Eneko te. Enari'ma imero kynaurananon. O'to pairo yka'pa
mandon i'wa. Mo'karon jopoto 'wa pai 'nare iporo Mesias me iwairy tuku'se na. 27 Ojeno
me mo'ko wairy te kysuku'saton. Mo'ko Mesias wopyry jako te amy pairo moro ojeno
me iwairy anukuty'pa kynaitan.” 28 Irombo Jesus ko'ta'po moro kari'na emepary jako.
Ika'po: “Kuku'saton. Ojeno me ywairy enapa muku'saton. Aseke ywonumengary me
opy'pa tywaije wa. Amy iporono 'wa te tomo'se wa. Mo'ko anukuty'pa te amyjaron
mandon. 29 Awu suku'sa. Mo'ko wyino irombo tywo'se wa. Mo'ko 'wa enapa tomo'se
wa.”
30 Irombo apyiry 'se iwe'i'san. Amy pairo we'i'po te anapo'i'pa. Moro apyitopo jururu
irombo itunda'pa noro kynakon. 31 Pyime kari'na 'wa te amyika'po. Ika'san: “Mo'ko
wokyry nenepo'san kapu wyinonokon otykon ko'po 'kare pyime kapu wyinonokon
otykon enepotan mo'ko Mesias, tywopy'poto.” 32 Moro wara Jesus poko mo'karon
kari'na auranary eta'po mo'karon Farise 'wa. Irombo mo'karon Tamusi pokonokon
jopotorykon 'wa, mo'karon Farise 'wa enapa Tamusi auty erangon emoky'san apyije.
33 Irombo Jesus wyka'po: “A'si'ko noro ajekosaine wa. Morombo mero wy'take
mo'ko yjemo'nenymbo 'wa. 34 Kupita'ton. Yjepory'pa te maita'ton. Moro ywytotopo
'wa awopyrykon mupita'ton.” 35 Irombo mo'karon Simosu wyka'san ase'wa: “Oja ko
ny'tan, epory upito'me ky'waine? Mo'karon Griek waito'kon 'wa ka'tu ny'tan mo'karon
moro ponokon Simosu emepa? 36 O'to tauro'po ko moro ikatopo nan, moro ‘Kupita'ton.
Yjepory'pa te maita'ton. Moro ywytotopo 'wa awopyrykon mupita'ton.’?”
37 Moro irombo ro iro 'nero oty ewa'matopo kurita Jesus ko'ta'po pyre. Ika'po: “Tuna
sanory 'wa amy wory jako, y'wa no'nen tuna enyje. 38 Mo'ko yjamyikanen turu'po
wyino amano ynamon tuna kynapeinatan, moro Tamusi karetary wykary wara ro.”
39 Mo'ko a'kanano poko ika'po moro kynakon. Mo'ko apyiry man ro kynakon mo'karon
amyikanamonymbo 'wa. Opy'pa na'nen mo'ko a'kanano kynakon. Awonga'pa na'nen
irombo Jesus kynakon.

Jesus poko kari'na wonumengary

40 Amykonymbo moro wara ikary etanamonymbo wyka'san: “Iporo ro mo'ko Tamusi
auran uku'ponen mo'ko man.” 41 Amykonymbo wyka'san rapa: “Mo'ko Mesias mo'ko
man.” Amykonymbo wyka'san rapa: “Galilea wyino 'kare mo'ko Mesias no'san.
42 Yka'pa 'kare moro Tamusi karetary nan: ‘David parymbo mo'ko Mesias kynaitan.
Moro David waitopombo Betlehem wyino kyno'tan.’ ” 43 O'win e'i'pa moro aurangon
kynakon ipoko. 44 Amykonymbo apyiry 'se kynatokon. Amy pairo we'i'po te anapo'i'pa.
45 Mo'karon Tamusi auty erangon werama'san mero, mo'karon Tamusi pokonokon
jopotorykon woturupo'san, mo'karon Farise woturupo'san enapa i'waine: “O'tono'me
ko anenepy'pa maiton?” 46 Mo'karon Tamusi auty erangon wyka'san eju'to'ko'me:
“Mo'ko auranary wara amy pairo kari'na aurana'pa tywaije man.” 47 Mo'karon Farise
wyka'san eju'to'ko'me: “Amyjaron enapa ka'tu ajemu'maton? 48 Amy Simosu jopotory
'wa 'kare, amy Farise 'wa enapa 'kare tamyika nan. 49 Mo'karon omenano mero'po
anukuty'non kari'na apyimy te tywotany'ma man.” 50 Irombo mo'ko Nikodemus, mo'ko
uwapo Jesus ene opy'po Farise wyka'po mo'karon ta'sakarykon 'wa: 51 “Moro omenano
mero'po 'kare a'wembono auranano yjan kari'na poko, moro auran etary uwaporo,
moro o'to 'ne iwe'i'po ukutyry uwaporo.” 52 Ika'san eju'to'me: “Amoro enapa ka'tu
Galilea pono me man? Moro Tamusi karetary tyre imengako. Galilea wyino Tamusi
auran uku'ponen opy'pa man.” 53 Irombo mero pa'poro rapa ito'san tautykon 'wa.*

7:37 Levitikus 23:36 **7:38** Ezechiël 47:1, Zacharia 14:8 **7:42** 2 Samuel 7:12, Micha 5:2 **7:50** Johanes 3:1-2

* **7:53** Amykon moro Johanes 7:53–8:11 animero'pa tywaije mandon.

8

1 Jesus wyto'po te moro oleif paty wypy 'wa.

Mo'ko taporitonone aino any'manen woryi

2 Irombo kokoro moro Tamusi auty 'wa rapa Jesus wopy'po. Pa'poro mo'karon
kari'na kyno'satokon I'wa. Tywotandy'mo'po mero kynemepatokon. 3 Mo'karon
Tamusi karetary uku'namon 'wa te, mo'karon Farise 'wa enapa amy woryi aro'po
I'wa. I'wa taporitonone aino any'marymbo tapyije i'waine kynakon. Mo'ko woryi
yry'po ro i'waine owarira'na. 4 Irombo ika'san Jesus 'wa: "Amepanen, mo'se woryi 'wa
taporitonone aino any'marymbo apo'i na'na. 5 Mo'kopangon woryijan tu'ponaka topu
papyry man ekari'san ky'waine mo'ko Moses moro omenano mero'po ta. Amoro te,
o'to ko mykanon moro poko?" 6 U'kuto'me moro wara ika'san, amy emendoto'man
epoto'me ty'waine.

Tawejaku'po Jesus we'i'po. Sakau ta oty merory a'mo'po i'wa tainary ke.
7 Tywoturuporykon poko aikepy'pa iwe'i'san mero, awomy'po. Ika'po i'waine: "Mo'ko
ija'wanypyn na'nen topu pa'nen itu'ponaka." 8 Tawejaku'po rapa iwe'i'po. Sakau ta
oty merory a'mo'po rapa i'wa. 9 Moro auran eta'po mero ty'waine, o'win o'win pai
ito'san. Mo'karon uwapoto'san na'nen wyto'san. Jesus no'po ko'wu i'waine mo'ko
owarira'nanombo woryi maro roten. 10 Irombo Jesus awomy'po. Ika'po mo'ko woryi
'wa: "Woryi, oje ko nandon? Amy pairo a'wembono auranano anyry'pa ne'i apoko?"
11 Mo'ko woryi wyka'po: "Uwa, Jopoto." Irombo Jesus wyka'po: "Awu enapa a'wembono
auranano anyry'pa wa apoko. I'tango. Erombo poro yja'wan me noro kyte'i."

Jesus wairy nono aweiry me

12 Jesus wyka'po rapa mo'karon kari'na 'wa: "Moro nono aweiry awu wa. Mo'ko
ywena'po ta ytototo itopoty'pa noro kynaitan ewa'rumy ta. Amano aweiry te ekosa
kynaitan."

13 Mo'karon Farise wyka'san te I'wa: "Aseke apoko oty mamyikapoja. Moro
anamyikapory oty iporo waty man." 14 Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Aseke ypoko
oty amyikapory se'me, moro ynamyikapory oty iporo man. Ojembo ywopy'po, oja
ywytory enapa suku'sa. Amyjaron te ojembo ywopy'po, oja ywytory enapa anukuty'pa
mandon. 15 Amyjaron kari'na emery me a'wembono auranano myjaton. Awu te amy
pairo poko a'wembono auranano anyry'pa wa. 16 A'wembono auranano yry jako ro
rypo, moro ynyry a'wembono auranano iporo man. O'win upu'po irombo e'i'pa wa.
Mo'ko yjemo'nenymbo jumynano te ymaro man. 17 Moro o'wanokon omenano karetary
ta enapa tymero man oko kari'na namyikapory oty wairy iporo. 18 Awu aseke ypoko
oty samyikapoja. Mo'ko yjemo'nenymbo jumynano enapa te ypoko oty amyikapojan."
19 Irombo mero ika'san I'wa: "Oje ko mo'ko ajumy nan?" Jesus wyka'po eju'to'ko'me:
"Yjukuty'pa mandon. Mo'ko yjumy anukuty'pa enapa mandon. Yjukutyry jako rypo,
mo'ko yjumy enapa muku'tory."

20 Moro wara aurana'po, moro pyrata ytopo po moro Tamusi auty ta kari'na emepary
jako ty'wa. Anapo'i'pa te amy pairo we'i'po. Apyitopo jururu irombo itunda'pa na'nen
kynakon.

Jesus worupary mo'karon Simosu maro

21 Jesus wyka'po rapa i'waine: "Wy'take. Kupita'ton. Oja'wanykon ta te aromo'ta'ton.
Ywytotopo 'wa awopyrykon mupijaton amyjaron." 22 Mo'karon Simosu wyka'san:
"Aseke ka'tu no'wotan? Kynganon irombo: 'Ywytotopo 'wa awopyrykon mupijaton
amyjaron.' " 23 Jesus wyka'po i'waine: "Amyjaron po'po wyino mandon. Awu kawo
wyino wa. Amyjaron ero nono wyino mandon. Awu ero nono wyino kapyn wa.

8:5 Levitikus 20:10, Deuteronomium 22:22-24 **8:12** Mateus 5:14, Johanes 9:5 **8:13** Johanes 5:31 **8:17** Deuteronomium 19:15

24 Wykai o'waine: Oja'wanykon ta aromo'ta'ton. Inoro me ro ywairy anamyika'pa
aja'taine irombo, oja'wanykon ta aromo'ta'ton."
25 Ika'san Jesus 'wa: "Noky ko amoro man?" Ika'po i'waine: "Mo'ko penaro terapa
ynekarity'po. 26 Pyime o'to apokoine ywykary taro wa. Pyime otykon poko apokoine
a'wembono auranano yry taro wa. Mo'ko yjemo'nenymbo te iporo man. Moro iwyino
yneta'po sekari'sa kari'na 'wa." 27 Mo'ko jumynano poko ty'waine auranary anukuty'pa
iwe'i'san. 28 Jesus wyka'po i'waine: "Mo'ko kari'na ymuru awonga'po mero o'waine,
muku'ta'ton inoro me ywairy, amy pairo oty anikapy'pa aseke ywairy, mo'ko jumynano
'wa yjemepa'po wara te yjauranary.
29 "Mo'ko yjemo'nenymbo ymaro man. O'win upu'po yno'pa man. Morokon apoku-
pangon otykon irombo sika'sa mo'ja ro."

Moro iporono oty

30 Pyime moro wara ikary etanamonymbo 'wa amyika'po.
31 Mo'karon tamyikary a'monamonymbo Simosu 'wa ika'po: "Mo'ja ro moro yjauran
apyiry jako o'waine, iporo ro ynemeparykon me mandon. 32 Moro iporono muku'ta'ton.
Moro iporono ro ajyta'ton aporemy'ma." 33 Ika'san eju'to'me: "Abraham pajanymbo
na'na man. Tywe'i'po poro taporemyne e'i'pa tywaije man na'na. One wara ko
iro ke mykanon 'Aporemy'ma maita'ton.'?" 34 Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Ita'ro
pore, pa'poro yja'wan me aitoto yja'wan me aino naporemyndo'po me man. 35 Mo'ko
aporemyndo'po mo'ja ro auto ta e'i'pa kynaitan. Mo'ko ymunano te mo'ja ro moro
po kynaitan. 36 Mo'ko ymunano 'wa aporemy'ma ajyry'sando, iporo ro aporemy'ma
maita'ton.
37 Abraham pajanymbo me awairykon suku'sa. Ise'me ywory poko te mo'mikaton,
yjauranymbo apyiry 'se'pa awairykon ke. 38 Mo'ko yjumy ekosa ynene'san otykon
sekari'sa. Amyjaron enapa mo'ko ajumykon ekosa aneta'san otykon mika'saton."
39 Ika'san eju'to'me: "Mo'ko Abraham na'na epy me man." Jesus wyka'po i'waine:
"Abraham pajanymbo me ro aja'taine rypo, iwara enapa maitory. 40 Ywory poko te
mo'mikaton, Tamusi wyino yneta'po iporono oty ekarityry se'me y'wa o'waine. Moro
wara e'i'pa mo'ko Abraham tywaije man. 41 Mo'ko ajepykon wara te mandon."
Irombo ika'san I'wa: "Wo'kapyimo kapyn na'na man. Tamusi roten na'na jumy man."
42 Jesus wyka'po i'waine: "Ajumykon me ro Tamusi a'ta rypo, kypynatory. Tamusi
wyino irombo tywo'se wa, ero po ywaito'me. Aseke opy'pa tywaije wa. Mo'ko 'wa
te tomo'se wa. 43 O'tono'me ko yjauran anukuty'pa mandon? Yjauran etary upiry ke
o'waine. 44 Mo'ko ewa'rumy tamuru ajumykon me man. Mo'ko ajumykon nisanory
kapyry 'se ro mandon. Penaro ro kari'na wonen me mo'ko tywaije man. Iporono oty
wyino kapyn man. Iwyino kapyn enapa iporono oty man. Tonapitary jako, typo ro
kynaurananon. Tonapiren noky irombo mo'ko man. Onapi jumy mo'ko man. 45 Awu
te iporono oty sekari'sa. Iro ke ro yjamyika'pa mandon. 46 Noky ko ara'naine yju'ta amy
yja'wan oty wairy ekarityry taro nan? Iporono oty ekarityry jako y'wa, o'tono'me ko
yjamyika'pa mandon? 47 Mo'ko Tamusi y'me Tamusi auran etanon. Amyjaron ko'wu
etary 'se'pa mandon, Tamusi y'makon me kapyn awairykon ke."

Jesus wairy Abraham uwapotory me

48 Mo'karon Simosu wyka'san eju'to'me: "Iporo waty Samaria pono me, takyre enapa
ajekari'san na'na?" 49 Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Takyre e'i'pa wa. Mo'ko yjumy ety te
sawongaje. Amyjaron te yjety anawonga'pa mandon. 50 Awu te aseke yjety awongary
poko o'mika'pa wa. Mondo terapa man mo'ko moro poko o'mikatoto. A'wembono
auranano ytan enapa. 51 Ita'ro pore, mo'ko yjauran kura'manen romo'no anene'pa
roten kynaitan."

8:33 Mateus 3:9, Lukas 3:8

52 Irombo mero mo'karon Simosu wyka'san I'wa: “Erome te takyre ajukutyi
na'na. Mo'ko Abraham tyromo'se man, mo'karon Tamusi auran uku'ponamon enapa.
Ise'me amoro mykaje ‘Mo'ko yjauran kura'manen anepory'pa roten romo'no kynai-
tan.’ 53 Mo'ko na'na epy Abraham uwapotory me ka'tu man? Tyromo'se man.
Mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo enapa tyromo'se mandon. Noky me ko
mokano'san?” 54 Jesus wyka'po eju'to'ko'me: “Aseke yjety awongary jako y'wa, amy oty
kapyn moro man. Mo'ko yjumy te yjety awonganen me man. Mo'ko ro mekari'saton
atamusirykon me. 55 Anukuty'pa te mandon. Awu te suku'sa. Anukuty'pa ywairy
ekarityry jako rypo y'wa, awaraine tonapire wairy. Suku'sa te. Moro auran sikura'maje.
56 Mo'ko ajepykon Abraham 'wa tawa'pore moro ywo'topo kurita tymomo'se man.
Irombo ene'po mero tawa'pota man.” 57 Mo'karon Simosu wyka'san I'wa: “Oko-kari'na
itu'ponaka ainapatoro siriko e'i'pa na'nen mana. Irombo Abraham tone o'wa nan?”
58 Jesus wyka'po i'waine: “Ita'ro pore, mo'ko Abraham uwapotory me wa.”
59 Irombo mero topu anumy'san i'waine, itu'ponaka emato'ko'me. Iwotunemy'po te.
Moro Tamusi auty wyino ito'po.

9

Amy enupyn kura'mary

1 Tytory ta Jesus 'wa amy enu'pa oma'po wokyry ene'po. 2 Irombo mo'karon in-
emeparykon woturupo'san i'wa. Ika'san: “Amepanen, o'tono'me ko mo'ko wokyry
enu'pa tywoma nan? Aseke tyja'wany poko? Mo'ko tyjumy, tysano yja'wany poko
te ka'tu?” 3 Jesus wyka'po eju'to'ko'me: “Aseke tyja'wany poko kapyn, mo'ko tyjumy,
tysano yja'wany poko kapyn enapa enu'pa tywoma man. Kari'na 'wa typoko Tamusi
emamin eneto'me te enu'pa tywoma man. 4 Mo'ko yjemo'nenymbo emamin kapyry
ky'waine man, kurita a'ta ro'kon. Aire kyniko'mandan. Irombo amy pairo tamaminary
upitan. 5 Ero nono tu'po yja'ta ro'kon, ero nono aweiry me wa.”
6 Moro wara tyka'po mero, sakau tu'ponaka eta'ta'po. Moro tatakurumbo maro sakau
y'kaima'po i'wa akuru me. Moro akuru ke ro mo'ko enupyn enuru kyrykyryma'po i'wa.
7 Irombo mero ika'po i'wa: “Eku'mi'tango moro ekupitopo Siloam taka.” Moro Siloam
tauro'po man ‘Emoky'po’. Mo'ko enupyn wyto'po eku'mi'se. Irombo tanure terapa
iwerama'po.
8 Mo'karon emamyry a'sakarykon, mo'karon epataimatoto me enenamonymbo
enapa wyka'san: “Mo'ko tandy'po epataimatotombo wokyry kapyn mo'ko nan?”
9 Amykonymbo wyka'san: “A'a, inoro ro mo'ko man.” Amykonymbo wyka'san te: “Uwa,
inoro kapyn mo'ko man. Eneke te man.” Aseke te mo'ko wokyry wyka'po: “Inoro
ro awu wa.” 10 Irombo ika'san i'wa: “One wara ko ajenutai?” 11 Ika'po eju'to'ko'me:
“Amy Jesus tatynen wokyry sakau y'kaimai tatakurumbo maro akuru me. Moro akuru
ke ro yjenuru kyrykyrymai. Irombo mero nykai y'wa: ‘Moro Siloam tunary taka
eku'mi'tango.’ Irombo wyton. Yweku'mity'ma'po mero, yjenutai.” 12 Ika'san i'wa: “Oje
ko mo'ko wokyry nan?” Ika'po: “Anukuty'pa wa.”
13 Irombo mero mo'ko enupynymbo aro'po i'waine mo'karon Farise 'wa.
14 Otare'matopo kurita irombo Jesus 'wa akuru tyka'se kynakon. Mo'ko enupynymbo
tanutano'po enapa i'wa kynakon. 15 Mo'karon Farise woturupo'san enapa moro one
wara enuta'po poko. Irombo ika'po i'waine: “Akuru ke yjenuru kyrykyrymai. Irombo
yweku'mity'po mero yjenutai.” 16 Amykon Farise wyka'san i'wa: “Mo'ko moro wara
e'i'po wokyry Tamusi wyino opy'pa man. Moro otare'matopo kurita anu'ku'pa irombo
man.” Amykon rapa wyka'san te: “One wara ko amy yja'wan kari'na moropangon
kapu wyinonokon otykon kapyry taro nan?” O'win e'i'pa moro iwonumengarykon
we'i'po. 17 Irombo ika'san mo'ko enupynymbo 'wa rapa: “O'to ko amoro mykanon

9:5 Mateus 5:14, Johanes 8:12

mo'ko ajenutano'ponenymbo poko?" Ika'po: "Amy Tamusi auran uku'ponen mo'ko man."
18 Mo'karon Simosu moro enu'pa iwe'i'po, moro enuta'po enapa amyikary 'se'pa kynatokon. Iro ke ro mo'ko ijumy, isano ko'mapo'san i'waine. 19 Iwoturupo'san i'waine: "Mo'ko enu'pa tywoma anekarityrykon o'makon mo'se nan? One wara ko iro ke erome oty enejan?" 20 Mo'ko ijumy, isano 'wa ejuku'san. Ika'san: "Ty'me me mo'se uku'san na'na. Enu'pa tywoma man. 21 One wara enuta'po, noky 'wa enutano'po'po pai anukuty'pa na'na man. Aturupotoko aseke i'wa. Uwapotombo me terapa man. Aseke typoko ajerupata'ton." 22 Moro wara mo'ko ijumy, isano wyka'san, mo'karon Simosu jopotorykon pona tanarike tywairykon ke. Mo'karon 'wa ro taurangon topopo terapa kynakon, moro tywota'nano'to'kon auto taka opy'pa noro mo'ko Mesias me Jesus ekari'nen waito'me. 23 Iro ke ro mo'ko ijumy, isano wyka'san: "Uwapotombo me terapa man. Aseke i'wa aturupotoko."

24 Irombo mero ijokonory me mo'ko enupynymbo wokyry ko'mapo'po i'waine. Ika'san i'wa: "Tamusi ety awongako. Tyja'wange mo'ko wokyry uku'san na'na." 25 Ika'po eju'to'ko'me: "Tyja'wange iwairy anukuty'pa wa. O'win oty te suku'sa. Enu'pa wakon. Erome te oty seneja." 26 Ika'san i'wa: "O'to ko iro ke ajyryi? One wara ko ajenutano'poi?" 27 Ika'po eju'to'ko'me: "Sekarityi terapa o'waine. Epanama'pa te maiton. Oty etary 'se ko rapa mandon? Amyjaron enapa ka'tu inemeparykon me awairykon 'se mandon?" 28 Irombo mero eju'po i'waine. Ika'san i'wa: "Amoro mo'ko nemepary me mana. Na'na te Moses nemeparykon me man. 29 Moses 'wa Tamusi aurana'po uku'san na'na. Mo'ko wopy'po anukuty'pa te na'na man ojembo." 30 Mo'ko wokyry wyka'po eju'to'ko'me: "Na! Anumengapoto moro oty man. Yjenutano'po'po se'me amyjaron moro ojembo iwopy'po anukuty'pa mandon. 31 Tyja'wangamon kari'na 'wa epanama'pa Tamusi wairy kysuku'saton. Mo'ko tynendonen 'wa te, mo'ko tynisanory ka'nen 'wa te kynepanamanon. 32 Erombo ponaro amy 'wa amy enu'pa oma'po enutano'po'po ota'pa man. 33 Tamusi wyino opy'pa tywe'i'pomboto, amy pairo oty kapyry upiry." 34 Ika'san eju'to'me: "Oja'wanykon ta tywoma mana. Ise'me na'na emepary 'se man?" Irombo imoma'po i'waine kurandonaka.

35 Moro i'waine imoma'po eta'po Jesus 'wa. Irombo epory'po mero ika'po i'wa: "Mo'ko kari'na ymuru mamyikanon amoro?" 36 Mo'ko wokyry wyka'po eju'to'me: "Inoro me noky wairy ekari'ko, Jopoto, samyika'se me." 37 Jesus wyka'po eju'to'me: "Tone terapa o'wa man. Mo'ko ajerupanen mo'ko man." 38 Irombo ika'po: "Samyikaje, Jopoto." Irombo ipo'ponaka iwokunama'po.

39 Irombo mero Jesus wyka'po: "Ero nono poko a'wembono auranano yje tywo'se wa. Mo'karon enu'non kynenutata'ton. Mo'karon tanuramon enu'pa kynaita'ton." 40 Moro eta'po mero ty'waine, mo'karon ekosa aitonon Farise wyka'san I'wa: "Na'na enapa ka'tu enu'pa nan?" 41 Jesus wyka'po i'waine: "Enu'pa awe'i'sanymboto, ija'wany'pa maitory. Tanure te mokari'saton. Iro ke ro oja'wanykon kynaijan roten."

10

Mo'ko iru'pyn kapara enenen

1 "Ita'ro pore, mo'ko kapara waitopo penary ta o'mypyn, mo'ko amy terapa oje itaka anu'toto, amy manaman mo'ko man. 2 Mo'ko pena ta o'mytoto te mo'karon kapara enenen me man. 3 Mo'ko 'wa ro mo'ko pena eran moro pena etapurumakanon. Mo'ko tanenamon auran 'wa mo'karon kapara kynepanamaton. Mo'karon tokykon ko'manon etykon ta. Kurandonaka kynarojaton. 4 Pa'poro mo'karon tokykon pa'ka'san mero ty'wa, uwapoine kyny'san. Mo'karon kapara iwena'po ta kyny'saton, auran ukutyry ke ty'waine. 5 Amy tynukuty'torykon wena'po ta ito'pa kynaita'ton. Kynetuwarikata'ton te

iwyino, auran anukuty'pa tywairykon ke." 6 Moro onumengatopo auranano ekarityry jako Jesus 'wa ty'waine, o'to ikary anukuty'pa iwe'i'san.

7 Jesus wyka'po rapa: "Ita'ro pore, mo'karon kapara waitopo penary awu wa. 8 Pa'poro mo'karon yjuwapo tywo'se mandon inaron, manamangon mo'karon mandon. Moro aurangon 'wa epanama'pa te mo'karon kapara tywaije mandon. 9 Moro pena awu wa. Mo'ko yta o'mytoto tunenje kynaitan. Kyno'mytan. Kynepa'katan. Tarepary paty epotan. 10 Mo'ko manaman imona'toine, iwoine, uta'kaine roten kyno'san. Awu te tywo'se wa amano epoto'me i'waine i'maty'pa roten.

11 "Mo'ko iru'pyn kapara enenen awu wa. Mo'ko iru'pyn kapara enenen moro tamamyrymbo nondary taro man tokykon upu'po me. 12 Mo'ko tapema me kapara enenen, amy kapara enenen 'nero kapyn mo'ko man. Ekykon kapyn mo'karon kapara man. Amy tokonen pero wopyry ene'po mero ty'wa, mo'karon kapara nojan. Kynetuwarikanon. Mo'ko tokonen pero te mo'karon kapara apyijan. Kynaripa'pojaton. 13 Tapema me roten tamaminary ke irombo mo'karon kapara poko esyka'pa man mo'ko wokyry.

14 "Iru'pyn kapara enenen awu wa. Yjekykon suku'sa. Yjekykon yjuku'saton. 15 Mo'ko jumynano 'wa yjukutyry wara awu enapa mo'ko jumynano suku'sa. Yjemamyrymbo sinondaje mo'karon kapara upu'po me. 16 Amykon terapa kapara enapa yjekykon me mandon. Ero kapara waitopo tanokon kapyn mo'karon mandon. Mo'karon arory enapa y'wa man. Yjauran 'wa kynepanamata'ton. O'win kapara apyimy me kynaita'ton. O'win amy enenamon me kynaitan.

17 "Mo'ko jumynano ypynanon, moro yjemamyrymbo nondary ke y'wa. Sapyitake rapa te. 18 Amy pairo anipina'pa man ywyino. Aseke te sinondaje. Inondary yjaina man. Apyiry rapa yjaina man. Moro wara mo'ko yjumy wyka'po man y'wa."

19 Moro auran poko mo'karon Simosu wonumengary we'i'po rapa o'win e'i'pa. 20 Pyime amykon wyka'san: "Takyre man. To'mere'se man. O'tono'me ko i'wa mepanamaton?" 21 Amykon wyka'san rapa te: "Amy takyren moro wara aurana'pa man. Amy akywano 'kare amy enupyn enutano'pory taro nan."

22 Irombo Tamusi 'wano me rapa moro auty yry ewa'mary kynakon Jerusalem po. Poto 'su i'sano kynakon. 23 Ijako Jesus moro Salomo ety tano Tamusi auty pery upi'no kyny'sakon. 24 Irombo u'memy'po mo'karon Simosu 'wa. Ika'san I'wa: "Akore'pe noro na'na wyino oty munendan? Mo'ko Mesias me aja'ta, na'na wyino kysunemyi." 25 Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Wykai terapa o'waine. Yjamyika'pa te mandon. Morokon yjumy ety ta ynikapyry amaminano ypoko oty amyikapojan. 26 Amyjaron te yjamyika'pa mandon, yjekykon me kapyn awairykon ke. 27 Mo'karon yjekykon yjauran 'wa kynepanamaton. Awu suku'saton. Ywena'po ta kyny'saton. 28 I'matypyn amano syja i'waine. Utapy'pa roten kynaita'ton. Amy pairo anipina'paine yjainary wyino kynaitan. 29 Moro y'wa mo'ko yjumy nyry'po pa'poro oty ko'po poto me man. Amy pairo kari'na oty pinary upijan mo'ko yjumy ainary wyino. 30 Awu mo'ko jumynano maro o'win wa."

31 Irombo mero topu anumy'san rapa mo'karon Simosu 'wa itu'ponaka ipa'to'ko'me. 32 Jesus wyka'po te i'waine: "Pyime mo'ko jumynano wyinonokon kurangon amaminano senepoi o'waine. Otypan poko ko topu papyry 'se mandon?" 33 Mo'karon Simosu wyka'san eju'to'me: "Amy iru'pyn amaminano poko kapyn na'na topu papyry 'se man otu'ponaka, Tamusi ety jamikary poko te o'wa. Kari'na me awairy se'me irombo Tamusi me matyja." 34 Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Moro anamyikarykon omenano karetary ta ero imero'pa nan: 'Awu wykai 'Tamusi me mandon' '? 35 Moro omenano karetary tambotyry taro waty man. Moro te mo'karon Tamusi auran nepory'san

10:15 Mateus 11:27, Lukas 10:22 **10:33** Levitikus 24:16 **10:34** Ware 82:6

ejatojan Tamusi me. 36 One wara ko iro ke awu, mo'ko tywyinono me mo'ko jumynano
nyry'po, mo'ko ero nono tu'ponaka inemoky'po, Tamusi ety jamikanen me kakari'saton,
ywyka'po poko: 'Tamusi ymuru awu wa'? 37 Morokon yjumy emamingon anikapy'pa
yja'ta, yjamyikary kapyn o'waine man. 38 Morokon amaminano kapyry se'me te y'wa
yjamyika'pa aja'taine, morokon amaminano 'ne amyikatoko. Irombo mero muku'ta'ton
moro yta mo'ko jumynano wairy, mo'ko jumynano ta awu ywairy enapa." 39 Irombo
apyiry poko rapa iwe'ku'san. Iwetuwarika'po te iwyinoine.
40 Ito'po rapa moro Jordan koposenaka, moro koromo Johanes 'wa kari'na
etykatopombo 'wa. Moro po ro iwe'i'po. 41 Pyime kari'na wopy'san I'wa. Ika'san:
"Amy pairo kapu wyinono oty anenepo'pa ro rypo Johanes kynainen. Pa'poro mo'se
wokyry poko inekarityry otykon te iporo tywaije man." 42 Pyime kari'na 'wa moro po
amyika'po.

11

Iromby'san wyino Lasarus awomyry

1 Amy Betania pono wokyry Lasarus je'tun pe kynakon. Moro Betania ro mo'karon
asepityjan Maria, Marta emando'kon me kynakon. 2 Mo'ko Maria 'wa ro moro mere
tatynen karapa ke mo'ko Jopoto kyrykyryma'po wyino moro ipupuru ty'koka kynakon
moro tunsety ke. Mo'ko piry ro, Lasarus, je'tun pe kynakon. 3 Mo'karon asepityjan
'wa ro ero oka aropo'po mo'ko Jesus 'wa: "Jopoto, mo'ko anipynary aja'sakary je'tun pe
man." 4 Moro eta'po mero ty'wa, Jesus wyka'po: "Iromo'to'me kapyn moro je'tunano
man, Tamusi ety awongato'me te, mo'ko Tamusi ymuru ety awongato'me enapa."
5 Jesus 'wa 'kuru mo'ko Marta, mo'ko ipity, mo'ko Lasarus enapa typyne kynatokon.
6 Moro je'tun pe Lasarus wairy ekary eta'po mero ty'wa, oko kurita noro Jesus we'i'po
moro ipo tywaitopo po. 7 Irombo mero ika'po mo'karon tynemeparykon 'wa: "Judea 'wa
rapa ka'makon." 8 Mo'karon inemeparykon wyka'san I'wa: "Amepanen, topu ke awory
'se mo'karon Simosu wairy se'me, moro 'wa rapa awytory 'se man?" 9 Jesus wyka'po
eju'to'ko'me: "Ainapatoro itu'ponaka oko juru kapyn taweije nan o'win kurita? Kurita
amy wytopotyry jako, oty pona o'wo'pa man, ero nono aweiry enery ke ty'wa. 10 Koko
amy wytopotyry jako te, oty pona kyno'wojan, awei'pa tywairy ke."
11 Moro wara ika'po. Irombo mero ika'po noro i'waine: "Mo'ko ka'sakarykon
Lasarus tywo'ny'se man. Awu te embaka wy'sa." 12 Mo'karon inemeparykon wyka'san
I'wa: "Jopoto, tywo'ny'se ta'ta, iru'pa rapa kynaitan." 13 Iromby'po 'wa Jesus wyka'po
moro kynakon. Mo'karon inemeparykon te moro Lasarus wo'nyky'po ekano'satokon
tywotare'mato'me. 14 Irombo mero oty we'i'po wara ro Jesus 'wa oty ekarity'po
i'waine. Ika'po: "Lasarus tyromo'se man. 15 Uwa ekosa ywe'i'po poko tawa'pore wa
ajupu'san me. Iwara ro Tamusi amyikary taro 'ne ka'tu rapa maita'ton. Ka'makon
te i'wa." 16 Mo'ko Tomas, mo'ko Didymus* me kynejatojaton inoro wyka'po mo'karon
ta'sakarykon Jesus nemeparykon 'wa: "Imaro ka'makon, imaro ro kyromo'to'se me."
17 Tytunda'po mero, okupa'en kurita terapa mo'ko Lasarus unemy'po wairy ukuty'po
Jesus 'wa. 18 Moro Betania tyse waty Jerusalem wyino kynakon, atone'pu stadion*
itysenory wairy taro. 19 Pyime Simosu Marta 'wa, Maria 'wa enapa tywo'se kynatokon,
ituru'san andy'moto'me mo'ko ipiryjan pa'po po.
20 Mo'ko Jesus wopyry eta'po mero ty'wa, mo'ko Marta wyto'po epoje. Maria we'i'po
te auto po. 21 Irombo Marta wyka'po Jesus 'wa: "Jopoto, ero po awe'i'poto, ypiry
iromby'pa nairy. 22 Ise'me Tamusi 'wa pa'poro awoturupotopo yry man suku'sa."
23 Jesus wyka'po i'wa: "Kynawondan mo'ko apiry." 24 Marta wyka'po I'wa: "Moro

10:40 Johanes 1:28 **11:1** Lukas 10:38-39 **11:2** Johanes 12:3 * **11:16** Moro Didymus tauro'po man: Munusi.
* **11:18** Moro "Otykon ekari'topo kareta" eneko.

irombo ro kurita awono jako 'kuru awomyry man suku'sa." 25 Jesus wyka'po i'wa:
"Awu moro awono undy me, moro amano undy me enapa wa. Mo'ko yjamyikanen
nuro kynaitan, tyromby'poto ro rypo. 26 Pa'poro mo'ko nurono yjamyikanen iromby'pa
roten kynaitan. Moro mamyikanon?" 27 Mo'ko woryi wyka'po I'wa: "A'a, Jopoto. Mo'ko
Mesias me, mo'ko Tamusi ymuru me, mo'ko ero nono tu'ponaka o'toto manombo me
awairy samyikaje."
28 Moro wara tyka'po mero, mo'ko Marta wyto'po. Mo'ko typity Maria ko'ma'po i'wa.
Ekapyn ta ika'po i'wa: "Mo'ko amepanen nopyi. Ako'manon." 29 Moro eta'po mero
ty'wa, tarawone awomy'po I'wa tytoto'me. 30 Jesus moro aitopo taka noro o'my'pa
kynakon. Moro Marta 'wa topotopombo po noro te Jesus kynakon. 31 Tarawone
Maria awomy'po tytoto'me. Moro ene'po ro mo'karon auty 'wa iwonumengary
andy'mo opy'san Simosu 'wa. Irombo iwekena'po i'waine. Moro atunendopo 'wa itory
ekano'satokon atamo.
32 Maria tunda'po moro ipo Jesus waitopo 'wa. Ene'po mero ty'wa, ipupuru po
iwoma'po. Ika'po I'wa: "Jopoto, ero po awe'i'poto, ypiry iromby'pa nairy." 33 Maria
wotamory, mo'karon imaro opy'san Simosu wotamory enapa ene'po mero ty'wa, Jesus
worekama'po. Kata'mato iwe'i'po. 34 Ika'po: "Oje ko myton?" Ika'san I'wa: "Jopoto,
eneko, se." 35 Jesus wotamo'po. 36 Irombo mo'karon Simosu wyka'san: "Eneko. Poto me
typyna tywaije i'wa man." 37 Amykon wyka'san te: "Mo'ko enupynymbo tanutano'po
i'wa man. Mo'ko Lasarus rombyry a'kotory taro te e'i'pa tywaije nan?"
38 Jesus worekama'po rapa. Moro atunendopo 'wa ito'po. Topu atory moro
atunendopo me kynakon. Ipenary aputy me topu tyje kynakon. 39 Jesus wyka'po:
"Moro ipenary aputy topu emimatoko." Irombo mo'ko iromby'po enautymbo Marta
wyka'po I'wa: "Jopoto, tykore terapa man mo'ko akepy. Okupa'en kurita terapa moro
iromby'po man." 40 Jesus wyka'po i'wa: " 'Tamusi amyikary jako o'wa, poto me
Tamusi wairy menetake' yka'pa we'i o'wa?" 41 Moro ipenary aputy topu emima'po
i'waine. Irombo kawonaka Jesus wo'poty'po. Ika'po: "Papa, ajety sawongaje moro y'wa
awepanama'po poko. 42 Penaro terapa moro y'wa awepanamary suku'sa. Mo'karon
o'po'tonon kari'na upu'san me te moro wara wykaje. Iwara ro moro o'wa yjemoky'po
amyikata'ton." 43 Moro wara tyka'po wyino, iko'ta'po imero: "Lasarus, epa'kako."
44 Irombo mo'ko iromby'po wepa'ka'po. Ainary, ipupuru tyjasimembo'se kynakon
kamisa ke. Tu'mytyne enapa kynakon. Irombo Jesus wyka'po mo'karon kari'na 'wa:
"Ikarangatoko, nyto'se me."

Jesus apyiry 'se mo'karon Simosu wairy

45 Pyime mo'karon Maria ene opy'san Simosu 'wa Jesus amyika'po, moro inikapy'po
oty ene'po mero ty'waine. 46 Amykon wyto'san te mo'karon Farise 'wa. Moro Jesus
nikapy'po oty ekarity'po i'waine.
47 Irombo mero mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon wota'nanopy'san
mo'karon Farise maro. Ase'wa ika'san: "O'to ko kytaita'ton? Pyime kapu wyinonokon
otykon enepojan irombo mo'ko wokyry. 48 Ipoko e'i'pa ka'taine, pa'poro kari'na
kynamyikata'ton. Irombo mo'karon Rome ponokon kyno'ta'ton moro kywaito'kon
pono Tamusi auty tororoka, mo'karon ka'sakarykon Simosu uta'ka enapa." 49 Irombo
o'win amy a'sakarykon, Kajafas, mo'ko moro siriko ta mo'karon Tamusi pokonokon
jopotory me kynakon inoro wyka'po i'waine: "Onumengapo'pa mandon. 50 Anukuty'pa
mandon mo'karon ero ponokon kari'na upu'po me o'win kari'na rombyry wairy
iru'pa o'wanokon me. Iwara ro pa'poro mo'karon ka'sakarykon Simosu utapy'pa
kynaita'ton." 51 Tuwano me kapyn moro wara taurana man. Moro siriko tano Tamusi
pokonokon jopotory me te moro wara moro Tamusi auran tuku'po i'wa man. Mo'karon

11:45 Mateus 26:1-5, Markus 14:1-2, Lukas 22:1-2

Simosu 'wano me Jesus rombyry man takari'se i'wa man, 52 mo'karon Simosu 'wano me roten kapyn, mo'karon ataripapy'san Tamusi y'makon a'nano'to'me enapa te i'wa. 53 Morombo wyino ro iwory man poko iworupato'kon kynakon.

54 Iro ke ro tone me noro kapyn Jesus wytopo'topo kynakon mo'karon Simosu ra'na. Iwomima'po te moro iponomyn wo'i esi'wonaka, moro Efraim tatynen aitopo 'wa. Moro po ro iwe'i'po mo'karon tynemeparykon maro.

55 Mo'karon Simosu 'wa mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'mary tyse waty kynakon. Pyime kari'na wonuku'san tywaito'kon wyino Jerusalem 'wa, mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'mary uwaporo Tamusi 'wano me tywekorokato'ko'me. 56 Irombo Jesus upijatokon. Moro Tamusi auty ta tywota'nanopy'san po ase'wa kyngatokon: “One wara ko monumengaton? Opy'pa kynaitan ero oty ewa'mary 'wa, aine?” 57 Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon Farise enapa tyka kynatokon, mo'ko oje Jesus wairy uku'nen wo'to'me ty'waine ekari'se, mo'ko Jesus apyito'me ty'waine.

12

Jesus poporory karapa ke

1 O'win-to'ima kurita noro mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'mary tundary a'ta, Jesus wyto'po moro Betania 'wa. Moro Betania po ro mo'ko iromby'san wyino inawonga'po Lasarus kynemanjakon. 2 Moro po ro mo'ko Jesus erepary man kapy'po i'waine. Mo'ko Marta arepa ekanen me kynakon. Mo'ko Lasarus mo'karon Jesus maro endametonon ekosa kynakon.

3 Maria 'wa o'win tukuwari'membo nardus katy ke 'ne ro tapenen karapa anumy'po. Moro karapa ke ro morokon Jesus pupuru poporo'san i'wa. Irombo tunsety ke morokon ipupuru y'koka'po i'wa. Moro auto y'namoro'po moro karapa popory 'wa. 4 Irombo o'win amy inemepary, Judas Iskariot, mo'ko ekaramanen man wyka'po: 5 “O'tono'me ko moro karapa ekarama'pa tywaije nan atone'pu-kari'na amu'nymbo pyrata poko, moro epe'po yto'me mo'karon ipyrata'non 'wa?” 6 Mo'karon ipyrata'non poko tywesykary ke kapyn te moro wara ika'po, amy manaman me tywairy ke te. Ekosa moro pyrata je'ny kynakon. Iwyino ro pyrata pinatopo i'wa kynakon. 7 Jesus wyka'po: “Ipoko kyte'i. Oro nikura'man moro yjunendopo kurita 'wano man me. 8 Mo'karon ipyrata'non kynaijaton roten ajekosaine. Awu te e'i'pa roten waitake ajekosaine.”

Lasarus wory 'se mo'karon Simosu wairy

9 Pyime Simosu 'wa Betania po Jesus wairy ukuty'po. Irombo iwopy'san, mo'ko Jesus upu'po me roten kapyn, mo'ko iromby'san wyino inawonga'po Lasarus eneto'me enapa te ty'waine. 10 Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon worupa'san mo'ko Lasarus wory man poko enapa. 11 Pyime irombo Simosu iwyinoine kyny'satokon. Jesus amyikatokon terapa.

Jerusalem taka Jesus wo'myry

12 Irombo koro'po moro Jerusalem 'wa Jesus wopyry man eta'po wyino ty'waine, mo'karon eratonomapotopombo onory ewa'ma opy'san kari'na apyimy 'wa 13 wasai ary y'koto'san. Jerusalem wyino iwepa'ka'san Jesus epoje. Iko'ta'san: “Hosana! Mo'ko Tamusi ety ta o'toto, mo'ko Israel pajanymbo Jopotory nainen pa'poro kurano maro.”

14 Jesus 'wa amy parito'membo epory'po. Mo'ko tu'po ro iwotandy'mo'po, imero'po wara ro:

15 Tanarike kytaiton, Sion ponokon. Mo'ko Ajopotorykon kyno'san amy parito'membo
tu'po.

12:1 Mateus 26:6-13, Markus 14:3-9 **12:3** Lukas 7:37-38 **12:8** Deuteronomium 15:11 **12:12** Mateus 21:1-11, Markus 11:1-11, Lukas 19:28-40 **12:13** Ware 118:25-26 **12:15** Zacharia 9:9

16 Koromo 'ne moro anukuty'pa mo'karon inemeparykon kynatokon. Kapu taka Jesus
awonga'po wyino te iwetuwaro'ma'san moro ipoko tymero oty wairy wara ro kari'na
'wa yry'po poko. 17 Mo'ko Jesus 'wa unendopo wyino mo'ko Lasarus ko'ma'po, moro i'wa
iromby'san wyino awonga'po ekari'satokon mo'karon moro jako ekosa e'i'san. 18 Moro
i'wa moro kapu wyinono oty enepo'po eta'po ke ro ty'waine, mo'karon kari'na apyimy
wyto'po epoje. 19 Irombo mo'karon Farise wyka'san ase'wa: "Menejaton? O'to pairo
kywairykon kysupijaton! Pa'poro kari'na kyny'san iwena'po ta."

Jesus 'wa tyrombyry ekarityry

20 Amykon Griek enapa Jerusalem 'wa tywonu'se kynatokon Tamusi ety awonga
mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'matopo 'wa. 21 Mo'karon wopy'san ro mo'ko
Galilea tano Betsaida pono Filipus 'wa. Iwoturupo'san i'wa: "Jopoto, Jesus enery 'se
na'na man." 22 Filipus wyto'po Andreas 'wa ekari'se. Irombo Andreas wyto'po Filipus
maro Jesus 'wa ekari'se.

23 Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Mo'ko kari'na ymuru awongatopo jururu nitundai.
24 Ita'ro pore, nono tu'ponaka oma'pa, iromby'pa enapa moro itupu epyry'po we'i'poto,
tywe'i'po po roten man. Iromby'poto te, tapeke imero kynaijan. 25 Mo'ko tamamyry
pynanen kynuta'katan. Mo'ko ero nono tu'po tamamyry jenono'nen te kynikura'matan
i'matypyn me. 26 Ypyitory me amy a'ta, ywena'po ta iwopyry man. Moro ywaitopo po ro
mo'ko ypyitory enapa kynaitan. Ypyitory me amy a'ta, ety awongatan mo'ko jumynano.
27 "Erome yturu'po atandy'mo'pa man. O'to ko wykatan? 'Papa, ero ijururu 'wa kuwa-
porimakapoko.'? Ero 'wano ero ijururu ta tywo'se wa. 28 Papa, ajety awongapoko."
Irombo kapu wyino amy auranano wota'po: "Sawongapoi terapa. Sawongapotake rapa
te." 29 Eta'po mero ty'waine, mo'karon ekosa aitonon kari'na 'wa konomeru mory me
ekarity'po. Amykonymbo wyka'san te: "Amy kapu tano apojonano nauranai I'wa."
30 Jesus wyka'po te: "Yjupu'po me kapyn moro auranano nauranai, ajupu'san me te.
31 Erome ero nono poko a'wembono auranano ytopo jururu nitundai. Erome kurandon-
aka ero nono jopotory ematopo jururu nitundai. 32 Ero nono wyino yjawonga'po mero,
pa'poro kari'na sityngata'ton y'wa." 33 Moro one wara tyrombyry man poko moro wara
aurana'po.

34 Irombo mo'karon kari'na apyimy wyka'po i'wa: "Mo'ko Mesias wairy man roten
ekari'san na'na 'wa moro omenano karetary. One wara ko iro ke mo'ko kari'na
ymuru awongary man mekari'san? Noky ko mo'ko kari'na ymuru nan?" 35 Jesus
wyka'po i'waine: "Akore'pe noro waty moro aweinano ajekosaine kynaitan. Itopo'toko,
ajekosaine moro aweinano a'ta ro'kon, aporomu'ka'paine moro ewa'rumy waito'me.
Mo'ko ewa'rumy ta ytopo'toto oja tytory anukuty'pa man. 36 Ajekosaine moro aweinano
a'ta ro'kon, moro aweinano amyikatoko. Iwara ro aweinano y'makon me maita'ton."
Moro wara tyka'po mero, Jesus wyto'po. Iwyinoine iwotunemy'po.

Jesus amyikary poko onumengano

37 O'toro 'ko waty kapu wyinonokon otykon enepo'san se'me i'wa tombataine,
anamyika'pa kynatokon. 38 Iwara ro ero mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo Jesaja
wykatopombo wo'kapy'po:

Jopoto, noky ko moro na'na netapo'po amyikai? Noky 'wa ko moro Tamusi ainary
nasenepoi?

39 Amyikary upi'po i'waine ero wara mo'ko Jesaja wyka'po ke enapa:

12:25 Mateus 10:39, 16:25, Markus 8:35, Lukas 9:24, 17:33 **12:34** Ware 110:4, Jesaja 9:7, Ezechiël 37:25, Daniel 7:14 **12:38** Jesaja 53:1 (LXX)

40 Tanupu'to i'wa mandon. Ituru'san tyja'naka i'wa man. Otymbo ro anene'pa
kynaita'ton. Ituru'san otymbo ro anukuty'pa kynaitan. Atu'ma'pa pairo ky-
naita'ton. Iwara anikura'ma'paine waitake.

41 Moro wara Jesaja tyka tywaije man, moro Jesus kuranory ene'po ke ty'wa. Mo'ko
poko ro taurana tywaije man. 42 Ise'me pyime Simosu jopotorykon 'wa amyika'po.
Mo'karon Farise nendojatokon te. Iro ke ro moro ty'waine Jesus amyikary uku'pory
'se'pa kynatokon. Ka'pa rapa Simosu wota'nano'to'kon auto wyino imomarykon.
43 Kari'na 'wa totykon awongary irombo apokupeine 'ne ka'tu rapa kynakon moro
Tamusi 'wa totykon awongary ko'po.
44 Irombo mo'ja Jesus wyka'po: “Mo'ko yjamyikanen awu yjamyika'pa man. Mo'ko
yjemo'nenymbo amyikanon te. 45 Mo'ko yjenenen mo'ko yjemo'nenymbo enejan.
46 Awu aweinano me ero nono tu'ponaka tywo'se wa. Iwara pa'poro yjamyikanen
ewa'rumy ta e'i'pa kynaitan. 47 Amy 'wa yjauran eta'poto, irombo anapo'i'pa a'ta, awu
a'wembono auranano anyry'pa waitake ipoko. Ero nono poko a'wembono auranano
yje kapyn tywo'se wa, ero nono aijoma te. 48 Mo'ko yjurumenanen 'wano me, mo'ko
yjauran anapo'ipyn 'wano me amy a'wembono auranano ynen jopoto terapa man.
Moro yjauranymbo a'wembono auranano ytan ipoko moro irombo ro kurita. 49 Aseke
awu aurana'pa wa. Mo'ko yjemo'nenymbo jumynano 'wa te o'to ywykary man takari'se
man. 50 Moro ikatopombo wairy suku'sa i'matypyn amano me. Moro y'wa mo'ko
jumynano wyka'po wara ro pa'poro morokon ywykato'kon man.”

13

Jesus 'wa tynemeparykon pupuru ku'mityry

1 Mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'mary wopyry uwaporo tuku'se terapa Jesus
'wa kynakon moro nono wyino mo'ko jumynano 'wa tywomimatopo jururu tunda'po.
Iro ke ro mo'karon ero nono tu'po tywyinonokon tynipynarykon pynary enepory 'se
imero kynakon.
2 Endameno kynakon. Moro jako mo'ko Simon Iskariot ymuru Judas turu'po taka
mo'ko ewa'rumy tamuru 'wa moro Jesus ekaramato'man onumengano tyje terapa
kynakon. 3 Mo'ko jumynano 'wa tainaka pa'poro oty yry'po, moro Tamusi wyino
tywopy'po, moro Tamusi 'wa tytory man enapa uku'sakon mo'ko Jesus. 4 Irombo
moro endameno wyino awomy'po. Moro itu'pono tywo'my so'ka'po i'wa. Amy kamisa
ke iwoku'my'po. 5 Irombo amy parapi taka tuna yry'po mero ty'wa, mo'karon tyne-
meparykon pupuru ku'mityry a'mo'po i'wa. Morokon ipupurukon y'kokakon moro
tywoku'mytopo kamisa ke.
6 Irombo Simon Petrus 'wa itunda'po. Mo'ko wyka'po I'wa: “Jopoto, amoro ypupuru
miku'mi'tan?” 7 Jesus wyka'po eju'to'me: “Moro o'to ywairy anukuty'pa mana erome.
Aire te muku'take.” 8 Petrus wyka'po I'wa: “Ypupuru aniku'mity'pa te maitake.” Jesus
wyka'po te eju'to'me: “Aku'mity'pa yja'ta, ywyinono kapyn amoro mana.” 9 Irombo
Petrus wyka'po I'wa: “Jopoto, ypupuru roten kapyn, yjainary enapa te, yjupu'po enapa
iku'mi'ko.” 10 Jesus wyka'po i'wa: “Mo'ko ekupi'po tykoroka imero man. Typupuru
ku'mityry roten i'wa man. Amyjaron enapa tykoroka mandon. Pa'poro 'ne kapyn te.”
11 Noky 'wa takaramary man uku'sakon irombo. Iro ke ro ika'po: “Pa'poro 'ne kapyn
tykoroka mandon.”
12 Morokon ipupurukon ku'mity'ma'san mero ty'wa, moro itu'pono tywo'my
e'moky'po rapa i'wa. Irombo iwendame'po rapa. Ika'po i'waine: “O'to ywe'i'po
muku'saton? 13 Amepanen me, Jopoto me enapa kajatojaton. Iporo ro moro wara
kajatojaton. Inoro ro irombo awu wa. 14 Awu morokon apupurukon siku'mityi

12:40 Jesaja 6:10 (LXX) **13:12** Lukas 22:27

Ajopotorykon me, Ajemepanamon me enapa. Iro ke ro o'waine enapa ase'wa apupurukon ku'mityry man. 15 Oty senepoi o'waine. Moro o'to ywe'i'po wara ro awairykon enapa man. 16 Ita'ro pore, amy pyitonano mo'ko tyjopotory ko'po e'i'pa man. Amy apojoma'po enapa mo'ko tapojomanenymbo ko'po e'i'pa man. 17 Sara'me 'ne janon maita'ton, moro ukutyry jako o'waine, iwara enapa awairykon jako.
18 "Pa'poro 'ne kapyn apokoine moro wara wykaje. Moro y'wa no'kan apo'i'san suku'sa. Iporo te ero imero'po wairy man:
"Mo'ko ymaro endametoto kynotu'manon ywyino."

19 "Erome ro sekari'sa terapa o'waine, moro iwo'kapyry uwaporo. Iwara ro iwo'kapyry jako mamyikata'ton inoro me ro ywairy. 20 Ita'ro pore, mo'ko amy ynemoky'po ewa'manen yjewa'manon. Mo'ko yjewa'manen te mo'ko yjemo'nenymbo ewa'manon."

Jesus 'wa takaramary man ekarityry

21 Moro wara tyka'po mero kata'mato Jesus we'i'po. Ero wara oty amyikapo'po: "Ita'ro pore, o'win amy aja'sakarykon yjekaramatan." 22 Mo'karon inemeparykon wo'poty'san asembata. Noky 'wa ikary anukuty'pa kynatokon. 23 O'win amy inemepary, mo'ko poto me inipynary, aporito kynakon. 24 Mo'ko 'wa ro tupu'po ke Simon Petrus wyka'po, iwoturupoto'me noky 'wa ikary poko. 25 Mo'ko wotu'ma'po ro Jesus 'wa. Ika'po I'wa: "Jopoto, noky 'wa ko mykanon?" 26 Jesus wyka'po eju'to'me: "Mo'ko yna'pi'po perere punu'po sytake i'wa inoro, inoro ro mo'ko man." Irombo amy perere punu'po a'pi'po i'wa. Yry'po i'wa mo'ko Simon Iskariot ymuru Judas 'wa. 27 Judas 'wa perere punu'po apo'i'po mero, mo'ko Satan wo'my'po ija'mun taka. Jesus wyka'po i'wa: "Moro anikapyry sanory ika'ta terapa." 28 Amy pairo endametoto oty 'wa ikary anukuty'pa kynakon. 29 Judas ekosa moro pyrata je'ny wairy ke, amykonymbo ero wara Jesus wykary ekano'satokon: "Mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'mato'me kynisanorykon otykon epeka'tango." Ero wara ikary ekano'satokon enapa: "Mo'karon ipyrata'non 'wa pyrata amy ytango." 30 Moro perere punu'po apo'i'po mero ty'wa, Judas wepa'ka'po. Tyko'manje terapa moro jako kynakon.

Jesus 'wa tynemeparykon ururu

31 Mo'ko Judas wepa'ka'po mero, Jesus wyka'po: "Erome mo'ko kari'na ymuru kuranory kynonepojan. Irombo ita mo'ko Tamusi kuranory kynonepojan. 32 Ita mo'ko Tamusi kuranory wonepo'poto, tyta enapa mo'ko Tamusi ikuranory enepotan. O'win wytory kynenepotan. 33 Y'makon, akore'pe noro e'i'pa waitake ajekosaine. Kupita'ton. Mo'karon Simosu 'wa ywyka'po wara enapa erome wykaje o'waine: 'Ywytotopo 'wa awopyrykon mupijaton amyjaron.'
34 "Asery me wykaje o'waine: Ase'wa awaipynarykon man. Moro y'wa apyna'san wara ro awaipynarykon man. 35 Ara'naine aipynano a'ta, ynemeparykon me awairykon uku'ta'ton pa'poro kari'na."

Jesus 'wa Petrus erupary

36 Irombo Simon Petrus wyka'po I'wa: "Jopoto, oja ko my'tan?" Jesus wyka'po eju'to'me: "Moro ywytotopo 'wa erome ywena'po ta awopyry mupija. Aire te moro 'wa ywena'po ta mo'take." 37 Petrus wyka'po I'wa: "Jopoto, o'tono'me ko erome awena'po ta ywopyry supijan? Yjemamyry pairo sytake ajupu'po me." 38 Jesus wyka'po eju'to'me: "Ajemamyry pairo my'tan yjupu'po me? Ita'ro pore, korotoko ko'tary uwaporo, oruwamboto yjukuty'pa awairy mekari'take."

13:16 Mateus 10:24, Lukas 6:40, Johanes 15:20 **13:18** Ware 41:9 **13:20** Mateus 10:40, Markus 9:37, Lukas 9:48, 10:16 **13:21** Mateus 26:20-25, Markus 14:17-21, Lukas 22:21-23 **13:33** Johanes 7:34 **13:34** Johanes 15:12,17, 1 Johanes 3:23, 2 Johanes 5 **13:36** Mateus 26:31-35, Markus 14:27-31, Lukas 22:31-34

14

Mo'ko jumynano auty

1 “Kata'mato kytaiton. Tamusi amyikatoko. Kamyikatoko enapa. 2 Mo'ko yjumy auty
ta pyime aitopo man. Moro wara e'i'pa a'ta irombo sekarityryine o'waine. Awaito'kon
man kura'ma wy'sa. 3 Ikura'ma'san mero wo'take rapa ajaijeine. Iwara ro moro
ywaitopo po amyjaron enapa maita'ton. 4 Moro ywytotopo emary muku'saton.”
5 Tomas wyka'po I'wa: “Jopoto, moro awytotopo anukuty'pa na'na man. One wara
ko moro oma ukutyry taro na'na nan?” 6 Irombo Jesus wyka'po i'wa: “Awu, moro oma,
moro iporo aino, moro amano awu wa. Ypato roten mo'ko jumynano 'wa tytundary taro
kari'na man. 7 Yjukutyry jako o'waine, mo'ko yjumy enapa muku'ta'ton. Erombo poro
muku'ta'ton. Tone o'waine man.”
8 Filipus wyka'po I'wa: “Jopoto, mo'ko jumynano enepoko na'na 'wa. Moro iporo
terapa na'na 'wa kynaitan.” 9 Jesus wyka'po i'wa: “Filipus, akore'pe terapa ajekosaine
ywairy se'me yjukuty'pa noro man? Mo'ko yjenenenymbo 'wa mo'ko jumynano tone
man. One wara iro ke mykanon: ‘Mo'ko jumynano enepoko na'na 'wa.’? 10 Mo'ko
jumynano ta ywairy, moro yta mo'ko jumynano wairy enapa anamyika'pa man?
Morokon o'waine ywykato'kon otykon, aseke yjauran kapyn morokon man. Mo'ko yta
aitoto jumynano te morokon tamamingon ka'san. 11 Mo'ko jumynano ta ywairy, moro
yta mo'ko jumynano wairy enapa amyikatoko yjauran poko. Moro wara anamyika'pa
aja'taine, morokon ynikapy'san amaminano poko roten amyikatoko.
12 “Ita'ro pore, mo'ko yjamyikanen morokon ynikapyry amaminano ka'tan aseke
enapa. Potonon 'ne ka'tu rapa otykon ka'tan. Awu irombo mo'ko jumynano 'wa wy'sa.
13 Morokon yjety ta awoturupoto'kon sika'take. Iwara ro mo'ko jumynano kuranory
kynonepotan mo'ko ymunano ta. 14 Morokon y'wa awoturupoto'kon sika'take awu.”

Mo'ko kari'na epano'nen emokyry

15 “Ypynary jako o'waine, morokon ywykato'kon mapyita'ton. 16 Awu mo'ko jumy-
nano 'wa waturupotake. Irombo ajepano'namon me amy terapa ytan o'waine, mo'ja
ro ajekosaine iwaito'me. 17 Mo'ko iporono oty eneponen a'kanano mo'ko man. Apyiry
upijan ero nono, anene'pa tywairy ke, anukuty'pa tywairy ke enapa. Amyjaron te
muku'saton, ajekosaine iwairy ke, otaine iwairy man ke enapa.
18 “A'saka'pa ano'paine wa. Wo'take rapa o'waine. 19 Ko'i terapa yjeneke'tan ero
nono. Amyjaron te kaneta'ton. Nuro irombo awu wa. Amyjaron enapa mo'ja
ro nuro maita'ton. 20 Moro kurita muku'ta'ton mo'ko yjumy ta ywairy, moro yta
awairykon, moro otaine ywairy enapa. 21 Mo'ko ywykato'konymbo uku'nenymbo,
apyinamonymbo enapa ypynanen me man. Mo'ko ypynanen pynatan mo'ko yjumy.
Awu enapa sipynatake. Wonepotake i'wa.”
22 “Mo'ko Judas, mo'ko Iskariot kapyn te, wyka'po I'wa: “Jopoto, o'tono'me ko na'na
'wa monepotan, ero nono 'wa kapyn te?” 23 Jesus wyka'po eju'to'me: “Mo'ko ypynanen
moro yjauran apyitan. Mo'ko yjumy kynipynatan. I'wa kyny'tan na'na. Ekosa kyne-
mandan na'na. 24 Mo'ko ypynapyn moro yjauran anapo'i'pa man. Moro anetarykon
auranano, yjauran kapyn moro man. Mo'ko yjemo'nenymbo jumynano auran te moro
man.
25 “Moro wara wykaje o'waine, ajekosaine noro yja'ta. 26 Mo'ko kari'na epano'nen te,
mo'ko Tamusi a'kary, mo'ko yjety ta mo'ko jumynano kynemo'tan inoro ajemepata'ton
pa'poro oty poko. Pa'poro morokon ywykato'konymbo otykon poko atuwaro'mata'ton
rapa.
27 “Sara'me amano sinoja ajekosaine. Moro yjekosano sara'me aino syja o'waine.
Ero nono 'wa yry wara anyry'pa o'waine wa awu. Kytesykaton. Kytety'katon. 28 Ero
wara ywykary tota o'waine man: ‘Wy'sa. Wo'take rapa te o'waine.’ Ypynary jako
rypo o'waine, tawa'pore maitory mo'ko jumynano 'wa ywytory poko. Mo'ko jumynano

irombo poto me man yko'po. 29 Erome ro sekarityi terapa o'waine, moro iwo'kapyry uwaporo. Iwara ro iwo'kapyry jako mamyikata'ton. 30 Pyime noro ajerupa'paine waitake. Ero nono jopotory irombo kyno'san terapa. O'to te yjyry upijan. 31 Ero nono 'wa te moro y'wa mo'ko jumynano pynary ukutyry man. Mo'ko jumynano wykato'konymbo wara ro y'wa oty kapyry ukutyry enapa man ero nono 'wa. Ajawondoko. Ka'makon ero wyino."

15

Moro winu me tykapymy wonatopo 'ne ro

1 "Moro winu me tykapymy wonatopo 'ne ro awu wa. Mo'ko yjumy, mo'ko maina aporemy mo'ko man. 2 Pa'poro epetapyn yporiry y'kotojan. Pa'poro apetatoto yporiry korokanon, epetato'me 'ne ka'tu rapa. 3 Amyjaron tykoroka terapa mandon moro o'waine ywykato'konymbo auranano 'wa. 4 Yta aitoko, otaine ywairy wara. Moro porinano aseke tapetary upijan, moro winu me tykapymy wonatopo epy poko e'i'pa ta'ta. Moro wara amyjaron enapa ajepetarykon mupita'ton, yta e'i'pa aja'taine. 5 Moro winu me tykapymy wonatopo awu wa. Morokon porinano amyjaron mandon. Mo'ko yta aitoto, mo'ko ita wa inoro pyime kynepetanon. Ypyndo irombo o'to pairo awairykon mupijaton. 6 Mo'ko yta e'i'pa aitoto emata'ton, moro wonatopo pori'po emary wara. Irombo kynajutanon. Moropangonymbo a'nano'saton. Wa'to taka kynematon. Irombo kynikoro'san. 7 Yta aja'taine, otaine enapa morokon yjauranymbo a'ta, pa'poro anisanorykon poko aturupotoko. Irombo mapyita'ton. 8 Moro pyime ajepetarykon, moro ynemeparykon me awairykon enapa mo'ko yjumy kuranory enepojan.

9 "Mo'ko yjumy 'wa ypynary wara enapa awu kypynaton. Moro ypyny ta ro aitoko. 10 Morokon ywykato'konymbo apyiry jako o'waine, moro ypyny ta roten maita'ton. Iwara enapa mo'ko yjumy wykato'konymbo sapyija. Iwara ro moro ipyny ta roten wa.

11 "Moro wara wykaje o'waine, otaine moro yjewa'pory waito'me, atamonopy'pa moro ajewa'porykon waito'me.

12 "Ero wara wykaje o'waine: Ase'wa aipynatoko, moro y'wa apyna'san wara enapa. 13 Moro a'sakanano upu'po me romo'no ko'pono aipynano waty man. 14 Yja'sakarykon me mandon, morokon ywykato'kon kapyry jako o'waine. 15 Pyitonano me noro rapa ajejato'paine wa. Mo'ko pyitonano irombo mo'ko tyjopotory nikapyry oty anukuty'pa man. Amyjaron te, yja'sakarykon me 'ne ro mandon. Pa'poro mo'ko yjumy wyino yneta'san otykon irombo suku'poi o'waine. 16 O'waine kapyn tapyije wa. Y'wa te tapyije mandon. Y'wa ro tapojoma mandon apeta awytoto'ko'me, morokon ajeperykon waito'me roten enapa. Irombo pa'poro yjety ta ty'wa awoturupoto'kon ytan mo'ko jumynano o'waine. 17 Ero wara wykaje o'waine: Ase'wa aipynatoko."

Ero nono 'wa Jesus jenonopyry

18 "Ero nono 'wa ajenonopyrykon jako, awu na'nen i'wa yjenonopy'po uku'toko. 19 Ero nono wyinonokon me awe'i'sanymboto, apynatory amy ty'wano oty pynary wara. Ero nono wyinonokon me kapyn awairykon ke te, ero nono wyino y'wa ajapo'i'san ke, ero nono ajenono'saton. 20 Onumengatoko rapa ero ywykatopombo poko: 'Amy pyitonano mo'ko tyjopotory ko'po poto me e'i'pa man.' Kari'na erekuru 'wa ywekena'pomboto, amyjaron enapa moro erekurukon awekenata'ton. Yjauranymbo apo'i'pomboto i'waine, ajaurangon apyita'ton enapa. 21 Moro wara te kari'na erekuru awekenata'ton yjety upu'po me. Mo'ko yjemo'nenymbo anukuty'pa irombo mandon.

22 "Opy'pa ywe'i'pomboto, anerupa'paine ywe'i'pomboto, u'tano'ma naitory. Erome te moro tyja'wanykonymbo pyi'me'tory upijaton. 23 Mo'ko yjenono'nen mo'ko yjumy jenono'san enapa. 24 Morokon kari'na nikapy'torykonymbo otykon anikapy'pa

15:12 Johanes 13:34, 15:17, 1 Johanes 3:23, 2 Johanes 5 **15:20** Mateus 10:24, Lukas 6:40, Johanes 13:16

ira'naine ywe'i'pomboto, u'tano'ma naitory. Erome te morokon ynikapy'san otykon eneton. Ise'me te yjenono'saton. Mo'ko yjumy jenono'saton enapa. 25 Ero auranano, moro omenano karetary ta tymero man iro wo'kapyry te kynakon:
“Typo roten yjenono'ton.”

26 “Mo'ko yjumy ekosa yja'ta, mo'ko kari'na epano'nen, iporono oty eneponen a'kanano, mo'ko yjumy wyino kyno'san inoro semo'take o'waine. Mo'ko ro oty amyikapotan ypoko. 27 Amyjaron enapa te oty mamyikapota'ton. Penaro terapa irombo yjekosa mandon.”

16

Omapoty'pa mo'karon Kristus wyinonokon wairy man

1 “Morokon otykon sekarityi o'waine, omapoty'pa awaito'ko'me. 2 Morokon ty-
wota'nano'to'kon auto wyino amomata'ton. Amy kurita pa'poro mo'karon awona-
mon kari'na Tamusi ety awongatopo amaminano kapyry ekano'ta'ton pairo ty'waine.
3 Moro wara kynaita'ton, mo'ko jumynano anukuty'pa, yjukuty'pa enapa tywairykon
ke. 4 Morokon otykon te sekarityi o'waine, moro ipokoine yjaurana'po poko awe-
tuwaro'mato'ko'me rapa moro iwo'kapyrykon mero. Uwapo morokon otykon poko
aurana'pa we'i, ajekosaine ywairy ke.”

Mo'ko kari'na epano'nen emamin

5 “Erome te wy'sa mo'ko yjemo'nenymbo 'wa. Aturupo'pa pairo te mandon moro
oja ywytory poko. 6 Morokon otykon ekarity'po ke y'wa, suku'sa morokon aturu'san
a'no'ka'san kata'mato aino 'wa. 7 Iporo te wykaje o'waine: Moro ywytory o'wanokon
me iru'pa man. Ito'pa yja'ta irombo mo'ko kari'na epano'nen opy'pa o'waine kynaitan.
Ywyto'po mero te semo'take o'waine. 8 Tywopy'po mero oty me yja'wan me aino wairy,
oty me tamambore aino wairy, oty me a'wembono auranano yry wairy enepotan ero
nono 'wa. 9 Yja'wan me aino enepotan moro yjamyika'pa iwairykon ke. 10 Tamambore
aino enepotan moro jumynano 'wa ywytory ke, moro yjene'pa noro awairykon ke
enapa. 11 A'wembono auranano yry enepotan mo'ko nono jopotory poko a'wembono
auranano yry'po ke.

12 “Pyime noro otykon ekarityry y'wa man o'waine. Apyiry te mupijaton erome.
13 Tywopy'poto te mo'ko iporono oty eneponen a'kanano pa'poro iporono oty enepotan
o'waine. Aseke tauran anekarity'pa kynaitan. Morokon tyneta'san otykon ekari'tan
te. Morokon o'tonon otykon ekarotan o'waine. 14 Mo'ko ro yjety awongatan.
Pa'poro o'waine tynekarory man apyitan irombo ywyino. 15 Pa'poro mo'ko jumynano
ekosanokon otykon, yjotyrykon morokon man. Iro ke ro wykai o'waine: ‘Pa'poro
o'waine tynekarory man apyijan ywyino.’ ”

Je'tunano we'petakamary awa'ponano me

16 “Ko'i terapa kaneke'ta'ton. Irombo mero ko'i terapa kaneta'ton rapa.” 17 Irombo
amykon inemeparykon wyka'san ase'wa: “O'to ika'po ko ero nan: ‘Ko'i terapa
kaneke'ta'ton. Irombo mero ko'i terapa kaneta'ton rapa.’? O'to ika'po ko rapa ero nan:
‘Wy'sa mo'ko jumynano 'wa.’?” 18 Ika'san: “O'to tauro'po ko moro ‘ko'i terapa’ nan? O'to
ikary anukuty'pa kytaton.”

19 “Amy oty poko tywoturuporykon 'se iwairykon ukuty'po Jesus 'wa. Irombo ika'po
i'waine: “Ase'wa morupaton moro ero wara ywyka'po poko: ‘Ko'i terapa kaneke'ta'ton.
Irombo mero ko'i terapa kaneta'ton rapa.’? 20 Ita'ro pore, amyjaron turare maita'ton.
Matamota'ton. Ero nono te tawa'pore kynaitan. O'waine je'tun pe oty kynaitan.
Moro je'tunano te kyne'petakamatan awa'ponano me. 21 Amy onematoto woryi

15:25 Ware 35:19, 69:4

je'tunano apojan, moro tywonematopo jururu tunda'po ke. Tywonema'po mero te moro je'tunano poko noro onumenga'pa man. Tawa'pore irombo man moro ty'wa ero nono tu'ponaka amy kari'na yry'po poko. 22 Iwara enapa erome oty je'tun pe o'waine man. Moro y'wa ajenerykon jako rapa te tawa'pore moro aturu'san kynaitan. Irombo amy pairo moro ajewa'porykon anipina'pa kynaitan.

23 "Moro jako amy pairo oty poko y'wa aturupo'pa maita'ton. Ita'ro pore, amy oty poko yjety ta mo'ko jumynano 'wa awoturupo'sando, kynytan o'waine. 24 Erome noro yjety ta oty poko aturupo'pa mandon. Aturupotoko. Irombo mapyita'ton. Iwara ro atamonopy'pa moro ajewa'porykon kynaitan."

Jesus 'wa ero nono y'mondory

25 "Amy waretatoto wara morokon otykon sekarityi o'waine. Amy jako te waretatoto wara noro aurana'pa o'waine waitake. Tywotuku'se me te mo'ko jumynano poko oty sekari'take o'waine. 26 Moro kurita yjety ta oty poko maturupota'ton. Ajekatakaine mo'ko jumynano 'wa ywoturupory man anekarity'pa o'waine wa. 27 Mo'ko jumynano irombo aseke apynaton, moro o'waine ypynary ke, moro o'waine Tamusi wyino ywopy'po amyikary ke enapa. 28 Mo'ko jumynano wyino tywo'se wa ero nono tu'ponaka. Wy'sa rapa ero nono wyino mo'ko jumynano 'wa."

29 Mo'karon inemeparykon wyka'san i'wa: "Erome tywotuku'se me imero ajauranaje, waretatoto wara kapyn pairo. 30 Erome moro o'wa pa'poro oty ukutyry uku'san na'na. O'wa kapyn oty poko kari'na woturupory man. Moro poko Tamusi wyino awopy'po amyikanon na'na." 31 Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Erome te mamyikaton? 32 Kyno'san, tywo'se terapa man moro aseke ajautykon 'wa pa'poro awotaripa'to'kon jururu, moro o'waine o'win upu'po ynotopo jururu. O'win upu'po kapyn te wa. Mo'ko jumynano irombo ymaro man.

33 "Morokon sekarityi o'waine, yta sara'me aino epoto'me. Ero nono tu'po mata'karykaton. Aturu'san te apyitoko. Ero nono si'mondoi."

17

Tamusi 'wa Jesus auranary

1 Moro wara tyka'po mero Jesus wo'poty'po kapu 'wa. Ika'po: "Papa, moro ijururu nitundai. Omuru ety awongako, omuru 'wa ajety awongato'me. 2 Pa'poro kari'na irombo ainaka tyje o'wa man, pa'poro ty'wa anyry'san kari'na 'wa i'matypyn amano yto'me i'wa. 3 Moro i'matypyn amano tauro'po 'kuru man moro kari'na 'wa ajukutyry, moro i'waine mo'ko o'win'kono iporono Tamusi ukutyry, moro i'waine mo'ko anemoky'po Jesus Kristus ukutyry enapa. 4 Awu ajety sawongai ero nono tu'po, moro y'wa ika'to'me anyry'po amaminano kapy'mary ke. 5 Papa, amoro moro awaitopo po yjety awongako, moro awaitopo po ero nono wairy uwaporo yjety awonga'po wara ro rapa.

6 "Moro ajety sekaroi mo'karon ero nono wyino y'wa anyry'san kari'na 'wa. O'wanokon me terapa kynatokon. Irombo yjainaka tyje tywaije o'wa mandon. Moro ajauran tapyije i'waine man. 7 Awyino pa'poro y'wa anyry'san otykon wairy uku'saton erome. 8 Morokon y'wa anekari'po'san otykon sekarityi i'waine. Mo'karon ro kynapyisen. Iporo ro moro awyino ywopy'po wairy uku'saton. O'wa yjemoky'po amyikaton.

9 "I'wanokon me o'wa waturupoja. Ero nono 'wano me kapyn waturupoja. Mo'karon y'wa anyry'san kari'na 'wano me te waturupoja. O'wanokon me irombo mo'karon mandon. 10 Pa'poro y'wanokon kari'na o'wanokon me mandon. Pa'poro o'wanokon kari'na y'wanokon me mandon. Mo'karon ta ro ykuranory man. 11 Ero nono tu'po noro e'i'pa waitake. Mo'karon te ero nono tu'po kynaita'ton. Awu wo'take o'wa. Kurano papa, moro y'wa anyry'po ajety ta unendoko, kywara enapa o'win iwaito'ko'me. 12 Ekosaine yja'ta, sunenjatokon moro y'wa anyry'po ajety ta. Saijomatokon. Amy pairo

ynunemy'po utapy'pa ne'i, mo'ko uta'toto manombo rato. Moro imero'po wo'kapyry irombo ne'i. 13 Erome te wo'take o'wa. Ero nono tu'po te erokon otykon sekari'sa, itaine atamonopy'pa moro ewa'porykon waito'me. 14 Ajauranymbo synen i'waine. Ero nono kynijenono'saton, ywara enapa ero nono wyino kapyn iwairykon ke. 15 Waturupoja o'wa ero nono wyino ipinato'ko'me kapyn, aijomato'ko'me te mo'ko yja'wan wyino. 16 Ywara enapa ero nono wyino kapyn mandon. 17 Ikuranondotoko moro iporono ta. Moro ajauran iporono me man. 18 Ero nono tu'ponaka o'wa yjemoky'po wara awu enapa semo'saton wararo ero nono tu'po. 19 Upu'san me ro wekuranondoja, mo'karon waito'me enapa moro iporono ta tykuranondo.

20 “I'wanokon me roten kapyn, mo'karon aurangon poko yjamyikanamon 'wano me enapa te waturupoja, 21 o'win pa'poro iwaito'ko'me, kyta iwaito'ko'me enapa, papa, yta awairy wara, ota ywairy wara enapa. Irombo mero moro o'wa yjemoky'po amyikatan ero nono. 22 Moro y'wa anyry'po kurano syryi i'waine, kywara enapa o'win iwaito'ko'me, 23 awu itaine, amoro yta. Iwara oty anamonopy'pa o'win kynaita'ton. Iwara moro o'wa yjemoky'po uku'tan ero nono. Moro o'wa ypyna'po wara o'wa ipynarykon uku'tan enapa.

24 “Papa, mo'karon y'wa anyry'san kari'na wairy 'se wa moro oje ywaitopo po ro. Irombo mero moro y'wa anyry'po kurano eneta'ton. Typyna irombo o'wa tywaije wa ero nono wo'kapyry uwaporo. 25 Tamamboren papa, ero nono ajukuty'pa man. Awu te kuku'sa. Mo'karon te moro o'wa yjemoky'po uku'saton. 26 Moro ajety sekaroi i'waine. Mo'ja ro enapa sekarotake, moro o'wa ypynatopo aipynano waito'me itaine, ywaito'me enapa itaine.”

18

Jesus apyiry

1 Moro wara tyka'po wyino Jesus 'wa mo'karon tynemeparykon maro moro i'poriry Kidron pato'po. Moro pato ro amy wonatopo paty maina kynakon. Moro taka ito'po mo'karon tynemeparykon maro.

2 Mo'ko ekaramanen Judas enapa moro maina uku'sakon. Moro 'wa ro irombo Jesus mo'karon tynemeparykon arojakon o'kapyn. 3 Moro 'wa ro Judas wyto'po amy warinu pokonokon apyimy maro, amykon Tamusi auty erangon, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon Farise 'wa enapa tomo'se kynatokon inaron maro enapa. Turi, kororeta, o'woto'kon enapa ekosaine kynatokon. 4 Jesus pa'poro morokon toponamon man otykon uku'sakon. Iwepa'ka'po. Ika'po mo'karon o'tonon 'wa: “Noky ko mupijaton?” 5 Ika'san eju'to'me: “Mo'ko Nasaret pono Jesus.” Ika'po i'waine: “Inoro ro awu wa.” Mo'karon opy'san ekosa ro mo'ko ekaramanen Judas enapa kynakon. 6 Moro “Inoro ro awu wa,” ika'po mero mo'karon kari'na wyto'san wena'po taka. Nono tu'ponaka iwo'papy'san.

7 Jesus woturupo'po rapa i'waine: “Noky ko mupijaton?” Ika'san: “Mo'ko Nasaret pono Jesus.” 8 Jesus wyka'po eju'to'ko'me: “Wykai terapa o'waine: inoro ro awu wa. Yjupiry jako o'waine, mojan yja'sakarykon aropotoko.” 9 Iwara ero auranymbo wo'kapy'po: ‘Amy pairo y'wa anyry'po anuta'kapo'pa we'i.’

10 Simon Petrus ekosa supara kynakon. Moro so'ka'po ro i'wa. Mo'ko Tamusi pokonokon jopotory pyitory panaka'po i'wa ike. Mo'ko pyitonano ety me kynakon Malkus. 11 Jesus wyka'po te Petrus 'wa: “Moro supara e'mo'ko rapa moro ije'ny taka. Moro y'wa mo'ko yjumy nyry'po sapera anenyry'pa ka'tu ywairy man mekano'san?”

12 Mo'karon warinu pokonokon apyimy 'wa, mo'ko ijopotorykon 'wa, mo'karon Simosu nemoky'san Tamusi auty erangon 'wa Jesus apo'i'po. Apomy'po i'waine.

17:12 Ware 41:9, Johanes 13:18 **18:1** Mateus 26:47-56, Markus 14:43-50, Lukas 22:47-53 **18:11** Mateus 26:39, Markus 14:36, Lukas 22:42

13 Mo'ko Anas 'wa na'nen aro'po i'waine. Mo'ko ro mo'ko Kajafas y'metamuru me
kynakon. Kajafas ro moro siriko Tamusi pokonokon jopotory me kynakon. 14 Mo'ko
ro enapa, mo'ko ero wara mo'karon Simosu jopotorykon urunenymbo mo'ko kynakon:
“Kari'na upu'san me o'win kari'na rombyry iru'pa man.”

15 Jesus wekena'po Simon Petrus 'wa amy enapa inemepary maro. Mo'ko inemepary
ro mo'ko Tamusi pokonokon jopotory nukutyry mo'ko kynakon. Jesus maro iwo'my'po
mo'ko Tamusi pokonokon jopotory auty pyrorory taka. 16 Petrus poropy'po te kurando
moro pena po. Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory nukutyry Jesus nemepary
wepa'ka'po. Mo'ko pena eran me aitoto woryi erupa'po i'wa. Irombo Petrus a'myka'po
i'wa. 17 Mo'ko pena eran wyka'po ro Petrus 'wa: “Amoro enapa kapyn mo'ko wokyry ne-
mepary amy amoro man?” Petrus wyka'po te: “Uwa, amy kapyn awu wa.” 18 Ty'sanore
iwairy ke, mo'karon pyitonano 'wa, mo'karon Tamusi auty erangon 'wa enapa wa'to'po
tyka'mutano'po kynakon. Moro 'wa ro kynotasinano'pojatokon. Ekosaine ro Petrus
enapa kynotasinano'pojakon.

19 Mo'ko Tamusi pokonokon jopotory woturupo'po Jesus 'wa mo'karon inemeparykon
poko, moro inyry omepano poko enapa. 20 Jesus wyka'po eju'to'me: “Kurando kari'na
'wa yjauranato. Semepatoine morokon iwota'nano'to'kon auto ta, moro Tamusi auty ta
enapa. Morokon po ro pa'poro Simosu kynota'nano'saton. Amy pairo oty anekarity'pa
maname waito. 21 O'tono'me ko y'wa maturupoja oty poko? Mo'karon ynekarity'san
otykon etanamonymbo 'wa tyre aturupoko. Mo'karon o'to ywyka'po uku'saton.”
22 Moro wara ika'po mero, amy oranano 'wa ipasapaika'po. Ika'po: “Moro wara mo'ko
Tamusi pokonokon jopotory meju'sa, hen?” 23 Jesus wyka'po eju'to'me: “Yja'wan me
yjaurana'poto, ekari'ko one wara 'ne yja'wan me yjaurana'po. Iru'pa yjaurana'poto te,
o'tono'me ko iro ke kywojan?” 24 Tapomy ro Anas 'wa Jesus emoky'po mo'ko Tamusi
pokonokon jopotory Kajafas 'wa.

25 Simon Petrus te kynotasinano'pojakon noro moro wa'to 'wa. Irombo ika'san i'wa:
“Amoro enapa kapyn amy inemepary amoro man?” Petrus wyka'po te: “Uwa, amy
kapyn awu wa.” 26 Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory pyitory amy, mo'ko
Petrus nipanaka'po omory me kynakon inoro wyka'po: “Moro wonatopo paty maina
ta kapyn konei imaro?” 27 Enapitary ekarity'po rapa te Petrus 'wa. Irombo mero o'win
wytory amy korotoko ko'ta'po.

Jesus arory Pilatus po'ponaka

28 Irombo Jesus aro'po i'waine mo'ko Kajafas wyino mo'ko Rome wyinono jopoto auty
'wa. Kokoro 'ne kynakon. Mo'karon Simosu we'i'san te o'my'pa. Mo'ko eratonomapo-
topombo kapara'membo onory 'se tywairykon ke irombo tyweja'wangarykon 'se'pa
kynatokon.

29 Irombo Pilatus wepa'ka'po i'waine. Ika'po: “Oty poko ko mo'se wokyry memendoja-
ton?” 30 Ika'san eju'to'me: “Yja'wan oty ka'nen me e'i'pa a'ta, o'wa anekarama'pa na'na
nairy.” 31 Pilatus wyka'po i'waine: “Arotoko iro ke. Aseke moro ajemerykon karetary
wykary wara a'wembono auranano ytoko ipoko.” Mo'karon Simosu wyka'san te i'wa:
“Amy pairo kari'na wory kapyn man na'na 'wa.” 32 Iwara te moro Jesus auranymbo,
moro i'wa one wara tyrombyry man ekarity'po wo'kapyry kynakon.

33 Irombo Pilatus wo'my'po rapa moro auto taka. Jesus ko'mapo'po i'wa. Ika'po I'wa:
“Mo'karon Simosu Jopotory amoro man?” 34 Jesus wyka'po eju'to'me: “Aseke moro
wara mykanon? Amykon te ka'tu ypoko ajerupaton?” 35 Pilatus wyka'po eju'to'me:

18:14 Johanes 11:49,50 **18:15** Mateus 26:69-70, Markus 14:66-68, Lukas 22:55-57 **18:19** Mateus 26:59-66, Markus 14:55-64, Lukas 22:66-71 **18:25** Mateus 26:71-75, Markus 14:69-72, Lukas 22:58-62 **18:28** Mateus 27:1-2,11-14, Markus 15:1-5, Lukas 23:1-5 **18:32** Johanes 3:14, 12:32

“Amy Simosu 'kare awu wan. Aseke aja'sakarykon, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon ajekaramaton y'wa. O'to ko me'i?” 36 Jesus wyka'po eju'to'me: “Ero nono wyino kapyn moro ynundymary man. Ero nono wyino moro ynundymary a'ta rypo, mo'karon ypyitorykon no'mikatory moro Simosu 'wa yjekaramary a'kototo'me. Ero wyino kapyn te moro ynundymary man.” 37 Pilatus wyka'po I'wa: “Jopoto kapyn 'kare amoro man.” Jesus wyka'po eju'to'me: “Aseke amoro jopoto me kakari'sa. Awu typa'kano'se wa, ero nono tu'ponaka tywo'se wa moro iporono auranano amyikapoto'me. Pa'poro mo'karon iporono auranano wyinonokon yjauran 'wa kynepanamaton.” 38 Pilatus wyka'po I'wa: “Oty ko moro iporono auranano nan?”

Moro wara tyka'po mero, Pilatus wepa'ka'po rapa mo'karon Simosu 'wa. Ika'po i'waine: “Amy pairo oty anepory'pa we'i u'ta. 39 Ajemerykon wararo te moro yja'wangon kari'na aru'katopo wyino o'win amy kapory y'wa man mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'mary jako. Oty 'se ko mandon? Mo'ko Simosu Jopotory sinondapotan?” 40 Iko'tapoty'san: “Mo'ko kapyn. Mo'ko Barabas te.” Mo'ko Barabas ro amy tokonen manaman mo'ko kynakon.

19

1 Irombo mero Pilatus 'wa Jesus ypoky'mapo'po. 2 Mo'karon warinu pokonokon 'wa amy sipatamu waton momy'po u'mariry me. Upu'po tu'ponaka yry'po i'waine. Amy tapenen tykujuren wo'mynano ke iwo'myndo'po i'waine. 3 Irombo iwopy'san i'wa. Ika'san: “Na'na te kore awopy'po ewa'maje, Simosu Jopotory!” Ipasapaika'po i'waine.

4 Pilatus wepa'ka'po rapa. Ika'po i'waine: “Sipa'kaje o'waine, muku'to'se me amy pairo oty anepory'pa ywe'i'po u'ta.” 5 Jesus wepa'ka'po ro, moro sipatamu waton kapy'po u'mari ta, moro tykujuren wo'mynano ta enapa. Irombo Pilatus wyka'po i'waine: “Mo'se mo'ko wokyry.”

6 Ene'po mero ty'waine, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon ko'tapoty'san mo'karon Tamusi auty erangon maro. Ika'san: “Ipokary man! Wakapu poko ipokary man!” Pilatus wyka'po i'waine: “Arotoko. Aseke ipokatoko. Awu irombo amy pairo oty anepory'pa wa u'ta.” 7 Mo'karon Simosu wyka'san eju'to'me: “Omenano karetary na'na ekosa man. Moro ro irombyry man ekari'san, Tamusi ymuru me iwotyry'po ke.”

8 Moro eta'po mero tanarike 'ne ka'tu rapa Pilatus we'i'po. 9 Moro auto taka rapa iwo'my'po. Irombo Jesus 'wa iwoturupo'po: “Ojeno ko amoro man?” Anejuku'pa te Jesus we'i'po. 10 Pilatus wyka'po I'wa: “Yjerupary 'se'pa man? Yjaina anondapory wairy, apokapory wairy enapa anukuty'pa man?” 11 Jesus wyka'po eju'to'me: “Ajaina kapyn wairy, kawo wyino moro wara yry'pa iwe'i'pomboto. Iro ke ro mo'ko o'wa yjekaramanenymbo u'ta poto 'su 'ne ka'tu rapa oty man.”

12 Morombo wyino Pilatus wo'mika'po inondapory poko. Mo'karon Simosu ko'ta'san te. Ika'san: “Mo'ko nondapo'poto o'wa, mo'ko Rome pono jopoto pawanary kapyn amoro mana. Pa'poro aseke poto 'su jopoto me atytoto mo'ko Rome pono jopoto y'tu'kanen me man.” 13 Moro eta'po mero ty'wa, Pilatus 'wa Jesus pa'kapo'po. Iwotandy'mo'po moro jopoto me tywaitopo tapo'ny tu'po, moro topu ke ira'to'po aitopo, moro Simosu gabata me kynejatojaton iro po. 14 Kurita'ne'ne iwairy taro kynakon moro otare'matopo kurita uwaporo. Irombo Pilatus wyka'po mo'karon Simosu 'wa: “Mo'se mo'ko Ajopotorykon.” 15 Mo'karon ko'tapoty'san ro: “Iwory man! Iwory man! Wakapu poko ipokary man!” Pilatus wyka'po i'waine: “Mo'ko Ajopotorykon iro ke sipokapotan wakapu poko?” Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon wyka'san eju'to'me: “Mo'ko Rome pono jopoto rato amy na'na jopotory waty man.” 16 Irombo mero Pilatus 'wa Jesus yry'po i'waine, ipokato'me.

Jesus aro'po i'waine. 17 Aseke Jesus moro typokato'man wakapu arojakon. Jerusalem

18:38 Mateus 27:15-31, Markus 15:6-20, Lukas 23:13-25 **19:16** Mateus 27:32-44, Markus 15:21-32, Lukas 23:26-43

wyino iwepa'ka'po moro ‘U'je'pombo Waitopo’ tatynen 'wa. Golgota me mo'karon Simosu moro aitopo ejatojaton moro taurangon ta. 18 Moro po ro wakapu poko Jesus poka'po. Imaro oko amykon terapa poka'san, o'win amy apojery wyino, o'win amy apo'tun wyino. Jesus owarira'naine kynakon. 19 Paranga'membo pokapo'po enapa Pilatus 'wa mo'ko Jesus epo. Moro tu'po ro tymero kynakon: MO'KO NASARET PONO JESUS, MO'KARON SIMOSU JOPOTORY.

20 Moro imero'po erupa'po pyime Simosu 'wa. Tyse waty irombo Jerusalem wyino moro Jesus pokatopo kynakon. Moro oty tymero kynakon mo'karon Simosu auran ta, mo'karon Rome ponokon auran ta, mo'karon Griek auran ta enapa. 21 Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon Simosu wyka'san Pilatus 'wa: “Mo'karon Simosu Jopotory me iwairy kysimeroi. Mo'karon Simosu Jopotory me iwokarity'po te imeroko.” 22 Pilatus wyka'po te eju'to'ko'me: “Moro ynimeropo'po ani'petakama'pa waitake.”

23 Jesus poka'po mero ty'waine, mo'karon warinu pokonokon 'wa morokon itu'ponokon iwo'mykonymbo a'saka'san okupa'en undy, tywe'i'san wara ro. Moro upi'nono iwo'mymbo te o'win kynakon. Atoky'pa moro kamisa kynakon. 24 Irombo ase'wa ika'san: “Aniseka'pa kytaisen. Tymeramon tapusikiri kysemasen one 'wa apyiry man uku'to'me.” Iwara ero imero'po wo'kapy'po:

Morokon ywo'mykonymbo ekamy'san i'waine aseka ro. Ywo'my poko tapusikiri emapoty'san i'waine.

Moro wara mo'karon warinu pokonokon we'i'san.

25 Moro Jesus pokatopombo wakapu ekosa kynatokon mo'ko isano, mo'ko isano pity, mo'ko Klopas pyty Maria, mo'ko Magdala pono Maria enapa. 26 Mo'ko isano ekosa mo'ko poto me inipynary inemepary kynakon. Ene'san mero ty'wa, Jesus wyka'po mo'ko tysano 'wa: “Mo'ko apyiko o'me me.” 27 Irombo mo'ko tynemepary 'wa ika'po: “Mo'ko apyiko asano me.” Morombo mero mo'ko inemepary 'wa mo'ko isano apo'i'po tokosa tauty ta.

Jesus rombyry

28 Pa'poro oty aikepy'po uku'sakon Jesus moro jako. Irombo moro imero'po wo'ka'to'me ika'po: “Tuna 'se wa.” 29 Moro po ro amy parapi kynakon, ta'no'se tyjasakoren winu ke. Moro winu taka ro amy tymi'mi'ken oty u'mu'ka'po i'waine. Moro oty yry'po ro amy hysop epy pokonaka. Irombo Jesus yndary ponaka yry'po i'waine. 30 Moro winu amy enyry'po mero ika'po: “Naikepyi.” Irombo mero moro tupu'po sekuma'po i'wa. Iworemakepy'po.

31 Moro jako opy'pa noro moro otare'matopo kurita kynakon. Moro otare'matopo kurita te morokon wakapu poko mo'karon ipoka'san ekepy'san wairy 'se'pa mo'karon Simosu kynatokon. Poto me irombo moro otare'matopo kurita wairy kynakon. Iro ke ro Pilatus 'wa iwoturupo'san mo'karon ipoka'san y'sairykon ambopoto'me, morokon wakapu wyino ikato'ko'me. 32 Irombo mero mo'karon warinu pokonokon 'wa mo'ko Jesus maro ipoka'san y'sairykon amboty'san, mo'ko o'win amy na'nen, irombo mo'ko akono terapa. 33 Jesus 'wa tytunda'san mero te, tyromo'se terapa ene'po i'waine. Iro ke ro morokon i'sairy anamboty'pa iwe'i'san. 34 Moro isoropary puka'po te o'win amy warinu pokono 'wa typosi'ken siparari ke. O'win wytory iwyino mynu wopy'po tuna maro. 35 Mo'ko morokon otykon enenenymbo kynamyikapojan. Moro inamyikapory oty iporo man. Iporonokon otykon ekarityry uku'san ty'wa. O'waine enapa amyikarykon 'se man. 36 Moro oty tywo'ka'se man, ero imero'po wo'ka'to'me:

Amy pairo ije'po amboty'pa kynaitan.

19:24 Ware 22:18 **19:28** Mateus 27:45-56, Markus 15:33-41, Lukas 23:44-49 **19:28** Ware 69:21, 22:15 **19:36** Exodus 12:46, Numeri 9:12, Ware 34:20

37 Amy oje rapa tymero man:
Mo'ko inipuka'san 'wa kyno'po'ta'ton.

Jesus unemyry

38 Morombo mero Pilatus 'wa mo'ko Arimatea pono Josef woturupo'po mo'ko Jesus ekepy'po kato'me ty'wa moro wakapu wyino. Mo'ko Josef ro amy Jesus nemepary me kynakon, maname te irombo, mo'karon Simosu jopotorykon nendory ke ty'wa. Pilatus 'wa iru'pa epory'po. Irombo Josef 'wa Jesus ekepy'po ka'po moro wakapu wyino. 39 Mo'ko Nikodemus wyto'po imaro. Mo'ko 'wa ro uwapo Jesus koko tatawa kynakon. Oruwa kiro iwairy taro mere maro aloe y'kaima'po Nikodemus ekosa kynakon. 40 Mo'ko Jesus ekepy'po pina'po i'waine. Irombo morokon typoporamon otykon maro ijasimemboty'po i'waine ty'meijamon kamisa ke. Moro wara irombo mo'karon Simosu akepy unenjaton. 41 Moro Jesus pokatopombo wyino tyse waty amy wonatopo paty kynakon. Moro ta ro amy asery atunendopo kynakon. Amy pairo noro kari'na yry'pa kynakon itaka. 42 Moro taka roten Jesus ekepy'po yry'po i'waine, senge roten iwairy ke. Moro otare'matopo kurita irombo kynitundakon terapa.

20

Jesus awomyry

1 Irombo moro otare'matopo kurita pa'po me, kokoro 'ne imero, tawa'rume noro a'ta, mo'ko Magdala pono Maria wyto'po moro Jesus unendopombo 'wa. Irombo moro ipenary aputy topu ene'po i'wa tamima. 2 Irombo eka'numy'po Simon Petrus 'wa, mo'ko o'win amy omepatoto, mo'ko poto me Jesus kynipynakon inoro 'wa enapa. Ika'po i'waine: “Mo'ko Jopoto moro unendopombo wyino taro man. Oje yry'po anukuty'pa na'na man.”

3 Irombo Petrus wepa'ka'po mo'ko o'win amy omepatoto maro. Ito'san moro Jesus unendopombo 'wa. 4 Okororo eka'numy'san. Mo'ko o'win amy omepatoto taka'ne kynakon Petrus ko'po. Mo'ko tunda'po na'nen moro Jesus unendopombo 'wa. 5 Itaka iwonsuma'po. Morokon inoponykonymbo kamisa ene'san i'wa. O'my'pa te iwe'i'po. 6 Irombo iwena'po ta Simon Petrus tunda'po enapa. Mo'ko wo'my'po moro atunendopo taka. Morokon inoponykonymbo kamisa ene'san i'wa. 7 Moro u'jondotopombo kamisa ene'po enapa i'wa, morokon inoponykonymbo kamisa ekosa kapyn te. Typo terapa te tamenje kynakon. 8 Morombo mero mo'ko o'win amy omepatoto, mo'ko Petrus uwapo tytunda kynakon inoro wo'my'po enapa. Oty ene'po mero ty'wa oty amyika'po i'wa. 9 Moro iromby'san wyino awomyry man mero'po anukuty'pa na'nen kynatokon. 10 Mo'karon omepatonon werama'san rapa moro ita tywaito'kon auto 'wa.

11 Maria te moro Jesus unendopombo wyino kurando kynotamojakon. Moro tywotamory ta moro atunendopo taka iwonsuma'po. 12 Irombo oko tamu'ne ewo'myndo'san kapu tanokon apojonano ene'san i'wa. Tandy'po kynatokon moro Jesus ekepy'po waitopombo po, o'win amy moro upu'po waitopombo po, o'win amy moro ipupuru waitopombo po. 13 Mo'karon woturupo'san ro i'wa: “Woryi, o'tono'me ko matamojan?” Ika'po i'waine: “Mo'ko Yjopotory taro man. Oje tyje iwairy anukuty'pa wa.”

14 Moro wara tyka'po mero iwotu'ma'po. Irombo Jesus ene'po i'wa. Jesus me iwairy anukuty'pa te kynakon. 15 Jesus wyka'po i'wa: “Woryi, o'tono'me ko matamojan? Noky ko mupijan?” Mo'ko wonatopo paty enenen ja'ta ekanopyry ke ty'wa, ika'po I'wa: “Jopoto, o'wa aro'poto, oje yry'po ekari'ko, moro wyino saro'se me.” 16 Jesus wyka'po i'wa: “Maria.” I'wa tywotu'ma'po mero Maria wyka'po I'wa Simosu auran ta: “Rabuni.” Moro tauro'po man: yjemepanen. 17 Jesus wyka'po i'wa: “Kapo'i koro. Awomy'pa

19:37 Zacharia 12:10, Jesus nenepo'po 1:7 **19:38** Mateus 27:57-61, Markus 15:42-47, Lukas 23:50-56 **19:39** Johanes 3:1-2 **20:1** Mateus 28:1-8, Markus 16:1-8, Lukas 24:1-12 **20:11** Mateus 28:9-10, Markus 16:9-11

noro irombo wa mo'ko jumynano 'wa. Mo'karon yja'sakarykon 'wa ero yjauranymbo ekari'tango: ‘Mo'ko yjumy, mo'ko ajumykon me enapa man inoro 'wa yjawomyry man. Mo'ko ytamusiry, mo'ko atamusirykon me enapa man inoro 'wa yjawomyry man.’ ”
18 Irombo mero mo'ko Magdala pono Maria wyto'po mo'karon omepatonon 'wa, moro ty'wa mo'ko Jopoto ene'po ekari'se, moro o'to ty'wa ika'po ekari'se enapa.

Jesus wosenepory mo'karon tynemeparykon 'wa

19 Irombo koko mo'karon omepatonon tywota'nano'se kynatokon. Morokon pena tyra'kere'to i'waine kynakon, mo'karon Simosu pona tanarike tywairykon ke. Irombo typo roten Jesus wopy'po ira'nakaine. Ika'po i'waine: “Sara'me aitoko.” 20 Moro wara tyka'po mero, morokon tainary, moro tysoropary enepo'po i'wa i'waine. Mo'ko Jopoto ene'po mero ty'waine, mo'karon omepatonon ewa'pota'san imero. 21 Jesus wyka'po rapa i'waine: “Sara'me aitoko. Mo'ko jumynano 'wa yjemoky'po wara enapa komo'saton.” 22 Moro wara tyka'po mero, uro'san i'wa. Ika'po i'waine: “Mo'ko Tamusi wyinono a'kanano apyitoko. 23 Yja'wan me kari'na we'i'san ka'poto o'waine, tyka ro kynaitan. Anika'pa awe'i'sando te, ika'pa kynaitan.”

Tomas wairy oty anamyika'pa

24 O'win amy mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon a'sakary Tomas, mo'ko Didymus* me kynejatojaton inoro uwa tywaije kynakon ekosaine, mo'ko Jesus wopyry jako. 25 Mo'karon iwomepary a'sakarykon wyka'san i'wa: “Mo'ko Jopoto enei na'na.” Mo'ko Tomas wyka'po te i'waine: “Morokon ainary ta morokon putuputuri pa'san anene'pa yja'ta, morokon putuputuri pa'san taka moro yjainary siky'iry ane'moky'pa yja'ta, anamyika'pa waitake.” 26 Irombo oko-to'ima kurita pa'po me mo'karon inemeparykon moro auto ta rapa kynatokon. Tomas ro ekosaine kynakon. Tyra'kere'to morokon pena wairy se'me typo roten Jesus wopy'po ira'nakaine. Ika'po i'waine: “Sara'me aitoko.” 27 Morombo mero mo'ko Tomas 'wa ika'po: “Ero 'wa moro ajainary siky'iry ene'ko. Morokon yjainary eneko. Moro ajainary ene'ko. Moro ysoropary taka e'mo'ko. Senu'ka pe kyte'i. Isenu'ka'pa te aiko.” 28 Tomas wyka'po eju'to'me: “Yjopotory! Ytamusiry!” 29 Jesus wyka'po i'wa: “Yjene'po ke oty mamyikanon? Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon enery pyndo oty amyikanamon.”

Kareta y'ma'topo auranano

30 Pyime noro kapu wyinonokon otykon enepo'san Jesus 'wa mo'karon tynemeparykon embata. Morokon te ero kareta ta imero'pa tywaije mandon. 31 Morokon imero'san te tymero man mo'ko Mesias me, mo'ko Tamusi ymuru me enapa Jesus wairy amyikato'me o'waine, amyikanamon me ajemando'ko'me enapa ety ta.

21

Jesus wosenepory rapa

1 Morombo wyino Jesus wosenepo'po rapa mo'karon tynemeparykon 'wa moro Tiberias juwembory esi'wo. Ero wara te iwosenepo'po.

2 Asekosa kynatokon mo'ko Simon Petrus, mo'ko Tomas, mo'ko Didymus* me kynejatojaton inoro, mo'ko Galilea tano Kana pono Natanael, mo'karon Sebedeus ymurukon, oko noro amykon terapa inemeparykon enapa. 3 Simon Petrus wyka'po mo'karon ta'sakarykon 'wa: “Woto poko wy'sa.” Mo'karon amykonymbo wyka'san: “Na'na kyny'san amaro.” Kurandonaka ito'san. Moro kurijara taka iwotaru'ka'san. Moro koko te otymbo ro anapo'i'pa iwe'i'san.

20:19 Mateus 28:16-20, Markus 16:14-18, Lukas 24:36-49 **20:23** Mateus 16:19, 18:18 * **20:24** Moro Didymus tauro'po man: Munusi. * **21:2** Moro Didymus tauro'po man: Munusi. **21:3** Lukas 5:5

4 Emamy'po po terapa Jesus pe'ja po kynakon. Jesus me iwairy anukuty'pa te
mo'karon inemeparykon kynatokon. 5 Irombo Jesus wyka'po i'waine: “Pyitonon,
perere etapyry me woto amy waty nan ajekosaine?” Ika'san: “Uwa.” 6 Ika'po i'waine:
“Moro sipi ematoko moro kurijara apo'tun wyino. Iwara amy mapyita'ton.” Ema'po
i'waine. Irombo aru'kary upi'po terapa i'waine. Pyime irombo woto ita kynakon.
7 Irombo mo'ko poto me Jesus nipynary omepatoto wyka'po Petrus 'wa: “Mo'ko Jopoto
mo'ko man.” Mo'ko Jopoto me iwairy eta'po mero ty'wa, Simon Petrus wewo'myndo'po.
Iwoku'my'po. Moro tywo'my upi'nono ta roten irombo kynakon. Irombo iwoma'po
moro tuna taka. 8 Mo'karon a'sakarykon 'wa te moro kurijara wena'po ta moro woto
na'no'ka'po sipi kyryrykary enepy'po maponaka. Tyse waty irombo mapo wyino
kynatokon. Ainatone-kari'na apo iwairy taro mapo wyino kynatokon.

9 Maponaka tywo'ka'san mero, wa'to'po po'manga'po tu'po woto ene'po i'waine.
Perere ene'po enapa i'waine. 10 Jesus wyka'po i'waine: “Anapo'i'san woto amy
ene'toko.” 11 Irombo Simon Petrus wotaru'ka'po rapa. Moro sipi kyryryka'po i'wa
maponaka. Oko-to'ima-kari'na itu'ponaka ainapatoro itu'ponaka oruwa potonon woto
ita kynatokon. Pyime mo'karon woto wairy se'me moro sipi we'i'po o'seka'pa.

12 Jesus wyka'po i'waine: “Endametoko.” Amy pairo inemepary tywoturupory 'se'pa
kynakon i'wa: “Noky ko amoro man?” Mo'ko Jopoto me iwairy uku'satokon irombo.
13 Irombo Jesus 'wa moro perere anumy'po. Ekamy'po i'wa i'waine, mo'ko woto maro.
14 Moro ijoruwanory me Jesus wosenepotopo moro kynakon moro iromby'san wyino
tawomy'po wyino.

15 Iwendame'san wyino* Jesus wyka'po Simon Petrus 'wa: “Johanes ymuru Si-
mon, kypynanon mojan ko'po?” Petrus wyka'po I'wa: “A'a, Jopoto, moro y'wa apy-
nary muku'sa.” Jesus wyka'po i'wa: “Mo'karon yjekykon kapara indameno'poko.”
16 Ijokonory me Jesus wyka'po rapa i'wa: “Johanes ymuru Simon, kypynanon?”
Petrus wyka'po I'wa: “A'a, Jopoto, moro y'wa apynary muku'sa.” Jesus wyka'po i'wa:
“Mo'karon yjekykon kapara eneko.” 17 Ijoruwanory me Jesus wyka'po i'wa: “Johanes
ymuru Simon, kypynanon?” Petrus 'wa moro ijoruwanory me moro ‘Kypynanon?’
ikary je'tuma'po. Irombo ika'po Jesus 'wa: “Jopoto, pa'poro oty muku'sa. Moro y'wa
apynary muku'sa.” Jesus wyka'po i'wa: “Mo'karon yjekykon kapara indameno'poko.

18 “Ita'ro pore, moro apitaniry jako aseke moku'myjakon. Anisanory wara ro my-
topo'sakon. Ajatypy'poto te, morokon ajainary mityngatake. Amy terapa kari'na
ajeku'mytan. Awytory 'se'tonorymbo 'wa ajarotan.” 19 Moro wara Jesus 'wa moro one
wara Petrus rombyry man 'wa moro Tamusi ety awongary man ekarity'po. Moro wara
tyka'po wyino, ika'po Petrus 'wa: “O'ko ywena'po ta.”

20 Tywotu'ma'po mero, Petrus 'wa tywena'san ta mo'ko poto me Jesus nipynary
omepatoto wopyry ene'po. Mo'ko ro mo'ko eratonomapotopombo onory jako Jesus
aporito tywaije kynakon. Mo'ko enapa tywoturupo kynakon i'wa: “Jopoto, noky ko
ajekaramatan?” 21 Inoro ene'po mero ty'wa, Petrus wyka'po Jesus 'wa: “Jopoto, o'to ko
naitan mo'ko?” 22 Jesus wyka'po i'wa: “Moro ywopyry man 'wa ro nuro iwairy 'se yja'ta,
apoko nan? Amoro te o'ko ywena'po ta.” 23 Irombo iromby'pa mo'ko omepatoto wairy
man oka wotaripapy'po mo'karon Jesus wyinonokon ra'na. Jesus te yka'pa tywaije
kynakon: “Iromby'pa kynaitan.” Tyka te tywaije kynakon: “Moro ywopyry man 'wa
ro nuro iwairy 'se yja'ta, apoko nan?”

24 Mo'ko omepatoto, mo'ko erokon otykon amyikapojan inoro, mo'ko imerona-
monymbo, inoro ro mo'ko man. Iporo moro inamyikapory wairy uku'san na'na.

21:6 Lukas 5:6 * **21:15** ‘Iwendame'san wyino’ y'petakan me pai ‘Tywendame'san wyino’ yry man. **21:20** Johanes 13:25

25 Pyime noro amykon terapa otykon tyka'se man Jesus 'wa. O'win o'win pai morokon mero'sanymboto, ero nono tu'po morokon imero'san kareta waitopo waty nairy, wykaje awu.

Mo'karon apojoma'san
Uwapo torupamy

Ero kareta enapa mo'ko iru'pyn oka meronenymbo Lukas 'wa tymero man. Ero kareta ta mo'karon Jesus napojoma'san we'i'san ekari'san. Moro i'waine mo'ko Tamusi a'kary apo'i'po, moro one wara kapu taka mo'ko Jopoto Jesus wyto'po, moro koromono wonatopo poty'po ewa'matopo kurita o'kapy'san otykon ekari'san enapa (Mo'karon apojoma'san 1-2). Mo'ko Petrus poko, mo'karon Jerusalem po Tamusi na'nanopy'san poko enapa oty ekari'san (Mo'karon apojoma'san 3-12). Moro wyino ro moro o'to Paulus we'i'po, moro one wara i'wa moro iru'pyn oka aripapyry ekari'san.

Mo'karon apojoma'san we'i'san ekari'san ro rypo ero kareta. Mo'ja ro mo'ko Jopoto Jesus Kristus na'mo'po amaminano wyto'po ekarityry 'se 'ne ka'tu rapa te man. Pa'poro ero nono tu'ponokon kari'na 'wano me moro iru'pyn oka wairy amyikapojan mo'ko Lukas.

Ero kareta wota'saka'san

1:1 - 6:7 Jerusalem po moro iru'pyn oka wotaripapyry
6:8 - 9:31 Judea 'wa, Samaria 'wa, Galilea 'wa enapa moro iru'pyn oka wotaripapyry
9:32 - 12:25 Antioki 'wa moro iru'pyn oka wotaripapyry
13:1 - 16:5 Asia 'wa moro iru'pyn oka wotaripapyry
16:6 - 19:20 Griek yinonory 'wa moro iru'pyn oka wotaripapyry
19:21 - 28:31 Rome 'wa moro iru'pyn oka wotaripapyry

Moro Tamusi wykatopombo

1 Teofilus, moro koromono ykaretary simeron pa'poro o'to tywairy a'mo'po poko
Jesus 'wa, pa'poro i'wa kari'na emepa'san poko enapa, 2 kapu taka awo'nuku'po 'wa
ro. Moro tawo'nukuru uwaporo te Tamusi a'kary pori'tory ta takari'se i'wa man one
wara mo'karon tynapojomarykon me tynapo'i'san wairy man. 3 Mo'karon 'wa ro enapa
moro tywota'karyka'po wyino pyime otykon ke nuro tywairy tamyikapo i'wa man. Oko-
kari'na kurita ta pyimemboto tywosenepo i'waine man. Torupa i'wa mandon moro
Tamusi nundymary poko.
4 O'wino me imaroine ta'ta, ika'po i'waine Jerusalem wyino ito'pa iwaito'ko'me.
Ika'po: “Moro o'waine ynekarity'pombo yjumy wykatopombo imomo'toko. 5 Johanes
'wa irombo tuna ke mo'karon kari'na tatyka mandon. Amyjaron te pyime 'ne waty
amykon kurita pa'po me Tamusi a'kary ke tatyka maita'ton.”

Jesus awo'nukuru kapu taka

6 Mo'karon Jesus ekosa ata'nanopy'san woturupo'san i'wa: “Jopoto, erome te
mo'karon Israel pajanymbo mundymapotan rapa amy aseke ijopotorykon 'wa?”
7 Irombo te ika'po i'waine: “One wara a'ta oty wo'kapyry man Papa aina man.
Ajainaine kapyn man moro ukutyry. 8 Mepana'tomata'ton te, mo'ko Tamusi a'kary
wopy'po mero otu'ponakaine. Yjekary amyikaponamon me maita'ton Jerusalem po,
pa'poro wararo Judea po, pa'poro wararo Samaria po enapa, ero nono y'maty'po 'wa
ro.”
9 Moro wara ika'ma'po wyino inenerykon mero kapu taka awo'nuku'po. Amy
kapurutu notaka iwonekepy'po.
10 Onu'ka'pa kapu taka itory enery jako noro i'waine, typo roten oko wokyryjan
we'i'san ekosaine tamu'namon wo'mynano ta. 11 Mo'karon wyka'san ro: “Galilea

1:4 Lukas 24:49 **1:5** Mateus 3:11, Markus 1:8, Lukas 3:16, Johanes 1:33 **1:8** Mateus 28:19, Markus 16:15, Lukas 24:47-48 **1:9** Markus 16:19, Lukas 24:50-51 **1:10** Lukas 1:1-4

ponokon wokyryjan, o'tono'me ko moro po noro mo'po'saton kapu 'wa? Mo'ko awyinoine kapu taka awo'nuku'po Jesus kyno'tan rapa moro kawonaka tytory ene'po wara enapa o'waine."
12 Irombo Jerusalem 'wa iwerama'san rapa, moro oleif paty wypy wyino. O'win dusun apo ko'po kapyn moro wypy man Jerusalem wyino. 13 Irombo Jerusalem taka tywo'my'san mero, moro tywaito'kon poto 'su apuru'po taka ito'san kawonaka. Mo'karon moro po aitonon me ro kynatokon Petrus, Johanes, Jakobus, Andreas, Filipus, Tomas, Bartolomeus, Mateus, mo'ko Alfeo ymuru Jakobus, mo'ko o'wo'matonon a'sakarymbo Simon, mo'ko Jakobus ymuru Judas enapa. 14 Inaron ro pa'poro o'kapyn roten o'win tywonumengarykon ta Tamusi 'wa kynauranatokon. Amykon woryijan enapa imaroine kynatokon. Mo'ko Jesus sano Maria, mo'karon ipiryjan enapa imaroine kynatokon.

Judas y'petakan

15 Amy kurita te Petrus awomy'po mo'karon ta'sakarykon ra'na. O'win-to'imamboto o'win-kari'na iwairy taro mo'karon ata'nanopy'san kynatokon. Petrus wyka'po:
16 "Yja'sakarykon, moro imero'po, moro penaro David 'wa Judas poko mo'ko Tamusi a'kary nekari'po'pombo wo'kapyry ro tywaije man. Judas 'wa waty oma takari'se nan mo'karon Jesus apyinamon 'wa. 17 Ka'sakarykon me tu'ku man. Moro kynikapyrykon amaminano wota'saka'po amy enapa tyka'se i'wa tywaije man. 18 Irombo te amy nono'membo tapeka'se i'wa tywaije man moro tyja'wany epe'po poko. Irombo tombata'po tywoma tywaije man. Tywotuweseka tywaije man. Pa'poro imero uwembombo tywo'se tywaije man kurandonaka. 19 Moro tota tywaije man pa'poro mo'karon Jerusalem po amandonon 'wa. Moro nono ro tajato i'waine man aseke taurangon ta Akeldama me. Moro tauro'po man: Mynu pan nono. 20 Moro ware karetary ta irombo tymero man:
"Oro moro iwaitopo nipononge'nen. Oro amy pairo ipo emamy'pa nainen."

"Tymero enapa man:
"Oro amy terapa i'petakan me nainen oty enenen me."

21 "Kokosaine mo'ko Jopoto Jesus a'ta, mo'ko Johanes 'wa etyka'po wyinombo ro moro awo'nuku'po 'wa ro, amykon wokyryjan tyweramapo'se mandon kymaroine.
22 Mo'karon wyino ro o'win amy apyiry man moro awomy'po amyikaponen me iwaito'me kymaroine."
23 Irombo oko amykon aro'san i'waine uwaponaka: mo'ko Barsabas tatynen Josef (Justus me enapa kynejatojatokon), mo'ko Matias maro. 24 Irombo ero wara aurana'san Tamusi 'wa: "Amoro, Jopoto, pa'poro turu'ponano muku'sa. Na'na 'wa iro ke uku'poko nokypan 'se awairy mojan okonokon wyino, 25 moro Judas nino'po apojonano emamin ka'tome. Judas 'wa irombo moro amaminano tyno man moro tywaitopo 'wa tytoto'me."
26 Irombo tymeramon tapusikiri emapoty'san i'waine. Iwara ro mo'ko Matias ekarity'po moro amaminano apyinen me. Mo'karon ainapatoro itu'ponaka o'win apojoma'san apyimy taka a'myka'po i'waine.

2

Mo'ko Tamusi a'kary wopyry

1 Moro koromono wonatopo poty'po ewa'matopo kurita tunda'po mero, pa'poro tywota'nano'se kynatokon. 2 Irombo typo roten kapu wyino amy oty mory wopy'po,

1:13 Mateus 10:2-4, Markus 3:16-19, Lukas 6:14-16 **1:18** Mateus 27:3-8 **1:20** Ware 69:25, Ware 109:8 **1:22** Mateus 3:16, Markus 1:9, Lukas 3:21, Markus 16:19, Lukas 24:51 **2:1** Levitikus 23:15-21, Deuteronomium 16:9-11

pepeito tam'po'kory mory wara imero. Moro iwotandy'moto'kon auto a'no'ka'po imero
moro oty mory 'wa. 3 Irombo wa'to ka'muru'makon wara otykon wosenepo'san i'waine.
Pa'poro iwe'i'san mero itu'ponakaine morokon otykon wotaripapy'san. 4 Irombo
Tamusi a'kary 'wa i'namoro'san. Ukuty'non roten auranano ta tauranarykon a'mo'po
i'waine, Tamusi a'kary 'wa tauranano'porykon wararo.
5 Moro jako Jerusalem po pa'poro ero nono tu'ponokon aito'kon wyino opy'san
Tamusi nendonamon Simosu kynatokon. 6 Moro oty mory wota'po mero, pyime
kari'na wota'nanopy'san. Poto me imero iwonumenga'san, pa'poro aseke taurangon
ta auranarykon etary ke ty'waine. 7 I'narangapo'san moro oty 'wa. Irombo ika'san:
"Galilea ponokon kapyn pa'poro mo'karon auranatonon nandon? 8 One wara ko
iro ke pa'poro aseke kaurangon ta auranarykon kysetaton? 9 Partie ponokon me,
Medië ponokon me, Elam ponokon me, Mesopotamie ponokon me, Judea ponokon me,
Kapadosi ponokon me, Pontus ponokon me, Asia ponokon me, 10 Frigie ponokon me,
Panfili ponokon me, Egypte ponokon me, Sirene wyino amandonon Libie ponokon me,
Rome ponokon otawatonon me, 11 Simosu me, Simosu me atypo'san me, Kreta ponokon
me, Arabi ponokon me enapa pa'poro aseke kaurangon ta auranarykon kysetaton, one
wara Tamusi 'wa potonon otykon kapy'san poko."
12 Pa'poro iwe'naranga'san. One wara pairo moro oty poko tywonumengarykon
anukuty'pa iwe'i'san. Ika'san: "Oty 'ne ko ero nan?" 13 Amykonymbo te ky-
nauno'po'satokon. Kyngatokon: "Tywetynje mandon."

Petrus auranary

14 Irombo te Petrus awomy'po mo'karon ainapotoro itu'ponaka o'win apojoma'san
maro. Mo'ja aurana'po i'waine: "Yja'sakarykon Simosu, pa'poro Jerusalem po aitonon
enapa, ero ukutyry 'se wa o'waine. Iru'pa koro yjauran 'wa epanamatoko. 15 Mojan
tywetynje anekanopyrykon irombo etymy'pa mandon. Kokoro noro man. Okupa'en-
to'ima juru man. 16 Mo'ko Tamusi auran uku'ponen Joel wykatopombo te ero man:

17 "Morokon irombo ro kurita ero wara kynaitan, kynganon Tamusi. Yja'kary
a'si'ko sytake pa'poro kari'na tu'ponaka. Irombo mo'karon omurukon,
ajemyirykon yjauranymbo uku'pota'ton. Mo'karon ara'nanokon pyitonon
'wa otykon kynosenepota'ton. Mo'karon uwapoto'san kynone'po'ta'ton.
18 Mo'karon ypyitorykon tu'ponaka, mo'karon yjemyijarykon tu'ponaka enapa
morokon kurita yja'kary amy sytake. Irombo yjauranymbo uku'pota'ton.
19 Anumengaponamon otykon senepotake kawo kapu poko. Po'po ero nono
tu'po potonon otykon senepotake. Mynu kynaitan. Wa'to kynaitan, to'kyine
imero. 20 Moro weju imero kynewa'rumandan. Moro nuno mynu me imero
kynaitan. Moro wara kynaitan moro poto 'su, taweijen mo'ko Jopoto wo'topo
kurita uwaporo. 21 Irombo mero pa'poro mo'ko Jopoto ety ejatonen tunenje
kynaitan uta'no wyino."

22 "Yja'sakarykon, Israel pajanymbo, ero yjauran 'wa epanamatoko! Amy
tynemoky'po wokyry me mo'ko Nasaret pono Jesus wairy aseke Tamusi 'wa tanepo
man. Ita irombo tamamina man anumengaponamon kapu wyinono otykon, potonon
pori'tonano enepoto'me ara'naine. Aseke waty morokon muku'saton. 23 Aseke ro
Tamusi 'wa tyjembo me tywaije man mo'ko Jesus yry man ajainakaine. Penaro
terapa tuku'se tywaije Tamusi 'wa man. Irombo wakapu poko typokapo o'waine
man tyja'wangamon kari'na 'wa. 24 Tamusi 'wa te iromby'san wyino tawongapo rapa
man. Morokon iromby'po je'tun taike'ka i'wa man. Moro tyromo'se aino 'wa mo'ja ro
apyiry tupi me tywaije man. 25 David irombo ipoko kynganon:

2:17 Joel 2:28-32 (LXX) **2:23** Mateus 27:35, Markus 15:24, Lukas 23:33, Johanes 19:18 **2:24** Mateus 28:5-6, Markus 16:6, Lukas 24:5 **2:25** Ware 16:8-11 (LXX)

“Mo'ko Jopoto yjenuru ta roten man. Mo'ko ro yjapo'tun wyino man, ywomapotyry
pona. 26 Iro ke ro yturu'po tawa'pore man. Yndary kynominojan. Yja'mun
pairo tywotunendopo amy epotan Tamusi momokyry ta. 27 Yja'kary anino'pa
irombo mana mo'karon iromby'san waitopo po. Mo'ko ajety awonganen apyi-
tory anuta'kapo'pa mana. 28 Amano emary menepoi y'wa. Moro yjekosa awairy
poto me yjewa'porojan.”

29 “Yja'sakarykon, iru'pyn po kysuku'saton mo'ko kytangon David romby'po, un-
emy'po enapa. Erome noro moro itu'mun kokosaine man. 30 Amy Tamusi auran
uku'ponen me tywaije man. Tamusi 'wa amy typarymbo andy'mory man tuku'se i'wa
man moro tapo'nymbo tu'po. Aseke toty ejatory ta moro wara Tamusi tyka tywaije man.
31 David 'wa penaro ro tone terapa tywaije man one wara aire oty wairy man. Iwara ro
mo'ko Mesias awomyry man rapa takari'se i'wa man. Mo'karon iromby'san waitopo 'wa
ino'pa iwairy man, ikota'pa moro ija'mun wairy man enapa takari'se i'wa man. 32 Mo'ko
Jesus ro Tamusi 'wa tawongapo rapa man. Moro amyikaponamon me pa'poro na'na
man. 33 Tawonga ro man Tamusi apo'tun wyinonaka. Irombo Tamusi a'kary tapyije
i'wa man tyjumy wyino, ika'pombo wara ro. Mo'ko ro tyje i'wa man. Moro ro meneton.
Metaton enapa. 34 David 'ne ro irombo awomy'pa tywaije man kapu taka. Aseke ro tyka
man:
“Tamusi nykai mo'ko Yjopotory 'wa: ‘Yjapo'tun wyino atandy'moko, 35 mo'karon
ajenono'namon yry 'wa ro y'wa apupuru apo'ny me.’ ”

36 “Iro ke ro iru'pyn po ero ukutyry man pa'poro mo'karon Israel pajanymbo 'wa:
Mo'ko Jesus, mo'ko wakapu poko anipoka'san, Tamusi 'wa Jopoto me, Mesias me enapa
tyje man.”
37 Ero eta'po mero ituru'san 'wa imero iwo'san. Irombo Petrus 'wa, mo'karon amykon
terapa apojoma'san 'wa enapa ika'san: “Na'na a'sakarykon, o'to ko na'na naitan?”
38 Irombo Petrus wyka'po i'waine: “Ajemamyrykon u'matoko. Pa'poro awe'i'san
mero asetykapotoko Jesus Kristus ety ta, oja'wanykonymbo wo'kato'me. Irombo
mero mo'ko Tamusi a'kary mapyita'ton. 39 O'wanokon me irombo moro Tamusi
wykatopombo man, o'makon 'wano me, paporo mo'karon ty'wa mo'ko Kyjopotorykon
Tamusi niko'marykon man tysenokon 'wano me enapa.”
40 Pyime noro Petrus aurana'po moro oty amyikaponen me. Irombo uru'san imero
i'wa: “Opano'potoko mo'karon tyja'wangamon kari'na wyino.”
41 Mo'karon Petrus auran amyikanamonymbo wosetykapo'san. Moro kurita ro
oruwa dusun iwairy taro kari'na we'i'san Kristus wyinonokon me.

Mo'karon koromonokon Kristus wyinonokon

42 Mo'karon apojoma'san nyry omepano ta iweja'nakato'kon kynakon. Ase'wa
iwota'nano'to'kon kynakon. Ase'wa iwendameto'kon kynakon. Auranato'kon enapa
kynakon Tamusi 'wa. 43 Tamusi emaminatopo kynakon mo'karon apojoma'san ta,
pyime potonon anumengaponamon kapu wyinonokon otykon enepoto'me i'waine.
Iwara pa'poro kari'na 'wa Tamusi nendotopo kynakon. 44 Pa'poro mo'karon Kristus
wyinonokon wota'nano'topo kynakon ase'wa. Pa'poro tywe'i'san mero ase'wa to-
tyrykon aripa'topo i'waine kynakon. 45 Totyrykonymbo ekaramatopo i'waine kynakon.
Irombo moro epetymbo ekandopo i'waine kynakon mo'karon oty'non 'wa, enekeine
ro. 46 Kurita wararo ase'wa iwota'nano'to'kon kynakon moro Tamusi auty ta. Autokon
po ase'wa iwendameto'kon kynakon. Tawa'pore iwendameto'kon kynakon. E'i'pa 'ne
iwaito'kon kynakon. 47 Tamusi ety awongatopo i'waine kynakon. Pa'poro mo'karon

2:30 Ware 132:11, 2 Samuel 7:12-13 **2:34** Ware 110:1 **2:44** Apojoma'san 4:32-35

kari'na 'wa typyne iwaito'kon kynakon. Kurita wararo Tamusi 'wa mo'karon uta'no wyino tynunemyrykon apyimangatopo kynakon.

3

Amy iwajakuta'po kura'mary

1 O'wino me Petrus wyto'po Johanes maro moro Tamusi auty 'wa koine, oruwa juru a'ta. Moro juru ta ro mo'karon Simosu Tamusi 'wa kynauranaton. 2 Moro po ro amy tywoma'po poro iwajakuta'po wokyry kynakon. Kurita wararo arotopo kynakon moro Tamusi auty penary, moro ‘Kurano Pena’ me kynejatojaton iro 'wa. Pyrata poko iwe'pimatopo kynakon mo'karon Tamusi auty taka o'mytonon 'wa.

3 Irombo moro Tamusi auty taka Petrus, Johanes wo'myrykon ene'po mero ty'wa, pyrata poko iwe'pima'po i'waine. 4 Irombo onu'ka'pa imero Petrus wo'poty'po i'wa Johanes maro. Ika'po i'wa: “Na'na 'wa o'po'ko.”

5 Irombo iwo'poty'po i'waine. Tainary'tory ekano'sakon i'waine. 6 Petrus wyka'po te: “Amu'nymbo, ika'mi'po enapa waty man yjekosa. Moro yjekosa aitoto oty te syja o'wa: Mo'ko Nasaret pono Jesus Kristus ety ta ajawongo! Itopo'ko!”

7 Irombo ainary apo'tun poko apo'i'po i'wa. Awonga'po i'wa. O'win wytory imero morokon ipupuru, morokon ima'kariry wepori'toma'san. 8 Ta'po'ne awomy'po. Itopoty'po! Imaroine moro Tamusi auty taka iwo'my'po tywota'porombotyry ta, Tamusi ety awongary ta.

9 Pa'poro mo'karon moro po ata'nanopy'san 'wa moro itopotyry, moro i'wa Tamusi ety awongary ene'po. 10 Irombo moro ‘Kurano Pena’ tatynen Tamusi auty penary po tandy'po pyrata poko e'pimatotombo me iwairy ukuty'po i'waine. Enuta'san imero. Iwe'naranga'san enapa moro wara iwe'i'po poko.

Petrus auranary moro Tamusi auty ta

11 Mo'ko Petrus, mo'ko Johanes enapa aninonda'paine mo'ko wajaku panymbo kynakon. Tywe'naranga imero mo'karon kari'na wetururuka'san itu'ponakaine moro Salomo ety tano Tamusi auty pery po. 12 Moro ene'po mero, Petrus wyka'po i'waine: “Yja'sakarykon, Israel pajanymbo, o'tono'me ko moro oty ajenumengapojaton? O'tono'me ko onu'ka'pa na'na 'wa mo'po'saton? Aseke typori'tory 'wa ka'tu, aseke na'na we'pimary 'wa ka'tu mo'se wokyry awongapo'po mekano'saton na'na 'wa? 13 Mo'ko Abraham tamusiry, mo'ko Isak tamusiry, mo'ko Jakob tamusiry, mo'ko kytangon tamusiry 'wa ro mo'ko typyitory Jesus ety tawonga imero man. Mo'ko Jesus ro o'waine takarama tywaije man. Mo'ko Pilatus embata turumena o'waine tywaije man, inondary man yry'pombo se'me i'wa.

14 “O'waine te mo'ko Tamusi wyinono tamamboren turumena man. Tywoturupo mandon amy kari'na wonenymbo nondato'me i'petakan me. 15 Iwara mo'ko amano taka kari'na aronen tywopo o'waine man. Tamusi 'wa te iromby'san wyino tawongapo rapa man. Moro amyikaponamon me ro na'na man. 16 Mo'ko Jesus ety amyikai ro mo'se anenerykon, anukutyrykon wokyry. Iro ke ro moro ety nipori'tomai. Mo'ko Jesus amyikary ro nikura'mai. Moro ro pa'poro menejaton.

17 “Yja'sakarykon, suku'sa mo'ko Jesus wo'po o'waine, mo'karon ajopotorykon 'wa enapa, anukuty'pa awe'i'san ke. 18 Tamusi 'wa te pa'poro mo'karon tauran uku'ponamonymbo 'wa takari'po tywaije man mo'ko Mesias me tynyry man wota'karykary man. Moro wara ro tyka'po i'wa man. 19 Iro ke ro moro ajemamyrykon u'matoko. Tamusi 'wa atu'matoko, oja'wanykonymbo kato'me. 20 Irombo Tamusi aja'karykon eremapotan. Mo'ko o'wanokon me tynyry'po Mesias Jesus emo'tan. 21 Kapu ta mo'ko Jesus wairy man pa'poro asery me oty yry man 'wa ro rapa Tamusi 'wa.

3:13 Exodus 3:15 **3:14** Mateus 27:15-23, Markus 15:6-14, Lukas 23:13-23, Johanes 19:12-15

Moro poko ro penaro terapa mo'karon tauran uku'ponamonymbo typyitorykon tauranano'po Tamusi 'wa man.

22 “Moses tyka man: ‘Mo'ko Ajopotorykon Tamusi yjawonga'po wara enapa amy
tauran uku'ponen awongatan aja'sakarykon ra'na. Pa'poro o'to ikary 'wa ro awepana-
marykon man. 23 Irombo ero wara kynaitan: Pa'poro mo'ko Tamusi auran uku'ponen
'wa epanamapyn kari'na uta'kary man awyinomboine.’ 24 Samuel 'wa ro rypo,
pa'poro mo'karon iwena'po ta opy'san Tamusi auran uku'ponamon 'wa enapa mo-
rokon erome o'ka'tonon otykon takari'se man. 25 Amyjaron mo'karon Tamusi au-
ran uku'ponamonymbo pajanymbo me mandon. Moro atangonymbo 'wa Tamusi
wykatopombo o'wanokon me man. Abraham 'wa waty tyka nan: ‘Mo'karon apa-
jangonymbo pa'poro ero nono tu'ponokon kuranondoponamon me kynaita'ton.’
26 O'waine na'nen Tamusi 'wa mo'ko typyitory tane'po man, akuranondoto'ko'me i'wa,
awotu'ma'sando oja'wanykonymbo wyino.”

4

O'to mo'karon Simosu jopotorykon wykary

1 Mo'karon kari'na apyimy 'wa Petrus, Johanes auranarykon jako noro mo'karon
Tamusi pokonokon, mo'ko Tamusi auty erangon jopotory, mo'karon Saduse wopy'san
iwetoine. 2 Tare'ke imero kynatokon, mo'karon okonokon apojoma'san 'wa mo'karon
kari'na emepary ke iromby'san awomyry man poko Jesus awomy'po ke. 3 Irombo
apo'i'san i'waine. Moro yja'wangon kari'na aru'katopo taka aru'kapo'san i'waine. Moro
po ro emangapo'san i'waine, iko'mamy'po ke terapa. 4 Pyime te mo'ko Kristus ekary
etanamonymbo we'i'san Kristus wyinonokon me. Iwara ainatone dusun iwairy taro
pa'poro mo'karon Kristus wyinonokon we'i'san.

5 Irombo koro'po mo'karon Simosu jopotorykon, mo'karon uwapoto'san, mo'karon
Tamusi karetary uku'namon enapa wota'nanopy'san Jerusalem po, 6 mo'ko Tamusi
pokonokon jopotory Anas maro, Kajafas, Johanes, Aleksander maroine, pa'poro mo'ko
Tamusi pokonokon jopotory omorykon maro enapa. 7 Irombo mo'karon apojoma'san
ene'po'san i'waine owarira'naka. Iwoturupo'san i'waine: “Otypan pori'tonano ta ko,
otypan atywano ta ko mo'ko iwajakuta'po mikura'maton?”

8 Tamusi a'kary 'wa ty'namoro Petrus wyka'po i'waine: “Jopotokon, na'na uwapo-
torykon, 9 na'na 'wa erome maturupojaton mo'ko wajaku panymbo 'wa iru'pyn oty
epory'po poko, oty 'wa ikura'ma'po poko. 10 Pa'poro iro ke o'waine, pa'poro Israel
pajanymbo 'wa enapa ero ukutyry man: mo'se wokyry ero po tywekura'ma ajeko-
saine man mo'ko Nasaret pono Jesus Kristus ety ta. Mo'ko ro miwoposen wakapu
poko. Tamusi 'wa te tawongapo rapa man iromby'san wyino. 11 Mo'ko ro moro auto
pori'tomanen topu me man. O'waine ro rypo auto amynamon me turumena tywaije
man. 12 Mo'ko aina roten ajunemyrykon man uta'no wyino. Amy rapa atywano irombo
yry'pa kapu upi'no tywaije man kari'na ra'na kunendo'ko'me uta'no wyino.”

13 Enari'ma Johanes maro Petrus auranary ene'po mero, omepa'non me,
amorepa'non me iwairykon ukuty'po mero enapa, mo'karon aurangon etanamonymbo
enuta'san imero. Jesus maro ytopo'tononymbo me ukuty'san rapa i'waine. 14 O'to
pairo te imero tykarykon upijatokon, mo'ko ikura'ma'po wokyry enery ke ty'waine
ekosaine. 15 Irombo kurandonaka rapa aropo'san i'waine moro tywota'nanoto'kon
wyino. Irombo ase'wa iworupa'san. 16 Ika'san: “O'to ko mojan wokyryjan kysyta'ton?
I'waine irombo amy poto pore pori'tonano enepo'po uku'saton pa'poro mo'karon
Jerusalem ponokon. Onapi me moro pori'tonano ekarityry kysupijaton. 17 Mo'ja ro

3:22 Deuteronomium 18:15,18 (LXX) **3:23** Deuteronomium 18:19 **3:25** Genesis 22:18 **4:11** Ware 118:22

mo'karon kari'na ra'na ero oka wokarory pona te mojan wokyryjan kysity'ka'masen, Jesus ety ejatory ta noro amy pairo kari'na erupary pona."

18 Iko'mapo'san rapa i'waine. Ika'san i'waine, moro Jesus ety anejato'pa pairo noro iwaito'ko'me, amy pairo noro anemepa'pa enapa iwaito'ko'me ipoko. 19 Petrus 'wa te ejuku'san Johanes maro. Ika'san i'waine: "Amyjaron terapa aseke uku'toko otypan wairy Tamusi embata iru'pa 'ne: moro o'waine na'na wepanamary, moro Tamusi 'wa na'na wepanamary te ka'tu? 20 Na'na irombo ity'me tywairy upijan morokon tynene'san, tyneta'san otykon poko." 21 Mene 'ne ka'tu rapa ity'ka'ma'ma'san mero ty'waine, inonda'san mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa. Amy oma anepory'pa iwe'i'san ipoky'mapoto'ko'me, mo'karon kari'na apyimy poko tanarike tywairykon ke. Pa'poro kari'na irombo moro o'kapy'po oty poko Tamusi ety awongatokon. 22 Mo'ko poto pore pori'tonano nikura'ma'po wokyry irombo oko-kari'na siriko ko'po terapa kynakon.

Pori'tonano poko aturupono

23 Tynonda'san mero, ta'sakarykon 'wa mo'karon apojoma'san wyto'san, pa'poro morokon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon uwapoto'san wykato'konymbo ekari'se. 24 Morokon eta'san mero ty'waine, asewara imero Tamusi 'wa mo'karon a'sakarykon aurana'san. Ika'san: "Jopoto, pa'poro itanokon maro ro kapu, nono, parana ka'nenymbo! 25 Mo'ko apyitory David yndary ta mo'ko aja'kary ero wara tauranano'po o'wa man:

"O'tono'me ko mo'karon kari'na apyimykon natamiromo'katon? O'tono'me ko aronge roten otykon poko nonumengaton? 26 Mo'karon ero nono jopotorykon kynawonjaton, warinu ka'se tytoto'ko'me. Mo'karon aito'kon undymanamon kynota'nano'saton Tamusi weto tytoto'ko'me, mo'ko Mesias me inapo'i'po weto enapa."

27 "Iporo ro irombo ero aitopo ta mo'ko awyinono apyitory me anapo'i'po Jesus weto tytoto'ko'me tywota'nano'se tywaije mandon mo'ko Herodes mo'ko Pontius Pilatus maro, mo'karon Simosu me e'i'non maro, mo'karon Israel pajanymbo maro enapa. 28 Morokon penaro terapa apori'tory ta, anisanory ta enapa awykato'konymbo tyka'se i'waine man. 29 Erome enapa, Jopoto, eneko moro i'waine na'na ty'ka'mary. Apyitorykon te epano'ko enari'ma imero ajauranymbo ekari'to'me. 30 Ajainary ityngako, kari'na kura'mato'me, potonon anumengaponamon kapu wyinonokon otykon enepoto'me enapa mo'ko awyinono apyitory Jesus ety ejatory poko."

31 Tamusi 'wa aurana'ma'san mero moro iwota'nano'to'kon wesakamapoty'po imero. Pa'poro iwe'i'san mero Tamusi a'kary 'wa i'namoro'san. Irombo enari'ma imero moro Tamusi auranymbo ekarityry a'mo'po i'waine.

Mo'karon Kristus wyinonokon emamyry

32 Pa'poro mo'karon Kristus wyinonokon turu'san o'win kynakon. O'win a'kanano kynakon. Amy pairo enapa ty'wano me roten amy totyry anekarity'pa kynakon. Pa'poro te morokon totyrykon yjatokon ase'wa ty'wanokon me. 33 Poto 'su pori'tonano maro mo'karon apojoma'san 'wa mo'ko Jopoto Jesus awomy'po rapa amyikapo'po. Tamusi 'wa poto me imero tyturu'popory yry'po pa'poro i'waine. 34 Amy pairo enapa omi ta e'i'pa kynakon ira'naine. Pa'poro mo'karon tyinonokamon, tautynamon 'wa moro tyinonory, tauty pai ekaramatopo kynakon. Irombo morokon tynekarama'san epe'san ytopo i'waine kynakon 35 mo'karon apojoma'san pupurukon po. Mo'karon 'wa terapa ekandopo kynakon mo'karon kari'na 'wa, enekeine ro.

4:24 Exodus 20:11, Nehemia 9:6, Ware 146:6 **4:25** Ware 2:1-2 (LXX) **4:27** Lukas 23:7-11, Mateus 27:1-2, Markus 15:1, Lukas 23:1, Johanes 18:28-29 **4:32** Apojoma'san 2:44-45

36 Iwara ro amy Josef tatynen kynakon, mo'ko Barnabas me mo'karon apojoma'san kynejatojatokon inoro. Moro Barnabas tauro'po man: kari'na pana'tomanen. Amy Tamusi pokonokon pyitory mo'ko kynakon, amy Siprus po oma'pombo. 37 Tyinonoke kynakon. Moro nono ekarama'po ro i'wa. Irombo moro epe'po yry'po i'wa mo'karon apojoma'san pupurukon po.

5

Ananias Safira maro

1 Irombo amy Ananias tatynen wokyry 'wa mo'ko typyty Safira maro amy nono ekarama'po. 2 Moro tynekarama'po epe'po wyino amy pina'po i'wa ty'wano me. Mo'ko ipyty ro rypo moro uku'sakon. Irombo moro tynipina'po a'sakarymbo yry'po i'wa mo'karon apojoma'san pupurukon po. 3 Petrus wyka'po te: “Ananias, o'tono'me ko mo'ko Satan 'wa matapyipoi Tamusi a'kary emu'mato'me o'wa, moro nono epe'po amy pinato'me o'wa? 4 Ekaramary uwaporo ajotyry me kapyn kynakon? Ekarama'po wyino, moro epe'po ajaina kapyn kynakon? O'to ko me'i moro wara awaito'me? Aja'sakary 'wa enapita'pa me'i. Tamusi 'wa te ajenapitai.”

5 Moro auranano eta'po mero Ananias wotuwa'mo'po. Iromby'po. Irombo poto 'su ety'kano wopy'po mo'karon ekary etanamonymbo tu'ponaka. 6 Irombo mo'karon pyitonon awomy'san inopondoto'me. Irombo kurandonaka aro'po i'waine. Unemy'po i'waine.

7 Irombo oruwa juru pa'po me, mo'ko Ananias pyty wo'my'po, otypan oty wo'kapy'po anukuty'pa. 8 Irombo Petrus wyka'po i'wa: “Moro wara moro anekarama'san epe'po nan? Kaiko y'wa.” Irombo “A'a, moro wara man,” ika'po. 9 Irombo Petrus wyka'po i'wa: “One wara ko ajaurangon mepopoton mo'ko Tamusi a'kary u'kuto'me? Eneko. Mo'karon oino unenamonymbo kyno'myjaton rapa. Mo'karon ro rapa kurandonaka ajarota'ton ajunenje.” 10 Irombo o'win wytory iwotuwa'mo'po Petrus pupuru po. Iromby'po enapa. Tywo'my'san po mo'karon pyitonon 'wa iromby'po epory'po enapa. Irombo kurandonaka aro'po i'waine. Ino aporito ro unemy'po i'waine. 11 Irombo poto 'su ety'kano wopy'po pa'poro mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy tu'ponaka, pa'poro moro oka etanamonymbo tu'ponaka enapa.

Kari'na kura'marykon

12 Tamusi emamina'po mo'karon apojoma'san ta, pyime potonon anumengapon-amon otykon enepoto'me i'waine mo'karon kari'na 'wa. O'win turu'ponano maro pa'poro ase'wa kynatokon moro Salomo ety tano Tamusi auty pery po. 13 Mo'karon iwyinoine e'i'non tanarike kynatokon iwyinonakaine tytorykon poko. Pa'poro kari'na te mo'karon Kristus wyinonokon ety awongatokon. 14 Aseme noro mo'karon Jopoto amyikanamon kynotapyimangatokon, wokyryjan ke, woryijan ke enapa. 15 Mo'karon je'tun pangon pa'katokon pairo kurandonaka potonon oma taka, iwo'ny'to'kon tu'po ro, typatoine Petrus wytory a'kary womato'me roten amy tu'ponaka. 16 Morokon Jerusalem wyinonokon aito'kon wyino enapa moky kari'na kyno'satokon je'tun pangon ene'se, yja'wan akywano pangon ene'se enapa. Irombo pa'poro kynekura'matokon.

Mo'karon apojoma'san a'kotory

17 Mo'ko Tamusi pokonokon jopotory wore'ko'po te mo'karon ta'sakarykon maro. Saduse me mo'karon kynatokon. 18 Irombo mo'karon apojoma'san apyipo'san i'waine. Aru'kapo'san i'waine yja'wangon kari'na aru'katopo taka. 19 Koko te amy Tamusi apojon 'wa morokon yja'wangon kari'na aru'katopo penarykon etapurumakapoty'san. Mo'karon apojoma'san pa'kapo'san mo'ko Tamusi apojon 'wa kurandonaka. Ika'po i'waine: 20 “I'tandoko moro Tamusi auty taka. Mo'karon kari'na erupatoko pa'poro ero asery amano poko.” 21 Iwepanama'san i'wa. Kokoro 'ne, aweitary uwaporo

ito'san moro Tamusi auty taka. Irombo kari'na emepatokon. Ijako ro mo'ko Tamusi pokonokon jopotory tunda'po mo'karon ta'sakarykon maro. Mo'karon Simosu jopotorykon, pa'poro mo'karon Israel pajanymbo uwapotorykon ko'mapo'san i'waine, ase'wa tywota'nano'to'ko'me. Irombo amykon oranano emoky'san i'waine moro yja'wangon kari'na aru'katopo 'wa, mo'karon apojoma'san aije. 22 Moro 'wa tytunda'san mero te mo'karon oranano we'i'san mo'karon apojoma'san anepory'pa. Irombo tywerama'san mero ika'san: 23 "Moro yja'wangon kari'na aru'katopo eporyi na'na iru'pyn me tyra'kere'to. Mo'karon erandonamon enapa pena po kynatokon. Etapurumaka'po mero te, itary'pa na'na neporyi."

24 Moro eta'po mero ty'waine, mo'ko Tamusi auty erangon jopotory maro mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon we'i'san one wara moro oty wairy anukuty'pa. 25 Irombo te amy wopy'po tykato'me: "Eneko, mo'karon anaru'ka'san wokyryjan Tamusi auty ta rapa kari'na emepaton!"

26 Irombo mo'ko Tamusi auty erangon jopotory wyto'po mo'karon typyitorykon maro aijeine. Tokone te e'i'pa iwe'i'san ipokoine. Tanarike irombo kynatokon mo'karon kari'na 'wa topu ke tyworykon pona. 27 Mo'karon apojoma'san aro'san ro i'waine mo'karon Simosu jopotorykon po'ponaka. Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory woturupo'po i'waine: 28 "Aje'ma'paine na'na ne'i kari'na anemepa'pa noro awaito'ko'me mo'ko Jesus ety ejatory ta? Moro omepano te maripa'ton pa'poro ero Jerusalem ta. Mo'ko wokyry wo'po epemapory 'se mandon na'na 'wa."

29 Petrus 'wa te mo'karon apojoma'san maro ejuku'po. Ika'po: "Tamusi 'wa te kywepanamarykon man kari'na 'wa kywepanamarykon ko'po. 30 Mo'ko kytangon tamusiry 'wa mo'ko wakapu poko aniwopo'san Jesus tawongapo rapa man. 31 Mo'ko ro Tamusi 'wa tyje man kawo tapo'tun wyino Jopoto me, kari'na Epano'neme enapa. Iwara ro mo'karon Israel pajanymbo 'wa tamamyrykon u'mary 'se man ija'wanykonymbo kato'me. 32 Irokon amyikaponamon me na'na man mo'ko Tamusi nyry'po a'kanano maro. Mo'ko ro tyje i'wa man mo'karon ty'wa epanamatonon 'wa."

33 Moro eta'po mero, iwore'ko'san imero. Iworykon 'se kynatokon. 34 Irombo mo'karon Simosu jopotorykon ra'na o'win amy Gamaliel tatynen Farise awomy'po. Amy Tamusi karetary uku'nen mo'ko kynakon. Pa'poro kari'na kyninendojatokon. Mo'ko wyka'po ro mo'karon apojoma'san aroto'me 'non kurandonaka. 35 Irombo ta'sakarykon 'wa ikapo: "Yja'sakarykon, Israel pajanymbo, tuwaro koro aitoko o'to mo'karon wokyryjan yry man poko o'waine. 36 Penaro terapa a'si'ko amy Teudas tatynen tywokari'se tywaije man amy poto 'su kari'na me. Irombo amykon okupa'emboto ainatone-kari'na wokyryjan iwairy taro iwyinonokon me tywaije mandon. Mo'ko Teudas te tywo tywaije man. Irombo iwyinonokonymbo tywotaripa'se mandon. Tuta'se mandon. 37 Ipa'po me morokon atywano meropory jako mo'ko Galilea pono Judas terapa tywaije man. Iwyinonaka ro rypo pyime kari'na tywaije mandon. Mo'ko enapa te tuta'se man. Pa'poro rapa mo'karon iwyinonokonymbo tywotaripa'se mandon. 38 Iro ke ro wykaje o'waine: mojan wokyryjan poko kytaiton! Inondatoko! Kari'na nisanory me moro inikapyrykon a'ta, kynota'kototan. 39 Tamusi nisanory me a'ta te, a'kotorykon mupita'ton. Eromembo roten pai Tamusi maro awo'wo'marykon kynotuku'tan."

Irombo iwepanama'san i'wa. 40 Irombo mo'karon apojoma'san ko'mapo'san rapa i'waine. Ipoky'ma'san mero ika'san i'waine aurana'pa noro iwaito'ko'me Jesus ety ejatory ta. Irombo inonda'san i'waine. 41 Mo'karon Simosu jopotorykon wyino ito'san, tawa'pore moro tywota'karyka'san poko moro Jesus ety upu'po me. 42 Kurita wararo moro Tamusi auty ta, autokon po enapa kari'na emepatokon. Mo'ko Mesias me Jesus wairy ekapory ekari'satokon aikepy'pa roten.

5:28 Mateus 27:25

6

Mo'karon oko-to'ima pyitonano andy'mory

1 Moro jako ro, aseme noro pyime mo'karon Tamusi nemeparykon wairy jako,
mo'karon Griek auran etanamon Simosu 'wa toruwarykon a'mo'po mo'karon Simosu
auran etanamon Simosu poko. Kurita wararo irombo u'ku'pa mo'karon inongepy'san
tyworyijatonon enejatokon, moro inongepy'san epano'to'kon ekamyry jako. 2 Irombo
mo'karon ainapatoro itu'ponaka oko apojoma'san 'wa pa'poro mo'karon omepatonon
a'nano'po'san. Irombo ika'san: "Na'na 'wa waty man moro Tamusi auranymbo ekari-
tyry nondary, moro arepa, pyrata pai ekamyry eneto'me. 3 Yja'sakarykon, ara'naine te
oko-to'ima takaporamon, a'kanano ni'namororykon, tywonumengaporamon wokyry-
jan upitoko. Mo'karon andy'mota'ton ro na'na otykon ekanamon me. 4 Na'na Tamusi
'wa tauranary poko, Tamusi auranymbo ekarityry poko enapa aikepy'pa kynaitan."
5 Pa'poro mo'karon ata'nanopy'san apokupe moro we'i'po. Irombo Stefanus, Filipus,
Prokorus, Nikanor, Timon, Parmenas, Nikolas apo'i'san i'waine. Mo'ko Stefanus ro poto
me Tamusi amyikakon. Tamusi a'kary ni'namorory me kynakon. Mo'ko Nikolas amy
Antioki ponombo me kynakon. Simosu me atypo'po me kynakon. 6 Mo'karon oko-
to'imanokon aro'san ro i'waine mo'karon apojoma'san po'ponaka. Itu'ponakaine ro
tainarykon yry'san mo'karon apojoma'san 'wa, taurana'ma'san mero Tamusi 'wa.
7 Aseme noro poto me moro Tamusi auran kynaijakon. Aseme noro imero pyime
mo'karon omepatonon kynaijatokon Jerusalem po. Pyime imero Tamusi pokonokon
'wa enapa moro iru'pyn oka amyika'po.

Stefanus apyiry

8 Mo'ko Stefanus y'namorojakon ro Tamusi turu'popory, ipori'tory enapa. Potonon
anumengaponamon pori'tonano enepojakon. 9 Irombo te amykon pyitonanokonymbo
wota'nano'topo ikato'kon tanokon Simosu awomy'san. Sirene, Aleksandria, Silisia,
Asia ponokonymbo mo'karon kynatokon. Taurangon ejukuru a'mo'po i'waine Stefanus
maro. 10 Iwonumengapory amono'ke te iwe'i'san, mo'ko auranano'ponen a'kanano
amono'ke enapa. 11 Irombo amykon wokyryjan erupo'toma'san i'waine, ikato'ko'me:
"I'wa Moses ety any'mary, Tamusi ety any'mary enapa etai na'na."
12 Iwara mo'karon kari'na apyimy, mo'karon uwapoto'san, mo'karon Tamusi kare-
tary uku'namon enapa apokuma'san i'waine. Stefanus weto ito'san. Apo'i'po i'waine.
Irombo aro'po i'waine mo'karon Simosu jopotorykon po'ponaka. 13 Ipo'ponakaine
enapa onapi ekari'namon me amykon yry'san i'waine. Mo'karon wyka'san ro: "Mo'se
wokyry aikepy'pa yja'wan me o'to kynganon ero Tamusi waitopo poko, moro omenano
mero'po poko enapa. 14 Mo'ko Nasaret pono Jesus 'wa ero aitopo akary man ekarityry
etai na'na i'wa, morokon ky'waine Moses nino'san omenano y'petakamary man enapa."
15 Irombo pa'poro mo'karon auranano poko aitonon Simosu jopotorykon wo'poty'san
Stefanus 'wa onu'ka'pa. Irombo embatary ene'po i'waine amy kapu tano apojonano
embatary wara.

7

Stefanus auranymbo

1 Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory woturupo'po Stefanus 'wa: "Iporo
nan?" 2 Irombo Stefanus wyka'po: "Yja'sakarykon, yjuwapotorykon, epanamatoko!
Mo'ko kurano Tamusi tywosenepo tywaije man mo'ko kytangonymbo Abraham 'wa,
Mesopotamie po emamyry jako, Haran 'wa amanje itory uwaporo. 3 Tamusi tyka man
i'wa: 'Moro awomatopombo, mo'karon ajomorykon enapa inoko. Irombo moro o'wa
ynekarityry man aitopo 'wa terapa i'tango.' 4 Irombo mero mo'karon Kaldea ponokon

7:2 Genesis 12:1

waitopo tyno i'wa man. Haran 'wa amanje tyto man. Irombo ijumy romby'po mero,
Tamusi 'wa tamima man ero erome ajemando'kon nono 'wa. 5 Ero po ro Tamusi
amy nono pisara'po pairo anyry'pa tywaije man ainaka, ipajanymbo yinonory me
iwaito'me. Otyry me te, ipajanymbo otyry me enapa ero nono yry man tajato i'wa man,
i'me'ma iwairy se'me. 6 Tamusi 'wa takari'se enapa tywaije man mo'karon ipajanymbo
emamyry man amykon terapa yinonory tu'po, aporemyndorykon man, okupa'emboto
ainatone-kari'na siriko ikota'marykon man enapa. 7 ‘Mo'karon aporemyndonamon
poko te a'wembono auranano sytake awu.’ tyka man Tamusi. ‘Irombo mero moro nono
wyino kynomimata'ton. Irombo yjety awongata'ton ero po.’
8 “Irombo tywyinono me Abraham wairy enepoto'me moro e'kotono omenano tyje
Tamusi 'wa man i'wa. Iwara ro mo'ko tymuru Isak ty'koto Abraham 'wa man, oruwa-
to'ima kurita iwe'i'po mero. Moro wara enapa Isak 'wa tymuru Jakob tyje man. Iwara
ro rapa Jakob 'wa ty'makon, mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon Simosu epykon
me tywaije mandon inaron tyje mandon.
9 “Tato'keine iwairy ke mo'karon Jakob ymurukon 'wa mo'ko typiry Josef takarama
tywaije man, Egypte po amy taporemynen pyitonano me iwaito'me. Tamusi te imaro
tywaije man. 10 Pa'poro morokon ikota'mato'kon wyino tyka i'wa man. Typyne,
tywonumengapore enapa tyje i'wa man mo'ko Egypte jopotory Farao embata. Mo'ko
Farao 'wa ro Egypte undymanen me, pa'poro tauty tanokon undymanen me enapa
tyje man. 11 Irombo te poto 'su kumyno tywo'se tywaije man pa'poro moro Egypte
'wa, moro Kana'an 'wa enapa. Poto 'su aikota'mano tywaije man. Mo'karon kytangon
tarepange'se tywaije mandon. 12 Egypte po arepa wairy eta'po mero, moro 'wa Jakob
'wa mo'karon kytangon tomo'se mandon koromono me. 13 Ijokonory ta ro Josef
typiryjan 'wa tywokari'se man. Irombo mo'ko Farao 'wa Josef omorykon tuku'se tywaije
mandon. 14 Irombo Josef 'wa tyjumy Jakob taipo tywaije man pa'poro tomorykon
maro ro. Oruwa-kari'na itu'ponaka atone'pu kari'na tywaije mandon. 15 Irombo Jakob
tywo'pema man Egypte 'wa. Moro po ro kytangonymbo maro tyromo'se man. 16 Irombo
ekepy'san taro mandon Sikem 'wa. Moro po ro mo'ko Abraham 'wa amy atunendopo
tapeka'sembo me tywaije man mo'karon Hemor ymurukonymbo wyino. Moro po ro
tunenje tywaije mandon.
17 “Aseme noro senge moro Abraham 'wa Tamusi wykatopombo wo'kapyry wairy
jako, aseme noro enapa mo'karon ka'sakarykon tywotapyimanga tywaije mandon
Egypte po. 18 Irombo amy Josef anukutypyn asery jopoto tawonje man Egypte po.
19 Moko 'wa ro mo'karon komorykonymbo tykota'ma mandon. Tamu'ma'ma i'wa
mandon. Mo'karon kytangonymbo tywyry'ka i'wa mandon mo'karon oma'senangon
noto'me i'waine kurando i'ma'to'ko'me. 20 Moro jako ro Moses tywoma tywaije man.
Iru'pyn pitani'membo me tywaije man Tamusi embata. Oruwa nuno tyjumy auty ta
tytuwaro'ma tywaije man. 21 Kurando ino'po mero te, mo'ko Farao emyiry 'wa tanunje
tywaije man. Irombo ty'me me tytuwaro'ma i'wa tywaije man. 22 Irombo Moses
tamepa tywaije i'waine man pa'poro morokon Egypte ponokon nukutyry otykon poko.
Taurambore, tamamimbore enapa tywaije man.
23 “Irombo oko-kari'na siriko tywe'i'po mero, mo'karon ta'sakarykon, mo'karon Israel
pajanymbo ene tytory poko tywonumenga tywaije man. 24 Irombo amy Egypte pono
'wa yja'wan me amy ta'sakary enary tone i'wa tywaije man. Mo'ko inikota'mary

---

7:4 Genesis 11:31, Genesis 12:4 **7:5** Genesis 12:7, 13:15, 15:18, 17:8 **7:6** Genesis 15:13-14 **7:7** Exodus 3:12 **7:8** Genesis 17:10-14, Genesis 21:2-4, Genesis 25:26, Genesis 29:31–35:18 **7:9** Genesis 37:11, Genesis 37:28, Genesis 39:2,21 **7:10** Genesis 41:39-41 **7:11** Genesis 42:1-2 **7:13** Genesis 45:1, Genesis 45:16 **7:14** Genesis 45:9-10,17-18, Genesis 46:27 (LXX) **7:15** Genesis 46:1-7, Genesis 49:33 **7:16** Genesis 23:3-16, 33:19, 50:7-13, Jakobus 24:32 **7:17** Exodus 1:7-8 **7:19** Exodus 1:10-11, Exodus 1:22 **7:20** Exodus 2:2 **7:21** Exodus 2:3-10 **7:23** Exodus 2:11-15

ta'sakary taijoma i'wa tywaije man. Mo'ko Egypte pono poko tarekuru tyka i'wa tywaije man. Tywo i'wa tywaije man. 25 Moro taijomato'ko'me Tamusi 'wa tomokyry ukutyry takano'se i'wa tywaije man mo'karon ta'sakarykon 'wa. Moro anukuty'pa te tywaije mandon. 26 Irombo koro'po amykon ta'sakarykon wo'wo'mary topoje i'wa tywaije man. Irombo iwo'wo'marykon aike'ka tyto tywaije man. Tyka man i'waine: 'Yja'sakarykon, asa'sakame mandon! O'tono'me ko yja'wan me asepoko mandon?' 27 Mo'ko yja'wan me ta'sakary enanen 'wa Moses tarima tywaije man. Tyka tywaije man: 'Noky ko na'na undymanen me ajyryi? Noky ko na'na poko a'wembono auranano ynen jopoto me ajyryi? 28 Ywory 'se ka'tu man, koinaro o'wa mo'ko Egypte pono wo'po wara enapa?'

29 "Moro eta'po mero Moses tywetuwarika tywaije man. Midjan 'wa amanje tyto tywaije man. Moro po ro oko wokyryjan typa'kano'se i'wa tywaije mandon.

30 "Oko-kari'na siriko pa'po me, moro wypy Sinai pono iponomyn wo'i ta amy Tamusi apojon tywosenepo tywaije man i'wa, amy tyka'muren paremuru ta. 31 Moro ene'po mero, Moses tanuta man. Imenga tytory jako ro, Tamusi auran tota i'wa man: 32 'Awu, atangonymbo tamusiry awu wa, Abraham tamusiry, Isak tamusiry, Jakob tamusiry enapa.' Moses tywetytyka man. Imenga tytory poko tanarike tywaije man. 33 Tamusi te tyka man i'wa: 'Esapatokako. Moro awaitopo nono kurano me man. 34 Iru'pyn po mo'karon Egypte ponokon ypyitorykon kota'mary senei. Ipu'ningon enapa setai. Iro ke ro wony'toi epano'seine. I'tango. Egypte 'wa komo'sa.'

35 Moses mo'karon a'sakarykon 'wa turumena tywaije man. Tyka tywaije mandon: 'Noky ko na'na undymanen me ajyryi? Noky ko na'na poko a'wembono auranano ynen jopoto me ajyryi?' Inoro ro mo'ko paremuru ta asenepo'po Tamusi apojon 'wa tomo'se tywaije man Tamusi auranymbo me, mo'karon Israel pajanymbo undyma, epano'seine enapa. 36 Inoro 'wa ro rapa mo'karon ta'sakarykon Egypte wyino taro mandon. Inoro 'wa ro rapa potonon anumengaponamon otykon tanepo man moro Egypte po, moro Tapiren Parana po, moro iponomyn wo'i ta enapa, oko-kari'na siriko iwairy taro. 37 Inoro ro rapa tyka man mo'karon Israel pajanymbo 'wa: 'Yjawonga'po wara enapa amy tauran uku'ponen awongatan Tamusi aja'sakarykon ra'na.' 38 Inoro 'wa ro rapa moro iponomyn wo'i ta iwota'nanopyrykon jako moro wypy Sinai wyino mo'ko Tamusi apojon auranymbo taro tywaije man mo'karon kytangonymbo 'wa. Amano ynamon auranano tapyije i'wa man yto'me ky'waine. 39 Mo'karon kytangonymbo te tywepanamarykon 'se'pa tywaije mandon i'wa. Tywotu'ma iwyino tywaije mandon. Egypte po tywairykon po tywo'po'se rapa tywaije mandon. 40 A'aron 'wa tyka tywaije mandon: 'Kytamusirykon me amykon ika'ko, kuwapoine itoto'ko'me. One wara mo'ko Egypte wyino kane'namonymbo Moses we'i'po irombo atukuty'pa man.'

41 "Irombo amy paka'membo tyka'se i'waine tywaije man. Mo'ko tynikapy'san tamusi 'wa amy tywomy tyje i'waine tywaije man. Moro aseke tynikapy'san tawa'ma i'waine man. 42 Irombo Tamusi tywotu'ma iwyinoine tywaije man. Tynonda i'wa tywaije mandon morokon kapu rary pokonokon otykon ety awongato'me i'waine. Iwara ro enapa tymero man moro Tamusi auran uku'ponamonymbo karetary ta:

"Israel pajanymbo, tywomykon 'kare mysen y'wa moro iponomyn wo'i ta oko-kari'na siriko. 43 Moro Molok auty kore maropo'sen, ran, moro atamusirykon Raifa sirikory enapa. Mo'karon ro mu'kusen, ipo'ponakaine awokunamato'ko'me. Iro ke ro Babylon ko'po tyse kamimata'ton."

44 "Moro iponomyn wo'i ta mo'karon kytangonymbo ekosa moro taropotymy Tamusi auty, moro Tamusi wykato'konymbo waito'kon auto tywaije man. Moro auto ro mo'ko

7:29 Exodus 18:3-4 **7:30** Exodus 3:1-10 **7:35** Exodus 2:14 **7:36** Exodus 7:3, Exodus 14:21, Numeri 14:33 **7:37** Deuteronomium 18:15,18 **7:38** Exodus 19:1–20:17, Deuteronomium 5:1-33 **7:40** Exodus 32:1 **7:41** Exodus 32:2-6 **7:42** Amos 5:25-27 (LXX)

torupanenymbo nekarity'po wara ro tyka'se Moses 'wa tywaije man, moro inenepo'po wara ro. 45 Morombo wyino ro mo'ko Josua maro mo'karon kytangonymbo 'wa moro Tamusi auty taro tywaije man moro Tamusi anukuty'non wyino tynipinarykon nono taka. Uwapoine Tamusi 'wa mo'karon tukuty'non tymoma tywaije mandon. Ty'makonymbo 'wano me moro Tamusi auty tynopo'se mo'karon kytangonymbo 'wa tywaije man, morokon David emando'kon siriko 'wa ro. 46 Mo'ko ro typyne tywaije man Tamusi embata. Irombo tywoturupo tywaije man mo'karon Jakob pajanymbo ra'na amy Tamusi auty man amyto'me ty'wa. 47 Mo'ko Salomo 'wa te amy Tamusi 'wano auto tamy tywaije man. 48 Mo'ko inorombo ro kawono te ainanano nikapy'san ta emamy'pa man. Mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo irombo tyka man:

49 "Moro kapu ywotandy'motopo me man, kynganon Tamusi. Moro nono ypupuru
apo'ny me man. Otypan auto amyry 'se ko mandon y'wa? Otypan
ywotare'mato'man amyry 'se ko mandon? 50 Yjainary 'kare pa'poro morokon
otykon anikapy'pa ne'i."

51 "Senu'ka pangon 'ne roten! Aturu'san Tamusi anamyika'pa man. Apanarykon Tamusi 'wa epanama'pa man. Tamusi a'kary arimary poko roten mandon amy-
jaron mo'karon atangonymbo we'i'san wara enapa. 52 Nokypan Tamusi auran uku'ponenymbo aniwekena'pa ko mo'karon atangonymbo erekuru tywaije nan? Mo'ko tamamboren wopyry man ekari'namonymbo ro rypo tywo i'waine tywaije mandon. Mo'ko tamamboren ko'wu o'waine takarama man. O'waine tywo man. 53 Tamusi apojongon wyino moro omenano mero'po tapyije o'waine tywaije man. Anamyika'pa te tywaije mandon."

Stefanus rombyry

54 Moro eta'po mero, mo'karon Simosu jopotorykon wore'ko'san. Ipoko imero iwaijeky'san. 55 Mo'ko Tamusi a'kary mo'ko Stefanus y'namorojakon. Kapu 'wa onu'ka'pa kyno'po'sakon. Tamusi kuranory ene'po i'wa. Jesus ene'po i'wa pyre Tamusi apo'tun wyino. 56 Irombo ika'po: "Eneko, morokon kapu wendaka'san seneja. Mo'ko kari'na ymuru seneja pyre Tamusi apo'tun wyino." 57 Mo'karon Simosu jopotorykon ko'ta'san te mo'ja imero. Iwepanapu'to'san. Asewara imero itu'ponaka iwotunsi'ko'san. 58 Moro aitopo wyino ikyryryka'po i'waine, topu pa'to'me i'waine itu'ponaka. Mo'karon emendonamonymbo 'wa tynoponykon yry'san amy Saulus tatynen pyito pupuru po. 59 Irombo topu papy'san i'waine Stefanus tu'ponaka, mo'ko Jopoto ejatory jako ro i'wa: "Jopoto Jesus, yja'kary apyiko." 60 Irombo iwokunama'po. Iko'ta'po: "Jopoto! Ero yja'wan me iwe'i'san poko kyto'potyi!" Moro wara tyka'po wyino iwopisamy'po.

8

1 Saulus 'wa enapa moro Stefanus wory epory'po iru'pa.

Mo'karon Tamusi na'nanopy'san kota'mary

Moro jako ro mo'karon Jerusalem ponokon Tamusi na'nanopy'san weto kyn-
dopo'satokon. Pa'poro mo'karon Kristus wyinonokon wotaripapy'san wararo Judea, Samaria wo'irykon taka. Mo'karon apojoma'san we'i'san roten te ataripapy'pa. 2 Amykon Tamusi amyikanamon Simosu 'wa Stefanus unemy'po. Ty'popurukon po'po'mary ta imero amo'po i'waine. 3 Irombo Saulus 'wa mo'karon Tamusi na'nanopy'san kota'mary aro'po. Wararo morokon autokon taka tywo'myry aro'po i'wa. Wokyryjan, woryijan kyryrykapotyry aro'po i'wa, aru'kato'ko'me yja'wangon kari'na aru'katopo taka.

7:44 Exodus 25:9,40 **7:45** Jakobus 3:14-17 **7:46** 2 Samuel 7:1-16, 1 Kronieken 17:1-14 **7:47** 1 Koningen 6:1-38, 2 Kronieken 3:1-17 **7:49** Jesaja 66:1-2 **7:51** Jesaja 63:10 **8:3** Apojoma'san 22:4-5, 26:9-11

Samaria po moro iru'pyn oka aripapyry

4 Mo'karon ataripapy'san 'wa te moro iru'pyn oka ekarityry aro'po aito'kon wararo.
5 Iwara ro Filipus tunda'po moro Samaria tano poto 'su aitopo 'wa. Moro po ro mo'ko
Mesias ekaro'po i'wa. 6 Irombo tywe'i'san mero mo'karon kari'na apyimykon 'wa mo-
rokon Filipus wyka'san apo'i'san typanarykon ta, moro i'wa tywepanamarykon jako,
morokon inenepory kapu wyinonokon otykon enery jako enapa. 7 Pyime yja'wan aky-
wanopangonymbo wyino mo'karon akyrykonymbo wepa'ka'san tyko'ke. Pyime enapa
iwajakuta'san, syky'ta me ytotononymbo kura'ma'san. 8 Irombo poto 'su awa'ponano
wopy'po moro aitopo taka.

9 Irombo te amy Simon tatynen wokyry moro aitopo po kynakon. Tamoreke
kynakon. Penaro terapa mo'karon Samaria ponokon enumengapojakon. Poto me
kynokari'sakon. 10 Pa'poro kari'na, po'ponokon, kawonokon enapa, kawo kynapyija-
tokon. Kyngatokon: “Moro poto 'su Tamusi pori'tory ikato'kon mo'se man.” 11 Kawo
mo'karon kari'na kynapyijatokon, akore'pe terapa amorery 'wa tanumengaporykon ke.
12 Filipus 'wa te moro Tamusi nundymary, moro Jesus Kristus ety enapa ekaro'po mero,
amyika'po i'waine. Wokyryjan, woryijan enapa wosetykapo'san i'wa. 13 Mo'ko Simon
'wa ro rypo amyika'po. Tywosetykapo'po wyino, Filipus ekosa roten terapa iwe'i'po.
Morokon potonon pori'tonano wo'kapyry enery kynenumengapojakon.

14 Samaria ponokon 'wa Tamusi auranymbo apo'i'po eta'po mero ty'waine, mo'karon
Jerusalem ponokon apojoma'san 'wa Johanes emoky'po Petrus maro eneine. 15 Moro
'wa tytunda'san mero, Tamusi 'wa iwoturupo'san ta'kary emo'to'me i'wa itu'ponakaine.
16 Amy pairo tu'ponaka irombo mo'ko Tamusi a'kary opy'pa na'nen tywaije kynakon.
Tatyka roten te kynatokon mo'ko Jopoto Jesus ety ta. 17 Irombo Petrus 'wa Johanes maro
tainarykon yry'san itu'ponakaine. Irombo Tamusi a'kary wopy'po itu'ponakaine.

18 Moro kari'na tu'ponaka mo'karon apojoma'san 'wa tainarykon yry 'wa mo'ko
Tamusi a'kary ene'pory ene'po mero, pyrata yry 'se mo'ko Simon we'i'po i'waine.
19 Ika'po iwaine: “Moro pori'tonano y'wa enapa yko, mo'ko Tamusi a'kary wo'to'me,
yjainary yry'poto y'wa yja'sakary tu'ponaka.” 20 Petrus wyka'po te i'wa: “Amoro ro
apyratary maro ajuta'ko! Pyrata poko ka'tu moro Tamusi nyry apyiry mekano'san?
21 O'wano me kapyn ero oty man. Aturu'po irombo iru'pa waty man Tamusi embata.
22 Moro oja'wanymbo wyino atu'mako. Tamusi 'wa aturupoko moro yja'wan me
aturu'po wonumengary kato'me. 23 Itumbato mana. Amano any'manen me kaneja.”
24 Irombo Simon 'wa ejuku'po: “Amyjaron te yjekataka Tamusi 'wa ajauranatoko amy
pairo awykatopombo oty waito'me yjepory'pa.”

25 Mo'ko Jopoto auranymbo amyikapory poko tywe'i'ma'san mero, Jerusalem
'wa rapa tytorykon a'mo'po i'waine. Tytorykon jako ro pyime Samaria ponokon
aitopo'makon ta moro iru'pyn oka ekarity'po i'waine.

Mo'ko Etiopi pono poto 'su jopoto pyitory

26 Amy Tamusi apojon wyka'po te Filipus 'wa: “Ajawongo. Koine 'wa aiko me moro
Jerusalem wyino Gasa 'wa ytototo oma ta. Iponomyn po moro oma man.” 27 Irombo
awomy'po. Ito'po. Moro jako 'ne amy Etiopi pono kyny'sakon Jerusalem wyino.
Mo'ko Kandake, mo'ko Etiopi pono woryi jopoto pyitory amy mo'ko kynakon. Pa'poro
ipyratary enenen me kynakon. Jerusalem 'wa tyto tywaije man Tamusi ety awonga.
28 Mo'ko ro auto 'wa rapa kyny'sakon. Tytararary ta tywotandy'mo'po po mo'ko Tamusi
auran uku'ponenymbo Jesaja nimero'po erupakon. 29 Irombo mo'ko Tamusi a'kary
wyka'po Filipus 'wa: “Moro tarara ponaronaka i'tango. Irombo aporito i'tango.”
30 Tarawone Filipus wyto'po iwyinonaka. Irombo mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo
Jesaja nimero'po erupary eta'po i'wa. Ika'po: “Muku'san iro ke moro anerupary?”
31 Irombo ika'po: “One wara ko suku'tan, anekarity'pa amy a'ta o'to tauro'po me

iwairy?" Irombo Filipus 'wa iwoturupo'po iwotaru'kato'me, taporitonaka atandy'mo.
32 Ero Tamusi karetary wota'saka'po inerupary me kynakon:
Amy iwoto'me inarorykon kapara wara tyndary anetapurumaka'pa man. Amy typoka-
nen ainano kapara'membo wara ity'me man. 33 Ikota'mary jako o'to iwe'i'po
imenga'pa man. Noky ko mo'karon emamyry a'sakarykon ekari'tan? Ero nono
tu'po irombo emamyrymbo aike'katon.

34 Irombo mo'ko Kandake pyitory wyka'po Filipus 'wa: "Waturupoja o'wa, noky poko
ko mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo naurananon? Aseke typoko? Amy terapa
poko te ka'tu?" 35 Irombo Filipus 'wa tauranary a'mo'po. Moro imero'po wyino ro
mo'ko Jesus ekapory ekarity'po i'wa. 36 Oma ta tytorykon jako, amy tuna pato ito'san.
Irombo mo'ko Kandake pyitory wyka'po: "Eneko! Mony amy tuna. Oty ko ywosetykary
a'kototan?" 37 * 38 Irombo moro tytararary poro'kapo'po i'wa. Okororo ito'san moro
tuna taka, Filipus mo'ko Kandake pyitory maro. Irombo Filipus 'wa mo'ko Kandake
pyitory etyka'po. 39 Moro tuna wyino iwonuku'san mero, mo'ko Tamusi a'kary 'wa
Filipus aro'po moro wyino. Anene'pa noro mo'ko Kandake pyitory we'i'po. Mo'ja ro
ito'po tawa'pore. 40 Filipus te typo roten Asoto po terapa kynakon. Tytory jako ro mo'ja
ro, pa'poro aito'kon po moro iru'pyn oka ekarity'po i'wa, Sesarea 'wa tytundary 'wa ro.

9

Saulus 'wa tamamyry u'mary

1 Amy anari me noro mo'ko jopoto nemeparykon 'wa mo'ko Saulus kynakon.
Uta'karykon man ejatopo'sakon. Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory 'wa ito'po.
2 Morokon Damaskus po Simosu wota'nano'to'kon 'wanokon kareta poko iwoturupo'po
i'wa. Morokon kareta ke ro oma epory 'se kynakon mo'karon tyneporykon man
Jesus wyinonokon wokyryjan, woryijan enapa apyito'ko'me, irombo Jerusalem 'wa
aroto'ko'me.
3 Irombo itory jako ro tyse waty Damaskus wyino i'wei'po mero, typo roten kapu
wyino amy anusi'kanen aweinano wopy'po ijondo. 4 Nono tu'ponaka iwoma'po.
Irombo amy auranano wykary eta'po i'wa ty'wa: "Saul, Saul, o'tono'me ko moro
ajerekuru ywekenanon?" 5 Irombo ika'po: "Noky ko amoro man, Jopoto?" Ejuku'po
i'wa: "Mo'ko aniwekenary Jesus awu wa. 6 Ajawongo te. I'tango moro aitopo 'wa. Moro
po ro metatake o'to awairy man."
7 Mo'karon imaro ytotonon wokyryjan enuta'san imero. O'to pairo yka'pa iwe'i'san.
Tota ro rypo moro auranano i'waine kynakon. Amy kari'na anene'pa te kynatokon.
8 Irombo Saulus awomy'po rapa nono wyino. Tanuru etapurumaka'po se'me, oty
anene'pa terapa kynakon. Apory poko terapa aro'po i'waine Damaskus 'wa. 9 Oruwa
kurita iwairy taro oty anene'pa kynakon. Endame'pa, o'nyry'pa enapa kynakon.
10 Moro aitopo Damaskus po te amy Ananias tatynen omepatoto kynakon. Mo'ko
'wa ro mo'ko Jopoto wosenepo'po iwonetono wara. Ika'po i'wa: "Ananias!" Irombo
ejuku'po i'wa: "Ero po wa, Jopoto." 11 Mo'ko Jopoto wyka'po i'wa: "Ajawongo. I'tango
moro Sapatorono Oma tatynen taka, moro Judas auty 'wa. Moro po ro amy Saulus
tatynen Tarsus pono poko aturupoko. Tamusi 'wa irombo kynaurananon. 12 Amy
tywonetono wara amy Ananias tatynen wokyry wo'myry enei. I'wa ro tainary yry enei
tytu'ponaka, oty eneto'me rapa ty'wa." 13 Ananias 'wa ejuku'po: "Jopoto, pyime kari'na
wyino setai mo'ko wokyry 'wa Jerusalem po mo'karon awyinonokon kota'ma'ma'san
imero. 14 Ero po pairo pa'poro mo'karon ajety ejatonamon apyiry tyje man ainaka

8:32 Jesaja 53:7-8 (LXX) * **8:37** Amykon 'wa ero po tymero man: Mo'ko Filipus wyka'po: "Pa'poro aturu'po maro mo'ko Kristus amyikary jako o'wa, awosetykapory taro mana." Ejuku'po i'wa: "Samyikaje Jesus Kristus wairy Tamusi ymuru me."

mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa.” 15 Mo'ko Jopoto wyka'po te i'wa:
“I'tango. Mo'ko irombo yjemamin ka'nen me sapo'i. Mo'ko ro yjety ekary arotan Simosu
me e'i'non 'wa, potonon jopotokon 'wa, mo'karon Israel pajanymbo 'wa enapa. 16 Awu
ro i'wa senepotake one wara iwota'karykary man yjety upu'po me.”
17 Irombo Ananias wyto'po. Iwo'my'po moro auto taka. Tainary yry'po i'wa Saulus
tu'ponaka. Irombo ika'po: “Saul, yja'sakary, mo'ko jopoto yjemokyi o'wa, mo'ko Jesus,
mo'ko awo'topombo oma ta tywosenepo o'wa man inoro. Oty enery 'se rapa o'wa
man. Tamusi a'kary 'wa o'namorory 'se man.” 18 O'win wytory imero enuru we'i'po
o'karangatoto wara. Oty ene'po rapa i'wa. Awomy'po. Irombo iwosetykapo'po.
19 Iwendame'po. Iwara te iwepana'toma'po rapa.

Saulus wairy Jerusalem po

Amykon kurita noro Damaskus po Saulus we'i'po mo'karon omepatonon ekosa.
20 O'win wytory imero morokon Simosu wota'nano'to'kon ta Tamusi ymuru me mo'ko
Jesus wairy ekarity'po i'wa. 21 Pa'poro mo'karon auran etanamon enuta'san imero.
Ika'san: “Mo'ko Jerusalem po moro atywano ejatonamon y'ma'kanen kapyn mo'se nan?
Ijaro 'wa opy'pa tywaije nan apyijeine, aroto'ko'me mo'karon Tamusi pokonokon jopo-
torykon 'wa?” 22 Aseme noro pari'pe mo'ko Saulus kynaijakon. Mo'karon Damaskus
ponokon Simosu wonumengary e'mito'po'po i'wa, mo'ko Mesias me mo'ko Jesus ekari-
tyry ke.
23 Amykon kurita pa'po me mo'karon Simosu worupa'san terapa iwory poko.
24 Saulus 'wa te moro ukuty'po. Koko, kurita wararo moro aitopo penarykon erando-
jatokon mo'karon Simosu iwoto'me ty'waine. 25 Irombo koko mo'karon inemeparykon
'wa aro'po. Amy kurukuru ta eny'topo'po i'waine kurandonaka moro aitopo a'kototy
wyino.
26 Irombo Jerusalem 'wa tytunda'po mero, mo'karon omepatonon apyimy taka
tywo'myry poko Saulus kyne'kujakon. Pa'poro te tanarike ipoko kynatokon. Amy
omepatoto me iwairy anamyika'pa kynatokon. 27 Barnabas 'wa te aro'po mo'karon
apojoma'san 'wa. Moro one wara Saulus 'wa oma ta mo'ko Jopoto ene'po, moro
i'wa erupa'po, moro one wara Damaskus po enari'ma Jesus ety ta aurana'po enapa
ekarity'po i'wa i'waine.
28 Iwara te Saulus we'i'po ekosaine moro Jerusalem po. Enari'ma mo'ko Jesus ety
ta kynauranakon. 29 Mo'karon Griek auran etanamon Simosu aurangon eju'sakon.
Mo'karon te iwory 'se terapa kynatokon. 30 Moro ukuty'po mero ty'waine, mo'karon
Jesus wyinonokon 'wa Sesarea 'wa aro'po. Moro wyino ro Tarsus 'wa aropo'po i'waine.
31 Moro jako pa'poro moro Judea po, Galilea po, Samaria po enapa mo'karon Tamusi
na'nanopy'san sara'me kynemanjatokon. Aseme noro ituru'san kynepori'tomatokon.
Tamusi nendojatokon. Aseme noro kynotapyimangatokon mo'ko Tamusi a'kary 'wa
tapanopyrykon ta.

Eneas Dorkas maro

32 Moro wararo tytopotyry jako, mo'karon Lida ponokon Tamusi wyinonokon 'wa
enapa Petrus tunda'po. 33 Moro po ro amy Eneas tatynen wokyry epory'po i'wa.
Oruwa-to'ima siriko ta'tanombo po ro tywo'ny'topo tu'po roten iwaitopo kynakon.
34 Wajaku pe kynakon. Mo'ko 'wa ro Petrus wyka'po: “Eneas! Jesus Kristus iru'pa
rapa ajyjan. Ajawongo! Moro awo'ny'topo iru'pa yko!” O'win wytory imero awomy'po.
35 Pa'poro mo'karon Lida ponokon 'wa, Saron ponokon 'wa ene'po. Irombo mo'ko Jopoto
wyinonaka iwotu'ma'san.
36 Moro Jope po amy Tabita tatynen omepatoto woryi kynakon. Griek auran ta
Dorkas me moro atywano man. Mo'ko 'wa ro pyime ta'sakarykon epano'topo kynakon

9:23 2 Korinte 11:32-33

otykon poko. 37 Mo'ko any'ta'po ro moro jako. Irombo iromby'po. Iku'mity'po wyino kawonaka aro'po i'waine amy apu'to'po taka. 38 Moro Lida tyse waty man Jope wyino. Moro po Petrus wairy eta'po mero ty'waine, mo'karon omepatonon 'wa oko wokyryjan emoky'san i'wa “Ko'i terapa o'ko 'ne na'na 'wa!” tauro me.

39 Irombo Petrus awomy'po. Ito'po imaroine Jope 'wa. Moro 'wa tytunda'po mero, kawonaka aro'po i'waine moro apu'to'po taka. Irombo pa'poro mo'karon inongepy'san wota'nanopy'san ekondaka. Tywotamorykon ta wo'mynano, noponano enepojatokon. Morokon ka'sakon ro Dorkas, nuro noro ta'ta. 40 Petrus 'wa te pa'poro emoky'san kurandonaka. Tywokunama'po mero Tamusi 'wa aurana'po. Irombo mo'ko iromby'po 'wa iwotu'ma'po. Ika'po: “Tabita! Ajawongo!” Irombo tanuru etapurumaka'po i'wa. Petrus ene'po mero awomy'po. Tandy'po iwe'i'po. 41 Ainary poko awonga'po Petrus 'wa. Irombo mo'karon Tamusi wyinonokon, mo'karon inongepy'san enapa ko'ma'san i'wa. Tarena rapa mo'ko woryi yry'po i'wa ipo'ponakaine. 42 Pa'poro moro aitopo Jope ta ro moro oka wota'po. Pyime kari'na we'i'san mo'ko Jopoto amyikanamon me. 43 Petrus we'i'po a'si'ko akore'pe moro Jope po, amy tonomy pi'pombo ka'nen Simon ekosa.

10

Kornelius

1 Sesarea po amy Kornelius tatynen wokyry kynemanjakon. Amy Itali ety tano warinu pokonokon apyimy wota'saka'po jopotory me kynakon. 2 Tamusi nendojakon. Pa'poro tauty tanokon maro Tamusi ety awongatopo i'wa kynakon. Mo'karon oty'non ainary'totopo i'wa kynakon. O'kapyn roten Tamusi 'wa auranatopo kynakon. 3 Mo'ko 'wa ro amy kurita, koine, oruwa juru a'ta pai, tanuja'kandary ta amy Tamusi apojon wo'myry ene'po ty'wa. Ika'po i'wa: “Kornelius!” 4 I'wa ro Kornelius wo'poty'po. Iwety'kapo. Ika'po: “Oty ko moro nan, jopoto?” Mo'ko Tamusi apojon wyka'po i'wa: “Moro ty'wa ajauranapoty'po poko, mo'karon oty'non ainary'topoty'po poko enapa Tamusi ituwarengepy'pa man. 5 Erome amykon wokyryjan emo'ko Jope 'wa, Simon, mo'ko Petrus me enapa kynejatojaton inoro ko'ma. 6 Amy tonomy pi'pombo emaminano'nen Simon ekosa man. Mo'ko ro parana po kynemanjan.” 7 Mo'ko torupanenymbo Tamusi apojon wyto'po mero, oko amykon typyitorykon, o'win amy Tamusi nendonen toran enapa ko'ma'san i'wa. 8 Pa'poro oty poko erupa'ma'san mero, emoky'san i'wa Jope 'wa.

9 Irombo koro'po itorykon jako, moro aitopo 'wa tytundarykon 'wa iwe'i'san mero, Petrus wonuku'po auto tu'ponaka, Tamusi 'wa aurana. Kurita 'ne 'ne kynakon moro jako. 10 Irombo ikumyry'po. Tywendamery po terapa iwo'poty'po. Iwetuma'mo'karykon jako ro tanuja'kandary a'mo'po i'wa. 11 Kapu wendaka'po ene'po i'wa. Poto 'su kamisa eneke amy oty eny'topory ene'po i'wa morokon okupa'en ipanakujarykon poko. 12 Ita ro ukuty'pa 'ne roten okupa'en ipupuru aitonon, tuwembo poko ytotonon, tonoro enapa kynatokon. 13 Irombo amy auranano eta'po i'wa: “Ajawongo, Petrus! Iwoko! Onoko!” 14 Petrus wyka'po te: “Uwa pore, Jopoto! Ywe'i'po poro nurijangon no'kan anono'pa wa.” 15 Ijokonory ta ro amy auranano wyka'po i'wa: “Pa'poro Tamusi nekarity'po irupa yja'wan me kysekarityi.” 16 Oruwamboto moro wara iwe'i'po. Irombo o'win wytory rapa moro oty awo'nuku'po kapu taka.

17 Oty me 'ne moro tynene'po oty wairy poko tywonumengary anukuty'pa Petrus kynakon. Moro jako ro mo'karon Kornelius napojoma'san wokyryjan 'wa tywoturupo'san wyino moro Simon auty epory'po. Pena po kynatokon. 18 Moro auto ta Simon, mo'ko Petrus me enapa kynejatojaton inoro wairy poko mo'ja kynoturupojatokon. 19 Moro tynene'po poko Petrus wonumengary jako noro, mo'ko Tamusi a'kary wyka'po i'wa: “Eneko! Oruwa wokyryjan ajupijaton. 20 Ajawongo iro ke. Ony'toko. O'to yka'pa i'tango imaroine. Awu ro sene'poton.” 21 Petrus wony'to'po. Mo'karon wokyryjan 'wa ika'po:

“Eneko! Awu te mo'ko anupirykon me wa. Oty poko ko ijaro 'wa mo'ton?” 22 Irombo
ika'san: “Amy Kornelius tatynen warinu pokonokon jopotory man. Tamambore man.
Tamusi nendojan. Pa'poro Simosu ekosa takapore man. Mo'ko 'wa ro amy Tamusi
apojon wyino amy oka tota man, tauty 'wa ajaipoto'me, amy auranano etato'me
awyino.” 23 Irombo a'myka'san i'wa. Iwo'ny'to'kon man ekarity'po i'wa i'waine.

Irombo koro'po awomy'po. Imaroine ito'po. Amykon Jope ponokon Kristus wyi-
nonokon wyto'san imaro. 24 Irombo koro'po itunda'po Sesarea 'wa. Kornelius kyn-
imomo'satokon. Mo'karon tomorykon, mo'karon tynipynarykon ta'sakarykon enapa
ta'nano'po terapa i'wa kynatokon. 25 Tauty taka Petrus wo'myry jako, Kornelius
wopy'po epoje. Ipo'ponaka iwokunama'po. 26 Petrus 'wa te awonga'po. Ika'po:
“Ajawongo! Awara enapa kari'na me wa.” 27 Torupary jako ro i'wa, Kornelius 'wa
a'myka'po. Moro auto ta pyime kari'na wota'nanopy'san epory'san i'wa. 28 Irombo
ika'po i'waine: “Amy Simosu 'wa waty man amy Simosu me e'ipyn apyiry ta'sakary me,
etawary pai. Moro waty muku'saton. Y'wa te Tamusi yja'wan me kari'na nurija'mary
wairy enepoi. 29 Iro ke ro o'to yka'pa wopyi, yko'mapo'po mero o'waine. Ekari'toko
iro ke oty poko yko'mapo'po o'waine.” 30 Irombo Kornelius wyka'po: “Mony 'ne
koinaro, oruwa juru a'ta Tamusi 'wa yjauranakon yjauty ta. 31 Typo roten amy wokyry
we'i'po yjembata. Iwo'my typotyre kynakon. Ika'po y'wa: ‘Kornelius, moro ty'wa
ajauranapoty'po tota Tamusi 'wa man. Moro o'wa oty'non ainary'topoty'po poko enapa
Tamusi ituwarengepy'pa man. 32 Apojonano emo'ko Jope 'wa, Simon, mo'ko Petrus me
enapa kynejatojaton inoro ko'ma. Amy tonomy pi'pombo emaminano'nen Simon auty
po man, parana po.’ 33 Irombo o'win wytory apojonano semokyi o'wa ajaije. Iru'pa
'ne man awopy'po. Erome ko'wu pa'poro na'na ero po man Tamusi embata, pa'poro
morokon o'wa Tamusi wykato'konymbo etato'me.”

34 Irombo Petrus 'wa eruparykon a'mo'po. Ika'po: “Erome te sukutyi Tamusi
embata pa'poro kari'na wairy asewara. 35 Pa'poro inendonen, pa'poro tamamboren
Tamusi apokupe man. Noky me iwairy poko o'poty'pa Tamusi man. 36 Ero moro
Israel pajanymbo 'wa Tamusi naropo'po iru'pyn oka me man: Jesus Kristus mo'ko
pa'poro kari'na Jopotory me man inoro ekosa sara'me aino epory taro pa'poro kari'na
man. 37 Pa'poro moro Judea po otypan oty we'i'po muku'saton. Galilea po moro oty
tywota'mo man, Johanes 'wa moro asetykapono ekarory a'mo'po wyino. 38 Mo'ko
Nasaret pono Jesus irombo ty'namoro Tamusi 'wa man ta'kary ke, pori'tonano ke enapa,
apojomato'me. Kurangon otykon kapyry taropo'se mo'ko Jesus 'wa man. Pa'poro
mo'karon ewa'rumy tamuru naporemyndo'san kura'mary enapa taropo'se i'wa man.
Tamusi irombo imaro tywaije man. 39 Na'na ro pa'poro o'to Simosu waito'kon ta,
Jerusalem po enapa iwe'i'po amyikaponamon me man. Wakapu poko tysereremapo
i'waine man, iromo'to'me. 40 Tamusi 'wa te ijoruwanory kurita tawongapo rapa
man. Tanepo i'wa man mo'ko Jesus 41 pa'poro 'ne kari'na 'wa kapyn, mo'karon oty
amyikaponamon me inapo'i'sanymbo 'wa roten te. Inaron ro na'na man. Na'na ro
imaro kynendamen, kynonynen, moro awomy'po wyino. 42 Oty amyikaponamon me
na'na 'wa tyka man nuronokon poko, iromby'san poko enapa a'wembono auranano
ynen jopoto me Tamusi 'wa tyry'po ekari'to'me mo'karon kari'na 'wa. 43 Mo'ko ety ta
ro pa'poro mo'ko amyikanen yja'wanymbo wo'kary amyikapojaton pa'poro mo'karon
Tamusi auran uku'ponamonymbo.”

44 Petrus 'wa morokon otykon ekarityry jako noro, mo'ko Tamusi a'kary wopy'po
pa'poro mo'karon auran etanamon tu'ponaka. 45 Pa'poro mo'karon Petrus maro
opy'san i'koto'san Kristus wyinonokon enuta'san imero mo'ko Tamusi nyry a'kanano
wopy'po poko mo'karon Simosu me e'i'non tu'ponaka enapa. 46 Ukuty'non auranano ta
irombo auranarykon etatokon. Tamusi ety awongary etatokon enapa i'waine. Irombo

10:34 Deuteronomium 10:17

mero Petrus wyka'po: 47 “Amy kari'na 'kare tuna ke etykarykon a'kotory taro nan.
Kywaraine enapa irombo Tamusi a'kary tapyije i'waine man.” 48 Irombo Jesus Kristus
ety ta etykapo'san i'wa. Morombo mero iwoturupo'san i'wa amykon kurita noro
tokosaine iwaito'me.

11

Petrus 'wa mo'ko Kornelius etyka'po aijomary

1 Mo'karon Simosu me e'i'non 'wa moro Tamusi auranymbo amyika'po eta'po Judea
po mo'karon apojoma'san 'wa, mo'karon Kristus wyinonokon 'wa enapa. 2 Petrus
wonuku'po mero te Jerusalem 'wa, mo'karon i'koto'san Kristus wyinonokon wonumen-
gary o'win e'i'pa kynakon moro Petrus wonumengary maro. 3 Ika'san: “I'koto'non auty
taka tywo'my mana. Imaroine tywendame mana.”
4 Petrus 'wa te pa'poro morokon o'kapy'san otykon ekarityry a'mo'po koromono
wyinombo ro. Ika'po: 5 “Moro aitopo Jope po yjauranakon Tamusi 'wa. Moro jako
ro yjenuja'kandary a'mo'po y'wa. Moro yjenuja'kandary jako ro, kapu wyino poto 'su
kamisa eneke amy oty eny'topory ene'po y'wa morokon okupa'enokon ipanakujarykon
poko. Y'wa imero moro oty wopy'po. 6 Itaka ywo'potyry jako ro okupa'en ipupuru
aitonon tonomy, tokonamon tonomy, tuwembo poko ytotonon, tonoro ene'san y'wa.
7 Amy auranano wykary eta'po enapa y'wa: ‘Ajawongo, Petrus! Iwoko! Onoko!’
8 Ywyka'po te: ‘Uwa pore, jopoto! Ywe'i'po poro nurijangon no'kan anaru'ka'pa wa
yndaka.’ 9 Ijokonorymbo ta ro kapu wyino amy auranano wota'po, yjeju'to'me: “Pa'poro
Tamusi nekarity'po irupa yja'wan me kysekarityi.” 10 Oruwamboto moro wara iwe'i'po.
Irombo pa'poro rapa kapu taka awo'nuku'san.
11 Morombo mero o'win wytory oruwa wokyryjan tunda'san moro na'na wait-
opo auto 'wa. Sesarea wyino y'wanokon me tomo'se tywaije kynatokon. 12 Mo'ko
Tamusi a'kary wyka'po y'wa esyka'pa imaroine ywytoto'me. Ymaro ro mojan o'win-
to'ima ka'sakarykon wyto'san. Irombo mo'ko yko'maponenymbo wokyry auty taka
na'na wo'my'po. 13 Mo'ko 'wa ro na'na 'wa moro one wara ty'wa tauty ta mo'ko
Tamusi apojon ene'po ekarity'po. Ero wara mo'ko apojonano wyka'po ekarity'po
i'wa: 14 ‘Apojonano emo'ko Jope 'wa Simon, mo'ko Petrus me enapa kynejatojaton
inoro ko'ma. Mo'ko ro ajerupatan, uta'no wyino ajunendo'me, pa'poro ajauty tanokon
unendo'me enapa.’ 15 Irombo moro yjauranary a'mo'po mero y'wa, mo'ko Tamusi
a'kary wopy'po itu'ponakaine, koromo 'ne na'na tu'ponaka tywopy'po wara enapa.
16 Irombo mo'ko Jopoto auranymbo poko ywetuwaro'ma'po rapa: ‘Johanes 'wa kari'na
tatyka man tuna ke. Amyjaron te Tamusi a'kary ke tatyka maita'ton.’ 17 Mo'ko Jopoto
Jesus Kristus amyika'po mero ky'waine, Tamusi 'wa mo'ko ta'kary tyje tywaije man
ky'waine. Mo'ko ro rapa tyje Tamusi 'wa man i'waine. One wara ko iro ke awu Tamusi
sa'kotory?”
18 Morokon eta'san mero, ituru'san wotandy'mo'san. Tamusi ety awonga'po i'waine.
Ika'san: “Tamusi 'wa iro ke mo'karon Simosu me e'i'non 'wa enapa emamyrykon
tu'mapo man, utapy'pa iwaito'ko'me.”

Mo'karon Antioki ponokon Kristus wyinonokon

19 Moro Stefanus wo'po wyino opy'po ata'karykano 'wa ro mo'karon Kristus wyi-
nonokon taripa'po tywaije kynatokon Jerusalem wyino. Iwara ro kynotaripa'satokon
Fenisia 'wa, Siprus 'wa, Antioki 'wa enapa. Amy pairo 'wa te moro oka anekarity'pa ky-
natokon. Mo'karon Simosu 'wa roten te kynekari'satokon. 20 Mo'karon etuwarikatonon
ra'na amykon Siprus ponokon, Sirene ponokon wokyryjan enapa kynatokon. Mo'karon
ro mo'karon Griek auran etanamon enapa erupatokon, moro Antioki 'wa tytunda'san

11:16 Apojoma'san 1:5 **11:19** Apojoma'san 8:1-4

mero. Mo'ko Jopoto Jesus ekapory ekari'satokon i'waine. 21 Tamusi ainary kynakon imaroine. Pyime kari'na we'i'san Kristus wyinonokon me. Iwotu'ma'san mo'ko Jopoto 'wa.

22 Ekarykon eta'po ro mo'karon Jerusalem po Tamusi na'nanopy'san 'wa. Irombo Barnabas emoky'po i'waine Antioki 'wa. 23 Tytunda'po mero, Barnabas 'wa moro Tamusi turu'popory ene'po. Ewa'pota'po. Ipori'toma'san i'wa tyturu'san maro mo'ko Jopoto ekosa iwaito'ko'me roten. 24 Iru'pyn wokyry mo'ko Barnabas kynakon. Tamusi a'kary kyni'namorojakon. Poto me Tamusi amyikakon. Amy poto 'su kari'na apyimy we'i'po mo'ko Jopoto wyinono me.

25 Irombo Barnabas wyto'po Tarsus 'wa Saulus upi. 26 Epory'po mero, Antioki 'wa aro'po i'wa. Moro po ro o'win siriko iwairy taro mo'karon Tamusi na'nanopy'san 'wa apo'i'san tokosaine. Pyime kari'na emepa'san i'waine. Moro Antioki po ro koromo mo'karon omepatonon ejato'san Kristus ety ta.

27 Moro jako ro Jerusalem wyino Tamusi auran uku'ponamon tunda'san Antioki 'wa. 28 Irombo o'win amy ira'nanokon Agabus tatynen awomy'po. Tamusi a'kary 'wa ty'namorory ta pa'poro kari'na emando'kon 'wa amy poto 'su kumyno wopyry man ekarity'po i'wa. Moro ro 'kuru tywo'se man Rome pono jopoto me Klaudius a'ta. 29 Judea ponokon Kristus wyinonokon epanopyry man yry'po mo'karon Antioki ponokon omepatonon 'wa. Typori'torykon taro ro pyrata aropory man yry'po i'waine. 30 Iwara ro iwe'i'san. Barnabas maro Saulus apojoma'po i'waine moro tymy aroto'me mo'karon uwapoto'san 'wa.

12

Petrus epanopyry Tamusi 'wa

1 Moro jako ro mo'ko jopoto Herodes wyto'po amykon Tamusi na'nanopy'san weto ikota'mato'ko'me. 2 Mo'ko Johanes piry Jakobus u'kapo'po i'wa supara ke.

3 Mo'karon Simosu apokupe moro we'i'po ene'po mero ty'wa, Petrus apyipo'po enapa i'wa, morokon uwaputa'non perere ewa'mary jako mo'karon Simosu 'wa. 4 Apyipo'po mero, aru'kapo'po i'wa yja'wangon kari'na aru'katopo taka. Ainapatoro itu'ponaka o'win-to'ima warinu pokonokon ypo'san i'wa erangon me. Okupa'en pai iwota'saka'san. Mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'mary pa'po me Herodes mo'ko Petrus pa'kapory 'se kynakon emendopoto'me mo'karon kari'na embata.

5 Iwara ro moro yja'wangon kari'na aru'katopo ta Petrus a'ta, mo'karon Tamusi na'nanopy'san o'kapyn roten ipoko kynauranatokon Tamusi 'wa.

6 Moro Herodes 'wa tamendopoto'man kurita uwaporo, Petrus kyno'ny'sakon koko. Opatoro tymy kynakon siparari ke oko warinu pokonokon poko. Pena po enapa erangon kynatokon. 7 Typo roten amy Tamusi apojon wopy'po. Moro iwo'ny'topo aweita'po imero. Irombo Petrus y'tu'ka'po mo'ko apojonano 'wa isoropary po, upakato'me. Ika'po: “Ko'i ajawongo!” Morokon imyto'konymbo woma'san morokon apory wyino. 8 Irombo mo'ko apojonano wyka'po i'wa: “Asapatory e'mo'ko.” Moro wara ro Petrus we'i'po. Irombo mo'ko apojonano wyka'po i'wa: “Ewo'myndoko. Irombo kywekenako.” 9 Irombo Petrus awomy'po kurandonaka iwekenato'me ty'wa. Iporo ro o'to mo'ko apojonano 'wa tyry anukuty'pa kynakon. Tanuja'kandary ekano'sakon. 10 Irombo moro koromono oranano waito'kon, moro ijokonory enapa ratonoma'san i'waine. Morombo mero moro kari'na emando'kon 'wano siparari pena 'wa itunda'san. Aseke ro moro pena wotapurumaka'po. Kurandonaka iwepa'ka'san. O'win amy oma y'ma'ka'po mero ty'waine, o'win wytory mo'ko Tamusi apojon wonekepy'po.

11:28 Apojoma'san 21:10 **12:4** Exodus 12:1-27

11 Irombo Petrus 'wa tywonumengary apo'i'po rapa. Ika'po: “Erome te suku'sa 'ne
ro Tamusi 'wa tapojon emoky'po Herodes pori'tory wyino ykato'me, morokon Simosu
nikapyry 'san otykon wyino enapa.”
12 Moro ukuty'po mero ty'wa, ito'po mo'ko Johanes, mo'ko Markus me enapa kyne-
jatojaton inoro sano auty 'wa. Moro po ro pyime ata'nanopy'san kynauranatokon
Tamusi 'wa. 13 Moro o'mytopo pono pena moryka'po mero i'wa, amy Rode tatynen
amyijanano wopy'po o'po'se. 14 Petrus auran ukuty'po mero ty'wa, ewa'pory we'i'po
moro pena anetapurumaka'pa. Pena po mo'ko Petrus wairy ekari'se eka'numy'po
mo'karon auto tanokon 'wa. 15 Mo'karon wyka'san ro i'wa: “Aje'mere'sa.” Ise'me
te tauran ja'nakakon. Irombo ika'san: “Mo'ko kapu tano erandonen te mo'ko man.”
16 Petrus te pena morykary poko noro kynakon. Moro pena etapurumaka'po mero
ty'waine, ene'po i'waine. Enuta'san imero.
17 Ity'nato'ko'me tainary awonga'po mero ty'wa, moro one wara Tamusi 'wa moro
yja'wangon kari'na aru'katopo wyino typa'kapo'po ekarity'po i'wa. Morombo wyino
ika'po: “Erokon koro ekari'toko me Jakobus 'wa, mo'karon amykonymbo Kristus
wyinonokon 'wa enapa.” Irombo ito'po amy terapa aitopo 'wa.
18 Aweita'po mero, mo'karon warinu pokonokon we'naranga'san imero. O'to 'ne
Petrus we'i'po anukuty'pa iwe'i'san. 19 Irombo Herodes 'wa Petrus aipo'po. Anepory'pa
mo'karon ainamon we'i'san mero te, mo'karon erandonamonymbo ko'mapo'san i'wa.
Oty wo'kapy'po poko i'waine tywoturupo'po wyino, iwopo'san i'wa. Irombo Herodes
wo'pema'po Judea wyino Sesarea 'wa. Moro po ro iwe'i'po.

Herodes rombyry

20 Moro jako te Herodes kynore'kojakon mo'karon Tyrus, Sidon ponokon poko.
Mo'karon wopy'san ro asewara Herodes 'wa. Mo'ko Blastus, mo'ko Herodes auty
tanokon otykon enenen me kynakon inoro 'wa iwopano'po'san, Herodes 'wa ty-
woturupoto'ko'me areku aike'kato'me. Moro Herodes yinonory wyino irombo moro
tareparykon ene'potopo i'waine kynakon.
21 Amy erupato'kon man kurita Herodes 'wa poto 'su jopoto wo'my e'moky'po.
Iwotandy'mo'po moro jopoto apo'ny tu'po. Irombo tauranary a'mo'po i'wa i'waine
mo'karon ata'nanopy'san ra'na. 22 Irombo mo'karon ata'nanopy'san ko'tapoty'san i'wa:
“Kari'na auran kapyn moro man! Tamusi auran te moro man!” 23 O'win wytory
imero any'ko'po amy Tamusi apojon 'wa, Tamusi ety awongary wara toty awongary
ana'ko'to'pa iwe'i'po ke. Oruko 'wa tonory ta iromby'po.

Barnabas, Saulus weramarykon Antioki 'wa

24 Aseme noro poto me moro Tamusi auran kynaijakon. Iwotaripapy'po. 25 Mo'karon
Jerusalem ponokon Kristus wyinonokon 'wa moro tynaro'san pyrata yry'po mero
ty'waine, Barnabas, Saulus werama'san Antioki 'wa. Johanes, mo'ko Markus me enapa
kynejatojatokon inoro aro'po i'waine tymaroine.

13

Barnabas maro Paulus apojoma'po

1 Moro Antioki pono Tamusi na'nanopy'san apyimy ta ro Tamusi auran uku'ponamon
me, amepanamon me enapa kynatokon Barnabas, Simeon, mo'ko Niger me kynejatoja-
ton inoro, mo'ko Sirene pono Lusius, mo'ko jopoto Herodes maro etuwaro'ma'po Man-
aen, Saulus enapa. 2 O'wino me Tamusi na'nanopy'san me Tamusi ety awongatokon.
Kynonematokon enapa. Moro jako ro mo'ko Tamusi a'kary wyka'po: “Barnabas Saulus
maro ytoko typo moro i'wanokon me ynyry'po amaminano ka'to'me.” 3 Tywonema'san
mero, Tamusi 'wa taurana'san mero, itu'ponakaine tainarykon yry'san mero enapa,

moro tokosanokon amaminano poko Barnabas aike'ka'po, Saulus aike'ka'po enapa i'waine.

Siprus po

4 Mo'ko Tamusi a'kary 'wa tomoky'san mero, Barnabas maro Saulus wo'pema'po Seleusie 'wa. Moro wyino ro kurijara ta ito'san Siprus 'wa. 5 Moro aitopo Salamis 'wa tytunda'san mero, moro Tamusi auranymbo ekarity'po i'waine morokon Simosu wota'nano'to'kon autokon ta. Johanes enapa imaroine kynakon epano'namon me.

6 Pa'poro moro pa'wu tu'po tytopoty'san wyino, Pafos 'wa itunda'san. Moro po ro amy tamoreken Simosu epory'po i'waine. Tamusi auran uku'ponen waike kynakon. Barjesus ety me kynakon. 7 Mo'ko ro mo'ko pa'wu undymanen Sergius Paulus ekosa kynakon. Mo'ko Sergius Paulus amy tupu'ponen wokyry me kynakon. Mo'ko 'wa ro Barnabas, Saulus ko'mapo'san ty'wa. Moro Tamusi auranymbo etary 'se kynakon iwyinoine. 8 Aurangon po'takaro te kynakon mo'ko Elymas, mo'ko tamoreken. (Moro Elymas taurotopo ro tamoreke man.) Kristus wyinono me mo'ko pa'wu undymanen wairy a'kotory 'se kynakon. 9 Saulus, mo'ko Paulus me enapa kynejatojaton inoro y'namoro'po Tamusi a'kary 'wa. Onu'ka'pa Elymas ene'po i'wa. 10 Irombo ika'po: “Tonapiren 'ne roten! Yja'wanymbo 'ne roten! Ewa'rumy tamuru a'sakary! Pa'poro tamambore aino jenono'nen! Morokon sapatoronokon Tamusi emary ko'wairory poko mana! 11 Erome te Tamusi opoky'matan. Ajenuke'take. Weju anene'pa maitake amy kurita 'wa ro.” Irombo o'win wytory imero enuru ewa'rumamy'po. Amy taronen man upi'po i'wa. 12 Moro ene'po mero mo'ko pa'wu undymanen we'i'po Kristus wyinono me. Mo'ko Jopoto poko omepano 'wa i'naranga'po.

Moro Pisidie tano Antioki po

13 Irombo kurijara ta Pafos wyino tyto'san mero, mo'karon ta'sakarykon maro Paulus tunda'po moro Panfili tano aitopo Perge 'wa. Johanes we'i'po te imaroine tytory 'se'pa noro. Iwerama'po rapa Jerusalem 'wa. 14 Mo'karon a'sakarykon wyto'san te Perge wyino moro Pisidie tano Antioki 'wa. Moro po ro moro otare'matopo kurita iwo'my'san moro Simosu wota'nano'to'kon auto taka. Iwotandy'mo'san. 15 Moro omenano mero'po, mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo nimero'san kareta erupa'ma'san mero enapa, mo'karon Simosu wota'nano'to'kon auto jopotorykon 'wa ero taurangonymbo aropo'po mo'karon apojoma'san 'wa: “Yja'sakarykon, amy o'to awykarykon 'se aja'taine mo'karon ijaro 'wa opy'san pori'tomato'me, kaitoko.”

16 Irombo Paulus awomy'po. Tainary awonga'po i'wa ity'nato'ko'me. Irombo ika'po: “Israel pajanymbo, Tamusi nendonamon, epanamatoko. 17 Mo'karon Israel pajanymbo tamusiry 'wa mo'karon kytangonymbo tyje mandon tywyinonaka. Mo'karon typyitorykon ety enapa tawonga i'wa man, mo'karon Egypte ponokon ekosa emamyrykon jako. Moro Egypte wyino ro taro i'wa mandon typori'tory ta. 18 Irombo oko-kari'na siriko iwairy taro moro iponomyn wo'i ta moro emepo'pa iwairykon tapyije i'wa man. 19 Moro Kana'an yinonory tu'po oko-to'ima amykon aseke tamerykon aronamon kari'na apyimykon y'ma'ka'san wyino ty'wa, moro inonorykon aporenjan me mo'karon Israel pajanymbo tyje i'wa mandon. 20 O'win-kari'namboto o'win-kari'na itu'ponaka oko-kari'na itu'ponaka ainapatoro siriko iwairy taro morokon otykon tywo'ka'se man. Moro pa'po me undymanamon me amykon tyje mandon mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo Samuel wairy 'wa ro. 21 Morombo wyino tywoturupo mandon amy poto 'su jopoto poko. Tamusi 'wa mo'ko Kis ymuru Saul tyje man ijopotorykon me. Mo'ko ro amy Benjamin pajanymbo a'sakary me tywaije man. Oko-kari'na siriko jopoto me tywaije man. 22 Mo'ko Saul ka'po wyino, i'petakan me mo'ko David tyje man ijopotorykon me.

13:17 Exodus 1:7, Exodus 12:51 **13:18** Numeri 14:34, Deuteronomium 1:31 **13:19** Deuteronomium 7:1, Jakobus 14:1 **13:20** Richteren 2:16, 1 Samuel 3:20 **13:21** 1 Samuel 8:5, 1 Samuel 10:21

Mo'ko poko ro Tamusi 'wa ero tuku'po man: ‘Mo'ko Isai ymuru David seporyi amy
yturu'po nisanory wokyry me. Pa'poro o'to ywykato'kon ka'tan.’ 23 Mo'ko parymbo
ro amy tyje Tamusi 'wa man mo'karon Israel pajanymbo Epano'namon me moro
tykatopombo wararo. Mo'ko Jesus, wykaje irombo. 24 Mo'ko wopyry uwaporo Johanes
'wa pa'poro mo'karon Israel pajanymbo tyko'ma mandon tamamyrykon u'mato'me
i'waine, iwosetykapoto'ko'me enapa. 25 Moro tamamin aike'kary 'wa Johanes tyka man:
‘Mo'ko Mesias me anekanopyrykon kapyn awu wa. Ywena'po ta te kyno'tan mo'ko
isapatory etandy ymbokato'me y'wa uwam'po watapoja inoro.’

26 “Yja'sakarykon, Abraham pajanymbo, mo'karon ara'naine Tamusi nendonamon
enapa, ky'wanokon me ro ero kari'na ymbokanen auranano tyje man. 27 Mo'karon
Jerusalem ta amandonon irombo mo'karon tyjopotorykon maro mo'ko Jesus ukutyry
'se'pa tywaije mandon. Turumena i'waine man. Iwara te mo'karon Tamusi auran
uku'ponamonymbo nimero'san, morokon otare'matopo kurita wararo tyneruparykon
tyka'po i'waine man. 28 Amy pairo iwopoto'man anepory'pa tywe'i'san se'me, Pilatus
'wa tywoturupo mandon iwopoto'me. 29 Pa'poro morokon ipoko imero'san ka'po'san
mero ty'waine, tyka i'waine man moro ipokatopombo wakapu wyino. Irombo tunenje
i'waine man. 30 Tamusi 'wa te iromby'san wyino tawongapo rapa man. 31 Pyime kurita
tywosenepo man mo'karon Galilea wyino Jerusalem 'wa tymaro anuku'san 'wa. Inaron
ro erome kari'na 'wa moro o'to iwe'i'po ekari'namon me mandon.

32 “Iru'pyn oka ekari'san ro na'na o'waine. Moro kytangonymbo 'wa tykatopombo ro
33 tyka'po Tamusi 'wa man mo'karon ipajanymbo 'wano me, ky'wanokon me, wykaje
irombo. Jesus irombo tawongapo rapa i'wa man. Iwara enapa moro ijokonory ware ta
tymero man:

“Ymuru amoro mana. Erome ajumy me tywaije wa.”

34 “Ikota'pa moro ija'mun waito'man me mo'karon iromby'san wyino Jesus tawon-
gapo rapa man Tamusi 'wa. Moro poko ro tyka man Tamusi: ‘Moro yturu'po maro David
'wa ywykato'konymbo sika'take o'waine.’ 35 Amy terapa oje irombo tyka man: ‘Mo'ko
tamyikaporen apyitory ja'mun anikotano'po'pa maitake.’ 36 Mo'karon tamamyry
jakonokon ta'sakarykon 'wano me tamamina'po mero, mo'ko David tyromo'se man
Tamusi nisanory me. Mo'karon itangon tu'mungon aporito tunenje man. Ija'mun
tykota man. 37 Mo'ko Tamusi nawongapo'po ja'mun te ikota'pa tywaije man. 38 Mo'ko
nikapy'po poko ro morokon oja'wanykonymbo kary man uku'toko, yja'sakarykon.
Moro ekarojan ro na'na. Pa'poro oja'wanykonymbo kary tupi man morokon Moses
nimero'san omenano 'wa. 39 Pa'poro kari'na yja'wanykonymbo kanon moro i'wa mo'ko
Tamusi nawongapo'po amyikary. 40 Tuwaro aitoko, mo'ko o'win amy Tamusi auran
uku'ponenymbo wyka'po waito'me ajepory'paine. Ero wara irombo tymero i'wa man:

41 ‘Senu'ka pangon! Ajenutatoko! Oneke'toko! Moro ajemamyrykon jakonokon
kurita amy oty sika'sa. O'waine moro oty ekarity'pomboto amy kari'na 'wa,
anamyika'pa pairo maitory.’ ”

42 Kurandonaka itorykon jako, mo'karon aurangonymbo etanamonymbo wotu-
rupo'san i'waine mony otare'matopo kurita rapa auranato'ko'me morokon tynekar-
ity'san poko. 43 Moro Simosu wota'nano'topo auto wyino tywepa'ka'san mero, Paulus,
Barnabas wekena'san pyime Simosu 'wa, pyime Tamusi nendonamon Simosu me

---

13:22 1 Samuel 13:14, 1 Samuel 16:12, Ware 89:20 **13:24** Markus 1:4, Lukas 3:3 **13:25** Johanes 1:20, Mateus 3:11, Markus 1:7, Lukas 3:16, Johanes 1:27 **13:28** Mateus 27:22-23, Markus 15:13-14, Lukas 23:21-23, Johanes 19:15 **13:29** Mateus 27:57-61, Markus 15:42-47, Lukas 23:50-56, Johanes 19:38-42 **13:31** Apojoma'san 1:3 **13:33** Ware 2:7 **13:34** Jesaja 55:3 (LXX) **13:35** Ware 16:10 **13:41** Habakuk 1:5 (LXX)

atypotonon 'wa enapa. Mo'karon apokuma'san ro i'waine mo'ja ro moro Tamusi turu'popory ta emando'ko'me.

44 Moro otare'matopo kurita wopyry ta pa'poro rypo mo'karon moro ponokon wota'nanopyry manombo tywaije man, mo'ko Jopoto ekary eta. 45 Mo'karon kari'na apyimykon ene'san mero ty'waine, mo'karon Simosu ato'ke iwe'i'po. Irombo onapi me moro Paulus nekarityry ekarity'po i'waine. 46 Enari'ma te Paulus, Barnabas wyka'san: “O'waine na'nen moro Tamusi auranymbo etary kynakon. Amyjaron te murumenaton. Moro i'matypyn amano apyinamon me atu'ku'pa matypojaton. Iro ke ro mo'karon Simosu me e'i'non 'wa kynotu'manon na'na. 47 Ero wara irombo mo'ko Jopoto na'na 'wa tyka man:

‘Mo'karon Simosu me e'i'non 'wano aweinano me kyryi. Iwara ro uta'no wyino kari'na munendake nono y'matyry 'wa ro.’ ”

48 Moro eta'po mero, mo'karon Simosu me e'i'non ewa'pota'san. Mo'ko Jopoto ekary amyika'po i'waine. Pa'poro mo'karon i'matypyn amano 'wanokon me tyje tywaije kynatokon inaron we'i'san Kristus wyinonokon me. 49 Moro wyino ro mo'ko Jopoto ekary wotaripapy'po wararo.

50 Mo'karon Simosu 'wa te mo'karon Tamusi nendonamon tywoneporamon woryijan, mo'karon aitopo ponokon potonon wokyryjan enapa erupo'toma'san. Mo'karon maro ro mo'karon aitopo ponokon apokuma'san i'waine, Paulus, Barnabas wetoine itoto'ko'me. Imoma'san ro i'waine moro tyinonorykon wyino. 51 Mo'karon apojoma'san 'wa te typupurukon y'koka'san, mo'karon aitopo ponokon e'mato'me ty'waine. Irombo ito'san Ikonium 'wa. 52 Mo'karon Antioki ponokon omepatonon te moro awa'ponano 'wa, Tamusi a'kary 'wa enapa ty'namororykon ko'mangapo'satokon.

14

Ikonium po

1 Iwara enapa oty we'i'po Ikonium po. Iwo'my'san moro Simosu wota'nano'to'kon auto taka. Moro aurangon 'wa pyime Simosu, Griek enapa ypo'san Kristus wyinonokon me. 2 Mo'karon aurangon anamyika'non Simosu 'wa te mo'karon Simosu me e'i'non apokuma'san mo'karon Kristus wyinonokon urumenato'me i'waine. 3 A'si 'ko akore'pe mo'karon apojoma'san we'i'san moro po. Mo'ko Jopoto amyikary ta enari'ma aurana'san. Mo'ko 'wa ro moro inekarityrykon takary amyikapo'po, anumengaponamon otykon, potonon pori'tonano enapa ka'pory ke ty'wa ainarykon 'wa. 4 Mo'karon moro po amandonon wotaripapy'san te. Amykonymbo we'i'san mo'karon Simosu wyinonokon me. Amykonymbo we'i'san mo'karon apojoma'san wyinonokon me. 5 Irombo mo'karon tyjopotorykon maro mo'karon Simosu, Simosu me e'i'non wemomy'san, iwetoine tytoto'ko'me, ikota'maine, topu ke enapa iwoine. 6 Moro ukuty'po mero ty'waine, mo'karon apojoma'san wetuwarika'san Likaoni 'wa. Moro po ro morokon aito'kon Lystra, Derbe po, morokon iwyinonokon aito'kon po enapa 7 moro iru'pyn oka ekarityry aropoty'po i'waine.

Lystra po

8 Lystra po ro amy wajaku pan wokyry tandy'po kynakon. Tywoma'po po ro wajaku pe kynakon. Tywe'i'po poro ito'pa kynakon. 9 Inoro ro Paulus 'wa kynepanamakon auranary jako. Irombo Paulus wo'poty'po i'wa onu'ka'pa. Tykura'mary amyikary taro iwairy ene'po mero ty'wa, 10 pari'pe Paulus wyka'po iwa: “Ajawongo!” Ta'po'ne imero awomy'po. Irombo itopoty'po. 11 Moro Paulus nikapy'po oty ene'po mero

13:47 Jesaja 42:6, 49:6 **13:51** Mateus 10:14, Markus 6:11, Lukas 9:5, 10:11

ty'waine, mo'karon kari'na apyimykon ko'tapoty'san mo'karon Likaoni ponokon auran ta: “Mo'karon tamusikon tywony'to mandon ky'waine, kari'na me tywonurima.”
12 Barnabas ejato'po i'waine Seus me. Paulus ejato'po i'waine Hermes me, auranano
ekari'nen me iwairy ke. 13 Irombo moro aitopo esi'wono Seus auty jopotory 'wa otykon
epyryry ke eneka'to'san wokyryjan paka enepy'san pena 'wa. Mo'karon kari'na apy-
imykon maro mo'karon paka wory 'se kynakon mo'karon tamusi me tynekanopyrykon
ewa'mato'me.
14 Moro eta'po mero te ty'waine, mo'karon apojoma'san Paulus, Barnabas 'wa tyno-
ponykon seka'san. Iwota'poromy'san mo'karon kari'na apyimy taka. 15 Iko'ta'san:
“Yja'sakarykon, o'to ko maijaton? Awaraine enapa kari'na me roten na'na man.
Iru'pyn oka ekari'se te na'na nopyi o'waine, moropangon arongangon otykon wyino
awotu'mato'ko'me mo'ko nurono Tamusi 'wa. Inoro 'wa ro kapu, nono, parana,
pa'poro itanokon maro ro tyka'se man. 16 Uwapo i'wa mo'karon Simosu me e'i'non 'wa
inisanorykon ro tyka'po man. 17 Ise'me mondo tywairy tanepo i'wa man. Kurangon
otykon tyka'se i'wa man o'wanokon me. Kapu wyino konopo tane'po i'wa man.
Tapepore wonatopo waitopo tyje i'wa man. Tarepando i'wa mandon. Aturu'san
tawa'poro i'wa man.”
18 Moro aurangon we'i'po rypo moro tawa'mato'ko'me mo'karon kari'na apyimy
'wa mo'karon paka wory ana'koto'pa. 19 Irombo Antioki wyino, Ikonium wyino
enapa Simosu wopy'san mo'karon kari'na apyimykon erupo'toma. Irombo Paulus
tu'ponaka topu papy'san i'waine. Ikyryryka'po i'waine moro aitopo wyino kurandon-
aka. Tyromo'se kynekano'satokon. 20 Mo'karon omepatonon 'wa tu'memy'po mero te,
awomy'po rapa. Ito'po rapa moro aitopo taka. Irombo koro'po Barnabas maro ito'po
Derbe 'wa.

Paulus weramary Barnabas maro

21 Derbe po ro moro iru'pyn oka ekarity'po i'waine. Omepatonon me pyime
kari'na ypo'san mero ty'waine, iwerama'san rapa Lystra 'wa, Ikonium 'wa, Antioki
'wa enapa. 22 Morokon aito'kon po ro mo'karon omepatonon pana'toma'san i'waine.
Asinanopy'san i'waine Kristus wyinonokon me iwaito'ko'me mo'ja ro. Ika'san i'waine:
“Moro Tamusi nundymary taka kytorykon jako, pyime awosin pangon otykon 'wa
koporykon man.” 23 Wararo mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy undymanamon
me uwapoto'san andy'mo'san i'waine. Tywonemarykon ta Tamusi 'wa ipokoine au-
rana'san. Mo'ko inamyikarykon Jopoto ainaka yry'san i'waine.
24 Pisidie yinonory tu'po ro Panfili 'wa itunda'san. 25 Perge po moro oka ekarity'po
mero ty'waine, Atalia 'wa iwo'pema'san. 26 Moro wyino ro kurijara ta ito'san Antioki
'wa. Moro po ro moro Tamusi turu'popory poko mo'karon Tamusi na'nanopy'san ty-
woturupo tywaije kynatokon moro erome inaike'ka'san amaminano ka'to'me. 27 Moro
'wa tytunda'san mero, mo'karon Tamusi na'nanopy'san ko'mapo'san i'waine. Irombo
pa'poro morokon tymaroine Tamusi nikapy'san otykon ekaro'san i'waine. Tamusi
'wa pena etapurumaka'po ekarity'po i'waine mo'karon Simosu me e'i'non waito'me
Kristus wyinonokon me. 28 Irombo a'si 'ko akore'pe iwe'i'san mo'karon moro ponokon
omepatonon ekosa.

15

Jerusalem po auranano poko aino

1 Irombo amykon Judea wyino o'pema'san 'wa mo'karon Antioki ponokon Kris-
tus wyinonokon emepary a'mo'po. Ika'san: “Moro Moses nimero'po omenano
o'kotopojaton. Moro wara ei'pa aja'taine, uta'no wyino ajunemyrykon tupi me kynai-
tan.” 2 Paulus, Barnabas ato'keine moro aurangon kynakon. Apo'tun pe imaroine

14:15 Exodus 20:11, Ware 146:6 **15:1** Levitikus 12:3

taurangon ejuku'po i'waine. Irombo Paulus, Barnabas, amykon ta'sakarykon enapa emoky'san i'waine Jerusalem 'wa mo'karon apojoma'san, uwapoto'san po'ponaka moro atamiromo'katopo oty poko orupa. 3 Mo'karon Tamusi na'nanopy'san nemoky'san wyto'san moro Fenisia, Samaria yinonory tu'po. Moro tytorykon jako ro mo'karon Simosu me e'i'non 'wa tamamyrykon u'ma'po ekarity'po i'waine. Iwara pa'poro mo'karon Kristus wyinonokon ewa'poro'san imero i'waine. 4 Jerusalem 'wa itunda'san mero, iwopy'san ewa'ma'po mo'karon moro ponokon Tamusi na'nanopy'san 'wa, mo'karon apojoma'san 'wa, mo'karon uwapoto'san 'wa enapa. Irombo pa'poro morokon tymaroine Tamusi nikapy'san otykon ekaro'san i'waine. 5 Irombo te amykon Kristus wyinonokon me e'i'san Farise moro po kynatokon. Inaron awomy'san ro ero tykato'ko'me: "I'kotorykon man. Moro Moses nimero'po omenano yry man inapyirykon man me."

6 Irombo mo'karon apojoma'san wota'nanopy'san mo'karon uwapoto'san maro moro oty poko orupa. 7 Akore'pe ipoko tyworupa'san wyino, mo'ko Petrus awomy'po. Ika'po i'waine: "Yja'sakarykon, Tamusi 'wa ara'naine yjapo'i'po muku'saton mo'karon Simosu me e'i'non 'wa moro iru'pyn oka ekari'nen me, etato'me, amyikato'me i'waine. 8 Irombo mo'ko turu'ponano uku'nen Tamusi 'wa mo'karon ynerupa'san Simosu me e'i'non tuku'po mandon Kristus wyinonokon me. Ta'kary waty tyje i'wa nan i'waine, ky'waine yry'po wara enapa. 9 Amy me terapa pairo anekarity'paine tywaije man. Moro i'waine Kristus amyikary ke ituru'san tykoroka i'wa man. 10 O'tono'me ko iro ke Tamusi mu'kujaton awosin pangon otykon ka'pory ke o'waine mo'karon omepatonon 'wa. Mo'karon kytangonymbo 'wa, ky'waine enapa moro oty kapyry tupi tywaije man. 11 Mo'ko Jopoto Jesus turu'popory 'wa te uta'no wyino kunemy'san kysamyikaton. Iwara enapa te mo'karon Simosu me e'i'non omepatonon tunenje mandon."

12 Pa'poro mo'karon kari'na apyimy we'i'po ity'me, Barnabas 'wa, Paulus 'wa enapa tywepanamato'ko'me. One wara mo'karon Simosu me e'i'non ra'na Tamusi 'wa ty'waine anumengaponamon otykon, potonon pori'tonano ka'po'san ekarity'po i'waine. 13 Aurana'ma'san mero, Jakobus 'wa tauranary a'mo'po. Ika'po: "Yja'sakarykon, epanamatoko y'wa! 14 One wara Tamusi 'wa penaro terapa mo'karon Simosu me e'i'non etawa'san ekarityi mo'ko Simeon. Toty awonganamon me amy apyimykon apyiry 'se Tamusi tywaije man. 15 Iwara enapa mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo tyka tywaije mandon. Tymero irombo man:

16 'Morombo mero weramatake rapa. Moro David patajarymbo samytake rapa. Iru'pa
rapa sytake. 17-18 Iwara ro Tamusi upita'ton mo'karon amykon terapa kari'na,
pa'poro mo'karon ywyinonokon me yniko'ma'san Simosu me e'i'non enapa.
Iwara kynganon Tamusi, mo'ko morokon penaro terapa uku'po'san otykon
ka'san inoro.'

19 "Iro ke ro awu ero wara wonumengaje: mo'karon Tamusi 'wa atu'matonon Simosu me e'i'non anaki'ma'pa kywairykon man. 20 Erokon ekarityry te ky'waine man i'waine: Morokon tanymanamon otykon uremenary i'waine man: Ikapy'san tamusi 'wa yry'san tonomy onory kapyn i'waine man, wararo roten wokyry, woryi poko iwairykon kapyn man, ena'sawyry'kary ke iwo'po tonomy onory kapyn i'waine man, mynu enapyry kapyn enapa i'waine man. 21 Morokon penaro terapa Moses nimero'san omenano erupaton ro 'kuru wararo aito'kon po morokon Simosu wota'nano'to'kon auto ta, moro otare'matopo kurita wararo."

Mo'karon Simosu me e'i'non 'wano kareta

15:7 Apojoma'san 10:1-43 **15:8** Apojoma'san 10:44, Apojoma'san 2:4 **15:16** Amos 9:11-12 (LXX) **15:20** Exodus 34:15-17, Levitikus 18:6-23, Levitikus 17:10-16

22 Irombo mero mo'karon apojoma'san, uwapoto'san 'wa pa'poro mo'karon Tamusi
na'nanopy'san maro amykon tyra'nanokon wokyryjan ekarity'san, emo'to'ko'me An-
tioki 'wa Paulus, Barnabas maroine. Mo'karon inekarity'san ro kynatokon mo'ko
Barsabas me inejatorykon Judas mo'ko Silas maro. Okororo etykon poto me kynakon
mo'karon Kristus wyinonokon ra'na. 23 I'waine ro ero kareta aropo'po i'waine:
Mo'karon Kristus wyinonokon apojoma'san, uwapoto'san ero kareta aropojaton
mo'karon Antioki ponokon, Sirie ponokon, Silisia ponokon Simosu me e'i'non
Kristus wyinonokon 'wa. Iru'pa ro rypo mandon? 24 Amykon ajetawanamon
na'na a'sakarykon 'wa asykapo'san ekary etai na'na. Amykon aurangon 'wa
moro awonumengarykon jamika'po ekary etai na'na. Na'na napojomarykon
me kapyn te moro wara tywaije mandon. 25 Iro ke ro tauran epopoi na'na
amykon wokyryjan ekari'to'me, emo'to'ko'me o'waine na'na nipynarykon Barn-
abas, Paulus maroine. 26 Barnabas, Paulus 'waine ro 'kuru moro tamamyrykon
ko'po poto me mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus ety tyje man. 27 Iwara te 'kuru
Judas, Silas emo'ton na'na o'waine. Aseke ro ero na'na nimero'po ekari'ta'ton
enapa o'waine. 28 Tamusi a'kary 'wa, na'na 'wa enapa irombo iru'pa topoje man
iko'po 'ne 'ne ajaki'ma'paine na'na wairy man. Ero wara roten te awairykon
man: 29 Ikapy'san tamusi 'wa yry'san tonomy onory kapyn o'waine man, mynu
enapyry kapyn o'waine man, ena'sawyry'kary ke iwo'po tonomy onory kapyn
o'waine man, wararo roten wokyry, woryi poko awairykon kapyn man. Irokon
poko tuwaro aja'taine, iru'pa man. Iru'pa aitoko!

30 Irombo mo'karon inapojomarykon wo'pema'san Antioki 'wa. Moro po ro
mo'karon Kristus wyinonokon a'nano'po'san mero ty'waine, moro kareta yry'po
i'waine. 31 Erupa'ma'po mero ty'waine, ewa'pota'san moro typana'tomato'kon au-
ranano poko. 32 Judas, Silas 'wa enapa ipana'toma'san. Tamusi auran uku'ponamon me
irombo kynatokon. Pyime auranano ke mo'karon Kristus wyinonokon pori'toma'san
i'waine. 33 A'si'ko akore'pe moro po tywe'i'san wyino, iwerama'san rapa Jerusalem
'wa. Imaroine ro mo'karon Antioki ponokon Kristus wyinonokon 'wa “Iru'pa aitoko!”
tyka'san aropo'po mo'karon apojomanamonymbo 'wa. 34 * 35 Paulus wainopo'po
Barnabas maro Antioki po. Moro po ro pyime ta'sakarykon maro ro mo'karon Kristus
wyinonokon emepatokon. Mo'ko Jopoto ekapory ekari'satokon enapa.

Paulus maro Barnabas wotaripapyrykon

36 Amykon kurita pa'po me te Paulus wyka'po Barnabas 'wa: “Kyteraman rapa, one
wara mo'karon Kristus wyinonokon wairy ene pa'poro morokon ky'wa mo'ko Jopoto
ekapory ekari'to'konymbo 'wa.” 37 Irombo Barnabas mo'ko Markus me inejatorykon
Johanes arory 'se enapa kynakon tymaroine. 38 Paulus te arory 'se'pa kynakon, Panfili
po tyno'san ke i'wa, ito'pa enapa iwe'i'po ke tapatomaine moro amaminano poko.
39 Moro poko ro mene asepoko iwe'i'san. Irombo iwotaripapy'san. Barnabas 'wa
Markus aro'po tymaro kurijara ta Siprus 'wa. 40 Paulus 'wa te Silas apo'i'po tapaton
me. Iwaimokyry uwaporo, i'wano me moro Tamusi turu'popory poko mo'karon Kristus
wyinonokon woturupo'san. 41 Irombo mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimykon
pori'tomary aropoty'po i'wa Sirie po, Silisia po enapa.

16

Timoteus we'kotopory

1 Irombo Paulus tunda'po Derbe 'wa, Lystra 'wa enapa. Moro po ro amy Timoteus
tatynen omepatoto kynakon. Amy Kristus wyinono Simosu woryiry isano me kynakon.

---

* **15:34** Amykon 'wa ero po tymero man: Silas 'wa te a'si'ko noro moro po tywairy yry'po. **15:38** Apojoma'san 13:13

Mo'ko ijumy te amy Griek mo'ko kynakon. 2 Mo'ko Timoteus ro takapore kynakon
mo'karon Lystra ponokon, Ikonium ponokon Kristus wyinonokon ekosa. 3 Inoro wytory
'se ro Paulus we'i'po tymaro. Moro waton me ro mo'karon moro wyinonokon Simosu
upu'san me i'kotopo'po i'wa. Griek me irombo pa'poro kari'na ijumy uku'satokon.
4 Morokon aito'kon wararo tytopotyrykon jako, mo'karon Jerusalem ponokon
apojoma'san, uwapoto'san aurangonymbo ekaro'san i'waine mo'karon Kristus
wyinonokon napyiry man me. 5 Iwara ro mo'karon Tamusi na'nanopy'san
kynepori'tomatokon Kristus wyinonokon me. Kurita wararo pyime 'ne ka'tu rapa
kynaijatokon.

Troas po Paulus enuja'kandary

6 Irombo ito'san Frigie yinonory tu'po, moro Galatie yinonory tu'po enapa. Mo'ko
Tamusi a'kary 'wa te a'koto'san Asia po moro oka ekarory pona i'waine. 7 Misie 'wa
tytunda'san mero, Bitinia 'wa tytorykon poko iwe'ku'san. Mo'ko Jesus a'kary we'i'po
te anaropo'paine. 8 Irombo Misie ratonoma'po mero, Troas 'wa itunda'san.
9 Koko Paulus 'wa tywoneto amy Masedonie pono wokyry ene'po. Inoro 'wa ro
iko'ma'po. Ika'po: “Masedonie 'wa epatoko na'na epano'se.” 10 Moro wara iwonety'po
ke, o'win wytory na'na wo'mika'po Masedonie 'wa tytory poko. Tamusi 'wa tyko'ma'po
ukuty'po na'na 'wa moro iru'pyn oka ekari'to'me mo'karon moro ponokon 'wa.

Lydia wairy Kristus wyinono me

11 Troas wyino kurijara ta tywaimoky'po mero, sapatoro na'na wyto'po Samotrake
'wa. Irombo koro'po Neapolis 'wa na'na wyto'po. 12 Moro wyino na'na wyto'po Filipi
'wa. Amy Rome ponokon emandopo moro kynakon. Moro koromono Masedonie
wota'saka'po tano aitopo moro kynakon. Moro po ro amykon kurita na'na we'i'po.
13 Moro otare'matopo kurita na'na wepa'ka'po moro aitopo wyino, tuna wyinonaka.
Moro po ro amy Tamusi 'wa auranatopo uku'sakon na'na. Tywotandy'mo'po mero,
na'na 'wa mo'karon woryijan wota'nanopy'san erupa'san. 14 Amy Lydia tatynen
woryi moro po kynakon. Amy tykujuramon kamisa ekaramanen Tyatira pono mo'ko
kynakon. Tamusi nendonen mo'ko kynakon. Moro iwepanamary jako ro, mo'ko Jopoto
'wa moro Paulus auran aropo'po ituru'po taka. 15 Irombo mo'karon tauty tanokon
maro tywosetykapo'po mero, tauty 'wa na'na ejukuru poko iwo'mika'po. Ika'po: “Y'wa
mo'ko Jopoto amyikary ukutyry jako o'waine, o'toko ymaro yjauty 'wa. Yjekosa aitoko.”
Tywo'wyry'ka me na'na aro'po i'wa.

Yja'wangon kari'na aru'katopo ta Paulus wairy

16 Amy kurita moro Tamusi 'wa auranatopo 'wa na'na wytory jako, na'na epory'po
amy takyren amyijanano 'wa. Airenokon otykon uku'ponen me pyime pyrata ka'sakon
mo'karon taporenjan ekataka. 17 Mo'ko 'wa ro Paulus wekenary, na'na wekenary
a'mo'po. Iko'ta'po: “Mojan wokyryjan mo'ko inorombo ro kawono Tamusi pyitorykon
mojan mandon. One wara uta'no wyino kari'na unemyry man ekari'saton o'waine.”
18 Pyime kurita moro wara iwe'i'po. Paulus ato'ke te moro wara iwairy we'i'po.
Iwotu'mapo. Irombo ika'po mo'ko akyry 'wa: “Jesus Kristus ety ta wykaje o'wa mo'ko
woryi wyino awepa'kato'me.” Irombo o'win wytory iwepa'ka'po iwyino.
19 Pyrata anikapy'pa noro mo'ko tamyijarykon wairy man ene'po mero ty'waine,
mo'karon woryi aporenjan 'wa Paulus maro Silas apo'i'san. Ikyryryka'san i'waine moro
otykon ekaramatopo 'wa, mo'karon jopoto po'ponaka. 20 Ipo'ponakaine aro'san mero
ty'waine, ika'san: “Mojan Simosu ero kywaito'kon jamikapojaton. 21 Morokon inekaro-
rykon omenano apyiry kapyn ky'waine man. Mo'ko Rome jopotory upi'nonokon 'wa
waty morokon man.” 22 Mo'karon woryi aporenjan maro mo'karon kari'na apyimy
wopy'po enapa Paulus, Silas wetoine. Irombo mo'karon jopoto 'wa iwo'mykonymbo
sekapo'po'san. Irombo wewe ke ipoky'mapo'san i'waine. 23 Mene ipoky'mapo'san

mero ty'waine, moro yja'wangon kari'na aru'katopo taka aru'kapo'san i'waine. Mo'ko yja'wangon kari'na aru'katopo eran apojoma'po i'waine iru'pyn me imero erandoto'ko'me i'wa. 24 Moro wara tapojoma'po ke ro, koro'na imero etapuru'san i'wa. Morokon ipupurukon uru'ka'san i'wa amy wewe kapy'po taka.

25 Irawone 'ne iwairy taro a'ta, Tamusi 'wa kynauranatokon. Tamusi ety awongatokon enapa tywarerykon ta. Mo'karon aru'ka'san kynepanamatokon i'waine. 26 Irombo typo roten nono wetytyka'po imero. Moro yja'wangon kari'na aru'katopo apo'ny wesakamapoty'po. O'win wytory pa'poro morokon pena wotapurumaka'san. Pa'poro mo'karon aru'ka'san myto'konymbo wo'ka'san. 27 Tupaka'po mero, mo'ko erangon 'wa morokon yja'wangon kari'na aru'katopo penarykon ene'po tywotapurumakapo'se. Mo'karon aru'ka'san wetuwarika'san ekanopyry ke ty'wa, moro tysuparary so'ka'po i'wa ije'ny wyino, tywo'woto'me rypo. 28 Pari'pe te Paulus wyka'po i'wa: “Kyto'woi te koro! Pa'poro na'na ero po man!” 29 Irombo taweiry me wa'to ene'po'po mo'ko erangon 'wa. Morombo mero iwota'poromy'po moro aru'kato'kon taka. Tytyty'ne iwoma'po Paulus, Silas pupurukon po. 30 Kurandonaka aro'san mero ty'wa, ika'po i'waine: “Jopotokon, o'to ko waitan uta'no wyino yjunendo'me?” 31 Irombo ika'san: “Mo'ko Jopoto Jesus amyikako! Moro wara awe'i'poto uta'no wyino matunendake, ajauty tanokon maro ro.” 32 Irombo mo'ko Jopoto ekary ekarity'po i'waine i'wa, pa'poro mo'karon auty tanokon 'wa enapa. 33 Irombo aro'san i'wa tymaro, koko noro a'ta. Morokon iwo'san ku'mity'san i'wa. O'win wytory iwosetykapo'po, pa'poro mo'karon tauty tanokon maro. 34 Tauty taka awo'nuku'san mero ty'wa, arepa ke upa'san i'wa. Moro ty'wa Tamusi amyika'po ewa'ma'po i'wa pa'poro mo'karon tauty tanokon maro.

35 Emamy'po mero mo'karon jopoto 'wa typyitorykon emoky'san mo'ko yja'wangon kari'na aru'katopo eran 'wa, “Mo'karon kari'na inondatoko,” tauro me. 36 Irombo mo'ko yja'wangon kari'na aru'katopo eran 'wa aurangonymbo ekarity'po Paulus 'wa. Ika'po: “Mo'karon jopoto 'wa moro anondapoto'kon auranano tane'po man. Epa'katoko iro ke. Iru'pa i'tandoko.” 37 Paulus wyka'po te i'waine: “Mo'ko Rome jopotory upi'nonokon me na'na wairy se'me, pa'poro kari'na nenery me na'na wosaijomary pyndo na'na ypoky'ma'san mero moro yja'wangon kari'na aru'katopo taka na'na aru'katon. Erome te 'kare rapa ekapyn ta na'na pa'kapojaton. Uwa pairo! Oro te aseke no'sen na'na pa'kapo.” 38 Moro Paulus auranymbo ekarity'po ro mo'karon pyitonano 'wa mo'karon jopotokon 'wa. Mo'ko Rome jopotory upi'nonokon me iwairykon eta'po mero ty'waine mo'karon jopotokon wety'ka'san. 39 Irombo iwopy'san i'waine. Pyi'me'ke iwoturupo'san i'waine iwepa'kato'ko'me. Iwepa'ka'san mero, iwe'pima'san moro tywaito'kon wyino itoto'ko'me. 40 Moro yja'wangon kari'na aru'katopo wyino tywepa'ka'san mero, Lydia auty 'wa ito'san. Moro po ro mo'karon Kristus wyinonokon ene'san i'waine. Ipana'toma'san i'waine. Irombo iwaimoky'san.

17

Paulus wairy Tesalonika po

1 Irombo Amfipolis, Apolonia pato tyto'san mero, itunda'san Tesalonika 'wa. Moro po ro amy Simosu wota'nano'to'kon auto kynakon. 2 Tamerymbo mero Paulus wyto'po mo'karon ta'sakarykon ene. Oruwa otare'mato'kon kurita mo'karon ta'sakarykon erupa'san i'wa. Moro Tamusi karetary yry'po i'wa moro tynekarityry pori'tomanen me. 3 Moro kareta wykary wara ro mo'ko Mesias wota'karykary man we'i'po, moro iromby'san wyino awomyry man we'ipo enapa enepo'po i'wa. Ika'po i'waine: “Mo'ko Mesias me ro Jesus sekari'sa o'waine.” 4 Amykon 'wa Paulus amyika'po. Paulus, Silas wyinonokon me iwe'i'san, pyime Tamusi nendonamon Griek maro, a'si'ko pyime kawo aitonon woryijan maro enapa.

5 Mo'karon Simosu ato'ke te iwe'i'po. Amykon yja'wangonymbo kari'na ko'mapo'san
i'waine. Imaroine ro mo'karon aitopo ponokon tururukapo'san i'waine mo'ko Jason
auty 'wa. Paulus, Silas arory 'se kynatokon mo'karon kari'na wota'nano'to'kon 'wa,
emendoto'ko'me ty'waine. 6 Anepory'pa tywe'i'san mero te, amykon Kristus wyi-
nonokon maro Jason kyryryka'po i'waine mo'karon jopoto po'ponaka. Iko'tapoty'san:
“Mo'karon pa'poro ero nono tu'ponokon kari'na apokumanamon ijaro 'wa enapa
tywo'se mandon. 7 Jason tokosa kynenapojaton. Pa'poro mo'kopangon mo'ko Rome
pono jopoto nyry'san omenano po'takaro mandon. Poto 'su jopoto me amy terapa
ekari'saton: amy Jesus tatynen.” 8 Moro auranano 'wa ro mo'karon kari'na apyimy,
mo'karon jopoto y'narangapo'san poto me. 9 Jason 'wa ta'sakarykon maro moro
tynondato'ko'man pyrata epema'san mero, mo'karon jopoto 'wa inondapo'san.

Paulus wairy Berea po

10 Iko'mamy'po mero ko'i terapa mo'karon Kristus wyinonokon 'wa Paulus, Silas
aropo'san Berea 'wa. Moro 'wa tytunda'san mero, moro Simosu wota'nano'to'kon
auto taka ito'san. 11 Mo'karon ro tamepore kynatokon mo'karon Tesalonika ponokon
ko'po. Tyturu'san maro mo'ko Jopoto ekary ewa'ma'po i'waine. Kurita wararo
moro Tamusi karetary menga'po i'waine, iporo morokon Paulus nekarity'san wairy
eneto'me. 12 Pyime amykon ira'nanokon we'i'san Kristus wyinonokon me, a'si'ko pyime
amykon kawonokon Griek woryijatonon, ikyryjatonon maro enapa.

13 Moro Paulus 'wa Berea po enapa mo'ko Tamusi auranymbo ekarityry ukuty'po
mero te ty'waine, mo'karon Tesalonika ponokon Simosu wyto'san enapa moro 'wa
mo'karon kari'na apyimykon erupo'toma, amiromo'kaine enapa. 14 O'win wytory
mo'karon Kristus wyinonokon 'wa Paulus aropo'po parana esi'wonaka. Silas, Timoteus
wainopo'san te moro po.

15 Mo'karon aronamon 'wa Athene 'wa Paulus aro'po. Iwerama'san rapa, amy Silas,
Timoteus 'wanokon kareta maro. Moro ta ro tymero Paulus 'wa kynakon ko'i terapa
iwo'to'ko'me ty'wa.

Paulus wairy Athene po

16 Athene po imomokyrykon jako ro Paulus ere'kojakon moro pyime moro po u'ku'san
tamusi wairy enery. 17 Moro iwota'nano'to'kon auto ta mo'karon Simosu, mo'karon
Tamusi nendonamon enapa erupary a'mo'po i'wa. Moro otykon ekaramatopo po
enapa kurita wararo mo'karon kari'na erupary a'mo'po i'wa. 18 Amykon Epikurus
wyinonokon oty uku'namon maro, amykon Stoa tanokonymbo oty uku'namon maro
enapa Paulus aurana'po. Amykonymbo wyka'san: “O'to 'ne ko tykary 'se mo'ko tauran
pyryrykanen nan?” Amykonymbo wyka'san rapa: “Ukuty'non tamusi ekari'nen me
kynonepojan.” Paulus 'wa irombo mo'ko Jesus ekapory, moro iromby'san wyino
awono enapa takari'se kynakon. 19 Irombo tymaroine aro'po i'waine moro Areopagus
po omenano enetopo 'wa. Ika'san i'wa: “Oty me moro anekarityry asery omepano
wairy ekarityry 'se'pa man na'na 'wa? 20 Amykon aserynon otykon metapojan na'na
'wa. O'to tauro'po me iwairykon ukutyry 'se na'na man.” 21 Pa'poro Athene ponokon
apokupe, mo'karon ira'naine amandonon typonokon apokupe enapa man amy asery
oty ekarityry, etary enapa.

22 Irombo Paulus wyto'po moro Areopagus po omenano enetopo owarira'naka.
Ika'po: “Athene ponokon, pa'poro oty poko moro o'waine tamusikon nendory seneja.
23 Awaito'kon po yweramapotyry jako irombo, morokon o'waine tamusikon nen-
doto'kon aito'kon 'wa ywo'potyry jako, amy tymy apo'ny enapa seporyi. Moro poko ro
tymero man:

UKUTYPYN TAMUSI 'WA

“Moro aninendorykon anukuty'torykon ro sekari'sa o'waine. 24 Mo'ko pa'poro
itu'pono maro ero nono ka'nenymbo Tamusi kapu, nono Jopotory me man. Amy
ty'wano me kari'na namy'san auto ta emamy'pa man. 25 Kari'na 'wa opatomapo'pa
man. Amono'ke waty irombo amy oty man. Aseke te pa'poro no'kan 'wa amano yjan,
oremano yjan, pa'poro oty yjan. 26 O'win kari'na tapyimangapo i'wa man. Pa'poro ero
nono tu'po tamangapo i'wa mandon. Pa'poro i'wanokon me one wara a'ta, oje enapa
emamyrykon man tyje tywaije i'wa man. 27 Topory 'se Tamusi tywaije man, tupiry poko
iwe'kurukon jako 'ne. Tyse waty irombo Tamusi man pa'poro kywyinoine. 28 Mo'ko
ta ro kamanjaton, kytesakamaton, kytaton. Iwara enapa amykon awyinonokon ware-
tatonon tywareta mandon:
‘I'makon me irombo kytaton.’

29 “Tamusi y'makon me kywairykon ke ro, Tamusi ekanopyry kapyn ky'waine
man amykon tainaporamon kari'na nikapy'san ika'mi'po, amu'nymbo, topu ja'ta pai.
30 Tamusi o'poty'pa noro man moro uwapo oty anukuty'pa kari'na we'isan poko.
Erome te wararo pa'poro kari'na 'wa tamamyrykon u'mary man ekaropojan. 31 Amy
pa'poro kari'na poko a'wembono auranano yto'man kurita irombo tyje i'wa man. Moro
a'wembono auranano ypotan amy tynapo'i'po wokyry 'wa. Mo'ko ro iromby'san wyino
tawongapo rapa i'wa man, mo'ko tynapo'i'po wokyry me iwairy enepoto'me.”
32 Mo'karon iromby'san awomyry poko auranary eta'po mero ty'waine, amykonymbo
'wa auno'poty'po. Amykonymbo wyka'san te: “Amy jako rapa moro poko auranary
etatan na'na.” 33 Moro wara te Paulus wyto'po iwyinoine. 34 Amykon wokyryjan
wyto'san te imaro. Irombo Kristus wyinonokon me iwe'i'san. Ira'naine enapa kyna-
tokon mo'ko Areopagus po omenano enenen Dionysius, amy Damaris tatynen woryi,
amykon noro.

18

Paulus wairy Korinte po

1 Morombo mero Paulus wyto'po Athene wyino Korinte 'wa. 2 Moro po ro amy Akila
tatynen Simosu epory'po i'wa. Pontus po oma'po mo'ko kynakon. Penaro 'ne waty Itali
wyino tywo'se kynakon mo'ko typyty Prisila maro. Mo'ko Rome pono jopoto Klaudius
irombo tyka tywaije kynakon pa'poro Simosu wytoto'me Rome wyino. Mo'karon 'wa
ro Paulus wyto'po. 3 Asewara tamamingon wairy ke, Paulus we'i'po ekosaine. Tonomy
pi'pombo emaminano'namon me irombo kynatokon.
4 Irombo otare'matopo kurita wararo moro Simosu wota'nano'to'kon auto ta Paulus
kari'na erupakon. Moro oka amyikapory poko kyne'kujakon i'waine, Simosu 'wa, Griek
'wa enapa. 5 Masedonie wyino Silas tunda'po mero Timoteus maro, Paulus we'i'po roten
moro iru'pyn oka ekarityry poko. Mo'ko Mesias me Jesus wairy ekari'sakon mo'karon
Simosu 'wa. 6 Tauran etary 'se'pa iwairykon ke, yja'wan me tauranarykon a'mo'po
mero i'waine, tywo'my purumburunga'po i'wa oma e'kyinymbo wo'kato'me iwyino.
Ika'po i'waine: “Yjaikepyi apokoine. Aseke atuku'toko. Arombyrykon jako yju'ta
e'i'pa maitaton. Simosu me e'i'non 'wa terapa wy'take.” 7 Irombo moro wyino ito'po.
Iwo'my'po amy Tamusi nendonen Titius Justus tatynen auty taka. Moro auty ro moro
Simosu wota'nano'to'kon auto aporito kynakon. 8 Mo'ko Simosu wota'nano'to'kon auto
jopotory Krispus we'i'po mo'ko Jopoto wyinono me pa'poro tauty tanokon maro. Pyime
Paulus auran etanamonymbo Korinte ponokon we'i'san enapa Kristus wyinonokon me.
Iwosetykapo'san.
9 Irombo koko mo'ko Jopoto wyka'po Paulus 'wa iwoneto: “Tanarike kyte'i. Ajau-
ranako. Ity'me kyte'i. 10 Awu ro amaro wa. Amy pairo yja'wan me o'to ajyry

17:24 1 Koningen 8:27, Jesaja 42:5, Apojoma'san 7:48

upitan. Pyime irombo y'wanokon mandon ero aitopo po." 11 Irombo o'win siriko
itu'ponaka o'win-to'ima nuno moro po Paulus we'ipo moro Tamusi auran poko kari'na
emeparykon poko.
12 Moro Akaje undymanen me Galio we'i'po mero, asewara imero mo'karon Simosu
wyto'san Paulus weto. Galio po'ponaka aro'po i'waine emendoto'me ty'waine.
13 Ika'san: "Mo'se wokyry kyno'mikanon moro omenano mero'po ratoro Tamusi nendo-
pory poko mo'karon kari'na 'wa." 14 Irombo tauranary 'se Paulus a'ta 'ne, Galio wyka'po
mo'karon Simosu 'wa: "Amy ta'sakary poko yja'wan me iwe'i'pomboto, amy poto 'su
yja'wan oty kapy'pomboto pai i'wa, moro awotamiromo'kato'kon simengary. 15 Iru'pa
ko'wu auranano poko, o'to tauroto'kon poko, ajemerykon poko roten te mo'saton y'wa.
Aseke te morokon otykon enetoko. Moropangon otykon poko a'wembono auranano
ynen me ywairy 'se'pa wa." 16 Irombo imomapo'san i'wa tywyino. 17 Irombo pa'poro
mo'karon moro po ata'nanopy'san 'wa mo'ko Simosu wota'nano'to'kon auto jopotory
Sostenes apo'i'po. Mene iwo'ma'po i'waine mo'ko a'wembono auranano ynen jopoto
nenery me. Galio we'i'po te o'to yka'pa pairo.

Paulus wytory undy wyinonaka

18 Paulus we'i'po amykon kurita noro Korinte po. Irombo moro tytory man ekarity'po
i'wa mo'karon Kristus wyinonokon 'wa. Kurijara ta ito'po. Imaro ro Prisila wyto'po
Akila maro. Tytory uwaporo tunsety ty'kotopo i'wa kynakon moro Kengre po, moro
amy oty kapyry man ekarity'po ke ty'wa Tamusi 'wa. 19 Efese 'wa tytunda'san po Prisila,
Akila no'san i'wa. Irombo ito'po moro Simosu wota'nano'to'kon auto 'wa. Moro po
ro mo'karon Simosu erupa'san i'wa. 20 Mo'karon woturupo'san ro i'wa akore'pe noro
iwaito'me tokosaine. I'se'pa te iwe'i'po. 21 Tytory man ekarityry jako te ika'po: "I'se
Tamusi a'ta, wo'take rapa o'waine." Irombo kurijara ta Efese wyino ito'po. 22 Sesarea
'wa tytunda'po mero iwonuku'po mo'karon Tamusi na'nanopy'san 'wa "Iru'pa ro rypo
mandon?" tykato'me. Morombo mero iwo'pema'po Antioki 'wa.
23 A'si 'ko akore'pe moro po tywe'i'po wyino, ito'po morokon Galatie tanokon aito'kon
'wa, Frigie 'wa enapa, pa'poro mo'karon omepatonon pori'toma.

Apolos wairy Efese po, Korinte po enapa

24 Irombo amy Apolos tatynen Simosu tunda'po Efese 'wa. Aleksandria po oma'po
mo'ko kynakon. Amy tauran uku'nen wokyry mo'ko kynakon. Iru'pyn me moro
Tamusi karetary uku'sakon. 25 Mo'ko Jopoto wyino aino poko tamepa kynakon. Asin
pe imero moro poko kynauranakon. Iporo imero morokon Jesus wyinonokon otykon
poko mo'karon kari'na emepakon. Moro Johanes 'wa kari'na etyka'san wara roten
te kari'na etykary uku'sakon. 26 Mo'ko 'wa ro enari'ma tauranary a'mo'po moro
Simosu wota'nano'to'kon auto ta. Auran eta'po mero ty'waine, Prisila 'wa Akila maro
typo aro'po. Moro Tamusi wyino aino enepo'po i'waine i'wa iru'pyn me 'ne ka'tu
rapa. 27 Irombo Akaje 'wa tytory 'se iwe'i'po mero, mo'karon Kristus wyinonokon 'wa
asinanopy'po. Kareta aropo'po i'waine mo'karon moro po omepatonon 'wa, iru'pa
itundary apyito'me i'waine. Akaje 'wa tytunda'po mero, amy poto me mo'karon Kristus
wyinonokon me e'i'san pori'tomanen me iwe'i'po Tamusi turu'popory ta. 28 Pari'pe
irombo mo'karon Simosu auran po'takaro iwe'i'po pa'poro kari'na embata. Moro
Tamusi karetary wyino mo'ko Mesias me Jesus wairy enepo'po i'wa.

19

Paulus wairy Efese po

1 Korinte po Apolos a'ta, Paulus tunda'po Efese 'wa, morokon wypy tanokon aito'kon
'wa tytopoty'po wyino. Moro Efese po ro amykon omepatonon epory'san i'wa.

18:18 Numeri 6:18

2 Irombo ika'po i'waine: “Kristus wyinonokon me awairykon jako, mo'ko Tamusi
a'kary mapyisen?” Ika'san i'wa: “Mondo Tamusi a'kary wairy aneta'pa pairo na'na
kynainen.” 3 Irombo ika'po i'waine: “Oty me ko iro ke masetykaposen?” Irombo
ika'san: “Johanes 'wa kari'na etyka'san wara na'na enapa kynosetykapon.” 4 Paulus
wyka'po te: “Johanes 'wa kari'na tatyka man emamyrykon u'ma'po enepoto'me. Tyka
man i'waine, mo'ko tywena'po ta o'toto man, mo'ko Jesus, amyikato'me i'waine.”
5 Moro eta'po mero, iwosetykapo'san Jesus ety ta. 6 Paulus 'wa itu'ponakaine tainary
yry jako ro, mo'ko Tamusi a'kary wopy'po itu'ponakaine. Ukuty'non roten auranano ta
aurana'san. Tamusi auran uku'po'po enapa i'waine. 7 Ainapatoro itu'ponaka oko iwairy
taro mo'karon asetykapo'san wokyryjan kynatokon.

8 Oruwa nuno Paulus kyndopo'sakon moro Simosu wota'nano'to'kon auto 'wa.
Enari'ma mo'karon kari'na erupakon. I'waine ro moro Tamusi nundymary ekary
amyikapory poko kynakon. 9 Amykonymbo te kyneja'nakatokon. Moro oka amyikary
'sepa kynatokon. Mo'karon kari'na apyimy embata moro Kristus wyino aino
auno'potyry a'mo'po mero i'waine, Paulus wyto'po iwyinoine. Mo'karon omepatonon
aro'san i'wa tymaro. Irombo poro kurita wararo kynerupatokon moro Tiranus ety tano
omepatopo auto ta. 10 Oko siriko moro wara iwe'i'po. Iwara pa'poro mo'karon Asia po
amandonon 'wa mo'ko Jopoto ekary eta'po, Simosu 'wa, Griek 'wa enapa.

11 Potonon pori'tonano ka'pojakon Tamusi mo'ko Paulus 'wa. 12 Morokon eramukuru
y'kokato'konymbo, morokon emaminato'konymbo kamisa yry'san pairo mo'karon
kari'na 'wa mo'karon je'tun pangon tu'ponaka. Iwara morokon anykyrykonymbo
kynuta'satokon. Mo'karon akyrykonymbo enapa kynepa'katokon.

Mo'karon Skevas ymurukon

13 Irombo amykon ytopo'tonon, kari'na akykanamon Simosu we'ku'san moro Jesus
ety ta mo'karon takyramon kari'na akykary poko. Ika'san mo'karon akyrykon 'wa:
“Mo'ko Paulus nekarory Jesus pori'tory ta kymomaton.” 14 Oko-to'ima amy Tamusi
pokonokon jopotory Skevas tatynen Simosu ymurukon wokyryjan we'i'san moro wara.
15 Mo'ko yja'wan wyka'po te i'waine eju'to'ko'me: “Jesus suku'sa. Paulus ekary se-
tan. Amyjaron te, no'kan ko amyjaron mandon?” 16 Irombo mo'ko takyren wokyry
wota'poromy'po itu'ponakaine. Pa'poro i'mondo'san i'wa. Iko'poine pari'pe kynakon.
Iwo'my'ma, mene tywo eka'numy'san moro auto wyino.

17 Moro ekary eta'po ro pa'poro mo'karon Efese ponokon Simosu 'wa, Griek 'wa enapa.
Poto 'su anari wopy'po itu'ponakaine. Iwara mo'ko Jopoto Jesus ety we'i'po poto me 'ne
ka'tu rapa.

18 Pyime Kristus wyinonokon me e'i'san wopy'san morokon yja'wan me tywe'i'san
ekari'se Tamusi embata, kari'na embata enapa. 19 A'si'ko pyime enapa mo'karon ta-
morekamonymbo 'wa tykaretarykonymbo enepy'san. Irombo pa'poro kari'na embata
ikoro'ka'san i'waine. Morokon kareta epety u'ku'po i'waine oko-kari'na itu'ponaka
ainapatoro dusun amu'nymbo pyrata iwairy taro. 20 Iwara moro Tamusi auran pari'pe
kynotaripa'sakon. Poto me 'ne ka'tu rapa kynaijakon.

Mo'karon Efese ponokon wetururukary

21 Pa'poro morokon wo'kapy'ma'san mero, Paulus 'wa Jerusalem 'wa tytory man
yry'po Masedonie tu'po, Akaje tu'po enapa. Ika'po: “Moro 'wa ywyto'po wyino, Rome
'wa enapa ywytory man.” 22 Irombo oko tapatongon emoky'san i'wa Masedonie 'wa:
Timoteus Erastus maro. Mo'ko 'nero we'i'po te a'si 'ko noro Asia po.

23 Moro jako ro amy poto 'su atamiromo'kano we'i'po moro Kristus wyino aino
poko. 24 Amy Demetrius tatynen amu'nymbo ka'nen amu'nymbo ka'po'sakon Artemis
auty'makon me mo'karon ta'sakarykon maro. Iwara ro poto me pyrata epojatokon.

19:4 Mateus 3:11, Markus 1:4,7-8, Lukas 3:4,16, Johanes 1:26-27

25 Mo'ko Demetrius 'wa ro pa'poro moro amaminano pokonokon a'nano'po'san. Ika'po:
“Yja'sakarykon, muku'saton pyime pyrata epory ky'waine ero amaminano poko.
26 Mo'ko Paulus te uwa mo'karon ikapy'san tamusi wairy ekarojan. Pyime kari'na 'wa
moro oka tamyikapo i'wa man, ero Efese po roten kapyn, pa'poro rypo Asia po enapa te.
Moro ro aseke menejaton, metaton enapa. 27 Moro inekarory oka moro kamamingon
uta'kary taro roten kapyn man. U'ku'pa enapa te mo'ko poto 'su woryi tamusi Artemis
auty ypory taro man. Mo'ko pa'poro Asia po, pa'poro ero nono tu'po enapa woryi tamusi
me kynamyikaton inoro kuranory any'maton!”
28 Moro eta'po mero, iwore'ko'san. Tyko'ke ika'san: “Kurano me pore mo'ko Efese
pono Artemis man!” 29 Ekonykon 'wa ro pa'poro moro aitopo sararakapo'po. Ty-
monge mo'karon kari'na wetururuka'san moro asaijambatopo taka. Mo'karon Paulus
maro opy'san Masedonie ponokon Gajus, Aristarko kyryryka'san i'waine tymaroine.
30 Paulus we'i'po mo'karon kari'na apyimy taka tytory 'se. Anaropo'pa te mo'karon
omepatonon we'i'san. 31 Amykon ipynanamon Asia undymanamon 'wa enapa Paulus
e'mapo'po moro asaijambatopo taka itory pona. 32 Tamero roten mo'karon kari'na
apyimyn wota'nanopy'san ko'tapoty'san, atukuty'pa oty wairy ke. Pyime kari'na oty
upu'po me tywota'nanopy'san anukuty'pa kynatokon. 33 Irombo mo'karon Simosu
'wa Aleksander arima'po uwaponaka, mo'karon kari'na 'wa auranato'me. Mo'ko
Aleksander 'wa ro tainary awonga'po ity'nato'ko'me, mo'karon Simosu aijomato'me
ty'wa mo'karon kari'na embata. 34 Simosu me te iwairy ukuty'po mero ty'waine, pa'poro
asewara mo'karon kari'na ko'tapoty'san oko juru iwairy taro: “Kurano me pore mo'ko
Efese pono Artemis man!”
35 Mo'ko kareta pokono jopoto 'wa te ko'wu mo'karon ata'nanopy'san
yity'nano'po'san. Irombo ika'po i'waine: “Efese ponokon yja'sakarykon! Noky ko
ero nono tu'po anukuty'pa nan Efese wairy mo'ko kurano Artemis auty enenen
me, moro kapu wyino oma'po oty enenen me enapa? 36 Onapi me morokon otykon
ekarityry tupi me man. Iro ke ro oity'narykon man. Tonsi'ne 'ne oty kysika'ton.
37 Mojan wokyryjan ro rypo tane'se o'waine mandon ijaro 'wa. Amy tamusi auty ta
te imonata'pa tywaije mandon. Mo'ko kytamusirykon woryi poko enapa yja'wan
me o'to yka'pa tywaije mandon. 38 Amy kari'na emendory 'se Demetrius a'ta
mo'karon ta'sakarykon maro, iru'pa man. O'kapyn roten a'wembono auranano yjaton
mo'karon a'wembono auranano ynamon jopotokon. Mo'karon po'ponaka ase'wa
iwosemendorykon man. 39 Amy terapa oty 'se noro aja'taine, moro omenano mero'po
wararo kywota'nanopyrykon man, kaurangon epopoto'me ipoko. 40-41 Moro erome
o'kapy'po oty poko kamendorykon taro kytaton warinu upinamon me. O'tono'me
kywetururuka'san ekarityry kysupijaton. O'to pairo kykarykon kysupijaton ipoko.”
Moro wara tyka'po mero mo'karon etururuka'san emoky'san i'wa autykon 'wa rapa.

20

Paulus wairy Masedonie po, Griek yinonory po enapa

1 Pa'poro oty yity'na'po mero rapa, Paulus 'wa mo'karon omepatonon ko'mapo'san
ty'wa. Ituru'san pori'toma'san i'wa. Tytory ekarity'po mero ty'wa i'waine, iwaimoky'po
Masedonie 'wa. 2 Moro po tytopotyry jako ro pyime auranano ke mo'karon Kristus
wyinonokon pori'toma'san i'wa. Irombo Griek yinonory 'wa itunda'po. 3 Oruwa nuno
moro po iwe'i'po. Irombo kurijara ta Sirie 'wa rapa tytory 'se iwe'i'po. Moro jako
'ne tywory 'se mo'karon Simosu wairy ukuty'po i'wa. Iro ke ro Masedonie tu'po rapa
ito'po. 4 Mojan wokyryjan wyto'san imaro: mo'ko Berea pono Pirus ymuru Sopater,
mo'karon Tesalonika ponokon Aristarko, Sekundus enapa, mo'ko Derbe pono Gajus,
Timoteus, mo'karon Asia ponokon Tikikus, Trofimus enapa. 5 Mo'karon wyto'san ro
uwapo Troas 'wa na'na momo'se. 6 Na'na waimoky'po te Filipi wyino kurijara ta

morokon uwaputa'non perere ewa'mato'kon kurita pa'po me. Ainatone kurita na'na we'i'po Troas 'wa tytory poko. Moro po ro oko-to'ima kurita na'na we'i'po.

Paulus wairy Troas po

7 Moro otare'matopo kurita pa'po me na'na wota'nanopy'po endame. Irombo Paulus mo'karon Kristus wyinonokon erupakon. Irombo koro'po tywaimokyry man yry'po ke ty'wa, irawone 'ne taronaka ro kynauranakon. 8 A'si'ko pyime kororeta typo'mapo'se kynatokon moro kawo na'na wota'nanopy'po po. 9 Pena ta amy myre'ko'ko tandy'po kynakon. Eutikus ety me kynakon. Akore'pe imero mo'ko Paulus auranary jako ro uwety kyniwojakon. Iwo'nyky'po. Irombo iwotuwa'mo'po po'ponaka moro ijoruwanory kawono auto rary wyino. Ekepy'po anumy'po terapa i'waine. 10 Tywony'to'po mero, Paulus woma'po aseke itu'ponaka. Typona aky'ka'po i'wa. Ika'po: "Kytotaikapo'ton. Nuro man." 11 Kawonaka tyto'po mero rapa, arepa y'sakapoty'po Paulus 'wa. Iwendame'po na'na maro. Akore'pe noro erupa'san i'wa. Aweitary jako terapa aikepy'po. Morombo mero ito'po. 12 Nuro terapa mo'ko myre'ko'ko aro'po i'waine auty 'wa. Ituru'san wepori'toma'san imero.

Paulus wairy Milete po

13 Na'na na'nen wotaru'ka'po moro kurijara taka. Aso 'wa na'na wyto'po. Moro po ro Paulus aru'kary kynakon na'na 'wa. Moro wara ro Paulus tyka tywaije kynakon, typupuru poko Aso 'wa tytory 'se tywairy ke. 14 Aso po na'na epory'po mero i'wa, aru'ka'po na'na 'wa. Irombo na'na wyto'po Mitylene 'wa. 15 Moro wyino tywaimoky'po koro'po Kio patonaka na'na tunda'po. Irombo koro'po na'na wepato'po Samos 'wa. Irombo koro'po ko'wu na'na tunda'po Milete 'wa. 16 Efese ratonomary man irombo tyje Paulus 'wa kynakon, Asia po akore'pe 'ne tywairy pona. Kynonsi'makon, moro koromono wonatopo poty'po ewa'matopo kurita Jerusalem po tywairy u'kuto'me.

17 Milete po ta'ta ro mo'karon Efese ponokon Tamusi na'nanopy'san uwapotorykon ko'mapo'san i'wa ty'wa. 18 Ty'wa itunda'san mero, ika'po i'waine: "Muku'saton one wara ara'naine yjemamy'po moro koromo ypupuru ema'po poro y'wa ero Asia tu'ponaka. 19 Tamusi 'wano me yjemaminato, po'po ywotapory ta. Ywory poko mo'karon Simosu tywe'kutoine. Moro ro tana'ke yjenato. Moro ro enapa awosin pangon otykon 'wa yju'kupoto. 20 Amy pairo ajepano'to'kon oty anunemy'pa wairy ta moro oka sekari'to o'waine. Kurando, autokon ta enapa kamepatoine. 21 Mo'karon Simosu 'wa, mo'karon Griek 'wa enapa moro Tamusi 'wa iwotu'marykon man, moro i'waine mo'ko Kyjopotorykon Jesus amyikary man enapa samyikapoto.

22 "Erome ko'wu Jerusalem 'wa wy'sa. Moro 'wa ro irombo Tamusi a'kary ywyry'kanon. Otypan oty 'wa moro po yjepory man anukuty'pa wa. 23 Ymyry man, ykota'mary man enapa amyikapojan te y'wa mo'ko Tamusi a'kary, aito'kon 'wa ytundary wararo. 24 Y'wa te moro yjemamyry poto me kapyn man. Moro ywytotopo oma y'ma'kary 'se te wa. Moro y'wa mo'ko Jopoto Jesus nyry'po amaminano kapy'mary 'se wa. Moro Tamusi turu'popory ekapory amyikapory 'se wa, wykaje irombo.

25 "Yjene'pa noro rapa awairykon man suku'sa. Pa'poro o'waine moro Tamusi nundymary ekarory saropo'nen. 26 Iro ke ro ero kurita wykaje o'waine: Ajutapyrykon jako, yju'ta e'i'pa maitaton. 27 Pa'poro irombo o'to wainen pa'poro moro Tamusi nisanory ekaroto'me y'wa o'waine. 28 Tuwaro aitoko aseke apokoine, mo'karon ajekosanokon Tamusi na'nanopy'san kapara poko enapa. Enenamon me ro Tamusi a'kary 'wa tyje mandon, ituwaro'mato'ko'me. Tapeka'se Tamusi 'wa mo'karon mandon aseke tymuru mynuru ke. 29 Uwa ywe'i'po mero anari'non no'kan wopyry man suku'sa ara'nakaine. Mo'karon ro kynokombata'ton mo'karon Tamusi na'nanopy'san kapara poko. 30 Amykon ara'nanokon pairo iporo waty auranano ekari'ta'ton, mo'karon

20:24 2 Timoteus 4:7

omepatonon kerengato'me tywyinonakaine. 31 Iro ke ro tuwaro aitoko. Moro oruwa siriko koko, kurita aikepy'pa roten yjurary ta o'win o'win pai y'wa aje'mapoty'san kysuta'katon.

32 “Erome te Tamusi ainaka kyjaton. Oro moro ituru'popory ekary moro awytoto'ko'man oma enepon. Mo'ko aina ro apori'tomarykon man. Pa'poro mo'karon tywyinonokon me e'i'san 'wa moro inapyirykon man yry enapa aina man. 33 Amy pairo kari'na ekosano amu'nymbo, ika'mi'po, wo'mynano sanory po pai o'poty'pa we'i. 34 Aseke muku'saton erokon yjainary ke yjemamina'po morokon ynisanory poko, mo'karon yjekosanokon nisanory poko enapa. 35 Pa'poro o'to ywairy ta senepoi o'waine, one wara amaminano poko kywo'mikarykon man, mo'karon oty'non epano'to'me ky'waine. Mo'ko Jopoto Jesus auranymbo uta'kary kapyn ky'waine man. Aseke irombo tyka man: ‘Iru'pa oty yry man oty apyiry ko'po.’ ”

36 Moro wara tyka'po mero, iwokunama'po. Pa'poro imaroine Tamusi 'wa aurana'po. 37 Mo'ja imero pa'poro iwotamo'san. Paulus ewa'ma'po imero i'waine. Iposimapoty'po i'waine. 38 Moro “Yjene'pa noro maita'ton,” ika'po je'tuma'po 'ne ka'tu rapa i'waine. Aro'po ko'wu i'waine moro kurijara 'wa.

21

Paulus wytory Jerusalem 'wa

1 Wyry'me na'na wo'kerenga'po iwyinoine. Kurijara taka tywotaru'kapo mero, sapatoro na'na wyto'po Kos 'wa, irombo koro'po Rhodos 'wa, irombo wyino Patara 'wa. 2 Moro po ro amy Fenisia 'wa ytototo kurijara epory'po na'na 'wa. Moro taka ro na'na wotaru'ka'po. Irombo na'na waimoky'po 3 Sirie 'wa. Siprus wonepo'po mero, apo'tun wyino na'na 'wa iratonoma'po. Iwara na'na tunda'po Tyrus 'wa. Moro po ro irombo moro kurijara waitarykary kynakon. 4 Irombo mo'karon omepatonon epoje na'na wyto'po. Oko-to'ima kurita na'na we'i'po ekosaine. Tamusi a'kary 'wa ty'namororykon ke Paulus uru'po i'waine Jerusalem 'wa itory pona. 5 Irombo ko'wu na'na waimokyry man rapa kynakon, mo'ja ro tytoto'me. Moro kurijara 'wa rapa na'na aro'po pa'poro i'waine, woryijan 'wa, pitanikon 'wa enapa. Moro aitopo no'po mero ty'wa, awopa me na'na wokunama'po, Tamusi 'wa tauranato'me. 6 Ase'wa “Iru'pa aitoko!” tyka'po mero, na'na wotaru'ka'po moro kurijara taka. Mo'karon wyto'san te auto 'wa rapa.

7 Tyrus wyino ro na'na tunda'po Tolemai 'wa. Moro po ro mo'karon Kristus wyinonokon etawa na'na wyto'po. O'win kurita na'na we'i'po ekosaine. 8 Irombo koro'po na'na wyto'po Sesarea 'wa. Moro po ro na'na wo'my'po mo'ko iru'pyn oka ekaronen Filipus auty taka. Mo'karon oko-to'imanokon a'sakary amy mo'ko kynakon. 9 Okupa'en emyirykon kynatokon, ino'maine. Tamusi auran uku'ponamon me kynatokon.

10 Amykon kurita ekosaine na'na we'i'po. Moro jako ro Judea wyino amy Agabus tatynen Tamusi auran uku'ponen wo'pema'po Sesarea 'wa. 11 Na'na 'wa tywopy'po mero, Paulus ekundy pina'po i'wa. Aseke typupuru, tainary my'po i'wa ike. Irombo ika'po: “Ero wara mo'ko Tamusi a'kary kynganon: ‘Ero wara ero akundynano aporemy myta'ton mo'karon Simosu Jerusalem po. Kynyta'ton Simosu me e'i'non ainaka.’ ”

12 Moro eta'po mero, na'na 'wa, mo'karon moro ponokon Kristus wyinonokon 'wa enapa Paulus e'ma'po Jerusalem 'wa itory pona. 13 Paulus wyka'po te: “O'to ko maijaton? Ajurarykon terapa yturu'po ambotyry 'se man. Ywaimypory taro roten kapyn, ywo'wopory taro enapa te wa Jerusalem po mo'ko Jopoto Jesus ety upu'po me.” 14 Na'na 'wa tywepanamary 'se'pa iwairy ke, na'na yity'na'po. Na'na wyka'po roten: “Mo'ko Jopoto nisanory ro no'ka'nen.”

Paulus wairy Jerusalem po

21:8 Apojoma'san 6:5, 8:5 **21:10** Apojoma'san 11:28

15 Irombo wyino totyrykon maro na'na waimoky'po Jerusalem 'wa. 16 Amykon
Sesarea ponokon omepatonon wyto'san na'na maro. Mo'karon 'wa ro na'na aro'po amy
Mnason tatynen Siprus ponombo 'wa, o'ny'se. Mo'ko ro penaro terapa omepatoto me
kynakon. 17 Jerusalem 'wa na'na tunda'po mero, mo'karon Kristus wyinonokon 'wa
na'na ewa'ma'po imero.
18 Irombo koro'po na'na maro Paulus wyto'po Jakobus 'wa. Pa'poro mo'karon Kristus
wyinonokon uwapotorykon enapa moro po kynatokon. 19 “Iru'pa ro rypo mandon?”
tyka'po mero i'waine, mo'karon Simosu me e'i'non ra'na ty'wa Tamusi nika'po'san
otykon ekarity'san Paulus 'wa isiky'i'po mero.
20 Morokon eta'san mero ty'waine, Tamusi ety awonga'po i'waine. Irombo ika'san
Paulus 'wa: “Meneja te, yja'sakary, o'toro 'ko dusun waty mo'karon Kristus wyi-
nonokon me e'i'san Simosu wairy. Tywe'i'san mero moro omenano mero'po wykary
wara tywairykon poko kyno'mikaton. 21 Tota te i'waine man o'wa pa'poro mo'karon
Simosu me e'i'non ra'na amandonon Simosu emepary mo'ko Moses anamyika'pa
noro iwaito'ko'me. Mo'karon wokyryjan ty'makon ani'kotopo'pa iwairykon man poko
emeparykon ekari'saton o'wa. Morokon Simosu emery nondapory ekari'saton o'wa
ty'waine. 22 One wara ko aino nan? Atunda'po ekary etata'ton irombo. 23 Iro ke
ro na'na wykary wara aiko. Okupa'en amykon wokyryjan na'na ekosa mandon.
Tywonemarykon ta ty'waine amy oty kapyry man takari'se i'waine man Tamusi 'wa.
24 Mo'karon ro arotoko amaro. Imaroine ekorokapoko. Unsetykon y'kotory epemako.
Iwara onapi me roten morokon apoko inekarityrykon otykon wairy uku'ta'ton. Moro
Simosu emery arory eneta'ton o'wa moro ty'waine arory wara enapa. 25 Mo'karon
Simosu me e'i'non Kristus wyinonokon poko na'na tauran epopon terapa. I'waine ro
na'na kareta meron, ikapy'san tamusi 'wa yry'san tonomy anono'pa iwaito'ko'me, mynu
anenapy'pa iwaito'ko'me, ena'sawyry'kary ke iwo'po tonomy anono'pa iwaito'ko'me,
wararo roten wokyry, woryi poko e'i'pa enapa iwaito'ko'me.”
26 Irombo Paulus 'wa mo'karon wokyryjan aro'san tymaro. Irombo koro'po imaroine
tywekorokapo'po mero, moro Tamusi auty taka ito'po. Moro po ro moro ekorokano
y'matyry man kurita ekarity'po i'wa. One wara a'ta pa'poro ty'waine moro Tamusi 'wa
tymy yry man ekarity'po enapa i'wa.

Paulus erandory

27 Morokon oko-to'imanokon kurita y'matyry 'wa mo'karon Asia wyino opy'san
Simosu 'wa Paulus ene'po moro Tamusi auty ta. Irombo pa'poro mo'karon kari'na apy-
imy sararakapo'po i'waine iweto itoto'ko'me. Apo'i'po mero ty'waine 28 iko'tapoty'san:
“Na'na epano'toko, Israel pajanymbo! Mo'se ro mo'ko yja'wanymbo amepanen me
man! Wararo pa'poro kari'na emepanon Simosu emery urumenato'me i'waine, moro
omenano mero'po urumenato'me i'waine, moro Tamusi auty urumenato'me enapa
i'waine. Itaka ro Griek tane'se i'wa mandon moro Tamusi auty taka. Iwara ero
Tamusi waitopo tyja'wanga i'wa man.” 29 Moro uwaporo 'ne irombo mo'ko Efese pono
Trofimus tone i'waine kynakon imaro moro aitopo ta. Mo'ko aro'po ekano'satokon ro
Paulus 'wa moro Tamusi auty taka. 30 Pa'poro moro Jerusalem wesararaka'po. Kari'na
wetururuka'po. Paulus kyryryka'po i'waine kurandonaka moro Tamusi auty wyino.
Morombo mero o'win wytory morokon pena etapupoty'san i'waine.
31 Iwory 'se a'taine ro, mo'ko warinu pokonokon jopotory 'wa moro pa'poro Jerusalem
wesararaka'po ekary tunda'po. 32 O'win wytory ito'po iwetoine typyitorykon maro,
tupi'nonokon jopotokon maro enapa. Ipyitorykon maro mo'ko warinu pokono jopoto
ene'po mero ty'waine, Paulus wokepy'po i'waine. 33 Tytunda'po mero, mo'ko warinu
pokono jopoto 'wa Paulus apyipo'po. Opatoro imypo'po i'wa siparari ke. Irombo

21:23 Numeri 6:13-21 **21:25** Apojoma'san 15:29 **21:29** Apojoma'san 20:4

noky me iwairy poko, otypan oty kapy'po poko enapa i'wa iwoturupo'po. 34 Tamero roten mo'karon kari'na apyimy kyniko'tapo'sakon. Morokon iko'tykon ra'na one wara 'ne moro oty wairy ukutyry upijakon. Iro ke ro Paulus aropo'po i'wa moro warinu pokonokon auty 'wa. 35 Iwonukuru mero mo'karon kari'na apyimy ekony wyino Paulus anumy'po pairo mo'karon warinu pokonokon 'wa. 36 "Kysiwosen!" tykary arojakon mo'karon kari'na apyimy iwena'po ta tyko'ke imero. 37 Mo'karon warinu pokonokon auty taka ta'mykary mero, Paulus wyka'po mo'ko warinu pokonokon jopotory 'wa: "Amy oty poko ywoturupory 'se wa o'wa." Irombo Paulus ejuku'po i'wa: "Ky! Griek auran ka'tu metanon? 38 Mo'ko penaro waty mo'karon Rome ponokon weto kari'na apokumanenymbo, mo'ko wo'i taka okupa'en dusun tokonamon aronenymbo Egypte pono kapyn iro ke amoro man?" 39 Paulus wyka'po te: "Uwa. Moro Silisia tano takaren aitopo Tarsus pono Simosu awu wa. Waturupoja o'wa mo'karon kari'na 'wa yjauranato'me." 40 Iru'pa i'wa epory'po mero, Paulus 'wa moro tawo'nuku'po po tainary awonga'po, mo'karon kari'na yity'nato'me. Ity'na'ma'san mero, aurana'po i'waine moro Simosu auran ta. Ika'po:

22

Paulus auranary Simosu 'waine

1 "Yja'sakarykon, uwapoto'san, epanamatoko ero ywosaijomatopo yjauran 'wa."

2 Simosu auran ta auranary etary mero ty'waine, ity'na'san 'ne katu rapa. Ika'po: 3 "Simosu awu wa. Tywoma wa moro Silisia tano aitopo Tarsus po. Ero po te wetuwaro'man. Gamaliel ekosa iru'pyn me 'ne womepan morokon kytangon emerykon mero'san poko. Wararo Tamusi emamin poko wo'mikan, moro erome awo'mikarykon wara enapa. 4 Moro asery omepano apyinamon uta'kary 'se wainen. Wokyryjan, woryijan simysen yja'wangon kari'na aru'katopo taka aru'kato'ko'me. 5 Iporo moro wairy ekarityry taro man mo'ko Tamusi pokonokon jopotory mo'karon uwapoto'san maro. Mo'karon enapa irombo mo'karon ka'sakarykon 'wanokon kareta ysen y'wa, Damaskus 'wa ywytory man jako. Moro po enapa moro asery omepano apyinamon myry 'se wainen Jerusalem 'wa ene'to'ko'me, ikota'mato'ko'me.

6 "Irombo wytonen Damaskus 'wa. Tyse waty ytundary we'i'po mero, typo roten kurita 'ne 'ne kapu wyino amy poto 'su aweinano kyno'nen yjaweipa. 7 Woman nono tu'ponaka. Irombo amy auranano wykary setan y'wa: 'Saul, Saul, o'tono'me ko ajerekuru ywekenanon?' 8 Irombo seju'nen: 'Noky ko amoro man, Jopoto?' Irombo kyngan y'wa: 'Mo'ko Nasaret pono Jesus awu wa, mo'ko aniwekenary.' 9 Mo'karon ymaro ytotonon ro rypo moro aweinano enesen. Mo'ko yjerupanen auran aneta'pa te kynaisen. 10 Irombo wykan: 'O'to ko waitan, Jopoto?' Mo'ko Jopoto kyngan y'wa: 'Ajawongo. I'tango Damaskus 'wa. Moro po ro moro o'to 'ne awairy man metatake.' 11 Moro anusi'kanen aweinano 'wa yjenuke'ka'po ke, mo'karon ymaro ytotonon yjapory ta terapa yjarosen Damaskus 'wa.

12 "Moro po ro amy Ananias tatynen wokyry kynakon. Moro omenano mero'po wara amandoto mo'ko kynakon. Pa'poro mo'karon moro ponokon Simosu kynamyikatokon. 13 Mo'ko ro kyno'nen y'wa. Kyngan: 'Saul, yja'sakary, ajenutako!' Irombo o'win wytory yjenutan rapa. Ananias senen. 14 Irombo kyngan y'wa: 'Penaro terapa mo'ko kytangon tamusiry 'wa tapyije mana moro tynisanory uku'to'me o'wa, mo'ko tamamboren eneto'me o'wa, indary wyino enapa auran etato'me o'wa. 15 Ekataka ro pa'poro kari'na 'wa morokon anene'san, aneta'san otykon amyikaponen me maitake. 16 Oty noro ko mimomo'san? Ajawongo. Asetykapoko. Oja'wanykonymbo iku'mi'poko, ety ejatory ta.'

22:3 Apojoma'san 5:34-39 **22:4** Apojoma'san 8:3, 26:9-11

17 “Jerusalem 'wa ywerama'po po rapa, moro Tamusi auty ta Tamusi 'wa yjauranary
jako, yjenuja'kandan. 18 Inoro ro rapa Jopoto wykary senen y'wa: ‘Onsi'mako! Ko'i ter-
apa Jerusalem wyino i'tango. Moro o'wa yjekary amyikapory anapo'i'pa kynaita'ton.’
19 Awu te wykan: ‘Jopoto, morokon Simosu wota'nano'to'kon auto wararo mo'karon
ajamyikanamon myry, ipoky'marykon enapa aropo'nenymbo me ywairy uku'saton
aseke. 20 Mo'ko ajekary amyikaponenymbo Stefanus mynuru y'kambory jako, moro
po enapa wakon. Iru'pa moro wara yry sepojakon. Mo'karon iwonamon wo'mykon
enenen me wakon.’ 21 Irombo kyngan y'wa: ‘I'tango. Awu komo'sa tyse mo'karon
Simosu me e'i'non 'wa.’ ”
22 Ero eta'po mero, Paulus 'wa iwepanamakepy'san. Iko'tapoty'san: “Nuta'nen mo'ko
wokyry! Mo'kopan wairy kapyn man nuro.”

Paulus ypoky'mary manombo

23 Tyko'tapotyrykon ta ro iwewo'mynga'san. Kawonaka sakau e'kyino'san i'waine.
24 Moro ene'po mero ty'wa, mo'ko poto 'su warinu pokonokon jopotory wyka'po
Paulus a'mykato'me moro warinu pokonokon auty taka, ipoky'mary ta o'to iwe'i'po
mengato'me. O'tono'me ipoko iko'tapotyrykon ukutyry 'se kynakon. 25 Typoky'mato'me
tymyry jako ro i'waine, Paulus wyka'po mo'ko tokonda aitoto warinu pokonokon
jopotory 'wa: “Iru'pa nan amy Rome jopotory upi'nono ypoky'mary amy a'wembono
auranano ynen jopoto auran pyndo?” 26 Moro eta'po mero ty'wa, mo'ko jopoto wyto'po
mo'ko topono jopoto 'wa. Ika'po: “O'to ko maitan? Amy Rome jopotory upi'nono irombo
mo'ko wokyry man.” 27 Mo'ko epono jopoto wyto'po Paulus 'wa. Ika'po i'wa: “Amy Rome
jopotory upi'nono amoro man? Kaiko y'wa.” Paulus wyka'po: “A'a.” 28 Mo'ko jopoto
'wa ejuku'po: “Awu poto me imero pyrata sepeman, amy Rome jopotory upi'nono me
ywaito'me.” Paulus wyka'po: “Awu te amy Rome jopotory upi'nono me tywoma wa.”
29 Moro eta'po mero, anipoky'ma'pa rapa mo'karon ipoky'mary 'sangonymbo we'i'san.
Mo'ko jopoto wety'ka'po enapa, amy Rome jopotory upi'nono me mo'ko tynimy'po
wairy ukuty'po mero.

Mo'karon Simosu jopotorykon wykary

30 Mo'karon Simosu 'wa Paulus emendopo ukutyry 'se iru'pyn me mo'ko jopoto
kynakon. Iro ke ro irombo koro'po mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, pa'poro
mo'karon Simosu jopotorykon enapa a'nano'po'san i'wa. Ipo'ponakaine ro Paulus
ene'po'po i'wa moro aru'katopombo wyino.

23

1 Mo'karon Simosu jopotorykon 'wa tywo'potyry ta Paulus wyka'po: “Yja'sakarykon,
moro ero kurita 'wa ro ka'sakarykon ra'na Tamusi embata yjemamy'po yturu'po
anamiromo'ka'pa man.” 2 Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory Ananias 'wa
ipotapaikapo'po mo'karon aporitonokon 'wa. 3 Morombo mero Paulus wyka'po i'wa:
“Apaikatan Tamusi, kurando tywonepore aitoto! Amoro moro omenano mero'po
wykary wara a'wembono auranano ypoko mytan? Moro omenano mero'po wara waty
kore kypaikapoja, ran!” 4 Mo'karon Paulus aporitonokon wyka'san: “Mo'ko Tamusi
pokonokon jopotory mejuja!” 5 Irombo Paulus wyka'po: “Yja'sakarykon, mo'ko Tamusi
pokonokon jopotory me iwairy anukuty'pa we'i. Ero wara irombo tymero man:
‘Ajundymanamon jopoto poko yja'wan me ajauranary kapyn man.’ ”

6 Irombo Saduse me, Farise me enapa mo'karon Simosu jopotorykon wairy wopy'po
mero tanuru taka, Paulus ko'ta'po ira'naine: “Yja'sakarykon, Farise awu wa. Farise
ytangon me tywaije mandon. Moro y'wa iromby'san awomyry momokyry poko

22:20 Apojoma'san 7:58 **23:3** Mateus 23:27-28 **23:5** Exodus 22:28

a'wembono auranano yry man ypoko." 7 Moro wara ika'po mero, mo'karon
Farise woseju'poty'san mo'karon Saduse maro. Iwonumengarykon wotaripapy'po.
8 Mo'karon Saduse irombo uwa moro iromby'san wyino awono wairy ekari'saton.
Uwa Tamusi apojon ekari'saton. Uwa a'kanano ekari'saton enapa. Mo'karon Farise te
pa'poro mondo morokon otykon wairy amyikaton. 9 Mo'ja imero ase'wa iko'tapoty'san.
Irombo amykon Tamusi karetary uku'namon Farise awomy'san. Tarekurukon ta
ika'san: "Mo'se wokyry ta yja'wan oty anepory'pa na'na man! Amy a'kanano, amy
Tamusi apojon pai taurana man i'wa."
10 Poto me moro areku wairy ene'po mero ty'wa, mo'ko warinu pokonokon jopotory
wety'ka'po Paulus sara'kapotyry pona i'waine. Iro ke ro moro warinu pokonokon apy-
imy ko'mapo'po i'wa emima iwyinoine. Aropo'po i'wa i'waine moro warinu pokonokon
auty taka rapa. 11 Irombo koko mo'ko kapu tano Jopoto wonepo'po i'wa. Ika'po i'wa:
"Eja'nakako. Moro Jerusalem po yjekary amyikapory poko awe'i'po wara Rome po
enapa amyikapory poko maitake."

Paulus wory 'se mo'karon Simosu wairy

12 Irombo koro'po mo'karon Simosu 'wa taurangon epopo'po maname Paulus wory
man poko. Tamusi embata endame'pa, onyry'pa enapa tywairykon man ekarity'po
i'waine ase'wa moro Paulus wory uwaporo. 13 Mo'karon taurangon epoponamonymbo
oko-kari'na wokyryjan ko'po kynatokon. 14 Mo'karon wyto'san ro mo'karon Tamusi
pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon uwapoto'san 'wa enapa. Ika'san: "Tamusi
embata amy otymbo ro anyry'pa tyndaka tywairy man ekarityi na'na ase'wa moro
Paulus wory uwaporo. 15 Amyjaron te mo'karon Simosu jopotorykon maro mo'ko
warinu pokonokon jopotory 'wa aturupotandoko Paulus aropoto'me apo'ponakaine
rapa. Iru'pa 'ne ka'tu rapa ipoko oty ukutyry 'se okari'toko. Na'na mondo terapa
kynaitan itundary uwaporo iwoto'me."
16 Paulus patymy 'wa te moro iwory 'se iwairykon eta'po. Irombo ito'po moro warinu
pokonokon auty 'wa, Paulus 'wa ekari'se. 17 Irombo Paulus 'wa o'win amy warinu
pokonokon jopotory ko'ma'po. Ika'po i'wa: "Mo'se myre'ko'ko aroko mo'ko ajepono
'wa. Amy oty ekarityry 'se man i'wa." 18 Mo'ko 'wa ro mo'ko myre'ko'ko aro'po mo'ko
topono 'wa. Ika'po i'wa: "Paulus, mo'ko aru'ka'po yko'mai. Naturupoi y'wa mo'se
myre'ko'ko ene'to'me o'wa. Amy oty ekarityry 'se man o'wa." 19 Irombo mo'ko poto 'su
warinu pokonokon jopotory 'wa mo'ko myre'ko'ko apo'i'po apory poko. Typo aro'po
i'wa. Iwoturupo'po i'wa: "Oty ekarityry 'se ko man y'wa?" 20 Ika'po: "Mo'karon Simosu
'wa taurangon topopo man, o'wa tywoturupoto'ko'me, koro'po o'wa mo'ko Paulus
aropoto'me mo'karon Simosu jopotorykon po'ponaka, iru'pa 'ne ka'tu rapa ipoko oty
uku'to'me tiro. 21 Kysamyikaton te. Oko-kari'na ko'po wokyryjan maname iwory 'se
mandon. Tamusi embata endame'pa, onyry'pa enapa tywairykon man tajato i'waine
man ase'wa moro Paulus wory uwaporo. Erome moro aropory momo'saton roten
o'wa." 22 Irombo mo'ko jopoto wyka'po mo'ko myre'ko'ko 'wa: "Amy 'wa koro ero y'wa
anekarity'po kysekarityi." Irombo aropo'po i'wa.

Paulus arory Sesarea 'wa

23 Irombo oko amykon warinu pokonokon jopotorykon ko'ma'san i'wa. Ika'po: "Oro
ainapatoro-kari'na warinu pokonokon, oruwa-kari'na itu'ponaka ainapatoro kaware
tu'ponokon, ainapatoro-kari'na waita aronamon enapa naike'sen tytoto'ko'me Sesarea
'wa, koko, okupa'en-to'ima juru a'ta. 24 Oro amykon kaware mondo naisen Paulus
aroto'me. Oro iru'pa narosen mo'ko Rome wyinono jopoto Feliks 'wa." 25 Amy kareta
mero'po enapa i'wa ero wara:

23:6 Apojoma'san 26:5, Filipi 3:5 **23:8** Mateus 22:23, Markus 12:18, Lukas 20:27

26 Klaudius Lysias mo'ko tywaiporen jopoto Feliks 'wa ero kareta merojan. Iru'pa
ro rypo man? 27 Mo'se wokyry mo'karon Simosu 'wa tapyije kynakon. Iwory
manombo rypo i'waine kynakon. Iro ke ro yjupi'nonokon maro iwyinoine emima
wytonen. Rome pono me iwairy suku'nen. 28 Moro i'waine emendotopo ukutyry
'se ywairy ke mo'karon ijopotorykon po'ponaka saron. 29 Iwara ro seponen
emendory i'waine amykon tamerykon mero'san poko. Amy iwopoto'man oty
poko kapyn, amy imypoto'man oty poko kapyn enapa te emendory i'waine
seponen. 30 Iwory 'se iwairykon eta'po mero te, o'win wytory saropoi o'wa.
Mo'karon emendonamon 'wa enapa suku'poi moro apo'ponaka itorykon man
morokon ty'waine emendoto'kon ekari'se.

31 Mo'ko toponokon jopoto wyka'po wararo, mo'karon warinu pokonokon wyto'san
mo'ko Paulus aije. Koko aro'po i'waine moro Antipatris 'wa. 32 Irombo koro'po
mo'ko Paulus aropo'po i'waine mo'karon kaware tu'ponokon 'wa. Mo'karon 'nero
werama'san te moro tautykon 'wa rapa. 33 Sesarea 'wa tytunda'san mero, mo'karon
kaware tu'ponokon 'wa moro kareta yry'po mo'ko Rome wyinono jopoto ainaka. Paulus
aro'po enapa i'waine ipo'ponaka. 34 Moro kareta erupa'po mero ty'wa, mo'ko jopoto
woturupo'po Paulus 'wa ojeno me iwairy poko. Paulus wyka'po: “Silisia pono awu
wa.” 35 Irombo mo'ko jopoto wyka'po: “Mo'karon ajemendonamon wopy'san mero,
wepanamatake o'wa.” Irombo Paulus erandopo'po moro Herodes namypo'po auto ta.

24

Paulus wosaijomary Feliks po'ponaka

1 Ainatone kurita Paulus tunda'po we'i'po mero, mo'ko Tamusi pokonokon jopotory
Ananias wopy'po amykon uwapoto'san maro, amy Tertulus tatynen awo'ka maro
enapa. Mo'ko Rome wyinono jopoto po'ponaka iwopy'san Paulus emendotopo uku'po.
2 Paulus ko'mapo'po mero, Tertulus 'wa emendory a'mo'po. Ika'po: “Tywaiporen jopoto
Feliks, opo te sara'me imero na'na kynemanjan. Awonumengapory iru'pa 'ne ka'tu rapa
otykon yryi na'na 'wano me. 3 Wararo tyto'po po ro erokon anuta'ka'pa roten na'na
man ajety awongary ta. 4 Aromangary 'se'pa te wa. Iro ke ro waturupoja o'wa ko'i
roten awepanamato'me na'na 'wa tawa'pore. 5 Any'mato mo'se wokyry eporyi na'na.
Pa'poro ero nono tu'po mo'karon Simosu ere'kopojan asepoko. Mo'ko Nasaret pono
wyinonokon jopotory me mo'se man. 6-7 Moro Tamusi auty yja'wangary poko pairo
kyne'kun. Irombo na'na kynapyinen.”* 8 “O'wa imengary jako aseke pa'poro morokon
na'na 'wa emendoto'kon muku'take.” 9 Mo'ko tyjawo'karykon wyka'po pori'tomato'me
ty'waine, mo'karon Simosu 'wa moro wara ro iwairy ekarity'po.

10 Mo'ko jopoto 'wa tainary awonga'po mero, Paulus 'wa tauranary a'mo'po. Ika'po:
“Suku'sa sirikokon poko mo'karon ero ponokon kari'na poko a'wembono auranano
ynen jopoto me awairy. Iro ke ro enari'ma wasaijomaje apo'ponaka. 11 Ainapatoro
itu'ponaka oko kurita ko'po kapyn moro Jerusalem 'wa Tamusi ety awonga ywonuku'po
man. Iporo moro wairy muku'take, otykon mengary jako o'wa. 12 Amy pairo kari'na
maro ywoseju'potyry, amy pairo kari'na apyimy erupo'tomary enapa anepory'pa ky-
naisen y'wa, Tamusi auty ta pai, Simosu wota'nano'to'kon autokon ta pai, amy oje terapa
pai. 13 Iporo morokon erome ty'waine yjemendoto'kon wairy enepory upijaton o'wa.
14 Moro amy me onumengano ikato'kon wykary wara te y'wa mo'ko kytangonymbo
tamusiry ety awongary pyime'tory supija. Pa'poro moro omenano mero'po, mo'karon

* **24:6-7** Amykon 'wa ero po tymero man Tertulus wyka'po me: “Tamery mero'po wararo a'wembono auranano yry 'se na'na kynakon ipoko. [7] Irombo mo'ko poto 'su warinu pokonokon jopotory Lysias kyno'nen. Pari'pe imero mo'se wokyry emiman na'na wyino. [8] Mo'karon emendonamon wytory man ekari'nen te apo'ponaka.”

Tamusi uku'ponamonymbo nimero'san enapa samyikaje. 15 Mojan wara enapa amy
oty wopyry simomo'sa Tamusi wyino: moro tamamboramon, emambo'non enapa
awomyry man rapa mo'karon iromby'san wyino. 16 Moro me ro wo'mikaje yturupo
yjamiromo'ka'pa iwaitome Tamusi embata, kari'na embata enapa. 17 Sirikokon poko
ywyto'po wyino wo'nen rapa ipyrata'non yja'sakarykon 'wa pyrata ene'se, Tamusi 'wa
tymy ene'se enapa. 18 Morokon poko yja'ta ro ikoroka'sene yjeposen moro Tamusi
auty ta, kari'na apyimy pyndo, kari'na wotaikapotyry pyndo enapa. 19 Amykon Asia
ponokon Simosu te moro po kynatokon. Mo'karon wairy manombo te man ero po,
yjemendoto'me. Amy oty poko pairo te yjemendory upiry suku'sa i'waine. 20 Oro mojan
wokyryjan pai aseke moro ty'waine otypan ynikapy'po yja'wan oty epory'po ekari'sen,
mo'karon Simosu jopotorykon po'ponaka yja'ta. 21 Moro tyra'naine yko'tatopombo
poko roten ka'tu yjemendota'ton. Yko'tan irombo: 'Mo'karon iromby'san awomyry
poko erome a'wembono auranano yry man ypoko.' "

22 Mo'ko Feliks mo'ko iru'pa a'si'ko moro asery omepano uku'sakon inoro 'wa amy
kurita terapa moro oty mengary man yry'po. Ika'po: "Mo'ko warinu pokonokon jopo-
tory Lysias wopy'po mero, moro ajauranato'konymbo simengatake rapa." 23 Irombo
mo'ko tupi'nono warinu pokonokon jopotory 'wa Paulus erandopo'po i'wa aru'katopo
ta. Ika'po iko'po 'ne 'ne kapyn ipoko iwaito'ko'me, a'sakarykon 'wa epanopyrymbo
ana'koto'pa iwaito'ko'me enapa.

24 Amykon kurita pa'po me Feliks wopy'po rapa mo'ko typyty Drusila, mo'ko Simosu
woryiry me kynakon inoro maro. Paulus ko'mapo'po i'wa. Moro Kristus Jesus
amyikary poko inekarityry 'wa Feliks wepanama'po. 25 Tamambore aino poko,
eja'nakano poko, moro aireno a'wembono auranano poko enapa Paulus auranary
mero te Feliks wety'ka'po. Irombo ika'po: "Iporo terapa man. I'tango. Amy jako pai
kyko'mapotake rapa." 26 Pyrata yry momo'sakon enapa Paulus 'wa ty'wa. Moro mero
kyniko'mapopo'sakon ty'wa, imaro tyworupato'me.

27 Oko siriko pa'po me Feliks y'petakan me Porsius Festus we'i'po. Mo'karon Simosu
ewa'pory me Feliks 'wa mo'ko Paulus no'po aru'ka'po po.

25

Paulus wosaijomary Festus po'ponaka

1 Oruwa kurita moro tynundymary man 'wa tytunda'po wyino, Festus wyto'po
Sesarea wyino Jerusalem 'wa. 2 Moro po ro mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon
wopy'san i'wa mo'karon Simosu jopotorykon maro Paulus emendo. 3 Iwe'pima'san
Paulus ene'poto'me i'wa Jerusalem 'wa. Yja'wan me te kynonumengatokon. Oma ta
irombo iwory poko kynonumengatokon. 4 Festus 'wa te Paulus erandory ekarity'po
Sesarea po. Aseke ko'i terapa tytory 'se iwokarity'po. Ika'po: 5 "Oro iro ke mo'karon
ajopotorykon nytosen ymaro, nemendoto'se me, yja'wan oty kapy'poto i'wa."

6 Oruwa-to'ima kurita ko'po kapyn, ainapatoro kurita ko'po kapyn pai moro ekosaine
tywe'i'po wyino, Sesarea 'wa iwo'pema'po rapa. Irombo koro'po iwotandy'mo'po
moro a'wembono auranano ytopo tapo'ny tu'po. Paulus ko'mapo'po i'wa typo'ponaka.
7 Iwopy'po mero mo'karon Jerusalem wyino o'pema'san Simosu 'wa Paulus u'memy'po.
Pyime yja'wangon imero otykon poko emendo'po i'waine. Iporo te morokon emen-
doto'kon wairy enepory upijatokon te. 8 Tywosaijomato'me te Paulus wyka'po:
"Yja'wan me e'i'pa we'i moro Simosu emery mero'po poko, moro Tamusi auty poko,
mo'ko Rome pono jopoto poko enapa."

9 Mo'karon Simosu ewa'porory 'se tywairy ke te Festus woturupo'po Paulus 'wa:
"Jerusalem 'wa awytory 'se'pa man, moro po a'wembono auranano syry'se me apoko,

24:17 Apojoma'san 21:17-28 **24:21** Apojoma'san 23:6

erokon ajemendoto'kon menga'san wyino y'wa?" 10 Paulus wyka'po te: "Mo'ko Rome
pono jopoto ekataka ero po amy a'wembono auranano ynen jopoto apo'ny man.
Moropan po ro a'wembono auranano yry man ypoko. Mo'karon Simosu anyry'pa we'i
yja'wan me o'to. Amoro enapa iru'pyn po moro muku'sa. 11 Yja'wan oty kapy'poto y'wa,
amy ywopoto'man oty kapy'poto pai y'wa, moro yrombyry anurumena'pa waitake.
Iporo waty te morokon mojan 'wa yjemendoto'kon a'ta, amy pairo kari'na o'to yjyry up-
itan mojan kari'na ewa'poroto'me. Mo'ko Rome pono jopoto 'wa a'wembono auranano
yry 'se wa ypoko." 12 Mo'karon turunamon maro tyworupa'ma'po mero, Festus wyka'po
Paulus 'wa: "Mo'ko Rome pono jopoto 'wa apoko a'wembono auranano yry 'se awairy
mekarityi. Mo'ko 'wa ro my'take."

Paulus poko Festus 'wa Agripa erupary

13 Amykon kurita pa'po me mo'ko poto 'su jopoto Agripa wopy'po mo'ko Bernis
maro Sesarea 'wa, Festus etawa. 14 Amykon kurita moro po iwairykon ke, Festus
'wa Agripa erupa'po Paulus poko. Ika'po: "Feliks 'wa amy aru'ka'po wokyry tyno
man. 15 Mo'ko poko ro yjerupa kyno'sen mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon,
mo'karon Simosu uwapotorykon enapa, Jerusalem po yja'ta. 16 Mo'karon Rome
ponokon emery me kapyn moro amy kari'na ewa'poroto'me o'to amy terapa kari'na
yry wairy sekari'nen. Mo'karon tamendonamon po'ponaka na'nen mo'ko emendo'po
wosaijomary man wairy sekari'nen i'waine. 17 Kyno'sen ro ijaro 'wa. Iwopy'san koro'po
o'win wytory moro a'wembono auranano ytopo yjapo'ny tu'po watandy'mon. Mo'ko
wokyry sene'pon ypo'ponaka. 18 Ipo'ponaka ro te amy pairo yja'wan me ynekanopyry
oty poko anemendo'pa kynaisen. 19 Aseke tytamusirykon amyikary emery poko te
kynosauranakasen, amy Jesus tatynen poko enapa. Mo'ko ro tyromo'se man. Mo'ko
Paulus te nuro kynekari'san. 20 Tupi me morokon otykon mengary epory ke te
y'wa, waturupon i'wa, Jerusalem 'wa tytory 'se'pa iwairy poko, moro po a'wembono
auranano yto'me ipoko. 21 Paulus te mo'ko Rome pono jopoto 'wa a'wembono auranano
yry man taronaka moro taru'ka'po po tywairy man ekari'nen. Irombo saru'kapon rapa
mo'ko Rome pono jopoto 'wa emokyry man wairy taronaka y'wa." 22 Irombo Agripa
wyka'po Festus 'wa: "Awu rypo te aseke enapa mo'ko wokyry etary 'se wa." Irombo
Festus wyka'po: "Koro'po te metatake."

23 Irombo koro'po tywaike imero Agripa wopy'po Bernis maro. Warinu pokonokon
jopotorykon maro, moro ponokon tywaiporamon kari'na maro enapa iwo'my'san moro
auranano apyitopo taka. Irombo Festus 'wa Paulus ene'po'po. 24 Festus wyka'po:
"Jopoto Agripa, pa'poro ero po aitonon, mo'se anenerykon wokyry upu'po me pa'poro
mo'karon Simosu apyimy kyno'nen y'wa, Jerusalem po, ero po enapa. Kyniko'tapo'sen
nuro noro e'i'pa iwaito'me. 25 Awu te suku'nen amy tywopoto'man oty anikapy'pa
iwe'i'po. Aseke te mo'ko Rome pono jopoto 'wa typoko a'wembono auranano yry man
ekari'nen. Iro ke ro emokyry man syryi. 26 Iru'pa te anukuty'pa wa one wara y'wa oty
merory wairy mo'ko kyjopotorykon 'wa. Iro ke ro sene'poi apo'ponakaine, apo'ponaka
'ne ka'tu rapa, jopoto Agripa, imenga'po wyino amy ynimerory man oty sepory'se me.
27 Aipo'pa seneja amy aru'ka'po aropory Rome 'wa morokon emendoto'kon enepory
pyndo."

26

Paulus wosaijomary Agripa po'ponaka

1 Irombo Agripa wyka'po Paulus 'wa: "Erome te aseke okari'ko." Paulus 'wa
tainary awonga'po. Irombo tywosaijomary a'mo'po i'wa: 2 "Poto 'su jopoto Agripa,
tawa'pore wa apo'ponaka erome ywosaijomary poko pa'poro morokon Simosu 'wa
yjemendoto'kon poko. 3 Amoro 'ne ka'tu rapa iru'pyn po pa'poro morokon Simosu

emery, iwosauranakato'kon enapa muku'sa. Iro ke ro waturupoja o'wa pyi'me'ke awepanamato'me y'wa.
4 “Penaro terapa one wara yjemamy'po uku'saton pa'poro mo'karon Simosu.
Myre'ko'ko me yja'tanombo poro ira'naine wainen Jerusalem po. 5 Penaro terapa
yjuku'saton. I'se ta'taine, morokon Tamusi pokonokon omenano wykary wara imero
Farise me ywe'i'po amyikapota'ton. 6 Erome te a'wembono auranano yry man
ypoko, moro kytangon 'wa Tamusi wykatopombo momokyry ke y'wa. 7 Moro Tamusi
wykatopombo wo'kapyry momosa'ton ro mo'karon ainapatoro itu'ponaka oko kopy-
kon. Moro me ro tyweja'nakarykon ta koko kurita maro ro Tamusi ety awonga-
ton. Moro aimomo'topo poko ro mo'karon Simosu yjemendojaton, poto 'su jopoto.
8 O'tono'me ko moro Tamusi 'wa iromby'san awongapory anamyikaporo'pa kari'na
nandon ara'naine?
9 “Awu te mo'ko Nasaret pono Jesus ety uta'kary poko ywo'mikary man synen.
10 Moro poko ro ywairy sa'mon Jerusalem po. Pyime Tamusi wyinonokon saru'kasen
yja'wangon kari'na aru'kato'kon taka. Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa
moro oty kapyry tyje kynakon yjainaka. Moro iworykon jako, awu enapa iru'pa
seponen. 11 Pa'poro morokon Simosu wota'nano'to'kon auto wararo ikota'marykon
saropo'nen. Iwara ro iwyry'karykon 'se wakon moro tynamyikarykon oty nondato'me
i'waine. Tysenokon aito'kon 'wa pairo yjerekuru ta iwekenarykon saropo'nen.
12 “Iwara te o'wino me wy'sakon Damaskus 'wa moro Tamusi pokonokon jopotorykon
auran poko. 13 Moro oma ta ro, kurita 'ne 'ne a'ta, Poto 'su Jopoto, typo roten kapu
wyino amy aweinano wopyry senen yjaweipa, mo'karon ymaro ytotonon aweipa
enapa. Weju aweiry ko'po taweije moro aweinano kynakon. 14 Pa'poro na'na kynoman
nono tu'ponaka. Irombo amy auranano wykary setan y'wa Simosu auran ta: ‘Saul,
Saul, o'tono'me ko ajerekuru ywekenanon? Akota'manon roten te moro apanaja'nary.’
15 Awu te wykan: ‘Noky ko amoro man, Jopoto?’ Irombo mo'ko Jopoto kyngan
y'wa: ‘Mo'ko aniwekenary Jesus awu wa. 16 Ajawongo te. Ypyitory me awaito'me
irombo wasenepoi o'wa. Morokon ypoko anene'san otykon amyikaponen me, morokon
ynenepory man otykon amyikaponen me enapa kyja. 17 Simosu wyinoine, Simosu
me e'i'non wyino enapa kapo'i. I'waine ro rapa komo'sa 18 enutato'ko'me. O'wa
u'maporykon 'se wa moro ewa'rumy wyino moro aweinano 'wa, mo'ko Satan pori'tory
wyino Tamusi 'wa. Iwara ro ija'wanykonymbo kyno'katan. Yjamyikanamon me
mo'karon tywyinonaka Tamusi nyry'san napyiry man amy apyita'ton.’
19 “Morombo wyino, poto 'su jopoto Agripa, moro kapu nenepo'po oty 'wa wataropoja.
20 Koromo 'ne wyto'nen mo'karon Damaskus ponokon 'wa, irombo mo'karon Jerusalem
ponokon 'wa, pa'poro Judea ponokon 'wa, mo'karon Simosu me e'i'non 'wa enapa.
Wykan i'waine moro tamamyrykon u'mato'me i'waine, Tamusi 'wa iwotu'mato'ko'me,
asery amano wyinonokon otykon ka'to'me enapa i'waine. 21 Morokon poko ro mo'karon
Simosu yjapyisen moro Tamusi auty ta, ywoto'me rypo ty'waine. 22 Erome noro te
Tamusi 'wa yjepanopyry ta wa. Iwara erome po'ponokon kari'na 'wa, kawonokon
kari'na 'wa enapa otykon amyikapory poko wa. Mo'karon Tamusi uku'ponamonymbo
wyka'san wara 'ne te, mo'ko Moses wyka'po wara 'ne enapa otykon sekari'sa. 23 Mo'ko
Mesias wota'karykary man takari'se i'waine man. Koromo 'ne iromby'san wyino
awomy'po me aweinano ekarory man tywaije i'wa man, Simosu 'wa, Simosu me e'i'non
'wa enapa.”
24 Moro wara Paulus wosaijomary jako ro, mo'ja imero Festus wyka'po: “Aje'mere'sa,
Paulus! Moro iko'po 'ne 'ne terapa awomepa'po aje'mere'kanon!” 25 Paulus wyka'po
te: “E'merepy'pa wa, tywaiporen jopoto Festus! Iporonokon, tywonumengaporamon

26:5 Apojoma'san 23:6, Filipi 3:5 **26:9** Apojoma'san 8:3, 22:4-5 **26:20** Apojoma'san 9:20,28-29 **26:23** 1 Korinte 15:20, Jesaja 42:6, 49:6

otykon te setapoja. 26 Mo'ko poto 'su jopoto Agripa erokon otykon uku'san. I'wa ro enari'ma yjauranaje. Anamonopy'pa amy pairo ynekarityry oty wairy suku'sa iru'pyn po. Ekapyn ta kapyn irombo morokon otykon tywo'ka'se man. 27 Mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo mamyikanon, poto 'su jopoto Agripa? Suku'sa moro o'wa amyikarykon!" 28 Agripa wy'kapo te Paulus 'wa: "Eromembo roten Kristus wyinono me terapa moro ajauran yjypotan!" 29 Irombo Paulus wyka'po: "Tamusi 'wa rypo ywoturupory 'se wa, ko'i terapa ywairy wara awaito'me, amoro roten kapyn, pa'poro mo'karon erome y'wa epanamatonon enapa te. Ero ymy'po wara te amyrykon 'se'pa wa."

30 Irombo mo'ko poto 'su jopoto Agripa awomy'po, mo'ko jopoto Festus maro, mo'ko Bernis maro, mo'karon imaroine atandy'mo'san maro enapa. 31 Moro wyino tyto'san mero, ase'wa iworupa'san. Ika'san: "Amy pairo tywopoto'man oty, tymypoto'man oty pai anikapy'pa mo'ko wokyry tywaije man." 32 Agripa wyka'po Festus 'wa: "Mo'ko wokyry nondary manombo terapa nairy, mo'ko Rome pono jopoto 'wa typoko a'wembono auranano yry man anekarity'pa iwe'i'pomboto."

27

Paulus wytory Rome 'wa

1 Itali 'wa kurijara ta na'na wytory man yry'po mero, amykon terapa aru'ka'san maro Paulus yry'po amy Julius tatynen warinu pokonokon jopotory ainaka. Mo'ko Rome pono jopoto ety tanokon warinu pokonokon a'sakary mo'ko kynakon. 2 Amy Adriamitium pono kurijara wytory kynakon morokon Asia ponokon aito'kon 'wa. Moro ta ro na'na wyto'po. Mo'ko Tesalonika po amandoto Masedonie pono Aristarko enapa na'na maro kynakon. 3 Irombo koro'po na'na wo'kima'po Sidon po. Moro po ro mo'ko Julius 'wa Paulus aropo'po a'sakarykon 'wa, eneto'me i'waine. Iru'pa irombo Julius Paulus poko kynakon. 4 Tywaimoky'po mero rapa, apo'tun wyino Siprus ratonoma'po na'na 'wa, yja'wangon pepeito uremeto'me. 5 Silisia pato, Panfili pato enapa parana pato'po mero ty'wa, na'na tunda'po moro Lisie tano aitopo Myra 'wa. 6 Moro po ro mo'ko warinu pokonokon jopotory 'wa amy Itali 'wa ytototo Aleksandria pono kurijara epory'po. Moro taka ro na'na aru'ka'po i'wa. 7 O'toro 'ko kurita pa'po me waty arombo na'na tunda'po moro aitopo Knidus patonaka. Pepeito 'wa na'na a'kotory ke, Kreta nota na'na 'wa tytory man yry'po apotyry Salmone rato. 8 Arombo moro apotyry ratonoma'po mero, na'na tunda'po amy Iru'pyngon O'kimato'kon tatynen aitopo 'wa. Moro ro tyse waty moro poto 'su aitopo Lasea wyino kynakon.

9 Na'na romamy'po ke terapa, anari me mo'ja ro ytono we'i'po. Moro onematopo kurita pairo irombo tyto terapa kynakon. Iro ke ro Paulus 'wa mo'karon kurijara tanokon uru'san. 10 Ika'po i'waine: "Yja'sakarykon, mo'ja ro kytorykon jako anari'non otykon 'wa koporykon man seneja. Moro kurijara yja'wan me tywairy taro kynaitan, tytano maro ro. Kari'na pairo ty'matyry taro kynaitan." 11 Mo'ko warinu pokonokon jopotory 'wa te mo'ko kurijara undymanen, mo'ko kurijara aporemy enapa amyika'po moro Paulus auranymbo ko'po. 12 Moro o'kimatopo iru'pa 'ne e'i'pa kynakon, moro i'sano jako moro po aito'me. Iro ke ro pyime mo'karon kurijara tanokon moro mo'ja ro ytono ekari'satokon iru'pa. Feniks 'wa tytundarykon 'se kynatokon, moro i'sano jako moro po tywaito'ko'me. Moro Feniks, amy Kreta pono o'kimatopo moro man. Moro aretyry apo'tun wyino, moro aretyry apoje wyino enapa moro itaka o'mytopo man.

13 Ijary wyino pari'pe 'ne waty amy pepeito awomy'po mero te, moro tywonumengato'kon kapyry yry'po i'waine. Angara anumy'po i'waine. Kreta esi'wo imero na'na wyto'po.

Kurijara we'mopotyry

14 Akore'pe 'ne waty moro na'na waimoky'po wyino te moro Eurakylon tatynen orometa wopy'po mapo wyino na'na tu'ponaka. 15 Moro ipori'tory 'wa moro kurijara kyryrykary ta, moro ipotyry u'mary upijakon na'na moro pepeito wo'topo wyinonaka. Irombo na'na we'i'po ipoko noro waty. Moro wara ro na'na kynotaropojakon. 16 Amy Kauda tatynen pa'wu'membo nota te a'si'ko ity'na'po po na'na 'wa arombo moro suruku yry'po iru'pa. 17 Irombo aru'ka'po na'na 'wa moro kurijara taka. Morombo mero kapuja ke moro kurijara mypoty'po i'waine, ipori'tomato'me. Moro Syrte pono koro'nano sakau tu'po turupyrykon pona enapa tanarike kynatokon. Iro ke ro moro kurijara eka'nunge'katopo ema'po i'waine parana taka. Iwara ro kynotaropojakon na'na pepeito 'wa. 18 Irombo koro'po yja'wan me imero noro pepeito 'wa na'na yry ke, amykon kurijara tanokon otykon papy'san i'waine parana taka. 19 Ijoruwanory kurita morokon kurijara pirarykonymbo papy'san pairo i'waine, imyto'konymbo maro ro. 20 Kuritakon poko weju, siriko one'pa kynakon. Moro pepeito tam'po'kory pari'pe noro kynakon. Na'na tutapyry man ekano'sakon terapa.

21 Endame'pa pairo noro mo'karon kari'na we'i'san mero, Paulus awomy'po ira'naine. Ika'po: “Yja'sakarykon, y'wa awepanamarykon manombo tywaije man, moro ywykary jako o'waine: ‘Ero wyino ito'pa kytaisen.’ Ijako erokon anari'non otykon kopory'paine nairy. Ero wara yja'wan me e'i'pa oty nairy. 22 Erome pairo te kurujaton aturu'san apyito'me o'waine. Amy pairo ara'nanokon kari'na irombo utapy'pa kynaitan. Ero kurijara roten kynuta'tan. 23 Ero koko irombo mo'ko Yjopotory Tamusi, mo'ko ety sawongaje inoro apojon nasenepoi y'wa. 24 Nykai y'wa: ‘Tanarike kyte'i, Paulus! Mo'ko Rome pono jopoto po'ponaka awytory man. Ajewa'poroto'me te Tamusi pa'poro mo'karon amaro kurijara ta ytotonon unendan.’ 25 Iro ke ro aturu'san apyitoko, yja'sakarykon! Tamusi samyikaje. Morokon y'wa tauroto'konymbo wararo otykon wairy man samyikaje. 26 Amy pa'wu tu'po te kurupyrykon man.”

27 Ainapatoro itu'ponaka okupa'en kurita terapa pepeito 'wa moro Adriamitium Zee tu'po na'na kyryrykapotyry jako, koko, irawone 'ne a'ta, mo'karon kurijara ta amaminatonon tyse waty amy aitopo wyino kynokano'satokon. 28 Irombo typirotoken kurawa ke moro ijansikyry apo'po i'waine oko-kari'na apo me. A'si 'ko rapa tyto'san mero, moro tuna jansikyry apo'po i'waine o'win-kari'na itu'ponaka ainapatoro apo me. 29 Topu tu'po turupyrykon pona tanarike tywairykon ke, okupa'en angara ema'san i'waine ansety wyino. Irombo Tamusi 'wa iwoturupo'san ko'i aweitato'me. 30 Irombo mo'karon kurijara ta amaminatonon moro kurijara wyino tywetuwarikarykon 'se kynatokon. Moro suruku ema'po i'waine tuna taka, ipotyry wyino morokon angara emato'me tiro. 31 Moro jako 'ne Paulus wyka'po mo'ko warinu pokonokon jopotory 'wa, mo'karon ipyitorykon 'wa enapa: “Mo'karon 'wa ero kurijara no'poto, amyjaron ajuta'ta'ton.” 32 Morombo mero mo'karon warinu pokonokon 'wa morokon suruku myto'konymbo kapuja y'koto'san. Iwara parana taka moro suruku emo'po'po i'waine.

33 Emamyry 'wa iwe'i'po mero, Paulus 'wa pa'poro uru'san, a'si'ko iwendameto'ko'me. Ika'po: “Erome ainapatoro itu'ponaka okupa'en kurita terapa endame'pa mandon oty 'wa ajeporykon man momokyry ta. Amy pairo oty anaru'ka'pa mandon on-dakaine. 34 Iro ke ro wykaje o'waine a'si'ko awendameto'ko'me. Moro ro ajepano'ta'ton awo'kimato'ko'me. Amy pairo ara'nanokon anepory'pa yja'wan oty kynaitan.” 35 Moro wara tyka'po wyino, perere amy apo'i'po i'wa. Pa'poro embataine ipoko Tamusi ety awonga'po i'wa. Moro perere y'sakapoty'po i'wa. Irombo enapy'po i'wa. 36 Paulus wendamery enery 'wa pa'poro ipori'toma'san. Iwara enapa tywendamerykon a'mo'po i'waine. 37 Moro kurijara ta ro o'win-to'imamboto oko-kari'na itu'ponaka o'win-kari'na itu'ponaka ainapatoro itu'ponaka o'win-to'ima kari'na me na'na kynakon. 38 Tywaime'ma'san mero, moro awasi papy'po i'waine parana taka, sawo'ne 'kopore moro kurijara waito'me.

39 Emamy'po mero, tynukuty'torykon aitopo ene'po i'waine. Amy ametary po te
amy awopa ene'po i'waine. Moro po ro moro kurijara e'kimary 'se kynatokon.
40 Morokon angara amo'ty y'kotopoty'san i'waine. Parana ta ro ino'san i'waine.
Morokon simona myto'konymbo ymboka'san enapa i'waine. Moro pira posumanyry
awo'nuku'po i'waine. Irombo pepeito poko moro awopa 'wa moro kurijara arojatokon.
41 Irombo apipin me iwe'i'po po terapa ikurijararykonymbo urupy'po. Moro ipotyry
urupy'po o'kapyn me. Moro ansety y'mopoty'po te parana pori'tory 'wa. 42 Irombo
mero mo'karon warinu pokonokon we'i'san mo'karon apo'i'san wory 'se, ty'po'ne amy
wetuwarikary pona. 43 Mo'ko warinu pokonokon jopotory te Paulus unemyry 'se ky-
nakon. Iro ke ro typyitorykon a'koto'san i'wa. Mo'karon tywe'pomyrykon uku'namon
a'porongapo'san na'sen i'wa tuna taka, maponaka itoto'ko'me. 44 Amykonymbo
e'kimapo'san te i'wa paranga tu'po, amykonymbo moro kurijara tanokonymbo otykon
tu'po roten. Iwara pa'poro na'na wo'kima'po.

28

Paulus wairy Malta po

1 Uta'no wyino tywo'kary pokoro, Malta me moro pa'wu ety wairy ukuty'po na'na
'wa. 2 Mo'karon moro po amandonon tawa'pore imero na'na poko kynatokon. Konopo
wopyry ke, ty'sanore iwairy ke, poto 'su wa'to po'ma'po i'waine. Irombo pa'poro na'na
ko'ma'san moro wa'to ekondaka.
3 Irombo Paulus 'wa wewe ja'puru'san amo'iky'san. Moro wa'to taka yrykon jako
ro, asiny 'wa amy okoju pa'kapo'po moro wewe wyino. Paulus eka'po i'wa ainary po.
4 Ainary poko mo'ko okoju wo'sereremary ene'po mero ty'waine, mo'karon moro po
amandonon wyka'san ase'wa: “Kari'na wonenymbo mo'ko wokyry suku'sa. Parana
ta ro rypo romo'no wyino tywepa'ka man. Erome te moro ija'wanymbo kyniwojan.”
5 Paulus 'wa te tainary sunsungary ta mo'ko okoju emapo'po wa'to taka. Amy o'to e'i'pa
iwe'i'po. 6 Mo'karon moro po amandonon te ainary a'mamyry, typo roten pai irombyry
womary ekano'satokon. Akore'pe amy o'to e'i'pa ene'po mero ty'waine, amy me terapa
iwonumenga'san. Amy tamusi me iwairy ekarity'po i'waine.
7 Tyse waty moro wyino mo'ko pa'wu undymanen Publius tatynen waitopo kynakon.
Mo'ko 'wa ro tawa'pore imero tauty po na'na apo'i'po. Oruwa kurita ekosa na'na
kynakon. 8 Moro jako ro mo'ko Publius jumy tapapo kynakon komyinano pe, kawaitu pe
enapa. Paulus wyto'po i'wa. Tamusi 'wa tauranary mero tainary yry'po i'wa itu'ponaka.
Iwara ikura'ma'po i'wa. 9 Moro oty wo'kapy'po mero, mo'karon amykon terapa Malta
ponokon je'tun pangon wopy'san enapa i'wa. Ikura'ma'san enapa i'wa. 10 Ukuty'non
roten otykon ke na'na ety awonga'po i'waine. Moro wyino na'na wytory mero na'na
na'kuru man otykon yry'san i'waine na'na 'wa.

Paulus wytory Rome 'wa

11 Oruwa nuno pa'po me na'na waimoky'po amy Aleksandria wyino o'toto kurijara
ta. Moro kurijara ro moro pa'wu tu'po tywaije kynakon morokon i'sano nunorykon ta.
Moro ipotyry poko mo'karon Dioskuren tatynamon tu'ku kynatokon. 12 Sirakuse 'wa
tytunda'po po, oruwa kurita na'na we'i'po. 13 Moro wyino ro moro Sirakuse apotyry
uringa'po mero ty'wa, na'na tunda'po Regium 'wa. Irombo koro'po ijary wyino pepeito
wopy'po. Iwara oko kurita na'na we'i'po moro Puteoli 'wa tytundary poko. 14 Moro po
ro na'na 'wa amykon Kristus wyinonokon epory'san. Mo'karon 'wa ro na'na ejuku'po
oko-to'ima kurita na'na waito'me tokosaine. Morombo mero te moro Rome 'wa tytory
a'mo'po na'na 'wa. 15 Moro na'na wopyry ekary eta'po mero ty'waine, mo'karon
Rome ponokon Kristus wyinonokon wopy'san na'na epoje moro Forum Api 'wa, moro
Tres Tabernae 'wa enapa. Ene'san mero ty'wa, Paulus 'wa Tamusi ety awonga'po.
Iwepori'toma'po rapa.

Paulus wairy Rome po

16 Rome 'wa na'na tunda'po mero, inisanorymbo po ro Paulus emangapo'po i'waine
mo'ko erandonen warinu pokono maro.
17 Irombo oruwa kurita pa'po me Paulus 'wa mo'karon Simosu jopotorykon
ko'mapo'san ty'wa. Iwota'nanopy'san mero, ika'po i'waine: "Yja'sakarykon, yja'wan
me e'i'pa we'i mo'karon ka'sakarykon poko, morokon kytangon emerykon poko enapa.
Ise'me te Jerusalem po yjapyisen. Mo'karon Rome ponokon ainaka yjysen. 18 Mo'karon
ro rypo ynondary 'se kynatokon, ymenga'ma'po wyino. Moro y'wa amy ywopoto'man
oty kapy'po anepory'pa kynaisen. 19 Mo'karon Simosu te i'se'pa kynatokon. Iro ke ro
mo'ko Rome pono jopoto 'wa ypoko a'wembono auranano yry man wairy ekarityry
y'wa kynakon. Yja'sakarykon emendoto'me kapyn te moro wara we'i. 20 Iro ke ro
ajenerykon 'se we'i, ajerupato'ko'me y'wa. Moro Israel nimomokyry poko ero wara
ymysen." 21 Mo'karon Simosu wyka'san te i'wa: "Na'na apoko amy pairo kareta
anapo'i'pa ne'i Judea wyino. Amy pairo ka'sakarykon enapa apoko yja'wan oty ekari'se
opy'pa ne'i. 22 Awyino ro morokon awonumengato'kon etary 'se na'na man. Wararo
irombo kari'na 'wa iporo waty moro asery omepano wairy ekarityry uku'san na'na."
23 Amy kurita yry'po i'waine ase'wa tyworupato'ko'me. Moro tynyry'san kurita pyime
iwopy'san moro Paulus emandopo 'wa moro koromonombo ko'po. Tyturu'po maro
moro Tamusi nundymary ekarityry a'mo'po i'wa. I'waine mo'ko Mesias me Jesus wairy
amyikapory poko kyne'kujakon mo'ko Moses nimero'po omenano wyino, mo'karon
Tamusi auran uku'ponamonymbo nimero'san wyino enapa. Kokorombo poro moro
imaroine tyworupary ko'manga'po i'wa. 24 Amykonymbo moro auran amyikary 'se
kynatokon. Amykonymbo rapa te amyikary 'se'pa kynatokon. 25 Iwara te ko'wu o'win
e'i'pa mo'karon Simosu wonumengary we'i'po. Itorykon mero, ero wara noro Paulus
wyka'po i'waine: "Iporo mo'ko Tamusi a'kary 'wa mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo
Jesaja tauranano'po man mo'karon atangon 'wa, 26 ero wara:

'I'tango mo'karon ero ponokon kari'na 'wa. Kaiko i'waine: 'Mepanamata'ton ro rypo.
Otymbo ro aneta'pa te maita'ton. Mo'po'ta'ton ro rypo. Otymbo ro anene'pa
te maita'ton.' 27 Mo'karon ero ponokon kari'na turu'san irombo tyja'nata man.
Typanaja'nata mandon. Tanurukon tatapuje i'waine man. Iwara oty anene'pa
kynaita'ton. Oty aneta'pa kynaita'ton. Oty anukuty'pa ituru'san kynaitan.
Tamamyrykon anu'ma'pa kynaita'ton. Anikura'ma'paine waitake.'

28 "Iro ke ko'wu mo'karon Simosu me e'i'non 'wa moro Tamusi 'wa kari'na unendo'kon
oka ene'pory uku'toko. Mo'karon ro kynepanamata'ton." 29 *
30 Oko siriko imero Paulus emamy'po moro aseke tynepemary auto ta. Moro jako ro
pa'poro mo'karon tatawanamon ewa'mato. 31 Moro Tamusi nundymary ekaroto. Mo'ko
Jopoto Jesus Kristus ekary poko kari'na emepato enari'ma, a'koto'pa enapa.

28:19 Apojoma'san 25:11 **28:26** Jesaja 6:9-10 (LXX) * **28:29** Amykon 'wa ero po tymero man: Ero wara ika'po wyino, mo'karon Simosu wyto'san tywosauranakarykon ta.

Rome ponokon 'wano kareta
Ũwapo torupamy

Mo'ko Paulus mo'karon Rome ponokon Tamusi amyikanamon 'wa ero kareta merojan, moro tynamyikary uku'to'me i'waine. Ero kareta ta kynonejano wara Paulus aikepy'po tera'a moro iru'pyn oka aripapyry poko. Moro Sipanijoro yinonory 'wa tytory 'se kynokari'san. Rome pato te moro 'wa tytory 'se kynokari'san. Moro uwaporo te Jerusalem 'wa tytory man ekari'san, mo'karon Jerusalem ponokon Tamusi wyinonokon epano'tome tynamo'ity'po pyrata aro.

Rome po mo'karon Tamusi amyikanamon ra'na pyime Simosu tywaije mandon. Amykon Simosu me e'i'non enapa te moro po tywaije mandon. Ero kareta erupary jako ky'waine, moro ty'wa oty merory uwaporo iru'pyn me Paulus wonumenga'po kysenejaton. Iru'pyn me imero mo'karon Tamusi amyikanamon 'wano me amykon potonon omepano tymero i'wa man.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-17 Kareta a'motopo auranano moro poto 'su omepano maro
1:18 - 3:20 Tyja'wange pa'poro kari'na wairy
3:21 - 4:25 One wara Tamusi 'wa kari'na ymbokary
5:1 - 8:39 Moro asery amano
9:1 - 11:36 Mo'karon Israel pajanymbo
12:1 - 15:13 Mo'karon Tamusi amyikanamon emamyry
15:14 - 16:27 O'to noro tywairy 'se Paulus wairy
moro kareta y'ma'topo auranano enapa

Kareta a'motopo auranano

1 Paulus, amy Kristus Jesus pyitory, amy apojoma'po me iko'ma'po, mo'ko Tamusi
ekapory ekaronen me typo tyje man inoro ero kareta merojan. 2 Moro iru'pyn oka
wopyry man ro Tamusi 'wa penaro terapa tuku'po tywaije man mo'karon tauran
uku'ponamonymbo 'wa morokon tywyinonokon kareta ta. 3 Moro oka ro mo'ko
Tamusi ymuru ekari'san. Moro kari'na me iwomary jako, David parymbo me ty-
woma man. 4 Mo'ko Tamusi A'kary poritory te Tamusi ymuru me kynekari'san,
iromby'san wyino awomy'po ke. Mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus mo'ko man.
5 Mo'ko ta ro tykuranondo na'na man. Apojoma'san me na'na tyje man Tamusi 'wa,
wararo mo'karon Simosu me e'i'non ra'na toty ekaroto'me, kari'na waito'me Tamusi
amyikanen me, Tamusi 'wa epanamatoto me. 6 Itaine ro amyjaron enapa mandon
Jesus Kristus niko'ma'san me. 7 Paulus ero kareta merojan pa'poro mo'karon Rome
ponokon Tamusi nipynarykon, mo'karon iwyinonokon me tyko'ma mandon inaron
'wa. Mo'ko Kyjumykon Tamusi turu'popory, mo'ko Jopoto Jesus Kristus turu'popory
enapa amaroine nainen. Sara'me enapa ajysen.

Paulus wairy Rome 'wa tytory 'se

8 Tamusi ety 'ne ka'tu sawongaje mo'ko Jesus Kristus ta pa'poro apokoine. Moro
o'waine Tamusi amyikary irombo wararo ero nono tu'po kynotanon. 9 Enapi'pa ywairy
amyikaponen me man Tamusi, mo'ko yturu'po maro imuru ekapory ekarory ta ety
sawongaje inoro. Ty'wa yjauranary jako ituwarengepy'pa roten apokoine ywairy
uku'san. 10 O'kapyn roten I'wa yjauranary jako waturupoja, amy o'waine ywo'topo oma
yto'me I'wa, tynisanory wara ro. 11 Ajenerykon 'se irombo imero wa, mo'ko a'kanano
nyry amy oty syry'se me o'waine, apori'tomato'ko'me. 12 Ase'wa kywepori'tomarykon
man, wykaje irombo. Apori'tomarykon man moro y'wa Tamusi amyikary 'wa. Moro

o'waine Tamusi amyikary 'wa enapa ypori'tomary man. 13 Pyimemboto o'waine ywopyry 'se ywe'i'po ukutyry 'se wa o'waine, yja'sakarykon. Erombo ponaro te yjemary ta'koto man. Tamusi amyikanamon me ara'naine amykon yry 'se wa, Tamusi amyikanamon me amykon terapa aitokon po kari'na yry'san wara enapa y'wa. 14 Griek ekosa, Griek me e'i'non ekosa enapa, oty uku'namon ekosa, oty anukuty'non ekosa enapa tu'tanone wa. 15 Iro ke ro o'waine enapa Rome ponokon me moro iru'pyn oka ekarityry 'se wa.

Moro iru'pyn oka pori'tory

16 Moro iru'pyn oka poko irombo epy'i'to'pa wa. Amy Tamusi pori'tory moro man, uta'no wyino pa'poro mo'karon amyikanamon unendo'me, mo'ko Simosu 'ne ka'tu unendo'me, irombo mero mo'ko Simosu me e'ipyn unendo'me enapa. 17 Moro Tamusi nyry tamambore aino irombo moro iru'pyn oka ta kynonepojan, aseme noro poto me moro Tamusi amyikary wairy ta, ero imero'po wara ro: Moro Tamusi amyikary mo'ko tamamboren kari'na 'wa amano ytan.

Mo'karon tyja'wangamon kari'na

18 Tamusi erekuru irombo kapu wyino kynonepojan pa'poro mo'karon Tamusi aninendo'non, emambo'non kari'na 'wa. Mo'karon ro moro emambo'pa tywairykon 'wa morokon iporonokon Tamusi poko tukutymy otykon ukutyry a'kotopojaton. 19 Morokon Tamusi poko tukutymy otykon ukutyry taro te 'kuru mandon. Aseke ro Tamusi 'wa tuku'po man i'waine. 20 One'pa iwairy se'me irombo, ero nono kapy'po po ro morokon inikapy'san otykon poko Tamusi ukutyry taro mo'ko kari'na man. Moro i'matypyn roten ipori'tory, moro tamusi me iwairy enapa kynotuku'san. Iwara mo'karon emambo'non kari'na tywosaijomarykon upijaton. 21 Tamusi uku'saton ro rypo. Moro Tamusi me iwairy poko te ety anawonga'pa mandon. Tamusi poko tawa'pore onepo'pa mandon. Moro iwonumengarykon aronge roten kynaijan. Moro oty anukutypyn ituru'san tawa'rumanje man. 22 Oty uku'namon me kynokari'saton. To'mere'se te mandon. 23 Mo'ko utapypyn Tamusi kuranory y'petakan me amy uta'toto kari'na u'ku'po, tonoro u'ku'po pai, tonomy u'ku'po pai, tyrary poko ytototo noky u'ku'po pai tyje i'waine man.

24 Iro ke ro morokon tyturu'san nisanory nurijangon otykon poko imero iwairykon ana'koto'pa noro rapa Tamusi tywaije man. Iwara ase'wa moro tyja'mungon jamikaton. 25 Moro iporono Tamusi poko tukutymy oty ukutyry ty'petakama i'waine man onapi ke. Tamusi nikapy'san ety awongaton inendorykon ta, mo'ko Tamusi ety awongary ko'po. Mo'ko Tamusi ety awongary te man aikepy'pa roten. Iwara ro nainen.

26 Iro ke ro pyiwano me aitonon otykon poko imero iwairykon ana'koto'pa noro rapa Tamusi tywaije man. Mo'karon iworyijatonon irombo wokyry 'se'pa noro mandon. Asepoko terapa kynowa'no'saton. 27 Iwara enapa mo'karon ikyryjatonon woryi 'se'pa noro mandon. Moro asepoko tywowa'nopyrykon poko terapa tasina mandon. Mo'karon wokyryjan asekaro pyiwano otykon ka'saton. Iwara moro tynapyirykon manombo to'merepyrykon epety apyijaton terapa moro tyja'mungon ta.

28 Tu'kuru 'se'pa iwairykon ke, turumenamy me moro iwonumengarykon wairy ana'koto'pa noro rapa Tamusi tywaije man. I'waine emepo'non otykon kapyry ana'koto'pa noro rapa tywaije man. 29 Ta'no'se mandon pa'poro emambo'pa aino ke, yja'wan me aino ke, amon pe aino ke, yja'wan me asenano ke, amyne aino ke, woto aino ke, tare'ke aino ke, amu'mato aino ke, ipotapo'pa aino ke, maname orupano ke enapa. 30 Kari'na ety jamikaton. Tamusi jenono'saton. Tokone mandon. Onu'kato

1:13 Apojoma'san 19:21 **1:16** Markus 8:38 **1:17** Habakuk 2:4 **1:21** Efese 4:17-18 **1:23** Deuteronomium 4:16-18

mandon. Tywotamyikake mandon. Yja'wangon otykon ka'pyry poko kynonumengaton. Tysanokon, tyjumykon 'wa typanaja'nare mandon. 31 Oty anukuty'pa mandon. Ase'wa e'i'pa mandon. Ase'wa aipyna'pa mandon. Kotano anene'pa mandon. 32 Mo'karon moro wara aitonon one wara moro Tamusi nyry a'wembono auranano wairy uku'saton: Moro moro wara tywe'i'san epety me kyniromo'ta'ton. Ise'me te morokon otykon ka'saton. Itaka ro amykonymbo 'wa enapa morokon otykon kapyry epojaton iru'pa.

2

Moro Tamusi nyry a'wembono auranano

1 Iro ke ro aijoma'pa mana, a'wembono auranano yry jako o'wa, kari'na. Amy oty ta aja'sakary poko a'wembono auranano yry jako o'wa, aseke apoko a'wembono auranano myja. Amoro enapa irombo morokon inikapyry otykon mika'sa a'wembono auranano ynen me. 2 Iporo ro mo'karon moropangon otykon ka'namon poko Tamusi nyry a'wembono auranano wairy kysuku'saton. 3 Amoro te moro Tamusi nyry man a'wembono auranano wyino awetuwarikary mekano'san, mo'karon moropangon otykon ka'namon poko a'wembono auranano yry jako o'wa, iwaraine enapa yja'wan me o'to awairy se'me? 4 Moro pyi'me'ke imero Tamusi wairy ka'tu, moro ko'i ore'ko'pa iwairy, moro ensi'ma iwairy enapa menu'kanon? Moro ajemamyry u'mary 'se mo'ko pyi'me'kan Tamusi wairy anukuty'pa man? 5 Tyturu'poja'nare mana. Moro ajemamyry u'mary 'se'pa moro aturu'po man. Iwara aseme noro poto me moro apoko Tamusi wore'kory mypoja moro Tamusi wore'kotopo kurita 'wano me, moro Tamusi 'wa iporono a'wembono auranano ytopo kurita 'wano me. 6 Tamusi pa'poro kari'na 'wa morokon inikapy'san amaminano epety ytan. 7 Amykon kari'na iru'pyn amaminano ta kyneja'nakaton. Iwara kurano, toty awongary, utapy'pa aino upijaton. I'matypyn amano ytan i'waine Tamusi. 8 Amykon kari'na ta'sakarykon ko'ponomary 'se mandon. Morokon iporonokon otykon anamyika'pa mandon. Emambo'pa aino amyikaton te. Mo'karon 'wano me ro Tamusi erekuru kynaitan ekony maro. 9 Pa'poro mo'karon yja'wan oty ka'namon kari'na, mo'karon Simosu 'ne ka'tu ra'a, mo'karon Simosu me e'i'non enapa te, kynaikota'mata'ton imero. 10 Pa'poro mo'karon iru'pyn oty ka'namon kari'na, mo'karon Simosu 'ne ka'tu ra'a, mo'karon Simosu me e'i'non enapa te, kurano apyita'ton. Etykon awongapotan Tamusi. Sara'me kynyta'ton. 11 Tamusi embata irombo pa'poro kari'na asewara mandon.

Moro omenano mero'po

12 Mo'karon Moses nimero'po omenano pyndo yja'wan me e'i'san Simosu me e'i'non moro omenano mero'po pyndo enapa kynuta'ta'ton. Mo'karon omenano mero'po upi'no yja'wan me e'i'san Simosu moro omenano mero'po wykary wara a'wembono auranano apyita'ton. 13 Mo'karon omenano mero'po wykary etanamon kapyn tamambore kynaita'ton Tamusi ekosa. Mo'karon ikary wara oty ka'namon u'kutan te Tamusi tamamboramon me. 14 O'po'toko tyre mo'karon Simosu me e'i'non 'wa. Moro Moses nimero'po omenano waty man ekosaine. Moro omenano mero'po wykary wara tywairykon jako te, aseke ty'wanokon me omenano mero'po me mandon, moro Moses nimero'po omenano waty iwairy se'me tokosaine. 15 Moro tyturu'san ta tymero moro omenano mero'po wykary wairy enepojaton tamamyrykon ta. Moro ituru'san enapa moro wara iwairykon enepojan. O'win amy iwonumengato'kon irombo kynemendojaton. O'win amy kynaijomaton. 16 Moro wara enapa kynaitan Tamusi 'wa Kristus Jesus ta a'wembono auranano yry jako morokon kari'na nunemyry otykon poko. Moro wara iwairy man ekari'san ro moro ynekarory iru'pyn oka.

2:1 Mateus 7:1, Lukas 6:37 **2:6** Ware 62:12, Spreuken 24:12 **2:11** Deuteronomium 10:17

17 Amoro te Simosu me mokari'sa. Omenano mero'po poko mo'po'sa. Tamusi poko
matamyikaje. 18 Moro inisanory muku'sa. Potonon me otypangon otykon wairy
ukutyry taro mana, moro omenano mero'po poko omepa'po me. 19 Matamyikaje
enu'non aronen me awairy poko, ewa'rumy ta aitonon aweiry me awairy poko, 20 oty
anukuty'non tuwaro'manen me awairy poko, etuwaro'matonon emepanen me awairy
poko. Oty ukutyry undy me irombo, iporono auranano undy me enapa moro omenano
mero'po menaje ajekosa. 21 Aja'sakary memepaje. Aseke te omepa'pa man? Monatano
pona kari'na me'maje. Aseke te amonatanon? 22 Taporitonone aino any'mary pona
kari'na me'maje. Aseke te moro taporitonone awairy many'manon? Mo'karon
ikapy'san tamusi ajato'ke mandon. Tamusi wyinonokon otykon te mijamikanon?
23 Moro omenano mero'po poko matamyikaje. Moro omenano mero'po wykary wara
kapyn awairy te Tamusi ety emapojan. 24 Tamusi irombo mejupojaton kari'na 'wa
mo'karon Simosu me e'i'non ra'na, moro imero'po wara ro.

Mo'ko Simosu 'ne ro

25 Moro e'kotono ajepano'san, moro omenano mero'po wykary wara awairy jako.
Moro omenano mero'po wykary wara e'i'pa aja'ta te, moro awe'koto'po kynotu'kujan
i'koto'pa aino me. 26 Amy i'kotopyn 'wa moro omenano mero'po tanokon apyiry jako,
moro i'koto'pa iwairy e'kotono me kapyn natu'kutan? 27 Mo'ko omenano mero'po
wykary wara aitoto i'kotopyn apoko a'wembono auranano anyry'pa naitan, moro
omenano mero'po wykary wara e'i'pa awe'i'poto, ajekosa moro imero'po wairy se'me,
ty'koto awairy se'me enapa? 28 Simosu me 'ne ro kapyn man mo'ko Simosu me onetoto,
mo'ko tone me ija'mun ty'koto man inoro. 29 Simosu me 'ne ro te man mo'ko koro'na
Simosu me aitoto, mo'ko ituru'po a'kanano ta, imero'po poko kapyn, ty'koto man inoro.
Kari'na kapyn, mo'ko Tamusi te moro ety awongatan.

3

Tamambore Tamusi wonepory man

1 Otypan oty ta ko iro ke mo'ko Simosu mo'karon amykon terapa ko'po nan? Oty-
pan iru'pyn oty ene'san ko i'waine moro e'kotono? 2 Tameronokon otykon ene'san
i'waine. Ero moro poto 'sumbo inenepyry: moro ainakaine moro Tamusi auran yry'po.
3 Amyikapo'pa amykon we'i'sando te, moro amyikapo'pa iwairykon moro tamyikapore
Tamusi wairy uta'kanon? 4 Uwa pore! Enapi'pa Tamusi wonepory man. Tonapire
pa'poro kari'na wonepory man. Tymero irombo man:
Tamambore awonepory man ajauranary jako. Mo'ko ajemendonen mi'mondotake.

5 Moro emambo'pa kywairykon 'wa te tamamboren me Tamusi enepory jako, o'to
ko kykata'ton? Emambo'pa ka'tu Tamusi nan, kypokoine tarekuru kary 'se ta'ta?
(Kari'na wara yjauranaje.) 6 Uwa pore! One wara ko ero nono poko a'wembono
auranano ynen me Tamusi naitan, emambo'pa ta'ta? 7 Moro tonapire ywairy poko
imero moro enapita'pa Tamusi wairy wonepo'poto, moro tonapire ywairy 'wa moro
ety awonga'poto, o'tono'me ko amy tyja'wangen me yjemendory nan? 8 “Kurangon
otykon wo'to'me, yja'wangon otykon kysika'sen!” kykata'ton? Moro wara 'ne 'kuru
na'na wyka'po takari'se man amykon na'na ejunamon 'wa. Iporo ro moro ipokoine
tymy a'wembono auranano man.

Tyja'wange pa'poro kari'na wairy

9 One wara ko iro ke nan? Mo'karon Simosu me e'i'non ko'po ka'tu iru'pa kytaton?
Uwa pairo! Mo'karon Griek roten kapyn, mo'karon Simosu enapa te semendoton terapa
moro yja'wan me aino aina iwairykon poko. 10 Tymero irombo man:

2:24 Jesaja 52:5 (LXX) **2:29** Deuteronomium 30:6 **3:4** Ware 51:4 (LXX) **3:10** Ware 14:1-3 (LXX), Ware 53:1-3 (LXX)

Amy pairo kari'na tamambore e'i'pa man. 11 Amy pairo oty uku'nen waty man. Amy
pairo Tamusi upinen 'ne ro waty man. 12 Pa'poro iwyino tywotu'ma man-
don. Pa'poro tywotany'ma mandon. Amy pairo kari'na iru'pyn oty anikapy'pa
man. O'win 'ko 'ko pairo amy waty man. 13 Moro ena'sarykon akepy un-
emy'po etapurumaka'po wara man. Moro inurukon amu'mato man. Moro
esipirykon ta okoju je'tun man. 14 Moro indarykon je'tun pe imero any'mato man.
15 Tarawone ipupurukon kyny'san mynu y'kambo. 16 Tomarykon ta oty amityry
arojaton. Aikota'mano ene'saton. 17 One wara ty'waine sara'me aino epory man
anukuty'pa mandon. 18 Enurukon ta Tamusi nendory waty man.

19 Kysuku'saton moro omenano mero'po tanokon wairy mo'karon omenano mero'po upi'nonokon kari'na 'wano me. Iwara pa'poro kari'na aurange'kary kynaitan. Tamusi embata tu'tanone pa'poro ero nono kynonepotan. 20 Moro omenano mero'po irombo amy pairo kari'na anyry'pa man tamambore Tamusi embata. Moro omenano mero'po irombo yja'wan me kari'na wairy uku'pojan.

Moro Tamusi 'wa tamambore kari'na yry

21 Erome te moro omenano mero'po rato Tamusi 'wa tamambore kari'na ytopo oma tywonepo man. Moro amyikapojan ro moro omenano mero'po, mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo enapa. 22 Tamusi tamambore kari'na ypojan moro Jesus Kristus amyikary 'wa. Pa'poro amyikanamon tamambore tywairykon taro mandon. Pa'poro irombo kari'na asewara mandon. 23 Yja'wangon otykon irombo tyka'se pa'poro i'waine man. Moro Tamusi kuranory amono'saton pa'poro. 24 Tamusi turu'popory 'wa tamambore tyje mandon epe'ma, mo'ko Kristus Jesus ta imbokarykon ta. 25 Penaro terapa tyje tywaije Tamusi 'wa man moro kari'na 'wa Kristus amyikary jako imynuru 'wa iru'pa rapa kari'na ypory man. Iwara Tamusi tamambore tywairy enepory 'se tywaije man. Uwapo irombo morokon yja'wan me e'i'san poko opoty'pa tywaije man, 26 ko'i ore'ko'pa tywairy ke. Erome te moro tamambore tywairy enepory 'se man. Mo'ko roten kapyn tamambore kynonepojan. Mo'karon Jesus amyikanamon yjan enapa te tamambore.

27 One wara noro ko iro ke kytotamyikata'ton? Kywotamyikarykon kysupijaton. Otypan omenano ko moro kywotamyikarykon upipojan? Moro tykary wara ky-
wairykon man ekari'nen omenano ka'tu? Uwa pairo. Moro ky'waine Tamusi amyikary man ekari'nen omenano te. 28 Moro omenano mero'po wykary wara tywairy 'wa kapyn irombo, moro Tamusi amyikary 'wa te tamambore kari'na ypory uku'san na'na. 29 Simosu tamusiry me roten ka'tu Tamusi nan? Simosu me e'i'non tamusiry me enapa kapyn nan? A'a, Simosu me e'i'non tamusiry me enapa mo'ko man. 30 Mo'ko tamambore mo'ko Simosu ynen Tamusi ro rapa irombo tamambore mo'ko Simosu me e'ipyn yjan. 31 Moro omenano mero'po u'kuke'kapojan iro ke na'na moro Tamusi amyikary 'wa? Uwa pairo! Moro omenano mero'po wotu'kuru 'se imero na'na man.

4

Tamusi amyikary 'wa tamambore Abraham ypory

1 O'to ko iro ke kykata'ton mo'ko kytangonymbo Abraham poko? O'to ko tywaije nan? 2 Amaminano poko tamambore mo'ko Abraham yry'poto, tywotamyikary taro man. Tamusi embata te 'kuru tywotamyikary upijan. 3 Moro Tamusi karetary irombo ero wara kynganon:
Abraham 'wa Tamusi amyika'po. Moro poko ro tamamboren me u'ku'po Tamusi 'wa.

3:13 Ware 5:9 (LXX), Ware 140:3 **3:14** Ware 10:7 (LXX) **3:15** Jesaja 59:7-8 **3:18** Ware 36:1 **3:20** Ware 143:2, Galatie 2:16 **3:22** Galatie 2:16 **3:30** Deuteronomium 6:4, Galatie 3:20 **4:3** Genesis 15:6, Galatie 3:6

4 Amy emamina'po epemanon mo'ko emaminano'ponen tyturu'popore tywairy ke
kapyn, emamina'po ke te. 5 Tamaminary pyndo amy 'wa Tamusi, mo'ko tamambore
mo'karon tynendo'non yry taro man inoro amyikary jako, moro i'wa Tamusi amyikary
tamambore kynypojan. 6 Iwara enapa mo'ko David sara'me 'ne janon mo'ko emami-
nary pyndo tamambore Tamusi nyry kari'na ekari'san. Ero wara kynganon:
7 Sara'me 'ne janon mandon mo'karon ija'wanykonymbo tyka Tamusi 'wa man inaron,
mo'karon ija'wanykonymbo poko Tamusi tytuwarenge'se man inaron. 8 Sara'me
'ne janon man mo'ko ija'wanykonymbo anu'ku'pa pairo Tamusi man inoro.

9 Mo'karon i'koto'san roten ekari'san iro ke sara'me 'ne? Mo'karon i'koto'non enapa
anekarity'pa nan sara'me 'ne? Kykaton irombo: “Moro i'wa tamyikary poko tamam-
boren me mo'ko Abraham tu'ku Tamusi 'wa man.” 10 One wara ko iro ke tamamboren
me tu'ku nan? I'koto'po me? I'kotopyn me te ka'tu? I'koto'po me kapyn. I'kotopyn me te.
11 I'koto'pa ta'ta, Tamusi tamyika i'wa man. Moro poko ro tamamboren me tu'ku man.
Moro tamambore iwairy pori'tomato'me ro ko'wu ty'koto man. Iwara pa'poro mo'karon
i'koto'non Tamusi amyikanamon tamurumbo me tywaije man. Iwara mo'karon
i'toto'non enapa u'kutome tamamboramon me. 12 Mo'karon i'koto'san tamurumbo me
enapa tywaije man. Ty'koto roten kapyn iwairykon man. Mo'ko i'koto'pa ta'ta Tamusi
amyikanenymbo kytangonymbo Abraham wara enapa te iwairykon man.
13 Tamusi 'wa i'wanokon me ero nono wairy man takari'se man mo'ko Abraham
'wa, mo'karon ipajanymbo 'wa enapa. Omenano mero'po wykary wara aino poko
kapyn moro wara Tamusi tywaije man, moro tamyikary poko tamambore kari'na yry
poko te. 14 Omenano mero'po wykary wara aino poko amykon 'wano me ero nono
a'ta, moro Tamusi amyikary aronge roten man. Moro Tamusi wykatopombo enapa
kynotu'kuke'san. 15 Moro omenano mero'po irombo Tamusi erekuru ene'san. Uwa
moro omenano mero'po waitopo po te moro ikary wara e'i'pa aino waty man.
16 Iro ke ro tamyikary poko oty wo'kapyry 'se Tamusi man. Tyturu'popore man.
Pa'poro mo'karon Abraham pajanymbo 'wano me moro tykatopombo pori'tomary 'se
man, mo'karon ekosaine moro omenano mero'po man inaron 'wano me roten kapyn,
mo'karon Abraham wara Tamusi amyikaton inaron 'wano me enapa te. Pa'poro
kytangonymbo me mo'ko Abraham man. 17 Tymero irombo man:
Pyime kari'na tamurumbo me kyja.

Pa'poro kytangonymbo me mo'ko Abraham man mo'ko nuro iromby'san ynen
Tamusi, mo'ko mondo morokon uwano aitonon otykon yjan inoro embata.
18 Uwa aimomo'topo wairy se'me, mo'ko Abraham tywaimomo'se man Tamusi
amyikary ta. Iwara pyime kari'na tamurumbo me tywaije man ero imero'po wara ro:
Iwara enapa pyime mo'karon apajanymbo kynaita'ton.

19 Ru'me kapyn moro i'wa Tamusi amyikary tywaije man, tyromo'se moro tyja'mun
enery se'me ty'wa, tyromo'se moro Sara uwembo enery se'me enapa ty'wa. Ainatone-
kari'na siriko terapa tywaije man moro jako. 20 Moro Tamusi wykatopombo anamyika-
poro'pa tywaije man. Amyikary 'wa te typori'toma man. Tamusi ety tawonga i'wa man.
21 Tyturu'po maro imero moro Tamusi wykatopombo kapyry taro tywairy tamyika i'wa
man. 22 Moro poko ro enapa tamamboren me tu'ku Tamusi 'wa man.
23 Mo'ko Abraham upu'po me roten kapyn te moro tamamboren me u'ku'po tymero
man, 24 kupu'san me enapa te. Ky'karon enapa irombo tamamboramon me ku'kurukon
man. Mo'ko iromby'san wyino mo'ko Kyjopotorykon Jesus awonganenymbo Tamusi

4:7 Ware 32:1-2 **4:11** Genesis 17:10 **4:13** Genesis 17:4-6, 22:17-18, Galatie 3:29 **4:14** Galatie 3:18 **4:16** Galatie 3:7 **4:17** Genesis 17:5 **4:18** Genesis 15:5 **4:19** Genesis 17:17

irombo kysamyikaton. 25 Morokon kyja'wanykonymbo poko ekarama'po, tamambore kyto'ko'me enapa awomy'po kysamyikaton.

5

Otypan oty enepyry moro tamambore aino 'wa

1 Tamusi amyikary poko tamambore yry'san me sara'me Tamusi maro kamanjaton mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus ta. 2 Mo'ko ta ro enapa Tamusi amyikanamon me moro ituru'popory 'wa kytundarykon taro kytaton. Moro ituru'popory ro kypori'tomaton. Moro Tamusi kuranory momo'namon me kytotamyikaton. 3 Kykota'marykon ta pairo kytotamyikaton. Moro aikota'mano 'wa irombo eja'nakano enepyry kysuku'saton. 4 Moro eja'nakano rapa pori'to ene'san. Moro pori'to rapa oty po o'po'no ene'san. 5 Moro oty po o'po'no rapa kari'na anipy'i'topo'pa man. Moro Tamusi pyny irombo kyturu'san taka tyje man kytakaine mo'ko Tamusi a'kary yry'po ke.

6 Ru'me ka'taine noro Tamusi aninendo'non poko mo'ko Kristus tyromo'se man moro Tamusi nyry'po ijururu ta. 7 Amy tamamboren kari'na upu'pome irombo moro tamamyry anyporo'pa amy kynaitan. Amy iru'pyn pore kari'na upu'pome pai a'si'ko tyrombyry 'se noro amy kynaitan. 8 Yja'wan me ka'taine noro te kypu'san me mo'ko Kristus tyromo'se man. Moro ro moro Tamusi 'wa kypynarykon enepojan. 9 Moro imynuru ta tamambore yry'san me 'ne ka'tu rapa Tamusi kaijomapojaton i'wa moro tarekuru wyino. 10 Moro ky'waine Tamusi y'tu'kary jako noro iru'pa rapa imaro typo kytaton mo'ko imuru romby'po 'wa. Iru'pa rapa tymaro yry'san me 'ne ka'tu rapa te Tamusi uta'no wyino kaijomata'ton nuro Kristus wairy ke. 11 Kytotamyikaton pairo Tamusi poko, mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus ta. Mo'ko poko ro iru'pa rapa tyje kytaton Tamusi maro.

Adam Kristus maro

12 O'win kari'na poko moro yja'wan me aino ero nono tu'ponaka tywo'se man. Moro yja'wan me aino 'wa rapa moro romo'no tane'se man. Iwara pa'poro kari'na 'wa moro romo'no tywo'se man, pa'poro yja'wan me o'to iwe'i'san ke. 13 Moro yja'wan me aino irombo moro omenano mero'po wairy uwaporo tywaije terapa man ero nono tu'po. Uwa omenano mero'po a'ta te yja'wan me aino atu'ku'pa man. 14 Moro romo'no 'wa te mo'ko Adam wyinombo ro mo'ko Moses taronaka ro mo'karon Adam wara yja'wan oty anikapy'pa e'i'san kari'na pairo tyjopotoma mandon. Mo'ko Adam ro amy tywena'po ta o'toto man po y'po'poto man.

15 Moro yja'wan me e'i'po wara kapyn te moro Tamusi turu'popory nyry man. Moro yja'wan me mo'ko o'wino kari'na we'i'po poko irombo mo'karon pyimanokon kari'na tyromo'se mandon. Poto me 'ne ka'tu rapa te pa'poro kari'na 'wano me moro Tamusi turu'popory man mo'ko o'wino kari'na Jesus Kristus ta Tamusi nyry maro. 16 Yja'wan me o'win amy we'i'po wara kapyn moro Tamusi nyry man. A'wembono auranano yry jako irombo yja'wan me o'win kari'na we'i'po yja'wan auranano ene'san. Moro Tamusi nyry te yja'wan me pyime kari'na we'i'san se'me tamambore aino ene'san. 17 Yja'wan me o'win amy we'i'po 'wa moro romo'no jopoto me typo man, mo'ko o'wino kari'na 'wa, wykaje irombo. Jopoto me 'ne ka'tu rapa te mo'ko o'wino Jesus Kristus mo'karon moro tamambore tynamon Tamusi nyry apyinamon ypota'ton amano ta.

18 Yja'wan me o'win kari'na we'i'po pa'poro kari'na 'wa yja'wan a'wembono auranano ene'pojan. Iwara enapa tamambore o'win kari'na we'i'po pa'poro kari'na ypojan tamamboramon me. 19 Typanaja'nare o'win kari'na we'i'po 'wa mo'karon pyimano kari'na typo mandon tyja'wangamon me. Iwara enapa ipanaja'na'pa o'win kari'na we'i'po mo'karon pyimano kari'na ytan tamamboramon me. 20 Moro omenano mero'po

4:25 Jesaja 53:4-5 **5:12** Genesis 3:6

te tywo'se man, pyime 'ne ka'tu rapa morokon kari'na yja'wanykon waito'me. Pyime moro kari'na yja'wany we'i'po po te poto me 'ne ka'tu rapa moro Tamusi turu'popory tywaije man. 21 Moro yja'wan me aino 'wa moro romo'no tyje tywaije man jopoto me. Iwara enapa moro Tamusi turu'popory moro tamambore aino yjan jopoto me, kari'na 'wa i'matypyn roten amano epoto'me. Mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus 'wa moro wara oty tyje man.

6

Kristus maro romo'no, imaro awono enapa

1 O'to ko iro ke kykata'ton? Mo'ja ro moro yja'wan me aino poko kywairykon nan, poto me 'ne ka'tu rapa moro Tamusi turu'popory waito'me? 2 Uwa pore! Moro yja'wan me aino wyino tyromo'se kytaton. One wara noro ko iro ke ita kamanda'ton? 3 Pa'poro mo'ko Kristus Jesus maro o'win tywaije kytaton, moro kywosetykarykon jako. Iwara moro iromby'po kypokoine enapa kynotukujan. Moro anukuty'pa ka'tu mandon? 4 Moro asetykano ta tyromo'se imaro kytaton. Imaro enapa tunenje kytaton, mo'ko jumynano kuranory 'wa iromby'san wyino mo'ko Kristus awonga'po wara enapa kamando'ko'me asery me terapa. 5 Moro iromby'po maro o'win moro kyrombyrykon a'ta irombo moro kawomyrykon enapa o'win kynaitan moro awomy'po maro. 6 Kysuku'saton mo'ko Kristus maro wakapu poko moro uwapo kywe'i'san wo'po, moro yja'wan me kywairykonymbo aike'kato'me. Iwara moro yja'wan me aino aina noro e'i'pa kytaton. 7 Mo'ko iromby'po irombo moro yja'wan me aino wyino tyka man, tamamboren me tyry'po ke. 8 Mo'ko Kristus maro kyromby'sando, imaro enapa kamamyrykon man kysamyikaton. 9 Kysuku'saton irombo iromby'pa noro rapa mo'ko iromby'san wyino awomy'po Kristus wairy man. Romo'no aina noro rapa e'i'pa man. 10 Moro iromby'po 'wa irombo moro yja'wan me ainombo maro taikeka'po man. Moro emamyry rapa, Tamusi 'wano amano moro man. 11 Iwara amyjaron enapa awonerykon man moro yja'wan me aino wyino iromby'san me. Mo'ko Kristus Jesus ta te Tamusi 'wano me amandonon me awonerykon man.

12 Jopoto me kapyn moro yja'wan me aino nainen moro romo'toto man aja'mungon ta. Morokon aja'mungon nisanory 'wa kapyn awepanamarykon man. 13 Amy pairo aja'mungon pisara'po moro yja'wan me aino 'wa kysa'kupoton yja'wan oty ka'to'me. Tamusi 'wa amaminatonon me te atytoko. Pa'poro te moro aja'mungon a'kupotoko Tamusi 'wa, iru'pyn oty ka'to'me. 14 Moro yja'wan me aino irombo ajopotoma'paine kynaitan. Moro omenano mero'po kapyn irombo ajundymaton, moro Tamusi turu'popory te.

Tamambore aino 'wa atundymapono

15 One wara ko iro ke nan? Yja'wan oty kapyry ky'waine nan, moro omenano mero'po 'wa kapyn, moro Tamusi turu'popory 'wa te kundymarykon ke? Uwa pairo! 16 Amy pyitorykon me awotyrykon jako, awepanamarykon man mo'ko ajopotorykon 'wa. Moro anukuty'pa mandon? Yja'wan me aino 'wa awotundymaporykon jako, aromo'ta'ton. Ipanaja'na'pa aja'taine te tamambore maita'ton. 17 Tamusi ety kawo nainen moro yja'wan me aino 'wa rapa atundymapo'pa awairykon poko. Moro aturu'san maro te moro aneta'san omepano 'wa erome mepanamaton. 18 Moro yja'wan me aino wyino aka'san wyino erome moro tamambore aino 'wa matundymapojaton.

19 Tupi me waty yjauranaje o'waine, ru'me awonumengarykon wairy ke. Uwapo tywotundymapo mandon nurija me aino 'wa, emambo'pa aino 'wa enapa. Iwara emambo'pa tywaije mandon. Erome te moro tamambore aino 'wa awotundymaporykon man. Iwara Tamusi wyinonokon me maita'ton. 20 Uwapo moro yja'wan me

6:4 Kolose 2:12

aino 'wa awotundymaporykon jako, moro tamambore aino aina kapyn tywaije mandon. 21 Otypan iru'pyn oty epopon ko o'waine moro jako moro moro wara awairykon? Morokon moro jako anepory'san otykon erome apy'i'topojaton. Romo'no ene'san ko'wu morokon otykon. 22 Erome te moro yja'wan me aino wyino tyka mandon. Tamusi 'wa terapa matundymapojaton. Moro ro moro Tamusi wyinono me aino ene'san o'waine. Irombo ko'wu i'matypyn amano ene'tan o'waine. 23 Moro yja'wan me aino epety me romo'no man. Moro Tamusi nyry kurano me te mo'ko Kyjopotorykon Kristus Jesus ta i'matypyn amano man.

7

O'to tauro'po me moro omenano mero'po wairy

1 Omenano mero'po muku'saton, yja'sakarykon. Iro ke ro enapa pai muku'saton moro omenano mero'po 'wa kari'na undymary, nuro a'ta ro'kon. 2 O'po'toko tyre amy inonda'po woryi 'wa. Moro omenano mero'po kynimyjan ino maro, nuro mo'ko ino a'ta ro'kon. Mo'ko inombo romby'poto te, moro ino maro imynen omenano atu'ku'pa noro rapa man ipoko. 3 Iro ke ro nuro mo'ko tyino wairy se'me amy terapa wokyry maro iwe'i'poto, taporitonone aino any'manen me mo'ko woryi ejatojaton. Mo'ko inombo romby'poto te moro omenano atu'ku'pa noro rapa ipoko man. Moro jako amy terapa wokyry maro a'ta, taporitonone aino any'manen me kapyn man.

4 Iwara enapa amyjaron mandon, yja'sakarykon. Moro omenano mero'po ajundyma'paine noro rapa man. Mo'ko Kristus romby'po 'wa irombo moro omenano 'wano me awairykonymbo taikeka man. Iwara amy terapa 'wanokon me tywaije mandon: mo'ko iromby'san wyino awomy'po 'wanokon me. Tapepore irombo awairykon man Tamusi 'wanokon me. 5 Tamusi wyino tyse noro ka'taine irombo moro omenano mero'po nembakary yja'wangon otykon sanory tamamina man kyja'mungon ta. Iwara romo'no 'wanokon me tapepore tywaije kytaton. 6 Erome te moro kymynamonymbo omenano mero'po kundyma'paine noro rapa man, kyromby'san ke i'wa. Asery a'kanano ta terapa Tamusi pyitorykon me kytaton. Moro uwaponombo omenano mero'po pyitorykon me kapyn noro rapa kytaton.

7 O'to ko iro ke kykata'ton? Yja'wan oty me moro omenano mero'po nan? Uwa pairo! Uwa moro omenano mero'po we'i'pomboto te, moro yja'wan me aino anukuty'pa wairy. Tywowa'no'ke aino 'wa tyre o'po'toko. “Tywowa'no'ke kyte'i!” yka'pa moro omenano mero'po we'i'pomboto, moro tywowa'no'ke aino anukuty'pa wairy. 8 Moro wara moro omenano mero'po wykary poko ro moro yja'wan me aino 'wa ukuty'pa 'ne roten tywowa'no'ke aino tamaminano'se man yta. Omenano mero'po waty a'ta irombo moro yja'wan me aino tyromo'se man. 9 Uwapo omenano mero'po pyndo yjemando. Moro omenano mero'po tunda'po mero te, moro yja'wan me aino kynupakan. 10 Irombo te awu yromo'nen. Moro amano ene'nen manombo omenano mero'po senen romo'no ene'nen me. 11 Moro omenano mero'po poko ro moro yja'wan me aino yjemu'man. Moro poko ro moro yja'wan me aino ywon. 12 Iwara te moro omenano mero'po Tamusi wyino man. Moro omenano mero'po tano auranano enapa Tamusi wyino man. Iporo ro man. Iru'pa man.

13 Amy iru'pyn oty 'wa iro ke tywo wan? Uwa pairo! Yja'wan me 'ne ro tywonepoto'me te moro yja'wan me aino 'wa amy iru'pyn oty a'kuru ta romo'no tamaminano'se man yta. Iwara yja'wan me imero moro yja'wan me aino wairy enepojan moro omenano mero'po.

14 Kysuku'saton irombo a'kanano wyino moro omenano mero'po wairy. Awu te amy tyja'munen kari'na me wa. Takarama wa moro yja'wan me aino nundymary man me. 15 O'to ywairy anukuty'pa irombo wa. Ynisanory ro anikapy'pa irombo wa. Moro

7:7 Exodus 20:17, Deuteronomium 5:21 **7:11** Genesis 3:13

yjato'kan oty te sika'sa. 16 Moro y'wa moro yjato'kan oty kapyry te iru'pa y'wa moro omenano mero'po epory enepojan. 17 Iro ke te awu 'ne ro moro oty anikapy'pa wa. Moro yta aitoto yja'wan me aino te moro oty ka'san.

18 Yta irombo, moro yja'mun ta wykaje irombo, uwa iru'pyn oty wairy suku'sa. Iru'pyn oty 'se aino irombo yta man. Moro iru'pyn oty kapyry waty te man yta. 19 Moro ynisanory iru'pyn oty anikapy'pa irombo wa. Moro yni'se'tonory yja'wan oty te sika'sa. 20 Moro yni'se'tonory oty kapyry jako te y'wa, awu 'ne kapyn moro oty sika'sa. Moro yta aitoto yja'wan me aino te moro oty ka'san. 21 Iro ke ro ero wara iwairy seneja: Moro iru'pyn oty kapyry 'se yja'ta, moro yja'wan oty terapa yta man. 22 Yturu'po maro irombo tawa'pore wa moro Tamusi nimeropo'po omenano poko. 23 Moro yja'mun ta te amy terapa omenano wo'wo'mary seneja moro iru'pa ynepory omenano maro. Moro amy terapa omenano ro moro yja'mun tano yja'wan me aino ene'nen omenano 'wa yjapyipojan. 24 Awu 'ko, ran! Noky ko yjepano'tan ero romo'toto ja'munano wyino? 25 Tamusi ety kawo nainen! Mo'ko ro irombo mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus 'wa yjepano'pojan.

Iro ke ko'wu awu aseke moro ywonumengary ta moro Tamusi wyinono omenano 'wa watundymapoja. Moro yja'mun ta te moro yja'wan me aino ene'nen omenano 'wa watundymapoja.

8

Moro kynapyirykon man kurano

1 Iro ke ko'wu mo'karon Kristus Jesus tanokon poko yja'wan auranano yry'pa man. 2 Mo'ko amano ene'nen a'kanano wyinono omenano 'wa irombo Kristus Jesus ta tapano'se mana moro yja'wan me aino ene'nen omenano wyino, moro romo'no ene'nen omenano wyino.

3 Moro omenano mero'po 'wa irombo kapanopyrykon tupi man, moro kari'na ja'mun 'wa ru'me tanary ke. Tamusi 'wa te tapano'se kytaton. Moro yja'wan me aino poko mo'ko tymuru tomo'se i'wa man moro ija'mun waito'me amy yja'wan ja'munano wara. Iwara ja'munano ta moro yja'wan me aino poko yja'wan auranano tyje i'wa man. 4 Moro omenano mero'po nisanory wo'kapyry 'se irombo tywaije man kytaine. Ja'munano wyino kapyn irombo kamanjaton, a'kanano wyino te. 5 Mo'karon ja'munano wyino amandonon irombo ja'munano nisanory kapyry 'se mandon. Mo'karon a'kanano wyino amandonon te a'kanano nisanory kapyry 'se mandon. 6 Moro ja'munano wyino aino irombo romo'no ene'san. Moro a'kanano wyino aino te amano ene'san. Sara'me aino ene'san enapa. 7 Moro ja'munano wyino aino irombo Tamusi jenono'nen me kari'na ypojan. Moro Tamusi wyinono omenano 'wa irombo tywotundymapory 'se'pa man. Moro 'wa tywotundymapory taro kapyn pairo man. 8 Mo'karon ja'munano 'wa atundymapotonon kari'na Tamusi apokupe tywairykon upijaton.

9 Amyjaron te ja'munano 'wa atundymapo'pa mandon. A'kanano 'wa te matundymapojaton, otaine Tamusi a'kary a'ta irombo. Amy ta e'i'pa mo'ko Kristus a'kary a'ta, Kristus wyino kapyn mo'ko man. 10 Otaine mo'ko Kristus a'ta, moro aja'mungon tyromo'se man tyja'wange tywairy ke. Moro aja'karykon te nuro man tamambore tywairy ke. 11 Otaine mo'ko iromby'san wyino Jesus awonganenymbo a'kary a'ta, mo'ko iromby'san wyino Jesus awonganenymbo nuro morokon romo'tonon aja'mungon ypotan mo'ko otaine aitoto a'kanano 'wa.

12 Iro ke ro, yja'sakarykon, tu'tanone kytaton, moro ja'munano ekosa kapyn te. Ja'munano wyino kapyn kamamyrykon man. 13 Ja'munano wyino ajemamyrykon jako, aromo'ta'ton. A'kanano 'wa morokon ja'munano nikapyry otykon aike'kapo'sando o'waine, nuro maita'ton. 14 Mo'karon Tamusi a'kary 'wa atundymapotonon irombo

7:15 Galatie 5:17 **8:11** 1 Korinte 3:16

pa'poro Tamusi y'makon me mandon. 15 Pyitonano me kari'na ynen a'kanano kapyn
irombo tapyije o'waine man. Tanarike kapyn rapa awairykon man. Y'menano me
kari'na ynen a'kanano te tapyije o'waine man. Mo'ko ta ro ako'taton: “Aba! Papa!”
16 Tamusi y'makon me kywairykon amyikapojan mo'ko a'kanano mo'ko ka'karykon
maro. 17 Y'menano me ka'taine, ky'waine enapa oty apyiry kynaitan. Tamusi otyry
apyinamon man me kytaton mo'ko Kristus maro. Imaro kywota'karykarykon jako
irombo imaro enapa kurano apyiry ky'waine man.
18 Iru'pyn po irombo suku'sa moro eromeno ata'karykano wairy moro aireno
ky'waine onepototo man kurano aniko'ponoma'pa. 19 Pa'poro Tamusi nikapy'po irombo
mo'karon Tamusi y'makon wonepory momo'san. 20 Aronge roten pa'poro Tamusi
nikapy'po man. Aseke kapyn moro wara tywaije man. Tamusi 'wa te moro wara
tyje man. Kari'na wo'potyry 'se irombo Tamusi tywaije man 21 moro uta'no 'wa
ijopotomary wyino pa'poro moro tynikapy'po ymbokary po. Irombo mero Tamusi
nikapy'po mo'karon Tamusi y'makon napyirykon man kurano nero sara'me aino apy-
itan. 22 Kysuku'saton irombo pa'poro Tamusi nikapy'po worekamary, je'tun pe enapa
iwairy amy onematoto woryi uwembo je'tun wara. 23 Ky'karon enapa te mo'ko a'kanano
'ne ka'tu apyinamonymbo me kytorekamaton. Tamusi y'makon me kyrykon irombo
kysimomo'saton. Moro kyja'mungon wyino kymbokarykon kysimomo'saton. 24 Moro
momo'namon me irombo uta'no wyino tunenje kytaton. Amy oty wo'kapy'poto terapa,
animomoky'pa noro ra'a kari'na man. Noky ko amy o'kapy'po oty momo'tan noro?
25 Amy o'kapy'pa noro aitoto oty momokyry jako ky'waine, moro kywaimomokyrykon
ta kyteja'nakaton.
26 Mo'ko a'kanano enapa kapano'saton moro ru'me kywairykon aike'kato'me. Oty
poko, one wara enapa kywoturuporykon man anukuty'pa irombo kytaton. Mo'ko
a'kanano te aseke tyworekamary ta kyno'wo'manon kaijomato'ko'me. O'to ikary
anukuty'pa te kari'na man. 27 Mo'ko turu'ponano menganen te mo'ko a'kanano won-
umengary uku'san. Tamusi nisanory wara ro kyno'wo'manon Tamusi wyinonokon
aijomato'me.
28 Mo'karon Tamusi pynanamon, mo'karon Tamusi nisanory wara ro tyko'ma man-
don inaron epanopyry kysuku'saton Tamusi 'wa pa'poro oty ta, amy iru'pyn oty
epoto'me i'waine. 29 Mo'karon penaro terapa tynukutyrykon irombo penaro terapa
typo tyje i'wa mandon, mo'ko tymuru eneke iwaito'ko'me. Iwara pyime Tamusi
y'makon ra'na uwapoto me mo'ko tymuru wairy 'se tywaije man. 30 Mo'karon typo
tynyry'san ro tyko'ma enapa I'wa mandon. Mo'karon tyniko'ma'san ro tamambore
enapa tyje I'wa mandon. Mo'karon tamambore tynyry'san ro tykuranondo I'wa
mandon.

Tamusi 'wa kypynarykon

31 O'to noro ko iro ke morokon otykon poko kykata'ton? Kywyinoine Tamusi a'ta,
noky noro ko ky'tu'kata'ton? 32 Mo'ko tymuru rory'po anaijoma'pa Tamusi tywaije man.
Pa'poro kupu'san me te taropo i'wa man romo'no taka. One wara ko iro ke imaro
pa'poro oty anyry'pa ky'waine naitan? 33 Noky ko Tamusi napo'i'san emendota'ton?
Tamusi ro tamamboramon me kynyjaton. 34 Noky ko yja'wan auranano ytan ipokoine?
Kristus Jesus tyromo'se man. Itaka ro tawonje man. Tamusi apo'tun wyino enapa man.
Kyno'wo'manon enapa kaijomato'ko'me. 35 Noky ko mo'ko Kristus pyny nondapotan
ky'waine? Aikota'mano ninondapotan ky'waine? Ata'karykano te ka'tu? Kari'na
erekuru 'wa kywekenarykon te ka'tu? Kumyno te ka'tu? Iwo'my'ma aino te ka'tu?
Anarinon otykon te ka'tu? Supara te ka'tu? 36 Tymero irombo man:
Ajupu'po me ro na'na romo'no ta roten man. Tywomykon kapara wara na'na enaton.

8:15 Galatie 4:5-7 **8:15** Markus 14:36, Galatie 4:6 **8:20** Genesis 3:17-19 **8:23** 2 Korinte 5:2-4 **8:36** Ware 44:22

37 Mo'ko kypynanamonymbo po te pa'poro oty ta oty ko'ponomanamon me kytaton.
38-39 Iru'pyn po irombo suku'sa amy pairo oty 'wa ky'waine mo'ko Kyjopotorykon Kristus Jesus tano Tamusi pyny nondapory upiry: romo'no 'wa kapyn, nuro aino 'wa kapyn, kapu tanokon apojonano 'wa kapyn, oty undymanamon 'wa kapyn, eromenokon otykon 'wa kapyn, airenokon otykon 'wa kapyn, pori'tonano 'wa kapyn, kawo aino 'wa kapyn, po'po imero aino 'wa kapyn, amy pairo Tamusi nikapy'po oty 'wa kapyn enapa.

9

Mo'karon Israel pajanymbo

1 Mo'ko Kristus ta iporono auranano sekari'sa. Enapita'pa wa. Moro amyikapojan enapa mo'ko yturu'po undymanen Tamusi wyinono a'kanano. 2 Kata'mato imero wa. Yturu'po imero je'tun pe roten man. 3 Aseke rypo ja'wan auranano yry 'se wa Tamusi 'wa y'tu'po naka, Kristus nondary 'se wa mo'karon ymynuru me aitonon yja'sakarykon upu'san me. 4 Israel pajanymbo irombo mo'karon mandon. Mo'karon otyrykon me ro moro Tamusi y'me me aino, moro ekuranondono, morokon Tamusi nyry'san omenano, moro omenano merory, moro Tamusi ety awongary, morokon Tamusi wykato'konymbo enapa man. 5 Mo'karon penatonon uwapoto'san mynuru mo'karon mandon. Imynurukon me enapa mo'ko Mesias, mo'ko pa'poro oty epo Tamusi me man inoro tywaije man. Mo'ko ro tykuranondo nainen i'matypyn me roten. Iwara ro nainen.
6 Tu'kuke'se moro Tamusi auranymbo man, ka'pa wa. Pa'poro 'ne kapyn irombo mo'karon Israel nipa'kanopy'sanymbo Israel pajanymbo me mandon. 7 Pa'poro 'ne kapyn mo'karon Abraham nipa'kanopy'sanymbo i'makonymbo me mandon.
“Mo'ko Isak roten ekari'ta'ton te apajanymbo epy me.”

8 Moro tauro'po man: Mo'karon ja'munano nisanory me o'kapy'san kapyn Tamusi y'makon me mandon. Mo'karon Tamusi wykatopombo me o'kapy'san u'kuru te man Abraham pajanymbo me. 9 Ero wara irombo Tamusi tyka man: “Mony siriko ta ero wara a'ta enapa wo'take rapa. Moro jako ro Sara ty'mene kynaitan.”
10 Mo'ko Rebeka 'wa enapa tyre o'po'toko. O'win wokyry 'wa ty'meka man: mo'ko kytangonymbo Isak 'wa. 11-12 Irombo kari'na apyinen me Tamusi wairy wonepory tywaije man. Penaro ro Tamusi 'wa oty yry wonepory tywaije man. Kari'na nikapy'san poko kapyn kari'na apyijan Tamusi. Aseke tywonumengary poko te kari'na ko'manon. Iro ke ro oma'pa na'nen mo'karon Rebeka y'makon a'ta, amy pairo iru'pyn oty, yja'wan oty pai, anikapy'pa noro a'taine, Rebeka 'wa tyka man Tamusi: “Mo'ko uwapotory mo'ko tymeseku'po pyitory me kynaitan.” 13 Moro wara ro enapa tymero man: “Ynipynary me mo'ko Jakob synen. Ynijenonopyry me te mo'ko Esau synen.”
14 O'to ko iro ke kykata'ton? Tamusi ka'tu emambo'pa nan? Uwa pairo! 15 Mo'ko Moses 'wa irombo tyka man: “Ynisanory ro kotanory seneja. Ynisanory ro sepano'take.”
16 Amy oty 'se kari'na wairy poko kapyn kari'na apyijan Tamusi. Kari'na wo'mikary poko kapyn kari'na apyijan Tamusi. Mo'ko kotano enenen Tamusi te kari'na apyijan tynisanory wara ro. 17 Mo'ko Farao 'wa Tamusi nekarity'po me irombo ero tymero man:
“Kawongapoi, apoko moro ypori'tory enepoto'me y'wa, pa'poro ero nono tu'po moro yjety aripa'to'me enapa.”

18 Iro ke ko'wu Tamusi mo'ko tynisanory ro kotanory enejan. Mo'ko tynisanory ro turu'po ja'nakanon enapa.

9:4 Exodus 4:22 **9:7** Genesis 21:12 **9:9** Genesis 18:10 **9:11-12** Genesis 25:23 **9:13** Maleachi 1:2-3 **9:15** Exodus 33:19 **9:17** Exodus 9:16 (LXX)

19 Irombo ko'wu mykatake y'wa: “O'tono'me ko iro ke yja'wan me kari'na ekari'san
Tamusi? Noky ko moro inisanory arimary taro nan?” 20 Noky me ko amoro mokano'san,
se, kari'na, Tamusi auran arimato'me o'wa? Moro ori'no kapy'po 'kare nykatan mo'ko
tyka'nenymbo 'wa: “O'tono'me ko ero wara kykapyi?” 21 Mo'ko ori'no ka'nen
aina kapyn 'kare moro ori'no nan. Moro iro noro ori'no akuro'po wyino o'win
amy kurano me ta'kumy oty kapyry taro e'i'pa nan, o'win amy nurija me ta'kumy
oty kapyry taro enapa e'i'pa nan? 22 Iwara enapa pai moro tarekuru enepory 'se,
moro typori'tory uku'pory 'se enapa tywairy ke, Tamusi onsi'ma'pa tywaije man
mo'karon uta'kato'ko'me ikapy'san tarekuru apo'nykon kari'na uta'kary poko. 23 Moro
tykuranory undy enepory 'se te tywaije man, yry 'se enapa mo'karon ikotanorykon
tynenerykon 'wa, mo'karon tykuranory apyinamon man 'wa, wykaje irombo.
24 Inaron ro ky'karon kytaton, Simosu wyino roten kapyn, Simosu me e'i'non wyino
enapa te. 25 Iwara enapa mo'ko Hosea karetary ta kynganon:

Mo'karon ypyitorykon me e'i'non sejatota'ton ypyitorykon me. Mo'karon
ynipyna'torykon sejatota'ton ynipynarykon me. 26 Moro i'waine “Ypyitorykon
me kapyn amyjaron mandon” eta'po po mo'ko nurono Tamusi y'makon me
kari'na ejatota'ton.

27 Mo'ko Jesaja ero wara mo'karon Israel pajanymbo poko kyniko'tanon:

Parana sakauru wara pyime mo'karon Israel pajanymbo a'ta ro rypo, pyime waty
kynunenda'ton Tamusi uta'no wyino. 28 Ko'i irombo imero moro tykatopombo
kapy'matan Tamusi ero nono tu'po.

29 Penaro ro enapa Jesaja tyka man:

Kyparyndo'paine mo'ko inorombo ro pari'pyn Tamusi we'i'poto, Sodom wara, Gomora
wara enapa tywaije kytaitory.

Mo'karon Tamusi napo'i'san kari'na

30 O'to ko iro ke kykata'ton? Ero wara: Tamambore aino anupi'nonymbo kari'na
'wa tamambore aino topoje man. Tamusi amyikary poko irombo tamambore aino
topoje i'waine man. 31 Mo'karon amy tamambore tywaito'kon omenano upinamon
Israel pajanymbo te moro omenano anepory'pa tywaije mandon. 32 O'tono'me? Tamusi
amyikary poko kapyn, amaminano poko te tywe'i'san ke. Moro kari'na wepu'tu'motopo
topu pona tywepu'tu'mo mandon, 33 ero imero'po wara ro:

O'po'ko. Amy kari'na wepu'tu'motopo topu syja Sion po, amy kari'na womapo'topo
topu. Mo'ko amyikanen te epy'i'to'pa kynaitan.

10

1 Yja'sakarykon, yturu'po maro imero uta'no wyino unemyrykon 'se wa. Moro poko ro
enapa Tamusi 'wa waturupoja. 2 Tamusi 'wano me o'mikatonon me iwairykon irombo
samyikapoja. Oty anukuty'pa 'ne te mandon. 3 Moro Tamusi wyino tamambore aino
anukuty'pa irombo mandon. Aseke tamambore tywairykon poko kyne'kujaton. Moro
Tamusi wyino tamambore aino 'wa te atundymapo'pa mandon. 4 Mo'ko Kristus irombo
moro omenano mero'po aike'kanon. Iwara tamambore tywairykon taro pa'poro
mo'karon Tamusi amyikanamon mandon.
5 Moro omenano mero'po wyinono tamambore aino poko irombo Moses 'wa tymero
man:

Mo'ko omenano mero'po wara aitoto ro kari'na moro omenano wykary wara kyneman-
dan.

9:20 Jesaja 29:16, 45:9 **9:25** Hosea 2:23 **9:26** Hosea 1:10 **9:27** Jesaja 10:22-23 (LXX) **9:29** Jesaja 1:9 (LXX) **9:33** Jesaja 28:16 (LXX) **10:5** Levitikus 18:5

6 Moro Tamusi amyikary wyinono tamambore aino te ero wara kynganon: “Aturu'po
ta kykai: ‘Noky ko kapu taka nanu'tan, mo'ko Kristus eny'topo tiro?’ 7 Kykai enapa:
‘Noky ko nony'totan moro ije'pomyn topona taka, mo'karon iromby'san wyino tiro
mo'ko Kristus awo'nu'se?’ ” 8 O'to ika'po ko moro nan? Ika'po moro man: “Tyse waty
awyino moro auranano man. Onda man. Aturu'po ta man.” Moro ro, moro Tamusi
amyikary poko na'na nekarityry auranano moro man. 9 Moro auranano ekari'san
ro na'na ero wara: Ondary ke Jopoto me Jesus wairy ekarity'poto o'wa, aturu'po
maro iromby'san wyino Tamusi 'wa awonga'po amyika'poto enapa o'wa, uta'no wyino
ajunendan Tamusi. 10 Tyturu'po maro Tamusi amyika'poto ty'wa, kari'na tamambore
kynaijan. Tyndary ke Tamusi wyino tywairy ekarity'poto i'wa, uta'no wyino kari'na
unendan Tamusi. 11 Ero wara irombo moro Tamusi karetary kynganon: “Pa'poro
mo'karon amyikanamon epy'i'to'pa kynaita'ton.” 12 Simosu irombo asewara man
Simosu me e'ipyn maro. Mo'ko inoro noro Jopoto irombo pa'poro kari'na 'wano me
man. Pa'poro mo'karon toty ejatonamon 'wa kurano yry taro imero man. 13 Pa'poro
mo'karon toty ejatonamon unendan irombo Tamusi.
14 One wara ko iro ke Mo'ko tynamyika'torykonymbo ety ejatota'ton? One wara ko
namyikata'ton ekary aneta'pa ta'taine? One wara ko ekary etata'ton, ekaro'pa a'ta?
15 One wara ko oka nokarotan ekaro amy emoky'pa a'ta? Tymero irombo man:
Kurano me pore mo'karon iru'pyn oka ene'namon pupuru man.

16 Pa'poro 'ne kapyn te kari'na moro iru'pyn oka 'wa tywepanama mandon. Mo'ko
Jesaja irombo kynganon:
Jopoto, noky 'wa ko moro na'na nekarityry oka tamyika nan?

17 Iro ke ko'wu oka etary Tamusi amyikapojan kari'na 'wa. Moro oka ro kynotanon,
mo'ko Kristus ekarory jako. 18 Wykaje te: Moro oka aneta'pa iro ke tywaije nandon?
Pa'poro ero nono tu'po te moro inekarityrykon tywota man. Morokon kari'na waito'kon
nono y'matypo 'wa ro moro aurangonymbo tytunda man.

19 Wykaje te: Moro anukuty'pa iro ke tywaije nandon mo'karon Israel pajanymbo?
Koromo 'ne Moses kynganon:
Awu kamynano'pota'ton ypyitorykon me e'i'non kari'na poko. Oty anukuty'non kari'na
poko kare'kopota'ton.

20 Mo'ko Jesaja enari'ma imero kynganon:
Mo'karon yjupi'non kari'na yjeposen. Mo'karon ypoko aturupo'non 'wa wonepon.

21 Mo'karon Israel pajanymbo poko te kynganon:
Yjapory tyngary poko roten wainen typanaja'naramon, yjauran arimanamon kari'na
'wa.

11

Ito'ka'ma'pa mo'karon Israel pajanymbo wairy

1 Mo'karon typyitorykon iro ke tyto'ka'ma Tamusi 'wa nandon? Uwa pairo! Awu
ro rypo irombo Israel parymbo me wa. Abraham parymbo awu wa. Yjepy me mo'ko
Benjamin man. 2 Mo'karon penaro terapa tynukuty'san typyitorykon anito'ka'ma'pa
Tamusi tywaije man. Anukuty'pa ka'tu mandon moro Tamusi karetary ta Elia wyka'po?

10:6 Deuteronomium 30:12-14 **10:11** Jesaja 28:16 (LXX) **10:13** Joel 2:32 **10:15** Jesaja 52:7 **10:16** Jesaja 53:1 (LXX) **10:18** Ware 19:4 (LXX) **10:19** Deuteronomium 32:21 **10:20** Jesaja 65:1 (LXX) **10:21** Jesaja 65:2 (LXX) **11:1** Filipi 3:5

Tamusi 'wa mo'karon Israel pajanymbo wyino taijomary 'san me 'kuru ero wara kynganon:
3 Jopoto, mo'karon ajauran uku'ponamon woton. Morokon o'wa tymy apo'ny ematon.
Awu roten wainopoi. Ywory 'se enapa te mandon.

4 Tamusi te, o'to ko nykanon i'wa? Kynganon:
Oko-to'ima dusun mo'ko Ba'al po'ponaka okunama'nonymbo wokyryjan sinopoton
y'wanokon me.

5 Moro wara enapa erome pyime waty amykon tywainopo mandon. Tyturu'popory ta
Tamusi 'wa tapyije mandon. 6 Tyturu'popory ta kari'na apyiry jako ty'wa, emamingon
poko kapyn kari'na apyijan Tamusi. Emami poko kari'na apyiry jako irombo moro
Tamusi turu'popore tyturu'popore aino me kapyn noro nairy.
7 One wara ko iro ke nan? Mo'karon Israel pajanymbo moro tynupirykon anepory'pa
tywaije mandon. Mo'karon Tamusi napo'i'san kari'na 'wa te topoje man. Mo'karon
amykonymbo te tyturu'poja'nare tywaije mandon, 8 ero imero'po wara ro:
Mi'mangato aitoto a'kanano tyje Tamusi 'wa man i'waine, oty anene'pa enurukon
waito'me, oty aneta'pa ipanarykon waito'me enapa, ero kurita taronaka ro.

9 Mo'ko David kynganon:
Moro iwendameto'kon nainen enando'ko'me, apyito'ko'me, iwomato'ko'me, emamin-
gon epemato'me enapa. 10 Enurukon newa'rumanen, oty anene'pa iwaito'ko'me.
Nonsume roten naisen.

Simosu me e'i'non epanopyry

11 Wykaje iro ke: Awomy'pa noro tywaitoko'me iro ke tywomapo'se nandon? Uwa
pairo! Moro yja'wan me Simosu we'i'san poko te uta'no wyino Simosu me e'i'non
tunenje mandon, Simosu emynano'poto'me. 12 Moro yja'wan me iwe'i'san poko
te ero nono kuranondopoto, moro ipori'to'ma iwe'i'san poko mo'karon Simosu me
e'i'non kuranondopoto, poto me 'ne ka'tu rapa moro ikuranondotoko kynaitan, oty
anamonopy'pa a'taine.
13 Simosu me e'i'non me te o'waine wykaje: Simosu me e'i'non 'wano apojoma'po me
ro rypo wa. Yjewa'porojan 'ne ka'tu rapa te ero yjemamin, 14 mo'karon ymynuru me
aitonon yja'sakarykon emynano'pory jako y'wa, uta'no wyino amykon unemboto'me
y'wa. 15 Moro urumenarykon 'wa ero nono maro iru'pa rapa Tamusi yry'poto,
iromby'san wyino awono anenepy'pa naitan moro apyirykon? 16 Tamusi wyinono me
moro koromo i'wa yry'po wonatopo a'ta, pa'poro moro perere me tykapymy enapa
Tamusi wyinono me man. Tamusi wyinono me moro wewe mity a'ta, moro wewe
porirykon enapa Tamusi wyinono me man.
17 Amy oleif porirykonymbo y'koto'sando, irombo amoro amy terapa wewe poriry
me moro ipa'sanymbo po ajyry'poto, irombo moro imity 'wa pa'poro morokon amykon
terapa iporirykon maro akaro'poto enapa, 18 kytotamyikai morokon amykon terapa
iporirykon 'wa. Awotamyikary jako rory'po uku'ko, amoro kapyn moro wewe mity
nuro menaje. Moro wewe mity te nuro ajenano. 19 Mykatake pai: “Amykon wewe
porirykonymbo ty'koto man, ipa'sanymbo po ywaito'me.” 20 Moro wara awykary
jako, iporo ro mykaje. Tamusi anamyika'pa iwairykon ke ty'koto mandon. Tamusi
amyikary ke te o'wa, ipa'sanymbo po mana. Kyte'i 'ne te. Tanarike te aiko. 21 Morokon
iporiry 'ne ro anaijoma'pa Tamusi we'i'poto irombo amoro enapa ajaijoma'pa kynaitan.
22 Iru'pa Tamusi wairy uku'ko. Toko'ne iwairy enapa te uku'ko. Mo'karon oma'san poko

11:3 1 Koningen 19:10,14 **11:4** 1 Koningen 19:18 **11:8** Deuteronomium 29:4, Jesaja 29:10 **11:9** Ware 69:22-23 (LXX)

toko'ne man. Apoko te iru'pa man, moro iru'pa iwairy 'wa awotundymapory jako 'ne. Moro wara e'i'pa aja'ta, o'kototan enapa. 23 Mo'karon oma'san enapa apyipotan rapa Tamusi, moro Tamusi anamyika'pa tywairykon ta eja'naka'pa a'taine. Tamusi irombo apyiporykon taro rapa man. 24 Amy awaitopo 'ne ro yja'wan wewe wyino ty'koto mana amoro. Amy awaitopo 'ne ro kapyn kurano oleif poko tapyipo mana. Morokon ipori'san 'ne ro apyipotan 'ne ka'tu rapa ija roten moro iwaito'kon 'ne ro oleif poko rapa.

Mo'karon Simosu epanopyry

25 Tywonumengapore awairykon iro ke kysekano'ton, yja'sakarykon. Ero ata-morepatopo te uku'toko: Amykon Israel pajanymbo kyneja'nakaton mo'karon Simosu me e'i'non apyimy wo'my'mary 'wa ro. 26 Irombo me ro uta'no wyino mo'karon Israel pajanymbo tuneje kynaitaton, ero imero'po wara ro:

Sion wyino mo'ko kari'na aijomanen kyno'tan. Tamusi aninendo'pa aino po pinatan
Jakob pajanymbo wyino. 27 Moro ro moro i'waine ynyry man omenano me
kynaitan, morokon ija'wanykonymbo ka'po mero y'wa.

28 Moro iru'pyn oka anapo'i'pa iwairykon ke, Tamusi kynijenono'saton. Ajupu'san me ro moro wara kynyjaton. Ty'wa apo'i'san ke te, Tamusi kynipynaton. Mo'karon penatonon uwapoto'san upu'san me ro moro wara kynyjaton. 29 Tamusi irombo anije'tuma'pa man amy oty yry'poto ty'wa, amy ko'ma'poto pai ty'wa. 30 Uwapo Tamusi 'wa epanama'pa maiton. Ty'wa epanama'pa mo'karon Simosu wairy ke te erome akotanorykon enejan Tamusi. 31 Iwara enapa mo'karon erome mandon. Tamusi 'wa akotanorykon eneto'me epanama'pa mandon. Aire te Tamusi 'wa moro ikotanorykon enery man. 32 Iwara pa'poro kari'na u'ta moro ty'wa epanama'pa aino tyje Tamusi 'wa man, pa'poro kari'na kotanory eneto'me ty'wa. 33 Tywaipore pore mo'ko Tamusi! Ty-wonumengapore pore mo'ko Tamusi! Oty uku'nen me pore mo'ko Tamusi! Atu'kupo'pa pore morokon iwonumengary! Atukuty'pa pore morokon emary! 34 Tymero irombo man: Noky ko irombo Tamusi wonumengary uku'san? Noky ko urunen me tywaije nan? 35 Noky 'wa ko Tamusi ainaka amy ini'petakamary man oty tyje nan? 36 Mo'ko wyino ro irombo, Mo'ko upu'po me, Mo'ko 'wano me enapa pa'poro oty man. Mo'ko ety ro kurano me nainen mo'ja ro. Iwara ro nainen.

12

Moro Tamusi wyinono amano

1 Moro Tamusi 'wa kotano enery poko ro kurujaton, yja'sakarykon, moro aja'mungon yto'me o'waine Tamusi 'wa amy nurono, kurano, Tamusi apokupan tymy me. Moro wara ro a'kanano wyinonokon me Tamusi ety awongary o'waine man. 2 Mo'karon eromenokon kari'na wara kytaiton. Asery me te moro awonumengarykon ytoko, asery me moro ajemamyrykon waito'me. Iwara Tamusi nisanory me, iru'pyn me, Tamusi apokupan me, tywai'kero otypan oty wairy muku'ta'ton.

3 Moro y'wa Tamusi nyry kurano poko irombo wykaje pa'poro o'waine, e'i'pa 'ne awaito'ko'me. Tywonumengapore te aitoko, moro o'waine Tamusi nyry'po amyikato aino wara ro. 4 Moro kyja'mungon 'wa tyre o'po'toko. O'win man. Pyime te morokon itanokon man. Moro iro ro rapa amaminano anikapy'pa morokon itanokon man. 5 Iwara enapa ky'karon pa'poro o'win ja'munano me kytaton mo'ko Kristus ta. Pa'poro asepoko tyje kytaton. Moro iro ro rapa amaminano anikapy'pa te kytaton. 6 Moro ky'waine Tamusi nyry kurano wara ro tameronokon amaminano kapyry taro kytaton. Tamusi auran uku'ponen me amy a'ta, moro ty'wa Tamusi amyikary wara ro nuku'pon.

11:26 Jesaja 59:20-21 (LXX) **11:27** Jesaja 27:9 (LXX) **11:33** Jesaja 55:8 **11:34** Jesaja 40:13 (LXX) **11:35** Job 41:11 **11:36** 1 Korinte 8:6 **12:4** 1 Korinte 12:12 **12:6** 1 Korinte 12:4-11

7 Apano'to amy a'ta, ta'sakarykon epano'nen. Amepato amy a'ta, ta'sakarykon emepan.
8 Uruto amy a'ta, ta'sakarykon urun. Oty ekamyry taro amy a'ta, ta'sakarykon 'wa oty
ekanen amo'ma. Undymato amy a'ta, ta'sakarykon undymary poko no'mikan. Kotano
enenen me amy a'ta, tawa'pory ta ta'sakarykon kotanory enen.
9 Itu'po roten aja'sakarykon kysipynaton. Yja'wan oty wairy man ajato'keine.
Iru'pyn oty wairy te man ajapokupeine. 10 Kristus wyinonokon me ase'wa aipynatoko.
Ako'poine kawo aja'sakarykon apyitoko. 11 O'mikatoko. Akinupe kytaiton. A'kanano
ta asin pe aitoko. Mo'ko Jopoto 'wano me ajemaminatoko. 12 Moro awaimomo'to'kon
poko tawa'pore aitoko. Akota'marykon jako apyitoko. Tamusi 'wa ajauranarykon poko
eja'nakatoko. 13 Mo'karon omi ta aitonon Tamusi wyinonokon epano'toko. Mo'karon
ajetawanamon ewa'matoko. 14 Mo'karon erekurukon awekenaton inaron ikuranon-
dotoko. Ikuranondotoko. Yja'wan me ajauranaton ipokoine. 15 Tawa'poramon maro
tawa'pore aitoko. Atamotonon maro atamotoko. 16 O'win aitoko. Kawo 'ne kytotapoton.
Po'po te ajemandoko. Oty uku'namon me kytokano'ton. 17 Amy 'wa akota'marykon
jako, o'waine rapa ikota'mary kapyn man. Pa'poro kari'na 'wano me iru'pyn oty 'se
aitoko. 18 Apori'torykon taro ro sara'me ajemandoko pa'poro kari'na maro. 19 Yja'wan
me ajyry'sando kytopematon rapa, yja'sakarykon. Tamusi wore'kory te imomo'toko.
Tymero irombo man:

“Awu mo'karon yja'wan me e'i'san kota'manen me wa. Awu morokon yja'wan me
e'i'san sepemapotake rapa,” kynganon Tamusi. 20 “Mo'ko ajenono'nen kumyry
jako te, upako arepa ke. Tuna sanory 'wa iwory jako, upako tuna ke. Moro wara
ro irombo mipy'i'topoja.”

21 Yja'wan oty 'wa kyte'mondopoi. Iru'pyn oty ke te yja'wan oty i'mondoko.

13

Mo'karon jopoto nendory man

1 Pa'poro kari'na wairy man mo'karon tundymanamon jopoto upi'no. Amy pairo
Tamusi nyry'tory jopoto waty irombo man. Mo'karon jopoto me aitonon pa'poro
Tamusi 'wa tyje mandon. 2 Iwara amy tundymanen jopoto y'tu'kanen amy Tamusi
nyry'po oty arimanon. Mo'karon arimanamon te aseke typokoine a'wembono au-
ranano ypojaton. 3 Mo'karon jopoto pona mo'ko iru'pyn oty ka'nen wairy kapyn man
tanarike. Mo'ko yja'wan oty ka'nen wairy te man tanarike iponaine. Jopoto anineto'pa
awairy 'se man? Iru'pyn oty iro ke ika'ko. Iwara ajety awongatan. 4 Tamusi ekataka
irombo iru'pyn oty ka'san o'wa. Yja'wan oty kapyry jako te o'wa, tanarike awairy man.
Typo roten waty irombo supara arojan tymaro. Tamusi ekataka irombo tarekuru ta
mo'ko yja'wan oty ka'nen poko kynopemanon. 5 Mo'karon jopoto upi'no awairy man,
moro erekurukon 'wa ajapyiry pona roten kapyn, moro aturu'po 'wa ajamiromo'kary
pona enapa te. 6 Iro ke ro enapa moro i'waine ajundymarykon mepematon. Tamusi
pyitorykon me irombo mandon, moro amaminano ka'sando ro. 7 Kari'na ekosa
tu'tanone aja'ta, epemako. Mo'ko ajundymanamon 'wa moro ajundymarykon epety
ytoko. Mo'ko o'waine oty arory epemaponen 'wa moro oty arory epety ytoko. Mo'ko
tynendomy inendotoko. Kawonokon kawo apyitoko.

Ase'wa amano

8 Amy pairo kari'na ekosa tu'tanone kytaiton. Aipynano roten wairy te man
aju'tanokon me. Mo'ko ta'sakary pynanen 'wa irombo moro omenano mero'po
wykary tykapy'ma terapa man. 9 Erokon omenano mero'san: moro “taporitonone

12:14 Mateus 5:44, Lukas 6:28 **12:16** Spreuken 3:7 **12:19** Deuteronomium 32:35 **12:20** Spreuken 25:21-22 (LXX) **13:6** Mateus 22:21, Markus 12:17, Lukas 20:25

aino kysany'mai", "woto kyte'i", "amonatai", "yja'wan oty 'se kyte'i", pa'poro morokon kynota'nano'san ero o'wino omenano mero'po taka: "Aja'sakary ipynako, aseke awaipynary wara enapa." 10 Mo'ko ta'sakary pynanen yja'wan me o'to mo'ko ta'sakary anyry'pa man. Mo'ko ta'sakary pynanen pa'poro moro omenano mero'po wykary ka'san.
11 O'toro juru iwairy ukutyry enapa o'waine man. Ajupakato'kon jururu tytunda terapa man. Erome irombo moro uta'no wyino kunendo'kon jururu tyse waty 'ne ka'tu rapa man moro koromo ky'waine Tamusi amyikary jakonombo ko'po. 12 Penaro terapa tyko'manje man. Kynemanjan terapa. Moro ewa'rumy wyinono amaminano kysemasen. Morokon aweinano ta o'wo'mato'kon te kysapyisen. 13 Kuritano kari'na wara tamepore kamansen. Omeretopo uwano poko e'i'pa, etyno poko e'i'pa, o'mere'no poko e'i'pa, yja'wangon omenano poko e'i'pa, areku poko e'i'pa, amyne e'i'pa kytaisen. 14 Moro kywo'wo'mato'kon me mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus nainen. Moro aja'mungon nisanory poko kytaiton. Ijako irombo yja'wangon otykon 'se maita'ton.

14

Ta'sakary anurumena'pa kari'na wairy man

1 Mo'ko Tamusi amyikary ta ru'me aitoto kysurumenaton. Kytoseju'po'ton imaro.
2 O'win amy moro ty'wa tonomy onory ekano'san a'koto'pa. Mo'ko ru'man te tonomy anono'pa man. 3 Mo'ko tonomy ononen 'wa mo'ko tonomy anonopyn enu'kary kapyn man. Mo'ko tonomy anonopyn 'wa mo'ko tonomy ononen poko a'wembono auranano yry kapyn man. Anurumena'pa irombo Tamusi tywaije man. 4 Noky ko amoro man, amy terapa pyitory poko a'wembono auranano yto'me o'wa? Aseke ijopotory aina man moro pyre iwairy, moro iwomary pai. Pyre te kynaitan. Pyre ypory taro irombo mo'ko Jopoto man.
5 O'win amy 'wa pa'poro kurita asewara e'i'pa man. O'win amy 'wa te pa'poro kurita asewara man. Moro poko pa'poro kari'na wotukutyry man aseke. 6 Mo'ko typo amy kurita ynen moro wara kynyjan mo'ko Jopoto 'wano me. Mo'ko tonomy ononen kynonojan mo'ko Jopoto 'wano me. Ipoko irombo mo'ko Tamusi ety awonganon. Mo'ko tonomy anonopyn rapa mo'ko Jopoto 'wano me anono'pa man. Mo'ko ononen wara enapa irombo Tamusi ety awonganon. 7 Amy pairo kyra'nanokon irombo aseke ty'wano me emamy'pa man. Amy pairo enapa aseke ty'wano me iromby'pa man.
8 Kamamyrykon jako irombo, mo'ko Jopoto 'wano me kamanjaton. Kyrombyrykon jako rapa, mo'ko Jopoto 'wano me kyromo'saton. Moro kamamyrykon jako, moro kyrombyrykon jako pai, mo'ko Jopoto aina kytaton. 9 Mo'ko Kristus irombo tyromo'se man, nuro rapa enapa tywaije man, iromby'san Jopotory me, nuronokon Jopotory me enapa tywaito'me.
10 O'tono'me ko iro ke amoro aja'sakary poko a'wembono auranano myjan? O'tono'me ko rapa amoro mo'ko aja'sakary menu'kanon? Pa'poro irombo kywoneporykon man moro a'wembono auranano ytopo Tamusi apo'ny po'ponaka.
11 Tymero irombo man:

Moro nuro ywairy ukutyry wara o'waine ero enapa uku'toko, kynganon Tamusi:
Ypo'ponaka pa'poro kari'na kynokunamatan. Pa'poro kari'na nuru Jopoto me ywairy amyikapotan.

12 Iwara ko'wu pa'poro ky'karon Tamusi embata kytosaijomata'ton.

Ta'sakary anemapo'pa kari'na wairy man

13:9 Exodus 20:14, Deuteronomium 5:18, Exodus 20:13, Deuteronomium 5:17, Exodus 20:15, Deuteronomium 5:19, Exodus 20:17, Deuteronomium 5:21, Levitikus 19:18 **14:1** Kolose 2:16 **14:10** 2 Korinte 5:10 **14:11** Jesaja 45:23 (LXX)

13 Iro ke ko'wu a'wembono auranano anyry'pa noro kytaisen asepoko. Ero wara te
aitoko: Mo'ko aja'sakary kysemapoton. Kysere'kopoton. 14 Amy pairo oty nurija me
e'i'pa man. Moro ro samyikaje mo'ko Jopoto Jesus ta. Mo'ko amy oty nurija'manen 'wa
roten te amy oty nurija me man. 15 Moro o'wa amy noky onory 'wa mo'ko aja'sakary
ere'kopory jako, aipynano ta noro emamy'pa mana. Mo'ko i'wano me Kristus tyromo'se
man inoro, kysuta'kapoi moro o'wa tonomy onory 'wa. 16 Moro ajekosanokon iru'pyn
oty kysejupoton. 17 Moro Tamusi nundymary kynotuku'san arepa poko kapyn, tanymy
poko kapyn enapa. Tamusi a'kary nyry tamambore aino, sara'me aino, tawa'pore aino
poko te kynotuku'san. 18 Mo'ko moro wara Kristus 'wano me amaminatoto Tamusi
apokupe man. Kari'na 'wa enapa tywonepore man.
19 Iro ke ko'wu sara'me aino ene'namon otykon, ase'wa kypori'tomanamon otykon
enapa kysupisen. 20 Arepa poko moro Tamusi emamin kysany'mai. Pa'poro oty rory'po
irupa man, yja'wan me te man kari'na 'wa amy noky onory, moro onory 'wa ta'sakary
emapory jako. 21 Iru'pa man mo'ko aja'sakary emapory pona tonomy anono'pa awairy,
winu anenyry'pa awairy pai, amy terapa oty anikapy'pa awairy pai. 22 Amoro te moro
anamyikary o'wano me roten apyiko Tamusi embata. Sara'me 'ne janon kynaitan mo'ko
amy iru'pa tynepory oty kapyry jako ty'wa aseke typoko a'wembono auranano anyry'pa
man inoro. 23 Mo'ko tywendamery jako oko ituru'po aitoto poko a'wembono auranano
tyje terapa man. Iru'pa o'to tywairy anamyika'pa irombo man. Pa'poro iru'pa o'to
tywairy amyikary pyndo kari'na nikapy'po oty yja'wan me man.

15

1 Ky'waine, Tamusi amyikary ta pari'pyngon me, mo'karon ru'mangon epanopyry
man morokon ru'me iwaitokon poko. Kypokoine roten kapyn kywonumengarykon
man. 2 Ka'sakarykon ewa'porory poko te kywairykon man, iru'pyn oty epoto'me i'wa,
ipori'tomato'me enapa. 3 Mo'ko Kristus enapa irombo aseke tywowa'porory poko e'i'pa
tywaije man. Ero imero'po wara te tywaije man:
Morokon ajejunamon 'wa ajejuto'kon yjejuto'kon me ne'i.

4 Pa'poro penaro terapa imero'san otykon tymero man kamepato'ko'me. Moro
Tamusi karetary kyweja'nakarykon 'se, kapokumarykon 'se enapa man, otykon wairy
man momo'namon me pari'pe kywaito'ko'me. 5 Mo'ko Tamusi, mo'ko eja'nakano
undy me, pori'to undy me enapa man inoro ajepano'sen o'win awonumengarykon
waito'me mo'ko Kristus Jesus wekenary ta o'waine. 6 Iwara o'win yndanano ke mo'ko
Kyjopotorykon Jesus Kristus jumy Tamusi ety mawongata'ton ase'wa.

Pa'poro kari'na 'wano me Kristus wairy

7 Iro ke ro kytoturumenaton ase'wa. Kristus enapa irombo ajurumena'paine tywaije
man, Tamusi ety awongato'me. 8 Ero wara irombo wykaje: Mo'ko Kristus mo'karon
i'koto'san pyitory me tywaije man, enapita'pa Tamusi wairy enepoto'me. Mo'karon
penatonon uwapoto'san 'wa Tamusi wykato'konymbo pori'tomanen me tywaije man.
9 Mo'ko Tamusi ety awongary taro mo'karon Simosu me e'i'non ynen me enapa te
tywaije man. Tymero irombo man:
Iro ke ro mo'karon Simosu me e'i'non ra'na Jopoto me awairy samyikapotake. Moro
ajety siwarekatake.

10 Amy oje rapa tymero man:
Simosu me e'i'non, tawa'pore aitoko mo'karon ipyitorykon maro.

11 Amy oje rapa tymero man:

15:3 Ware 69:9 **15:9** 2 Samuel 22:50, Ware 18:49 **15:10** Deuteronomium 32:43 **15:11** Ware 117:1

Pa'poro Simosu me e'i'non, Tamusi ety awongatoko. Pa'poro kari'na 'wa ety awongary man.

12 Mo'ko Jesaja rapa kynganon:
Amy Isai parymbo kynaitan. Amy kynawondan mo'karon Simosu me e'i'non undymanen me. Mo'ko wopyry po ro mo'karon Simosu me e'i'non kyno'po'ta'ton.

13 Mo'ko otykon wo'kapyry po kari'na wo'potyry undy Tamusi ajysen tawa'pore, sara'me imero tamyikanamon me. Iwara poto me 'ne ka'tu rapa otykon wo'kapyry po mo'po'ta'ton mo'ko Tamusi a'kary pori'tory ta.

O'to tywairy ekarityry Paulus 'wa

14 Kurano ke aja'nopy'san enapa te awu samyikaje, yja'sakarykon. Oty uku'namon me imero awairykon samyikaje. Ase'wa awo'mapotyrykon taro awairykon enapa samyikaje. 15 Ise'me je'tun pe pai a'si'ko taurana wa o'waine ero kareta ta. Amykon otykon poko rapa irombo atuwaro'marykon 'se we'i. Moro y'wa Tamusi nyry iru'pyn amaminano moro wara oty meropoi y'wa. 16 Kristus Jesus pyitory me irombo wa mo'karon Simosu me e'i'non upu'po me. Tamusi pokono me wa mo'karon Simosu me e'i'non 'wa moro Tamusi nyry'po iru'pyn oka ekaroto'me. Iwara mo'karon Simosu me e'i'non yry Tamusi apokupe kynaitan. Mo'ko Tamusi a'kary ta typo yry'san me kynaita'ton. 17 Mo'ko Kristus Jesus ta ywotamyikary taro wa Tamusi 'wano me amaminatoto me. 18 Morokon y'wa Kristus nika'pory otykon poko roten yjauranary 'se wa. Mo'ko ro y'wa mo'karon Simosu me e'i'non ypojan ipanaja'na'pa. Yjauranano'pojan. Yjemaminano'pojan. 19 Kapu wyinonokon anumengaponamon otykon ka'pojan y'wa mo'ko Tamusi a'kary pori'tory ta. Iwara Jerusalem wyino Ilirie 'wa ro moro Kristus ekapory saripapy'man. 20 Moro takare terapa Kristus waitopo po kapyn y'wa moro iru'pyn oka ekarory seponen poto me. Amy terapa kari'na nyry'po auto apo'ny tu'po irombo ywotamyry 'se'pa wakon. 21 Ero imero'po wara te ywairy 'se wakon:
Mo'karon ekary aneta'nonymbo kari'na kyneneta'ton. Mo'karon aneta'nonymbo kari'na kynuku'ta'ton.

22 Iro ke ro moro o'waine ywo'topo yjemary ta'kotopo'se tywaije man. 23 Erome te moro yjemami poko yjaikepyi erokon aito'kon po. Sirikokon poko terapa ajenerykon 'se imero ywairy ke, 24 moro Sipanijoro yinonory 'wa ywytory jako, ajeneine ywopyry 'se wa. Iporo ajekosaine ywe'i'po mero, mo'ja ro ywytoto'me pai yjepanopyry 'se maita'ton.
25 Erome te Jerusalem 'wa wy'sa, mo'karon moro ponokon Tamusi wyinonokon epano'se. 26 Mo'karon Masedonie po, Akaje po enapa Tamusi amyikanamon 'wa irombo iru'pa topoje man moro ty'waine mo'karon Jerusalem ponokon Tamusi wyinonokon epanopyry. 27 Iru'pa topoje i'waine man. U'taine enapa te moro i'waine epanopyrykon man. A'kanano wyinonokon otykon ta Simosu maro o'win iwe'i'san ke irombo, ja'munano wyinonokon otykon ta enapa epanopyrykon man mo'karon Simosu me e'i'non 'wa. 28 Moro oty poko yjaikepy'po mero, ainakaine moro pyrata yry'po mero, apatoine wy'take moro Sipanijoro yinonory 'wa. 29 Pa'poro Kristus kuranory maro moro o'waine ywopyry wairy man suku'sa.
30 Kurujaton te, yja'sakarykon, mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus ta, mo'ko a'kanano pyny ta enapa ymaro awo'mikato'ko'me Tamusi 'wa ajauranarykon poko y'wano me. 31 Aturupotoko I'wa mo'karon Judea po Tamusi 'wa epanama'non wyino yjunendo'me, mo'karon Tamusi wyinonokon apokupe moro Jerusalem 'wa ynarory pyrata waito'me enapa. 32 Tamusi 'wa yjepanopy'poto, tawa'pore o'waine wo'take. Tamusi nisanory me amaroine worematake.

15:12 Jesaja 11:10 (LXX) **15:21** Jesaja 52:15 (LXX) **15:22** Rome 1:13 **15:25** 1 Korinte 16:1-4 **15:27** 1 Korinte 9:11

33 Mo'ko sara'me aino ynen Tamusi pa'poro amaroine nainen. Iwara ro nainen.

16

Kareta y'ma'topo auranano

1 A'si'ko te mo'ko ka'sakarykon woryiry Febe suku'poja o'waine. Mo'karon Kengre po Tamusi na'nanopy'san apyimy epaton mo'ko man. 2 Ewa'matoko me mo'ko Jopoto ta Tamusi wyinonokon emery me. Tapanopyry 'se iwairy enery jako o'waine, epano'toko. I'wa enapa irombo pyime kari'na tapano'se mandon. Awu pairo yjepano'nen.

3 “Iru'pa aitoko!” ywyka'po ekari'toko mo'karon yjemaminary a'sakarykon Priska, Akila 'wa. 4 Mo'karon ro yjupu'po me tamamyrykon uta'kary taro tywaije mandon. Awu roten kapyn moro o'to iwe'i'san poko tawa'pore wa, pa'poro mo'karon Tamusi na'nanopy'san Simosu me e'i'non apyimykon enapa te. 5 Moro autykon po Tamusi na'nanopy'san apyimy 'wa enapa “Iru'pa aitoko!” ywyka'po ekari'toko. Mo'ko ynipynary Epenetus 'wa enapa “Iru'pa aiko!” ywyka'po ekari'toko. Mo'ko 'wa ro koromono me Asia po Kristus tamyika man. 6 “Iru'pa aiko!” ywyka'po ekari'toko mo'ko Maria 'wa. O'wanokon me awosin pe imero tamamina man. 7 “Iru'pa aitoko!” ywyka'po ekari'toko mo'karon ywara enapa Simosu me aitonon Andronikus, Junias 'wa. Ywara enapa moro yja'wangon kari'na aru'katopo taka aru'ka'sanymbo me tywaije mandon. Mo'karon apojoma'san ra'na takapore mandon. Yjuwapo Kristus amyikanamon me tywaije mandon. 8 “Iru'pa aiko!” ywyka'po ekari'toko mo'ko Jopoto ta ynipynary Ampliatus 'wa. 9 “Iru'pa aitoko!” ywyka'po ekari'toko mo'ko Kristus ta na'na maro amaminatoto Urbanus 'wa, mo'ko ynipynary Stakis 'wa enapa. 10 “Iru'pa aiko!” ywyka'po ekari'toko mo'ko Kristus wyinono me onepo'po Apeles 'wa. “Iru'pa aitoko!” ywyka'po ekari'toko mo'karon Aristobulus wyinonokon 'wa. 11 “Iru'pa aitoko!” ywyka'po ekari'toko mo'ko ywara enapa Simosu me aitoto Herodion 'wa. “Iru'pa aitoko!” ywyka'po ekari'toko mo'karon Narsisus wyinonokon Kristus amyikanamon 'wa. 12 “Iru'pa aitoko!” ywyka'po ekari'toko Tryfena 'wa, Tryfosa 'wa enapa. Mo'karon ro mo'ko Jopoto ta awosin pe tamamina mandon. “Iru'pa aiko!” ywyka'po ekari'toko mo'ko ynipynary Persis 'wa. Mo'ko enapa mo'ko Jopoto ta awosin pe imero tamamina man. 13 “Iru'pa aitoko!” ywyka'po ekari'toko mo'ko Jopoto ta takapore aitoto Rufus 'wa, mo'ko isano 'wa enapa. Mo'ko ro ysano wara enapa sapyija. 14 “Iru'pa aitoko!” ywyka'po ekari'toko Asynkritus 'wa, Flegon 'wa, Hermes 'wa, Patrobas 'wa, Hermas 'wa, mo'karon ekosanokon Kristus wyinonokon 'wa enapa. 15 “Iru'pa aitoko!” ywyka'po ekari'toko Filologus 'wa, Julia 'wa, Nereus 'wa, mo'ko enauty 'wa, Olympas 'wa, pa'poro mo'karon ekosanokon Tamusi wyinonokon 'wa enapa. 16 “Iru'pa aitoko!” kaitoko ase'wa Tamusi wyinonokon me aweposimapotyrykon ta. “Iru'pa aitoko!” tyka'san aropojaton o'waine pa'poro mo'karon Kristus wyinonokon me Tamusi na'nanopy'san apyimykon.

17 Kurujaton te, yja'sakarykon, tuwaro awaito'ko'me mo'karon ta'sakarykon ere'koponamon kari'na pona, mo'karon ta'sakarykon emaponamon kari'na pona enapa. Moro awomepato'konymbo omepano wara kapyn o'to kynaijaton. Mo'kopangon wyino tyse aitoko. 18 Mo'kopangon irombo mo'ko Kyjopotorykon Kristus 'wano me kapyn kynemaminaton, moro aseke tuwembokon 'wano me te. Mo'karon yja'wan oty anene'non kari'na turu'san emu'maton taurambosingon ke, etykon awongary ke enapa. 19 Pa'poro kari'na 'wa 'kuru moro ipanaja'na'pa awairykon ekary tota man. Moro ro yjewa'porojan. Iru'pyn oty poko te tywonumengapore awairykon 'se wa. Eja'wangapo'pa enapa te awairykon man yja'wan oty 'wa. 20 Mo'ko sara'me aino ynen Tamusi ko'i terapa mo'ko Satan ami'tan apupurukon upi'no.

Mo'ko Kyjopotorykon Jesus turu'popory amaroine nainen. 21 “Iru'pa aitoko!” tyka'san aropojaton o'waine mo'ko yjemaminary a'sakary Timoteus, mo'karon ywara

16:3 Apojoma'san 18:2 **16:13** Markus 15:21

enapa Simosu me aitonon Lusius, Jason, Sosipater enapa. 22 Awu enapa, Tertius, mo'ko
ero kareta meronenymbo, “Iru'pa aitoko!” wykaje o'waine mo'ko Jopoto ta. 23 Mo'ko
Gajus enapa “Iru'pa aitoko!” tyka'po aropojan o'waine. Mo'ko ekosa ro wa. Mo'ko auty
ta ro enapa pa'poro mo'karon Tamusi wyinonokon apyimy kynota'nano'san. Mo'ko
aitopo pyratary enenen Erastus, mo'ko ka'sakarykon Kuartus enapa “Iru'pa aitoko!”
tyka'san aropojaton o'waine. 24 *

Tamusi ety awongatopo auranano

25 Tamusi apori'tomaporykon taro man moro ynekarityry iru'pyn oka 'wa, moro
Jesus Kristus ekary 'wa, amy atamorepatopo pa'kary 'wa. Akore'pe imero moro ata-
morepatopo tunenje tywaije man. 26 Erome te ko'wu kynonepojan. Mo'ko aitoto roten
Tamusi auran poko morokon Tamusi auran uku'poto'kon kareta pa'poro mo'karon
Simosu me e'i'non 'wa moro atamorepatopo uku'pojan, Tamusi amyikanamon me
iwaito'ko'me. 27 Mo'ko o'wino tywonumengaporen Tamusi 'wa kurano nainen mo'ko
Jesus Kristus ta i'matypyn me imero. Iwara ro nainen.

16:21 Apojoma'san 16:1 **16:23** Apojoma'san 19:29, 1 Korinte 1:14, 2 Timoteus 4:20 * **16:24** Amykon 'wa ero po tymero man: Mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus turu'popory pa'poro amaroine nainen. Iwara ro nainen.

Korinte ponokon 'wano koromono kareta
Uwapo torupamy

Paulus jako moro Korinte po amy poto 'su kurijarakon tundatopo tywaije man. Tyse wyino otykon ekaramanamon, otykon epeka'namon enapa tundatopombo tywaije man moro Korinte 'wa. Tameronokon roten ikapy'san tamusi amyikatopombo tywaije man moro po mo'karon kari'na 'wa. Nurija me mo'karon kari'na emery tywaije man. Mo'karon Korinte po Tamusi na'nanopy'san ra'na pyime Kristus amyikanamon Simosu me e'i'non tywaije mandon. Paulus 'wa na'nen Korinte po kari'na emamyry tu'mapo tywaije man Tamusi wyinonaka. Mo'karon Tamusi na'nanopy'san ra'na yja'wan me oty wairy eta'po ke ty'wa, ero kareta tymero i'wa man. Iwara epanopyrykon 'se tywaije man iru'pa ase'wa emando'ko'me Kristus amyikanamon me.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-9 Kareta a'motopo auranano
1:10 - 4:21 Mo'karon Tamusi na'nanopy'san wotaripapyry
5:1 - 6:20 Mo'karon Tamusi na'nanopy'san ra'na yja'wan me imero oty wairy
7:1-40 Aimy'san emamyry
8:1 - 11:1 Mo'karon ikapy'san tamusi 'wa tymy tonomy
11:2 - 14:40 Mo'karon Tamusi amyikanamon emamyry
15:1-58 Kari'na awomyry man rapa
16:1-24 Kareta y'ma'topo auranano

Kareta a'motopo auranano

1 Paulus, mo'ko Tamusi nisanory wararo Jesus Kristus napojomary me iko'ma'po,
mo'ko ka'sakarykon Sostenes maro ero kareta merojan 2 mo'karon Korinte po Tamusi
na'nanopy'san 'wa, mo'karon Kristus Jesus ta Tamusi wyinonokon me yry'san 'wa,
mo'karon Tamusi niko'ma'san 'wa, pa'poro mo'karon wararo Kyjopotorykon Jesus
Kristus ety ejatonamon 'wa enapa.
3 Oro mo'ko kyjumykon Tamusi, mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus enapa ty-
turu'poporykon eneposen o'waine. Oro sara'me ajysen.

Tamusi ety awongary Paulus 'wa

4 O'kapyn roten Tamusi ety sawongaje apokoine, moro Kristus Jesus ta o'waine
inyry'po ituru'popory poko. 5 Kristus ta irombo pa'poro oty ta kurano tapyije o'waine
man, iru'pyn me pa'poro oty ekari'to'me o'waine, iru'pyn me pa'poro oty uku'to'me
o'waine. 6 Moro Kristus amyikapotopo oka irombo tywotandy'mo man aturu'san
ta. 7 Iro ke ro amy pairo Tamusi a'kary nyry oty anamonopy'pa mandon, mo'ko
Kyjopotorykon Jesus Kristus wopyry momo'namon me. 8 Mo'ko ro i'matyry 'wa ro
apori'tomata'ton. Iwara amy pairo ajemendo'paine kynaitan mo'ko Kyjopotorykon
Jesus Kristus wo'topo kurita. 9 Tamusi tamyikapore man. Mo'ko 'wa ro tyko'ma
mandon, o'win awaito'ko'me mo'ko tymuru Jesus Kristus, mo'ko Kyjopotorykon me
man inoro maro.

O'win e'i'pa aino

10 Kurujaton te mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus ety ta, yja'sakarykon, o'win
ajaurangon waito'me, typo typo ataripapy'pa awaito'ko'me. O'win te imero awonu-
mengarykon wairy man. O'win aturu'san wairy man. 11 Amykon Kloe a'sakarykon
irombo ase'wa waty awairykon ekari'ton y'wa. 12 Pa'poro amyjaron amy me terapa
o'to mykaton, wykaje irombo. Mo'ko o'win amy kynganon: “Awu Paulus wyino wa”.

1:2 Apojoma'san 18:1

Mo'ky terapa kynganon: “Awu Apolos wyino wa”. Mo'ky terapa: “Awu Kefas wyino wa”. Mo'ky terapa kynganon: “Awu Kristus wyino wa”.

13 Kristus ka'tu tywota'saka nan? Paulus 'kare ajupu'san me moro wakapu poko tywo nan. Paulus ety ta 'kare tatyka mandon. 14 Tamusi ety sawongaje amy pairo ara'nanokon anetyka'pa ywe'i'po poko. Krispus roten setykan Gajus maro. 15 Amy 'wa pairo irombo yjety ta tatyka ajekarityrykon 'se'pa we'i. 16 Ky! Mo'ko Stefanas enapa e'ka setykan, ran, mo'karon auty tanokon maro. Ynetyka'po me te amy rapa wairy anukuty'pa wa. 17 Kristus irombo kari'na etyka yjemoky'pa kynainen. Moro iru'pyn oka ekari'se te yjemo'nen. Omepa'san auran ta kapyn te yjemo'nen ekari'se. Ijako irombo auranano me roten moro wakapu poko Kristus romby'po nairy.

Kristus wairy Tamusi pori'tory me

18 Moro wakapu poko Kristus romby'po ekary irombo to'mere'samon auran me roten man mo'karon uta'tonon man 'wa. Ky'karon utapy'pa aitonon man 'wa te amy Tamusi pori'tory me man. 19 Tymero irombo man:

Mo'karon omepa'san 'wa oty ukutyrymbo sany'matake. Mo'karon oty uku'namon wonumengarymbo sa'kototake.

20 O'to ko iro ke ero nono tu'po amy oty uku'nen naitan? O'to ko amy Tamusi karetary uku'nen naitan? O'to ko amy auranano uku'nen naitan? Tamusi 'kare moro ero nono tu'po oty ukutyry anyry'pa tywaije nan oty anukuty'pa aino me. 21 Tukuty'pa amy pairo ero nono tu'po oty uku'nen we'i'po mero, mo'ko oty uku'nen Tamusi mo'karon tamyikanamon epano'pory 'se tywaije man moro oty anukuty'pa aino nenepyry iru'pyn oka 'wa.

22 Mo'karon Simosu irombo kapu wyinonokon otykon enery 'se mandon. Mo'karon Griek te oty ukutyry 'se mandon. 23 Na'na te ko'wu wakapu poko Kristus romby'po ekari'san. Iro ro mo'karon Simosu ere'kojaton. Mo'karon Simosu me e'i'non ko'wu to'mere'samon auran me roten kynyjaton. 24 Mo'karon iko'ma'san 'wa te, Simosu 'wa, Griek 'wa enapa, mo'ko Kristus Tamusi pori'tory me man. Mo'ko Kristus oty uku'nen me Tamusi wairy enepojan. 25 Moro Tamusi wonumenga'tory irombo oty uku'san 'ne ka'tu rapa kari'na ko'po. Moro Tamusi rupory pari'pe 'ne ka'tu rapa man kari'na ko'po.

26 Onumengatoko roten, yja'sakarykon, one wara awe'i'san poko moro Tamusi 'wa ako'marykon jako. Pyime 'ne waty oty uku'namon ikato'kon ara'naine kynatokon. Pyime 'ne waty typori'tokamon ara'naine kynatokon. Pyime 'ne waty tywaikamon ara'naine kynatokon. 27 Mo'karon oty anukuty'non me ero nono tu'ponokon nekarityrykon 'wa ro Tamusi mo'karon oty uku'namon py'i'topory 'se tywaije man. Mo'karon ru'mangon me ero nono tu'ponokon nekarityrykon 'wa Tamusi mo'karon pari'pyngon py'i'topory 'se tywaije man. 28 Mo'karon amy oty me waty ero nono tu'ponokon nekarityrykon 'wa, mo'karon uwam'ponokon me ero nono tu'ponokon nekarityrykon 'wa, mo'karon e'i'non me ero nono tu'ponokon nekarityrykon 'wa Tamusi mo'karon tywaikamon aike'kary 'se tywaije man.

29 Iwara amy pairo kari'na tywotamyikary upitan Tamusi embata. 30 Tamusi te ajemangapojaton Kristus Jesus ta. Mo'ko ro kupu'san me Tamusi 'wa tyje man oty ukutyry undy me. Mo'ko 'wa ro Tamusi kypojaton tamamboramon me, tywyinonokon me, imboka'san me. 31 Tymero irombo man:

Tywotamyikary 'se amy a'ta, oro Tamusi poko natamyikan.

1:12 Apojoma'san 18:24 **1:14** Apojoma'san 18:8, Apojoma'san 19:29, Rome 16:23 **1:16** 1 Korinte 16:15 **1:19** Jesaja 29:14 (LXX) **1:20** Job 12:17, Jesaja 19:12, 33:18, Jesaja 44:25 **1:31** Jeremia 9:24

2

Mo'ko ipoka'po Kristus ekary

1 Awu enapa poto 'su auranano pokono me kapyn, poto 'su omepa'po me kapyn
wo'nen o'waine, yja'sakarykon, moro Tamusi nunemy'po tukutymy* ekari'se. 2 Amy
oty ukutyry 'se'pa irombo wainen ara'naine. Jesus Kristus roten ukutyry 'se wainen.
Wakapu poko Jesus Kristus romby'po roten, wykaje irombo. 3 Ru'me imero wo'nen
o'waine. Yjenariry imero ytytykakon. 4 Oty uku'nen wara kapyn korupasen. Omepa'san
auran ta kapyn oka sekari'nen o'waine. A'kanano pori'tory roten te senepon o'waine.
5 Iwara kari'na nukutyry oty kapyn Tamusi amyikanamon me ajysen, Tamusi pori'tory
te.

Moro iro 'ne ro tywonumengapore aino

6 Oty uku'namon me te mo'karon e'i'san erupanon na'na, mo'karon ero nono tu'po oty
uku'namon wara kapyn te, mo'karon ero nono undymanamon mo'karon kynuta'ta'ton
inaron wara kapyn enapa. 7 Tamusi nukutyrykon otykon uku'namon me te tukutymy
pa'kanon na'na unendopo wyino iwokaroto'me. Moro tukutymy penaro 'ne terapa
kykuranondo'ko'man me tyje tywaije man Tamusi 'wa.
8 Moro tukutymy anukuty'pa pairo mandon mo'karon ero nono undymanamon.
Ukuty'pomboto ty'waine, mo'ko kurano tano Jopoto anipoka'pa naitoryine wakapu
poko. 9 Moro imero'po wara te no'kapyi
moro onunano nene'torymbo oty, moro pananano neta'torymbo oty, moro turu'ponano
nukuty'tory oty, moro typynanamon 'wa Tamusi nyry manombo oty.

10 Ky'wanokon me te Tamusi moro tukutymy pa'kapoi mo'ko ta'kary 'wa unendopo
wyino. Mo'ko a'kanano ro pa'poro oty menganon. Moro koro'nano Tamusi emery
menganon enapa. 11 Noky ko moro kari'na emery uku'san? Mo'ko kari'na a'kary roten
kynuku'san. Iwara enapa amy pairo moro Tamusi emery anukuty'pa man. Mo'ko
Tamusi a'kary roten kynuku'san.
12 Na'na te mo'ko ero nono tu'pono a'kanano anapo'i'pa ne'i. Mo'ko Tamusi wyinono
a'kanano apo'i te na'na. Iwara te morokon na'na ewa'poroto'kon Tamusi nyry'san
otykon uku'san na'na. 13 Irokon ekari'san ro na'na, kari'na nuku'pory oty uku'namon
omepa'san me kapyn, mo'ko Tamusi a'kary nuku'pory oty uku'namon me te. A'kanano
wyinono oty ekari'san na'na a'kanano wyinonokon kari'na 'wa.
14 Mo'ko ero nono emery aronen kari'na moro Tamusi a'kary emery apyiry upijan.
To'mere'samon auran me roten kynepojan. Ukutyry upijan. Mo'ko a'kanano emery
aronen roten te imengary uku'san. 15 Mo'ko a'kanano emekan pa'poro oty mengary
uku'san enapa. Amy pairo te mo'ko mengary upijan. 16 Noky ko Tamusi wonumengary
uku'san? Noky ko nurutan? Na'na te Kristus wonumengake man.

3

Kristus pyitorykon

1 Awu ro rypo, yja'sakarykon, a'kanano emery aronamon me ajenarykon supi,
yjauranary jako o'waine. Ero nono emery marojatokon noro. Pitanikon me noro
matokon Kristus ta. 2 Manaty aikuru syryi o'waine. Arepa anyry'pa we'i o'waine,
enapyry upiry ke o'waine. Erome ro rypo moro enapyry mupijaton, 3 ero nono emery
arory ke noro o'waine. Amyne asepoko aja'taine, ase'wa areku poko aja'taine, ero
nono emery anaro'pa mandon? Kari'na emery wara emamy'pa mandon? 4 O'win amy

---

* **2:1** Amykon 'wa 'Tamusi namyikapory auranano' tymero man moro 'Tamusi nunemy'po tukutymy' y'petakan me.
2:3 Apojoma'san 18:9 **2:9** Jesaja 64:4 **2:16** Jesaja 40:13 (LXX) **3:2** Simosu 5:12-13

ara'nanokon wykary jako “awu Paulus wyino wa”, irombo amy wykary jako rapa “awu Apolos wyino wa”, kari'na emery wara kapyn amyjaron mandon?
5 Oty me ko iro ke mo'ko Apolos nan? Oty me ko mo'ko Paulus nan? Pyitonano roten
mo'karon mandon. I'waine ro tapano'se mandon mo'ko Jopoto amyikato'me o'waine.
Mo'ko Jopoto 'wa tapojomarykon wara ro tamamingon ka'saton. 6 Awu ywo'pomy'po.
Apolos 'wa ikupi'po. Tamusi 'wa te atytano'po'po. 7 Iro ke ko'wu mo'ko iponen mo'ko
ikupinen maro poto me kapyn mandon. Mo'ko atytano'ponen Tamusi 'ne te poto me
man. 8 Mo'ko iponen mo'ko ikupinen maro asewara mandon. Tamamina'san wararo
tamamingon epety apyita'ton. 9 Na'na irombo Tamusi emamin pokonokon me man.
Amyjaron ko'wu Tamusi mainary me mandon. Tamusi namyry me enapa mandon.
10 Tamusi turu'popory maro amy iru'pyn auto amynamon jopotory wara imero auto
apo'ny man syryi. Amy terapa te itu'po kynotamyjan. Tuwaro te 'kuru pa'poro kari'na
wairy man one wara itu'po tywotamyrykon man poko. 11 Amy rapa auto apo'ny man
yry upijan amy pairo kari'na moro yry'po ko'po iru'pyn me. Moro auto apo'ny me ro
mo'ko Jesus Kristus syryi. 12 Itu'po ro ika'mi'po ke, amu'nymbo ke, tapenamon topu ke,
wewe ke, itupu ke, sa'rombo ke pai amy kari'na wotamy'poto, 13 moro inikapy'po kyno-
tuku'tan amy jako. Amy kurita moro inikapy'po emery pa'kapotan wa'to. One wara
'ne pa'poro iwairy u'kupotan wa'to. 14 Utapy'pa moro auto apo'ny tu'po amy namy'po
we'i'poto, mo'ko amynenymbo tamamin epety apyitan. 15 Amy namy'po koroty'poto te,
mo'ko amynenymbo emamin epema'pa kynaitan. Mo'ko 'ne te kynosaijomatan, amy
wa'to wyino etuwarikatoto wara.
16 Tamusi auty me awairykon anukuty'pa ka'tu mandon? Otaine mo'ko Tamusi a'kary
emamyry anukuty'pa ka'tu mandon? 17 Amy tauty any'manenymbo any'matan enapa
Tamusi. Moro Tamusi auty irombo typo man. Moro Tamusi auty me ro amyjaron
mandon.
18 Oro amy pairo omu'ma'pa nainen. Oty uku'nen me ero nono tu'po amy
ara'nanokon wokanopyry jako, oro oty anukutypyn me nainen, oty uku'to'me 'ne ro
ty'wa. 19 Ero nono tu'po oty ukutyry irombo oty anukuty'pa aino me man Tamusi
embata. Tymero irombo Tamusi poko man: Mo'ko aseke emeporykon 'wa mo'karon oty
uku'namon emu'maponen. 20 Amy rapa imero'po kynganon: Aronge roten mo'karon
oty uku'namon wonumengary wairy uku'san mo'ko Jopoto.
21 Iro ke ko'wu amy pairo kari'na atamyika'pa nainen amy terapa kari'na poko.
Pa'poro otykon irombo o'wanokon me man. 22 Paulus, Apolos pai, Kefas pai, ero nono
pai, amano pai, romo'no pai, eromenokon otykon pai, airenokon otykon pai, pa'poro
o'wanokon me man. 23 Amyjaron ko'wu Kristus 'wanokon me mandon. Kristus rapa
Tamusi 'wano me man.

4

Mo'karon apojoma'san emamin

1 Iwara na'na enery man Kristus pyitorykon me, morokon Tamusi nunemy'san
tukutymy pokonokon me. 2 Tamyikaporamon 'se 'kuru mo'karon kari'na mandon
totyrykon pokonokon me. 3 Y'wa te oty me waty man moro o'waine tamyikapore ywairy
mengary man, amykonymbo a'wembono auranano ynamon kari'na 'wa tamyikapore
ywairy mengary man pai. Aimenga'pa pairo aseke wa. 4 Amy pairo irombo yja'wan
oty anukuty'pa wa ynikapy'po me. Moro te iru'pa yjyry'pa man mo'ko Jopoto embata.
Tamyikapore ywairy menganen me mo'ko Jopoto man. 5 Iro ke ro a'wembono au-
ranano na'sen kysyton amy kari'na poko, mo'ko Jopoto wopyry uwaporo. Mo'ko ro
morokon ewa'rumy ta atunemy'san aweipatan. Mo'ko ro mo'karon kari'na turu'san

3:4 1 Korinte 1:12 **3:6** Apojoma'san 18:4-11, Apojoma'san 18:24-28 **3:16** 1 Korinte 6:19, 2 Korinte 6:16 **3:19** Job 5:13 **3:20** Ware 94:11

wonumengato'kon enepotan. Irombo mero ko'wu pa'poro kari'na Tamusi wyino moro toty awongatopo apyitan.
6 Morokon ynekarity'san enepoto'me y'wa o'waine, yja'sakarykon, aseke yjety sejatoi Apolos ety maro. Na'na poko awomeparykon 'se we'i moro imero'po ko'po onumenga'pa awaito'ko'me, ase'wa atamyika'pa enapa awaito'ko'me. 7 Noky ko irombo aja'sakary ko'po ajyjan? Otypan oty ko yry'pa tywaije o'wa nan? Oty apo'i'poto te o'wa, o'tono'me ko matamyikanon? Aseke 'kare moro oty meporyi. 8 Oty kore nunsi'taje terapa imero ajekosaine, ran! Maijopotomaton kore imero, ran! Na'na pyndo kore potonon jopotokon me imero tywaije mandon, ran! Potonon jopotokon me ro awe'i'sando, iru'pa 'ne nairy. Ijako na'na enapa potonon jopotokon me nairy amaroine.
9 Seneja te Tamusi 'wa na'na yry'po wena'po ta imero, na'na apojoma'san me. Tywopomykon wara na'na man. Amy tanemy asaijambano wara na'na man ero nono tu'po mo'karon Tamusi apojongon embata, mo'karon kari'na embata enapa. 10 Na'na irombo oty anukuty'pa man Kristus upu'po me. Amyjaron te kore oty imero muku'saton Kristus ta, ran! Na'na ru'me man. Amyjaron te kore pari'pe imero mandon, ran! Amyjaron kore taneposine imero mandon, ran! Na'na te ene'pambo man. 11 O'kapyn na'na kumyry na'na wojan. Tuna sanory na'na wojan. Iwo'my'ma na'na man. Na'na pasapaikaton. Iwaitopo'ma na'na man. 12 Itaka ro moro aseke tainary ke na'na emaminary sawo'ne e'i'pa man. Tajunamon kuranondojan na'na. Tykota'manamon 'wa tywekenary apyijan na'na. 13 Typoko orupatonon enanon na'na iru'pa. Ero nono nipapyry me na'na ne'i. Pa'poro kari'na 'wa wyrypo me na'na ne'i. Erome noro moro wara man.
14 Apy'i'topoto'ko'me kapyn erokon simeroja. Amykon ynipynarykon y'makon urunen wara te ko'maton. 15 Tunsi'ke ro rypo atuwaro'manamon mandon Kristus ta. Ajumykon te pyime e'i'pa man. Kristus Jesus ta irombo awu kypa'kano'ton moro iru'pyn oka ekari'nen me. 16 Iro ke ro kurujaton: ywairy wara aitoko. 17 Moro me ro Timoteus semokyi o'waine. Mo'ko Jopoto ta amy tamyikaporen ynipynary ymuru me man. Mo'ko ro atuwaro'mata'ton rapa morokon Kristus Jesus tanokon yjemery poko. Morokon poko ro wararo mo'karon Tamusi na'nanopy'san semepaton. 18 Amykonymbo o'waine opy'pa yjekano'namon te tywotamyikake tywaije mandon. 19 I'se mo'ko Jopoto a'ta te, ko'i terapa imero wo'take o'waine. Irombo mero mo'karon atamyikatonon auran poko kapyn wo'po'take, ipori'torykon poko te. 20 Auranano ta kapyn irombo moro Tamusi nundymary kynonepojan. Pori'tonano ta te kynonepojan. 21 Oty 'se 'ne ko mandon? Amy opoky'mato'kon man wewe maro wo'tan o'waine? Aipynano maro te ka'tu pyi'me'ke wo'tan o'waine?

5

Yja'wangonymbo emaminary man

1 Ara'naine te o'mere'no wairy ekari'saton. Mo'karon Tamusi anukuty'non ra'na pairo moropan 'ne o'mere'no o'kapy'pa man. Setai irombo amy wokyry wairy tyjumy pyty maro. 2 Ise'me roten matamyikaton? Kata'mato te rypo imero awairykon man. Mo'ko o'mere'toto emimatoko awyinoine. 3 Awu irombo yja'mun maro ro rypo ajekosaine uwa wa. Ywonumengary ta te ajekosaine wa. Ajekosanokon wara iro ke tu'tanone terapa mo'ko o'mere'toto sekari'sa 4 mo'ko Kyjopotorykon Jesus ety ta. Ymaro ro awota'nanopy'san po mo'ko Kyjopotorykon Jesus pori'tory ta 5 mo'ko wokyry yry ky'waine man mo'ko Satan ainaka. Iwara ija'mun ro rypo kynuta'tan. A'kary aijomatan te mo'ko Jopoto moro tywo'topo kurita.
6 Yja'wan me man moro awotamyikarykon. Muku'saton waty amy a'si'konombo perere uwapurotopo 'wa roten pa'poro moro perere uwapurory. 7 Moro perere

4:12 Apojoma'san 18:3 **4:16** 1 Korinte 11:1, Filipi 3:17 **5:1** Deuteronomium 22:30 **5:6** Galatie 5:9

uwapurotopombo ematoko, asery uwaputapyn perere me maito'se me. Mo'ko kyratonomapoto'konymbo kapara enapa irombo tywo terapa man: mo'ko Kristus. 8 Iro ke ro moro eratonomapono kysewa'masen uwaputa'san perere maro kapyn. Moro tauro'po man: yja'wan maro kapyn kysewa'masen. Uwaputa'non perere maro te kysewa'masen. Moro tauro'po man: tywekoroka, tamyikapore enapa kysewa'masen.

9 Uwapo amy kareta ta simeron o'waine, e'kaima'pa awaito'ko'me mo'karon wararo roten wokyry, woryi maro aitonon kari'na maro. 10 Ywyka'po waty moro man pa'poro mo'karon ero nono tu'ponokon wararo roten wokyry, woryi maro aitonon kari'na poko, mo'karon kumi'mangon poko pai, mo'karon manamangon poko pai, mo'karon ikapy'san tamusi amyikanamon poko pai. Ijako irombo ero nono wyino awytorykon nairy.

11 Ero wara ywyka'po te moro man: amy aja'sakarykon me okari'toto maro kyte'kaimaton, wararo roten wokyry, woryi maro a'ta, kumi'me a'ta pai, amy ikapy'po tamusi amyikanen me a'ta pai, ta'sakary ety any'manen me a'ta pai, tywetynge a'ta pai, manaman me a'ta pai. Moro wara aitonon maro pairo kytendameton. 12 Yjemamin ka'tu moro nan, mo'karon kurandonokon tu'ponaka yjauranary? Amyjaron, ajauranarykon kapyn nan mo'karon ajekosaine aitonon tu'ponaka? 13 Tamusi te mo'karon kurandonokon tu'ponaka kynauranatan. Mo'ko yja'wan oty ka'nenymbo emimatoko awyinoine.

6

Asaijomatopo auranano upiry

1 Amy aja'sakarykon nisanory maro o'win e'i'pa amy ara'nanokon nisanory a'ta, o'tono'me ko mo'karon Tamusi anamyika'non 'wa ny'tan taijomanen man auranano upi? O'tono'me ko mo'karon Tamusi wyinonokon 'wa ito'pa naitan? 2 Mo'karon Tamusi wyinonokon 'wa ero nono poko a'wembono auranano yry man anukuty'pa mandon? Ero nono poko ajauranarykon man a'ta, morokon oty'makon 'ko poko pairo ajauranarykon mupijaton? 3 Mo'karon kapu tanokon apojonano poko a'wembono auranano yry man ky'waine anukuty'pa mandon? Moro ko'po 'ne ka'tu rapa morokon kurita wararo o'ka'tonon otykon poko auranano anyry'pa kywairykon nan? 4 Moropangon kurita wararo o'ka'tonon otykon poko auranano yry man jako, mo'karon Tamusi wyinonokon ekosa u'ku'non kari'na mandy'mota'ton ipoko auranatonon me?

5 Awepy'i'toto'ko'me ero wara wykaje. Amy oty uku'nen kari'na waty pairo nan ara'naine, amykon o'win e'i'non Kristus wyinonokon erekuru aike'kato'me i'wa? 6 Uwa pairo! Mo'ko o'win amy Kristus wyinono te mo'ko Kristus wyinono ta'sakary wyino tywosaijomatopo upijan. Itaka ro amy Kristus wyino e'ipyn upijaton taijomanamon me.

7 Moro ase'wa awosaijomato'kon auranano upipotyry roten ajemapojaton terapa. O'tono'me ko yja'wan me ajenarykon 'ne ka'tu anapo'i'pa mandon? O'tono'me ko ajamono'keine 'ne ka'tu oty wairy anapo'i'pa mandon? 8 Amyjaron te yja'wan me kari'na menaton. Amono'keine oty mypojaton. Itaka ro Kristus wyinonokon aja'sakarykon moro wara myjaton.

9 Moro Tamusi nundymary taka ito'pa mo'karon emambo'non kari'na wairy man anukuty'pa ka'tu mandon? Kytomu'mapoton! Mo'karon wararo roten wokyry, woryi maro aitonon kari'na, mo'karon ikapy'san tamusi amyikanamon, mo'karon taporitonone aino any'manamon, mo'karon woryi wara aitonon pyitonon, mo'karon pyito maronokon uwapoto'san wokyryjan, 10 mo'karon monatatonon, mo'karon kumi'mangon, mo'karon tywetyngamon, mo'karon ta'sakarykon ety any'manamon, mo'karon manamangon enapa ito'pa kynaita'ton moro Tamusi nundymary taka.

5:7 Exodus 12:5 **5:8** Exodus 13:7, Deuteronomium 16:3 **5:13** Deuteronomium 13:5, 17:7 (LXX)

11 Amykon ara'nanokon moro wara uwapo tywaije mandon. Erome te iru'pyn me
tyku'mi'se mandon. Tamusi wyinonokon me tyje mandon. Tamamboramon me tyje
mandon mo'ko Jopoto Jesus Kristus pori'tory 'wa, mo'ko kytamusirykon a'kary pori'tory
'wa enapa.

Ja'munano wairy Tamusi 'wano me

12 Amy pairo oty kapyry a'koto'pa man y'wa. Amykonymbo oty kapyry te iru'pyn
oty anyry'pa man. Amy pairo oty kapyry a'koto'pa man y'wa. Amy pairo oty 'wa te
atundymapo'pa waitake. 13 Moro arepa man moro uwembonano 'wano me. Moro
uwembonano rapa moro arepa 'wano me man. Tamusi te okororo erokon aike'katan.
Moro ja'munano te wararo roten o'to aito'man me kapyn man. Mo'ko Jopoto 'wano te
moro man. Mo'ko Jopoto rapa, moro ja'munano 'wano mo'ko man. 14 Tamusi 'wa mo'ko
Jopoto tawongapo rapa man mo'karon iromby'san wyino. Kawongapota'ton enapa
typori'tory ta.

15 Morokon aja'mungon wairy anukuty'pa mandon mo'ko Kristus ja'mun poko?
Mo'ko Kristus ja'mun pokonokon iro ke sipinatan amy wararo roten aitoto ja'mun
pokonokon me terapa yto'ko'me? Uwa pore! 16 Mo'ko wararo roten aitoto woryi maro
aitoto wokyry ja'mun wairy o'win mo'ko woryi ja'mun maro anukuty'pa ka'tu man-
don? Tymero irombo man: Mo'karon okonokon kari'na o'win ja'munano kynaita'ton.
17 Mo'ko Jopoto maro aitoto te o'win a'kanano imaro man.

18 Wararo roten wokyry, woryi poko kytaiton. Pa'poro morokon amykon ter-
apa tykapymykon yja'wangon otykon kari'na ja'mun anija'wanga'pa man. Mo'ko
wararo roten woryi pokonomanen wokyry te aseke moro tyja'mun yja'wanganon.
19 Anukuty'pa ka'tu mandon moro aja'mungon wairy mo'ko otaine amandoto Tamusi
nyry'po a'kanano auty me? Aseke o'wanokon me kapyn awairykon anukuty'pa man-
don? 20 Tapeka'se irombo mandon. Iro ke ko'wu Tamusi ety awongatoko aja'mungon
ke.

7

Moro aimyno moro aimy'pa aino maro

1 Erome te ko'wu morokon y'wa animero'san poko wykaje. Iru'pa man woryi poko
e'i'pa amy wokyry wairy. 2 Wararo tywairy pona te 'kuru pa'poro wokyry wairy man
aseke typyke. Pa'poro woryi wairy enapa man aseke tyinone. 3 Mo'ko wokyry 'wa mo'ko
typyty ja'mun nisanory yry man i'wa. Iwara enapa mo'ko woryi 'wa mo'ko tyino ja'mun
nisanory yry man i'wa. 4 Mo'ko woryi aseke tyja'mun jopotory me e'i'pa man. Mo'ko ino
te ija'mun jopotory me man. Iwara enapa mo'ko wokyry aseke tyja'mun jopotory me
e'i'pa man. Mo'ko ipyty te ija'mun jopotory me man. 5 Ase'wa aja'mungon kysaijomaton.
Ase'wa ajaurangon epopo'poto roten o'waine, a'si 'ko akore'pe kytepokonomaton,
Tamusi 'wa ajauranato'ko'me. Moro pa'po me te ase'wa rapa aitoko. Ijako irombo mo'ko
Satan moro ru'me awaitopo ta ajapyiry poko kyne'kutan. 6 Ajepano'to'ko'me ero wara
wykaje o'waine. Amy oty poko te awyry'karykon 'se'pa wa. 7 Pa'poro kari'na wairy 'se
rypo wa ywara. Tamusi 'wa te pa'poro kari'na 'wa typo oty tyje man, mo'se 'wa ero oty,
mo'ky 'wa amy terapa oty.

8 Mo'karon ipykepy'san, mo'karon inongepy'san 'wa enapa te ero wara wykaje: Iru'pa
man o'win upu'po emamyrykon jako ywara. 9 Moro o'win upu'po amano apyiry upiry
jako te ty'waine, oro naimysen. Woryi sanory 'wa, wokyry sanory 'wa awory ko'po 'ne
ka'tu rapa moro aimyno iru'pa man.

10 Mo'karon aimy'san 'wa te wykaje, uwa, awu kapyn, mo'ko Jopoto te kynganon:
mo'ko woryi 'wa tyino nondary kapyn man. 11 Ise'me mo'ko tyino nonda'poto i'wa,

6:12 1 Korinte 10:23 **6:16** Genesis 2:24 **6:19** 1 Korinte 3:16, 2 Korinte 6:16 **7:10** Mateus 5:32, 19:9, Markus 10:11-12, Lukas 16:18

inondary kapyn noro man. Itory rapa pai man mo'ko tyino 'wa. Iwara enapa mo'ko wokyry 'wa typyty nondary kapyn man.
12 Mo'karon amykon terapa 'wa te wykaje awu (mo'ko jopoto auranymbo kapyn ero man): Amy Kristus wyinono wokyry a'ta amy Kristus wyino e'ipyn woryi maro, irombo mo'ko woryi 'wa iru'pa mo'ko wokyry maro tamamyry epory jako, mo'ko wokyry 'wa inondary kapyn man. 13 Amy Kristus wyinono woryi a'ta amy Kristus wyino e'ipyn wokyry maro, irombo mo'ko wokyry 'wa iru'pa mo'ko woryi maro tamamyry epory jako, mo'ko woryi 'wa tyino nondary kapyn man. 14 Mo'ko Kristus wyino e'ipyn wokyry irombo Tamusi wyinono me tyje man mo'ko woryi maro iwairy 'wa. Mo'ko Kristus wyino e'ipyn woryi enapa Tamusi wyinono me tyje man mo'ko wokyry maro iwairy 'wa. Ijako irombo mo'karon o'makon ikoroka'pa naitory. Erome te Tamusi wyinonokon me mandon.
15 Typyty, tyino nondary 'se mo'ko Kristus wyino e'ipyn a'ta te, oro ninondan. Moropan oty ta mo'ko Kristus wyinono wokyry, woryi pai imy'pa man. Tamusi 'wa tyko'ma mandon sara'me ajemando'ko'me. 16 Muku'san 'kare, woryi, mo'ko oino aijomary man o'wa. Amoro pai, wokyry, muku'san 'kare mo'ko apyty aijomary man o'wa.
17 Moro ainondano rato te pa'poro kari'na emamyry man mo'ko Jopoto 'wa tamangary wararo, Tamusi 'wa tyko'mary jako tywe'i'po wararo. Iwara ro pa'poro mo'karon aito'kon po Tamusi na'nanopy'san semepaton. 18 Tamusi 'wa tyko'mary uwaporo amy y'koto'poto, oro uta'kary poko e'ku'pa nainen. I'koto'pa tyko'ma amy a'ta, i'koto'pa nainen. 19 Moro ty'koto aino, moro i'koto'pa aino pai poto me kapyn man. Tamusi wykato'konymbo kapyry te poto me 'ne man. 20 Oro pa'poro kari'na moro Tamusi 'wa tyko'mary jako tywe'i'po wara ro nainen. 21 Amy taporemynen pyitonano me tywaije aja'ta moro ako'mary jako, moro poko kytesykai. Amy oma a'ta enapa te mo'ko ajaporemy wyino awo'kato'me, apyiko moro oma. 22 Mo'ko Jopoto niko'ma'po taporemynen pyitonano irombo aporemy'ma tyje i'wa man tokosa. Iwara enapa mo'ko tyko'mary jako aporemymynymbo mo'ko Kristus naporemyndo'po me terapa man. 23 Tapeka'se mandon. Kari'na naporemyndo'san me kytaiton. 24 Yja'sakarykon, oro pa'poro kari'na moro tyko'mary jako tywe'i'po wara ro nainen Tamusi embata.

Mo'karon aimy'non uruto'kon

25 Mo'karon aimy'pa na'sen aitonon poko amy Jopoto auranymbo waty man yjekosa. Amy Jopoto turu'popory nyry'po tamyikaporen me te aseke ywonumengary syja. 26 Moro eromeno awosin pan amano ta iru'pa moro ino'ma, ipy'pa kari'na wairy sepoja. 27 Typyke aja'ta, mo'ko apyty nondary 'se kyte'i. Ipy'pa aja'ta, apytary 'se kyte'i. 28 Ise'me apytary jako yja'wan oty anikapy'pa mana. Amy amyija yinondary jako, yja'wan oty anikapy'pa man. Mo'kopangon 'wa te otykon awosin pe kynaitan. Morokon 'wa te 'kuru ajeporykon 'se'pa wa.
29 Ero wara ywyka'po moro man, yja'sakarykon: Kyniko'manjan terapa. Iro ke ko'wu mo'karon typykamon wokyryjan emamyry man ipy'non wara. 30 Mo'karon atamotonon wairy man atamo'non wara. Mo'karon tawa'poramon wairy man ewa'po'non wara. Mo'karon opeka'tonon wairy man opekaty'non wara. 31 Mo'karon ero nono tu'ponokon otykon poko aitonon wairy man ipokoine e'i'non wara. Moro eromeno nonombo irombo kynuta'san.
32 Otykon poko rypo te awesykarykon 'se'pa wa. Mo'ko ipypyn pa'poro moro tywonumengary yjan mo'ko Jopoto emamin tu'ponaka. One wara mo'ko Jopoto ewa'porory man poko kynonumenganon. 33 Mo'ko typyken te moro tywonumengary yjan ero nono tu'ponokon otykon tu'ponaka. One wara mo'ko typyty ewa'porory man poko kynonumenganon. 34 Iwara te moro iwonumengary o'win e'i'pa man. Amy inomyn woryi, amy aimy'pa na'nen aitoto amyija'ko pai pa'poro moro tywonumengary yjan mo'ko Jopoto emamin tu'ponaka. One wara pa'poro tyja'mun maro, ta'kary maro

enapa i'wano me imero tywairy man poko kynonumenganon. Mo'ko tyinonen woryi te moro tywonumengary yjan ero nono tu'ponokon otykon tu'ponaka. One wara tyino ewa'porory man poko kynonumenganon. 35 Erokon pa'poro sekari'sa o'waine ajepano'to'ko'me, aja'kototo'ko'me kapyn te. Iru'pa te imero ajemamyrykon 'se wa. Amy rapa oty poko onumenga'pa mo'ko Jopoto emamin tu'ponaka awotyrykon 'se wa.

36 Yja'wan me te mo'ko tynipynary amyija enary ekanopyry jako amy 'wa, aseme noro uwapotombo me iwairy ke, inondary man wairy ke rypo enapa, oro moro tynisanory oty ka'nen. Oro naimysen. Yja'wan oty anikapy'pa man. 37 Tyweja'nakary taro amy a'ta te, aniwyry'ka'pa amy oty a'ta, anundyma'pa amy oty sanory a'ta, mo'ko tynipynary amyija kura'mary man yry'poto enapa i'wa tyturu'po ta, iru'pyn oty ka'san. 38 Iro ke ko'wu mo'ko typyty me mo'ko tynipynary amyija apyinen iru'pyn oty ka'san. Mo'ko anapyipyn te iru'pyn oty ka'san 'ne ka'tu rapa.

39 Amy woryi tymy man iromby'pa ro'kon mo'ko tyino a'ta. Mo'ko tyino romby'poto te tyinondary taro rapa man, tynisanorymbo wokyry ke. Jopoto wyinono me te mo'ko inondatopo wairy man. 40 Inonda'pa a'ta te sara'me 'ne ka'tu rapa man. Moro wara sepoja awu. Ymaro enapa mo'ko Tamusi a'kary wairy suku'sa.

8

Ikapy'po tamusi 'wa yry'san tonomy onory

1 Erome yjauranary 'se wa mo'karon ikapy'san tamusi 'wa yry'san tonomy poko. Moro poko oty ukutyry taro pa'poro kytaton. Moro oty ukutyry te kari'na ypojan tywotamyikake. Moro aipynano te kari'na pori'tomanon. 2 Amy 'wa oty ukutyry ekanopyry jako ty'wa, oty me 'ne moro oty ukutyry wairy anukuty'pa na'sen man. 3 Amy 'wa Tamusi pynary jako te, Tamusi 'wa mo'ko ro tuku'se man. 4 Mo'karon ikapy'san tamusi 'wa yry'san tonomy onory poko ko'wu wykaje: Uwa amy ikapy'po tamusi wairy kysuku'saton ero nono tu'po. Uwa amy rapa tamusi wairy kysuku'saton, mo'ko o'win'kono Tamusi rato. 5 Kapu ta ro rypo, ero nono tu'po enapa tamusikon ekari'saton kari'na. Pyime ro rypo tamusi me inekarityrykon mandon, jopoto me inekarityrykon enapa. 6 Ky'waine te o'win roten tamusi man: mo'ko kyjumykon. Mo'ko ro pa'poro oty undy me man. Mo'ko 'wanokon me ro enapa kytaton. O'win roten enapa Jopoto ky'waine man: Jesus Kristus. Mo'ko upu'po me ro pa'poro oty tyka'se man. Mo'ko upu'po me ro enapa kamanjaton.

7 Pa'poro 'ne te kari'na ero anukuty'pa man. Amykonymbo erome noro tyturu'san ta tamepanje imero mandon mo'karon ikapy'san tamusi poko. Iwara ro mo'ko i'waine yry'san tonomy onory jako ty'waine, ikapy'san tamusi erepary ja'ta noro kynekano'saton. Iro ke ro mo'ko tonomy onory kynamiromo'katon. Ru'me noro moro iwonumengarykon man. 8 Tonomy onory te Tamusi 'wa karo'paine kynaitan. Tonomy anono'pa kywairykon pato, yja'wan taka ito'pa kytaita'ton. Tonomy onory pato enapa ky'waine, moro kywairykon ko'po iru'pyn taka ito'pa kytaita'ton. 9 Tuwaro te aitoko mo'karon ru'mangon emapory pona moro ajainaine oty wairy 'wa. 10 Amoro pai oty uku'nen me mana. Amy ikapy'po tamusi auty ta pai mendametake. Moro po ro ajene'poto amy ru'man ituru'po aja'sakary 'wa, apokuma'pa naitan mo'karon ikapy'san tamusi 'wa yry'san tonomy onoto'me, i'se'pa tywairy se'me rypo? 11 Moro o'wa oty ukutyry ro mo'ko ru'man aja'sakary uta'kapojan, mo'ko Kristus romo'topombo aja'sakary. 12 Moro wara aja'sakarykon embata yja'wan me awairykon jako, moro ru'man ituru'po any'mary jako o'waine, Kristus embata yja'wan me maijaton. 13 Iro ke ro moro y'wa tonomy onory 'wa mo'ko yja'sakary emapory jako, waitake roten tonomy anono'pa. Mo'ko yja'sakary emapory 'se'pa wa.

9

Apojoma'san nepory manombo oty

1 Amy kari'na aina e'ipyn wokyry kapyn awu wan? Amy apojoma'po kapyn awu
wan? Mo'ko Kyjopotorykon Jesus anene'pa tywaije wan? Yjemaminatopombo kapyn
amyjaron mandon mo'ko Jopoto ta? 2 Amykonymbo 'wa ro rypo apojoma'po me
e'i'pa wa. O'waine te 'kuru moro wara wa. Apojoma'po me ywairy menepojaton
amyjaron mo'ko Jopoto ta. 3 Mo'karon apojoma'po me ywairy menganamon 'wa ero
syja ywosaijomatopo me: 4 Na'na 'wa ka'tu tarepary apyiry manombo kapyn nan?
5 Na'na 'wa ka'tu amy Kristus wyinono woryi aropotyry manombo kapyn nan tymaro,
apo'i'poto typyty me? Mo'karon amykon terapa apojoma'san irombo, mo'karon Jopoto
piryjan, mo'ko Kefas enapa typytykon aropo'saton tymaroine. 6 Na'na, awu Barnabas
maro, na'na roten emaminary ka'tu nan aseke? 7 Nokypan warinu pokono ko aseke
nopemanon? Nokypan winu me tykapymy wonatopo ponen ko moro tynipomy'po
epery anenapy'pa nan? Nokypan kapara enenen ko mo'karon tynenerykon kapara
manatyry aikuru anenyry'pa nan?

8 Kari'na wonumengary wara roten ka'tu yjaurananon? Iwara 'kare moro omenano
mero'po enapa yka'pa nan. 9 Moro Moses nimero'po omenano karetary ta irombo
tymero man: Amy paka 'wa aresi werikary jako, anindamy'pa maitake. Tamusi
ka'tu mo'karon paka poko no'po'san? 10 Ky'wanokon me kapyn moro wara tymero
nan? Ky'wanokon me irombo tymero man: Mo'ko maina uringanen, mo'ko wonatopo
werikanen enapa kynemaminaton moro ty'waine moro wonatopo epery amy apyiry
momokyry ta.

11 A'kanano wyinonokon otykon ponen na'na o'waine. Yja'wan me iro ke nan na'na
'wa morokon ja'munano nisanory otykon potyry awyinoine? 12 Mo'karon amykon ter-
apa 'wa morokon otykon epory man a'ta, na'na 'wa moro ko'po 'ne ka'tu rapa eporykon
manombo kapyn nan? Morokon otykon anupi'pa te na'na ne'i. Amy pairo oty poko
te na'na esyka'pa man, moro Kristus ekapory ekarityry a'kotory pona. 13 Anukuty'pa
ka'tu mandon mo'karon Tamusi auty ta amaminatonon 'wa moro tamaminato'kon po
ro tareparykon epory? Anukuty'pa enapa mandon mo'karon Tamusi 'wa tymy apo'ny
po amaminatonon 'wa moro Tamusi 'wa tymy wyino amy epory? 14 Iwara enapa
mo'ko Jopoto 'wa tyje man moro iru'pyn oka ekari'namon 'wa moro iru'pyn oka wyino
tareparykon epory man.

15 Awu te amy pairo y'wano man oty anupi'pa wa. Ero animero'pa wa moro oty
epoto'me y'wa. Moro oty upiry ko'po 'ne ka'tu rapa yrombyry iru'pa nairy. Uwa,
amy pairo kari'na moro ywotamyikatopo pinary upitan. 16 Ywotamyikato'me waty
man moro y'wa moro iru'pyn oka ekarityry. Ekarityry y'wa man. Amy o'to rapa
ywairy supija. Je'tun pe pore y'wa nairy, moro iru'pyn oka anekarity'pa ywe'i'pomboto.
17 Aseke ynisanory me ekarity'pomboto y'wa, yjepemary manombo nairy. Aseke i'se
ywaitopombo kapyn te ero man. Jopoto 'wa yjapojomatopo te ero man. 18 Oty ko iro
ke yjepety me nan? Yjepety me man moro epema'pa moro iru'pyn oka ekarityry y'wa.
Moro iru'pyn oka ekarityry nyry manombo oty anupi'pa pairo wa.

19 Amy pairo kari'na aina waty wa. Pa'poro kari'na pyitory me te we'i, pyime
imero kari'na yto'me y'wa Kristus wyinonokon me. 20 Mo'karon Simosu ekosa
amy Simosu wara ro ywe'i'po, Simosu yto'me y'wa Kristus wyinonaka. Awu
omenano mero'po upi'no e'i'pa wa. Ise'me te amy upi'nono wara ro ywe'i'po,
mo'karon upi'nonokon yto'me y'wa Kristus wyinonaka. 21 Mo'karon omenano mero'po
anukuty'non ekosa amy omenano mero'po anukutypyn wara ro y'we'i'po, mo'karon
omenano mero'po anukuty'non yto'me y'wa Kristus wyinonaka. Tamusi nyry'po

9:9 Deuteronomium 25:4, 1 Timoteus 5:18 **9:11** Rome 15:27 **9:13** Deuteronomium 18:1 **9:14** Mateus 10:10, Lukas 10:7

omenano 'wa epanama'pa ywe'i'po waty moro kynakon. Kristus nyry'po omenano upi'no te wakon. 22 Mo'karon ru'mangon ekosa ru'me ywe'i'po, mo'karon ru'mangon yto'me y'wa Kristus wyinonaka. Pa'poro kari'na ekosa pa'poro roten ywe'i'po, pa'poro rypo epano'to'ko'me. 23 Moro iru'pyn oka upu'po me pa'poro o'to waija, y'wa enapa epery epoto'me. 24 Muku'saton waty amy aka'nuno poko e'kuno ta pa'poro mo'karon aka'nundonon eka'numyry, irombo te o'win roten amy 'wa moro e'kutopo apyiry? Iro ke ko'wu ajeka'nundoko, moro e'kutopo apyito'me. 25 Pa'poro e'kutoto 'wa otykon nondary man. Mo'karon amy uta'toto man u'mari poko moro wara kynaijaton. Ky'karon te amy utapypyn man roten u'mari poko moro wara kytaijaton. 26 Iro ke ko'wu awu typo roten eka'numy'pa wa. Amy typo roten tainary amo'mere'ko'po emanen o'wo'matoto kapyn enapa awu wa. 27 Uwa! Moro yja'mun semepangapoja moro ynisanory oty ka'to'me i'wa. Amykon terapa kari'na 'wa moro e'kuno ekaro'po wyino y'wa, ykary 'se'pa wa.

10

Israel pajanymbo poko omepatoko

1 Amy oty ukutyry 'se te wa o'waine, yja'sakarykon, mo'karon kytangon poko. Moro kapurutu upi'no tywaije mandon pa'poro. Pa'poro i'waine moro tuna typato man. 2 Pa'poro tatyka mandon Moses wena'po tanokon me moro kapurutu ta ro, moro tuna ta enapa. 3 Pa'poro i'waine mo'ko inoro noro a'kanano wyinono arepa tana'se man. 4 Pa'poro i'waine mo'ko inoro noro a'kanano wyinono tuna tanyje man. Amy a'kanano wyinono iwekenanamon topu 'wa ro tuna ke tupa tywaije mandon. Moro topu ro Kristus mo'ko tywaije man. 5 Ise'me Tamusi pyime amykon kytangon poko ewa'po'pa tywaije man. Mo'karon ro moro poto 'su wo'i ta ty'ma'se mandon.

6 Pa'poro morokon otykon moro wara tywaije man ipokoine kywore'no'to'ko'me yja'wangon otykon kapyry poko onumenga'pa kywaito'ko'me, iwe'i'san wara. 7 Ikapy'san tamusi etykon awonganamon me ro rypo kytaiton, amykonymbo we'i'san wara ira'naine. Mo'karon ro moro imero'po wara tywaije mandon:

Mo'karon kari'na wotandy'mo'san tywendameto'ko'me. Irombo awomy'san tywe-
serepekato'ko'me.

8 Wararo wokyry, woryi maro kytaiton, amykonymbo we'i'san wara ira'naine. Wararo wokyry, woryi maro tywe'i'san ke ro o'win kurita roten o'win-kari'na itu'ponaka oruwa dusun me ty'ma'se mandon. 9 Mo'ko Kristus* kysu'kuton, amykonymbo we'i'san wara ira'naine. Tamusi u'ku'po ke ro i'waine okoju 'wa ty'ma'ka mandon. 10 Toruke kytaiton, amykonymbo we'i'san wara ira'naine. Toruke iwe'isan ke ro mo'ko kari'na y'ma'kanen Tamusi apojon 'wa ty'ma'ka mandon. 11 Morokon otykon 'wa ro mo'karon topoje mandon, amykon terapa kari'na wore'no'to'me. Ko'mapo'to'kon me tymero man, tyse waty terapa moro i'matyry wyino kywairykon ke.

12 Iro ke ro mo'ko pyre okano'toto wairy man tuwaro tywomapotyry pona. 13 Kari'na napyiry ko'po kapyn moro aju'kuto'kon man. Tamusi tamyikapore man. Apori'torykon ko'po aju'kupo'paine kynaitan. Moro aju'kurukon jako ako'ponomapo'paine kynaitan moro aju'kuto'kon 'wa.

O'win perere, o'win ja'munano

14 Iro ke ro, ynipynarykon, morokon ikapy'san tamusi ety awongary wyino tyse aitoko. 15 Oty uku'namon 'wa irombo yjauranaje. Iro ke ro aseke uku'toko moro

---

10:1 Exodus 13:21-22, Exodus 14:22-29 **10:3** Exodus 16:35 **10:4** Exodus 17:6, Numeri 20:11 **10:5** Numeri 14:29,30 **10:6** Numeri 11:4 **10:7** Exodus 32:6 **10:8** Numeri 25:1-18 * **10:9** Amykon 'wa 'Jopoto' tymero man moro 'Kristus' y'petakan me. **10:9** Numeri 21:5-6 **10:10** Numeri 16:41-49

o'to ywykary. 16 Moro Tamusi ety awongatopo sapera, moro ipoko Tamusi ety kysawongaton iro o'win kywairykon anenepo'pa nan mo'ko Kristus mynuru maro? Moro kyni'sakarykon perere o'win kywairykon anenepo'pa nan mo'ko Kristus ja'mun maro? 17 O'win moro perere wairy ke, pa'poro ky'karon o'win ja'munano me kytaton, moky ro rypo ka'taine. Pa'poro ky'wanokon me irombo moro o'wino perere man. 18 Mo'karon Israel pajanymbo 'wa o'po'toko. Mo'karon Tamusi 'wano me iwo'po amy ononamon o'win e'i'pa nandon mo'karon Tamusi 'wa mo'ko tywomy aronamonymbo maro?

19 Oty ekarityry 'se ko wan? Amy ikapy'po tamusi 'wa yry'po tonomy wairy amy oty me? Amy ikapy'po tamusi wairy amy noky me? 20 Uwa pore! Morokon tynyrykon otykon yjaton ewa'rumy 'wa. Tamusi 'wa kapyn te kynyjaton. Mo'karon ewa'rumy maro te o'win awairykon 'se'pa wa. 21 Mo'ko Jopoto saperary tano enyry jako o'waine, mo'karon ewa'rumy saperary tano enyry kapyn o'waine man. Mo'ko Jopoto erepary apo'ny po awendamerykon jako, mo'karon ewa'rumy erepary apo'ny po awendamerykon kapyn man. 22 Mo'ko Jopoto ere'kopory 'se te ka'tu kytaton? Iko'po ka'tu pari'pe kytokano'saton?

Amykonymbo oty wairy pori'tomato'pa

23 Amy pairo oty kapyry a'koto'pa man y'wa. Amykonymbo oty kapyry te iru'pyn oty anyry'pa man. Amy pairo oty kapyry a'koto'pa man y'wa. Amykonymbo oty te pori'tomato'pa man. 24 Amy pairo kari'na uwaponaka aseke tytory poko o'mika'pa nainen. Ta'sakary yry poko te uwaponaka no'mikan.

25 Pa'poro moro oty ekaramatopo po takaramamy tonomy onotoko. Kytoturupoi oty me mo'ko tonomy wairy poko. Moro oty aturu'po anamiromo'ka'pa nainen. 26 Ero nono irombo pa'poro moro tytu'pono maro, Tamusi otyry moro man. 27 Amy Kristus wyino e'ipyn 'wa ako'ma'sando, irombo awyto'sando, pa'poro moro i'wa ajupato'kon onotoko. Kytoturupoi oty me mo'ko tonomy wairy poko. Moro oty aturu'po anamiromo'ka'pa nainen. 28 Amy wykary jako te o'waine: “Amy ikapy'po tamusi 'wa yry'po tonomy mo'ko man”, kysonoton, mo'ko ekari'nenymbo upu'po me, moro turu'ponano upu'pome enapa. 29 ‘Aseke aturu'po 'wa ajamiromo'kary pona’ yka'pa wa, mo'ko aja'sakary turu'po te. O'tono'me ko moro amy oty 'wa aja'sakary amiromo'kary moro ajaina oty wairy a'kototan? 30 Tamusi ety sawongaje moro ynonory tonomy poko. One wara ko iro ke kari'na yja'wan me nykatan y'wa, moro y'wa Tamusi ety awongatopo poko?

31 Iro ke ko'wu tonomy onory jako o'waine, tuna enyry jako pai o'waine, pa'poro o'to awairykon jako pai, pa'poro o'to aitoko Tamusi ety awongato'me. 32 Mo'karon Simosu te, mo'karon Griek, mo'karon Tamusi na'nanopy'san enapa kysamiromo'katon. 33 Ywairy wara aitoko. Awu pa'poro o'to ywairy ta pa'poro kari'na ewa'porory su'kuja. Uwaponaka aseke ywytory poko o'mika'pa wa. Uwaponaka te mo'karon pyimanokon kari'na yry poko we'kuja, uta'no wyino unendo'ko'me.

11

1 Ywairy wara aitoko. Awu rapa Kristus wairy wara waija.

Mo'ko woryi u'jondy

2 Tawa'pore imero wa apokoine, pa'poro oty ta awonumengarykon ke ypoko, morokon y'wa ajemepato'konymbo apyiry ke enapa o'waine.

3 Ero ukutyry 'se te 'kuru o'waine wa: pa'poro wokyry jopotory me mo'ko Kristus man. Mo'ko woryi jopotory me mo'ko wokyry man. Mo'ko Kristus jopotory me mo'ko Tamusi man. 4 Tu'jondyne amy wokyry auranary jako Tamusi 'wa, Tamusi auran uku'pory jako pai i'wa, mo'ko tyjopotory py'i'topojan. 5 U'jondy'ma amy woryi auranary jako Tamusi

10:16 Mateus 26:26-28, Markus 14:22-24, Lukas 22:19,20 **10:18** Levitikus 7:6 **10:20** Deuteronomium 32:17 (LXX) **10:22** Deuteronomium 32:21 **10:23** 1 Korinte 6:12 **10:26** Ware 24:1 **11:1** 1 Korinte 4:16, Filipi 3:17

'wa, Tamusi auran uku'pory jako pai i'wa, mo'ko tyjopotory py'i'topojan. Moro wara ta'ta irombo asewara imero man amy u'koro'ka'po woryi maro. 6 Atu'jondo'pa amy woryi a'ta, oro tunsety y'kotopon. Pyiwano me te moro ta'sakotory, moro tu'koro'kary pai epory jako ty'wa, oro natu'jondon.

7 Mo'ko wokyry wotu'jondory kapyn man, Tamusi eneke tywairy ke, Tamusi kuranory me tywairy ke. Mo'ko woryi te mo'ko wokyry kuranory me man. 8 Mo'ko wokyry irombo mo'ko woryi wyino ikapy'pa tywaije man. Mo'ko wokyry wyino te mo'ko woryi tyka'se man. 9 Mo'ko wokyry irombo ikapy'pa enapa tywaije man mo'ko woryi upu'po me. Mo'ko woryi te tyka'se man mo'ko wokyry upu'po me. 10 Jopoto upi'no iwairy enepotopo wairy man mo'ko woryi upu'po tu'po, mo'karon Tamusi apojongon upu'po me. 11 Ise'me te mo'ko Jopoto ta mo'ko wokyry woryi pyndo tywairy upijan, mo'ko woryi 'wa wokyry pyndo tywairy upiry wara enapa. 12 Mo'ko wokyry wyino irombo mo'ko woryi kapy'po wara enapa mo'ko wokyry mo'ko woryi wyino kyno'san. Tamusi te 'kuru pa'poro oty undy me man.

13 Aseke ajaurangon ytoko ero poko: Iru'pa nan amy woryi auranary Tamusi 'wa u'jondy'ma? 14 Moro one wara kykapy'san roten 'kare anenepo'pa terapa o'waine nan amy wokyry ety emapory masi'pyn unsenano 'wa, 15 amy woryi ety awongary te masi'pyn unsenano 'wa. Amy u'jondy me irombo moro masi'pyn unsenano tyje woryi 'wa man. 16 Mo'ko ero yjauran arimary 'san 'wa ero wara roten ywykary 'se wa: Na'na, mo'karon aito'kon po Tamusi na'nanopy'san ro rypo amy terapa taromy omenano anukuty'pa man.

Kristus erepary enapyry

17 Ero one wara awairykon man ekarityry jako y'wa, amy noro oty poko aje'marykon 'se wa. Moro ase'wa awopyrykon yja'wan oty ene'san o'waine iru'pyn oty enepyry ko'po. 18 Koromono me ero sekari'sa o'waine: Setai o'win e'i'pa awairykon Tamusi na'nanopy'san me moro ase'wa awopyrykon jako. Ero ro a'si 'ko samyikaje. 19 Moro ase'wa waty aino wairy ro man ara'naine, mo'karon tamyikaporamon wonepoto'me enapa ara'naine. 20 Mo'ko Jopoto erepary tiro mena'saton, moro ase'wa awopyrykon jako. 21 Moro awendamerykon jako aja'sakarykon 'wa arepa apyiry uwaporo pa'poro arepa apyiry poko monsi'maton. Iwara o'win amy wojan ikumyry, o'win amy kynetynjan. 22 Auty'ma 'kare mandon. Ajautykon po 'kare awendamerykon mupijaton. Mo'karon Tamusi na'nanopy'san te ka'tu menu'katon? Mo'karon oty'non py'i'topory 'se ka'tu mandon? O'to ko wykatan o'waine? Ajetykon sawongatan? Ero oty poko te ajetykon anawonga'pa wa.

23 Y'wa irombo mo'ko Jopoto ero o'waine enapa ynekarity'po oty ekari'nen: moro takaramatopombo koko mo'ko Jopoto Jesus 'wa perere tanunje man. 24 Tamusi ety awonga'po wyino ty'wa, moro perere i'wa ty'sakapo'se man. Irombo tyka man: “Yja'mun ero man. O'wanokon me ro man. Ero wara aitoko, ypoko awetuwaro'mato'ko'me rapa.” 25 Iwara enapa moro sapera tanunje i'wa man moro tywendame'san wyino. Tyka man: “Ero sapera moro Tamusi wykatopombo yjan rapa asery me. Moro ikatopombo pori'tomanon ro moro ymynuru. Awonyrykon wararo ero wara aitoko, ypoko awetuwaro'mato'ko'me rapa.” 26 Moro perere enapyry wara ro o'waine, moro sapera wyino awonyrykon wara ro, Jesus romby'po mekarojaton rapa, iwopyry 'wa ro rapa.

27 Iro ke 'kuru mo'ko emepo'pa roten mo'ko Jopoto pererery ena'nen, isaperary wyino oty enynen u'ta kynaitan mo'ko Jopoto ja'mun poko yja'wan me aino, imynuru poko yja'wan me aino enapa. 28 Moro perere enapyry uwaporo te 'kuru, moro sapera wyino oty enyry uwaporo enapa, iru'pyn me 'ne ka'tu aseke kari'na waimengary man. 29 Mo'ko

11:7 Genesis 1:26-27 **11:8** Genesis 2:18-23 **11:25** Exodus 24:8, Jeremia 31:31-34, Exodus 24:6-8

Kristus ja'mun me iwairy anukutypyn irombo aseke yja'wan oty ypojan tytu'ponaka
moro ty'wa perere enapyry 'wa, moro sapera wyino tywonyry 'wa enapa. 30 Moro wara
ro ara'naine pyime imero je'tun pe mandon, ru'me mandon. Pyime pairo tyromo'se
mandon. 31 Aseke na'sen kywaimenga'sanymboto te, mo'ko Jopoto kymenga'paine
nairy. 32 Erome te mo'ko Jopoto kymengaton. Iro ke ro kykota'maton, moro a'wembono
tauran yry pona ty'wa kypokoine asewara ero nono maro.
33 Iro ke ko'wu, yja'sakarykon, mo'ko Jopoto erepary ena'se awopyrykon jako,
aja'sakarykon imomo'toko. 34 Ikumyry 'wa amy wory jako, tauty po iwendamery
man. Iwara ro moro ase'wa awopyrykon yja'wan me mo'ko Jopoto anauranano'po'pa
kynaitan. Morokon amykon terapa ajemepato'ko'man ko'wu ywopy'po mero o'waine
sa'pendake iru'pyn me.

12

A'kanano wyinonokon otykon

1 Morokon a'kanano wyinonokon otykon poko oty ukutyry 'se wa o'waine,
yja'sakarykon. 2 Tamusi anukuty'pa noro aja'taine, moro wara roten mo'karon
aurana'non tamusi 'wa tywotaropo tywaije mandon, aine? 3 Iro ke ro suku'poja
o'waine: Amy pairo Tamusi a'kary nauranano'pory kari'na “Oro Jesus nuta'nen!”
yka'pa kynaitan. “Jesus Jopoto me man” yka'pa ro rypo amy kari'na kynaitan, taro'pa
Tamusi a'kary a'ta.
4 Pyime mo'ko Tamusi a'kary nyrykon otykon man. Mo'ko ynamon te 'kuru o'win
roten man, mo'ko inoro noro Tamusi a'kary. 5 Pyime morokon pyitonano emamingon
man. O'win te man mo'karon pyitonano Jopotory. 6 Pyime morokon pori'tonano man.
Mo'ko inoro noro Tamusi te 'kuru pa'poro kari'na pori'tomanon. 7 Pa'poro ita tywonepo-
topo kari'na ta te mo'ko Tamusi a'kary kynonepojan pa'poro kari'na epano'to'me.
8 Mo'ko o'win amymbo auranano'pojan mo'ko Tamusi a'kary tywonumengapore. Mo'ko
o'win amymbo auranano'pojan te mo'ko inoro noro Tamusi a'kary oty uku'nen me.
9 Amymbo 'wa oty amyikapojan imero mo'ko inoro noro Tamusi a'kary. Amymbo
'wa je'tun pangon kura'mapojan mo'ko inoro noro Tamusi a'kary. 10 Amymbo yjan
pori'tonano eneponen me. Amymbo yjan Tamusi auran uku'ponen me. Amymbo
yjan yja'wangon akywano uku'nen me. Amymbo auranano'pojan ukuty'non roten
auranano ta. Amymbo yjan o'to tauro'po me morokon auranano wairy ekari'nen me.
11 Pa'poro erokon otykon te 'kuru mo'ko inoro noro a'kanano emamin erokon man.
Pa'poro kari'na emaminano'pojan te amy me terapa, i'se tywairy wara ro.

O'win ja'munano tanokon

12 Amy ja'munano wara mo'ko Kristus man. Morokon o'win amy ja'munano
pokonokon, itanokon enapa pyime man. Morokon pyimanokon amy ja'munano
pokonokon, itanokon enapa o'win amy ja'munano me man. 13 Iwara enapa ky'karon
pa'poro o'win a'kanano ta tatyka kytaton o'win ja'munano me. Simosu me, Griek me,
taporemynamon pyitonano me, aporemymyngon me pai kywairykon ita waty man.
O'win a'kanano 'wa pa'poro tapyije kytaton.
14 Moro ja'munano ta enapa irombo o'win roten itano e'i'pa man. Pyime te morokon
itanokon man. 15 Moro pupunano wykary jako pai “Ainanano me kapyn ywairy ke,
moro ja'munano ta kapyn awu wa”, moro pupunano iro ke moro ja'munano ta kapyn
nan? 16 Moro pananano wykary jako “Onunano me kapyn ywairy ke, moro ja'munano
ta kapyn awu wa”, moro pananano iro ke moro ja'munano ta kapyn nan? 17 Onunano
me roten pa'poro moro ja'munano a'ta, one wara ko nepanamary? Pananano me
roten pa'poro moro ja'munano a'ta, one wara ko oty po'nukuru? 18 Tamusi 'wa te

12:4 Rome 12:6-8 **12:12** Rome 12:4-5

'kuru pa'poro morokon ja'munano tanokon tyje man tywaitopone moro ja'munano ta, tynisanory wara ro. 19 Pa'poro morokon otykon a'ta o'win roten moro ja'munano tano oty me, one wara ko ja'munano me nairy? 20 Pyime te 'kuru morokon ja'munano tanokon man. O'win te man moro ja'munano. 21 Moro onunano tykary upijan moro ainanano 'wa “O'se'pa wa”. Iwara enapa moro upu'ponano tykary upijan moro pupunano 'wa “O'se'pa wa”. 22 Moro ko'po 'ne ka'tu rapa morokon ru'me kynekanopyrykon kyja'mungon tanokon otykon wotamonopyry waty man imero. 23 Morokon kyja'mungon tanokon, morokon kawo anapo'i'pa kytaton irokon poko 'ne ka'tu rapa iru'pa kytaton. Morokon pyiwano mangon kyja'mungon tanokon otykon 'ne ka'tu rapa kysikura'maton. 24 Morokon kurangon kyja'mungon tanokon otykon kura'mary waty man. Tamusi 'wa tameronokon otykon moro ja'munano tanokon me tyje man. Moro po'pono itano poko 'ne ka'tu rapa te iru'pa man, 25 morokon itanokon wotaripapyry pona. O'win iwonumengarykon 'se man ase'wano me. 26 Je'tun pe o'win amy itano a'ta, pa'poro morokon itanokon enapa moro je'tunano apojaton. O'win amy itano ety awongary jako, pa'poro morokon itanokon enapa ta'wapore mandon.

27 Kristus ja'mun amyjaron mandon. Ija'mun tanokon me mandon. 28 Mo'karon Tamusi na'nanopy'san ra'na Tamusi 'wa amykonymbo tyje man, koromo 'ne apojoma'san me, ijokonory me tauran uku'ponamon me, ijoruwanory me amepanamon me, irombo pori'tonano eneponamon me, irombo je'tun pangon kura'manamon me, ta'sakarykon epano'namon me, oty undymanamon me, ukuty'non roten auranano ta auranatonon me enapa. 29 Pa'poro 'kare apojoma'san me nandon. Pa'poro 'kare Tamusi auran uku'ponamon me nandon. Pa'poro 'kare amepanamon me nandon. Pa'poro 'kare pori'tonano enepojaton. 30 Pa'poro 'kare i'waine je'tun pangon kura'mapojan mo'ko a'kanano. Pa'poro 'kare nauranaton ukuty'non roten auranano ta. Pa'poro 'kare o'to tauro'po me morokon auranano wairy ekari'saton. 31 E'kutoko te morokon potonon 'ne ro Tamusi a'kary nyry otykon apyiry poko.

Amy oma 'ne ka'tu te senepoja o'waine, moro pa'poro erokon ko'po man iro.

13

Moro aipynano

1 Pa'poro ero nono tu'ponokon auranano ta, pa'poro moro kapu tanokon auranano ta enapa yjauranary jako ro rypo, aipynano anukuty'pa yja'ta te, sambura waimorykary wara wa, kambana waimorykary wara pai. 2 Moro Tamusi auran uku'potopo pori'tonano a'ta ro rypo yjekosa, pa'poro atunemy'san otykon ukutyry jako ro rypo y'wa, pa'poro oty ukutyry jako ro rypo y'wa, moro y'wa Tamusi amyikary 'wa wypykon emimapory jako ro rypo, aipynano anukuty'pa yja'ta te, amy otymbo me pairo e'i'pa wa. 3 Pa'poro yjotyrykonymbo ekamyry jako ro rypo y'wa kari'na wendameto'me, moro yja'mun yry jako ro rypo y'wa ykoro'kato'me, aipynano anukuty'pa yja'ta te, otymbo ro anyry'pa man y'wa.

4 Moro aipynano pyi'me'ke man. Tawa'pore roten man. Emyny'ma man. Moro aipynano e'i'pa 'ne man. Atamyika'pa man. 5 Emepo'pa e'i'pa man. Uwaponaka aseke tytory poko o'mika'pa man. Ko'i ore'kopo'pa man. Yja'wan me tyry'poto, ipoko o'poty'pa man. 6 Yja'wan me kari'na enary poko ewa'po'pa man. Moro iporono oty te kynewa'porojan. 7 Pa'poro oty jondojan. Pa'poro oty amyikanon. Pa'poro oty wo'kapyry po kyno'po'san. Pa'poro oty ta kyneja'nakanon.

8 Moro aipynano aikepy'pa roten man. Moro Tamusi auran uku'porymbo kynaike'tan. Morokon ukuty'non roten auranano kynaike'tan. Oty ukutyrymbo kynaike'tan. 9 Pa'poro 'ne oty ukutyry kysamono'saton. Pa'poro 'ne Tamusi auran

12:28 Efese 4:11 **13:2** Mateus 17:20, 21:21, Markus 11:23

uku'pory kysamono'saton. 10 Oty we'i'ma'po mero te, morokon otykon amonopyry
kynuta'tan. 11 Uwapo, pitani me noro yja'ta, pitani wara ro yjauranary, pitani wara
ro ywonumengary, pitani wara ro oty enery y'wa. Erome te amy uwapotombo me
ywe'i'po mero, morokon pitani me yja'tanokonymbo otykon saike'kai. 12 Erome irombo
amy supikiri ta otykon kysenejaton. Morokon otykon te to'kyine kynonejan. Aire
te asembata kyto'po'ta'ton. Erome pa'poro 'ne kapyn oty suku'sa. Aire te suku'take,
yjukutyry wara enapa Tamusi 'wa.
13 Iwara ko'wu erokon oruwa kynainopojan: Tamusi amyikary, oty wairy po o'po'no,
aipynano. Ira'naine te moro aipynano poto me 'ne man.

14

A'kanano wyinonokon otykon rapa

1 Moro aipynano wena'po ta aitoko. Irombo mo'ko a'kanano nyry otykon apyiry poko
e'kutoko. Moro Tamusi auran uku'pory apyiry poko 'ne ka'tu rapa te e'kutoko. 2 Mo'ko
amy ukutypyn auranano ta auranatoto irombo kari'na anerupa'pa man. Tamusi eru-
panon te. Amy pairo kari'na irombo moro auran anukuty'pa man. Mo'ko Tamusi a'kary
te atukuty'non otykon poko kynauranano'pojan. 3 Mo'ko Tamusi auran uku'ponen te
kari'na erupanon. Kynepano'saton. Kynurujaton. Kynipori'tomaton enapa. 4 Mo'ko
amy ukutypyn auranano ta auranatoto aseke kynepori'tomanon. Mo'ko Tamusi au-
ran uku'ponen te mo'karon Tamusi na'nanopy'san pori'tomanon. 5 Ukuty'non roten
auranano ta pa'poro ajauranarykon 'se rypo imero wa. Moro ko'po 'ne ka'tu rapa te
Tamusi auran uku'ponamon me awairykon 'se wa. Mo'ko Tamusi auran uku'ponen
mo'ko amy ukutypyn auranano ta auranatoto ko'po man. Asewara te mandon moro
o'to tauro'po me moro tauranymbo wairy ekarityry jako roten mo'ko amy ukutypyn
auranano ta auranatoto 'wa, mo'karon Tamusi na'nanopy'san epano'to'me ty'wa.
6 Ukuty'non roten auranano ta ajerupaine ywopy'poto, yja'sakarykon, otypan oty ko
ywyino mepotory? Oty pa'kanen me, oty uku'nen me pai, Tamusi auran uku'ponen
me pai, amepanen me pai ajerupa'paine ywe'i'poto, otymbo ro anepory'pa maitory.
7 Iwara enapa morokon aimorykatonon otykon man. Enurima'pa tyre sina ety, kitara
ety pai nainen. Muku'tan otypan ware etory, otypan ware morykary pai? 8 Atukuty'pa
moro warinu kutiry ety a'ta enapa, noky ko o'wo'ma tytory man ytan? 9 Iwara enapa
amyjaron mandon. Atukuty'pa ajauranarykon jako, one wara ko moro ajaurangon
natuku'tan? Typo roten moro ajaurangon makamata'ton. 10 Ero nono tu'po pyime roten
auranano man. Pa'poro auranano amy o'to tauro'po me man. 11 O'to tauro'po me amy
auranano wairy anukuty'pa yja'ta, mo'ko yjerupanen amy tauranworono me kynaitan
y'wa. Awu i'wa enapa amy tauranworono me waitake. 12 Iwara enapa amyjaron
mandon. Mo'ko Tamusi a'kary nyry otykon apyiry poko awo'mikarykon jako, e'kutoko
'ne ka'tu rapa morokon Tamusi na'nanopy'san pori'tomato'kon otykon apyiry poko.
13 Iro ke ro mo'ko amy ukutypyn auranano ta auranatoto woturupory man Tamusi
'wa moro o'to tauro'po me iwairy ekari'topo poko. 14 Amy ukutypyn auranano ta
irombo Tamusi 'wa yjauranary jako, mo'ko yja'kary Tamusi 'wa kynaurananon. Moro
ywonumengary te oty anepory'pa man. 15 One wara ko iro ke nan? Moro Tamusi
'wa yjauranary jako, yja'kary maro Tamusi 'wa yjauranatake. Ywonumengary maro
enapa te Tamusi 'wa yjauranatake. Ywaretatake yja'kary maro. Ywonumengary maro
enapa te ywaretatake. 16 Aja'kary maro roten amy oty poko Tamusi ety awongary jako
o'wa, one wara ko mo'ko amy roten kari'na moro ety awongatopo poko “Iwara ro man”
nykatan, moro o'to awykary anukuty'pa ta'ta? 17 Iru'pa ro rypo man moro o'wa Tamusi
ety awongary. Mo'ko aja'sakary anipori'toma'pa te man.
18 Tamusi ety sawongaje pa'poro ako'poine ukuty'non roten auranano ta yjauranary
poko. 19 Mo'karon Tamusi na'nanopy'san ra'na te 'kuru ywonumengary maro ainatone

roten o'to ywykary iru'pa sepoja amy ukutypyn auranano ta ainapatoro dusun o'to ywykary ko'po. Iwara ro mo'karon yja'sakarykon emepary taro waitake.
20 Yja'sakarykon, pitanikon wara kytonumengaton. Pitanikon wara u'tano'ma aitoko.
Uwapoto'san wara te onumengatoko. 21 Moro omenano karetary ta tymero man:
“Tauranworonokon yndary 'wa oty sekari'potake mojan ero ponokon 'wa. Ise'me te
y'wa epanama'pa kynaita'ton,” kynganon mo'ko Jopoto.

22 One wara ko iro ke nan? Morokon ukuty'non auranano irombo amy oty enepojan mo'karon Kristus wyino e'i'non 'wa. Mo'karon Kristus wyinonokon 'wano kapyn morokon man. Moro Tamusi auran uku'pory te amy oty enepojan mo'karon Kristus wyinonokon 'wa. Mo'karon Kristus wyino e'i'non 'wano kapyn moro man. 23 Pa'poro mo'karon Tamusi na'nanopy'san auranary jako ukuty'non auranano ta moro ty-wota'nano'to'kon po, one wara ko amykon roten o'my'san kari'na, Kristus wyino e'i'non pai nonumengata'ton? To'mere'se awairykon anekarity'pa naita'ton? 24 Moro pa'poro kari'na 'wa Tamusi auran uku'pory jako te, oty ko no'ka'tan amy Kristus wyino e'ipyn wo'my'poto, amy roten kari'na wo'my'poto pai? Pa'poro morokon inetary yja'wan me iwairy ekari'tan. Morokon inetary kynimengapotan. 25 Moro ituru'po ta unemy'po oty kynosenepotan. Tombata'po ko'wu kynomatan Tamusi ety awongato'me ty'wa. Irombo kyngatan: “Iporo ro Tamusi ara'naine man!”

Pa'poro oty wairy man tywaitopone

26 One wara ko iro ke nan, yja'sakarykon? Moro ase'wa awopyrykon wara ro, pa'poro kari'na amy oty maro kyno'san: amy ware maro, amy iru'pyn omepatopo oty maro pai, amy ty'wa Tamusi nenepo'po oty maro pai, amy ukutypyn auranano maro pai, o'to tauro'po me moro auranano wairy ekari'topo maro pai. Pa'poro morokon otykon wo'kapyry man mo'karon Tamusi na'nanopy'san pori'tomato'me. 27 Amy ukutypyn auranano ta amykon auranary jako, oro oko, oruwa roten pai moro wara naisen. Asepa'po ta nauranasen. Irombo o'win amy 'wa o'to tauro'po me moro auranano wairy ekarityry man. 28 Uwa amy ekari'nen a'ta te, ity'me mo'karon ukuty'non auranano ta auranatonon wairy man mo'karon Tamusi na'nanopy'san ra'na. Ty'wanokon me roten moro jako auranarykon man, Tamusi 'wanokon me enapa. 29 Oro oko, oruwa roten pai Tamusi auran uku'ponamon nauranasen mo'karon amykon terapa 'wa aurangon mengary uwaporo. 30 Amy moro po tandy'pono 'wa te Tamusi 'wa amy oty enepory jako, mo'ko auranatoto Tamusi auran uku'ponen yity'nary man, mo'ko ta'sakary auranato'me. 31 Asepa'po ta Tamusi auran uku'pory taro mandon pa'poro. Iwara ro pa'poro kari'na tywomeparykon taro, tywepori'tomarykon taro enapa kynaita'ton.
32 Mo'karon Tamusi auran uku'ponamon aina moro Tamusi auran uku'pory man.
33 Tamusi irombo ato'wa roten kywairykon 'se'pa man. Sara'me te kywairykon 'se man.
Iwara ro man pa'poro morokon Tamusi wyinonokon wota'nanoto'kon po.
34 Ity'me mo'karon woryijan wairy man morokon ata'nano'to'kon po. Auranarykon kapyn man. Moro omenano mero'po wykary wara ro tyikyryjatonon apyiry i'waine man tyjopotorykon me. 35 Amy oty ukutyry 'se ta'taine, auto po iwoturuporykon man tyinonon 'wa. Mo'karon Tamusi na'nanopy'san ra'na amy woryi auranary pyiwano me man. 36 Awyinoine 'kare moro Tamusi auranymbo tywotaripa'se nan. Amyjaron roten 'kare ajepoton. 37 Tamusi auran uku'ponen me, a'kanano wyinono me amy wokanopyry jako, ero ynimerory wairy ukutyry i'wa man mo'ko Jopoto wykatopo me. 38 Mo'ko ero ukutyry 'sepyn ukuty'pa enapa kynaitan.
39 Iro ke ro, yja'sakarykon, e'kutoko moro Tamusi auran uku'pory poko. Ukuty'non auranano ta kari'na auranary kysa'kototon. 40 Pa'poro oty wairy te man tywaipore, tywaitopone enapa.

14:21 Jesaja 28:11-12

15

Mo'ko Kristus awomy'po ekarityry

1 Kytuwaro'maton rapa, yjasa'karykon, moro o'waine ynekarity'pombo iru'pyn oka
poko. Moro ro mapyisen. Moro ro ajemamyrykon andy'mojan. 2 Moro ro enapa
uta'no wyino ajunenjaton, moro ynekarity'po wara ro ikura'mary jako o'waine. Aronge
roten 'kare Kristus mamyikaton. 3 Pa'poro oty uwaporo te moro ynapo'i'po oka
sekari'nen o'waine. Morokon imero'san wararo kyja'wanykon upu'po me mo'ko Kristus
romby'po sekari'nen o'waine. 4 Unemy'po sekari'nen o'waine. Moro ijoruwanory
kurita morokon imero'san wara ro awomy'po sekari'nen o'waine. 5 Mo'ko Kefas
'wa iwosenepo'po sekari'nen o'waine, mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon 'wa
iwosenepo'po enapa. 6 Moro pa'po me tywosenepo man ainatonemboto ainatone-
kari'na ko'ponokon ka'sakarykon wota'nanopy'san 'wa. Pyime enenamonymbo nuro
noro mandon. Amykonymbo te tyromo'se terapa mandon. 7 Moro pa'po me Jakobus
'wa tywosenepo man. Morombo wyino pa'poro mo'karon apojoma'san 'wa. 8 Irombo
ro mero ko'wu y'wa enapa, amy e'i'pa oma'po warano 'wa iwosenepo'po.
9 Awu ro inorombo ro ko'warono apojoma'po awu wa mo'karon apojoma'san ra'na.
Apojoma'po me yjejatory kapyn rypo man, mo'karon Tamusi na'nanopy'san weke-
napoty'san ke yjerekuru 'wa. 10 Tamusi turu'popory te erome ero wara yjyryi. Moro
y'wa inenepo'po ituru'popory aronge roten e'i'pa ne'i. Pa'poro mo'karon amykon terapa
apojoma'san ko'po imero awosin pe yjemaminai. Awu kapyn te yjemaminai. Moro
ymaro aitoto Tamusi turu'popory te nemaminai. 11 Noky 'wa, y'wa pai, mo'karon
amykon terapa 'wa pai moro oka ekarityry ita waty man. Moro wara te na'na
kynekarojan. Moro wara ro Kristus amyikanamon me tywaije mandon.

Moro kawomyrykon

12 Iromby'san wyino rapa mo'ko Kristus awomy'po ekarory jako na'na 'wa, one wara
ko iro ke amykonymbo aja'sakarykon awomy'pa mo'karon iromby'san ekari'saton?
13 Awomy'pa mo'karon iromby'san a'ta, Kristus enapa awomy'pa rapa tywaije man
iromby'san wyino. 14 Awomy'pa rapa Kristus we'i'poto, moro na'na nekarory aronge
roten man. Moro wara a'ta, moro o'waine Kristus amyikary enapa aronge roten
man. 15 Moro wara a'ta enapa Tamusi poko na'na enapitary kynonejan. Na'na irombo
Tamusi 'wa Kristus awongapo'po ekari'san rapa. Anawongapo'pa rapa tywaije man,
awomy'pa rapa mo'karon iromby'san a'ta. 16 Awomy'pa rapa mo'karon iromby'san a'ta
irombo mo'ko Kristus enapa awomy'pa rapa tywaije man. 17 Awomy'pa rapa mo'ko
Kristus we'i'poto, moro o'waine Kristus amyikary aronge roten man. Moro wara a'ta,
oja'wanykon ta noro mandon. 18 Moro wara a'ta, mo'karon Kristus ta i'maty'san enapa
tuta'se mandon. 19 Ero amano tano man me roten Kristus poko kywo'potyrykon jako,
pa'poro kari'na ko'po imero kata'mato kytaton.
20 Iporo te 'kuru Kristus tawonje rapa man iromby'san wyino, koromono me pa'poro
mo'karon iromby'san ra'na. 21 Amy kari'na ta moro romo'no wopy'po wara enapa
moro iromby'san wyino awono amy kari'na ta tywo'se man. 22 Adam ta pa'poro kari'na
rombyry wara enapa pa'poro kari'na kynawondan rapa Kristus ta.
23 Ta'pemy'san wararo te pa'poro kari'na kynawondan rapa. Koromono me mo'ko
Kristus tawonje man. Irombo moro iwopyry mero mo'karon iwyinonokon terapa
kynawonda'ton. 24 Morombo mero ko'wu pa'poro oty kynaike'tan. Pa'poro morokon
ero nono tu'ponokon kawonokon pori'tonano uta'ka'san mero ty'wa, mo'ko Kristus ero
nono ytan undymato'me mo'ko Tamusi jumynano ainaka. 25 Mo'ko Kristus 'wa irombo
pa'poro oty undymary man pa'poro mo'karon tyjenonokamon yry 'wa ro Tamusi 'wa

15:3 Jesaja 53:5-12 **15:4** Ware 16:8-10, Mateus 12:40, Apojoma'san 2:24-32 **15:5** Lukas 24:34, Mateus 28:16-17, Markus 16:14, Lukas 24:36, Johanes 20:19 **15:8** Apojoma'san 9:3-6 **15:9** Apojoma'san 8:3

ipupuru upi'nonaka. 26 Moro irombo ro uta'toto man tyjenonopymy oty moro romo'no man. 27 Tymero irombo man: Pa'poro oty tyje Tamusi 'wa man ipupuru upi'nonaka. Upi'nonaka pa'poro oty yry jako te ty'wa, Tamusi 'ne ro aseke upi'nonaka atyry'pa tywaije man. 28 Pa'poro oty yry'po mero tupi'nonaka, mo'ko ymunano enapa aseke mo'ko tupi'nonaka pa'poro oty ynenymbo upi'no kynaitan. Iwara ro Tamusi pa'poro oty me kynaitan pa'poro oty ta.

29 Awomy'pa mo'karon iromby'san a'ta, oty epory ekano'saton ko mo'karon tyrombyrykon mero asetykapotonon? Iporo awomy'pa mo'karon iromby'san a'ta, o'tono'me ko noro tyrombyrykon mero nasetykapojaton?

30 O'tono'me ko na'na ro rypo otare'ma'pa roten anari ta nan? 31 Yja'sakarykon, kurita wara ro romo'no ta wa. Iporo ywykary uku'toko, apokoine waino pe ywairy ukutyry wara enapa o'waine mo'ko Kyjopotorykon Kristus Jesus ta. 32 Awomy'pa rapa mo'karon iromby'san a'ta, oty poko ko moro Efese po wo'wo'man mo'karon tokonamon no'kan maro? Otypan iru'pyn oty ene'nen ko y'wa? Awomy'pa rapa mo'karon iromby'san a'ta, kytendamesen, kyto'ny'sen. Koro'po roten irombo kyromo'ta'ton. 33 Kytomu'maton. Emepo'non maro aino moro tamepore ainombo any'manon. 34 Iru'pyn me awonumengarykon apyitoko. Yja'wan me noro o'to kytaiton. Amykonymbo aja'sakarykon irombo Tamusi anukuty'pa pairo mandon. Moro wara ywykary poko awepy'i'torykon rypo man.

Moro a'kanano wyinono ja'munano

35 Amy te pai kyngatan: “One wara ko mo'karon iromby'san nawonda'ton rapa? Otypan ja'munano apyita'ton ko?” 36 Oty anukutypyn! Moro anipomyry oty erena'pa kynaitan, iromby'pa iwe'i'poto. 37 Amy oty pomyry jako o'wa, moro ipuwa'po terapa anipomy'pa mana. Amy epy'po roten te miponja, awasi epy'po pai, amy terapa wonatopo epy'po pai. 38 Tamusi te 'kuru amy ja'munano yjan i'wa, tynisanory wara ro. Pa'poro wonatopo epy'po 'wa amy ja'munano yjan typo-typo.

39 Pa'poro no'kan punu asewara e'i'pa man. Kari'na punu typo man. Tonomy punu typo man. Tonoro punu typo man. Woto punu rapa typo man. 40 Kapu tanokon ja'munano mondo man. Ero nono tu'ponokon ja'munano mondo enapa man. Moro kapu tanokon kuranory te asewara e'i'pa man moro ero nono tu'ponokon kuranory maro. 41 Weju kuranory typo man. Nuno kuranory typo man. Siriko kuranory typo man. Morokon siriko kuranory rapa asewara e'i'pa man.

42 Iwara enapa mo'karon iromby'san awomyry man. Uta'toto man kyno'ponjan. Utapypyn roten kynawonjan. 43 Yja'wanymbo kyno'ponjan. Kurano kynawonjan. Ru'man kyno'ponjan. Pari'pyn kynawonjan. 44 Orematoto ja'munano kyno'ponjan. A'kanano wyinono ja'munano kynawonjan.

Mondo amy orematoto ja'munano a'ta, amy a'kanano wyinono ja'munano enapa mondo man. 45 Iwara enapa tymero man: Mo'ko koromono kari'na, Adam, orematoto ja'munano me tywaije man. Mo'ko inorombo ro Adam te amy amano ynen a'kanano wyinono ja'munano me tywaije man. 46 Moro a'kanano wyinono ja'munano te, koromono kapyn moro man. Moro orematoto ja'munano na'nen te man. Moro pa'po me moro a'kanano wyinono ja'munano kyno'san. 47 Mo'ko koromono kari'na ero nono wyinono me man. Mo'ko ijokonory kari'na te kapu wyinono me man. 48 Mo'ko nono wyinono kari'na wara enapa mo'karon nono wyinonokon mandon. Mo'ko kapu wyinono wara enapa mo'karon kapu wyinonokon mandon. 49 Mo'ko nono wyinono eneke kywe'i'san wara enapa mo'ko kapu tano eneke kytaita'ton.

Romo'no y'mondory

15:25 Ware 110:1 **15:27** Ware 8:6 **15:32** Jesaja 22:13 **15:45** Genesis 2:7

50 Ero wara wykaje o'waine, yja'sakarykon. Tywaike ro kari'na tytory upijan moro
Tamusi nundymary taka. Moro uta'toto man moro utapy'pa aino apyiry upijan.
51 Epanamatoko. Amy unemy'po auranano sekari'sa o'waine. Pa'poro 'ne iromby'pa
kytaita'ton. Pa'poro te amy me terapa kytaita'ton, 52 ko'i roten imero, onunano
wopisamyry wara roten, moro kuti wota'po mero irombo ro mero. Moro kuti wota'po
mero irombo mo'karon iromby'san awongapota'ton Tamusi, iromby'pa noro rapa
iwaito'ko'me. Ky'karon te amy me terapa kytaita'ton. 53 Ero uta'toto man ja'munano
wo'myndory irombo man moro utapy'pa aino ke. Ero romo'toto man ja'munano
wo'myndory man moro iromby'pa aino ke. 54 Moro uta'toto man wo'myndo'ma'po mero
moro utapy'pa aino ke, moro romo'toto man wo'myndo'ma'po mero moro iromby'pa
aino ke, iporo ero imero'po wairy kynosenepotan:
Moro romo'nombo to'mo'se man. Ty'mondo man. 55 Romo'no, one wara ko oty
mi'mondotan, se? Romo'no, oje ko moro je'tun pan apori'tory nan, se?

56 Yja'wan me aino moro romo'no ekyry me man. Moro yja'wan me aino pori'tory
me moro omenano mero'po man. 57 Tamusi ety te kysawongasen. Mo'ko 'wa ro oty
y'mondonamon me tyje kytaton mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus ta.
58 Iro ke ko'wu, ynipynarykon yja'sakarykon, pari'pe aitoko. Esakama'pa imero
aitoko. Mo'ja ro mo'ko Jopoto emamin pari'pe ika'toko. Muku'saton waty moro
awo'mikarykon wairy aronge roten waty Jopoto ta.

16

Mo'karon Judea ponokon 'wano pyrata

1 Mo'karon Judea po Tamusi wyinonokon 'wano me ana'nanopyrykon pyrata poko
ero wara ywykary 'se wa. Mo'karon Galatie tanokon aito'kon po Tamusi na'nanopy'san
'wa ywykatopombo wara enapa aitoko. 2 Aremi wara ro auto po amy pyrata typo ytoko,
apori'torykon taro ro. Iwara moro o'waine ywopy'po mero pyrata amo'i'potyry noro
waty kynaitan. 3 Moro o'waine ytunda'po mero amykon iru'pa anepory'san wokyryjan
semo'ta'ton kareta maro Jerusalem 'wa, morokon ana'nanopy'san pyrata aro. 4 Iru'pa
te aseke ywytory man wone'poto, ymaro ro kyny'ta'ton.
5 Wo'take o'waine Masedonie 'wa ywyto'po mero. Masedonie pato irombo wo'take.
6 Ajekosaine te pai a'si'ko akore'pe waitake. Moro i'sano pai ajekosaine si'ma'katake.
Iwara ro mo'ja ro ywytoto'me yjepanopyry taro maita'ton. 7 Ko'i roten ywytory ta
ajetawarykon 'se'pa wa. Yturu'po maro a'si'ko akore'pe ajekosaine ywairy 'se wa, i'se
mo'ko Jopoto a'ta. 8 Moro koromono wonatopo poty'po ewa'mary taronaka ero Efese po
waitake. 9 Ero po irombo amy oma notapurumakai y'wa moro iru'pyn oka ekari'to'me.
Pyime ro rypo ero ponokon kari'na ato'ke man moro iru'pyn oka.

Aturuto'kon

10 Timoteus wopy'poto o'waine, iru'pa enatoko me, enari'ma iwaito'me ara'naine.
Ywara enapa irombo mo'ko Jopoto emamin ka'san. 11 Oro amy pairo anenu'ka'pa
nainen. Epano'toko me te aki'ma'pa iwo'to'me y'wa. Mo'karon ka'sakarykon maro
irombo ero po simomo'sa.
12 Mo'ko ka'sakarykon Apolos poko ero wara ywykary 'se wa. Pyimemboto rypo
waturupon i'wa, mo'karon ka'sakarykon maro o'waine itoto'me. Erome 'ne te tytory
'se'pa imero man. Kyno'tan te iru'pyn oma epory'po mero ty'wa.
13 Tuwaro aitoko. Kristus amyikary ta eja'nakatoko. Wokyry me aitoko. Pana'pe
aitoko! 14 Pa'poro o'to aitoko awaipynarykon ta.

15:51 1 Tesalonika 4:15-17 **15:54** Jesaja 25:8 **15:55** Hosea 13:14 (LXX) **16:1** Rome 15:25-26 **16:5** Apojoma'san 19:21 **16:8** Apojoma'san 19:8-10 **16:8** Levitikus 23:15-21, Deuteronomium 16:9-11 **16:10** 1 Korinte 4:17

15 O'win ro'kon amy oty poko ajururukon 'se wa, yja'sakarykon. Muku'saton
waty mo'ko Stefanas we'i'po mo'karon tauty tanokon maro koromonokon Kristus
wyinonokon me Akaje po. Mo'karon Tamusi wyinonokon epano'namon me aseke
iwotyry'san muku'saton enapa. 16 Mo'kopangon apyitoko ako'ponokon me. Pa'poro
mo'karon imaroine awosin pe amaminatonon enapa apyitoko ako'ponokon me.
17 Tawa'pore wa mo'karon Stefanas, Fortunatus, Akaikus wopy'san poko. Moro ajeko-
saine uwa ywairy iru'pa rapa tyje i'waine man. 18 Yja'kary eremapoton irombo.
Aja'karykon eremapoton enapa te. Mo'kopangon ka'sakarykon apyiry ky'waine man
kawo.

Kareta y'ma'topo auranano

19 Mo'karon Asia tanokon aito'kon po Tamusi na'nanopy'san “Iru'pa aitoko!” tyka'san
aropojaton o'waine. Mo'ko Akila, Priska enapa mo'karon tautykon po Tamusi
na'nanopy'san maro Jopoto ta “Iru'pa aitoko!” tyka'san aropojaton o'waine. Pa'poro
ka'sakarykon “Iru'pa aitoko!” tyka'san aropojaton o'waine. 20 “Iru'pa aitoko!” kaitoko
ase'wa Tamusi wyinonokon me aweposimapotyrykon ta.
21 Awu, Paulus, aseke yjainary ke “Iru'pa aitoko!” ywyka'po ero po simeroja
o'waine. 22 Mo'ko Jopoto anipynapyn eponen yja'wan oty! Maranata.* 23 Jopoto Jesus
turu'popory amaroine nainen. 24 Pa'poro kypynaton Kristus Jesus ta.

16:15 1 Korinte 1:16 **16:19** Apojoma'san 18:2 * **16:22** Moro Simosu auran tano ‘maranata’ tauro'po man:
‘o'ko 'ne, Jopoto’.

Korinte ponokon 'wano ijokonory kareta
Uwapo torupamy

Mo'karon Korinte po Tamusi amyikanamon 'wa Paulus nimero'po ijokonory kareta ero man. Moro koromono inimero'po kareta 'wa pyime Korinte po Tamusi amyikanamon wepanama'san amyikapojan ero ijokonory kareta. Paulus aninendo'pa amykon wairy enepojan enapa te. Mo'karon ro moro i'wa turuto'kon anamyika'pa tywaije mandon. Iro ke ro ero ijokonory kareta Paulus 'wa tymero man mo'karon Korinte ponokon 'wa. Mo'karon typanaja'naramon e'mapo'san moro Kristus wyino aino poko yja'wan me tywonumengarykonymbo u'mato'me i'waine. Ty'wa iwepanamato'ko'me, moro tamamina'po, mo'ko Jopoto napojoma'po me tywe'i'po ekari'san enapa i'waine.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-11 Kareta a'motopo auranano
1:12 - 2:11 O'tono'me Korinte 'wa itunda'pa na'nen Paulus wairy
2:12 - 7:16 Moro Paulus emamin
8:1 - 9:15 Mo'karon Jerusalem po Tamusi amyikanamon epano'topo pyrata
10:1 - 12:24 Amy Jesus napojoma'po me 'ne ro Paulus wairy
13:1-13 Kareta y'ma'topo auranano

Kareta a'motopo auranano

1 Paulus, mo'ko Tamusi nisanory wararo Jesus Kristus napojoma'po, mo'ko
ka'sakarykon Timoteus maro ero kareta merojan mo'karon Korinte po Tamusi
na'nanopy'san 'wa, pa'poro mo'karon Akaje po aitonon Kristus wyinonokon 'wa enapa.
2 Oro mo'ko kyjumykon Tamusi, mo'ko Jopoto Jesus Kristus enapa tyturu'poporykon
eneposen o'waine. Oro sara'me ajysen.

Paulus 'wa Tamusi ety awongary

3 Tykuranondo nainen mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus jumy Tamusi. Kotano
enenen mo'ko man. Pa'poro oty ta kari'na pori'tomanen Tamusi mo'ko man. 4 Pa'poro
oty ta na'na kota'mary jako na'na pori'tomanon. Iwara pa'poro oty ta mo'karon
amykon terapa kota'mary jako ipori'tomarykon taro na'na man moro Tamusi nyry
na'na pori'tomatopo pori'tonano ke. 5 Poto me ro rypo moro Kristus wyinonokon me
na'na wota'karykary man. Iwara enapa te poto me na'na pori'tomanon moro Kristus
wyino aino. 6 Moro na'na kota'mary te apori'tomanamon me man. Uta'no wyino
ajunenamon me man. Moro na'na pori'tomary te apori'tomanamon me enapa man.
Moro ro aweja'nakarykon taro ajypojaton, moro na'na wota'karykary wara enapa
awota'karykarykon ta. 7 Iru'pyn oty 'wa ajeporykon momo'san na'na. Moro na'na
wota'karykary a'sakarykon me awairykon wara enapa na'na pori'tomary a'sakarykon
me awairykon man uku'san irombo na'na.
8 Moro Asia po na'na kota'ma'po anukuty'pa awairykon 'se'pa irombo na'na man,
na'na a'sakarykon. Na'na pori'tory ko'po irombo awosin pangon otykon na'na eponen.
Tyrombyry ekano'nen pairo rypo na'na. 9 Na'na turu'po ta terapa moro na'na rombyry
man kynakon. Iwara aseke typori'tory poko kapyn tywo'potyry 'se na'na kynakon,
moro iromby'san wyino kari'na awonganen Tamusi pori'tory poko te. 10 Moro poto 'su
romo'no pori'tory wyino Tamusi na'na unenen. Mo'ja ro enapa na'na unendan. Na'na
unemyry man poko rapa irombo itu'ponaka na'na kyno'po'san. 11 Amyjaron enapa
na'na mepano'saton Tamusi 'wa auranatonon me. Iwara pyimemboto pyime kari'na
moro na'na unemy'po poko Tamusi ety awongata'ton.

1:8 1 Korinte 15:32 **1:10** Apojoma'san 18:1

Korinte 'wa ito'pa tywe'i'po ekarityry Paulus 'wa

12 Ero irombo moro na'na wotamyikatopo: Na'na turu'po kynamyikapojan ipororo,
e'i'pa 'ne enapa na'na wairy Tamusi embata o'wanokon me 'ne ka'tu rapa. Ero nono
tu'ponokon tywonumengaporamon me kapyn, Tamusi turu'popory narorykon me te
ero nono tu'po na'na kynemanen. 13 Pa'poro irombo morokon o'waine ynimerorykon
otykon erupary taro, ukutyry taro enapa mandon. Moro o'waine ukuty'marykon te
simomo'sa. 14 A'si 'ko terapa irombo muku'saton moro awotamyikato'kon me na'na
wairy man mo'ko Kyjopotorykon Jesus wo'topo kurita, moro na'na wotamyikatopo me
awairykon man wara enapa.
15 Moro amyikary ke ro penaro o'waine ywopyry 'se rypo wainen. Ijokonory me
akuranondorykon 'se rypo wakon. 16 Apatoine ro Masedonie 'wa ywytory 'se rypo
wakon, moro Masedonie wyino rapa o'waine ywo'to'me. Irombo Judea 'wa ywytory
poko yjepanopyry 'se wakon o'waine. 17 Moro 'se ywairy ke ro ywonumengary
anukuty'pa kakari'saton? Tamusi pyndo iro ke otykon poko wonumenganon? Amy
oty poko iro ke “a'a” ywyka'poto, “uwa” wykanon? 18 A'a me moro o'waine na'na
nekarity'po auranano we'i'poto, uwa me tywairy upijan. Moro amyikaponen me ro
Tamusi man. 19 A'a me mo'ko Tamusi ymuru Jesus Kristus, mo'ko ara'naine na'na
'wa, y'wa, Silvanus 'wa, Timoteus 'wa enapa wykaje irombo, takari'se man inoro
we'i'poto, uwa me rapa e'i'pa tywaije man. Mo'ko ta pa'poro oty a'a me man. 20 Pa'poro
morokon Tamusi wykato'konymbo poko irombo a'a me man. Iro ke ro mo'ko po enapa
moro “amen”* kynganon na'na, Tamusi ety awongato'me. 21 Na'na pori'tomanen me,
apori'tomanamon me enapa mo'ko Tamusi man, mo'ko Mesias ta. Tapyije enapa i'wa
kytaton. 22 Tywyinonokon me enapa takari'se i'wa kytaton. Mo'ko a'kanano tyje i'wa
man kyturu'san taka, moro tynyry man oty yry a'moto'me.
23 Yjerekuru wyino ajunendo'ko'me, opy'pa na'nen wa Korinte 'wa. Moro uku'nen me
ro Tamusi sejatoja. Yjenapitary jako, oro yjemamyry uta'kan. 24 Moro o'waine Tamusi
amyikary anundyma'pa na'na man. Moro o'waine Tamusi amyikary irombo pari'pe
terapa ajypojaton. Ajewa'porykon epatongon me roten te na'na man.

2

1 Kata'mato rapa moro o'waine ywopyry wairy 'se'pa wainen. Moro wara ywonu-
mengary synen. 2 Kata'mato ajyporykon jako y'wa, noky ko rapa yjewa'porotan, mo'ko
kata'mato ynypo'po rato? 3 Ytunda'pomboto, mo'karon yjewa'poronamon manombo
'wa kata'mato yjypory pona kareta simeron. Suku'sa irombo yjewa'pory wairy pa'poro
ajewa'porykon me enapa. 4 Moro kareta merory je'tun pe pore y'wa kynakon. Yturu'po
kynesykakon imero. Yjenakuru kyno'sakon. Kata'mato ajypoto'ko'me kapyn moro
kareta simeron. Poto me imero y'wa apynarykon ukutyry 'se te wakon o'waine.

Amy kari'na yja'wany kary

5 Kata'mato anapoto amy we'i'poto, awu kata'mato yjenapo'pa tywaije man. Pa'poro
te amyjaron kata'mato tanapo i'wa mandon a'si'ko. “A'si'ko kata'mato typo i'wa
mandon” wykaje, iko'po 'ne 'ne apo'tun pe mo'ko kata'mato ajenaponamonymbo poko
ywairy pona. 6 Iporo terapa man moro ajapyimykon 'wa mo'ko kari'na e'mapotyry.
7 Morombo wyino iru'pa man moro ija'wany kary o'waine, moro ipori'tomary enapa
o'waine. Ka'pa rapa iko'po 'ne 'ne kata'mato iwairy 'wa emapory. 8 Iro ke ro kurujaton
ipynato'me o'waine. 9 Ero poko enapa irombo moro kareta simeron: Moro iru'pa
awairykon enery 'se, moro pa'poro oty ta ipanaja'na'pa awairykon enery 'se enapa
wainen. 10 Amy yja'wany kary jako o'waine, awu enapa moro ija'wany sikaje. Amy
yja'wany kary man a'ta y'wa, tyka terapa y'wa man ajupu'san me mo'ko Kristus embata.

1:16 Apojoma'san 19:21 **1:19** Apojoma'san 18:5 * **1:20** Moro Simosu auran tano ‘amen’ tauro'po man: ‘iwara ro man’, ‘iwara ro nainen’ pai.

11 Iwara kyko'ponoma'paine mo'ko Satan kynaitan. Iru'pyn po irombo morokon iwonumengato'kon kysuku'saton.

Mo'karon Tamusi wyinonokon kuranory

12 Troas 'wa ytunda'po mero moro Kristus ekapory ekari'se, mo'ko Jopoto 'wa iru'pyn oma yry'po senen. 13 Yja'kary te sara'me atapo'pa kynakon, mo'ko yja'sakary Titus anepory'pa ywe'i'po ke. Iro ke ro ywytory man ekarity'po mero y'wa mo'karon Troas ponokon 'wa, wytonen Masedonie 'wa.

14 Tamusi ety awongary te man. Pa'poro oty y'mondonen me irombo mo'ko Tamusi na'na aropory poko roten kynaijan mo'ko Kristus ta. Wararo moro Kristus ukutyry popory aripa'pojan na'na 'wa. 15 Tamusi embata irombo na'na ekosa moro Kristus popory man, mo'karon uta'no wyino Tamusi kynunenda'ton inaron 'wano me, mo'karon kynuta'kata'ton inaron 'wano me enapa. 16 Mo'karon kynuta'ta'ton inaron 'wa utapyrykon man ekari'san moro na'na ekosano Kristus popory. Mo'karon kynemanda'ton inaron 'wa emamyrykon man ekari'san moro na'na ekosano Kristus popory. Noky ko moro amaminano kapyry taro nan? 17 Mo'karon Tamusi auranymbo poko pyrata ka'namon apyimy wara kapyn irombo na'na man. Amu'mato kapyn kynaurananon na'na mo'ko Kristus ta Tamusi naurambarykon me Tamusi embata.

3

1 Tywotamyikary a'mojan rapa na'na? Amykonymbo kari'na wara 'kare tamyikato'kon kareta 'se na'na nan, o'wanokon me, awyinoine pai. 2 Na'na karetary amyjaron mandon. Moro kareta na'na turu'san ta tymero man. Pa'poro kari'na moro kareta uku'san. Pa'poro kari'na kynerupanon. 3 Amy Kristus wyinono kareta me awairykon menepojaton. Imerory epatongon me na'na tywaije man. Tapuru'po ke kapyn, mo'ko nurono Tamusi a'kary ke te tymero man, typipa'kamon topu poko kapyn, kari'na turu'san poko te.

4 Mo'ko Kristus po te na'na Tamusi amyikanon. 5 Aseke kapyn amy oty kapyry taro na'na man. Aseke tynikapy'po oty me amy pairo oty yry upijan na'na. Tamusi te oty kapyry taro na'na yjan. 6 Amy asery tykatopombo pokonokon kurangon pyitonano me na'na tyje i'wa man. Moro asery Tamusi wykatopombo imero'pa man. Tamusi a'kary nuku'pory te moro man. Moro imero'po irombo kari'na wojan. Mo'ko a'kanano te kari'na emangapojan.

7 Moro romo'no emaminano'ponen, moro topu poko tymero man iro kurano me imero tywaije man. Mo'karon Israel pajanymbo 'wa pairo moro Moses embatary 'wa tywo'potyrykon tupi man, kurano me imero moro embatary wairy ke. Uta'toto me te moro kurano tywaije man. 8 Moro imero'po kuranory ko'po kapyn iro ke poto me moro a'kanano emaminano'ponen kuranory naitan? 9 Kurano me moro yja'wan a'wembono auranano ynen a'ta irombo kurano me 'ne ka'tu rapa moro iru'pyn a'wembono auranano ynen kynaitan. 10 Amy oty kuranory any'manon rypo irombo moro iko'pono kurano. 11 Kurano me moro uta'toto a'ta irombo kurano me 'ne ka'tu rapa moro aitoto roten kynaitan.

12 Moropan oty momo'namon me enari'ma imero na'na kynaurananon. 13 Moses wara kapyn na'na man. Mo'ko ro tywotu'jondo man, mo'karon Israel pajanymbo 'wa moro uta'toto kurano enery pona moro i'matyry 'wa. 14 Tyja'nata te moro iwonumengarykon man. Moro Moses waijondo'po wara enapa erome noro moro penato Tamusi wykatopombo tyjondo roten man moro erupary jako. Omima'pa man moro ijondy. Mo'ko Kristus ta roten kynuta'san. 15 Erome noro moro Moses karetary erupary jako moro ituru'san tyjondo man. 16 Mo'ko Jopoto 'wa iwotu'mary jako te moro ijondy

2:12 Apojoma'san 20:1 **3:3** Exodus 24:12, Jeremia 31:33, Ezechiël 11:19, 36:26 **3:6** Jeremia 31:31 **3:7** Exodus 34:29 **3:13** Exodus 34:33

kynomimanon. 17 Mo'ko Jopoto mo'ko a'kanano me man. Mo'ko Jopoto a'kary waitopo
po ro kari'na amy oty upi'no kapyn man. 18 Ky'karon te tu'jonga kytaton. Pa'poro
kysenepojaton mo'ko Jopoto kuranory supikiri tano wara. Aseme noro kurano me
kytaijaton, mo'ko a'kanano me aitoto Jopoto kuranory wara enapa kykuranorykon
waito'me.

4

Moro Tamusi kuranory

1 Moro na'na kotanory ene'po ke Tamusi 'wa, moro asery ikatopombo pokonokon
pyitonano me na'na man. Iro ke ro irupota'pa na'na man. 2 Morokon tynunemy'san
pyiwano me aitonon otykon toma na'na 'wa man. Amu'mato kapyn na'na man. Moro
Tamusi auranymbo anu'ma'pa na'na man. Moro iporono auranano ekari'namon me
tamyikapore tywairy uku'pojan na'na pa'poro kari'na turu'san 'wa Tamusi embata.
3 Tyjondo moro na'na nekarityry iru'pyn oka a'ta te tyjonge man mo'karon uta'tonon
'wa. 4 Mo'karon Tamusi anamyika'non irombo tanupu'to mandon mo'ko eromeno
nono jopotory 'wa. Iwara moro iru'pyn oka, moro Tamusi eneponen Kristus kuranory
ekari'san iro aweiry anene'pa mandon.

5 Aseke irombo okaro'pa na'na man. Jesus Kristus ekarojan te na'na Jopoto me.
Apyitorykon me te na'na kynokarojan Jesus upu'po me. 6 Mo'ko “Ewa'rumy wyino
aweinano kyno'tan” tauronenymbo Tamusi 'wa ro enapa aweinano tyje man na'na
turu'san ta. Iwara moro na'na 'wa moro Jesus Kristus embatary nenepory Tamusi
kuranory ukutyry taweipa i'wa man.

7 Moro kurano oty enanon na'na ori'no kapy'san ta. Iwara na'na wyino kapyn,
Tamusi wyino te moro poto 'su pori'tonano wopyry kynotuku'san. 8 Wararo kari'na
na'na arimanon. Na'na anaky'ka'pa te kari'na man. Na'na sykapojan kari'na. Na'na
aniwo'pa te moro na'na wesykary man. 9 Kari'na erekuru na'na wekenanon. A'saka'pa
te na'na ino'pa man. Kari'na na'na emapojan. Na'na aniwo'pa te moro man. 10 O'kapyn
roten moro Jesus rombyry arojan na'na tyja'mun ta. Iwara moro Jesus emamyry
enapa kynonepotan na'na ja'mun ta. 11 Nuro ro rypo na'na man. Romo'no 'wa te
kari'na na'na yjan o'kapyn roten Jesus upu'po me. Iwara moro Jesus emamyry enapa
kynonepotan moro romo'toto na'na ja'mun ta. 12 Iro ke ko'wu moro romo'no na'na ta
kynemaminanon. Moro amano te otaine kynemaminanon.

13 Tymero man: “Tamusi samyikaje. Iro ke ro yjauranaje.” Iwara enapa na'na
man. Na'na enapa irombo kynaurananon, Tamusi amyikary ke ty'wa. 14 Mo'ko
iromby'san wyino mo'ko Jopoto Jesus awonganenymbo 'wa moro awonga'po wara
enapa tawongary man uku'san irombo na'na. Tokosa na'na ytan, tokosa ajyrykon man
wara enapa. 15 Pa'poro oty ta kyneja'nakanon na'na ajupu'san me. Iwara aseme noro
pyimano kari'na ra'na moro Tamusi turu'popory kynotaripa'san. Irombo pyime 'ne
ka'tu rapa kari'na Tamusi 'wa tawa'porykon enepota'ton moro o'to ty'wanokon me
iwe'i'po poko. Iwara kurano me 'ne ka'tu rapa Tamusi kynaitan.

Irupota'pa Paulus wairy

16 Iro ke ro irupota'pa na'na man. Na'na ja'mun ro rypo kynuta'san. Moro na'na
ja'mun tano te aseme noro asery me kynaijan. 17 Moro eromeno amano ta ko'i roten
aikota'mano amy pa'poro oty ko'po aitoto i'matypyn roten kurano ka'san ky'wanokon
me. 18 Onetoto poko o'poty'pa kytaton. Onepyn poko te kyto'po'saton. Moro onetoto
irombo ko'i roten man. Moro onepyn te i'maty'pa roten man.

3:16 Exodus 34:34 **4:6** Genesis 1:3 **4:13** Ware 116:10 (LXX)

5

1 Kysuku'saton irombo moro nono tu'pono kamando'kon auto utapy'poto, Tamusi
ekosa kapu ta amy kautykon wairy. Kari'na nikapy'po kapyn moro man. Kynaijan roten
moro auto. 2 Ero nono tu'pono auto ta ro kypu'ni'waton. Moro kapu wyinono kautykon
apyiry 'se irombo kytaton amy wo'mynano wara. 3 Moro koromono auto so'ka'poto
'kare iwo'my'ma kywairykon 'se kytaton. 4 Ero nono tu'pono auto ta kypu'ni'waton.
Awosin pe kamamyrykon kysepojaton. Kywo'myngarykon 'se'pa irombo kytaton.
Kywo'myndorykon 'se rapa te kytaton, moro romo'no e'mo'to'me moro amano 'wa.
5 Moro wo'ka'to'me ro iru'pa tyje kytaton Tamusi 'wa. Mo'ko a'kanano irombo tyje i'wa
man ky'waine, moro tynyry man oty yry a'moto'me.
6 Iro ke ro mo'ja ro tyturu'po apyijan na'na. Ja'munano ta amandonon me tyse
mo'ko Jopoto wyino tamamyry uku'san na'na. 7 Tamusi amyikary ta irombo na'na
kynemanjan, enery ta kapyn te. 8 Tyturu'po apyijan na'na. Ero ja'munano wyino
tywomimary 'se rypo na'na man, mo'ko Jopoto ekosa tywaito'me. 9 Iro ke ro apokupe
tywairy 'se imero na'na man, auto po aitonon me pai, kurando aitonon me pai.
10 Pa'poro irombo moro Jopoto me iwaitopo Kristus apo'ny uwapo kywoneporykon
man. Moro po ro pa'poro kari'na 'wa moro ja'munano ta tynikapy'po epety apyiry man,
iru'pa tywaito'me, yja'wan me tywaito'me pai.

Moro Tamusi maro rapa iru'pa aino

11 Mo'ko Jopoto nendory wairy uku'namon me na'na mo'karon kari'na wonumengary
u'mary poko man. O'to na'na wairy uku'san imero Tamusi. O'waine enapa aturu'san ta
o'to ywairy ukutyry 'se rypo wa. 12 Tywotamyikary poko kapyn rapa na'na man. Oma
yjan te na'na o'waine typoko awotamyikato'ko'me. Iwara atundy'mapo'pa maita'ton
mo'karon onetoto poko atamyikatonon 'wa, mo'karon onepyn poko atamyika'non 'wa,
wykaje irombo. 13 Moro Tamusi a'kary 'wa na'na apo'i'po Tamusi 'wano me man.
Moro tywonumengapore na'na wairy o'wanokon me man. 14 Mo'ko Kristus pyny na'na
undymanon imero. Ero uku'san irombo na'na: O'win amy tyromo'se man pa'poro
kari'na 'wano me. Pa'poro kari'na yry iro ke man iromby'san me. 15 Pa'poro kari'na
'wano me tyromo'se man, ty'wanokon me noro emamy'pa mo'karon kari'na waito'me.
Emamyrykon te man mo'ko ty'wanokon me tyromo'se man inoro 'wano me, mo'ko
tawonje rapa man inoro 'wano me.
16 Iwara ero nono emery wara noro amy pairo kari'na poko aurana'pa na'na man. Ero
nono emery wara enapa mo'ko Kristus poko taurana'poto ro rypo ty'wa, erombo po ro
moro wara ipoko aurana'pa na'na man. 17 Kristus ta amy a'ta, amy asery me ikapy'po
mo'ko man. Moro penatombo tyto man. Moro asery te tywo'ka'se man. 18 Pa'poro
moro Tamusi wyino man. Mo'ko ro iru'pa rapa tywaije man kymaroine mo'ko Kristus
ta. Iru'pa rapa kari'na maro tywaitopo amaminano tyje Tamusi 'wa man na'na ainaka.
19 Kristus ta irombo iru'pa rapa kari'na maro kynaijan, morokon ija'wanykonymbo
poko noro o'poty'pa tywairy ta. Moro iru'pa rapa kari'na maro tywairy ekari'nen
auranano tyje i'wa man na'na turu'po taka.
20 Iwara Kristus ekataka apojoma'san me na'na man. Ero wara Tamusi na'na 'wa aju-
rupojaton: “Kristus ekataka na'na kynoturupojan o'waine: Iru'pa rapa Tamusi ypotoko
amaroine.” 21 Mo'ko Kristus yja'wan me aino anukuty'pa tywaije man. Kupu'san me te
tyja'wangen me tyje man Tamusi 'wa, ita ija'wany'pa kywaito'ko'me.

6

Paulus wosaijomatopo auranano

5:10 Rome 14:10

1 Imaro amaminatonon me na'na ajurujaton enapa typo roten moro Tamusi
turu'popory anapo'i'pa awaito'ko'me. 2 Tymero irombo man:
Amy iru'pyn ijururu po o'wa wepanamaje. Uta'no wyino kari'na unendopo kurita
kapano'sa.

Erome ro 'kuru moro iru'pyn ijururu man. Erome ro 'kuru moro uta'no wyino kari'na
unendopo kurita man.
3 Amy pairo anere'kopo'pa na'na man, yja'wan me moro amaminano ekarityry
pona. 4 Pa'poro oty ta Tamusi pyitorykon me kynosenepojan na'na, eja'nakano ta
imero, aikota'mano ta, wyry'me amano ta, taky'kary ta, 5 typokyry ta, taru'kary ta,
areku ta, awosin pangon otykon ta, o'nyky'pa aino ta, kumyno ta, 6 tykoroka, oty
ukutyry ta, ensi'ma, pyi'me'ke, Tamusi a'kary 'wa tarory ta, enapipyn aipynano ta,
7 iporono auranano ekarityry ta, Tamusi 'wa typori'tomary ta, apo'tun wyino, apoje
wyino enapa taina morokon tamambore aino ene'namon o'wo'mato'kon arory ta,
8 tawa'mary ta, tajuru ta, yja'wangon me takarityry ta, iru'pyngon me takarityry ta
enapa. Amu'matonon wara na'na man. Tamyikapore te na'na man. 9 Ekapo'non wara
na'na man. Takapore te na'na man. Romo'tonon wara na'na man. Nuro te na'na
man. Na'na wojaton rypo. Iromby'pa te na'na man. 10 Kata'matonon wara na'na man.
Tawa'pore roten te na'na man. Ipyrata'non wara na'na man. Totyke te pyime kari'na
yjan na'na. Oty'non wara na'na man. Pa'poro oty aporenjan me te na'na man.
11 Ija'posi'pa na'na kynaurananon o'waine, Korinte ponokon. Poto me na'na turu'po
tywotapurumaka man o'wanokon me. 12 Na'na turu'po ajamono'keine kapyn man.
Moro aturu'san te na'na amono'ke man. 13 Na'na wara enapa aitoko. Ajumykon wara
'kuru korupaton. Amyjaron enapa moro aturu'san etapurumakatoko.

Ekorokano

14 Tamusi anamyika'non maro awaimyrykon kapyn man. Asa'sakame tywairy taro
moro tamambore aino nan moro emambo'pa aino maro? Ase'wa tywairy taro ka'tu
aweinano nan ewa'rumy maro? 15 O'win tywairy taro ka'tu mo'ko Kristus nan mo'ko
Belial maro? Tamusi anamyikapyn maro tywotapyiry taro ka'tu amy Tamusi amyika-
nen nan? 16 Moro Tamusi auty ka'tu ne'kaimanon ikapy'san tamusi maro? Ky'karon
kore mo'ko nurono Tamusi auty, ran. Aseke irombo Tamusi tyka man:
Ira'naine yjemandake. Ira'naine wytopo'take. Itamusirykon me waitake. Mo'karon ro
rapa ypyitorykon me kynaita'ton. 17 Iro ke ro omimatoko iwyinoine. Typo aitoko,
kynganon Tamusi. Nurija oty kysi'tu'katon. Irombo kawa'mata'ton. 18 Ajumykon
me waitake. Ymurukon me, yjemyirykon me amyjaron maita'ton, kynganon
mo'ko inorombo ro pari'pyn Tamusi.

7

1 Ky'wanokon me morokon Tamusi wykato'konymbo wairy ke ro, typynamon na'na
a'sakarykon, kytekorokasen pa'poro ja'munano yja'wanganen oty wyino, pa'poro
a'kanano yja'wanganen oty wyino enapa. Tamusi wyinonokon me kyte'i'masen inen-
dory ta.

Paulus ewa'pory

2 Na'na 'wa aturu'san etapurumakatoko imero. Amy pairo kari'na anyry'pa na'na
ne'i yja'wan me. Amy pairo kari'na anany'ma'pa na'na ne'i. Amy pairo kari'na
aniru'ma'ma'pa na'na ne'i. 3 Yja'wan me ajekari'to'ko'me kapyn moro wara wykaje.
Na'na turu'po ta imero awairykon sekari'nen. Amaroine tamamyry wara enapa

6:2 Jesaja 49:8 **6:5** Apojoma'san 16:23 **6:16** 1 Korinte 3:16, 6:19, Levitikus 26:12, Ezechiël 37:27 **6:17** Jesaja 52:11 **6:18** 2 Samuel 7:14, 1 Kronieken 17:13, Jesaja 43:6, Jeremia 31:9

amaroine tyrombyry 'se rypo na'na man. 4 Enari'ma imero na'na kynaurananon
o'waine. Na'na kynotamyikanon imero apokoine. Typori'toma imero wa. Tawa'pore
imero wa, na'na kota'mary se'me.
5 Moro Masedonie 'wa tytunda'po mero, tywotare'mary upijakon na'na ja'mun.
Pa'poro oty ta na'na kynaikota'makon. Kurando areku kynakon. Koro'na anari ky-
nakon. 6 Mo'ko po'ponokon kari'na pori'tomanen Tamusi te na'na pori'tomapon mo'ko
Titus wopy'po 'wa, 7 moro iwopy'po 'wa roten kapyn te, moro na'na 'wa inekarity'po
o'waine ipori'toma'po 'wa enapa te. Moro anisanorykon ekari'nen irombo. Moro
kata'mato awairykon ekari'nen. Moro y'wano me awo'mikarykon ekari'nen enapa.
Iwara poto me 'ne ka'tu rapa yjewa'potan.
8 Moro ykaretary 'wa kata'mato ajyry'sando, anije'tuma'pa wa. Ije'tuma'poto y'wa
(moro kareta 'wa irombo a'si'ko kata'mato ajyry'san seneja), 9 erome tawa'pore wa.
Moro kata'mato awe'i'san kapyn te yjewa'porojan. Moro kata'mato awe'i'san 'wa moro
ajemamyrykon u'ma'po te yjewa'porojan. Tamusi nisanory me irombo kata'mato
tywaije mandon. Amy pairo oty ta yja'wan me o'to ajyry'paine na'na tywaije man.
10 Moro Tamusi nisanory me kata'mato aino irombo amano u'manon, uta'no wyino
kari'na unendo'me. Moro anije'tuma'pa ro kywairykon man. Ero nono nenepyry
kata'mato aino te romo'no ene'san. 11 O'po'toko tyre ero 'wa: Moro Tamusi nisanory me
kata'mato awe'i'san 'kuru amikaposen. Ajaijomaposen. Ajere'koposen. Aty'kaposen.
Asasaroposen. Ajemaminano'posen. Iru'pa rapa oty yry 'se ajysen. Moro oty ta amy
pairo oty poko u'tano'ma maseneposen. 12 Iro ke ko'wu mo'ko yja'wan me o'to e'i'po
kari'na poko kapyn kareta simeron, mo'ko yja'wan me o'to inyry'po kari'na poko kapyn
enapa. Tamusi embata moro na'na 'wa awo'mikarykon taro awairykon enepory 'se te
wainen. 13 Moro enepo'po na'na pori'tomanon.
Moro na'na pori'tomary tu'ponaka moro Titus ewa'pory na'na ewa'poron 'ne ka'tu
rapa. Sara'me rapa irombo a'kary typo o'waine man. 14 Apokoine ywotamyikary
sekari'nen i'wa. Ypy'i'topo'pa tywaije mandon. Iporo pa'poro moro o'waine na'na
wyka'po wairy wara iporo enapa moro Titus 'wa apokoine na'na wotamyika'po ty-
waije man. 15 Apynaton 'ne ka'tu rapa, ipanaja'na'pa pa'poro awe'i'san ke. Poto me
inendory ta irombo tawa'ma o'waine man. 16 Moro ajamyikarykon taro ywairy 'kuru
yjewa'porojan imero.

8

Amo'ma aino

1 Yja'sakarykon, Tamusi embata tyturu'popore mo'karon Masedonie po Tamusi
na'nanopy'san apyimykon we'i'san uku'pory 'se na'na man o'waine. 2 Aikota'mano
'wa tu'kurukon se'me tawa'pore imero tywaije mandon. Omi ta tywairykon se'me
amo'ma imero tywaije mandon. 3 Wykaje o'waine: Typori'torykon taro, typori'torykon
ko'po pairo pyrata tyje i'waine man. Aseke 4 na'na 'wa kynoturuposen, mo'karon
Tamusi wyinonokon epano'to'me ty'waine, amykonymbo 'wa epanopyrykon wara
enapa. 5 Na'na wonumengary ko'po tywaije mandon. Aseke tywotyje mandon mo'ko
Jopoto 'wa 'ne ka'tu, irombo na'na 'wa enapa, Tamusi nisanory wara ro. 6 Iro ke ro Titus
apokuman na'na, moro tyna'mo'po pyrata amo'ikyry kapy'mato'me i'wa ajekosaine
enapa.
7 Pa'poro oty pyime ajekosaine man: Tamusi amyikary, Tamusi auran, tywonumen-
gapore aino, o'mikano, aipynano, moro na'na 'wa ara'nakaine tyje man iro enapa.
Iwara enapa moro pyrata amo'ikyry wairy man ajekosaine. 8 Ajopotomato'ko'me kapyn
y'wa moro wara wykaje. Mo'karon amykonymbo 'wa ta'sakarykon pynary enenen me
te o'waine enapa imero aja'sakarykon pynary enery 'se wa. 9 Mo'ko Kyjopotorykon

7:5 2 Korinte 2:13 **8:1** Rome 15:26

Jesus Kristus turu'popory irombo muku'saton. Totyke tywaije man. Ajupu'san me te oty'pambo tywaije man, moro oty'pambo tywairy 'wa totyke ajypoto'ko'me. 10 Ero oty ta ajururukon 'se wa. Moro iru'pa man o'wanokon me. Moro oty kapyry roten kapyn ta'mo o'waine man koromonokon me. Iru'pa ikapyry wairy enapa te mony siriko ta topoje o'waine man. 11 Erome te ikapy'mary enapa o'waine man. Iru'pa o'waine moro ikapyry epory'po wara enapa ikapy'mary o'waine man apori'torykon taro ro. 12 Moro oty kapyry 'se awairykon iru'pa man, totyke 'ne aja'taine, oty'pambo aja'taine kapyn te. 13 Awaikota'maporykon kapyn irombo man moro o'waine amykonymbo epanopyry 'wa. Asewara pa'poro awairykon man. 14 Erome te moro totyke awairykon 'wa mo'karon kota'marymbo aike'kary man. Amy jako pai moro totyke iwairykon awaikota'marykonymbo aike'katan. Iwara asewara pa'poro maita'ton. 15 Tymero irombo man:

Mo'ko totyken iko'po 'ne 'ne kapyn totyke man. Mo'ko oty amono'nen rapa iko'po 'ne 'ne kapyn oty amono'san.

Titus emokyry Paulus 'wa

16 Tamusi ety sawongaje mo'ko Titus turu'po taka moro ajupu'san me o'mikano yry'po poko, yturu'po taka yry'po wara enapa. 17 Itory man poko ro rypo na'na kynurun. Aseke tywonumengary me te kyny'san o'waine. 18 Imaro ro amy ta'sakary, mo'ko pa'poro Tamusi na'nanopy'san apyimykon moro iru'pyn oka ekaronen me kynamyikaton inoro emo'san na'na. 19 Mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wa pairo tyje man na'na a'sakary me, na'na maro moro na'na nikapyry amaminano ka'se ytototo me, Tamusi ety awongato'me, tysasare na'na waito'me enapa. 20 Amy 'wa pairo na'na ety emapory 'se'pa na'na man moro poto 'su pyrata enenamon me. 21 Iru'pyn me oty wairy 'se irombo na'na man Tamusi embata roten kapyn, kari'na embata enapa te. 22 Mo'karon maro amy rapa ta'sakary emo'san na'na. Mo'ko enen ro na'na pyimemboto pyime oty ta o'mikatoto me. Erome te poto me 'ne ka'tu rapa kyno'mikanon, poto me ajamyikarykon ke ty'wa. 23 Mo'ko Titus te yjemaminary a'sakary me man. O'wanokon me ymaro kynemaminanon. Mo'karon amykonymbo na'na a'sakarykon mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimykon napojoma'san me mandon. Mo'ko Kristus kuranory me mandon. 24 Mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimykon embata iro ke mo'karon opy'san pynary enepotoko i'waine. Typo roten waty apokoine na'na wotamyikary enepotoko i'waine.

9

Mo'karon Jerusalem ponokon epanopyry

1 Mo'karon Judea ponokon Kristus wyinonokon epanopyry man poko oty merory kapyn noro y'wa man o'waine. 2 Suku'sa irombo epanopyrykon 'se imero awairykon. Moro wara awairykon poko ro watamyikaje mo'karon Masedonie ponokon 'wa. Mony siriko ta mo'karon Judea ponokon epanopyry taro terapa mo'karon Akaje ponokon we'i'san sekari'sa i'waine. Pyime imero kari'na tasinano'se mandon moro asasarykon 'wa. 3 Mo'karon na'na a'sakarykon semo'saton typo roten kapyn moro apokoine ero oty ta na'na wotamyikary waito'me. Mo'karon Judea ponokon epanopyry taro awairykon 'se wa, moro ywyka'po wara ro. 4 Amykon Masedonie ponokon pai kyno'ta'ton ymaro. Mo'karon 'wa ro mo'karon Judea ponokon epanopyry taro e'i'pa ajepory'sando, na'na imero nepy'i'tory. Amyjaron 'ne ka'tu rapa mepy'i'totory. Moro 'se'pa te na'na man. 5 Iro ke ro iru'pa sepoja mo'karon na'na a'sakarykon apokumary na'na uwapo o'waine itoto'ko'me. Iwara moro awykato'konymbo anyrykon kura'mapota'ton

8:15 Exodus 16:18 **8:21** Spreuken 3:4 (LXX)

o'waine. Ywopyry uwaporo typo terapa tyje iwairy man. Ajewa'porykon ta te 'kuru yry o'waine man, ajamonykon ta kapyn.
6 Ero poko onumengatoko: Mo'ko pyime 'ne waty o'pondoto pyime 'ne waty enapa wonatopo a'nano'tan. Mo'ko pyime o'pondoto rapa pyime enapa wonatopo a'nano'tan. 7 Pa'poro kari'na wairy man tyturu'po ta tywonumenga'po wara ro, taki'ny ta kapyn, tywyry'ka me kapyn enapa. Tamusi irombo mo'ko tawa'pory ta oty ynen pynanon. 8 Anisanorykon ko'po imero ajainakaine pa'poro kurano yry taro Tamusi man. Iwara amy jako pairo amy oty anamonopy'pa pairo maita'ton. Iru'pyn amaminano ka'to'me o'waine totyke imero maita'ton. 9 Tymero irombo man:
Amo'ma oty ekanjan mo'karon oty'non 'wa. Tamambore roten man.

10 Mo'ko o'pondoto 'wa Tamusi wonatopo epy yjan. Kari'na 'wa arepa yjan, ena'to'me. O'waine enapa wonatopo epy ytan. Kynapyimangatan. Moro tamambore awairykon epery atytano'potan imero. 11 Totyke imero maita'ton, amo'ma imero awaito'ko'me. Moro amo'ma awairykon ro Tamusi ety awongapotan, na'na 'wa moro anyrykon aro'poto Jerusalem 'wa. 12 Mo'karon Judea ponokon Kristus wyinonokon epano'san roten kapyn irombo moro anyrykon pyrata. Tamusi ety awongapotan enapa te poto me. 13 Moro o'waine tapanopyrykon ene'po mero ty'waine, mo'karon Judea ponokon Kristus wyinonokon Tamusi ety awongata'ton moro o'waine moro Kristus ekapory amyikary wara ro o'to awe'i'san poko, moro imaroine, pa'poro kari'na maro enapa amo'ma awairykon poko enapa. 14 Tamusi 'wa kynauranata'ton apokoine. Moro o'waine Tamusi nyry poto 'su kurano kyniwopota'ton moro ajenerykon sanory 'wa. 15 Kawo imero moro Tamusi ety nainen moro okari'popyn inyry poko.

10

Paulus wosaijomary

1 Aseke awu, Paulus, ajapokumarykon 'se wa mo'ko Kristus wyinono pyi'me'ke aino ta. Ajembataine typyike rypo wa. Tyse awyinoine yja'ta te, apo'tun pe ajeruparykon taro wa. 2 Ywoturupory 'se te o'waine wa apo'tun pe y'wa ajeruparykon man pona, ywopy'poto o'waine. Amykon irombo ja'munano nisanory me roten o'to na'na wairy ekano'saton. Mo'karon erupary man ro apo'tun pe suku'sa imero. 3 Ja'munano ta ro rypo na'na kynemanjan. Ja'munano nisanory me te o'wo'ma'pa na'na man. 4 Morokon na'na wo'wo'mato'kon irombo ja'munano narory kapyn morokon man. Moro Tamusi pori'tory te itaine man. Iwara morokon kari'na wosaijomato'kon tororokanon na'na. Kari'na wonumengary ambo'san na'na. 5 Pa'poro Tamusi ukutyry a'kototo'kon kari'na namyry otykon tororokanon na'na. Pa'poro kari'na wonumengary arojan na'na, Kristus upi'no iwaito'me. 6 Upi'no imero awe'i'sando, pa'poro typanaja'naramon kari'na e'mary 'se na'na man.
7 Morokon tyse waty aitonon otykon 'wa o'po'toko. Kristus wyinono me amy wotukutyry jako, tywara Kristus wyinonokon me na'na wairy ukutyry enapa i'wa man. 8 Iko'po 'ne 'ne ro rypo moro na'na 'wa mo'ko Jopoto nyry'po pori'tonano poko ywotamyika'poto, epy'i'to'pa waitake. Apori'tomato'ko'me irombo moro pori'tonano tyje i'wa man na'na 'wa, aru'mangato'ko'me kapyn. 9 Morokon ynimerory kareta ke aty'kanamon me ywonepory 'se'pa wa. 10 Amykon kari'na je'tun pe, pari'pe enapa morokon kareta wairy ekari'saton. Moro yja'mun enery jako ty'waine, ru'me yjekari'saton. Uwam'po enapa yjauran ekari'saton. 11 Mo'kopangon 'wa ero ukutyry man: Moro uwa ta'ta kareta ta tauranary wara enapa na'na kynaitan moro mondo ta'ta.

One wara aseke Paulus wonery

9:9 Ware 112:9 **9:10** Jesaja 55:10

12 Amykon aseke totykon awonganamon maro tu'kuru pona 'kuru, mo'kopangon
wara tyry pona enapa tanarike na'na man. Asemaro tywotu'kurukon anukuty'pa pairo,
asewara tyrykon anukuty'pa enapa mandon. 13 Tyse 'ne kapyn moro tywotamyikatopo
ytan na'na. Moro na'na emaminatopo me Tamusi nyry'po taro roten kynotamyikatan
na'na. Moro na'na emaminatopo tanokon me 'kuru amyjaron enapa mandon. 14 Moro
na'na emaminatopo wyino kurando kapyn amyjaron mandon. Moro tamaminatopo
anipu'i'pa na'na man, o'waine tytundato'me. O'waine enapa irombo koromonokon
me na'na kyno'nen terapa moro Kristus ekapory ekari'se. 15 Tyse 'ne kapyn moro
tywotamyikatopo yjan na'na. Amy terapa wo'mikatopombo poko na'na atamyika'pa
man. Poto me 'kopore moro o'waine Tamusi amyikary we'i'poto te, ajekosaine
toty awongary momo'san na'na, tamaminatopo tanokon me awairykon ke. Irombo
mero tyse 'kopore tytory taro na'na kynaitan, 16 moro awaito'kon wyino tyse 'kopore
enapa moro iru'pyn oka ekari'to'me. Amykon terapa nikapy'san amaminano poko
tywotamyikary 'se'pa na'na man. 17 Mo'ko atamyikatoto wotamyikary man mo'ko
Jopoto ta. 18 Mo'ko aseke toty awonganen kapyn irombo iru'pyn me kynotu'kujan,
mo'ko Jopoto 'wa ety tawonga man inoro te.

11

Apojoma'po waikamonymbo

1 A'si 'ko moro oty anukuty'pa ywairy apyiry 'se rypo wa o'waine. Mapyija-
ton ro rypo. 2 Amyne irombo wa apokoine Tamusi emyny maro. O'win wokyry
irombo sapyipoi o'waine. Amy ikoroka'po wokyry anukutypyn woryi wara kyton
mo'ko Kristus po'ponaka. 3 Tanarike te wa moro awonumengarykon ta moro Kris-
tus 'wano me tamyikapore awairykon any'mary pona, moro Kristus 'wano akura-
norykon any'mary pona enapa, mo'ko okoju yja'wany 'wa mo'ko Eva emu'ma'po
wara. 4 Amy terapa na'na nekarity'torymbo Jesus ekari'se amy wopyry jako
pairo, amy terapa anapo'i'torykonymbo a'kanano apyiry jako o'waine, amy terapa
anewa'ma'torykonymbo iru'pyn oka apyiry jako o'waine, iru'pyn me pore mapyijaton!
5 Yko'ponokon me kapyn te mo'karon potononymbo me onetonon apojoma'san
su'kujaton. 6 Yjauran anukuty'pa ywairy se'me, oty suku'sa. Moro enepon ro na'na
o'waine pa'poro oty ta.

Aseke typoko o'poty'pa Paulus wairy

7 Ajawongato'ko'me po'po watynen. Epe'ma irombo moro Tamusi ekapory sekaron
o'waine. Yja'wan me moro ynikapy'po oty nan? 8 Amykon terapa Tamusi na'nanopy'san
apyimykon sikota'man ywopemapory ke i'waine. Moro pyrata ro rapa ajepano'posen
y'wa. 9 Ajekosaine yja'ta, omi yjeponen. Amy pairo anaki'ma'pa te wainen. Mo'karon
Masedonie wyino opy'san Kristus wyinonokon irombo moro ynupiry ysen y'wa. Amy
pairo oty poko ajaki'ma'paine wainen. Mo'ja ro enapa ajaki'ma'paine waitake. 10 Mo'ko
Kristus maro iporo ero wairy suku'sa: Moro ywotamyikatopo amboty'pa kynaitan moro
Akaje po. 11 O'tono'me ko amboty'pa naitan? Apyna'paine ywairy ke ka'tu? Tamusi te
moro uku'san.
12 Moro ywe'i'po wara ro mo'ja ro waitake. Iwara mo'karon na'na wara enapa
tywotamyikarykon 'se mandon inaron sa'kotota'ton. 13 Mo'kopangon kari'na irombo
apojoma'san wara kynonepojaton. Tamaminarykon ta kari'na emu'maton. Kristus
napojoma'san wara kynonepojaton. 14 Moro poko kapyn te ajenutarykon man. Mo'ko
Satan pairo kynonepojan amy aweinano tano apojonano wara. 15 Tamamboramon
pyitonano wara mo'karon ipyitorykon wonepory iro ke anumengapoto kapyn man.
Amy jako te morokon tamamingon epety apyita'ton.

10:17 Jeremia 9:24 **11:3** Genesis 3:1-5,13 **11:9** Filipi 4:15-18

16 Wykaje rapa: amy 'wa pairo oty anukuty'pa yjekanopyry kapyn man. Oty
anukuty'pa yjekanopyry jako te o'waine, oty anukutypyn me kapyitoko, a'si'ko
watamyika'se me. 17 Mo'ko Jopoto 'wa kapyn moro sekari'sa iro man. Amy oty
anukutypyn wara te rypo yjauranaje ero atamyikano ta. 18 Nono emery me pyime
kari'na wotamyikary ke, awu enapa watamyikatake. 19 Oty uku'namon me irombo
ajapokupeine man mo'karon oty anukuty'non auran etary. 20 Iru'pa irombo mepojaton
amy 'wa ajopotomarykon, amy 'wa ajotyke'karykon, amy 'wa aru'ma'marykon, amy
'wa ajenu'karykon, amy 'wa apasapaikarykon. 21 Ru'me 'ne terapa na'na we'i'po poko
wepy'i'toja.

Amy oty ta enari'ma amy a'ta, awu enapa enari'ma wa moro oty ta, wykaje amy
oty anukutypyn wara. 22 Simosu mo'karon nandon? Awu enapa. Israel pajanymbo
mo'karon nandon? Awu enapa. Abraham pajanymbo mo'karon nandon? Awu enapa.
23 Kristus pyitorykon mo'karon nandon? Awu 'ne ka'tu rapa, wykaje yje'merepyry
ta. Iko'poine wo'mikai. Iko'poine yjaru'katon. Iko'poine ypoky'maton. Pyimemboto
romo'no ta we'i.

24 Ainatonemboto moro o'win amono'ke oko-kari'na iwairy taro epoky'mano sapo'i
mo'karon Simosu wyino. 25 Oruwamboto wewe ke ywoton. O'wimboto topu pa'ton
ytu'ponaka. Oruwamboto moro ywytotopombo kurijara wytorymbo natambotyi.
O'win kurita, o'win koko ikurijara'pa parana ta we'i. 26 Pyimemboto ywytopotyry
poko we'i. Tuna, manaman, Simosu, Simosu me e'ipyn enapa ykota'mai. Aikota'mano
yjeporyi typonone iwaitopo po, iponomyn po, parana ta, Kristus wyinono waikamon
ra'na enapa. 27 O'mikano ta we'i. Awosin pe yjemamyi. O'toro 'ko koko waty o'nyky'pa
we'i. Ykumyry, tuna sanory enapa ywoi. O'toro 'ko kurita waty arepa anenapy'pa
we'i. I'sano ywoi. Iwo'my'mambo enapa we'i. 28 Amykon rapa otykon aporito moro
yjemamyry awosinano'pojan moro Tamusi na'nanopy'san apyimykon poko esykano.
29 Ru'me amy a'ta, awu enapa ru'me watapoja. Amy womary jako, awu enapa yja'wan
me watapoja.

Atamyikato'kon otykon

30 Ywotamyikary man a'ta, moro ru'me ywairy poko watamyikatake. 31 Enapita'pa
ywairy uku'san ro mo'ko Jopoto Jesus jumy Tamusi, mo'ko tykuranondo roten man
inoro. 32 Damaskus po yja'ta, mo'ko jopoto Aretas nandy'mo'po Simosu 'wano jopoto 'wa
moro aitopo penarykon torandopo man, yjapyito'me. 33 Amy kurukuru ta yjeny'toposen
kurandonaka moro aitopo a'kototy wyino. Iwara yjapo'i'pa mo'ko jopoto kynainen.

12

1 Ywotamyikary man. Otymbo ro anyry'pa ro rypo man. Mo'ko Jopoto nenepory
otykon te, inuku'pory otykon enapa sekari'take. 2 Ainapatoro itu'ponaka okupa'en
siriko terapa Kristus ta moro ijoruwanory kapu taka amy wokyry aro'po suku'sa.
Moro tywaike ro aro'po, iso'ka'po me pai, anukuty'pa wa. Tamusi te kynuku'san.
3-4 Moro Tamusi pyrorory 'wa aro'po suku'sa. Moro tywaike ro aro'po, iso'ka'po
me pai, anukuty'pa wa. Tamusi te kynuku'san. Okari'po'non auranano, morokon
ekarityry kapyn kari'na 'wa man irokon tota i'wa man. 5 Mo'ko poko ywotamyikary
taro wa. Aseke te ypoko ywotamyikary 'se'pa wa. Moro ru'me ywairy poko roten te
watamyikatake.

6 Ywotamyikary 'se yja'ta ro rypo, oty anukutypyn me e'i'pa wairy. Moro iporono au-
ranano irombo sekarityry. Anekarity'pa te wa. Amy pairo kari'na 'wa morokon ypoko
tynene'san otykon ko'po, morokon ywyino tyneta'san otykon ko'po enapa yjamyikary
'se'pa wa. 7 Morokon y'wa mo'ko Jopoto nuku'po'san anumengaponamon otykon poko

11:23 Apojoma'san 16:23 **11:24** Deuteronomium 25:3 **11:25** Apojoma'san 16:22, Apojoma'san 14:19 **11:26** Apojoma'san 9:23, Apojoma'san 14:5 **11:32** Apojoma'san 9:23-25

kawo imero ywotapory pona, moro yja'mun aki'manon amy typosi'ken wewe. Amy Satan pyitory, wykaje irombo. Mo'ko 'wa ro tainary amo'mere'ko'po ke ywory man, moro kawo imero ywotapory pona. 8 Oruwamboto mo'ko Jopoto 'wa waturupon mo'ko yja'wan noky womimato'me ywyino. 9 Ero wara te yjeju'nen: “Iporo terapa o'wano me moro yturu'popory man. Ru'me aino ta irombo pori'tonano kynonepojan imero.”

Moro ru'me ywairy poko 'ne ka'tu rapa ywotamyikary 'se wa, moro Kristus pori'tory 'wa yjunendo'me. 10 Iro ke ro iru'pa sepoja Kristus upu'po me ru'me ywairy, yjejuru, omi ta ywairy, kari'na erekuru 'wa ywekenary, yjaky'kary enapa. Ru'me yja'ta irombo, pari'pe wa.

Paulus wesykary

11 Oty anukutypyn me terapa wa. Moro wara ywaito'me amyjaron kywyry'katon. O'waine irombo yjety awongary manombo tywaije man. Yko'ponokon me kapyn irombo mo'karon potononymbo me onetonon apojoma'san mandon, oty me waty ywairy se'me. 12 Morokon apojoma'po me yjuku'poto'kon otykon tywo'ka'se ara'naine man. O'po'toko tyre moro yweja'naka'po 'wa, morokon kapu wyinonokon otykon 'wa, morokon anumengaponamon otykon 'wa, morokon pori'tonano 'wa enapa. 13 Otypan oty ko mo'karon tyworonokon Tamusi na'nanopy'san apyimykon ko'po po'po ajysen? Moro ajaki'ma'paine ywe'i'po pai 'nare po'po ajysen. Moro wara ywe'i'po ikatoko.

14 Oruwamboto terapa moro o'waine ywopyry enery y'wa ero man. Ajaki'ma'paine te waitake. Apyratarykon poko irombo opy'pa wa o'waine, aseke apokoine te. Mo'karon pitani 'wa kapyn irombo pyrata kura'mary man tysanokon, tyjumykon 'wano me. Mo'ko jumynano, mo'ko sanonano 'wa te ty'makon 'wano me pyrata kura'mary man. 15 Pa'poro yjekosano oty yry taro imero wa aja'karykon upu'po me. Yjutapyry taro pairo wa. Poto me 'ne ka'tu rapa apynarykon jako y'wa, a'si'ko 'ko 'ne ka'tu rapa kypynata'ton?

16 Iru'pa man. Awu ajaki'ma'paine tywaije wa. Amy tyja'wangen wara te imero tamu'ma y'wa mandon. 17 Wepyrata'topon ka'tu amy o'waine ynemoky'po 'wa? 18 Mo'ko Titus ro rypo surui o'waine itoto'me. Amy ka'sakarykon enapa semo'sa imaro. Mo'ko Titus ka'tu nepyrata'topojan o'waine? Mo'ko inoro ro rapa a'kanano 'wa kapyn natundymapojan na'na? Moro iro ro rapa wena'po ta kapyn na'na ny'san?

19 Penaro terapa awyinoine asaijomatonon me na'na ekanopyry suku'sa o'waine. Tamusi embata te mo'ko Kristus ta na'na kynaurananon. Pa'poro erokon otykon ka'san te na'na apori'tomato'ko'me, typynamon na'na a'sakarykon. 20 Tanarike irombo wa, moro ywopy'poto moro ynisanory wara ajepory'paine ywairy pona, moro anisanorykon wara yjepory'pa awairykon pona enapa. Tanarike wa areku pona, amyne aino pona, ore'kono pona, ta'sakary ko'ponomary 'se aino pona, ojuno pona, maname orupano pona, atamyikano pona, ere'ma kapyn oty wairy pona enapa. 21 Tanarike wa moro ywopy'poto o'waine Tamusi 'wa rapa ajekosaine po'po yjyry man pona, kata'mato ywairy man pona enapa mo'karon penaro terapa yja'wan me e'i'san apyimy poko, mo'karon nurijangon me tywe'i'san wyino, moro wararo wokyry, woryi maro tywe'i'san wyino, moro ty'waine yja'wangon omenano aro'po wyino tamamyrykon anu'ma'non poko.

13

Irokonymbo ro o'mapo'to'kon

1 Oruwamboto o'waine ywo'topo ero man. Oko, oruwa oty amyikaponamon 'wa amy kari'na emendotopo pori'tomary man. 2 Mo'karon penaro terapa yja'wan me aitonon, pa'poro mo'karon amykon terapa enapa se'masen moro okomboto ytunda'pomboto o'waine. Erome enapa o'waine ywopy'pa ro se'maton rapa. Moro ytunda'poto rapa

13:1 Deuteronomium 17:6, 19:15

o'waine, amy pairo anunemy'pa waitake. 3 Moro yta mo'ko Kristus auranary ukutyry
'se irombo amyjaron mandon. Mo'ko ro ru'me kapyn kynonepojan o'waine. Pari'pe te
man ara'naine. 4 Wakapu poko typokary jako irombo ru'me tywaije man. Erome te nuro
man Tamusi pori'tory ta. Na'na enapa ita ru'me man. Imaro te nuro na'na kynaitan
o'wanokon me mo'ko Tamusi pori'tory ta.
5 Tamusi amyikanamon me awairykon poko aseke atu'kutoko. Aseke aimengatoko.
Otaine mo'ko Jesus Kristus wairy anukuty'pa ka'tu mandon? Yja'wangon me pai
mandon. 6 Yja'wangon me kapyn na'na wairy ukutyry man po te o'waine wo'po'sa.
7 Tamusi 'wa na'na kynoturupojan amy pairo yja'wan oty anikapy'pa awaito'ko'me.
Iru'pa topoto'me kapyn na'na moro wara kynoturupojan. O'waine te moro iru'pyn oty
kapyry 'se na'na man, wara tywonepory man se'me. 8 Moro iporono auranano a'kotory
upijan na'na. Aripapyry taro te na'na man. 9 Tawa'pore irombo na'na man moro ru'me
tywairy poko, pari'pe ro'kon aja'taine. Moro poko ro enapa na'na kynoturupojan, moro
akura'marykon man poko, wykaje irombo. 10 Iro ke ro erokon otykon ywopy'pa ro
simeroja, ajekosaine yja'ta apo'tun pe ywairy man pona. Pari'pe irombo wa. Moro
pori'tonano te yjainaka tyje mo'ko Jopoto 'wa man apori'tomato'ko'me, arupoman-
gato'ko'me kapyn.

Kareta y'ma'topo auranano

11 Irombo ro me ro wykaje o'waine, na'na a'sakarykon: tawa'pore aitoko.
Ekura'matoko. Atapokumatoko. O'win awonumengarykon nainen. Sara'me
ajemandoko. Iwara mo'ko aipynano undy, mo'ko sara'me aino undy Tamusi
amaroine kynaitan. 12 “Iru'pa aitoko!” kaitoko ase'wa Tamusi wyinonokon me
aweposimapotyrykon ta. Pa'poro mo'karon Tamusi wyinonokon “Iru'pa aitoko!”
tyka'san aropojaton o'waine.
13-14 Mo'ko Jopoto Jesus Kristus turu'popory, mo'ko Tamusi nyry aipynano, mo'ko
Tamusi a'kary nyry ase'wa aino enapa pa'poro amaroine nainen.

Galatie ponokon 'wano kareta
Uwapo torupamy

Mo'karon Simosu me e'i'non koromonokon Tamusi amyikanamon moro ty'waine moro Simosu wyinono omenano mero'po arory man anukuty'pa tywaije mandon. Moro 'wa ro poto me imero mo'karon Tamusi amyikanamon tamiromo'ka tywaije mandon. Iro ke ro ero kareta tymero Paulus 'wa man mo'karon Galatie ponokon 'wa. Mo'karon Jerusalem po Tamusi amyikanamon enapa moro oty poko tyworupa mandon. Moro po ro taurangon topopo tywaije i'waine man ipoko. Ero kareta ta mo'ko Paulus mo'karon Galatie po Tamusi amyikanamon e'mapo'san, oty 'wa atamiromo'kapo'pa emando'ko'me mo'ko Kristus amyikary ta.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-5 Kareta a'motopo auranano
1:6 - 2:21 Kristus nenepo'po me moro Paulus nekarityry omepano wairy
3:1 - 5:12 Moro omenano mero'po wyino tyka mo'karon Tamusi amyikanamon wairy
5:13 - 6:10 Mo'karon Tamusi amyikanamon waipynary man ase'wa
6:11-18 Kareta y'ma'topo auranano

Kareta a'motopo auranano

1 Paulus ero kareta merojan. Kari'na nemoky'po kapyn, kari'na napojoma'po kapyn enapa awu wa. Mo'ko Jesus Kristus napojoma'po te, mo'ko iromby'san wyino awonganenymbo jumynano Tamusi napojoma'po enapa awu wa. 2 Pa'poro mo'karon yjekosanokon yja'sakarykon maro ero kareta simeroja mo'karon Galatie po Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wa. 3 Oro mo'ko kyjumykon Tamusi, mo'ko Jopoto Jesus Kristus enapa, moro tyturu'poporykon, sara'me aino enapa ysen o'waine. 4 Mo'ko Jesus ro romo'no taka tywotyje man morokon kyja'wanykon upu'po me. Iwara kypinarykon 'se tywaije man moro eromeno yja'wan amano wyino, mo'ko kyjumykon Tamusi nisanory wara ro. 5 Mo'ko Tamusi 'wa ro kurano nainen i'matypyn me imero. Iwara ro nainen.

Moro iru'pyn oka

6 Moro ko'i imero mo'ko Kristus turu'popory ke ako'manamonymbo wyino amy ter-apa iru'pyn me inejatorykon oka 'wa awotu'ma'san poto me yjenumengapoi. 7 Iru'pyn oka kapyn te moro man. Amykon kari'na te aje'mitokyrykon 'se mandon. Moro Kristus ekapory u'mary 'se mandon. 8 Na'na 'wa ro rypo pai, amy kapu tano apojonano 'wa pai amy iru'pyn oka ekarity'poto o'waine moro uwapo na'na nekarity'po iru'pyn oka rato, oro yja'wan oty mo'ko ekari'nenymbo eponen. 9 Uwapo na'na wyka'po wara enapa erome wykaje rapa: Amy 'wa amy iru'pyn oka ekarity'poto o'waine moro na'na wyino anapo'i'san rato, oro yja'wan oty mo'ko ekari'nenymbo eponen.

10 Oty poko 'ne ko iro ke yjemaminanon? Kari'na 'wa yjamyikato'me? Tamusi 'wa yjamyikato'me te ka'tu? Kari'na apokupe ywairy poko e'ku'pa wa. Kari'na apokupe ywairy poko ywe'kuru jako, Kristus pyitory me kapyn wairy.

Moro Paulus apojomary

11 Kari'na otyry me kapyn moro ynekarity'po iru'pyn oka wairy irombo suku'poja o'waine, yja'sakarykon. 12 Kari'na wyino kapyn irombo moro sapyinen. Kari'na kapyn ipoko yjemepan. Mo'ko Jesus Kristus te y'wa kynenepon.

13 Tota irombo o'waine man one wara uwapo moro Simosu emery wara yjemamy'po, one wara yjerekuru 'wa mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy wekenapoty'po, one

wara uta'karykon poko ywe'ku'po. 14 Pyime ysirikory a'sakarykon ko'po uwaponaka
wy'sakon moro Simosu emery wara amano ta. Iko'poine mo'karon na'na tangonymbo
nekarity'san poko wo'mikakon imero.
15-16 Ysano uwembo wyino ywomary uwaporo te Tamusi 'wa tapyije tywaije wa.
Ituru'popory 'wa tyko'ma wa. Mo'ko tymuru enepory 'se tywaije man y'wa, moro
ekapory ekaroto'me y'wa mo'karon Simosu me e'i'non ra'na. Moro poko one wara
ywairy man poko amy pairo kari'na 'wa aturupo'pa wainen. 17 Jerusalem 'wa ito'pa
wainen mo'karon yjuwapo apojoma'san 'wa. O'win wytory te Arabi 'wa wytonen.
Irombo Damaskus 'wa rapa weraman.
18 Oruwa siriko morombo pa'po ta Jerusalem 'wa wytonen mo'ko Kefas maro orupa.
Atone'pu kurita ekosa wainen. 19 Amy rapa apojoma'po anene'pa wainen mo'ko Jopoto
piry Jakobus rato. 20 Onapi me kapyn ero ynimerory wairy uku'san Tamusi.
21 Irombo mero Sirie wyinonaka, Silisia wyinonaka enapa wytonen. 22 Mo'karon
Judea ponokon Kristus wyinonokon Tamusi na'nanopy'san apyimykon yjembatary
anene'pa na'nen tywaije kynatokon moro jako. 23 Ero auranano etatokon roten: “Mo'ko
uwapo tarekuru ta kywekenanamonymbo erome moro uwapo tynuta'kary 'sanymbo
Jesus Kristus amyikary ekaronen me terapa man.” 24 Irombo yjupu'po me Tamusi ety
awongatokon.

2

Paulus mo'karon amykon terapa apojoma'san maro

1 Irombo ainapatoro itu'ponaka okupa'en siriko pa'po me Jerusalem 'wa rapa wyto-
nen Barnabas maro. Titus enapa saron ymaro. 2 Moro ywytory man tuku'po kynakon
Tamusi 'wa y'wa. Moro Simosu me e'i'non ra'na ynekarory iru'pyn oka setapon
mo'karon Jerusalem ponokon 'wa, imengato'me i'waine. Typo mo'karon jopotokon
'wa setapon. Aronge roten moro ynikapyry, ynikapy'po enapa amaminano wairy
'se'pa irombo wakon. 3 Mo'ko yjekosano Griek Titus pairo te iwyry'ka'pa kynakon
iwe'kotopoto'me. 4 Iwe'kotopory 'se te amykon ka'sakarykon onepotonon kynatokon.
Mo'karon ro irombo maname kyra'nakaine tywo'se tywaije kynatokon moro ky'waine
Kristus Jesus nyry'po aporemy'ma amano menga. Taporemyne kyrykon 'se kynatokon.
5 Amy pairo oma anyry'pa te na'na kynainen. Iwara mo'ja ro ajekosaine moro iporono
iru'pyn oka wairy 'se na'na kynainen.
6 Mo'karon jopotokon me onetonon ... one wara uwapo iwe'i'san o'to yjyry'pa man.
Pa'poro kari'na enejan irombo Tamusi asewara. Mo'karon jopoto, wykaje irombo,
amy oty anyry'pa noro rapa kynaisen ytu'ponaka. 7 Yjainaka moro i'koto'non 'wa
takaritymy iru'pyn oka yry'po enejatokon irombo, mo'ko Petrus ainaka moro i'koto'san
'wa takaritymy iru'pyn oka yry'po wara ro. 8 Mo'ko i'koto'san 'wano apojoma'po me
Petrus emaminano'ponen awu enapa yjemaminano'pojan mo'karon Simosu me e'i'non
'wano apojoma'po me. 9 Moro y'wa yry'po kurano enesen enapa. Irombo Jakobus,
Kefas, Johanes, mo'karon wakapu me kynonejaton inaron yjainary apyisen. Barnabas
ainary apyisen enapa. Iwara na'na maro ase'wa tywairykon eneposen: Na'na wytory
kynakon mo'karon Simosu me e'i'non 'wa. Mo'karon wytory te kynakon mo'karon
i'koto'san 'wa. 10 Mo'karon omi tanokon poko enapa te na'na wonumengary kynakon.
Mo'karon poko ywonumengato'me ro wo'mikan.

Paulus ato'ke amy Kefas nikapy'po wairy

11 Antioki 'wa Kefas wopy'po mero te, embata ro imero yja'wan me iwairy poko
se'man. 12 Amykon Jakobus nemoky'san tundary uwapo ro, mo'karon Simosu me

1:13 Apojoma'san 8:3, 22:4-5, 26:9-11 **1:14** Apojoma'san 22:3 **1:15-16** Apojoma'san 9:3-6, 22:6-10, 26:13-18
1:18 Apojoma'san 9:26-30 **2:1** Apojoma'san 11:30, 15:2 **2:6** Deuteronomium 10:17

e'i'non maro kynendamejakon. Itunda'san mero te, kynomiman. Typo terapa kynotandy'mon, mo'karon i'koto'san pona tanarike tywairy ke. 13 Mo'karon amykonymbo Simosu tyja'wanykon unenamon me kynatokon imaro. Mo'ko Barnabas tyngan pairo moro inikapyrykon. 14 Moro yja'wan me moro iporono iru'pyn oka poko iwairykon ene'po mero y'wa, pa'poro embataine Kefas 'wa wykan: “Simosu amoro mana. Simosu me e'ipyn emery te maroja. Simosu emery kapyn te maroja. One wara ko iro ke mo'karon Simosu me e'i'non miwyry'kanon Simosu emery aroto'me i'waine?”

15 Simosu 'ne ro na'na man. Tyja'wangamon Simosu me e'i'non kapyn na'na man. 16 Moro omenano mero'po wara aino te tamambore amy pairo kari'na anyry'pa man. Moro uku'san ro na'na. Moro Jesus Kristus amyikary roten tamambore kari'na yjan. Kristus Jesus amyikanamon me na'na ne'i, tamambore tyto'me moro Kristus amyikary 'wa, moro omenano mero'po wara aino 'wa kapyn te. Moro omenano mero'po wara aino irombo tamambore amy pairo kari'na anyry'pa man. 17 Mo'ko Kristus ta tamambore tywairy poko tywe'kuru jako mo'karon Simosu me e'i'non wara enapa tyja'wange na'na we'i'poto, mo'ko Kristus yja'wan me aino pyitory me man. Moro wara kapyn te kykarykon man. 18 Moro ynaka'po amyry jako rapa y'wa, tyja'wangen me wonepoja. 19 Moro omenano mero'po irombo ywon. Moro omenano mero'po 'wano me kapyn noro rapa wa. Mo'ko Tamusi 'wano me te yjemanja. Mo'ko Kristus maro wakapu poko tywo wa. 20 Nuro te wa. Awu kapyn te nuro wa. Mo'ko Kristus te yta kynemanjan. Moro erome yjemamyry saroja mo'ko Tamusi ymuru amyikary ta. Mo'ko 'wa ro typyna wa. Mo'ko 'wa tamamyry tyje man y'wano me. 21 Moro Tamusi turu'popory anema'pa wa. Moro omenano mero'po 'wa moro tamambore aino enepy'pomboto, mo'ko Kristus typo roten tyromo'se nairy.

3

Moro omenano mero'po moro Tamusi amyikary maro

1 Oty anukuty'non Galatie ponokon! Noky ko ajany'masen? Mo'ko Jesus Kristus kore iru'pyn me senepon o'waine wakapu poko ipoka'po me. 2 Ero ukutyry 'se roten wa awyinoine: Moro omenano mero'po wykary wara awe'i'san ke mo'ko a'kanano tapyije o'waine nan? Moro iru'pyn oka eta'po ke te ka'tu o'waine amyikary ta? 3 Moro wara imero oty anukuty'pa mandon? A'kanano maro tywota'mo mandon. Ja'munano maro terapa erome ajaike'ton? 4 Aronge roten iro ke nan moro poto me awaikota'ma'san? Aronge waty suku'sa. 5 Tamusi mo'ko a'kanano yjan o'waine. Pori'tonano emaminano'san ara'naine. Moro omenano mero'po wykary wara awe'i'san ke moro wara naijan? Moro iru'pyn oka eta'po ke te ka'tu o'waine amyikary ta?

6 Mo'ko Abraham 'wa o'po'toko. Tamusi tamyika i'wa man. Moro poko ro tamamboren me tu'ku man Tamusi 'wa. 7 Iro ke ro muku'saton mo'karon Tamusi amyikanamon wairy Abraham pajanymbo me. 8 Penaro ro moro Tamusi karetary 'wa tone man moro Tamusi 'wa tamyikary poko tamambore kari'na yry. Penaro ro iro ke mo'ko Abraham 'wa tyka man: “Ota pa'poro kari'na tykuranondo kynaitan.” 9 Mo'karon Tamusi amyikanamon kuranondojan Tamusi mo'ko Abraham kuranondory wara enapa.

10 Pa'poro mo'karon moro omenano mero'po wykary wara tywairykon poko o'mikatonon tywotany'marykon taro mandon. Tymero irombo man: Kynotany'manon mo'ko pa'poro omenano karetary ta imero'san omenano wara e'ipyn. 11 Amy pairo kari'na anyry'pa tamambore moro omenano mero'po wairy kynotuku'san. Moro Tamusi amyikary irombo mo'ko tamamboren kari'na emangapojan. 12 Moro omenano mero'po te moro Tamusi amyikary poko waty man. Kynganon irombo: Mo'ko morokon

2:16 Ware 143:2, Rome 3:20, Rome 3:22 **3:6** Genesis 15:6, Rome 4:3 **3:7** Rome 4:16 **3:8** Genesis 12:3 **3:10** Deuteronomium 27:26 (LXX) **3:11** Habakuk 2:4

otykon wara aitoto emangapotan morokon otykon. 13 Kristus 'wa 'kuru tyka kytaton moro omenano mero'po nenepyry atany'mano wyino. Kupu'san me tywotany'ma man. Tymero irombo man: Kynotany'manon mo'ko wakapu poko kynisererematon inoro. 14 Iwara mo'ko Jesus Kristus ta moro Abraham kuranondotopo kyny'san pa'poro kari'na 'wa. Iwara mo'ko Tamusi wykatopombo a'kanano kysapyijaton amyikary ta.

Amboty'pa moro Tamusi wykatopombo wairy

15 Yja'sakarykon, kari'na 'wa enapa tyre o'po'toko. Morokon tyninorykon man otykon poko kari'na wykatopombo mero'po anamboty'pa enapa amy terapa kari'na man. Amy oty anyry'pa man itu'ponaka. 16 Morokon tykato'konymbo te tyje Tamusi 'wa man mo'ko Abraham 'wa, mo'ko iwe'mekatopo 'wa enapa. Moro Tamusi karetary yka'pa man: “mo'karon iwe'mekato'kon 'wa”, pyimanokon kari'na poko auranatoto wara. O'win kari'na poko auranatoto wara te kynganon: “mo'ko iwe'mekatopo 'wa”. Mo'ko ro mo'ko Kristus man. 17 Ero wara ywykary 'se wa: Moro Tamusi nipori'toma'po tykatopombo anamboty'pa man moro omenano mero'po, moro o'win-kari'namboto o'win-kari'na itu'ponaka o'win-kari'na itu'ponaka ainapatoro siriko pa'po me tywo'ka'se man iro. Moro Tamusi wykatopombo wo'kapyry ana'koto'pa man. 18 Moro omenano mero'po 'wa moro Tamusi nyry enepy'pomboto, moro Tamusi wykatopombo kapyn nenepyry. Moro tykatopombo poko te moro tynyry kurano tyje Tamusi 'wa man Abraham 'wa.

19 Oty me 'ne ko iro ke moro omenano mero'po nan? Morokon kari'na yja'wanykonymbo woneto'me moro omenano mero'po moro Tamusi wykatopombo tu'ponaka tyje man. Mo'ko Abraham we'mekatopo, mo'ko i'wano me moro Tamusi wykatopombo man inoro wopyry taronaka te moro omenano mero'po kynotu'kujan. Kapu tanokon apojonano 'wa Tamusi ekataka moro omenano mero'po amy ipori'tomaponen ainaka tyje man. 20 Amy o'wino ekatakano me kapyn mo'ko ipori'tomaponen man. Tamusi te o'win 'ne man. 21 Moro omenano mero'po iro ke moro Tamusi wykato'konymbo arimanon? Uwa pairo. Nuro kari'na yry taro moro omenano mero'po we'i'pomboto, iporo ro moro tamambore aino enepyry. 22 Moro Tamusi karetary 'wa te yja'wan me aino ta pa'poro kari'na taky'ka man. Iwara moro Jesus Kristus amyikary nenepyry Tamusi wykatopombo apyijaton mo'karon amyikanamon.

23 Moro Kristus wyinono amano wopyry uwaporo te taky'se tywaije kytaton moro omenano mero'po upi'no, moro Kristus wyinono amano wo'topo kurita taronaka. 24 Moro omenano mero'po iro ke kanenamon me tywaije man mo'ko Kristus wopyry 'wa ro, moro Kristus wyinono amano 'wa tamambore kyto'ko'me. 25 Moro Kristus wyinono amano wopy'po mero te, moro kanenamon upi'no noro e'i'pa kytaton. 26 Pa'poro irombo Tamusi y'makon me mandon, mo'ko Kristus Jesus amyikary ke o'waine. 27 Moro asetykano 'wa pa'poro Kristus wyinonokon me tyje mandon. Amy wo'mynano wara Kristus to'mo'se o'waine man. 28 O'po'no waty man moro Simosu me aino poko, moro Griek me aino poko pai, moro taporemynen pyitonano me aino poko, moro aporemy'ma aino poko pai, moro wokyry me aino poko, moro woryi me aino poko pai. Pa'poro irombo o'win mandon mo'ko Kristus Jesus ta. 29 Kristus wyino aja'taine ro, Abraham we'mekato'kon me mandon. Tamusi wyka'po wara ro moro ikatopombo mapyita'ton.

4

1 Ero wara ywykary 'se wa: Pitani me noro mo'ko tyjumy otyrymbo apyinen man a'ta, amy pyitonano wara man, pa'poro oty jopotory me tywairy se'me. 2 Tanenamon aina man. Otyry enenamon moro otyry enejaton ekataka, moro ijumy wykatopombo kurita tundary 'wa ro. 3 Iwara ky'karon enapa ero nono tu'ponokon otykon nundymary

3:12 Levitikus 18:5 **3:13** Deuteronomium 21:23 **3:17** Exodus 12:40 **3:18** Rome 4:14 **3:29** Rome 4:13

pyitonano me tywaije kytaton, pitani wonumengake noro ka'taine. 4 Pa'poro otykon
we'i'ma'san mero te, Tamusi 'wa mo'ko tymuru tapojoma man. Woryi wyino tywoma
man. Moro omenano mero'po upi'no tywaije man. 5 Iwara mo'karon omenano mero'po
upi'nonokon kary 'se tywaije man moro ipori'tory wyino. Ky'waine moro ymunano me
aino apyiry 'se tywaije man. 6 Ymunano me awairykon enepoto'me, Tamusi 'wa mo'ko
tymuru a'kary tomo'se man kyturu'san taka. Mo'ko ro kyniko'tanon: “Aba. Papa.”
7 Iwara pyitonano me kapyn noro mana. Ymunano me te mana. Ymunano me aja'ta
te, mo'ko jumynano otyry apyinen man me enapa mana Tamusi po.

8 Penaro Tamusi anukuty'pa tywaije mandon. Tamusi me e'i'non no'kan pyitorykon
me tywaije mandon. 9 Erome te Tamusi muku'saton. Tamusi ajuku'saton, wykatan te
pai 'nare. One wara ko iro ke matu'maton rapa morokon ru'mangon, opanopy'non ero
nono tu'ponokon otykon 'wa? Inundymarykon me 'su ko rapa awairykon 'se mandon?
10 Mo'po'saton kurita 'wa, nuno 'wa, nuno apyimy 'wa, siriko 'wa enapa. 11 Aronge roten
moro o'wanokon me ywo'mika'po wairy pona wesykaje.

Paulus wesykary mo'karon Galatie ponokon poko

12 Ywara aitoko. Moro 'se ro wa awyinoine, yja'sakarykon. Awu enapa irombo
awaraine wa. Yja'wan me ypoko e'i'pa maiton. 13 Amy yje'tun poko koromo moro
iru'pyn oka ekarity'po y'wa muku'saton. 14 Moro yje'tun 'wa imero aju'kurukon
se'me, yjenu'ka'pa maisen. Yjurumena'pa maisen. Tamusi apojon wopyry ewa'mary
wara te ywopyry mewa'masen, Kristus Jesus wopyry ewa'mary wara pairo. 15 O'to
ko moro ajewa'porykon tywaije nan? Ero irombo samyikapoja: Awonukarykon
taro awe'i'sanymboto, monukatory, yjenu'toto'me. 16 Anijenonopyrykon me terapa
ka'tu tywaije wan, iporono auranano ekarityry mero y'wa? 17 Amykon kari'na
apokoine kyno'mikaton. Yja'wan me te mandon. Typo ajyrykon 'se mandon,
typokoine awo'mikato'ko'me. 18 Iru'pa te man ase'wa apokoine iru'pyn oty ta
awo'mikarykon roten, ajekosaine yja'ta roten kapyn. 19 Y'makon 'ko, tywonemary
man je'tun ta amy sanonano wairy wara enapa yje'tunaje, mo'ko Kristus enekangon
me awepa'kato'ko'me. 20 Ajekosaine rypo erome ywairy 'se wa, amy me terapa
ajerupato'ko'me. Poto me irombo apokoine wesykaje.

Hagar Sara maro

21 Kaitoko y'wa, amyjaron moro omenano mero'po upi'no tywairykon 'se aitonon:
Epanama'pa mandon o'to moro omenano wykary 'wa? 22 Tymero man oko mo'karon
Abraham ymurukon we'i'san. O'win amy mo'ko taporemynen amyijanano y'me me
tywaije man. O'win amy mo'ko aporemymyn woryi y'me me tywaije man. 23 Mo'ko
taporemynen amyijanano y'me ero nono emery me roten tywo'ka'se man. Mo'ko apore-
mymyn woryi y'me te Tamusi wykatopombo poko tywo'ka'se man. 24 Morokon otykon
ta amy unemy'po oty man. Mo'karon okonokon woryijan oko Tamusi wykato'konymbo
eneponamon me mandon. O'win amy moro wypy Sinai po Tamusi wykatopombo
enepojan. Pyitonano me mo'karon i'makon mandon. Mo'ko ro mo'ko Hagar man.
25 Moro atywano Hagar moro Arabi pono wypy Sinai ekari'san. Moro eromeno
Jerusalem wara mo'ko Hagar man. Pyitonano me irombo Jerusalem man mo'karon
tytanokon maro. 26 Moro kapu tano Jerusalem wara te mo'ko aporemymyn woryi man.
Mo'ko ro, kysanokon mo'ko man. 27 Tymero irombo man:

Tawa'pore aiko, e'mekapyn woryi! Ominoko, pitani je'tun anapopyn. Mo'ko inomyn
y'makon irombo pyime 'ne ka'tu rapa kynaita'ton mo'ko tyinonen y'makon ko'po.

4:5 Rome 8:15-17 **4:22** Genesis 16:15, Genesis 21:2 **4:27** Jesaja 54:1

28 Amyjaron, yja'sakarykon, Isak wara enapa Tamusi wykatopombo me tywo'ka'se
mandon. 29 Penaro mo'ko nono emery me roten o'kapy'po 'wa mo'ko kapu nekarity'po
taki'ma man. Moro wara erome enapa oty man. 30 Moro Tamusi karetary te kynganon:
Mo'ko taporemynen amyijanano emo'ko mo'ko i'me maro. Mo'ko taporemynen amyi-
janano y'me tyjumy otyrymbo anapo'i'pa kynaitan asewara mo'ko aporemymyn
woryi y'me maro.

31 Iwara te, yja'sakarykon, amy taporemynen amyijanano y'makon kapyn ky'karon
kytaton. Mo'ko aporemymyn woryi y'makon te ky'karon kytaton.

5

Moro omenano wyino tyka aino

1 Kristus 'wa moro omenano mero'po pori'tory wyino tyka kytaton. Eja'nakatoko iro
ke. Moro omenano pyitorykon me rapa kytaipoton.
2 Epanamatoko! Awu, Paulus, wykaje o'waine: Awe'kotopo'sando, ajepanopy'paine
mo'ko Kristus kynaitan. 3 Wykaje rapa te pa'poro mo'karon e'kotopotonon 'wa: Pa'poro
moro omenano mero'po wykary wara awairykon man. 4 Amyjaron, mo'karon omenano
mero'po wyino tamambore aino momo'namon, Kristus wyino tywota'koto mandon.
Moro Tamusi kuranory wyino tywoma mandon. 5 Na'na irombo a'kanano ta Tamusi
amyikary wyino tamambore aino momo'san. 6 Mo'ko Kristus Jesus ta moro e'kotono,
moro i'koto'pa aino pai amy oty waty pairo man. Tamusi amyikary, moro aipynano
emaminano'san iro roten kynotu'kujan mo'ko Kristus Jesus ta.
7 Iru'pa kore rypo my'satokon! Noky ko moro o'waine iporono auranano amyikary
any'mai? 8 Mo'ko awonumengarykon y'petakamary 'san mo'ko ako'manamonymbo
wyino kapyn man. 9 Amy a'si'konombo perere uwapurotopo roten pa'poro moro
perere uwapurojan. 10 Awu te mo'ko Jopoto ta iru'pyn po suku'sa amy me terapa onu-
menga'pa awairykon. Mo'ko aje'mere'kaponamonymbo kota'mary kynaitan. Noky me
iwairy u'ku'pa kynaitan. 11 Moro e'kotono ekarityry jako noro te y'wa, yja'sakarykon,
o'tono'me noro ko kari'na erekuru ywekenanon? Ekarityry jako y'wa, moro wakapu
kari'na ato'ke e'i'pa nairy. 12 Mo'karon ajerupo'tomanamon 'su myre nomukatory!

Ja'munano nisanory a'kanano nisanory maro

13 Omenano mero'po upi'no awaito'ko'me kapyn tyko'ma mandon, yja'sakarykon.
Moro omenano mero'po upi'no waty aino te aja'mungon nisanory otykon ka'namon
me ajyry'paine nainen. Aipynano ta te ase'wa awopanopyrykon man. 14 Pa'poro moro
omenano mero'po wykary irombo kyno'ka'san ero o'wino oty ta: Mo'ko aja'sakary
pynary o'wa man awaipynary wara enapa. 15 Ase'wa awokapotyrykon jako, ase'wa
awosonorykon jako, tuwaro aitoko moro awo'moky'marykon pona.
16 Ero wara ywykary 'se wa: A'kanano 'wa moro ajemamyrykon aropotoko. Iwara
moro ja'munano nisanory otykon anikapy'pa pairo maita'ton. 17 Moro ja'munano
nisanory irombo mo'ko a'kanano nisanory ato'ke man. Mo'ko a'kanano nisanory
enapa moro ja'munano nisanory ato'ke man. Ase'wa irombo kyne'tu'katon. Iwara
moro anisanorykon ro kapyry mupijaton. 18 Mo'ko a'kanano 'wa awotundymaporykon
jako te, moro omenano mero'po upi'no kapyn mandon. 19 Iru'pyn po kynotuku'san
otypangon otykon wairy moro ja'munano nisanory me: wararo wokyryjan, woryijan
maro aino, nurijangon otykon poko aino, emepo'pa aino, 20 ikapy'san tamusi amyikary,
tamoreke aino, tyjenono'ke aino, tokone aino, amyne aino, tare'ke aino, e'kuno, asepoko
aino, ataripa'no, 21 tyko'ponomary 'se'pa aino, etyno, omeretopo uwano, pa'poro
moropangon otykon. Moro iwo'kapyry uwaporo wykaje o'waine, moro ywyka'po wara

4:29 Genesis 21:9 **4:30** Genesis 21:10 **5:9** 1 Korinte 5:6 **5:14** Levitikus 19:18 **5:17** Rome 7:15-23

ro terapa: pa'poro mo'karon moropangon otykon ka'namon moro Tamusi nundymary anene'pa kynaita'ton. 22 Erokon te mo'ko a'kanano nyry otykon: aipynano, tawa'pore aino, sara'me aino, eja'nakano, typotapore aino, iru'pa aino, tamyikapore aino, 23 pyi'me'ke aino, ja'munano nisanory 'wa atundymapo'pa aino. Moropangon otykon y'tu'kanen me kapyn moro omenano mero'po man. 24 Mo'karon Kristus Jesus wyinonokon 'wa moro ja'munano typoka man wakapu poko, morokon eponamon otykon maro, morokon inisanory otykon maro enapa.

25 A'kanano ta kamamyrykon jako, a'kanano ta enapa mo'ja ro kytorykon man. 26 Kywotamyikarykon kapyn man typo roten. Ase'wa kywotaki'marykon kapyn man. Kyko'ponomarykon 'se'pa kywairykon kapyn man.

6

Ase'wa opano'no

1 Yja'sakarykon, amy 'wa yja'wan oty kapyrymbo epory'poto o'waine, amyjaron Tamusi a'kary narorykon me arotoko iru'pyn oma taka rapa. Pyi'me'ke erupatoko. Aseke oneko, amoro enapa aju'kuru pona. 2 Ase'wa opano'toko. Iwara moro Kristus nyry'po omenano mika'ta'ton. 3 Poto me amy poto me e'ipyn wokanopyry jako irombo, aseke kynomu'manon. 4 Pa'poro kari'na 'wa aseke tamery mengary man. Moro wara ty'wano me roten kynotamyikatan. Amy terapa 'wa tywo'potyry ta kapyn kynotamyikatan. 5 O'to aseke tywe'i'po poko irombo pa'poro kari'na wosaijomary kynaitan.

6 Mo'ko Tamusi auran poko omepatoto 'wa pa'poro tokosanokon iru'pyngon otykon wyino amy yry man mo'ko tamepanen ainaka. 7 Kytomu'maton! Tamusi ataki'mapo'pa man. Kari'na irombo moro tynipomy'po po'san ro. 8 Mo'ko aseke tyja'mun tu'po oty ponen irombo moro ja'munano nyry uta'no po'tan. Mo'ko a'kanano tu'po oty ponen rapa mo'ko a'kanano nyry i'matypyn amano po'tan. 9 Moro iru'pyn oty kapyry poko irupota'pa kytaisen. Irupomamy'pa ka'taine, moro o'to kywe'i'san epety kysapyita'ton moro epety apyitopo kurita. 10 Iro ke ko'wu, oma epory wara ro ky'waine, moro iru'pyn oty kysika'sen pa'poro kari'na 'wano me, mo'karon Tamusi amyikanamon 'wano me 'ne ka'tu.

Kareta y'ma'topo auranano

11 Enetoko one wara potombo me terapa aseke yjainary ke ero merory y'wa o'waine. 12 Pa'poro mo'karon ja'munano ta tamepore tywoneporykon 'sangon awyry'katon awe'kotopoto'ko'me. Moro wara kynaijaton moro Kristus wakapuru poko kari'na erekuru 'wa tywekenarykon uremeto'me roten. 13 Aseke pairo mo'karon e'kotono 'sangon moro omenano mero'po wykary wara e'i'pa mandon. O'kotoporykon 'se te mandon, moro o'koto'san poko tywotamyikato'ko'me. 14 Awu te moro wara ywotamyikary 'se'pa wa. Ywotamyikary 'se roten wa mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus wakapuru poko. Mo'ko poko ro ero nono wakapu poko typoka man y'wano me. Awu enapa typoka wa ero nono 'wano me. 15 Otymbo ro waty irombo man e'kotono ta, i'koto'pa aino ta pai. Moro asery me aino te poto me man. 16 Pa'poro mo'karon moro 'ne omenano wara amandonon 'wano me, mo'karon Tamusi pyitorykon Israel pajanymbo 'wano me enapa, sara'me aino nainen, kotano enery enapa.

17 Amy pairo noro kari'na yjamiromo'ka'pa nainen. Awu yja'mun poko irombo morokon Jesus upu'po me ywo'po pa'sanymbo kynonepojan.

18 Mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus turu'popory aja'karykon maro nainen, yja'sakarykon. Iwara ro nainen.

Efese ponokon 'wano kareta
Uwapo torupamy

Oruwa siriko Efese po Paulus tamamina man. Iro ke ro o'win tywotapo man mo'karon moro ponokon Tamusi amyikanamon maro. Ero kareta tymero i'wa man ipori'tomato'ko'me. One wara mo'karon Tamusi na'nanopy'san wairy 'se Tamusi wairy ekari'san iru'pyn me imero ero kareta ta. Tameronokon otykon ekarityry ta moro tywonumengary uku'pojan. Amykon terapa Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wano me enapa ero kareta wairy amyikaton amykon oty uku'namon.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-2 Kareta a'motopo auranano
1:3 - 3:21 Kristus ta mo'karon Tamusi amyikanamon kuranondory
4:1 - 6:20 Moro asery amano emery
6:21-24 Kareta y'ma'topo auranano

Kareta a'motopo auranano

1 Paulus, mo'ko Tamusi nisanory wararo Jesus Kristus napojoma'po, ero kareta
merojan mo'karon Efese* ponokon Tamusi wyinonokon 'wa, mo'karon Kristus Jesus
amyikanamon 'wa. 2 Oro mo'ko kyjumykon Tamusi, mo'ko Jopoto Jesus Kristus enapa
tyturu'poporykon eneposen o'waine. Oro sara'me ajysen.

Mo'karon Tamusi napo'i'san waipory

3 Tykuranondo nainen mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus jumy Tamusi. Mo'ko 'wa ro
irombo tykuranondo kytaton pa'poro kapu tano kurano oty ke mo'ko Kristus ta. 4 Mo'ko
Kristus ta ro ero nono wo'kapyry uwaporo tapyije i'wa tywaije kytaton, tywyinonokon
me kywaito'ko'me, ija'wany'pa tombata kywaito'ko'me enapa aipynano ta. 5 Kari'na
pynary ke ty'wa penaro terapa ty'makon me kywairykon man tyje i'wa tywaije man
mo'ko Jesus Kristus ta. Moro wara ro irombo oty wairy 'se tywaije man. 6 Iwara moro
toty awongapojan mo'ko tynipynary ta ky'waine tynyry'po kurano poko.
7 Mo'ko ta ro tymboka i'wa kytaton moro imynuru ke. Morokon kyja'wanykonymbo
tyka i'wa man, poto me imero moro tyturu'popory wairy ke. 8 Tywonumengapore
tywairy ta, oty ukutyry ta enapa ty'wa moro tyturu'popory poto me imero tanepo i'wa
man. 9 Mo'ko Kristus ta moro tywonumenga'pombo kapy'mary man yry'po wara ro
ty'wa, moro tynisanory poko tamorepa i'wa kytaton. 10 Moro inisanory me ro tywaije
man moro tywonumenga'pombo kapy'mary, tywaije pa'poro oty we'i'po mero. Iwara
pa'poro morokon kapu tanokon, nono tu'ponokon otykon a'nanopyry 'se tywaije man
mo'ko Kristus upi'nonaka.
11 Mo'ko Kristus ta enapa Tamusi pyitorykon me na'na tyje tywaije man, mo'ko
Tamusi 'wa moro tywonumengary yry'po wara ro. Tynisanory wara ro irombo Tamusi
pa'poro oty ta kynemaminanon. 12 Iwara moro ikuranory poko ety awongary taro na'na
man mo'ko Kristus po penaro terapa o'po'tononymbo me.
13 O'waine enapa moro iporono auranano, moro uta'no wyino ajunemyrykon man
ekari'nen iru'pyn oka tota man. Moro amyika'po ke ro o'waine tywyinonokon me
tyje mandon Tamusi 'wa. Mo'ko tykatopombo kurano a'kanano irombo tyje i'wa
man o'waine. 14 Mo'ko a'kanano ro moro ky'waine Tamusi wyino oty apyiry man
pori'tomanon. Tywyinonokon me kymbokarykon 'se tywaije man. Iwara moro ikura-
nory poko ety awongary taro kytaton.

---

* **1:1** Amykon moro ‘Efese’ animero'pa tywaije mandon. **1:1** Apojoma'san 18:19-21, 19:1 **1:7** Kolose 1:14

Paulus auranary Tamusi 'wa

15 Mo'ko Jopoto Jesus ta o'waine Tamusi amyikary, o'waine pa'poro mo'karon Tamusi
wyinonokon pynary setai. Iro ke ro 16 o'kapyn roten Tamusi ety sawongaje apokoine.
O'kapyn roten irombo kajatojaton moro Tamusi 'wa yjauranary jako. 17 Waturupoja
mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus tamusiry 'wa, mo'ko kurano jumynano 'wa, mo'ko
tywonumengaporen a'kanano, mo'ko o'waine Tamusi uku'pojan inoro yto'me i'wa
o'waine. 18 Oro moro aturu'san enuru 'wano me taweije oty nainen. Iwara muku'ta'ton
oty me moro i'wa ako'mato'konymbo aimomo'topo wairy, oty me moro tywyinonokon
'wa inyry kurano waipory wairy, 19 oty me moro ky'wanokon me ina'kuru pa'poro oty
ko'pono ipori'tory wairy enapa. Moro poto 'su ipori'tory emaminary poko ro Tamusi
amyikanamon me kytaton.
20 Moro iro ro rapa pori'tonano mo'ko Kristus ta tamamina man, moro Tamusi
'wa iromby'san wyino awongary jako, moro Tamusi 'wa kapu ta tapo'tun wyino
andy'mory jako enapa, 21 pa'poro oty undymanamon epo, pa'poro typori'tokamon epo,
pa'poro pana'pyngon epo, pa'poro jopotokon epo, pa'poro tajatomy atywano epo enapa
iwaito'me, erome roten kapyn, aire enapa te. 22 Pa'poro oty moro ipupuru upi'nonaka
tyje i'wa man. Pa'poro oty epo jopoto me tyje i'wa man mo'karon tyna'nanopy'san
apyimy 'wano me. 23 Mo'karon ina'nanopy'san apyimy undymanen me ro man.
Mo'karon ina'nanopy'san apyimy a'no'kanon mo'ko pa'poro oty a'no'kanen.

2

Moro Tamusi turu'popory

1 Uwapo tyromo'se tywaije mandon morokon anikapy'san yja'wangon amaminano
poko, morokon oja'wanykonymbo poko. 2 Morokon ta ro tamanje mandon ero
nono emery wara, mo'ko yja'wangon pori'tonano jopotory emery wara, mo'karon
typanaja'naramon kari'na ta amaminatoto a'kanano emery wara enapa. 3 Penaro
ira'naine ky'karon enapa pa'poro tywaije kytaton. Morokon kyja'mungon nisanory
wara tywaije kytaton. Moro kyja'mungon nisanory, moro yja'wangon kyturu'san
nisanory enapa tyka'se ky'waine tywaije man. Kywoma'san po ro Tamusi erekuru
apo'ny me tywaije kytaton, mo'karon amykon terapa kari'na wara enapa. 4 Mo'ko
poto me imero kotano enenen Tamusi 'wa te poto me typyna kytaton. 5 Morokon
kynikapy'san yja'wangon amaminano poko tyromo'se kywairykon se'me, mo'ko Kris-
tus maro nuro rapa tyje i'wa kytaton. Iturupopory 'wa uta'no wyino tunenje mandon.
6 Kristus Jesus ta tawonga rapa imaro kytaton. Kapu ta tandy'mo kytaton imaro. 7 Iwara
mo'ja ro moro pa'poro oty ko'pono tyturu'popory waipory enepory 'se tywaije man
ky'waine moro Kristus Jesus ta iru'pa kanarykon ta.
8 Moro iturupopory 'wa irombo uta'no wyino tunenje mandon, amyikary ke o'waine.
Opoine kapyn moro ajunemy'san man. Tamusi nyry te moro man. 9 Ajemamina'san
poko kapyn tunenje mandon, awotamyikarykon pona. 10 Tamusi nikapy'san irombo
ky'karon kytaton. Mo'ko Kristus Jesus ta tyka'se Tamusi 'wa kytaton, kynikapyrykon
me tynyry'san kurangon amaminano ka'to'me ky'waine.

O'win mo'karon Kristus wyinonokon wairy

11 Simosu me kapyn tywoma mandon. I'koto'non me ajejatojaton mo'karon i'koto'san
me okari'tonon, mo'karon ija'mungon ainanano ke ty'koto man inaron. Uku'toko
12 moro uwapo Kristus anukuty'non me awe'i'san. Mo'karon Israel pajanymbo
wyino tyse awaito'konymbo tywaije man. Morokon Tamusi wykato'konymbo wyino
tyse awaito'konymbo tywaije man. Animomokyrykon oty waty tywaije man. Ita-
musi'pa ero nono tu'po awaito'konymbo tywaije man. 13 Uwapo Tamusi wyino tyse

1:20 Ware 110:1 **1:22** Kolose 1:18 **1:22** Ware 8:6 **2:1** Kolose 2:13

awaito'konymbo tywaije man. Erome te ko'wu mo'ko Kristus Jesus ta senge roten typo mandon mo'ko Kristus mynuru 'wa.
14 Mo'ko ro irombo sara'me kywairykon me man. Mo'ko 'wa ro mo'ko Simosu mo'ko Simosu me e'ipyn maro o'win tyje man. Moro a'sakanamonymbo jenono taka i'wa man. Aseke tyja'mun ke 15 pa'poro morokon omenano mero'san tu'kuke'se i'wa man. Tyta mo'karon okonokon kapyry 'se tywaije man o'win asery kari'na me, sara'me yrykon ta. 16 Tamusi maro iru'pa rapa yrykon 'se tywaije man o'win ja'munano ta. Moro me ro wakapu poko tyromo'se man. Tyta moro ijenonorykon taike'ka i'wa man. 17 Sara'me aino ekapory ekari'se o'waine, mo'karon tyse aitononymbo 'wa, mo'karon senge roten aitononymbo 'wa enapa tywo'se man. 18 Mo'ko po ro irombo ky'karon okororo Simosu me, Simosu me e'i'non me, o'win a'kanano ta kytorykon taro kytaton mo'ko jumynano 'wa.
19 Iwara te tysenokon me noro e'i'pa mandon. Tysenokon me noro emamy'pa mandon. Mo'karon Tamusi wyinonokon maro te o'win mandon. Mo'karon Tamusi auty tanokon maro o'win mandon. 20 Mo'karon apojoma'san nikapy'po apo'nano tu'po, mo'karon Tamusi auran uku'ponamon nikapy'po apo'nano tu'po enapa tamy amyjaron mandon. Moro auto pori'tomanen topu me te mo'ko Kristus Jesus man. 21 Mo'ko po ro pa'poro moro auto iru'pyn me kynotamyjan, amy Tamusi waitopo me iwaito'me mo'ko Jopoto ta. 22 Mo'ko ta ro amyjaron enapa matamypojaton mo'karon Simosu maro, amy Tamusi emandopo me awaito'ko'me a'kanano ta.

3

Mo'karon Simosu me e'i'non ra'na Paulus emaminary

1 Iro ke ro awu Paulus, mo'ko Kristus Jesus poko aru'ka'po, ajupu'san me, mo'karon Simosu me e'i'non upu'san me ... 2 Aneta'pa 'kare maisen one wara y'wa Tamusi 'wa tyturu'popory yry'po o'wanokon me yjemaminato'me. 3 Tamusi irombo yjamorepan moro unemy'po uku'to'me y'wa, moro eromembo roten ynimero'po wara ro. 4 Iro erupary jako o'waine, one wara mo'ko Kristus poko ywotamorepa'po ukutyry taro maita'ton. 5 Ero uwapo moro unemy'po anuku'po'pa Tamusi tywaije man kari'na 'wa. Erome te mo'ko ta'kary 'wa tuku'po i'wa man mo'karon tywyinonokon tynapojoma'san 'wa, mo'karon tauran uku'ponamon 'wa enapa. 6 Iwara mo'karon Simosu maro mo'karon Simosu me e'i'non asewara moro Tamusi nyry kurano eponamon me mandon mo'ko Kristus Jesus ta. Simosu maro o'win ja'munano me mandon. Imaroine enapa moro Tamusi wykatopombo apyinamon me mandon. Morokon wara kynyjaton moro iru'pyn oka. 7 Moro oka pyitory me ro moro Tamusi turu'popory 'wa tyje wa moro ipori'tory emamina'po wara ro.
8 Inorombo ro ko'warono awu wa Tamusi amyikary ta. Ise'me Tamusi 'wa tyturu'popory tyje man y'wa, mo'karon Simosu me e'i'non 'wa moro atukutypyn Kristus waipory ekapory ekari'to'me. 9 Samorepaton morokon penaro terapa mo'ko pa'poro oty ka'nenymbo Tamusi ta unemy'san otykon wo'kapyry man poko. 10 Iwara erome mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy moro Tamusi wonumengapory ekarory taro man mo'karon nono epo aitonon typori'tokamon jopoto 'wa. 11 Moro wara oty wo'kapyry man penaro terapa Tamusi 'wa tyje tywaije man. Moro oty ro ko'wu mo'ko Kyjopotorykon Kristus Jesus ta tyka'se i'wa man. 12 Mo'ko 'wa ro, moro amyikary 'wa enapa enari'ma tyje kytaton Tamusi 'wa kytoto'ko'me amyikary ta. 13 Iro ke ro waturupoja o'waine, moro ajupu'san me ykota'mary waito'me ajamboty'paine. Awotamyikarykon te man ipoko.

Mo'ko Kristus pyny

2:15 Kolose 2:14 **2:16** Kolose 1:20 **2:17** Jesaja 57:19 **3:4** Kolose 1:26-27

14 Iro ke ro wokunamaje mo'ko jumynano, 15 mo'ko ety ta pa'poro kapu tanokon, nono
tu'ponokon jumynano man inoro 'wa. 16 Waturupoja i'wa moro ikuranory waipory
wara ro aturu'san pori'tomato'me mo'ko a'kary 'wa. 17 Iwara moro o'waine Tamusi
amyikary ke moro aturu'san Kristus emandopo me kynaitan. Waturupoja aipynano
ta tymita, tywotapo'nyndo enapa awaito'ko'me. 18 Iwara pa'poro iwyinonokon maro
one wara moro Kristus pyny akumbiry, imosin, inu'sen, ijansikyry wairy ukutyry taro
maita'ton. 19 Pa'poro oty ukutyry ko'po moro Kristus pyny wairy muku'ta'ton. Iwara
moro Tamusi kuranory imero aja'no'kata'ton.
20 Moro kytaine amaminatoto pori'tonano ke pa'poro kywoturupoto'kon ko'po,
pa'poro kywonumengato'kon ko'po enapa oty kapyry taro man Tamusi. 21 Mo'ko 'wa ro
kurano aino nainen mo'karon tyna'nanopy'san apyimy ta, mo'ko Kristus Jesus ta enapa
mo'ja ro, i'matypyn me imero. Iwara ro nainen.

4

O'win mo'karon Tamusi wyinonokon wairy

1 Awu mo'ko Jopoto upu'po me aru'ka'po me kurujaton imero ajemando'ko'me moro
ako'mato'konymbo wykary wara ro. 2 Kytaiton 'ne. Pyi'me'ke aitoko. Aturu'san
apyitoko. Asato'ke kytaiton. Ase'wa te aipynatoko. 3 O'mikatoko mo'ko a'kanano nyry
o'win aino kura'mary poko moro sara'me ase'wa ajemamyrykon ke.
4 O'win ja'munano man. O'win a'kanano man. O'win enapa irombo moro
ako'mato'konymbo aimomo'topo man. 5 O'win Jopoto man. O'win Tamusi amyikary
man. O'win asetykano man. 6 O'win Tamusi man. O'win pa'poro kari'na jumy man.
Mo'ko ro pa'poro kari'na epo man. Pa'poro kari'na ta kynemaminanon. Pa'poro kari'na
ta man. 7 Pa'poro ky'waine te typo typo pai moro tyturu'popory tyje man mo'ko Kristus
'wa, moro tynisanory wara ro. 8 Moro Tamusi karetary irombo kynganon:
Tyjenono'namon warinu pokonokon apo'i'san maro kawonaka tyto man. Mo'karon
kari'na 'wa tymykon tyje i'wa man.

9 Moro ‘kawonaka tyto man’, o'to tauro'po ko moro nan? ‘Po'ponaka tyto man’
tauro'po kapyn 'kare moro nan. Ero nono tu'ponaka tywo'se man, wykaje irombo.
10 Mo'ko po'ponaka ito'po ro rapa mo'ko pa'poro kapu eponaka ito'po me man, pa'poro
oty a'no'kato'me ty'wa.
11 Mo'ko 'wa ro enapa amykonymbo tyje mandon apojoma'san me, amykonymbo
Tamusi auran uku'ponamon me, amykonymbo moro iru'pyn oka ekari'namon me,
amykonymbo Tamusi na'nanopy'san enenamon me, emepanamon me enapa. 12 Iwara
taike'se terapa mo'karon Tamusi wyinonokon yry 'se tywaije man apatongon me
iwaito'ko'me, moro Kristus ja'mun amyto'me enapa. 13 Iwara o'win kywairykon man
moro Tamusi amyikary ta, mo'ko Tamusi ymuru ukutyry ta enapa. Tywaike ro
kywairykon man, tywaike ro imero mo'ko Kristus wairy wara enapa. 14 Pitanikon
wara kapyn noro kywairykon man. Parana narorykon me kapyn kywairykon
man. Tameronokon omepano japepeitory 'wa kywotaropopotyrykon kapyn man.
Yja'wangon amepanamon 'wa kywomu'maporykon kapyn man. 15 Moro iporono
auranano apyinamon me te aipynano ta kywetuwaro'marykon man Kristus 'wano
me. Mo'ko ro moro ja'munano undymanen me man. 16 Mo'ko ro pa'poro moro
ja'munano apyijan, o'win iwaito'me. Moro ja'munano wota'saka'san apyipojan
asepoko. Ipori'torykon taro ro kynemaminano'pojaton ase'wa, moro ja'munano
puwato'me. Iwara aipynano ta pa'poro moro ja'munano pori'tomary man.

Moro asery amano

4:2 Kolose 3:12-13 **4:8** Ware 68:18 **4:16** Kolose 2:19

17 Mo'ko Jopoto ta iro ke ero samyikapoja o'waine: mo'karon Tamusi anukuty'non
emamyry wara kapyn noro ajemamyrykon man. Aronge roten mo'karon wonu-
mengary man. 18 Tawa'rumanje moro iwonumengarykon man. Moro Tamusi nyry
amano wyino tyse tywaije mandon. Oty anukuty'pa irombo mandon. Tyturu'poja'nare
mandon. 19 Ija'nata'ma'san me yja'wangon omenano poko tywaije mandon, nurijangon
otykon poko tywaito'ko'me enumene tywairykon ta.
20 Amyjaron te amy me terapa mandon. Mo'ko Kristus tuku'se o'waine man.
21 Ekary ro tota o'waine man. Ipoko tamepa mandon. Mo'ko Jesus ta moro iporono
auranano wairy tuku'se o'waine man. 22 Moro penatombo ajemerykonymbo emary
o'waine man. Moro ro ajuta'kapojaton moro ajemu'manamon ja'munano nisanory 'wa.
23 Aserynon me awairykon man mo'ko ajenumengaponamon a'kanano ta. 24 Aserynon
me awairykon man. Moro ro Tamusi wara ajypojaton. Tamambore ajypojaton. Tamusi
wyinonokon me imero ajypojaton.
25 Iro ke ro moro onapi emary o'waine man. Ase'wa moro iporono auranano
ekarityry o'waine man. O'win ja'munano wota'saka'san me irombo pa'poro kytaton.
26 Awore'korykon jako, yja'wan oty kysika'ton. Weju wo'myry uwaporo iru'pa rapa
ase'wa awairykon man. 27 Oma kysyton mo'ko ewa'rumy tamuru 'wa. 28 Mo'ko
manaman monatary kapyn noro man. Iru'pyn amaminano kapyry poko 'ne ka'tu rapa
te no'mikan aseke tainary ke. Iwara amy omi tano 'wa oty yry taro kynaitan. 29 Yja'wan
auranano wepa'kary kapyn man ondarykon wyino. Amy aja'sakarykon pori'tomanen
iru'pyn auranano a'ta te ajekosaine, ipa'katoko oje iru'pa ipa'kary waitopo po. Iwara
Tamusi turu'popory epota'ton mo'karon epanamatonon. 30 Kata'mato mo'ko Tamusi
a'kary kysypoton. Mo'ko ro uta'no wyino o'katonon man me ajypojaton. 31 Pa'poro ty-
jenonoke aino, pa'poro tare'ke aino, pa'poro tokone aino, pa'poro tyko'ke aino, pa'poro
toruke aino, pa'poro yja'wan me aino enapa, nomiman awyinoine. 32 Tawa'pore te
ase'wa aitoko. Akotanorykon enetoko ase'wa. Yja'wan me awe'i'san ikatoko ase'wa.
Tamusi 'wa enapa irombo mo'ko Kristus ta moro yja'wan me awe'i'san tyka man.

5

Aturuto'kon

1 Tamusi wairy wara aitoko typynamon pitanikon me. 2 Aipynano ta ajemandoko,
mo'ko Kristus 'wa kypyna'san wara enapa. Mo'ko ro kupu'san me tywotyje man amy
typopore Tamusi 'wa tymy me, tywomy me enapa.
3 Tamusi wyinonokon me awairykon ke, wararo woryijan, wokyryjan maro aino,
ukuty'non roten nurijangon otykon poko aino, kumi'me aino enapa ejato'pa pairo
nainen ara'naine. 4 Pyiwano me ajauranaton. Oty anukuty'pa ajauranaton. Serepe
me ajauranaton. Moro wara auranano aipo'pa man. Tamusi ety te awongatoko. 5 Ero
ukutyry o'waine man: Moro Kristus nundymary taka, moro Tamusi nundymary taka
ito'pa kynaitan amy wararo woryi, wokyry maro aitoto, amy nurija me aitoto pai, amy
kumi'man pai. Mo'ko kumi'man irombo, ikapy'po tamusi amyikanen mo'ko man.
6 Amy pairo ajemu'ma'paine nainen yja'wangonymbo auranano ke. Morokon
ro irombo Tamusi erekuru ene'san mo'karon typanaja'naramon kari'na tu'ponaka.
7 Asa'sakame imaroine kytaiton. 8 Uwapo irombo amyjaron tawa'rume tywaije man-
don. Erome te taweije mandon mo'ko Jopoto ta. Aweinano tanokon me ajemandoko.
9 Moro taweije aino irombo pa'poro iru'pa aino, tamambore aino, iporo aino ene'san.
10 Oty wairy Tamusi apokupe upitoko. 11 Mo'karon aronge roten aitonon amaminano
ka'namon tawa'rumangon kari'na a'sakarykon me kytaiton. One wara 'ne iwairykon te
enepotoko. 12 Morokon one'pa inikapyrykon otykon ejatory pairo irombo pyiwano me

4:22 Kolose 3:9 **4:24** Kolose 3:10, Genesis 1:26 **4:25** Zacharia 8:16 **4:26** Ware 4:4 (LXX) **4:32** Kolose 3:13 **5:2** Exodus 29:18, Ware 40:6

imero man. 13 Moro aweinano te one wara 'ne pa'poro morokon otykon wairy enepojan.
14 Pa'poro atuku'toto oty irombo aweinano me man. Iro ke ro moro taurotopo man:
Ajupakako, o'ny'toto. Mo'karon iromby'san wyino ajawongo. Irombo mo'ko Kristus
ajaweipatan.

15 Tuwaro aitoko one wara 'ne ajemamyrykon poko. Oty anukuty'non wara ajemandon. Oty uku'namon wara te ajemandoko. 16 Pa'poro aneporykon iru'pyn oma taka i'tandoko. Moro eromeno amano irombo yja'wan me man. 17 Iro ke ro oty anukuty'pa kytaiton. Mo'ko Jopoto nisanory ukutyry poko e'kutoko. 18 Kytetyndon. Moro tanymy irombo o'mere'kato man. Mo'ko Tamusi a'kary te o'namorosen. 19 Ase'wa orupatoko Tamusi warery ke, Tamusi ety awonganamon ware ke, a'kanano wyinonokon ware ke enapa. Aturu'san maro kitara poko awaretatoko mo'ko Jopoto 'wa. 20 O'kapyn roten pa'poro oty poko mo'ko jumynano Tamusi ety awongatoko mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus ety ta.

Ase'wa aino

21 Aja'sakarykon pyitorykon me aitoko mo'ko Kristus nendory ta.

22 Woryijan, oinonon apyitoko ajopotorykon me, mo'ko Jopoto apyiry wara enapa o'waine ajopotorykon me. 23 Mo'ko wokyry irombo mo'ko typyty undymanen me man, mo'ko Kristus 'wa mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy undymary wara enapa. Mo'ko Kristus irombo mo'karon tyja'mun me tynapyiry Tamusi na'nanopy'san apyimy unenjan. 24 Mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy jopotory me mo'ko Kristus wairy wara enapa mo'karon woryijan jopotory me mo'karon inonon wairy man, pa'poro oty ta.

25 Wokyryjan, apytykon ipynatoko, mo'ko Kristus 'wa mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy pynary wara enapa. Upu'san me ro tywotyje man romo'no taka. 26 Moro wara tywaije man Tamusi wyinonokon me yto'ko'me. Ikorokarykon 'se tywaije man moro kari'na etykatopo tuna ke, moro iru'pyn oka ke enapa. 27 Mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy yry 'se tokosa tywaije man kurano me, iweriki'pa, ikiririky'pa, ija'wany'pa pairo imero. Yja'wangon otykon poko emendo'pa iwairykon 'se tywaije man Tamusi wyinonokon me. 28 Moro wara enapa mo'karon wokyryjan 'wa typytykon pynary man aseke tyja'mungon pynary wara ty'waine. Mo'ko typyty pynanen aseke kynaipynanon.

29 Amy pairo kari'na aseke tyja'mun anijenonopy'pa man. Iru'pa te kynenejan. Kynewa'manon. Iwara enapa Kristus mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy poko man. 30 Moro ija'mun wota'saka'san me irombo kytaton. 31 Iro ke ro amy wokyry tyjumy, tysano notan. Typyty maro kynotapyitan. Irombo mo'karon okonokon kari'na o'win ja'munano kynaita'ton. 32 Amy poto 'su atamorepatopo moro man. Moro wairy ro te suku'sa Kristus poko, mo'karon Tamusi na'nanopy'san poko enapa oty uku'ponen me. 33 O'waine enapa te awe'i'san me ro mo'karon apytykon pynary man aseke awaipynarykon wara enapa. Mo'ko woryi 'wa mo'ko tyino nendory man.

6

Ipanaja'na'pa aino

1 Pitanikon, mo'ko ajumykon, asanokon 'wa epanamatoko mo'ko Jopoto ta. Moro wara irombo awairykon man. 2 “Mo'ko ajumy, asano ety awongako.” Moro Tamusi wykatopombo ro koromono me moro o'waine amy oty epory man ekari'san. Ero ekari'san irombo: 3 “Iwara ro iru'pa maitake. Akore'pe ero nono tu'po ajemandake.”

5:16 Kolose 4:5 **5:19** Kolose 3:16-17 **5:22** Kolose 3:18, 1 Petrus 3:1 **5:25** Kolose 3:19, 1 Petrus 3:7 **5:31** Genesis 2:24 **6:1** Kolose 3:20 **6:2** Exodus 20:12, Deuteronomium 5:16

4 Jumynanokon, sanonanokon, typo roten mo'karon o'makon kysere'kopoton.
Ituwaro'matoko te mo'ko Jopoto nisanory omepano ta, o'mano ta enapa.
5 Taporemynamon pyitonano, mo'karon ero nono tu'ponokon ajaporenjan 'wa
epanamatoko inendorykon ta, awetytykarykon ta enapa amy iru'pyn turu'ponano
maro, mo'ko Kristus 'wa awepanamarykon manombo wara. 6 Mo'karon ajopotorykon
enuru me roten awa'poroto kytaiton. Mo'ko Kristus pyitorykon me te moro Tamusi
nisanory ika'toko pa'poro aturu'san maro. 7 Tawa'pore ajemaminatoko mo'ko Jopoto
'wa, kari'na 'wa kapyn te, ajemaminarykon manombo wara. 8 Muku'saton irombo
pa'poro iru'pyn amaminano ka'nenymbo 'wa mo'ko Jopoto wyino tapety apyiry man,
taporemynen pyitonano me ta'ta, aporemy'ma pai ta'ta enapa.
9 Amyjaron jopotokon, moro wara enapa mo'karon apyitorykon poko aitoko. Moro
ity'karykonymbo inondatoko. Muku'saton irombo mo'ko ijopotorykon wairy ajopoto-
rykon me enapa kapu ta. Tamusi embata irombo pa'poro kari'na asewara mandon.

Morokon Tamusi nyry o'wo'mato'kon

10 Wykaje ko'wu o'waine: epana'tomatoko mo'ko Jopoto ta, moro poto 'su ipori'tory
ta. 11 Mo'ko Tamusi nyry o'wo'mato'kon e'mo'toko. Iwara mo'ko awetoine o'toto
ewa'rumy tamuru 'wa omimapo'pa awairykon taro maita'ton. 12 Kari'na maro kapyn
irombo kywo'wo'marykon man, mo'karon ewa'rumy tanokon jopoto maro te, mo'karon
ewa'rumy tanokon pori'tonano maro, mo'karon ewa'rumy tanokon ero nono undy-
manamon maro, mo'karon kapu tanokon yja'wangon akywano maro. 13 Iro ke
ro mo'ko Tamusi nyry o'wo'mato'kon apyitoko, awosaijomarykon taro awaito'ko'me
mo'ko yja'wan wo'topo kurita. Iwara pa'poro oty y'mondo'po mero pyre noro maita'ton.
14 Oku'mytoko iro ke moro iporono auranano ke. Moro tamambore aino ytoko moro
siparari kapy'po o'po'paitykon me. 15 Moro sara'me aino ynen iru'pyn oka aripapyry
'se aino ytoko moro asapatorykon me. 16 Moro Tamusi amyikary arotoko ajainaine
aja'kototykon me. Moro ke ro pa'poro mo'ko yja'wan nemokyry tyka'muramon pyrywa
me'wu'kata'ton. 17 Moro ajaijomato'kon e'mo'toko siparari kapy'po aju'jondykon me.
Mo'ko Tamusi a'kary nyry Tamusi auran apyitoko asupararykon me.
18 Tamusi 'wa enapa o'kapyn ajauranatoko mo'ko a'kary ta. E'pimatoko i'wa. Moro
'wano me ro tuwaro aitoko. Tamusi 'wa ajauranarykon poko eja'nakatoko. Ajaurana-
toko i'wa pa'poro mo'karon Tamusi wyinonokon poko. 19 Ypoko enapa ajauranatoko
Tamusi 'wa, yjauranary jako yjaurambato'me i'wa, moro atamorepatopo iru'pyn oka
ekaroto'me y'wa enari'ma. 20 Aru'ka'po me ywairy se'me irombo moro iru'pyn oka
upu'po me apojoma'po me wa. Ypoko ajauranatoko Tamusi 'wa, enari'ma moro oka
ekaroto'me y'wa mo'ko Tamusi nisanory wara ro.

Kareta y'ma'topo auranano

21 Moro one wara ywairy uku'to'me o'waine enapa, Tikikus, mo'ko typynen
ka'sakarykon, mo'ko Jopoto ta amy tamyikaporen pyitonano me man inoro pa'poro oty
ekari'tan o'waine. 22 Mo'ko ro semo'sa o'waine moro one wara na'na wairy ekari'to'me
i'wa o'waine, moro aturu'san pori'tomato'me enapa i'wa.
23 Oro mo'ko jumynano Tamusi, mo'ko Jopoto Jesus Kristus enapa sara'me aino,
aipynano, Tamusi amyikary ysen mo'karon Tamusi wyinonokon 'wa. 24 Kurano nainen
pa'poro mo'karon aikepy'pa roten mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus pynanamon
maro.

6:4 Kolose 3:21 **6:5** Kolose 3:22-25 **6:9** Kolose 4:1, Deuteronomium 10:17, Kolose 3:25 **6:14** Jesaja 11:5, Jesaja 59:17 **6:15** Jesaja 52:7 **6:17** Jesaja 59:17 **6:21** Kolose 4:7-8 **6:21** Apojoma'san 20:4, 2 Timoteus 4:12

Filipi ponokon 'wano kareta
Ũwapo torupamy

Moro iru'pyn oka ekaro okomboto tytotopo ta Paulus 'wa na'nen Filipi po kari'na emamyry tu'mapo tywaije man Tamusi wyinonaka. Moro koromono Europa po Tamusi na'nanopy'san apyimy me moro tywaije man. Ero kareta merory jako, mo'ko Paulus Rome po yja'wan kari'na aru'katopo ta tywaije man. Morokon ty'wa inaropo'san otykon poko tawa'pore tywairy ekari'san mo'karon Filipi ponokon 'wa ero kareta ta. Ipori'tomarykon 'se enapa man. Mo'ko Kristus ta roten tawa'pore 'ne tywairy taro kari'na wairy ekari'san.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-11 Kareta a'motopo auranano
1:12-26 Yja'wan kari'na aru'katopo ta Paulus wairy
1:27 - 2:30 Kristus maro o'win mo'karon Tamusi amyikanamon wairy man
3:1-21 Poto me 'ne moro Kristus ukutyry wairy
4:1-20 Mo'karon Filipi po Tamusi na'nanopy'san apyimy maro o'win Paulus wotapory
4:21-23 Kareta y'ma'topo auranano

Kareta a'motopo auranano

1 Paulus, Timoteus enapa, mo'karon Kristus Jesus pyitorykon me mandon inaron, ero kareta merojaton pa'poro mo'karon Filipi po Kristus Jesus ta Tamusi wyinonokon 'wa, mo'karon enenamon 'wa, mo'karon enenamon epatongon 'wa enapa. 2 Oro mo'ko kyjumykon Tamusi turu'popory, mo'ko Jopoto Jesus Kristus turu'popory enapa amaroine nainen. Sara'me enapa ajysen.

One wara Tamusi 'wa Paulus auranary

3-4 O'kapyn roten ytamusiry ety sawongaje, apokoine ywonumengary jako. Apokoine Tamusi 'wa yjauranary wara ro tawa'pore wa. 5 Uwaponombo poro irombo moro iru'pyn oka aripapyry mepano'saton. Erome noro moro wara maijaton. 6 Mo'ko otaine amy iru'pyn amaminano a'monenymbo 'wa mo'ko Kristus Jesus wo'topo kurita 'wa ro ikapy'mary man enapa samyikaje imero.

7 Iru'pa man apokoine moro wara ywonumengary. Yturu'po ta irombo pa'poro mandon. Moro yja'wangon kari'na aru'katopo ta yja'ta 'kuru, moro iru'pyn oka aijomary jako y'wa, moro y'wa ipori'tomary jako enapa moro Tamusi kuranory ta yjemaminary a'sakarykon me tywaije mandon. 8 Pa'poro ajenerykon sanory ywojan, apynarykon ke y'wa mo'ko Kristus Jesus pyny ke. Moro amyikaponen me ro Tamusi man. 9 Tamusi 'wa waturupoja aseme noro moro pynato awairykon wepuito'me, oty ukutyry ta o'waine, tuwaro awairykon ta enapa. 10 Iwara morokon kurangonymbo otykon muku'ta'ton. Irombo tykoroka, emendo'pa enapa maita'ton moro Kristus wo'topo kurita wopyry 'wa ro. 11 Tamambore imero maita'ton. Jesus Kristus 'wa moro wara tyje maita'ton, Tamusi ety awongato'me imero.

Moro iru'pyn oka amyikapory Paulus 'wa

12 Yja'sakarykon, morokon yjeponamonymbo otykon 'wa moro iru'pyn oka aripapyry epanopy'po ukutyry 'se wa o'waine. 13 Kristus upu'po me taru'ka ywairy irombo tuku'se man pa'poro mo'karon Rome pono jopoto auty tanokon oranano 'wa, pa'poro mo'karon amykon terapa kari'na 'wa enapa. 14 Pyime Kristus wyinonokon 'wa mo'ko jopoto tamyika 'ne ka'tu rapa man moro yja'wangon kari'na aru'katopo ta ywairy ke. Enari'ma 'ne ka'tu rapa moro iru'pyn oka ekari'saton. 15 Amykonymbo te mo'ko Kristus

1:10 Apojoma'san 16:12 **1:13** Apojoma'san 28:30

ekarojaton tyko'ponokon me Paulus wairy wairy ke tato'keine, u'kuto tywairykon ke enapa. Amykonymbo te moro wara kynaijaton tywonumengapore tywairykon ke. 16 Ypynaton. Moro iru'pyn oka aijomanen me tyje ywairy uku'saton. 17 Mo'karon amykonymbo te mo'ko Kristus ekarojaton yko'po tywairykon sanory ta. Onumengapo'pa mandon. Moro taru'ka ywairy awosinanopyry po kyno'po'saton. 18 O'to waty te man. Tywonumengapore, onumengapo'pa pai mo'karon ekari'namon a'ta ro rypo, mo'ko Kristus ekary kynotaripa'san. Moro ro yjewa'porojan.

Mo'ja ro enapa tawa'pore waitake. 19 Iru'pa irombo ero oty wyino ywo'kary man suku'sa. Moro Tamusi 'wa ajauranarykon, moro Jesus Kristus a'kary 'wa yjepanopyry enapa yjunendan. 20 Epy'i'to'pa ywairy man po wo'po'sa, enari'ma yjauranary man po enapa. Iwara o'kapyn mo'ko Kristus ety awongapory wara y'wa, erome enapa sawongapotake, nuro yja'ta, yrombyry jako ro rypo enapa.

21 Moro yjemamyry mo'ko Kristus 'wano me man. Moro yrombyry ko'wu iru'pyn oty ene'tan. 22 Yjemamyry man jako te, iru'pyn oty ene'tan enapa moro yjemaminary. Otypan apyiry man anukuty'pa wa. 23 Okororo morokon otykon yjapyiry 'se man. Ero amano nory 'se terapa wa mo'ko Kristus ekosa ywaito'me. Moro ro irombo iru'pa 'ne ka'tu rapa man. 24 Ero amano ta ywairy te poto me 'ne ka'tu rapa man o'wanokon me. 25 Moro amyikary ke ro y'wa, ero amano ta noro ywairy man suku'sa. Ajekosaine waitake Kristus wyinonokon me ajepano'to'ko'me, ajewa'poroto'ko'me enapa. 26 Iwara Kristus Jesus ta ypoko matamyikata'ton 'ne ka'tu rapa, ywopy'poto rapa o'waine.

Mo'karon Filipi ponokon ururu Paulus 'wa

27 Mo'ko Kristus ekapory wara roten te moro ajemamyrykon arotoko. Ajeneine ywopy'poto, uwa yja'ta ro rypo, o'win a'kanano ta aweja'nakarykon etary 'se wa. O'win turu'ponano maro moro tamyikamy iru'pyn oka poko awo'mikarykon etary 'se wa. 28 Awety'kaporykon kapyn pairo man mo'karon ajenono'namon 'wa. Moro iru'pyn oka amyikanamon me awairykon irombo utapyrykon man enepojan. Amyjaron te ajunemyrykon man enepojan. Tamusi ajunenda'ton. 29 Kurano tapyije o'waine man Kristus 'wanokon me awaito'ko'me. Mamyikaton roten kapyn. Maikota'maton enapa te i'wano me. 30 Ywe'kuru wara enapa me'kujaton. Moro ywe'kuru ro tone o'waine man. Erome metaton enapa.

2

1 Mo'ko Kristus ta ajapokumarykon jako iro ke, aipynano 'wa apana'tomarykon jako, o'win a'kanano ta aja'taine, kotano enery jako o'waine, 2 kawa'poropotoko imero moro o'win awonumengarykon wairy 'wa, moro o'win awaipynarykon wairy 'wa, moro ase'wa awairykon 'wa, moro o'win awo'mikarykon wairy 'wa enapa. 3 Aja'sakarykon ko'po awairykon 'se kytaiton. Typo roten kawonokon me kytokano'ton. Po'ponokon me te aitoko. Mo'karon aja'sakarykon apyitoko ako'ponokon me. 4 Ajotyrykon poko roten kytonumengaton. Morokon aja'sakarykon otyrykon poko enapa te onumengatoko.

5 Oro moro onumengano, moro Jesus Kristus ekosa tywaije man iro ajekosaine enapa nainen.

6 Mo'ko ro Tamusi eneke tywaije man. Mo'ja ro moro Tamusi wara tywairy apyiry poko te tyweja'nakary 'se'pa tywaije man. 7 Aseke moro poto me tywairymbo tynonda i'wa man, pyitonano eneke, kari'na eneke enapa tywotyry ta. 8 Kari'na eneke tywosenepo man. Po'po tywotyje man. Ipanaja'na'pa tywaije man moro tyrombyry 'wa ro, moro wakapu poko tyrombyry 'wa ro. 9 Iro ke ro Tamusi 'wa kawo imero tyje man. Pa'poro atywano ko'po kawo moro ety tyje i'wa man. 10 Iwara mo'ko Jesus ety ta pa'poro kapu tano, nono tu'pono, nono upi'nono

1:30 Apojoma'san 16:19-40

wokunamary kynaitan. 11 Pa'poro nunano 'wa Jopoto me Jesus Kristus ekarityry
kynaitan mo'ko jumynano Tamusi ety awongato'me.

12 Ynipynarykon, ipanaja'na'pa maiton. Mondo yja'ta roten moro wara kytaiton.
Erome uwa yja'ta 'ne ka'tu rapa ajenarirykon 'wa atytykarykon ta o'mikatoko, uta'no
wyino ajunendo'ko'me. 13 Tamusi irombo otaine kynemaminanon. Moro tynisanory
kapyry 'se ajynamon me man. Moro o'waine tynisanory ka'ponen me enapa man.
14 Pa'poro morokon anikapyrykon otykon kapyry o'waine man eru'pa, asauranaka'pa
enapa. 15 Tupi me ajemendorykon wairy man. Ija'wany'pa imero awairykon man.
Eja'wanga'pa awairykon man Tamusi y'makon me yja'wangon atany'ma'san kari'na
ra'na. Kapu tanokon aweinano wara taweije awairykon man ero nono tu'po. 16 Moro
amano ene'nen oka apyitoko. Iwara mo'ko Kristus wo'topo kurita wopyry 'wa ro
watamyikatake moro typo roten eka'numboty'pa ywe'i'po poko, moro typo roten
o'mika'pa ywe'i'po poko enapa. 17 Tamusi 'wa tymy me moro o'waine Tamusi amyikary
arory jako y'wa moro ymynuru we'kamyry man a'ta ro rypo, tawa'pore wa pa'poro
amaroine. 18 Iwara amyjaron enapa tawa'pore aitoko ymaro.

Timoteus Epafroditus maro

19 Mo'ko Jopoto Jesus ta ko'i terapa mo'ko Timoteus emokyry 'se wa o'waine. Iwara
one wara awairykon eta'poto y'wa, awu enapa sara'me waitake. 20 Mo'ko roten ywara
oty apojan. Mo'ko roten iru'pa apokoine tywonumengary enepotan. 21 Pa'poro irombo
mo'karon amykon terapa ty'wanokon me roten kyno'mikaton, mo'ko Jesus Kristus
'wano me kapyn te. 22 Tamyikapore te mo'ko Timoteus wairy muku'saton. Amy tyjumy
maro amaminatoto pitani wara nemaminai ymaro moro iru'pyn oka aripa'to'me.
23 Mo'ko emokyry 'se ro wa o'waine, moro one wara ywairy man ukuty'po mero y'wa.
24 Aseke te awu enapa ko'i ywopyry man suku'sa imero mo'ko Jopoto ta.
25 Mo'ko yja'sakary, mo'ko yjemaminary a'sakary, mo'ko ywo'wo'mary a'sakary,
mo'ko yjepaton me anemoky'san Epafroditus emokyry rapa y'wa o'waine iru'pa sepoja.
26 Pa'poro irombo ajenerykon 'se imero man. Kynesykanon, je'tun pe tywairy eta'po ke
o'waine. 27 Iporo ro je'tun pe kynainen. Kyniromo'sakon rypo. Tamusi te ikotanory
enen. Mo'ko kotanory roten kapyn, ykotanory enapa te. O'kapyn ywaikota'mary
'se'pa kynakon. 28 Ko'i terapa mo'ko Epafroditus semo'sa o'waine. Iwara enery
rapa ajewa'porota'ton. Moro ro kata'mato ywairymbo aike'katan a'si'ko. 29 Moro
o'waine iwopyry ewa'matoko iro ke imero mo'ko Jopoto wyinonokon me. Mo'kopangon
apyitoko kawo imero. 30 Moro Kristus emamin upu'po me irombo romo'no tone i'wa
man. Tamamyry uta'kary taro tywaije man amykon otykon, morokon ikapyry tupi
o'waine man irokon poko yjepatomary poko.

3

Kareta erupanamon uruto'kon

1 Wykaje ko'wu o'waine, yja'sakarykon: tawa'pore aitoko mo'ko Jopoto ta. Moro iro
ro rapa oty merory yjaki'ma'pa man. Iru'pa irombo o'waine man moro y'wa moro iro
ro rapa oty merory.
2 Mo'karon pero pona tuwaro aitoko. Mo'karon yja'wangon amaminatonon pona
tuwaro aitoko. Mo'karon i'koto'san nany'ma'san pona tuwaro aitoko. 3 Ky'karon
irombo i'koto'san me kytaton. Ky'karon Tamusi a'kary ta Tamusi ety kysawongaton.
Ky'karon Kristus Jesus poko kytotamyikaton. Ky'karon ja'munano poko kapyn kyto-
tamyikaton. 4 Ja'munano poko te ywotamyikary taro imero wa awu.

2:10 Jesaja 45:23 (LXX) **2:15** Deuteronomium 32:5

Ja'munano poko tywotamyikary taro amy wokanopyry jako, awu iko'po 'ne ka'tu rapa ywotamyikary taro wa. 5 Oruwa-to'ima kurita moro ywoma'po a'ta, ty'koto wa. Israel parymbo awu wa. Israel ymuru Benjamin parymbo awu wa. Simosu nipa'kanopy'po Simosu awu wa. Moro omenano mero'po apyiry ta Farise me wa. 6 Asin pe yjemaminary ta mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy tywekena man yjerekuru 'wa. Moro omenano mero'po wara tamambore yjemamyry ta amy pairo yjemendory upijan.

7 Pa'poro morokon y'wa kurano ene'namonymbo otykon te any'mato seneja mo'ko Kristus upu'po me. 8 Pa'poro otykon pairo seneja any'mato, mo'ko Yjopotory Kristus Jesus ukutyry wairy ke pa'poro oty ko'po kawo. Mo'ko upu'po me ro pa'poro otykon suta'kan. Typapymy me seneja Kristus sanory ta. 9 Mo'ko ta ro ywopory 'se wa. Tamambore tyje wa moro omenano mero'po 'wa kapyn, moro Kristus amyikary 'wa te. Tamusi 'wa tamambore tyje wa, tamyikary ke y'wa. 10 Kristus ukutyry 'se ro wa. Moro awomy'po pori'tory ukutyry 'se wa. Moro iwaikota'ma'po apory 'se wa. Moro iromby'po enepory 'se wa moro yja'mun 'wa, 11 mo'ko wara enapa moro iromby'san wyino awono apyito'me y'wa.

12 “Sapo'i terapa” yka'pa wa. “Ywytotopo 'wa ytundai terapa” yka'pa enapa wa. Wo'mikaje te apyiry poko, mo'ko Kristus Jesus 'wa yjapo'i'po wara enapa. 13 Yja'sakarykon, moro tapyije y'wa iwairy anekanopy'pa wa awu. Ero wara roten te wonumengaje: Moro ywena'po tanombo oty poko ytuwarenge'sa. Moro yjuwapono oty apyiry poko te wo'mikaje. 14 Moro yniwekenary 'wa ytundary poko wo'mikaje, moro ynapyiry man apyito'me y'wa. Moro me ro mo'ko kapu tano Tamusi 'wa tyko'ma wa Kristus Jesus ta. 15 Moro wara ro moro kywonumengarykon wairy man, atamonopy'pa ka'taine. Amy me terapa moro awonumengarykon a'ta, moro enepotan enapa Tamusi o'waine. 16 Moro kynapo'i'san oma ta te mo'ja ro ka'makon.

O'mapo'to'kon

17 Ywairy wara aitoko, yja'sakarykon. Moro na'na 'wa one wara awairykon man enepory wara ro amandonon 'wa o'po'toko. 18 Pyime irombo kari'na amy terapa amano arojaton. O'kapyn terapa ipokoine korupaton. Erome ywotamory ta korupaton rapa ipokoine. Mo'ko Kristus wakapuru jenono'namon me mandon. 19 Kynuta'ta'ton ko'wu. Moro uwembokon itamusirykon me man. Pyiwano me tynikapy'san otykon iwotamyikato'kon me man. Nono wyinonokon otykon poko roten kynonumengaton. 20 Ky'karon te kapu wyinonokon me kytaton. Kapu wyino enapa mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus wopyry kysimomo'saton kaijomanamon me. 21 Mo'ko ro moro po'pono kyja'mungon ytan asewara moro kurano tyja'mun maro, moro tupi'no pa'poro oty yry taro aitoto typori'tory ke.

4

1 Iro ke ro, ynipynarykon yja'sakarykon, ynupirykon, yjewa'pory me aitonon, yju'mariry me aitonon, moro wara eja'nakatoko mo'ko Jopoto ta, ynipynarykon.

2 Euodia suruja, Sintike suruja enapa, o'win iwonumengarykon waito'me mo'ko Jopoto ta. 3 O'wa enapa, tamyikaporen yjemaminary a'sakary, waturupoja, mo'karon woryijan epatomato'me o'wa. Mo'karon ro moro iru'pyn oka aripapyry poko ymaro tywo'mika mandon, mo'ko Klemens maro enapa, mo'karon amykon terapa yjemaminary a'sakarykon maro enapa. Morokon etykon tymero man moro amano karetary ta.

4 Tawa'pore roten aitoko mo'ko Jopoto ta. Wykaje rapa o'waine: tawa'pore aitoko. 5 Moro tawa'pore awairykon ukutyry man pa'poro kari'na 'wa. Mo'ko Jopoto tyse waty man. 6 Amy pairo oty poko kytesykaton. Pa'poro oty ta te morokon anisanorykon

3:5 Rome 11:1, Apojoma'san 23:6, 26:5 **3:6** Apojoma'san 8:3, 22:4, 26:9-11 **3:17** 1 Korinte 4:16, 11:1

uku'potoko Tamusi 'wa. Ajauranatoko i'wa. Otykon poko aturupotoko i'wa, ety awongary ta. 7 Irombo moro Tamusi nyry sara'me aino, moro pa'poro onumengano epo man iro morokon aturu'san, moro awonumengarykon enapa, erandotan mo'ko Kristus Jesus ta.

8 Wykaje ko'wu o'waine, yja'sakarykon: morokon iporo man irokon, morokon kawo man irokon, morokon tamambore man irokon, morokon tywekoroka man irokon, morokon typyne man irokon, morokon tywotapore man irokon, morokon tamamimbore man irokon, morokon ajetykon awonganon irokon, morokon poko onumengatoko. 9 Morokon y'wa ajemepato'konymbo otykon, morokon ywyino anapo'i'san otykon, morokon ywyino aneta'san otykon, morokon yta anene'san otykon enapa apyitoko ajemerykon me. Irombo mo'ko sara'me aino ynen Tamusi amaroine kynaitan.

Tapanopy'po poko tawa'pore Paulus wairy

10 Moro o'waine erome pore rapa ypoko awonumengarykon enepory yjewa'poroi imero mo'ko Jopoto ta. Uwapo ro rypo ypoko tywonumenga mandon. Enepory te tupi o'waine man. 11 Omi tano me kapyn moro wara wykaje. Pa'poro oty ta irombo aseke ywopanopyry poko womepan. 12 Omi ta amano suku'sa. Totyke amano suku'sa. Pa'poro roten amano ta watamorepan: tasiwo'ke aino ta, kumyno ta, totyke aino ta, omi ta aino ta enapa. 13 Pa'poro amano 'wano me typori'toke wa mo'ko ypori'tomanen ta.

14 Ise'me iru'pa sepoja moro o'waine ero ykota'marymbo epanopy'po. 15 Amyjaron enapa, Filipi ponokon, muku'saton moro ky'waine roten ase'wa otykon y'petakama'san moro Masedonie wyino ywopy'po wyino koromo moro iru'pyn oka ekarityry jako y'wa ajekosaine. Amy rapa Tamusi na'nanopy'san apyimy moro wara e'i'pa kynainen. 16 Moro Tesalonika po yja'ta enapa, o'wimboto kapyn, okomboto te pyrata mene'posen y'wa yjepano'to'me. 17 Awyinoine otykon 'se kakano'ton. Kapu ta te aseme noro moro apyratarykon we'mekary 'se wa. 18 Pa'poro ypyratary sapyinen terapa awyinoine. Moro ko'po 'ne ka'tu rapa seponen. Waijopotoman imero mo'ko Epafroditus wyino moro anene'po'san apo'i'po mero y'wa. Typopore imero man moro anyry'san, Tamusi 'wa iru'pyn tymy wara. Tamusi apokupe imero man. 19 Mo'ko ytamusiry kurano maro pa'poro anisanorykon ytan o'waine Kristus Jesus ta. Totyke irombo imero man. 20 Mo'ko kyjumykon Tamusi 'wa i'matypyn me imero kurano me aino nainen. Iwara ro nainen.

Kareta y'ma'topo auranano

21 “Iru'pa aitoko!” ywyka'po ekari'toko pa'poro mo'karon Kristus Jesus wyinonokon 'wa. Mo'karon yjekosanokon ka'sakarykon enapa “Iru'pa aitoko!” tyka'san aropojaton o'waine. 22 Pa'poro mo'karon Kristus wyinonokon, mo'ko Rome pono jopoto auty tanokon 'ne ka'tu rapa, “Iru'pa aitoko!” tyka'san aropojaton o'waine.

23 Mo'ko Jopoto Jesus Kristus turu'popory aja'karykon maro nainen.

4:15 2 Korinte 11:9 **4:16** Apojoma'san 17:1 **4:18** Exodus 29:18

Kolose ponokon 'wano kareta
Uwapo torupamy

Mo'karon Kolose po Tamusi na'nanopy'san apyimy ta moro Kristus wyino aino maro moro nono emery y'kaimary 'se amyikon kari'na tywaije mandon. Mo'karon ro Tamusi apojongon ety awongaton. Amykon tonomy anono'pa kari'na wairy man ekari'saton. Moro Kristus wyino amano maro te opory'pa moro man. Iro ke ro ero kareta Paulus 'wa tymero man. Mo'ko Kristus ta mondo pa'poro morokon inisanorykon otykon wairy ekari'san mo'karon Tamusi amyikanamon 'wa. Kristus ekosa pa'poro pori'tonano man. Mo'ko roten kari'na ymbokary taro man.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-14 Kareta a'motopo auranano
1:15 - 2:15 Kristus ta mondo pa'poro oty wairy
2:16 - 4:6 Asery me mo'karon Kristus wyinonokon emamyry wairy
4:7-18 Kareta y'ma'topo auranano

Kareta a'motopo auranano

1 Paulus, mo'ko Tamusi nisanory wararo Jesus Kristus napojomary mo'ko ta'sakary
Timoteus maro ero kareta merojan 2 mo'karon Kolose po Kristus ta Tamusi wyi-
nonokon me aitonon tamyikaporamon ta'sakarykon 'wa. Oro mo'ko kyjumykon Tamusi
turu'popory amaroine nainen. Sara'me enapa ajysen.

Paulus 'wa Tamusi ety awongary

3 O'kapyn roten mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus jumy Tamusi ety awonganon
na'na apokoine i'wa tauranary jako. 4 Moro o'waine Kristus Jesus amyikary ekary
etan irombo na'na. Moro o'waine pa'poro Tamusi wyinonokon pynary ekary etan
enapa na'na. 5 Kapu ta irombo moro awaimomo'to'kon tyje man o'wanokon me. Moro
awaimomo'to'kon ro tota o'waine man uwapo moro iporono auranano, moro iru'pyn
oka etary jako o'waine. 6 Moro oka ro muku'saton. Pa'poro ero nono tu'po enapa
irombo kynepetanon. Aseme noro kynotapyimanganon. Iwara enapa ajekosaine man,
moro Tamusi turu'popory ekary eta'po po ro o'waine, iporono me ukuty'po po ro
enapa o'waine. 7 Morokon otykon poko irombo tamepa mandon mo'ko na'na nipynary,
na'na emaminary a'sakary Epafras 'wa. Mo'ko ro o'wanokon me kynemaminanon
amy tamyikaporen Kristus pyitory me. 8 Mo'ko ro enapa moro a'kanano ta aitoto
ajekosanokon aipynano ekary ekari'nen na'na 'wa.

9 Moro eta'po po ro na'na enapa aikepy'pa roten man moro apokoine Tamusi
'wa tauranary poko. Na'na kynoturupojan i'wa, moro inisanory uku'to'me imero
o'waine, tywonumengapore imero awairykon ta, a'kanano ta oty ukutyry ta enapa
o'waine. 10 Iwara Tamusi nisanory wara ajemanda'ton. Moro inisanory mika'ta'ton.
Pa'poro iru'pyn amaminano ta tapepore maita'ton. Iru'pa 'ne ka'tu rapa Tamusi
muku'ta'ton. 11 Moro tykuranory pori'tory 'wa imero apori'tomapota'ton, mo'ja ro
aweja'nakato'ko'me, aturu'san apyito'me enapa o'waine.

Noky me mo'ko Kristus wairy

Tawa'pore 12 mo'ko jumynano ety awongatoko. Mo'ko 'wa ro mo'karon tywyinonokon
napyiry man aweinano tano apyinamon me tyje kytaton. 13 Mo'ko 'wa ro typina kytaton
moro ewa'rumy pori'tory wyino. Mo'ko tynipynary tymuru nundymary taka tyje i'wa
kytaton. 14 Mo'ko imuru ro kymbokanamon me man. Morokon kyja'wanykonymbo
kaponen me man. 15 Mo'ko onepyn Tamusi eneponen me man. Pa'poro Tamusi

1:7 Kolose 4:12, Filemon 23 **1:14** Efese 1:7

nikapy'san epono me man. 16 Ita ro pa'poro oty tyka'se man kapu ta, nono tu'po enapa: onetonon, one'non enapa, ukuty'pa 'ne roten jopotokon nundymary enapa. Upu'po me, I'wano me enapa pa'poro oty tyka'se man.
17 Pa'poro oty uwapo mo'ko man. Pa'poro oty ita tywotapyije man. 18 Mo'ko enapa mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy ja'mun upu'po me man. Oty a'motopo me man. Koromono me iromby'san wyino tawonje man. Iwara pa'poro oty ta koromono me tywaije man. 19 Pa'poro tykuranory maro irombo Tamusi ita tywairy 'se tywaije man. 20 I'wa pa'poro oty ypory 'se tywaije man iru'pa rapa tymaro nono tu'po, kapu ta enapa. Moro wakapu poko e'kamy'po imynuru ke sara'me aino tane'se Tamusi 'wa man.
21 Amyjaron enapa uwapo Tamusi wyino tyse tywaije mandon. Tamusi tyjenono'se o'waine man moro awonumengarykon ta. Yja'wangon otykon tyka'se o'waine man. 22 Erome te iru'pa rapa tyje i'wa mandon tymaro, moro iromby'po ke. Iwara tywyinonokon me, eja'wanga'non me, emendo'non me enapa awairykon 'se tombata tywaije man. 23 Moro wara ro maita'ton, moro Tamusi amyikary ta aweja'nakarykon jako, tywepatyma aja'taine, omima'pa aja'taine moro aneta'san iru'pyn oka nyry aimomo'topo wyino. Moro iru'pyn oka ro pa'poro kapu upi'nonokon Tamusi nikapy'san 'wa takari'se man. Ipyitory me ro awu, Paulus, tywaije wa.

Paulus wota'karykary

24 Erome tawa'pore wa moro ajupu'san me ywota'karykary poko. Iwara ero yja'mun ta moro Kristus wota'karyka'po akosinymbo si'ma'kaje, moro ija'mun upu'po me, mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy upu'po me, wykaje irombo. 25 Mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy pyitory me ro awu tywaije wa. Tamusi 'wa ro moro wara tyje wa, ajupu'san me. Moro Tamusi auranymbo ekaronen me wa. 26 Koromonombo po ro moro auranano tunenje i'wa tywaije man pa'poro kari'na wyino. Erome te mo'karon tywyinonokon 'wa tuku'po i'wa man. 27 I'waine ro mo'karon Simosu me e'i'non ra'na moro kurano atamorepatopo waipory uku'pory 'se Tamusi tywaije man. Mo'ko otanokon Kristus uku'pory 'se tywaije man, wykaje irombo. Mo'ko ro moro akuranorykon momo'topo me man. 28 Mo'ko ekarojan ro na'na tywonumengapore imero pa'poro kari'na e'mary ta, pa'poro kari'na emepary ta enapa. Iwara pa'poro kari'na ytan na'na atamonopy'pa imero Kristus ta. 29 Moro me ro 'kuru wo'mikaje imero moro yta amaminatoto ipori'tory ta.

2

1 O'wanokon me, mo'karon Laodisea ponokon 'wano me, pa'poro mo'karon yjembatary anene'pa e'i'san 'wano me enapa irombo ywo'mikary ukutyry 'se o'waine wa. 2 Apori'tomarykon 'se wa o'win awaito'ko'me aipynano ta, moro o'waine oty ukutyry 'wa imero awaiporoto'ko'me. Iwara moro Tamusi nyry atamorepatopo muku'ta'ton. Mo'ko Kristus muku'ta'ton, wykaje irombo. 3 Mo'ko ta ro pa'poro tywonumengapore aino waipory, pa'poro tukutymy waipory enapa tunenje man.
4 Moro wara wykaje, omu'mapo'pa awaito'ko'me taurambosinamon 'wa. 5 Uwa yja'ta ro rypo ajekosaine, mo'ko yja'kary ajekosaine man. Tawa'pore wa. Moro iru'pyn me ase'wa ajemamyrykon irombo, moro pari'pe moro o'waine Kristus amyikary wairy enapa seneja.

Mo'ko Tamusi pori'tory

6 Mo'ko Ajopotorykon me mo'ko Kristus Jesus ewa'ma'po ke o'waine, mo'ko ta ajemandoko. 7 Mo'ko ta tymike awairykon man. Mo'ko tu'po aweja'nakarykon man. Moro Tamusi amyikary 'wa apori'tomarykon man, moro ajemepa'san wara ro. Tamusi ety awongary 'wa imero e'namoropotoko.

1:18 Efese 1:22-23 **1:20** Efese 2:16

8 Tuwaro aitoko amy oty uku'nen me okano'toto 'wa atyngarykon pona. Mo'kopan
ta'sakary emu'manon roten. Kynotundymapojan kari'na nekarity'san otykon 'wa, ero
nono tu'ponokon otykon 'wa, mo'ko Kristus 'wa kapyn te. 9 Mo'ko Kristus ja'mun ta
ro pa'poro tamusi me aino kuranory kynemanjan. 10 Mo'ko ta ro enapa kurangon me
tywaije mandon. Pa'poro jopoto epo, pa'poro pori'tonano epo enapa mo'ko man.
11 Mo'ko ta ro enapa kari'na ainary 'wa kapyn ty'koto mandon. Moro Kristus ta
o'koto'san 'wa moro yja'wan aja'mungon wyino tyka mandon. 12 Moro ajetykarykon
ta tunenje imaro mandon. Moro ajetykarykon ta enapa tawonje rapa mandon, moro
iromby'san wyino Kristus awonganenymbo Tamusi pori'tory amyikary ke o'waine.
13 Uwapo tyromo'se tywaije mandon tyja'wange awairykon ke, i'koto'pa awairykon
ke enapa. Kristus maro te nuro tyje mandon Tamusi 'wa. Moro kyja'wanykonymbo
tyka i'wa man. 14 Moro tu'tanone kywairykon enepotopombo kareta, moro omenano
mero'san ke kyja'wangaton iro tykaka i'wa man. Tuta'kapo i'wa man moro wakapu
poko ipokary 'wa. 15 Morokon kapu y'tu'kanamon pori'tonano tambo'se i'wa man. Tone
me imero moro embatarykon tamapo i'wa man. Moro wakapu ke i'mondo'san poko
tywomino man.

Ero nono tu'ponokon wonumengary

16 Amy 'wa pairo yja'wan me o'to kykapoton apokoine arepa upu'po me, anenyrykon
upu'po me pai, oty ewa'matopo kurita upu'po me pai, asery me nuno wepa'katopo
kurita upu'po me pai, otare'matopo kurita upu'po me enapa pai. 17 Morokon ro
morokon o'tonon man otykon a'kary me roten man. Mo'ko Kristus te iporo man.
18 Amy 'wa pairo typo kytaipoton. Typo irombo ajyrykon 'se mandon amykon po'po
onepotonon, mo'karon Tamusi apojongon ety awongaton inaron, mo'karon tynene'san
otykon poko kynotamorepaton inaron. Typo roten potonon me kynokano'saton. Moro
yja'wan ija'mungon nisanory 'wa undymarykon kynemu'maton. 19 Mo'ko Kristus,
mo'ko moro ja'munano upu'po me man inoro poko tuwaro e'i'pa mandon. Mo'ko ro
te pa'poro moro ja'munano puwano'san Tamusi nisanory wara ro. Morokon imitykon
'wa kynapyipojan o'win iwaito'me.
20 Mo'ko Kristus maro aromby'san 'wa ero nono tu'ponokon otykon wyino om-
boka'sando, o'tono'me ko iro ke ero nono tu'ponokon wara matundymapojaton
omenano 'wa? 21 Erokon omenano poko wykaje irombo: “Kysapo'i!”, “Kysapoi!”,
“Kysi'tu'kai!” 22 Morokon omenano ro kynuta'san ta'kuru jako. Kari'na nikapy'san
omepato'kon morokon man. 23 Tywonumengaporamon kari'na, mo'karon aseke
tynikapy'san omenano wara ro Tamusi ety awongaton inaron, mo'karon po'po kynoty-
jaton inaron, mo'karon aseke tyja'mungon wojaton inaron nekarityry wara morokon
otykon man. Typo roten man. Ja'munano nisanory ka'pojan roten.

3

1 Mo'ko Kristus maro ajawomy'sando iro ke morokon kapu tanokon otykon upitoko.
Kapu ta irombo mo'ko Kristus tandy'po man mo'ko Tamusi ainary apo'tun wyino.
2 Morokon kapu tanokon otykon poko onumengatoko, morokon nono tu'ponokon
otykon poko kapyn. 3 Tyromo'se irombo mandon. Moro ajemamyrykon mo'ko Kristus
maro tunenje man Tamusi ta. 4 Mo'ko Kristus, mo'ko ajemamyrykon me man inoro
wosenepory jako, amyjaron enapa imaro masenepota'ton kurano ta.

Moro asery amano

5 Aike'katoko iro ke morokon nono wyinonokon otykon: wararo wokyry, woryi
maro aino, nurija me aino, tysanoramon otykon 'wa atundymapono, yja'wan oty 'se
aino, enumene aino enapa. Moro enumene aino, ikapy'san tamusi ety awongary

2:12 Rome 6:4 **2:13** Efese 2:1-5 **2:14** Efese 2:15 **2:16** Rome 14:1-6 **2:19** Efese 4:16 **3:1** Ware 110:1

moro man. 6 Pa'poro morokon otykon moro Tamusi erekuru ene'san mo'karon Tamusi anamyika'non 'wa. 7 Amyjaron enapa uwapo morokon otykon poko tywaije mandon, itaine ajemamyrykon jako. 8 Erome te pa'poro morokon otykon nondary enapa o'waine man: ore'kono, tare'ke imero aino, yja'wan me aino, aja'sakarykon poko orupano, pyi-wano me auranano. 9 Ase'wa ajenapitaton. Pa'poro moro penatombo ajemerykonymbo irombo toma o'waine man. 10 Aserynon me tywaije mandon. Aserynon me 'ne ka'tu rapa maijaton. Aseme noro mo'ko aserynon me ajynamonymbo eneke maijaton, uku'to'me o'waine. 11 Asery me amy a'ta, amy oty waty man moro Griek me aino ta, Simosu me aino ta pai, moro ty'koto aino ta, i'koto'pa aino ta pai, moro tyseno me aino ta, moro Skyth me aino ta, moro taporemynen pyitonano me aino ta, moro aporemy'ma aino ta. Mo'ko Kristus pa'poro oty me, pa'poro oty ta enapa man.

12 Tamusi 'wa tapyije mandon tywyinonokon me, tynipynarykon me enapa. Aje-merykon me iro ke apyitoko kotano enery, typotapore aino, po'po okano'no, pyi'me'ke aino, eja'nakano. 13 Ase'wa aitoko. Asepoko tare'ke aja'taine, mo'ko aja'sakarykon yja'wany ikatoko. Mo'ko Jopoto 'wa moro oja'wanykonymbo ka'po wara amyjaron enapa moro aja'sakarykon yja'wany ikatoko. 14 Moro aipynano, moro o'win imero ajy-pojaton iro 'ne ka'tu rapa apyitoko ajemerykon me. 15 Moro Kristus nyry sara'me aino 'wa aturu'san ta oty undymary man. Moro me ro tyko'ma mandon o'win ja'munano ta awaito'ko'me. Anepory'san kurangon otykon poko tawa'pore aitoko.

16 Moro Kristus auranymbo poto me nainen otaine. Tywonumengapore aitonon me omepatoko ipoko. Ase'wa o'matoko ike. Moro aturu'san tano ajewa'porykon enepotoko Tamusi 'wa Tamusi warery ke, Tamusi ety awonganamon ware ke, a'kanano wyinonokon ware ke enapa. 17 Pa'poro auranano ta, amaminano ta pai anikapyrykon otykon ika'toko mo'ko Jopoto Jesus ety ta. Mo'ko poko ro mo'ko jumynano Tamusi ety awongatoko.

Moro Tamusi wyinonokon emamyry emery

18 Woryijan, oinonon apyitoko ajopotorykon me. Moro wara awairykon man mo'ko Jopoto ta.

19 Wokyryjan, apytykon ipynatoko. Apo'tun pe ipokoine kytaiton.

20 Pitanikon, ajumykon 'wa, asanokon 'wa epanamatoko pa'poro oty ta. Moro ro irombo Tamusi apokupe man.

21 Jumynanokon, typo roten o'makon kysere'kopoton, ka'pa rapa otykon poko isas-akepyrykon.

22 Taporemynamon pyitonano, mo'karon ero nono tu'ponokon ajaporenjan 'wa epanamatoko pa'poro oty ta. Enurukon me kapyn o'to aitoko, kari'na 'wa ajetykon awongary sanory ta. Tamusi nendonamon me te ajemaminatoko, e'i'pa 'ne. 23 Aturu'san maro pa'poro morokon anikapyrykon otykon ika'toko, Tamusi 'wano mangon wara, kari'na 'wano mangon wara kapyn te. 24 Uku'toko moro Tamusi 'wa ajemamina'san epemary man, moro o'waine anapyirykon man apyiry man enapa. Mo'ko i'wa ajemam-inato'kon Jopoto irombo Kristus mo'ko man. 25 Mo'ko yja'wan me oty ka'nen irombo moro tyja'wany epety apyitan. Tamusi embata pa'poro kari'na asewara mandon.

4

1 Jopotokon, iru'pa mo'karon apyitorykon enatoko. Muku'saton irombo amyjaron enapa tyjopotone awairykon kapu ta.

2 Moro Tamusi 'wa ajauranarykon jako eja'nakatoko, tuwaro aitoko, tawa'pore aitoko. 3 Moro Tamusi 'wa ajauranarykon jako na'na poko enapa ajauranatoko, oma yto'me

3:9 Efese 4:22 **3:10** Efese 4:24, Genesis 1:26 **3:12** Efese 4:2 **3:13** Efese 4:32 **3:16** Efese 5:19-20 **3:18** Efese 5:22, 1 Petrus 3:1 **3:19** Efese 5:25, 1 Petrus 3:7 **3:20** Efese 6:1 **3:21** Efese 6:4 **3:22** Efese 6:5-8 **3:25** Deuteronomium 10:17, Efese 6:9 **4:1** Efese 6:9

i'wa moro oka ekaroto'me, moro Kristus poko atamorepatopo auranano ekaroto'me, wykaje irombo. Moro amaminano poko ro enapa taru'ka wa. 4 Aturupotoko ekaroto'me y'wa moro y'wa ekarityry man wara ro. 5 Tywonumengapore ajemandoko mo'karon kurandonokon maro. Amy erupato'kon oma epory'poto o'waine, moro oma apyitoko. 6 Tawa'pore ajauranatoko. Typosine ajauranatoko. Moro one wara o'waine pa'poro kari'na auran ejukuru man ukutyry o'waine man.

Kareta y'ma'topo auranano

7 Moro one wara ywairy ekari'tan o'waine mo'ko typynen ka'sakarykon Tikikus, mo'ko tamyikapore kynemaminanon inoro, mo'ko Jopoto ta yjemaminary a'sakary me man inoro. 8 Moro me ro semo'sa o'waine. Iwara one wara na'na wairy muku'ta'ton. Morokon aturu'san pori'tomatan. 9 Imaro semo'sa mo'ko tamyikaporen, typynen Onesimus, mo'ko aja'sakarykon me man inoro. Mo'karon ro pa'poro one wara ero po oty wairy ekari'ta'ton o'waine.

10 “Iru'pa aitoko!” tyka'san aropojaton o'waine mo'ko ymaro aru'ka'po Aristarko, mo'ko Barnabas patymy Markus (mo'ko poko ro moro yjauranymbo saropon o'waine, iwopyry ewa'mato'me o'waine, iwopy'poto), 11 mo'ko Jesus, mo'ko Justus me kyne-jatojaton inoro enapa. Mo'karon oruwanokon roten Simosu me yjepatongon me mandon moro Tamusi nundymary ekarory poko. Yturu'po ewa'poronamon me tywaije mandon. 12 “Iru'pa aitoko!” tyka'po aropojan enapa o'waine mo'ko Kristus Jesus pyitory aja'sakarykon Epafras. Mo'ko ro o'kapyn roten asin pe imero ajupu'san me Tamusi 'wa kynoturupojan, atamonopy'pa aweja'nakato'ko'me, pa'poro Tamusi nisanory 'wa o'namoroto'ko'me enapa. 13 Moro ajupu'san me, mo'karon Laodisea ponokon upu'san me, mo'karon Hierapolis ponokon upu'san me enapa poto me iwo'mikary amyika-pory taro wa. 14 “Iru'pa aitoko!” tyka'san aropojaton enapa o'waine mo'ko typynen apino'nen Lukas mo'ko Demas maro.

15 “Iru'pa aitoko!” ywyka'po ekari'toko mo'karon Laodisea ponokon ka'sakarykon 'wa, Nymfa 'wa, mo'karon auty po Tamusi na'nanopy'san apyimy 'wa enapa. 16 Ero kareta erupa'po mero o'waine, mo'karon Laodisea po Tamusi na'nanopy'san apyimy ra'na enapa erupapotoko. Iwara enapa moro Laodisea 'wanokon kareta erupary o'waine man. 17 Mo'ko Arkipo 'wa kaitoko: “Moro Jopoto ta anapo'i'po amaminano ikapy'mako.”

18 Aseke yjainary ke awu, Paulus, ero simeroja o'waine: “Iru'pa aitoko!” Moro yjaru'ka'po poko atuwarenge'ton. Tamusi turu'popory amaroine nainen.

4:5 Efese 5:16 **4:7** Efese 6:21-22 **4:7** Apojoma'san 20:4, 2 Timoteus 4:12 **4:9** Filemon 10-12 **4:10** Apojoma'san 19:29, 27:2, Filemon 24, Apojoma'san 12:12,25, 13:13, 15:37-39 **4:12** Kolose 1:7, Filemon 23 **4:14** 2 Timoteus 4:11, Filemon 24, 2 Timoteus 4:10, Filemon 24 **4:17** Filemon 2

Tesalonika ponokon 'wano koromono kareta
Uwapo torupamy

Penaro 'ne waty moro Tesalonika po Tamusi na'nanopy'san apyimy tywaije man. Moro Tamusi amyikary ta iwetuwaro'marykon noro tywaije man. Moro Kristus wopyry man poko rapa tywonumenga imero tywaije mandon. Amykonymbo 'wa ko'i terapa iwopyry man tamyika man. Amykonymbo rapa tywonumenga mandon mo'karon iromby'san ja'mun awomyry man poko. Morokon otykon ekari'to'me ro iru'pyn me mo'ko Paulus 'wa ero kareta tymero man. Mo'karon Tamusi amyikanamon pori'tomanon. Iporo moro Kristus wopyry man wairy amyikapojan i'waine.

Ero kareta wota'saka'san

1:1 Kareta a'motopo auranano
1:2 - 3:13 Mo'karon Tesalonika po Tamusi na'nanopy'san
4:1-12 Mo'karon Tamusi amyikanamon emamyry
4:13 - 5:11 Moro Jesus weramatopo kurita
5:12-28 Kareta y'ma'topo auranano

Kareta a'motopo auranano

1 Paulus, Silvanus maro, Timoteus maro enapa ero kareta merojan mo'karon Tesalonika po Tamusi na'nanopy'san apyimy 'wa, mo'karon jumynano Tamusi ta, mo'ko Jopoto Jesus Kristus ta enapa mandon inaron 'wa. Tamusi turu'popory, sara'me aino enapa amaroine nainen.

Moro Tamusi auranymbo wairy typori'toke

2 O'kapyn roten Tamusi ety awonganon na'na pa'poro apokoine. O'kapyn roten irombo na'na ajejatojaton moro Tamusi 'wa tauranary jako. Aikepy'pa roten 3 na'na kynonumenganon moro Tamusi amyikanamon me ajemaminarykon poko, moro aipynano ta awo'mikarykon poko, mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus wopyry momokyry ta aweja'nakarykon poko enapa mo'ko kyjumykon Tamusi embata. 4 Moro Tamusi 'wa ajapo'i'san uku'san irombo na'na, Tamusi nipynarykon na'na a'sakarykon. 5 Moro na'na nekarityry iru'pyn oka auranano me roten kapyn tywo'se man o'waine, typori'toke enapa te, Tamusi a'kary maro enapa, tamyikapore enapa imero. Muku'saton irombo one wara ara'naine na'na we'i'po ajupu'san me.

6 Amyjaron ro na'na wara, mo'ko Jopoto wara enapa tywaije mandon. Moro Tamusi a'kary nyry awa'ponano maro moro auranano tapyije o'waine man, aja'karykarykon ta awairykon se'me imero. 7 Iwara moro one wara iwairykon man menepojaton mo'karon Masedonie po, Akaje po enapa Kristus amyikanamon 'wa. 8 Awyinomboine irombo mo'ko Jopoto auran tywota man moro Masedonie po roten kapyn, moro Akaje po roten kapyn enapa. Wararo te moro o'waine Tamusi amyikary ekary tywotaripa'se man. Moro poko amy oty ekarityry upijan noro na'na. 9 Aseke irombo one wara o'waine na'na ewa'ma'po ekari'saton. One wara mo'karon ikapy'san tamusi wyino awotu'ma'san ekari'saton, mo'ko nurono Tamusi 'ne ro ety awongato'me. 10 Mo'ko iromby'san wyino inawonga'po imuru, mo'ko o'toto Tamusi erekuru wyino kaijomanamon Jesus wopyry momokyry ekari'saton o'waine kapu wyino.

2

One wara Paulus emaminary Tesalonika po

1:1 Apojoma'san 17:1 **1:6** Apojoma'san 17:5-9

1 Aseke irombo muku'saton, na'na a'sakarykon, aronge roten kapyn moro o'waine
na'na wyto'po we'i'po. 2 Moro o'waine na'na wopyry uwaporo Filipi po imero na'na
kota'ma'po muku'saton enapa. Morombo wyino wyry'me, enari'ma te imero mo'ko
kytamusirykon ta moro Tamusi ekapory ekari'nen na'na o'waine.
3 Kari'na urujan irombo na'na tonapiry maro kapyn, yja'wangon onumengano maro
kapyn, omu'mano maro kapyn enapa. 4 Moro iru'pyn oka ekaronamon me iru'pa
Tamusi 'wa topory'po ke te na'na kari'na erupanon. Kari'na apokupe tywairy 'se'pa
na'na man. Mo'ko kyturu'san menganen Tamusi apokupe te tywairy 'se na'na man.
5 Typosinen ta kapyn kari'na wonumengary u'mary 'se na'na we'i'po muku'saton.
Pyrata upito'me waty na'na aurana'po amyikaponen me Tamusi man. 6 Kari'na 'wa
toty awongary 'se'pa na'na kynainen, o'waine pai, amykon terapa 'wa pai. 7 Kawo
rypo te tywairy taro na'na kynainen Kristus napojoma'san me. Po'po* te na'na
kynainen ara'naine. Amy ty'makon tuwaro'manen sanonano wara 8 apynasen na'na.
Moro Tamusi ekapory ekarityry 'se roten kapyn na'na kynainen. Ajupu'san me moro
tamamyry uta'kapory 'se pairo te na'na kynainen. Typyne irombo na'na 'wa maisen.
9 Moro awosin pe na'na wo'mika'po irombo muku'saton, na'na a'sakarykon. Koko,
kurita pyrata poko na'na kynemaminan ajaki'ma'paine tywaito'me. Iwara ro moro
Tamusi ekapory ekaron na'na o'waine. 10 Ero amyikaponamon me amyjaron mandon
Tamusi maro: tamepore, tamambore, emendo'pa enapa na'na kynainen ara'naine,
amyjaron Kristus wyinonokon me. 11-12 Muku'saton irombo one wara na'na 'wa pa'poro
'ne ajuru'san, amy jumynano 'wa ty'makon ururu wara. Na'na ajapokumasen. Na'na
kyngan o'waine Tamusi wyinonokon me ajemando'ko'me. Mo'ko Tamusi ro ako'maton
moro kurano tynundymary taka.
13 Na'na enapa aikepy'pa Tamusi ety awonganon ero poko: moro na'na wyino
aneta'san Tamusi auran tapyije o'waine man amy kari'na auran me kapyn, amy
Tamusi auran me te. Iporo ro enapa Tamusi auran me man. Moro ro enapa otaine
kynemaminanon, amyjaron Kristus wyinonokon me.
14 Mo'karon Judea po Kristus Jesus ta Tamusi na'nanopy'san apyimykon wara enapa
amyjaron tywaije mandon, na'na a'sakarykon. Amyjaron aja'sakarykon 'wa tykota'ma
mandon mo'karon a'sakarykon 'wa mo'karon Judea ponokon Kristus wyinonokon
kota'ma'san wara enapa. 15 Mo'karon Judea ponokon Simosu 'wa irombo mo'ko Jopoto
Jesus, mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo enapa tywo mandon. Mo'karon
erekuru 'wa na'na enapa tywekena man. Tamusi apokupe e'i'pa mandon. Pa'poro
kari'na y'tu'katon. 16 Na'na a'kotojaton mo'karon Simosu me e'i'non 'wa moro aijo-
mato'kon ekarityry pona. Iwara ro aikepy'pa roten morokon tyja'wanykon apyiman-
gaton, iporo terapa morokon tyja'wanykon wairy se'me. Moro Tamusi erekuru ko'wu
tywo'se man itu'ponakaine.

Mo'karon Tesalonika ponokon enery sanory

17 Na'na te a'si'ko akore'pe terapa ajene'paine man, na'na a'sakarykon. Na'na ja'mun
rypo tyse man, nykaje irombo na'na. Na'na turu'po te tyse waty man. Ajenerykon 'se
rapa imero tywairy ke na'na no'mikai 'ne ka'tu rapa ajeneine tytory poko. 18 O'waine
tytory poko irombo na'na ne'kui. Awu, Paulus, o'wimboto roten kapyn, okomboto te
moro poko we'kui. Mo'ko Satan te na'na a'kotoi. 19 Noky ko moro na'na waimomo'topo
me, moro na'na ewa'pory me, moro na'na wotamyikatopo u'mari me naitan mo'ko
Kyjopotorykon Jesus embata moro iwo'topo kurita? Amyjaron kapyn enapa? 20 A'a!
Amyjaron na'na kuranory me mandon, na'na ewa'pory me enapa.

2:2 Apojoma'san 16:19-24, Apojoma'san 17:1-9 * **2:7** Amykon 'wa ‘Tawa'pore’ tymero man moro ‘Po'po’ y'petakan me. **2:14** Apojoma'san 17:5 **2:15** Apojoma'san 9:23,29, 13:45,50, 14:2,5,19, 17:5,13, 18:12

3

1 Akore'pe noro apyiry upiry ke ty'wa, Athene po a'saka'pa tywainopory eponen
na'na iru'pa, 2 mo'ko ka'sakarykon Timoteus, mo'ko Kristus ekapory ekari'nen Tamusi
emamin pokono emo'to'me ty'wa. Apana'tomarykon i'wa kynakon. Kristus wyi-
nonokon me ajururukon enapa i'wa kynakon, 3 amy pairo waito'me omapoty'pa
eropan aikota'mano ta. Kari'na erekuru 'wa irombo kykota'marykon man muku'saton.
4 Ajekosaine ta'ta enapa, moro kywaikota'marykon man ekari'nen na'na o'waine. Moro
wara ro enapa tywaije man. Moro ro muku'saton. 5 Awu enapa akore'pe noro apyiry
supin. Mo'ko Timoteus semo'nen moro one wara o'waine Tamusi amyikary uku'to'me.
Mo'ko u'kuto aitoto 'wa aju'kurukon 'se'pa wa, ka'pa rapa moro na'na wo'mikatopombo
wairy aronge roten.
6 Penaro 'ne waty mo'ko Timoteus neramai rapa awyinoine na'na 'wa. Iru'pyn
oka enepyi moro o'waine Tamusi amyikary poko, moro ajekosanokon aipynano poko
enapa. O'kapyn roten na'na poko tawa'pore awonumengarykon ekarityi. Ajenerykon
'se na'na wairy wara enapa na'na enery 'se imero awairykon ekarityi enapa. 7 Moro
o'waine Tamusi amyikary na'na pana'tomai, na'na a'sakarykon, awosin pe na'na
emamyry wairy se'me. 8 Na'na kynerenanon rapa, mo'ko Jopoto ta aweja'nakarykon
jako. 9 One wara ko apokoine Tamusi ety awonga'matan na'na? Tawa'pore irombo
imero na'na man apokoine mo'ko kytamusirykon embata. 10 Koko, kurita asin pe 'ne
ka'tu rapa Tamusi 'wa na'na kynoturupojan tytoto'me ajeneine, iru'pa enapa moro
o'waine Tamusi amyikary ta anamonopyrykon yje.
11 Oro aseke mo'ko kyjumykon Tamusi, mo'ko Kyjopotorykon Jesus enapa moro
o'waine na'na wytoto'man oma ysen sapatoro. 12 Oro mo'ko Jopoto moro ase'wa
awaipynarykon, moro o'waine pa'poro kari'na pynary enapa ynen poto me 'ne ka'tu
rapa, moro na'na 'wa apynarykon wara enapa. 13 Iwara pana'pe 'ne ka'tu rapa
morokon aturu'san kynaitan. Iwara Tamusi wyinonokon me emendo'pa maita'ton
mo'ko kyjumykon Tamusi embata mo'karon tywyinonokon maro mo'ko Kyjopotorykon
Jesus wo'topo kurita. Iwara ro nainen.

4

Moro Tamusi wyinono amano

1 Yja'sakarykon, moro one wara Tamusi apokupe ajemamyrykon man tota o'waine
man na'na wyino. Iwara enapa 'kuru ajemanjaton terapa. Moro ko'po 'ne ka'tu rapa
Tamusi apokupe imero ajemando'ko'me te kynoturupojan na'na o'waine mo'ko Jopoto
Jesus ta. 2 Muku'saton irombo otypangon aturuto'kon yry'san na'na 'wa o'waine mo'ko
Jopoto Jesus ta.
3 Ero wara 'kuru awairykon 'se Tamusi man: tywyino awairykon 'se man. Nurija me
awairykon kapyn man. 4 Moro one wara Tamusi nendory ta, kari'na nendory ta enapa
amy typyty man apyiry ukutyry man pa'poro o'waine. 5 Moro aja'mungon nisanory 'wa
kytotaropoton, mo'karon Tamusi anukuty'non wotaropory wara. 6 Ero oty ta yja'wan
me aja'sakarykon poko awairykon kapyn man. Aja'sakarykon kysemu'maton. Pa'poro
moropangon otykon epemapotan kari'na 'wa Tamusi. Moro wara ro na'na kyngan
terapa uwapo. 7 Nurijangon onumengano 'wa kapyn Tamusi 'wa tyko'ma kytaton,
tywyinono amano 'wa te. 8 Mo'ko erokon omepano urumenanen kari'na anurumena'pa
man. Mo'ko o'waine ta'kary ynen Tamusi urumenanon te.
9 Moro ase'wa aipynano poko oty merory kapyn y'wa man o'waine. Aseke irombo
Tamusi 'wa tamepa mandon moro ase'wa awaipynarykon poko. 10 Moro aipynano
ro irombo menepojaton pa'poro mo'karon Masedonie ponokon aja'sakarykon 'wa.
Kapokumaton te, na'na a'sakarykon, moro aipynano poko 'ne ka'tu rapa awaito'ko'me.

3:1 Apojoma'san 17:15 **3:6** Apojoma'san 18:5

11 Kawo moro ity'me amano apyitoko. Aseke terapa ajemamyrykon enetoko. Aseke
ajainarykon ke ajemaminatoko, moro na'na wyka'po wara ro. 12 Iwara ro tame-
pore monepota'ton mo'karon Kristus wyino e'i'non 'wa. Iwara ro amy pairo oty
ajamonopy'paine kynaitan.

O'to mo'karon iromby'san wairy man

13 Mo'karon iromby'san poko te oty anukuty'pa awairykon 'se'pa na'na man, na'na
a'sakarykon. Kata'mato awairykon kapyn man, mo'karon amykon terapa kari'na
wairy wara. Mo'karon waimomo'topo waty irombo man. 14 Moro tyromby'po wyino
Jesus awomy'po anamyika'pa 'kare kytaton. Iwara enapa Tamusi mo'karon Jesus
wyinonokon me iromby'san aropotan imaro.
15 Mo'ko Jopoto auranymbo ta ro na'na ero wara kynganon o'waine: ky'karon, mo'ko
Jopoto wopyry 'wa ro nuro kytaita'ton inaron, mo'karon iromby'san uwaponokon me
kapyn kytaita'ton. 16 Moro oty a'mory man uku'po'po mero, mo'ko kapu tanokon
apojonano Jopotory aurana'po mero, moro kuti tam'po'kory eto'po mero enapa, aseke
mo'ko Jopoto kapu wyino kynony'totan. Irombo mo'karon Kristus wyinonokon me
iromby'san na'nen kynawonda'ton. 17 Irombo mero te ky'karon, mo'karon nuro noro
kytaita'ton inaron kerengapotan Tamusi kapurutu ta kawonaka, mo'ko Jopoto epoje.
Irombo mero mo'ja ro mo'ko Jopoto maro kytaita'ton.
18 Morokon auranano ke ro iro ke ase'wa atapokumatoko.

5

Tuwaro aino

1 One wara a'ta oty wairy man poko oty merory kapyn y'wa man o'waine. 2 Aseke
irombo iru'pyn po muku'saton mo'ko Jopoto wo'topo kurita wopyry man amy mana-
man wopyry wara koko. 3 “Sara'me, aki'ma'pa kamanjaton” kari'na wykary jako, typo
roten uta'no kynepota'ton, uwembo je'tun 'wa amy mynoto woryi epory wara. O'to noro
tywairykon upita'ton.
4 Amyjaron te, na'na a'sakarykon, moro ewa'rumy ta kapyn mandon. Iro ke ro
moro kurita amy manaman wopyry wara aporomu'ka'paine kynaitan. 5 Amyjaron
irombo pa'poro aweinano ta mandon. Kuritanokon me mandon. Kokonokon me kapyn
kytaton. Ewa'rumy ta kapyn enapa kytaton. 6 Iro ke ko'wu kywo'nykyrykon kapyn
man, mo'karon amykon terapa wo'nykyry wara. Tuwaro kywairykon man. Etymy'pa
kywairykon man.
7 Mo'karon o'ny'tonon koko kyno'ny'saton. Mo'karon etyndonon koko kynetynjaton.
8 Ky'karon te kuritanokon me etymy'pa kytaisen. Siparari kapy'po ky'po'paitykon me
moro Tamusi amyikary nainen moro aipynano maro. Siparari kapy'po ku'jondykon
me moro ky'waine moro kaijomato'kon momokyry nainen. 9 Tywore'koto'me kapyn
tyje Tamusi 'wa kytaton, mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus naijomarykon me te.
10 Mo'ko Jesus ro ky'wanokon me tyromo'se man. Imaro ro kamanda'ton, nuro ka'taine,
kywo'nyky'sando enapa. 11 Iro ke ro ase'wa atapokumatoko. Ase'wa epori'tomatoko,
ajemerykon me ro.

Morokon irokonymbo ro aturuto'kon

12 Na'na kynoturupojan o'waine, na'na a'sakarykon, mo'karon apokoine
o'mikatonon, mo'karon Jopoto ta ajundymanamon, mo'karon aje'manamon apyito'me
kawo o'waine. 13 Moro inikapyrykon amaminano poko typyne 'ne ka'tu rapa iwairykon
man o'waine. Sara'me aitoko ase'wa.
14 Ero wara na'na ajurujaton, na'na a'sakarykon: Mo'karon emepo'non e'matoko.
Mo'karon siky'inon me atapotonon ipana'tomatoko. Mo'karon ru'mangon epano'toko.

4:15 1 Korinte 15:51-52 **5:2** Mateus 24:43, Lukas 12:39, 2 Petrus 3:10 **5:8** Jesaja 59:17, Efese 6:13-17

Amy pairo kari'na poko tonsine kytaiton. 15 Amy 'wa akota'marykon jako, moro o'waine
rapa ikota'mary pona tuwaro aitoko. Iru'pa awairykon poko roten te o'mikatoko
aseke ara'naine, pa'poro amykonymbo kari'na ra'na enapa. 16 Tawa'pore roten aitoko.
17 Aikepy'pa roten Tamusi 'wa ajauranatoko. 18 Pa'poro oty ta Tamusi ety awongatoko.
Tamusi nisanory irombo moro man, mo'ko Kristus Jesus ta. 19 Tamusi a'kary wa'tory
kyse'wu'katon. 20 Tamusi auran uku'ponamon auran kysenu'katon. 21 Pa'poro oty
imengatoko, iru'pa, yja'wan me pai iwairy eneto'me. Irombo moro iru'pynymbo
apyitoko. 22 Pa'poro yja'wan me onepototo oty wyino tyse aitoko.

23 Aseke mo'ko sara'me aino ynen Tamusi tywyinonokon me imero ajysen.
Oro ija'wany'pa mo'ko aja'karykon, moro awonumengarykon, moro aja'mungon
kura'man imero Tamusi mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus wopyry 'wa ro. 24 Mo'ko
ako'manamon tamyikapore man. Moro tykatopombo ka'san.

25 Na'na a'sakarykon, na'na poko enapa Tamusi 'wa ajauranatoko.

26 “Iru'pa aitoko!” na'na wyka'po ekari'toko pa'poro ka'sakarykon 'wa, Tamusi
wyinonokon me aweposimapotyrykon ta. 27 Tamusi ety ejatory ta wykaje o'waine ero
kareta erupato'me pa'poro mo'karon Kristus wyinonokon 'wa.

28 Oro mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus turu'popory amaroine nainen.

Tesalonika ponokon 'wano ijokonory kareta

Uwapo torupamy

Moro Jesus weramatopo kurita poko oty anukuty'pa noro rapa pyime Tesalonika po Tamusi amyikanamon tywaije mandon. Ko'i terapa moro Kristus weramatopo kurita wairy man ekanopyry ke ty'waine, amyikon tamaminake'se tywaije mandon. Iro ke ro Paulus 'wa ero kareta tymero man. Moro moro wara iwonumengarykon 'wa emaminake'karykon 'se'pa man.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-2 Kareta a'motopo auranano
1:3 - 2:17 Tamusi amyikanen ane'mere'ka'pa moro Kristus weramatopo kurita wairy man
3:1-15 Mo'karon Tamusi amyikanamon emamyry
3:16-18 Kareta y'ma'topo auranano

Kareta a'motopo auranano

1 Paulus, Silvanus maro, Timoteus maro enapa ero kareta merojan mo'karon Tesalonika po Tamusi na'nanopy'san apyimy 'wa mo'ko kyjumykon Tamusi ta, mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus ta enapa. 2 Oro mo'ko kyjumykon Tamusi, mo'ko Jopoto Jesus Kristus enapa tyturu'poporykon eneposen o'waine. Sara'me enapa ajysen.

Moro a'wembono auranano ytopo kurita

3 O'kapyn roten Tamusi ety awongary man na'na 'wa apokoine, na'na a'sakarykon. Moro wara na'na wairy iru'pa man, moro o'waine Tamusi amyikary wepuiry ke, aseme noro poto me moro ase'wa awaipynarykon wairy ke enapa. 4 Iro ke ro aseke na'na kynotamyikanon apokoine pa'poro mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wa. Kynotamyikanon na'na moro Tamusi amyikary ta aweja'nakarykon poko morokon kari'na erekuru 'wa awekenarykon se'me, akota'marykon se'me enapa. 5 Morokon otykon ro iru'pyn a'wembono auranano ynen Jopoto me Tamusi ekari'san. Iru'pa ajepota'ton moro tynundymary tanokon me. Moro waton me ro irombo maikota'maton. 6 Tamusi iru'pyn a'wembono auranano ytan. Mo'karon akota'manamon kota'mapotan. 7 Akota'marykon wyino ajeremapota'ton, na'na eremapory man wara enapa. Moro wara Tamusi kynaitan moro kapu wyino mo'karon kapu tanokon pari'pyngon tapojongon maro mo'ko Jopoto Jesus wonepory jako 8 wa'to ka'muru ta. Mo'karon Tamusi anukuty'non kota'matan. Mo'karon mo'ko Kyjopotorykon Jesus ekapory 'wa epanama'non kota'matan enapa. 9 Moro yja'wan me tywe'i'san epemata'ton ro i'matypyn uta'no ke tyse Tamusi wyino, moro ipori'tory kuranory wyino enapa.

10 Moro wara ro kynaitan moro iwo'topo kurita, moro toty awongapo iwopyry jako mo'karon Tamusi wyinonokon 'wa, pa'poro mo'karon Tamusi amyikanamon 'wa. Amyjaron enapa itaine maita'ton. Moro na'na namyikapory oka irombo tamyika o'waine man.

11 Moro me ro enapa o'kapyn roten mo'ko kytamusirykon 'wa kynaurananon na'na apokoine, iru'pa ajepoto'ko'me i'wa moro ako'mato'konymbo 'wanokon me. Typori'tory ta pa'poro anisanorykon iru'pyn oty kapy'mapon o'waine, pa'poro tamyikanamon me anikapyrykon amaminano kapy'mapon enapa o'waine. 12 Iwara ro mo'ko Kyjopotorykon Jesus ety tawonga kynaitan otaine. Moro ajetykon enapa mo'ko ta tawonga kynaitan, mo'ko kytamusirykon turu'popory poko, mo'ko Jopoto Jesus Kristus turu'popory poko enapa.

1:1 Apojoma'san 17:1 **1:9** Jesaja 2:10

2

Mo'ko Jopoto wo'topo kurita

1 Mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus wopyry man poko, moro imaro
kywota'nanopyrykon man poko enapa kynoturupojan na'na o'waine, na'na
a'sakarykon, 2 ko'i 'ne o'mere'kapo'pa awaito'ko'me, tare'ne atypo'pa awaito'ko'me
enapa, amy a'kanano 'wa, amy auranano 'wa pai, amy na'na nimero'po ikato'kon
kareta 'wa pai mo'ko Jopoto wo'topo kurita tundary ekaro'poto.
3 Awomu'maporykon kapyn pairo man. Mo'ko Tamusi wyino atu'mano wopyry
na'nen man. Mo'ko uta'toto man yja'wanymbo imero kari'na wonepory na'nen man.
4 Pa'poro tamusi me kari'na nekarityry, pa'poro tamusi nendory wara tynendomy oty
y'tu'katan. Iko'poine pairo kawonaka kynotawongatan. Mo'ko Tamusi 'ne ro auty ta
kynotandy'motan tamusi me tywairy enepoto'me tiro.
5 Anukuty'pa noro mandon moro y'wa o'wanokon me pa'poro morokon otykon
ekarity'san ajekosaine noro yja'ta? 6 Oty 'wa erome noro iwopyry a'kotory muku'saton.
Moro iwonepotopo kurita te kynonepotan. 7 Maname irombo moro yja'wan me aino
kynemaminanon terapa. Mo'ko yja'wan kari'na wonepory a'kotonen roten emimary
noro man. 8 Irombo mero kynonepotan. Mo'ko wotan ro mo'ko Jopoto Jesus moro
tyworemary ke, moro tywonepory ke enapa.
9 Mo'ko Satan pori'tory ta kyno'tan pari'pe imero. Amu'mato aitonon pori'tonano
enepotan. Anumengaponamon otykon enepotan enapa. 10 Tamero roten mo'karon
uta'tonon man emu'matan. Moro taijomato'ko'manymbo aipynano 'ne ro anapo'i'pa
irombo tywaije mandon. 11 Iro ke ro mo'ko Tamusi amy amu'mato aitoto pori'tonano
emaminano'potan itaine, onapi amyikato'me i'waine. 12 Iwara ro pa'poro mo'karon
iporono auranano anamyika'nonymbo, mo'karon yja'wan me aino 'se tywaije mandon
inaron poko a'wembono auranano ytan Tamusi.
13 Na'na 'wa te o'kapyn roten Tamusi ety awongary man apokoine, Jopoto nipy-
narykon na'na a'sakarykon. Tamusi 'wa irombo tapyije mandon koromonokon me
uta'no wyino ajunemboto'ko'me mo'ko tywyinonokon me ajynamon ta'kary 'wa, moro
o'waine moro iporono auranano amyikary 'wa enapa.
14 Moro na'na nekarityry iru'pyn oka 'wa tyko'mapo i'wa mandon, mo'ko Kyjopoto-
rykon Jesus Kristus kuranory apyito'me o'waine.
15 Iro ke ko'wu aturu'san apyitoko, na'na a'sakarykon. Morokon na'na nekarity'san,
na'na nimero'san pai omepano kysinondaton.
16-17 Oro pa'poro anikapyrykon iru'pyn amaminano ta, iru'pyn auranano ta pai
apori'tomasen, aturu'san apokumasen enapa mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus mo'ko
kyjumykon Tamusi maro. Mo'ko Tamusi 'wa ro moro kypynarykon tanepo man. Moro
tyturu'popory ta typori'toma i'wa kytaton, utapy'pa roten kywaito'ko'me. Amy iru'pyn
oty tyje i'wa man kynimomokyrykon me.

3

Typoko Tamusi 'wa auranano 'se Paulus wairy

1 Irombo ko'wu Tamusi 'wa na'na poko ajauranatoko, na'na a'sakarykon, moro
Tamusi auran aripa'to'me, kawo iwaito'me enapa, moro ajekosaine kawo iwairy wara.
2 Aturupotoko na'na unendo'me mo'karon to'mere'samon yja'wangon kari'na wyino.
Pa'poro 'ne kari'na 'wa kapyn moro Tamusi amyikary man.
3 Tamusi te tamyikapore man. Mo'ko ro apori'tomata'ton. Ajunenda'ton mo'ko
yja'wan wyino. 4 Moro o'waine morokon na'na nekarityry otykon kapyry amyikanon
na'na mo'ko Jopoto ta. Moro mo'ja ro o'waine ikapyry man amyikanon enapa na'na.

2:1 1 Tesalonika 4:15-17 **2:4** Daniel 11:36, Ezechiël 28:2 **2:8** Jesaja 11:4 **2:9** Mateus 24:24

5 Oro mo'ko Jopoto morokon aturu'san aron moro Tamusi pyny 'wa, moro Kristus ta
eja'nakano 'wa enapa.

Kari'na emaminary 'se Paulus wairy

6 Mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus ety ta na'na kynganon o'waine, na'na
a'sakarykon, tyse awaito'ko'me amy emepo'pa amandoto, moro na'na wyino
tynapo'i'po omepano wara e'ipyn aja'sakarykon wyino. 7 Aseke irombo muku'saton
one wara na'na we'i'po wara awairykon man. Emepo'pa kapyn irombo na'na ara'naine
kynainen. 8 Amy pairo ekosa epemary pyndo arepa anenapy'pa na'na kynainen.
Awosin pe tywo'mikary ta te koko, kurita na'na kynemaminan ajaki'ma'paine
tywaito'me. 9 Na'na aina ro rypo man ajekosaine arepa enapyry ajepemarykon pyndo.
Typoko te moro one wara awairykon man enepory 'se na'na kynainen. 10 Ajekosaine
ta'ta irombo ero wara na'na kyngan o'waine: mo'ko tamaminary 'sepyn wairy man
endame'pa enapa. 11 Emepo'pa amykon ara'nanokon emamyry etan irombo na'na.
Emamina'pa mandon. Ty'wanokon me kapyn aitonon otykon poko te etaika'pa
mandon. 12 Mo'kopangon urujan imero na'na mo'ko Jopoto Jesus Kristus ta, aseke
tareparykon poko ity'me emaminato'ko'me.

13 Amyjaron te, na'na a'sakarykon, iru'pyn oty ka'namon me arupotarykon kapyn
man. 14 Mo'ko ero kareta ta na'na nimero'san otykon wara e'ipyn ekarotoko ase'wa.
Imaro awairykon kapyn man. Iwara pai kynepy'i'totan. 15 Ajenono'namon me te
kysapyiton. Amy aja'sakarykon me te e'matoko.

Kareta y'ma'topo auranano

16 Aseke te mo'ko sara'me aino undy Jopoto o'kapyn roten sara'me ajysen pa'poro oty
ta. Mo'ko Jopoto pa'poro amaroine nainen.

17 Aseke yjainary ke awu, Paulus, ero simeroja o'waine: “Iru'pa aitoko!” Moro wara
ro pa'poro ynimerory kareta suku'poja ykaretary me. Yjainapory ro ero man. 18 Oro
mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus turu'popory pa'poro amaroine nainen.

Timoteus 'wano koromono kareta
Uwapo torupamy

Mo'ko Timoteus amy Paulus emaminary a'sakary me tywaije man. Efese 'wa tomo'se Paulus 'wa man, mo'karon moro ponokon Tamusi amyikanamon ra'na amy yja'wan omepano wairy ke. Iwara Timoteus moro po a'si'ko tamamina man. Mo'ko pori'tomato'me ro Paulus 'wa ero kareta tymero man. One wara amy pyito Tamusi amyikanamon jopotory me emaminary man poko kynurujan.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-2 Kareta a'motopo auranano
1:3-20 Yja'wan omepano wopyry man
2:1 - 3:16 One wara oty wairy man mo'karon Tamusi amyikanamon ekosa
4:1 - 6:10 One wara Timoteus wairy man
6:11-21 Mo'ja ro emaminato'me Timoteus ururu

Kareta a'motopo auranano

1 Paulus, mo'ko Kapano'namon Tamusi wyka'po wara ro, mo'ko kynimomokyrykon
Kristus Jesus wyka'po wara ro enapa Kristus Jesus napojoma'po ero kareta merojan
2 mo'ko Tamusi amyikary ta tymuru wara 'ne ro tynenary 'wa. Mo'ko jumynano Tamusi
turu'popory, mo'ko Kyjopotorykon Kristus Jesus turu'popory enapa amaro nainen.
Akotanory enesen. Sara'me enapa ajysen.

Omepano u'manamon amepanamon

3 Moro Masedonie 'wa ywytory jako wykan o'wa Efese po awaito'me, amykon
kari'na e'mato'me amy terapa omepano yry pona i'waine. 4 Ikapy'san auranano poko
kapyn, i'maty'pa imero'san kari'na tangonymbo etykon a'pemy'san poko kapyn enapa
iwairykon man. Morokon otykon asauranakano ene'san, mo'ko Tamusi 'wa mo'karon
tamyikanamon undymary enepyry ko'po. 5 Moro o'mano kari'na arory 'se man amy
ikoroka'po turu'ponano wyinono aipynano 'wa, amy otykon 'wa atamiromo'kapopyn
turu'ponano wyinono aipynano 'wa, amy enapi'pa Tamusi amyikary wyinono aipy-
nano 'wa enapa. 6 Morokon otykon amonopyry a'mo'po mero ty'waine, amykon kari'na
tywoma mandon aronge roten aitoto auranano taka. 7 Moro omenano mero'po poko
amepanamon me tywairykon 'se mandon. O'to tykarykon anukuty'pa te mandon.
Tynukuty'torykon otykon ekarityry ta kyneja'nakaton.

8 Iru'pa moro omenano mero'po wairy kysuku'saton, moro ikary wara 'ne a'kuru
jako. 9 Mo'ko a'kunen 'wa ero ukutyry man: mo'ko tamamboren 'wano me kapyn
moro omenano mero'po man, mo'karon eme'non 'wano me te, mo'karon Jopoto
upi'no tywairykon 'se'non 'wano me, mo'karon nendoto e'i'non 'wano me, mo'karon
tyja'wangamon 'wano me, mo'karon Tamusi wyino e'i'non 'wano me, mo'karon eko-
roka'non 'wano me, mo'karon tyjumykon wonamon 'wano me, mo'karon tysanokon
wonamon 'wano me, mo'karon kari'na wonamon 'wano me, 10-11 mo'karon wara ro
wokyry, woryi maro aitonon 'wano me, mo'karon wokyryjan maro ytotonon wokyry-
jan 'wano me, mo'karon kari'na mona'tonamon 'wano me, mo'karon tonapiramon
'wano me, mo'karon Tamusi ety ejatory ta tykato'konymbo any'manamon 'wano me,
pa'poro mo'karon amykon terapa, mo'karon iru'pyn omepano y'tu'kanamon me moro
y'wa yry'po sara'man Tamusi kuranory ekapory ekari'saton inaron 'wano me enapa.

Mo'ko Paulus 'wano Tamusi turu'popory

1:2 Apojoma'san 16:1

12 Mo'ko ypana'tomanenymbo Kyjopotorykon Kristus Jesus ety sawongaje, moro i'wa
tamyikapore yjepory'po poko. Typyitory me irombo tyje i'wa wa, 13 moro uwapo
y'wa taju'po se'me, moro yjerekuru 'wa tywekena'po se'me, moro y'wa tykota'ma'po
se'me enapa. Ykotanory te tone i'wa man, oty anukutypyn me, Tamusi anamyikapyn
me o'to ywe'i'po ke. 14 Mo'ko Kyjopotorykon turu'popory poto me tywaije man.
Tamusi amyikanen me tyje i'wa wa. Tamusi wyinonokon pynanen me tyje i'wa wa.
15 Tamyikapore, tapyiry taro enapa imero ero auranano man: Kristus Jesus ero nono
tu'ponaka tywo'se man tyja'wangamon unenje uta'no wyino. Awu 'ne ka'tu rapa
tyja'wange wa. 16 Ykotanory te tone mo'ko Kristus Jesus 'wa man, ypoko 'ne ka'tu moro
ensi'ma tywairy enepory 'se tywairy ke. Iwara mo'karon amyikanamon manombo
'wano me, mo'karon i'matypyn amano apyinamon manombo 'wano me enapa one wara
iwairykon man enepotopo me yjyry 'se tywaije man. 17 Mo'ko i'matypyn me Jopoto me
man inoro, mo'ko utapypyn enepyn o'wino Tamusi ety kawo, kurano me enapa nainen
i'matypyn me imero. Iwara ro nainen.
18 Moro kari'na e'mary ro ajainaka syja, ymuru Timoteus, morokon uwapo apoko
Tamusi nekari'po'san auranano wara ro. Morokon poko ro tuwaro aja'ta, iru'pa
mo'wo'matake, 19 Tamusi amyikary ta, otykon 'wa atamiromo'kapopyn turu'ponano
maro enapa. Moro moro wara atuku'no tamapo amykon 'wa man. Irombo mero
Tamusi amyikanamon me tywotany'ma mandon. 20 Imaroine ro mo'ko Himeneus,
mo'ko Aleksander enapa man. Mo'karon ro mo'ko Satan ainaka syton, Tamusi ejuru
poko iwore'no'to'ko'me.

2

1 Kurujaton 'ne ka'tu Tamusi 'wa awoturupoto'ko'me, ajauranato'ko'me,
awe'pimato'ko'me, ety awongato'me enapa o'waine, pa'poro kari'na poko, 2 potonon
jopoto poko, pa'poro typori'tokamon poko enapa. Iwara pyi'me'ke, sara'me enapa
ajemamyrykon taro maita'ton Tamusi nendonamon me imero. 3 Moro ro iru'pa man
mo'ko Kapano'namon Tamusi embata. Apokupe man. 4 Pa'poro kari'na unemyry 'se
irombo man uta'no wyino. Moro iporono oka apyiry 'se man i'waine. 5 O'win roten
irombo Tamusi man. O'win roten Tamusi 'wa kari'na aronen man: mo'ko kari'na
Kristus Jesus. 6 Mo'ko ro aseke tywotyje man pa'poro kari'na ymbokato'kon me. Moro
oka ro kynokari'san moro tywokari'topo jururu tunda'po mero. 7 Moro ekaronen
me ro awu tyje wa. Moro 'wano me tapojoma wa. (Iporo ro moro yjauran man.
Enapita'pa wa.) Moro Tamusi amyikary poko, moro iporono oka poko Simosu me
e'i'non emepanen me enapa tyje wa.
8 Pa'poro aitopo po Tamusi 'wa mo'karon wokyryjan auranary 'se wa kurangon
ainanano awongary ta, ereku'pa, asauranaka'pa enapa.
9 Iwara enapa iru'pyn me mo'karon woryijan wewo'myndory man, pyiwano me
kapyn, tywonumengapore te. Tamero roten tunsetykon mombotyry kapyn i'waine
man. Ika'mi'po ke, paraso topurumbo ke, tapenamon wo'mynano ke iwekura'marykon
kapyn man. 10 Kurangon amaminano ke te iwekura'marykon man. Moro wara ro woryi
wairy man, Tamusi nendonen me tywokarityry jako.
11 Ity'me, po'po imero tywairy ta woryi womepary man. 12 Amepanen me amy
woryi wairy 'se'pa, moro i'wa wokyry jopotomary 'se'pa enapa wa. Ity'me iwairy man.
13 Adam na'nen irombo tyka'se man, irombo mero Eva. 14 Adam enapa emu'ma'pa
tywaije man. Mo'ko woryi te tywomu'mapo man yja'wan oty ka'to'me ty'wa. 15 Pitani
pa'kanopyry ta te uta'no wyino tunenje kynaitan, Tamusi amyikanen me a'ta irombo,
aipynano poko a'ta, Tamusi wyino a'ta, tywonumengapore a'ta enapa.

1:13 Apojoma'san 8:3, 9:4-5 **2:7** 2 Timoteus 1:11 **2:9** 1 Petrus 3:3 **2:13** Genesis 2:7, Genesis 2:21-22 **2:14** Genesis 3:1-6

3

Mo'karon uwapoto'san mo'karon tapatongon maro

1 Tamyikapore ero auranano man: uwapoto me tywairy 'se amy a'ta, amy iru'pyn
oty 'se man. 2 Mo'ko uwapoto wairy ro man takapore, o'win woryi yino me, tuwaro,
tywonumengapore, tamepore, kari'na wopyry ewa'manen me, iru'pyn amepanen me,
3 tywetynge kapyn, tywo'wo'make kapyn, typotapore te, ereku'pa, pyrata poko kumi'me
e'i'pa, 4 iru'pyn me tauty undymanen me, iru'pyn me imero ty'makon 'wa tynendory
ta ty'makon enenen me. 5 Aseke tauty undymary anukuty'pa amy a'ta, one wara ko
Tamusi na'nanopy'san enetan? 6 Atu'ma'sene kapyn enapa iwairy man, ka'pa rapa
moro tywotamyikake iwairy 'wa ipoko a'wembono auranano ypory, mo'ko ewa'rumy
tamuru poko yry'po wara enapa. 7 Kurando enapa takapore iwairy man, ka'pa rapa
moro ekapo'pa iwairy 'wa mo'ko ewa'rumy tamuru nenamyry me ypory.

8 Iwara enapa mo'karon uwapoto'san epatongon wairy man tynendomy me. Oko
aurangon wairy kapyn man. Tywetynge kapyn iwairykon man. Pyiwano me pyrata
kapyry kapyn i'waine man. 9 Moro tywotamorepato'konymbo Tamusi amyikary
kura'mary i'waine man amy ikoroka'po turu'ponano ta, otykon 'wa atamiromo'kapo'pa.
10 Mo'karon u'kuru ro 'ne ka'tu enapa man. Irombo mero, emendo'pa a'taine, mo'karon
uwapoto'san epatongon me emaminarykon man.

11 Iwara enapa mo'karon uwapoto'san epatongon pytykon* wairy man tynendomy
me, tyworupake kapyn, tuwaro, pa'poro oty ta tamyikapore. 12 Mo'ko uwapoto'san
epaton wairy man o'win woryi yino me, iru'pa ty'makon, tauty undymanen me enapa.
13 Mo'karon iru'pa amaminatonon irombo morokon totykon awongapojaton Kristus
Jesus wyinonokon me. Enari'ma enapa imero kynaijaton tauranato'ko'me.

14 Ko'i o'wa ywopyry po ywo'potyry se'me, erokon otykon simeroja o'wa. 15 O'poro'pa
yja'ta ro rypo muku'sa terapa one wara awairykon man moro Tamusi auty ta, mo'ko
nurono Tamusi na'nanopy'san apyimy ekosa, wykaje irombo. Moro ro moro iporono
oka wakapuru me, apo'ny me enapa man. 16 Pa'poro kysuku'saton poto me moro
kywotamorepato'konymbo tynendomy wairy. Mo'ko ja'munano ta onepo'pombo
a'kanano ta tamambore tyje man. Kapu tanokon apojonano 'wa tywosenepo man.
Kari'na ra'na takaro man. Nono tu'po tamyika man. Kapu kuranory taka tawonga man.

4

O'to Timoteus wairy man

1 Tywotuku'se me te ero ekari'san mo'ko a'kanano: Aire 'kopore amykonymbo
kynomata'ton moro Tamusi amyikary wyino. Uta'kato aitonon akywano poko irombo,
ewa'rumy nyry omepano poko enapa kyno'po'saton. 2 Amu'mato aitonon kari'na
irombo onapi ekari'saton. Iru'pa otypan oty wairy, yja'wan me pai otypan oty wairy
anukuty'pa noro rapa ituru'san man. 3 Kari'na waimyry a'kotojaton. Amykonymbo ton-
omy onory a'kotojaton enapa, Tamusi 'wa ikapy'san se'me mo'karon Tamusi amyikana-
mon iporono auranano uku'namon 'wa onoto'ko'me Tamusi ety awongary ta. 4 Pa'poro
irombo Tamusi nikapy'po tonomy iru'pa man. Turumenamy me amy waty man, Tamusi
ety awongary ta apyiry jako. 5 Tamusi wyinono me irombo kynaijan moro Tamusi
auran poko, moro kari'na 'wa ipoko Tamusi ety awongary poko enapa.

6 Mo'karon Tamusi wyinonokon 'wa morokon otykon ekarityry jako o'wa, iru'pyn
Kristus Jesus epaton me maitake. Moro Tamusi amyikary pokono auranano 'wa, moro
iru'pyn anapyiry omepano 'wa enapa metuwaro'mapotake. 7 Yja'wangon auranano
wyino te tyse aiko.

3:2 Titus 1:6-9 * **3:11** Moro ‘pytykon’ y'petakan me ‘woryijan’ tywairy taro enapa man.

Tamusi wyino imero awairy poko e'kuko. 8 Moro ja'munano pana'tomatopo e'kuno
irombo iru'pyn oty anenepy'pa rypo man. Moro Tamusi wyino imero aino te pa'poro
iru'pyn oty ene'san. Moro Tamusi wykatopombo amano ene'san irombo, erome, aire
enapa. 9 Tamyikapore, tapyiry taro enapa imero ero auranano man: 10 Kyto'mikaton
'kuru, kyte'kujaton enapa, mo'ko nurono Tamusi po kywo'potyrykon ke. Pa'poro
kari'na Epano'nen me irombo man. Mo'karon tywyinonokon aijomanen me 'ne ka'tu
rapa te man.
11 Morokon otykon apyipoko mo'karon kari'na 'wa. Ipokoine emepatoko. 12 Amy
'wa pairo ajenu'kary kapyn man pitani me awairy poko. Aseke apoko te mo'karon
Tamusi wyinonokon 'wa enepoko one wara auranarykon man, one wara emamyrykon
man, one wara ase'wa iwaipynarykon man, one wara i'waine Tamusi amyikary man,
one wara tykoroka iwairykon man enapa. 13 Moro ywopyry 'wa ro, kari'na 'wano me
kareta erupary poko aiko. Ururukon poko aiko. Emepatoko. 14 Moro o'wa Tamusi
nyry'po kurano oty kysenu'kai. Ajainaka irombo tyje man amykon Tamusi nekari'pory
auranano maro ro, mo'karon uwapoto'san 'wa ajupu'po tu'ponaka tainarykon yry
jako. 15 Morokon otykon poko ro e'kuko. Morokon otykon poko ro aiko. Iwara moro
uwaponaka awytory enetan pa'poro kari'na. 16 Aseke apoko, moro omepano poko
ro enapa tuwaro aiko. Morokon poko eja'nakako. Moro wara aja'ta irombo aseke
masaijomatake mo'karon o'wa epanamatonon maro ro.

5

Mo'karon inongepy'san

1 Amy tam'po'ko poko apo'tun pe kyte'i. Ajumy wara te uruko. Mo'karon pyitonon
enako apiryjan wara. 2 Mo'karon no'po'kokonymbo enako asano wara. Mo'karon
amyijanon ajenaunan wara enako, ipyitamarykon ta.
3 Mo'karon inongepy'san eneko, omo'ma a'taine. 4 Ty'mene, typaryne pai amy in-
ongepy'po a'ta te, mo'karon i'makon 'wa 'ne ka'tu, mo'karon ipajan 'wa enapa mo'karon
tauty tanokon enery man. Morokon tynapo'i'san otykon y'petakamary i'waine man
mo'karon inongepy'san uwapoto'san 'wa. Moro ro irombo Tamusi apokupe man. 5 Amy
o'win upu'po aitoto inongepy'po Tamusi po kyno'po'san. Koko, kurita wara ro otykon
poko Tamusi 'wa tywoturupory poko, tauranary poko roten man. 6 Mo'ko eserepekatoto
woryi te nuro ro tyromo'se man. 7 Morokon otykon ro apyipoko mo'karon woryijan
'wa, takapore iwaito'ko'me. 8 Tomory anene'pa, amy tauty tano tomory 'ne ka'tu rapa
anene'pa amy a'ta, moro Tamusi amyikanen me aino anukuty'pa tywairy enepojan.
Amy Tamusi wyino e'ipyn ko'po yja'wan me man.
9 Amy Tamusi na'nanopy'san apyimy nenery me amy inongepy'po u'kuru man oruwa-
kari'na siriko amono'ke e'i'pa a'ta, o'win wokyry pytymbo me a'ta, 10 iru'pyngon
amaminano ka'nen me takare a'ta, pitanikon tuwaro'ma'poto i'wa, kari'na wopyry
ewa'manen me iwe'i'poto, Tamusi wyinonokon pupuru ku'mity'poto i'wa, mo'karon
awosin pe emamyrykon man inaron epanopy'poto i'wa, pa'poro iru'pyn amaminano
poko iwo'mika'poto enapa. 11 Mo'karon inongepy'san amyijanon kysu'kui Tamusi
na'nanopy'san nenery me. Wokyry sanory 'wa moro Kristus wyino roten tywairykon
rupomangary jako irombo, tywaimyrykon 'se rapa kynaijaton. 12 Iwara ro a'wembono
auranano ypojaton typokoine, moro koromo tamyikapore tywe'i'san any'ma'po ke
ty'waine. 13 Itaka ro emamina'non me autokon wara ro tytopotyrykon poko kyne-
mepanjaton. Emami'ma roten kapyn mandon. Tyworuparykon aropo'saton enapa
te. Iko'po 'ne 'ne ta'sakarykon undymanamon me kynotyjaton. Aipo'non otykon
ekari'saton.
14 Iro ke ro mo'karon inongepy'san amyijanon waimyry 'se rapa wa. Iwe'mekarykon
'se wa. Tautykon undymary 'se wa i'waine. Mo'ko kyjenono'namon eruwano'pory

'se'pa wa. 15 Amykon 'wa irombo moro iru'pyn oma tyno terapa man mo'ko Satan
wena'po ta. 16 Amy Tamusi wyinono woryi omorykon me amykon inongepy'san a'ta,
oro mo'ko woryi nepano'sen, enerykon 'wa mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy
emamyry awosinano'pory pona. Mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy te mo'karon
omo'non inongepy'san enen.

Uwapoto'san ururu

17 Mo'karon iru'pa oty undymanamon uwapoto'san ety awongary man poto me
imero. Mo'karon Tamusi auran ekarityry poko, kari'na emepary poko enapa
o'mikatonon ety awongary 'ne ka'tu rapa te man. 18 Moro Tamusi karetary irombo
kynganon: “Mo'ko ipu'kato'me wonatopo tu'po eramapo'toto paka potamyry kapyn
o'wa man.” Kynganon enapa: “Mo'ko amaminatoto 'wa moro tamamin epety apyiry
man.” 19 Amy uwapotombo emendotopo poko typo roten kyte'i. Oko, oruwa pai moro
emendotopo amyikaponamon a'ta te, ipoko aiko.

20 Mo'karon yja'wan me aitonon e'mako pa'poro kari'na embata. Iwara mo'karon
amykon terapa kynety'kata'ton enapa.

21 Tamusi embata, mo'ko Kristus Jesus embata, mo'karon kapu tanokon apojonano
embata enapa kuruja, morokon otykon wara ro awaito'me. Ko'i 'ne a'wembono
auranano kysyryi. Aseke anisanory 'wa ro rypo kytotaropoi. 22 Ko'i 'ne ajainary kysyryi
amy kari'na tu'ponaka. Mo'karon amykon terapa weja'wangary a'sakary me kyte'i.
Awekoroka'po po roten aiko.

23 Tuna roten noro kysenyryi. Winu te amy enyko moro ajuwembo poko, mo-
rokon pyimano aje'tun poko enapa. 24 Amykonymbo kari'na uwaporo morokon
ija'wanykonymbo tone me imero kyny'san moro a'wembono auranano ytopo 'wa.
Amykonymbo kari'na wekenanon te morokon ija'wanykonymbo. 25 Iwara enapa mo-
rokon iru'pyngon amaminano tone me imero man. Morokon yja'wangon amaminano
ro rypo tywotunemyry upijan.

6

Mo'karon taporemynamon pyitonano

1 Pa'poro mo'karon taporemynamon pyitonano 'wa mo'karon taporenjan ety apyiry
man kawo, moro Tamusi ety jamikary pona, moro Kristus wyinono omepano jamikary
pona enapa. 2 Tamusi wyinonokon me mo'karon taporenjan a'ta, moro asewara ty-
maroine Tamusi amyikanamon me iwairykon poko enu'karykon kapyn man mo'karon
ipyitorykon 'wa. Iru'pa 'ne ka'tu rapa te tamamingon kapyry i'waine man pyitonano
me. Typynamon Tamusi wyinonokon me irombo mo'karon tamamimboramon pyito-
nano newa'pororykon jopoto mandon.

O'mapo'to'kon

Irokon poko ro kari'na emepako. Irokon wara ro iwaito'ko'me urutoko. 3 Amy kari'na
'wa amy terapa omepano yry jako, morokon iru'pyngon Kyjopotorykon Jesus Kristus
wykato'konymbo wara ro kapyn, moro Tamusi wyinono omepano wara ro kapyn oty
ekarityry jako, 4 kynaijan 'ne, otymbo anukuty'pa tywairy se'me. Iwosauranakary
sanory kyniwojan. Moro ro amyne aino, areku, ojuno, omendono, 5 oju'po'no ene'san
to'mere'samon ra'naka. Mo'karon 'wa ro moro iporono auranano tuta'ka man. Moro
Tamusi amyikary enejaton amy pyrata ene'nen oty me.

6 Typyratake 'kuru imero moro Tamusi amyikary kari'na yjan, morokon tokosanokon
otykon poko 'ne tawa'pore a'ta. 7 Amy pairo oty anenepy'pa 'kuru ero nono tu'ponaka

5:18 Deuteronomium 25:4, Mateus 10:10, Lukas 10:7 **5:19** Deuteronomium 17:6, 19:15

tywaije kytaton. Amy pairo oty arory enapa irombo kysupijaton iwyino. 8 Tarepane,
tynopone enapa ka'taine, tawa'pore kywairykon man.
9 Mo'karon typyratake tywairykon 'se aitonon epojan atu'kuno. Kynotapyipojaton
tameronokon yja'wangon otykon sanory 'wa. Moro ro moro emamyrykon any'manon.
Moro ro kari'na uta'kanon. Kari'na y'ma'kanon. 10 Pa'poro yja'wan oty apo'ny me
irombo moro pyrata sanory man. Moro pyrata sanory 'wa ro amykonymbo kari'na
tuta'kapo mandon moro Tamusi amyikary wyino. Tameronokon je'tunano 'wa ty-
wopopo mandon.

Irokonymbo ro aturuto'kon

11 Amoro te, Tamusi wyinono kari'na, morokon otykon wyino tyse aiko. Tamambore
aino, Tamusi wyino aino, Tamusi amyikanen me aino, aipynano, eja'nakano, pyi'me'ke
aino upiko. 12 Tamusi wyinono e'kutoto me o'mikako, i'matypyn amano apyito'me o'wa.
Moro waton me ro tyko'ma mana. Moro waton me ro enapa Tamusi amyikanen me
tywokari'se mana iru'pyn me, pyimanokon kari'na netary me.
13 Mo'ko oremano undy Tamusi embata, mo'ko Pontius Pilatus embata iru'pyn me oty
amyikaponenymbo Kristus Jesus embata enapa wykaje o'wa, 14 moro ywykatopombo
apyiko ija'wany'pa, takapore enapa, mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus wonepotopo
kurita taronaka ro. 15 Iwonepotopo kurita ro kynenepotan mo'ko o'wino sara'man
Jopoto, mo'karon potonon jopoto Jopotory, mo'karon oty undymanamon undymanen,
16 mo'ko o'wino iromby'pa aino aporemy, mo'ko kari'na wopyry a'kotonen aweinano
ta amandoto, mo'ko kari'na nene'torymbo, mo'ko amy pairo enery upijan inoro. Mo'ko
'wa ro nainen kurano me aino, typori'toke aino enapa, i'maty'pa. Iwara ro nainen.
17 Mo'karon ero nono tu'po typyratake aitonon urutoko imero, kawo okanopy'pa
iwaito'ko'me. Mo'ja ro e'ipyn typyratake aino poko iwo'potyrykon kapyn man.
Tamusi poko te iwo'potyrykon man. Mo'ko ro amo'ma imero pa'poro oty yjan
a'kuto'me, 18 iru'pyn amaminano ka'to'me kari'na 'wa, kurangon amaminano undy me
iwaito'ko'me, amo'ma iwaito'ko'me, ase'wa iwaito'ko'me enapa. 19 Iwara ro ty'wanokon
me amy iru'pyn amano apo'ny kura'mata'ton. Aire moro iro 'ne ro amano apyita'ton.
20 Timoteus, moro o'wa yry'po oty ikura'mako. Itary'non, yja'wangon auranano,
mo'karon tonapirykon ta oty uku'namon me ojatotonon kari'na wykato'kon etary 'se
kyte'i. 21 Moro oty uku'namon me tywokarityrykon ta ro amykon kari'na 'wa moro
Tamusi amyikary emary tuta'ka man.
Oro Tamusi turu'popory amaroine nainen.

6:13 Johanes 18:37

Timoteus 'wano ijokonory kareta
Uwapo torupamy

Ero kareta merory jako, mo'ko Paulus Rome po yja'wan kari'na aru'katopo ta tywaije man. Timoteus ainaka moro tamamin yry 'se Paulus wairy amyikapojan ero kareta. Kynipori'tomanon. Kynurujan. Morokon potonon me tynepory otykon ekari'san i'wa. Iru'pa kari'na emepary man ekari'san. Mo'ja ro Tamusi amyikary man ekari'san. Mo'ja ro kari'na weja'nakary man ekari'san. Tamyikapore kari'na wairy man ekari'san enapa.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-2 Kareta a'motopo auranano
1:3 - 2:13 Tykota'mary jako Timoteus weja'nakary man
2:14 - 3:9 One wara mo'karon Tamusi auran u'manamon yry man
3:10 - 4:8 Paulus wara Timoteus wairy man
4:9-22 Kareta y'ma'topo auranano

Kareta a'motopo auranano

1 Paulus, mo'ko Tamusi nisanory wara ro Kristus Jesus napojoma'po, mo'ko Tamusi
wykatopombo Kristus Jesus tano amano ekarojan inoro ero kareta merojan 2 mo'ko
typynen tymuru wara tynenary Timoteus 'wa. Mo'ko jumynano Tamusi turu'popory,
mo'ko Kyjopotorykon Kristus Jesus turu'popory enapa amaro nainen. Akotanory
enesen. Sara'me enapa ajysen.

Timoteus pori'tomary Paulus 'wa

3 Mo'karon ytangonymbo wara enapa amy ikoroka'po turu'ponano maro mo'ko
ynamyikary Tamusi ety sawongaje apoko. Koko, kurita Tamusi 'wa yjauranary wara
ro irombo apoko wonumengaje. 4 Moro awotamo'po poko rapa ywonumengary jako,
ajenery 'se rapa wa, tawa'pore imero ywaito'me. 5 Moro enapi'pa o'wa Kristus amyikary
poko enapa wonumengapo'sa. Mo'ko anoty Lois, mo'ko asano Eunike enapa ajuwapo
Kristus amyikanamon me tywaije mandon. Erome amoro enapa Kristus amyikanen me
awairy samyikaje imero.
6 Iro ke ro kytuwaro'maje rapa moro o'wa Tamusi nyry'po pori'tomato'me o'wa. Moro
ro tapyije o'wa man otu'ponaka yjainary yry jako y'wa. 7 Tamusi 'wa irombo amy
tanarike kananamon a'kanano kapyn tyje man, amy pari'pe kananamon a'kanano te,
amy ase'wa aipynatonon me kananamon a'kanano, amy tywonumengapore kanana-
mon a'kanano. 8 Typyike kyte'i mo'ko Kyjopotorykon amyikapory poko, moro upu'po
me yjaru'ka'po poko enapa. Moro iru'pyn oka upu'po me amykonymbo maro
awaikota'mary 'se'pa kyte'i. Tamusi pori'tory irombo mondo man. 9 Tamusi 'wa ro
tunenje kytaton. Tyko'ma i'wa kytaton tywyinonokon me kywaito'ko'me, morokon
kynikapy'san amaminano poko kapyn, aseke tywonumengapore tywairy ke te, ty-
turu'popore tywairy ke enapa. Moro tyturu'popory ro penaro terapa tyje i'wa man
ky'waine mo'ko Kristus Jesus ta. 10 Erome te moro tyturu'popory tanepo i'wa man
mo'ko Kapano'namon Kristus Jesus wonepory ta. Mo'ko 'wa ro moro romo'no pori'tory
tambo'se man. Taweije imero amano, iromby'pa aino enapa typo i'wa man moro
iru'pyn oka 'wa.
11 Moro ekaroto'me ro apojoma'po me, amepanen me enapa tyje wa awu. 12 Iro poko
ro ero wara wata'karykaje. Ipoko te epy'i'to'pa wa. Suku'sa irombo noky amyikary y'wa.
Samyikaje imero moro a'wembono auranano ytopo kurita 'wa ro moro y'wa tynyry'po*

1:2 Apojoma'san 16:1 **1:5** Apojoma'san 16:1 **1:11** 1 Timoteus 2:7 * **1:12** Moro ‘y'wa tynyry'po’ ty'petakamary taro man ‘ty'wa ynyry'po’ ke.

kura'mary taro iwairy.
13 Tamusi amyikary ta, moro Kristus Jesus tano aipynano ta enapa morokon ywyino
aneta'san iru'pyngon auranano poko roten o'po'ko. 14 Mo'ko kytaine amandoto Tamusi
a'kary 'wa ajepanopyry ta moro o'wa yry'po iru'pyn oty ikura'mako.
15 Muku'sa pa'poro mo'karon Asia ponokon wotu'ma'san ywyino. Imaroine ro
mo'ko Fygelus, Hermogenes enapa mandon. 16 Oro mo'ko Jopoto tyturu'popory
enepon mo'karon Onesiforus auty tanokon 'wa. Mo'ko Onesiforus irombo o'kapyn
yturu'po ewa'poron. Aru'ka'po me ywairy poko epy'i'to'pa kynainen. 17 Rome 'wa
tywopy'pomboto te yjupiry taropo'se i'wa man. Yjeponen enapa. 18 Oro mo'ko Jopoto
moro Tamusi turu'popory enepon i'wa moro a'wembono auranano ytopo kurita. Mo-
rokon pyimano Efese po inikapy'san amaminano muku'sa aseke iru'pyn po.

2

Mo'ko Timoteus emamin

1 Amoro, ymuru, epana'tomapoko moro Kristus Jesus tano Tamusi turu'popory
'wa. 2 Moro ywyino aneta'san, pyimano kari'na namyikapory auranano ikura'mapoko
tamyikaporamon kari'na 'wa. Mo'karon ro amykon terapa emepary taro enapa ky-
naita'ton. 3 Aikota'matonon a'sakary me aiko, amy iru'pyn Kristus Jesus 'wano warinu
pokono wara. 4 Amy pairo warinu pokono esyka'pa man one wara arepa enapyry man
poko. Mo'ko tyko'maponenymbo warinu pokonokon jopotory nisanory wara roten
irombo iwairy man. 5 Amy e'kutoto moro u'mari apyitan, moro e'kuno emery wara
tywe'ku'poto roten. 6 Mo'ko o'mikatoto maina pokono 'wa 'ne ka'tu moro wonato'kon
epery apyiry man. 7 Moro ywykary uku'ko. Tamusi irombo pa'poro oty ta oty uku'potan
o'wa.
8 Onumengako rapa mo'karon iromby'san wyino mo'ko David parymbo Jesus Kristus
awomy'po poko. Moro ro moro ynekarory iru'pyn oka man. 9 Moro poko ro enapa
waikota'maje. Amy yja'wan kari'na wara pairo taru'ka wa. Moro Tamusi auranymbo te
aru'ka'pa man. 10 Iro ke ro amy pairo o'to yjyry anije'tuma'pa wa, mo'karon Tamusi
napo'i'san upu'san me, i'waine enapa i'matypyn kurano maro moro Kristus Jesus ta
atuneno epoto'me. 11 Tamyikapore ero auranano man: Imaro kyromby'sando, imaro
enapa nuro kytaita'ton. 12 Kyweja'nakarykon jako, imaro enapa jopoto me kytaita'ton.
Mo'ko wyino okarity'pa ka'taine, mo'ko enapa kywyinonokon me okarity'pa kynaitan.
13 Tamyikapore e'i'pa ka'taine, mo'ko mo'ja ro tamyikapore man. Moro one wara
tywairy poko irombo tytuwarengepyry upijan.

Mo'karon iru'pyn oka u'manamon

14 Morokon otykon poko ro mo'karon Tamusi amyikanamon ituwaro'mako. Tamusi
poko roten urutoko, asauranaka'pa iwaito'ko'me. Asauranakano amy pairo iru'pyn oty
anenepy'pa man. Mo'karon epanamatonon any'manon roten. 15 O'mikako, Tamusi 'wa
tapokupe ajepoto'me. Epy'i'topyn amaminatoto me aiko. Iru'pyn me moro iporono oka
poko kari'na emepako. 16 Yja'wangon, itary'non auranano uremeko. Mo'karon moro
wara tauronamon irombo aseme noro Tamusi nendoke'ta'ton. 17 Y'ma'kato aitoto anyky
wara moro aurangon kynotaripa'tan. Imaroine ro enapa mo'ko Himeneus man mo'ko
Filetus maro. 18 Mo'karon 'wa ro moro iporono oka tynonda man. Mo'karon iromby'san
awomyry ekari'saton irombo tywo'ka'se terapa. Iwara ro Tamusi amyikanamon me
amykonymbo wairy ambo'saton.
19 Moro Tamusi nikapy'po auto apo'ny te tyja'nare imero man. Moro poko ro tymero
man:
Tamusi mo'karon tywyinonokon uku'san.

2:12 Mateus 10:33, Lukas 12:9 **2:19** Numeri 16:5

Tymero enapa man:
Pa'poro mo'karon Tamusi ety ejatonamon wairy man yja'wan me aino wyino tyse.

20 Amy poto 'su auto ta ika'mi'po kapy'san, amu'nymbo kapy'san otykon roten kapyn,
wewe kapy'san, ori'no kapy'san otykon enapa te man. Amykonymbo tywaipore man.
Amykonymbo aipo'pa man. 21 Aipo'non otykon wyino amy kari'na wekoroka'poto,
tywaipore kynaitan. Tamusi wyino tywaije kynaitan. Mo'ko tyjopotory na'kuru me
kynaitan. Pa'poro iru'pyn amaminano kapyry taro enapa kynaitan.
22 Pyito, amyija wowa'no'to'kon otykon urumenatoko. Erokon otykon te upiko
mo'karon ikoroka'san turu'ponano maro Tamusi ety ejatonamon maro: tamambore
aino, tamyikapore aino, aipynano, sara'me aino enapa. 23 Upu'po'ma, omepa'pa enapa
kari'na ekari'namon auranano wyino te tyse aiko. Morokon 'wa irombo areku enepyry
muku'sa. 24 Amy Tamusi pyitory 'wa areku kapyry kapyn man. Pa'poro ta'sakarykon
poko te tawa'pore iwairy man. Iru'pyn me kari'na emepary ukutyry i'wa man. Yja'wan
oty 'wa topory jako, iweja'nakary man. 25 Pyi'me'ke mo'karon ty'tu'kanamon e'mary
i'wa man. Iwara ro pai Tamusi mo'karon i'tu'kanamon u'mapotan, moro iporono
auranano uku'to'me i'waine. 26 Mo'ko ewa'rumy tamuru 'wa tapyirykon jako pai
morokon i'wa tonando'konymbo wyino kyno'kata'ton. Kynenutata'ton rapa pai, mo'ko
Tamusi nisanory ka'to'me ty'waine.

3

Mo'karon Tamusi auran u'manamon emery

1 Morokon irokonymbo ro kurita awosin pe amano wairy man uku'ko. 2 Aseke typoko
roten kari'na kynonumengatan. Pyrata poko enumene kynaitan. Tywotamyikake
kynaitan. Kawo kynotapotan. Ajuto kynaitan. Tyjumy 'wa, tysano 'wa epanama'pa
kynaitan. Tynapo'i'po iru'pyn oty poko tawa'pore onepo'pa kynaitan. Nendoto'pa ky-
naitan. 3 Aipynano anukuty'pa kynaitan. Tarekuru nondary 'se'pa kynaitan. Ta'sakary
ety emapotan. Aseke tywotundymary upitan. Tokone kynaitan. Iru'pyn oty apokupe
e'i'pa kynaitan. 4 Ta'sakary ekaramatan. Onumenga'pa anarinon otykon ka'tan.
Kynaitan 'ne. Tyja'mun nisanory pynatan Tamusi pynary ko'po. 5 Tamusi wyinono
wara kynonepotan. Moro Tamusi wyino aino pori'tory urumenatan te. Mo'kopangon
wyino tyse aiko.
6-7 Mo'karon wyino ro mandon mo'karon typosinen ta roten kari'na autykon
taka o'mytonon. Ru'mangon woryijan, mo'karon ija'wanykon tunsi'ke man inaron,
mo'karon tameronokon inisanorykon kynarojaton inaron, mo'karon tywomepa-
porykon poko roten tywairykon se'me moro iporono oty ukutyry upijaton inaron
yry 'se mandon tupi'nonakaine. 8 Mo'ko Janes 'wa, mo'ko Jambres 'wa enapa moro
Moses auran arima'po wara enapa mo'karon moro iporono auranano arimaton. Moro
iwonumengarykon tywotany'ma man. Tamusi amyikanamon me u'kurukon kapyn
man. 9 Aronge roten terapa te o'to kynaita'ton. Moro oty anukuty'pa iwairykon
eneta'ton irombo pa'poro kari'na, moro oty anukuty'pa mo'karon okonokon wairy
ene'po wara enapa.

Irokonymbo ro aturuto'kon

10 Amoro te ywekenanen me me'i moro ynyry omepano ta, moro yjemamyry emery
ta, moro ywytotopo ta, moro Tamusi amyikanen me ywairy ta, moro y'wa otykon
apyiry ta, moro pynato ywairy ta, moro yweja'nakary ta, 11 moro kari'na erekuru
'wa ywekenary ta, moro ywota'karykary ta enapa. Ata'karykato'kon otykon irombo
yjeponen moro Antioki po, moro Ikonium po, moro Lystra po enapa. Moro moro
wara kari'na erekuru 'wa ywekenary ta te weja'nakai. Pa'poro morokon otykon wyino

3:8 Exodus 7:11

Tamusi yjunemyi. 12 Pa'poro mo'karon Kristus Jesus ta Tamusi amyikanamon me
tamamyrykon 'se mandon inaron wekenatan kari'na erekuru. 13 Mo'karon yja'wangon,
amu'mato aitonon kari'na te yja'wan me 'ne ka'tu rapa kynaita'ton, ta'sakarykon
emu'mary ta, aseke tywomu'marykon ta enapa.
14 Amoro te morokon awomepato'konymbo anamyikary otykon aroko mo'ja ro.
Mo'karon ajemepanamonymbo irombo muku'sa. 15 Morokon Tamusi wyinonokon
kareta enapa muku'sa, pitani me awe'i'po po ro. Morokon ro tywonumengapore ajyry
taro man, ajunendo'me moro Kristus Jesus amyikary 'wa. 16 Pa'poro Tamusi karetary
tano mo'ko Tamusi a'kary ni'namoro'po me man. Iru'pa man kari'na emepato'me,
onumengapo'pa kari'na wairy enepoto'me, iru'pa rapa kari'na yto'me, tamambore aino
ta kari'na tuwaro'mato'me enapa. 17 Tamepore mo'ko Tamusi wyinono kari'na yjan.
Pa'poro iru'pyn amaminano ka'to'me irombo tywomepa'ma kynaitan.

4

1 Tamusi embata, Kristus Jesus, mo'ko nuronokon poko, iromby'san poko enapa
a'wembono auranano ytan inoro embata, moro iwopyry upu'po me, moro inundymary
upu'po me enapa wykaje o'wa: 2 Moro Tamusi auran ekaroko. Moro poko ro aiko, iru'pa
oma a'ta, yja'wan me oma a'ta enapa. Onumengapo'pa kari'na wairy enepoko. Kari'na
e'mako. Kari'na ipana'tomako. Eja'nakatoto amepanen me imero aiko.
3 Amy jako irombo mo'karon kari'na moro iru'pyn omepano apyiry 'se'pa noro
kynaita'ton. Tamepanamon unsi'kota'ton tokosaine, morokon tynetarykon 'san au-
ranano ekari'to'me i'waine. 4 Moro iporono auranano wyino kynotu'mata'ton morokon
ikapy'san auranano 'wa terapa.
5 Amoro te pa'poro oty ta tuwaro aiko. Aikota'mano ta atapyiko. Iru'pyn oka ekari'nen
emamin ika'ko. Moro anikapyry amaminano ikapy'mako.
6 Awu irombo, ymynuru kyne'kanjan terapa. Yrombyry 'wa terapa wa. 7 Iru'pa
tywe'ku wa. Moro aka'nuno ty'ma'ka y'wa man. Moro Tamusi amyikary tykura'ma
y'wa man. 8 Moro tamamboramon 'wano u'mari apyiry roten y'wa man. Moro ytan ro
y'wa moro a'wembono auranano ytopo kurita mo'ko iporo a'wembono auranano ynen
Jopoto. Y'wa roten kapyn te kynytan. Pa'poro mo'karon iwopyry ewa'manamon 'wa
enapa te kynytan.

Kareta y'ma'topo auranano

9 O'mikako me ko'i awo'to'me y'wa. 10 Moro eromeno nono pynary ke ty'wa, mo'ko
Demas 'wa tyno wa. Tesalonika 'wa tyto man. Mo'ko Kresens Galatie 'wa tyto man.
Mo'ko Titus Dalmati 'wa tyto man. 11 Mo'ko Lukas roten yjekosa man. Mo'ko Markus
aitango. Ene'ko amaro. Iru'pyn yjemamin epaton man mo'ko man.
12 Mo'ko Tikikus Efese 'wa semo'nen. 13 Awopyry jako moro Troas po Karpus ekosa
ynino'po wo'mynano ene'ko y'wa. Morokon kareta enapa, morokon kareta me tonomy
pi'pombo kapy'san 'ne ka'tu rapa ene'ko. 14 Mo'ko siparari pokono Aleksander yja'wan
me imero ypoko kynainen. Moro wara iwe'i'po epemapotan i'wa mo'ko Jopoto. 15 Ipona
tuwaro aiko amoro enapa. Moro kynekarityrykon auranano arimanen me imero
tywaije man.
16 Moro koromo ywosaijomary jako amy pairo yjepatoma'pa kynainen. Pa'poro te
ynosen. Moro anepemapo'pa i'waine Tamusi nainen. 17 Mo'ko Jopoto te yjepano'nen.
Ypori'toman. Iwara moro oka sekaro'man. Pa'poro mo'karon Simosu me e'i'non
kynetasen. Ononen yndary wyino taijoma wa. 18 Yjaijomatan mo'ko Jopoto yja'wan

---

3:11 Apojoma'san 13:14-52, Apojoma'san 14:1-7, Apojoma'san 14:8-20 **4:10** Kolose 4:14, Filemon 24, 2 Korinte 8:23, Galatie 2:3, Titus 1:4 **4:11** Kolose 4:14, Filemon 24, Apojoma'san 12:12,25, 13:13, 15:37-39, Kolose 4:10, Filemon 24 **4:12** Apojoma'san 20:4, Efese 6:21-22, Kolose 4:7-8 **4:13** Apojoma'san 20:6 **4:14** 1 Timoteus 1:20, Ware 62:12, Rome 2:6

oty wyino. Yjunendan moro kapu tano tynundymary 'wano me. Mo'ko ety awongary ro man i'matypyn me imero. Iwara ro nainen.

19 “Iru'pa aiko!” ywyka'po ekari'ko mo'ko Priska 'wa, mo'ko Akila 'wa, mo'karon Onesiforus auty tanokon 'wa enapa.

20 Mo'ko Erastus Korinte po kynainopon. Mo'ko Trofimus je'tun pe sinon Milete po.
21 Moro i'sano tundary uwaporo awo'to'me o'mikako.

Mo'ko Eubulus, mo'ko Pudens, mo'ko Linus, mo'ko Klaudia, pa'poro mo'karon Kristus wyinonokon enapa “Iru'pa aiko!” tyka'san aropojaton o'wa.

22 Oro Tamusi aja'kary maro nainen.

Oro Tamusi turu'popory amaroine nainen.

4:19 Apojoma'san 18:2, 2 Timoteus 1:16-17 **4:20** Apojoma'san 19:22, Rome 16:23, Apojoma'san 20:4, 21:29

Titus 'wano kareta
Uwapo torupamy

Mo'ko Titus amy Paulus emaminary a'sakary me tywaije man. Ero kareta merory jako, mo'ko Titus Kreta po tywaije man. Moro po ro mo'ja ro mo'karon Tamusi amyikanamon pori'tomary i'wa tywaije man. Ero kareta ta mo'ko Paulus kynurujan mo'karon Tamusi amyikanamon undymary poko.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-4 Kareta a'motopo auranano
1:5-16 O'to Kreta po Titus wairy man
2:1 - 3:11 One wara mo'karon Tamusi amyikanamon undymary man
3:12-15 Kareta y'ma'topo auranano

Kareta a'motopo auranano

1 Paulus, mo'ko Tamusi pyitory, mo'ko Jesus Kristus napojoma'po, ero kareta merojan. Tamusi amyikanamon me mo'karon Tamusi napo'i'san ypoto'man me wa. Moro nendoto kari'na yponen iporono oka uku'poto'man me wa. 2 Moro i'matypyn amano momokyry ta Tamusi emamin sika'sa. Moro wairy man ro penaro terapa tajato mo'ko enapipyn Tamusi 'wa man. 3 Moro aripa'topo jururu tunda'po mero te moro tauran uku'potopo oka taripa'po i'wa man. Moro oka aripa'nen me ro tywaije wa awu, mo'ko Kapano'namon Tamusi wykatopombo wara ro. 4 Ero kareta ro simeroja mo'ko ymuru wara ynenary Titus 'wa. Ymuru wara 'ne ro 'kuru ajyjan moro kynamyikary. Oro mo'ko kyjumykon Tamusi, mo'ko Kapano'namon Jesus Kristus enapa tyturu'poporykon eneposen o'wa. Oro sara'me enapa ajysen.

O'to Kreta po Titus wairy man

5 Moro Kreta po kynon, morokon anikapy'torykonymbo otykon kapy'mato'me o'wa. Aito'kon wara ro amykon yko mo'karon Tamusi na'nanopy'san uwapotorykon me, moro ywyka'po wara ro. 6 Amy pairo oty poko emendo'pa iwairykon man. O'win ipytykon wairy man. I'makon wairy man Tamusi amyikanamon me, emepo'non me emendo'pa, typanaja'nare e'i'pa.

7 Mo'karon Tamusi na'nanopy'san enenen oty enejan Tamusi ekataka. Iro ke ro amy pairo oty poko emendo'pa iwairy man. Senu'ka pe kapyn iwairy man. Ipotapo'pa kapyn iwairy man. Tanymy 'se kapyn iwairy man. Tywo'wo'make kapyn iwairy man. Pyiwano me pyrata ka'nen me kapyn iwairy man. 8 Kari'na wopyry ewa'manen me iwairy man. Iru'pyn oty pynanen me iwairy man. Tywonumengapore iwairy man. Tamambore iwairy man. Tamusi nendonen me iwairy man. Tyja'mun nisanory undymanen me iwairy man. 9 Moro tamepatopombo tamyikaporen auranano poko iweja'nakary man. Iwara ta'sakarykon ururu taro kynaitan moro iru'pyn emepato'kon auranano ke. Onumengapo'pa mo'karon tauran arimanamon wairy enepory taro enapa kynaitan.

10 Pyime irombo mo'karon typanaja'naramon mandon. Moro arongan tauran-gon ke kari'na emu'maton. Mo'karon i'koto'san 'ne ka'tu moro wara mandon. 11 Ity'nano'porykon man. Autokon wara ro irombo kari'na sararakapojaton, iporo waty ty'waine emeparykon ke. Pyiwano me pyrata ka'to'me 'kuru moro wara kynaijaton. 12 Aseke pairo amy itamusirykon auran uku'ponenymbo a'sakarykonymbo tyka tywaije man:

Amu'mato roten mo'karon Kreta ponokon mandon. Tonomy wara mandon. Tamami-narykon 'se'non kumi'mangon mo'karon mandon.

1:4 2 Korinte 8:23, Galatie 2:3, 2 Timoteus 4:10 **1:6** 1 Timoteus 3:2-7

13 Iporo ro man moro ika'po. Iro ke ro ity'nano'porykon o'wa man. Onumengapo'pa iwairykon enepory o'wa man. Iwara iru'pa kynaita'ton Tamusi amyikanamon me. 14 Simosu nikapy'san auranano poko kapyn noro kynaita'ton, moro iporono auranano u'manamon kari'na wykato'konymbo poko kapyn noro enapa. 15 Mo'karon ekoroka'san 'wa pa'poro oty irupa man. Mo'karon eja'wanga'san amyikapo'non 'wa te amy pairo oty ikoroka'pa man. Iwonumengarykon, ituru'san enapa tyweja'wanga man. 16 Tamusi ukutyry ekari'saton. Morokon inikapyrykon amaminano te moro inekarityrykon y'tu'kanon. Nurija me irombo mandon. Tamusi anamyika'pa mandon. Pa'poro iru'pyngon otykon 'wanokon me uwam'po mandon.

2

Moro kari'na pana'tomanen omepano

1 Amoro te moro iru'pa kari'na ynen omepano wara ro oty ekari'ko. 2 Tamu'sanokonymbo wairy man tamepore, tynendo me, tywonumengapore. Pana'pe iwairykon man Tamusi amyikary poko, aipynano poko, eja'nakano poko enapa.

3 Iwaraine enapa no'sanokonymbo wairy man Tamusi nendonamon me, toruke kapyn, tywetynge kapyn. Iru'pyn omenano poko tymesekurukon woryijan emepanamon me iwairykon man. 4 Iru'pyn me ururukon i'waine man tyinonon, ty'makon pynato'me i'waine, 5 tywonumengapore iwaito'ko'me, wararo e'i'pa iwaito'ko'me, tautykon po tamamine iwaito'ko'me, tyinonon apyito'me i'waine tyjopotorykon me. Iwara moro Tamusi auran eju'pa kynaitan.

6 Mo'karon pyitonon enapa uruko, tywonumengapore iwaito'ko'me 7 pa'poro oty ta. Iru'pyngon amaminano kapyry enesen o'wa. Any'ma'pa, tynendo me enapa moro o'wa kari'na emepary nainen. 8 Iru'pa, ty'tu'ka me kapyn moro ajauranary nainen. Iwara mo'ko ajauran y'tu'kanen kynepy'i'totan, amy pairo yja'wan oty ekarityry upiry ke ty'wa kypokoine.

9 Mo'karon taporemynamon pyitonano wairy man pa'poro oty ta mo'karon taporenjan upi'no. Apokupeine iwairykon man. Aurangon anarima'pa iwairykon man. 10 Imonata'pa iwairykon man. Pa'poro oty ta tamyikapore iwoneporykon man. Iwara pa'poro oty ta mo'ko Kapano'namon Tamusi poko omepano amyikapojaton.

11 Tamusi turu'popory irombo tywonepo man pa'poro kari'na aijomato'me. 12 Kytuwaro'maton, moro Tamusi aninendo'pa aino urumenato'me ky'waine, morokon nono nisanorykon urumenato'me enapa ky'waine. Tywonumengapore, tamambore, Tamusi nendonamon me enapa kamamyrykon 'se man ero nono tu'po, 13 moro sara'me 'ne aino momo'namon me, mo'ko poto 'su Kapano'namon Tamusi Jesus Kristus kuranory wopyry momo'namon me. 14 Mo'ko ro aseke tywotyje man ky'wanokon me, pa'poro emambo'pa aino wyino kymbokato'ko'me, ty'wano me kykorokato'ko'me, ty'wanokon me roten kywaito'ko'me, kurangon amaminano poko kywo'mikato'ko'me.

15 Morokon otykon poko ro ajauranako. Morokon poko kari'na uruko. Onumengapo'pa mo'karon ajauran arimanamon wairy enepoko. Pari'pe imero aiko. Amy 'wa pairo ajenu'kary kapyn man.

3

Irokonymbo ro aturuto'kon

1 Mo'karon kari'na ituwaro'mako rapa, mo'karon tundymanamon upi'no, mo'karon jopoto upi'no iwaito'ko'me. Jopoto 'wa iwepanamarykon man. Pa'poro kurano amaminano kapyry 'se iwairykon man. 2 Amy pairo kari'na poko yja'wan me auranarykon

2:14 Ware 130:8, Exodus 19:5, Deuteronomium 4:20, 7:6, 14:2, 1 Petrus 2:9

kapyn man. Areku anupi'pa iwairykon man. Typotapore iwairykon man. Pyi'me'ke tywairykon enepory i'waine man pa'poro kari'na 'wa.
3 Uwapo irombo ky'karon enapa oty anukuty'pa, typanaja'nare, uta'tonon me enapa tywaije kytaton. Tameronokon ja'munano nisanorykon 'wa tywaijopotomapo tywaije kytaton. Tyja'wangamon me, amynamon me, nurijangon me, ase'wa aijenono'tonon me enapa tywaije kytaton. 4 Irombo mero te mo'ko Kapano'namon Tamusi kuranory, moro kari'na pynatopo emery enapa tywonepo man. 5 Iru'pa kynikapyrykon amaminano poko kapyn, moro i'wa kotano enery ke te, taijomapo i'wa kytaton moro asery me kamamyrykon ynen ekupino 'wa, moro aserynon me kynamon Tamusi a'kary pori'tory 'wa enapa. 6 Mo'ko ta'kary ro poto me imero kytu'ponakaine tyje Tamusi 'wa man, mo'ko Kapano'namon Jesus Kristus upu'po me. 7 Iwara mo'ko Tamusi turu'popory 'wa tamamboramon me tyje kytaton. Moro kywaimomo'to'konymbo i'matypyn amano apyinamon me tyje kytaton.
8 Tamyikapore moro ynekarityry man. Potonon me o'wa morokon otykon ekarityry 'se wa. Iwara mo'karon Tamusi amyikanamon kynonumengata'ton kurangon amaminano poko tywaito'ko'me. Morokon otykon iru'pa man. Kari'na epano'san. 9 Typo roten asauranakano wyino, kari'na tangonymbo etykon a'pemy'san wyino, areku wyino, moro omenano mero'po poko o'wo'mano wyino enapa tyse aiko. Kari'na anepanopy'pa irombo morokon otykon man. Aronge roten man. 10 O'wimboto, okomboto amy ta'sakarykon a'sakaponen kari'na e'ma'po wyino, typo yko. 11 Mo'kopan 'wa moro iru'pyn oma no'po irombo muku'sa. Aseke moro ija'wany a'wembono auranano yjan ipoko.

Kareta y'ma'topo auranano

12 Artemas emoky'po mero y'wa o'wa, Tikikus emoky'po mero pai, o'mikako me y'wa awopyry poko Nikopolis 'wa. Moro po ro irombo moro i'sano jako ywairy man syryi.
13 Mo'ko omenano mero'po uku'nen Senas wopy'poto o'wa, Apolos maro, o'mikako me epanopyrykon poko, mo'ja ro itoto'ko'me. Amy pairo oty anamonopy'pa iwairykon man. 14 Mo'karon ka'sakarykon womepary enapa man kurangon amaminano poko tywaito'ko'me. Iwara awosin pe kari'na emamyry sawo'napangary taro kynaita'ton. Aronge waty kynemaminata'ton.
15 “Iru'pa aiko!” tyka'san aropojaton o'wa pa'poro mo'karon yjekosanokon ka'sakarykon. “Iru'pa aitoko!” kaiko y'wano me mo'karon Tamusi amyikanamon me na'na pynaton inaron 'wa. Tamusi turu'popory pa'poro amaroine nainen.

3:12 Apojoma'san 20:4, Efese 6:21-22, Kolose 4:7-8, 2 Timoteus 4:12 **3:13** Apojoma'san 18:24, 1 Korinte 16:12

Filemon 'wano kareta
Uwapo torupamy

Mo'ko Filemon typyratake tywaije man. Mo'karon Kolose po Tamusi na'nanopy'san apyimy a'sakary mo'ko tywaije man. Mo'ko Filemon jako typyitory me kari'na aporemyndory taro kari'na tywaije man. Mo'ko Filemon enapa pyitonano aporemy me tywaije man. Amy Onesimus tatynen ipyitory tywetuwarika tywaije man. Mo'ko ro Paulus ekosa Kristus amyikanen me tywaije man. Paulus 'wa ero kareta tymero man mo'ko Filemon tuwarenge'to'me mo'ko typyitory Onesimus wetuwarika'po poko. Amy Kristus amyikanen ta'sakary me Onesimus apyito'me rapa i'wa kynurujan.

Kareta a'motopo auranano

1 Paulus, mo'ko Kristus Jesus upu'po me aru'ka'po, mo'ko ka'sakarykon Timoteus maro ero kareta merojan mo'ko typynen na'na emaminary a'sakary Filemon 'wa, 2 mo'ko ka'sakarykon Apfia 'wa, mo'ko kywo'wo'marykon a'sakary Arkipo 'wa, mo'karon ajauty po Tamusi na'nanopy'san 'wa enapa. 3 Oro mo'ko kyjumykon Tamusi, mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus enapa tyturu'poporykon eneposen o'waine. Oro sara'me ajysen.

Paulus ewa'pory

4 Mo'ko ytamusiry ety sawongaje, moro Tamusi 'wa yjauranary jako ajejatory wara ro. 5 Setaje irombo moro o'wa mo'ko Jopoto Jesus pynary, mo'karon Tamusi wyinonokon pynary, moro o'wa pa'poro amyikarykon enapa. 6 Waturupoja ro moro asewara na'na maro o'wa Tamusi amyikary pori'tomato'me moro o'wa pa'poro kurangon otykon, morokon Kristus 'wano me ikapyry taro kytaton irokon ukutyry 'wa. 7 Moro o'wa kari'na pynary yjewa'poroi imero. Ypana'tomai enapa. Mo'karon Tamusi wyinonokon turu'san irombo tandy'mopo o'wa man, yja'sakary.

Paulus auranary Onesimus aijomato'me

8 Iro ke ro, moro Kristus ta moro o'to awairy man ekarityry taro ywairy se'me rypo, 9 moro aipynano upu'po me waturupoja roten. Iwara awu, Paulus, mo'ko uwapotombo, itaka ro erome Kristus Jesus upu'po me aru'ka'po, 10 waturupoja o'wa mo'ko yja'wangon kari'na aru'katopo ta ynipa'kanopy'po ymuru Onesimus 'wano me. 11 Uwapo o'wano me uwam'po tywaito. Erome te okororo ky'wano me tamamimbore tywairy uku'san. 12 Mo'ko ro semo'sa rapa o'wa, yjekosa iwairy 'se rypo yturu'po wairy se'me.

13 Yjekosa rypo imero apyiry 'se we'i, moro iru'pyn oka upu'po me yjaru'ka'po epatomanen me iwaito'me ajekataka. 14 Arato te o'to ywairy 'se'pa we'i. Iwara tywyry'ka me kapyn, anisanory me te iru'pyn oty ka'nen me maitake.

15 Ero wara pai tywaije suku'sa: A'si'ko tywomima awyino tywaije man, ajekosa roten tywaito'me, 16 pyitonano me kapyn noro, pyitonano ko'pono me te, amy typynen a'sakanano me. Y'wa moro wara terapa imero man. O'wa 'ne ka'tu rapa moro wara kynaitan, kari'na me, Kristus wyinono me enapa. 17 Ymaro o'win awotapory jako, apyiko me rapa, moro o'wa yjapyiry manombo wara. 18 O'wano me amy yja'wan oty kapy'poto i'wa, tu'tanone ajekosa a'ta pai, yju'tano me u'kuko. 19 Awu, Paulus, aseke simeroja: awu sepematake. Moro ko'po te yjekosa moro ajemamyry poko tu'tanone awairy ekarityry 'se'pa rypo wa. 20 A'a, yja'sakary, a'si'ko iru'pa kypoko mo'ko Jopoto ta. Yturu'po andy'mopoko Kristus ta.

Kareta y'ma'topo auranano

1:2 Kolose 4:17 **1:10** Kolose 4:9

21 Y'wa awepanamary man amyikary ta ero kareta simeroja. Moro ywykatopombo
ko'po 'ne ka'tu rapa o'to awairy man suku'sa iru'pyn po. 22 Amy o'ny'topo enapa
ikura'mako me y'wano me. Morokon awe'pimato'kon 'wa irombo ajekosaine yjypory
po wo'po'sa.
23 “Iru'pa aiko!” tyka'san aropojaton o'wa mo'ko Kristus Jesus ta ymaro aru'ka'po
Epafras, 24 mo'karon amykon enapa yjemaminary a'sakarykon Markus, Aristarko,
Demas, Lukas.
25 Oro mo'ko Jopoto Jesus Kristus turu'popory aja'karykon maro nainen.

1:23 Kolose 1:7, 4:12 **1:24** Apojoma'san 12:12,25, 13:13, 15:37-39, 19:29, 27:2, Kolose 4:10,14, 2 Timoteus 4:10,11

Kristus amyikanamon Simosu 'wano kareta

Uwapo torupamy

Ero kareta meronenymbo atukuty'pa man. Mo'karon Jopoto Jesus Kristus amyikanamon Simosu 'wano me te tymero man, mo'ja ro Kristus amyikato'me i'waine. Moro penato omenano mero'po wykary wara Tamusi ety awongary pona i'waine kynurujaton. Moro penato omenano mero'po nyry'po ko'po moro Jesus Kristus nyry'po wairy ekari'san. Pa'poro oty ko'po mo'ko Jesus Kristus wairy ekari'san. Moro penato omenano mero'po pyitorykon ko'po, mo'ko Moses ko'po, mo'ko A'aron ko'po enapa mo'ko Jesus wairy ekari'san. Iru'pa 'ne ka'tu rapa moro asery omenano wairy ekari'san. Morokon Tamusi wykato'konymbo apyinamon me mo'karon Jesus amyikanamon wairy ekari'san. Kynurujaton enari'ma Tamusi apo'ny 'wa itoto'ko'me, tapano'to'ko'me i'wa. Moro enari'ma tywairykon emary kapyn i'waine man. Mo'karon uwaponokonymbo Tamusi amyikanamonymbo wara iwairykon man.

Ero kareta wota'saka'san

1:1 - 2:18 Kapu tanokon apojonano ko'po poto me Jesus wairy
3:1 - 4:13 Moses ko'po poto me Jesus wairy
4:14 - 7:28 Mo'ko Tamusi pokonokon jopotory me Jesus wairy
8:1 - 9:28 Moro asery Tamusi wykatopombo
10:1-39 Pari'pe 'ne ka'tu rapa moro Tamusi 'wa Kristus nyry'po wairy
11:1-40 Mo'karon uwaponokonymbo Tamusi amyikanamonymbo
12:1 - 13:19 One wara mo'karon Tamusi amyikanamon emamyry man
13:20-25 Kareta y'ma'topo auranano

Mo'ko Tamusi ymuru wairy poto me

1 Penaro o'kapyn roten pyime auranano ta Tamusi 'wa mo'karon kytangonymbo torupa tywaije mandon mo'karon tauran uku'ponamon yndary ke. 2 Erokon irokonymbo ro kurita te torupa tywaije i'wa kytaton mo'ko tymuru yndary ke. Mo'ko ro pa'poro oty apyinen man me tyje tywaije i'wa man. Mo'ko ta enapa pa'poro oty tyka'se tywaije i'wa man.

3 Mo'ko Tamusi ymuru moro ikuranory enepojan. Emery arojan ro. Moro auran pori'tory pa'poro oty undymanon. Moro yja'wan me e'i'po wyino ekorokano enepo'po wyino, tywotandy'mo man mo'ko poto 'su kawono apo'tun wyino.

4 Mo'karon kapu tanokon apojonano ko'po kawo tywaije man. Mo'karon apojonano etykon ko'po irombo kawono atywano tapyije tywaije i'wa man.

5 Amy jako pairo amy tapojon 'wa yka'pa Tamusi tywaije man:
Ymuru amoro mana. Erome kypa'kanopyi.

Amy apojonano poko enapa yka'pa tywaije man:
Ijumy me waitake. Mo'ko ymuru me kynaitan.

6 Irombo nono tu'ponaka mo'ko koromono tymuru aropory jako, tyka rapa man:
Pa'poro Tamusi apojongon kynokunamata'ton ipo'ponaka.

7 Mo'karon tapojongon poko rapa tyka man:
Mo'ko pepeito me mo'karon tapojongon yjan inoro, mo'ko wa'to ka'muru me mo'karon typyitorykon yjan inoro.

1:5 Ware 2:7, 2 Samuel 7:14, 1 Kronieken 17:13 **1:6** Deuteronomium 32:43 (LXX) **1:7** Ware 104:4 (LXX)

8 Mo'ko tymuru poko tyka man:
Moro jopoto me awaitopo ajapo'ny, Tamusi, mondo roten kynaitan. Sapatoro imero
moro anundymary mundymaje moro ajaposeny ke. 9 Tamambore aino typyne
o'wa man. Emambo'pa aino ajato'ke man. Iro ke ro, Tamusi, tawa'poren jopoto
me tyje Tamusi 'wa mana mo'karon aja'sakarykon ko'po.

10 Tyka enapa man:
O'wa, Jopoto, moro nono koromo tapo'nyndo man. Morokon kapu ajainary 'wa tyka'se
man. 11 Morokon kynuta'tan. Amoro te maitake roten. Pa'poro morokon amy
penato'po wo'mynano wara kynaitan. 12 Memimata'ton amy yngajondynano
amemyry wara. Amy wo'mynano wara kyne'petakamatan. Amoro te ajemery
mero maitake. Morokon asirikory i'maty'pa roten kynaitan.

13 Amy tapojon 'wa 'kare enapa tyka nan:
Yjapo'tun wyino atandy'moko, mo'karon ajenono'namon yry 'wa ro y'wa apupuru
apo'ny me.

14 Pa'poro 'kare mo'karon kapu tanokon apojonano, Tamusi 'wanokon me amam-
inatonon a'kanano kapyn mo'karon nandon. Emoky'pa 'kare nandon mo'karon
emamyrykon unemyry man kynaitan inaron epano'namon me.

2

O'mano

1 Iro ke ro iru'pyn me 'ne ka'tu rapa kywonumengarykon man morokon kyneta'san
otykon poko, moro kytoto'kon amonopyry pona ky'waine.
2 Moro tapojongon 'wa Tamusi nekari'po'po auranano pari'pe tywaije man.
Pa'poro mo'karon ipoko onumenga'non, pa'poro mo'karon i'wa epanama'non
moro epanama'pa tywairykon epety apyita'ton. 3 One wara ko iro ke ikota'ma'pa
kytetuwarikata'ton, onumenga'pa ka'taine moropan poto 'su atunendopo poko? Mo'ko
Jopoto 'wa na'nen irombo aseke takari'se man. Mo'karon iwyino etanamonymbo
'wa enapa ky'wanokon me moro oka typori'toma man. 4 Tamusi 'wa pairo moro oka
tamyikapo man potonon anumengaponamon kapu wyinonokon otykon ke, ta'kary
ekamyry ke enapa, i'se tywairy wararo.

Kari'na a'sakary me Jesus wairy

5 Kapu tanokon apojonano ainaka kapyn irombo Tamusi 'wa moro na'na nekarityry
aireno nono tyje man. 6 Moro ro tamyikapo man amy ero ekari'nenymbo 'wa:
Oty me ko mo'ko kari'na nan, ipoko awonumengato'me? Oty me ko nan, eneto'me
o'wa? 7 A'si'ko mo'karon kapu tanokon apojonano upi'no tyje tywaije o'wa man.
U'mariry me ety tawonga imero o'wa man. 8 Pa'poro oty tyje o'wa man ipupuru
upi'nonaka.

Upi'nonaka pa'poro oty yry'po ekari'san. Moro tauro'po man: amy pairo ipupuru
upi'nonaka yrypyn oty waty man. Erome te moro upi'no pa'poro oty wairy anene'pa
na'sen kytaton. 9 Mo'ko a'si'ko apojonano upi'no yry'po Jesus te kysenejaton. Moro
romo'no taka ito'po ke, u'mariry me moro ety awonga'po imero kysenejaton. Moro
Tamusi turu'popory ta pa'poro kari'na upu'po me moro tyromo'se aino tapo i'wa man.
10 Tamusi, mo'ko iwyino, i'wa enapa pa'poro oty man inoro pyime ty'makon aropory
'se tywaije man kurano taka. Iru'pa man moro Tamusi 'wa mo'ko uta'no wyino
aronamon kura'ma'ma'po moro a'karykary ke. 11 Mo'ko Tamusi wyinono me kari'na

1:8 Ware 45:6-7 **1:10** Ware 102:25-27 (LXX) **1:13** Ware 110:1 **2:6** Ware 8:4-6

ynen undy o'win man mo'karon Tamusi wyinonokon me inyry kari'na undy maro. Iro ke ro ta'sakarykon me ejatorykon poko epy'i'to'pa man. 12 Kynganon irombo:
Ajety sekarotake mo'karon yja'sakarykon 'wa. Mo'karon Tamusi na'nanopy'san yja'sakarykon ra'na kywarekatake.

13 Kynganon enapa:
Mo'ko ro samyikatake.

Kynganon enapa:
Eneko. Ero po wa mo'karon y'wa Tamusi nyry'san pitanikon maro.

14 Kari'na me asewara mo'karon pitanikon wairy ke, aseke enapa rypo kari'na me tywaije man. Moro tyrombyry ke ro mo'ko romo'no jopotory pori'tory, mo'ko ewa'rumy tamuru pori'tory aike'kary 'se tywaije man. 15 Mo'karon iwe'i'san poro romo'no napyirykon wety'kary aike'kary 'se tywaije man. 16 Kapu tanokon apojonano epano'nen me 'kare tywaije nan. Abraham pajanymbo epano'nen me te tywaije man. 17 Iro ke ro pa'poro oty ta ta'sakarykon maro asewara Jesus wairy tywaije man. Amy kotano enenen, tamyikaporen Tamusi pokonokon jopotory me iwairy tywaije man Tamusi embata, mo'karon kari'na yja'wanykonymbo epemato'me. 18 Aseke otykon 'wa tu'ku'po ke irombo mo'karon oty nu'kurukon epanopyry taro man.

3

Moses ko'po poto me Jesus wairy

1 Iro ke ro, Tamusi wyinonokon yja'sakarykon, kapu niko'ma'san a'sakarykon, o'po'toko mo'ko Jesus 'wa. Mo'ko ro apojoma'po me man. Mo'ko ro Tamusi pokonokon jopotory me man. Mo'ko ro ky'wanokon me kynemaminanon. 2 Mo'ko ro tamyikapore kynemaminanon mo'ko tandy'monenymbo 'wano me, mo'ko Moses emamina'po wara enapa pa'poro moro Tamusi auty ta. 3 Kawo mo'ko Jesus ety wairy man mo'ko Moses ety ko'po. Mo'ko auto ka'nenymbo ety wairy irombo man kawo moro auto ko'po. 4 Pa'poro auto ka'nen me amy kari'na man. Mo'ko pa'poro oty ka'nenymbo me te mo'ko Tamusi man. 5 Pyitonano me Moses tamyikapore tamamina man pa'poro moro Tamusi auty ta. Morokon Tamusi wykato'ko'man amyikaponen me tywaije man. 6 Ymunano me te mo'ko Kristus moro Tamusi auty jopotory me tyje man. Moro auty me ro ky'karon kytaton, enari'ma ro'kon, tawa'pore enapa ky'waine moro kynimomokyrykon apyiry jako mo'ja ro.

Moro Tamusi nyry otare'matopo

7 Iro ke ro ero Tamusi a'kary wyka'po wara ro awairykon man:
Erome moro auran etary jako o'waine, 8 morokon aturu'san ja'nakary kapyn o'waine man, mo'karon atangonymbo we'i'san wara moro toruwarykon poko moro ipon-omyn wo'i ta Tamusi u'kutopo kurita. 9 Mo'karon atangonymbo irombo yju'kuru poko tywaije mandon, kynganon Tamusi. Morokon ynikapy'san amaminano ro rypo tone tywaije i'waine man 10 oko-kari'na siriko. Iro ke ro ipokoine wore'kon. Wykan: ‘O'kapyn roten morokon ituru'san tyse kyndopo'san ywyino. Morokon yjemarykon anukuty'pa tywaije mandon.’ 11 Yjety ejatory ta moro yjerekuru kyngan: ‘Ito'pa pairo kynaita'ton moro ynyry otare'matopo taka.’

12 Iro ke ro, yja'sakarykon, tuwaro aitoko yja'wan me ara'naine amy turu'po wairy pona, mo'ko nurono Tamusi anamyika'pa iwairy pona, moro Tamusi wyino iwomary

2:12 Ware 22:22 **2:13** Jesaja 8:17 (LXX), Jesaja 8:18 **2:16** Jesaja 41:8-9 **3:2** Numeri 12:7 **3:7** Ware 95:7-11 (LXX)

pona. 13 Kurita wararo te ase'wa awepori'tomarykon man, moro ‘erome’ Tamusi wykatopombo wotu'kuru jako noro. Ara'naine amy pairo wairy kapyn man tyturu'poja'nare. Amy pairo womu'mapory kapyn man yja'wan me aino 'wa. 14 Kristus a'sakarykon me irombo tywaije kytaton, moro koromo kynapo'i'san tamyikapore aino apyiry jako ro'kon mo'ja ro moro i'matyry 'wa. 15 Moro Tamusi karetary ta ro tymero man:

Erome moro auran etary jako o'waine, morokon aturu'san ja'nakary kapyn o'waine man. Mo'karon atangonymbo wore'ko'san wara kytaiton.

16 No'kan ko iro ke tywore'ko tywaije nan, moro auran eta'po wyino? Pa'poro mo'karon Moses maro Egypte wyino ito'san kapyn? 17 No'kan poko ko Tamusi okokari'na siriko tywore'ko tywaije nan? Mo'karon iponomyn wo'i ta i'maty'san yja'wan me e'i'san poko kapyn? 18 No'kan 'wa ko toty ejatory ta tyka tywaije nan ito'pa iwairykon man poko moro tynyry otare'matopo taka? Mo'karon typanaja'nare e'i'san 'wa kapyn? 19 Iwara kysenejaton moro otare'matopo taka itorykon a'koto'po moro isenu'karykon 'wa.

4

1 Erome noro moro Tamusi wykatopombo, moro inyry otare'matopo taka ytono kynotu'kujan. Tuwaro iro ke kywairykon man wena'po ta amy ara'nanokon wainopory pona. 2 Mo'karon wara enapa irombo moro iru'pyn oka tota ky'waine man. Moro ineta'san auranano te amy iru'pyn otymbo ro anyry'pa i'waine tywaije man, mo'karon amyikanamonymbo maro o'win e'i'pa iwe'i'san ke. 3 Amyikanamon me te ky'karon moro otare'matopo taka ky'saton, moro Tamusi karetary wykary wararo:

Yjety ejatory ta moro yjerekuru kyngan: ‘Ito'pa pairo kynaita'ton moro ynyry otare'matopo taka.’

Ise'me te penaro terapa ero nono kapyry poko Tamusi taike'se man. 4 Moro Tamusi karetary irombo kynganon moro ijoko-to'imanory kurita poko:

Moro ijoko-to'imanory kurita Tamusi wotare'ma'po pa'poro morokon tamamingonymbo wyino.

5 Moro amy terapa po rapa te moro Tamusi karetary kynganon:

Ito'pa pairo kynaita'ton moro ynyry otare'matopo taka.

6 Itaka noro amykon wytory man. Mo'karon koromo 'ne moro iru'pyn oka etanamonymbo itaka ito'pa tywaije mandon, typanaja'nare tywairykon ke. 7 Iro ke ro pyime siriko pa'po me amy terapa itaka ytotopo kurita takari'se Tamusi 'wa man mo'ko David yndary ke. Moro kurita ro moro ‘erome’ man, moro uwapo ekarity'po wararo:

Erome moro auran etary jako o'waine, morokon aturu'san ja'nakary kapyn o'waine man.

8 Mo'ko Josua 'wa moro otare'matopo taka mo'karon kytangonymbo a'myka'sanymboto irombo, Tamusi amy terapa kurita poko aurana'pa nairyine. 9 Iro ke ro ko'wu otare'matopo mondo noro man mo'karon Tamusi wyinonokon 'wano me. 10 Mo'ko Tamusi nyry otare'matopo taka ito'po kynotare'manon tamamingonymbo wyino, Tamusi wotare'mary wara enapa aseke tamamingonymbo wyino.

11 Iro ke ro kyto'mikasen moro otare'matopo taka kytorykon poko. Amy pairo kyra'nanokon oma'pa nainen mo'karon typanaja'naramon kytangonymbo woma'san wara. 12 Nuro irombo man moro Tamusi auran. Pari'pe man. Tyjeke man amy

3:15 Ware 95:7-8 (LXX) **3:16** Numeri 14:1-35 **4:3** Ware 95:11 **4:4** Genesis 2:2 **4:5** Ware 95:11 **4:7** Ware 95:7-8 (LXX) **4:8** Deuteronomium 31:7, Jakobus 22:4 **4:10** Genesis 2:2

opatoro tyjeken supara ko'po. Moro a'kanano maro moro oremano wopotopo 'wa, moro o'nanano maro moro je'ponano aikuru wopotopo 'wa imero kynitundanon. Onumengano a'sakanon. Turu'ponano nisanory a'sakanon. 13 Amy pairo Tamusi nikapy'po oty tywotunemyry upijan Tamusi wyino. Enuru ta pa'poro oty kurando man, inopo'ma. Ipo'ponaka ro moro o'to kywe'i'san poko kywosaijomarykon man.

Jesus wairy Tamusi pokonokon jopotory me

14 Moro kynamyikarykon kysapyisen mo'ja ro. Ky'wanokon me irombo amy kapukon patonenymbo poto 'su Tamusi pokonokon jopotory man: mo'ko Jesus, mo'ko Tamusi ymuru. 15 Mo'ko ky'wanokon Tamusi pokonokon jopotory moro ru'me kywairykon apory taro man. Pa'poro oty ta kywaraine enapa tu'ku tywaije man. Yja'wan me te o'to e'i'pa tywaije man. 16 Enari'ma iro ke ka'makon mo'ko tyturu'poporen Tamusi apo'ny 'wa. Iwara Tamusi kykotanorykon enetan. Ituru'popory kysepota'ton. Kapano'ta'ton, kapatongon upiry jako ky'waine.

5

1 Pa'poro kari'na, mo'ko kari'na wyino Tamusi pokonokon jopotory me tyje man inoro Tamusi embata kynemaminanon kari'na 'wano me. Kari'na yja'wanykonymbo wo'kato'me tymykon arojan, tywomykon arojan enapa Tamusi 'wa. 2 Mo'karon oty anukuty'non poko, mo'karon omu'mapotonon poko enapa pyi'me'ke man, iwaraine enapa ru'me tywairy ke. 3 Moro ru'me tywairy ke, Tamusi 'wa tywomy arory i'wa man kari'na yja'wanykonymbo wo'kato'me roten kapyn, aseke tyja'wanykonymbo wo'kato'me enapa te. 4 Amy pairo aseke atandy'mo'pa man Tamusi pokonokon jopotory me, toty awongato'me. Tamusi te kyniko'manon, A'aron ko'ma'po wara enapa. 5 Iwara enapa Kristus aseke atandy'mo'pa tywaije man Tamusi pokonokon jopotory me, toty awongato'me. Tandy'mo te tywaije man mo'ko ero wara erupanenymbo 'wa:
Ymuru amoro mana. Erome kypa'kanopyi.

6 Amy oje terapa enapa Tamusi kynganon:
I'matypyn me roten Tamusi pokono me mana, mo'ko Melkisedek wara.

7 Ero nono tu'po noro ta'ta, mo'ja imero, turare enapa morokon tywoturupoto'kon, tywe'pimato'kon taro Kristus 'wa man mo'ko romo'no wyino tunemyry taro aitoto 'wa. Tamusi 'wa auran tota man, tynendory ke i'wa. 8 Tamusi ymuru me tywairy se'me, tywota'karykary ta Tamusi 'wa tywepanamary poko tywomepa man. 9 Taikepy'ma'po mero, i'matypyn amano undy me tywaije man pa'poro mo'karon ty'wa epanamatonon 'wa. 10 Tamusi 'wa tajato man Tamusi pokonokon jopotory me, mo'ko Melkisedek wara.

O'mano moro kynimomokyrykon poko

11 Moro poko ro pyime o'to ywykary man. Tupi me te man ekarityry, oty anuku'poro'non me awairykon ke. 12 Akore'pe terapa Tamusi auran metaton, amepanamon me awairykon taro terapa rypo. Asery me rapa te ajemeparykon man morokon koromo aneta'san Tamusi aurangonymbo poko. Manaty enyry 'se mandon. Arepa anenapy'pa mandon. 13 Pa'poro manaty enynen moro tamambore aino poko omepano anukuty'pa na'nen man iru'pa. Pitani'membo me irombo man. 14 Moro arepa enapyry uwapoto'san 'wano me man. Moro tamamyrykon emery 'wa irombo mo'karon uwapoto'san tywomepapo mandon. Iwara ro oty wairy uku'saton iru'pa, yja'wan me pai.

5:3 Levitikus 9:7 **5:4** Exodus 28:1 **5:5** Ware 2:7 **5:6** Ware 110:4 **5:7** Mateus 26:36-46, Markus 14:32-42, Lukas 22:39-46 **5:12** 1 Korinte 3:2

6

1 Iro ke ro morokon koromo Kristus poko omepato'kon kysinondasen. Mo'karon uwapoto'san womepato'kon poko te kytaisen. Morokon omepano wota'moto'kon otykon poko kapyn rapa kytaisen: moro romo'no ene'namon amaminano wyino atu'mano poko pai, moro Tamusi amyikary poko pai, 2 moro kari'na etykary poko pai, moro kari'na tu'ponaka ainanano yry poko pai, moro iromby'san awomyry poko pai, moro atu'kukepypyn a'wembono auranano poko enapa pai.

3 Morokon uwapoto'san womepato'kon poko ro kytaita'ton, i'se Tamusi a'ta irombo.

4 Tupi me pore irombo man mo'karon o'wino me aweinano apyinamonymbo, mo'karon kapu nyry aponamonymbo, mo'karon Tamusi a'kary apyinamonymbo, 5 mo'karon Tamusi auran kuranory aponamonymbo, mo'karon aireno nono wyinonokon pori'tonano enenamonymbo 6 u'mary rapa asery me, iwoma'sando. Ijokonory me ro irombo mo'ko Tamusi ymuru wojaton wakapu poko aseke ty'wanokon me. Tone me kynipy'i'topojaton. 7 Moro tytu'ponaka o'pa'po'toto konopo enynen nono, moro tamaminano'namon 'wanokon wonato'kon atytano'ponen nono kuranondojan Tamusi. 8 Moro takyramon itupu atytano'ponen nono te yja'wan me man. Tyse waty moro Tamusi 'wa any'mapory man. Irombo me ro ko'wu kynikoro'katan.

9 Moro wara tykary se'me, typynamon na'na a'sakarykon, o'wanokon me moro iru'pynymbo oty wairy uku'san imero na'na. Moro uta'no wyino atuneno, kynganon irombo na'na. 10 Yja'wan me kapyn Tamusi man. Morokon ajemamingonymbo poko ituwarengepy'pa man. Moro o'waine mo'karon Tamusi wyinonokon epanopy'san poko, moro o'waine erome noro epanopyrykon poko enapa ituwarengepy'pa man. Morokon ro irombo moro o'waine Tamusi ety pynary enepojan. 11 Moro animomokyrykon oty wo'kapyry 'wa ro te asin pe pa'poro awairykon 'se na'na man. 12 O'sanotaton koro! O'po'toko te mo'karon Tamusi amyikary ta, eja'nakano ta enapa morokon Tamusi wykato'konymbo apyinamon poko.

13 Mo'ko Abraham 'wano me irombo amy o'to tywairy man takari'se man Tamusi 'wa aseke toty ejatory ta, topo uwa amy wairy ke, ety ejatoto'me. 14 Tyka man i'wa: “Poto me pore kykuranondotake. Poto me kapyimangatake.” 15 Iwara ro eja'nakano ta moro Tamusi wykatopombo tapyije Abraham 'wa man. 16 Kari'na irombo tauran pori'tomanon amy topono ety ejatory ke. Moro wara ro pa'poro tauran arimanamon auranary a'kotojan. 17 Iru'pa 'ne ka'tu rapa Tamusi moro e'petakama'pa moro tynisanory wairy enepory 'se tywaije man mo'karon tynekarity'san otykon apyinamon 'wa. Iro ke ro aseke toty ejatory ke Tamusi 'wa tauran typori'toma man. 18 Iwara ro oko e'petakama'non otykon, moro Tamusi nekarity'po, moro I'wa tynekarity'po pori'toma'po enapa, moro Tamusi 'wa tonapitary upiry enepojan. Moro 'wa ro ky'karon I'wa etuwarikatonon me kypori'tomarykon man, moro ky'wanokon kynimomokyrykon oty apyito'me ky'waine. 19 Angara wara ky'waine moro kynimomokyrykon oty man. Omima'pa man. Esakama'pa man. Moro Tamusi auty tano serere man kamisa notaka karojaton. 20 Moro notaka ro kuwapoine ytototo me Jesus tyto man. I'matypyn me roten irombo amy Melkisedek warano Tamusi pokonokon jopotory me tywaije man.

7

Kristus mo'ko Melkisedek maro

1 Mo'ko Melkisedek irombo poto 'su Salem jopotory me tywaije man. Inorombo ro kawono Tamusi pokono me enapa tywaije man. Mo'ko Abraham epoje tyto man,

6:8 Genesis 3:17-18 **6:14** Genesis 22:16-17 **6:19** Levitikus 16:2 **6:20** Ware 110:4

mo'karon potonon jopoto y'mondojembo iwopyry jako rapa. Mo'ko Abraham tykuranondo i'wa man. 2 Ainaka ro pa'poro morokon tynipina'san otykon jainapatoronorymbo amy tyje Abraham 'wa man. Moro ety Melkisedek tauro'po man poto 'su tamambore aino jopotory. Poto 'su Salem jopotory me enapa tywaije man. Moro tauro'po man sara'me aino jopotory. 3 Ijumy, isano atukuty'pa man. Mo'karon itangon enapa atukuty'pa mandon. Moro iwoma'po, moro iromby'po enapa atukuty'pa man. Tamusi ymuru eneke ro man. I'matypyn me roten Tamusi pokono me man.

4 Poto me mo'ko Melkisedek we'i'po menejaton moro o'to mo'ko kopykon Abraham we'i'po poko. Morokon tynipina'san otykon jainapatoronorymbo amy tyje Abraham 'wa man i'wa. 5 Mo'karon Tamusi pokonokon me aitonon Levi pajanymbo 'wa moro omenano mero'po wara morokon ta'sakarykon otyrykon jainapatoronorymbo amy apyiry man. Moro apyiry ro i'waine man aseke ta'sakarykon wyino, tywaraine enapa Abraham pajanymbo me iwairykon se'me. 6 Mo'ko Levi epymbo me e'ipyn 'wa te mo'ko Abraham wyino moro otyry jainapatoronorymbo amy tapyije man. Mo'ko Tamusi wykatopombo apyinenymbo Abraham tykuranondo i'wa man. 7 Mo'ko tykuranondomy ko'po kapyn 'kare mo'ko ikuranondonen nan. 8 Itaka ro mo'karon otykon jainapatoronorymbo amy apyinamon Tamusi pokonokon, y'ma'tonon kari'na mo'karon mandon. Mo'ko Melkisedek amyikapojan te moro Tamusi karetary nurono me. 9 Ero wara pai amy tykary taro man: mo'ko otykon jainapatoronorymbo amy apyinen Levi 'wa pairo oty jainapatoronorymbo amy tyje man Abraham ta. 10 Mo'ko Abraham epoje mo'ko Melkisedek wopyry jako irombo mo'ko tytamurumbo Abraham ja'mun ta mondo terapa mo'ko Levi tywaije man.

11 Mo'karon Israel pajanymbo 'wa moro omenano mero'po tapyipo man mo'karon Tamusi pokonokon Levi pajanymbo emamin 'wa. Moro wara iru'pa tyje oty we'i'pomboto, o'tono'me ko iro ke amy rapa Tamusi pokono wopyry tywaije nan, mo'ko Melkisedek wara, mo'ko A'aron wara kapyn te? 12 Mo'karon Tamusi pokonokon we'petakamary jako irombo, moro omenano mero'po kyne'petakamanon enapa. 13 Mo'ko Melkisedek wara moro Tamusi karetary nekarityry irombo amy terapa Israel pajanymbo epy wyino kyno'san. Amy pairo moro opynano wyinono moro tywo me Tamusi 'wa tymy apo'ny poko e'i'pa man. 14 Pa'poro irombo kysuku'saton Juda parymbo me mo'ko Kyjopotorykon wairy. Moro opynano Juda poko Moses amy pairo o'to yka'pa tywaije man, mo'karon Tamusi pokonokon poko tauranary jako. 15 Iru'pyn me 'ne ka'tu rapa oty kynonepojan, ero enery jako ky'waine: amy terapa Tamusi pokono kynawonjan mo'ko Melkisedek wara. 16 Mo'ko ro amy Tamusi pokono me man, moro omenano mero'po wykary wara amy parymbo me tywairy ke kapyn, amy i'matypyn amano pori'tory poko te. 17 Moro Tamusi karetary irombo kynganon ipoko:

I'matypyn me roten Tamusi pokono me mana, mo'ko Melkisedek wara.

18 U'ku'pa noro rapa irombo moro koromono omenano mero'po man, ru'me iwairy ke, typo roten iwairy ke enapa. 19 Moro Moses nimero'po omenano irombo amy pairo oty anyry'pa iru'pa tywaije man. Moro tu'ponaka te amy iru'pyn 'ne ka'tu rapa oty kyno'san: moro kynimomokyrykon. Moro ro Tamusi 'wa kytundano'saton.

20 Itaka ro Tamusi aseke toty ejatojan, tauran pori'tomato'me. Tamusi pokonokon me mo'karon amykonymbo wairy poko Tamusi aseke toty anejato'pa man, tauran pori'tomato'me. 21 Tamusi pokono me mo'ko o'win amymbo wairy poko te Tamusi aseke toty ejatojan, tauran pori'tomato'me. Tymero irombo ipoko man:

Aseke toty ejatory ta ero tauran pori'toma'po anije'tuma'pa Tamusi man: I'matypyn me roten Tamusi pokono me mana.

7:1 Genesis 14:17-20 **7:5** Numeri 18:21 **7:17** Ware 110:4 **7:21** Ware 110:4

22 Iro ke ro amy iru'pyn 'ne ka'tu rapa Tamusi wykatopombo ka'ponen me mo'ko Jesus man.
23 Irombo mo'karon amykon terapa Tamusi pokonokon pyime mandon, moro romo'no 'wa mo'ja ro iwairykon a'kotory ke. 24 Mo'ko o'win amymbo te i'petakama'pa roten Tamusi pokono me man, moro nuro roten tywairy ke.
25 Iro ke ro mo'karon Tamusi 'wa tynitundanopyrykon epanopyry taro imero man. Nuro roten man, ekatakaine tauranato'me. 26 Mo'kopan Tamusi pokonokon jopotory wairy ro tywaije man ky'wanokon me: amy Tamusi ety awonganen, amy ija'wanypyn, amy eja'wangapyn, amy tyja'wangamon wyino typo aitoto, amy kapukon epono. 27 Mo'karon amykon terapa Tamusi pokonokon jopotorykon wara kapyn man. Kurita wararo Tamusi 'wa tywomykon anaro'pa man, morokon aseke tyja'wanykonymbo poko 'ne ka'tu, irombo mero morokon ta'sakarykon yja'wanykonymbo poko. O'wimboto roten aseke tywotyry ke pa'poro moro oty iru'pa tyje man. 28 Moro Moses nimero'po omenano ru'mangon kari'na andy'mojan Tamusi pokonokon jopotorykon me. Moro ipa'po tano Tamusi auranymbo, moro aseke toty ejatory ke typori'toma i'wa man iro te amy aitoto roten, oty anamonopypyn enapa ymunano andy'mojan.

8

Mo'ko ky'wanokon Tamusi pokonokon jopotory

1 Moro na'na wyka'po te ero man: ky'wanokon me man amy Tamusi pokonokon jopotory, mo'ko poto 'su kawono apo'ny apo'tun wyino tandy'po man inoro. 2 Moro Tamusi wyinono aitopo 'nero ta kynemaminanon, amy kari'na nawonga'po auto ta kapyn, amy Tamusi nawonga'po auto ta te.
3 Pa'poro Tamusi pokonokon jopotory andy'mojaton irombo morokon Tamusi 'wa tymykon aroto'me i'wa, tywomykon aroto'me enapa i'wa. Mo'ko ky'wanokon Tamusi pokonokon jopotory 'wa enapa iro ke Tamusi 'wa amy tymy arory tywaije man. 4 Ero nono tu'po ta'ta rypo, Tamusi pokono me pairo e'i'pa nairy. Mondo terapa irombo mandon mo'karon omenano mero'po wararo Tamusi 'wa morokon tymy aronamon. 5 Moro kapu tano aitopo u'ku'po ta te, moro a'kary ta roten kynemaminaton. Iwara ro enapa Moses 'wa Tamusi tyka man, moro Tamusi auty awongary man jako i'wa. Tyka irombo man: “Tuwaro aiko. Moro wypy tu'po o'wa ynenepo'po wararo pa'poro oty kapyry o'wa man.”
6 Mo'ko emamin te amy me terapa imero man. Amy iru'pyn 'ne ka'tu rapa Tamusi wykatopombo wo'kapyry enenen me man. Moro Tamusi wykatopombo undy me ro amykon kurangonymbo Tamusi auranymbo man. 7 Oty anamonopypyn me imero moro koromo Tamusi wykatopombo a'ta rypo, ijokonory man me amy upi'pa nairy.
8 Mo'karon Israel pajanymbo e'mary ta irombo moro Tamusi karetary kynganon:

Eneko, kynganon Tamusi. Amy jako mo'karon Israel pajanymbo 'wa, mo'karon Juda pajanymbo 'wa asery ywykatopombo sytake. 9 Moro y'wa Egypte wyino ainarykon poko mo'karon itangonymbo arory jakono ywykatopombo wara kapyn kynaitan. Moro anamyika'pa ro irombo kynaisen. Irombo wo'po'ke'nen i'waine, kynganon Tamusi. 10 Moro aire mo'karon Israel pajanymbo 'wa ynyry man ywykatopo ero man, kynganon Tamusi: Moro iwonumengarykon taka ywyinonokon omenano sytake. Ituru'san ta simerota'ton. Itamusirykon me waitake. Ypyitorykon me kynaita'ton. 11 Amy pairo ta'sakary anemepa'pa kynaitan “Tamusi uku'ko” tykary ta. Pa'poro irombo yjuku'ta'ton siky'inon, potonon enapa. 12 Morokon yja'wan me iwe'i'san 'wa o'poty'pa noro rapa waitake. Morokon ija'wanykonymbo poko ytuwarenge'take.

7:27 Levitikus 9:7 **8:1** Ware 110:1 **8:5** Exodus 25:40 **8:8** Jeremia 31:31-34 (LXX)

13 Moro ‘asery omenano’ poko tauranary jako moro koromono tykatopombo tyje i'wa man penato me. Moro penatopo tutapyry 'wa terapa man.

9

Nono tu'po, kapu ta pai Tamusi ety awongary

1 Moro koromono Tamusi wykatopombo 'wa moro one wara ety awongary man tyje man. Moro ety awongatopo enapa tyje i'wa man ero nono tu'po. 2 Amy Tamusi 'wano tamimapotymy auto tyka'se i'waine man. Moro uwapono apu'to'po ejatojaton ro Tamusi wyinono aitopo me. Moro ta ro kynakon moro aweinano apo'ny, moro sura, morokon itu'po Tamusi embata yry'san perere enapa. 3 Moro ijokonory serere man kamisa nota moro Tamusi wyinono aitopo 'nero tatynen apu'to'po kynakon. 4 Moro ta ro kynakon amy ika'mi'po kapy'po typoporamon otykon koro'katopo, moro Tamusi wykatopombo mero'po je'ny kasa enapa. Moro kasa ro ika'mi'po ke tykuripa kynakon. Ita ro kynakon moro ika'mi'po kapy'po moro mana je'ny tukuwari, moro arynda'po A'aron aposenymbo, morokon Tamusi wykatopombo mero'po eneponamon topu enapa. 5 Moro kasa tu'po ro kurano eneponamon Tamusi apojongon morokon ta'karykon emapojatokon moro Tamusi turu'po andy'motopo tu'ponaka. Morokon otykon poko te tauranary 'se'pa iko'po 'ne 'ne na'na man.

6 Iwara te morokon Tamusi ety awongato'kon otykon tyje man. O'kapyn roten mo'karon Tamusi pokonokon moro uwapono apu'to'po taka kyny'saton morokon tamamingon ka'se. 7 Moro ijokonory apu'to'po taka te siriko wararo o'wimboto roten kyny'san mo'ko Tamusi pokonokon jopotory. Mynu arojan Tamusi 'wa aseke ty'wano me, morokon tuwanokon me kapyn mo'karon ta'sakarykon nikapy'san yja'wangon otykon poko enapa. 8 Ero uku'pojan mo'ko Tamusi a'kary: Mondo noro moro uwapono apu'to'po a'ta, moro Tamusi wyinono aitopo 'wa ytototo oma ta'koto noro man. 9 Moro apu'to'po ro morokon eromenokon otykon u'kujan. Moro erome Tamusi 'wa tymykon, tywomykon arory irombo iru'pa mo'ko moro wara Tamusi ety awonganen turu'po anyry'pa man. 10 Morokon Tamusi 'wa tymykon ytopo po ona'no man, onyno man, ukuty'pa 'ne roten otykon ku'mityry man enapa. Kurandonokon otykon roten morokon man. Moro iru'pa rapa pa'poro oty ytopo kurita taronaka roten morokon otykon kynotu'kujan.

11 Mo'ko Kristus te morokon iru'pyngon otykon ka'ponen Tamusi pokonokon jopotory me tywaije man. Moro emaminatopo Tamusi wyinono aitopo irombo poto me 'ne ka'tu rapa, kurano me 'ne ka'tu rapa enapa man. Ainanano nikapy'po kapyn moro man. Ero nono wyinono kapyn moro man, kynganon irombo na'na. 12 O'wimboto roten moro Tamusi wyinono aitopo taka tyto man, kapirita, paka mynurumbo maro kapyn, aseke tymynurumbo maro te. Iwara ro i'matypyn amano taka karoto'kon topoje i'wa man. 13 Moro kapirita, paka mynurumbo, moro paka'membo weru'no'pory pisimbisingaton mo'karon eja'wanga'san kari'na tu'ponaka. Moro ro kynikorokaton kurando, Tamusi ety awongato'me i'waine. 14 Moro ko'po te moro Kristus mynurumbo iru'pa man. Mo'ko aitoto roten a'kanano 'wa tapanopyry ta aseke tywotyje man Tamusi 'wa ija'wanypyn tymy me. Iwara ro kyturu'san korokatan. Romo'no ene'namon amaminano wyino ku'mata'ton, mo'ko nurono Tamusi ety awongato'me ky'waine.

15 Iro ke ro moro asery terapa Tamusi wykatopombo wo'kapyry enenen me man, mo'karon iko'ma'san 'wa moro tynapyirykon man Tamusi wykatopombo i'matypyn amano apyito'me. Amy irombo tyromo'se man, moro koromono Tamusi wykatopombo wotu'kuru jakonokon yja'wangon otykon wo'kato'me. 16 Amy 'wa moro totyrykonymbo

---

9:2 Exodus 26:1-30, Exodus 25:31-40, Exodus 25:23-30 **9:3** Exodus 26:31-33 **9:4** Exodus 30:1-6, Exodus 25:10-16, Exodus 16:33, Numeri 17:8-10, Exodus 25:16, Deuteronomium 10:3-5 **9:5** Exodus 25:18-22 **9:6** Numeri 18:2-6 **9:7** Levitikus 16:2-34 **9:13** Levitikus 16:15-16, Numeri 19:9,17-19

ekamyry poko tykatopombo mero'poto, mo'ko imeronenymbo romby'po enepory na'nen man, moro otyrykonymbo ekamyry uwaporo. 17 Amy kari'na wykatopombo mero'po irombo kynotu'kujan iromby'po mero roten. Nuro noro mo'ko imeronenymbo a'ta, atu'ku'pa na'nen man. 18 Iro ke ro mynu pyndo kapyn enapa moro koromono Tamusi wykatopombo asery me tyje man. 19 Mo'karon ta'sakarykon 'wa pa'poro morokon Tamusi nimeropo'san omenano ekaro'po mero irombo ty'wa, paka mynurumbo, kapirita mynurumbo enapa ty'kaima mo'ko Moses 'wa man tuna maro. Irombo hysop arymbo ke, tapiren kapara ypotymbo ke enapa moro omenano karetary, pa'poro mo'karon ta'sakarykon enapa typisimbisinga i'wa man. 20 Irombo tyka man: “Moro anarorykon man Tamusi wykatopombo pori'tomanen mynu ero man.” 21 Iwara enapa moro Tamusi wyinono aitopo, morokon Tamusi ety awongary jako ta'kumy otykon enapa typisimbisinga i'wa man mynu ke. 22 A'si roten pa'poro oty korokapojan mynu ke moro omenano mero'po. Mynu we'kamyry pyndo yja'wan me e'i'po o'ka'pa man.

23 Morokon otykon ke ro morokon kapukon tanokon otykon u'ku'san korokaton ero nono tu'po. Morokon kapukon tanokon otykon 'nero korokary te man iru'pyngon 'ne ka'tu rapa Tamusi 'wa tywomykon ke. 24 Amy kari'na nikapy'po Tamusi wyinono aitopo taka kapyn, amy Tamusi wyinono aitopo u'ku'po taka kapyn irombo mo'ko Kristus tyto man. Moro kapu 'nero taka te tyto man, Tamusi embata kaijomato'ko'me. 25 Moro po ro o'kapyn roten kapyn iwotyry man Tamusi 'wa. Mo'ko Tamusi pokonokon jopotory, mo'ko siriko wararo amy terapa noky mynurumbo maro moro Tamusi wyinono aitopo taka kyno'myjan inoro wara kapyn man. 26 Ijako irombo ero nono wo'kapy'po poro o'kapyn roten iwota'karykary manombo nairy. O'wimboto roten te ero nono we'i'ma'po po tywosenepo man, moro Tamusi 'wa aseke tywotyry 'wa moro yja'wan me e'i'po kapoto'me. 27 O'wimboto roten kari'na kyniromo'san. Irombo mero moro a'wembono auranano yry man ipoko. 28 Iwara enapa o'wimboto roten mo'ko Kristus Tamusi 'wa tywotyje man pyime kari'na yja'wanykonymbo aronen me. Morombo wyino morokon kari'na yja'wanykonymbo pyndo kyno'tan rapa mo'karon tymomo'namon 'wa, aijomanamon me.

10

1 Morokon o'tonon iru'pyngon otykon a'kary enepojan moro omenano mero'po. Morokon irokon 'nero otykon anenepo'pa te man. Siriko wararo sirikokon poko inaron ro rapa tywomykon aropojan Tamusi 'wa. Ise'me te mo'karon aronamon yry upijan oty anamonopy'non me. 2 Ijako irombo mo'karon Tamusi 'wa tywomykon aronamon moro arorykon poko naike'tory. Mo'karon aronamon koroka'ma'sanymboto, moro ituru'san anamiromo'ka'paine nairy yja'wan me iwe'i'san poko. 3 Siriko wararo te mo'karon tywomykon mo'karon taronamon tuwaro'maton rapa morokon yja'wan me iwe'i'san poko. 4 Paka mynurumbo irombo, kapirita mynurumbo enapa yja'wan me e'i'san kary upijan.

5 Iro ke ro ero nono tu'ponaka tywopyry jako mo'ko Kristus kynganon:

Tywomykon, tymykon 'se'pa me'i. Amy ja'munano te myryi y'wa. 6 Tykoro'kamykon,
yja'wan me e'i'po kato'kon ajapokupe e'i'pa ne'i. 7 Irombo wykai: ‘Eneko, Tamusi.
Ero po wa. Moro anisanory ka'se wopyi, moro kareta amemy'po ta ypoko
imero'po wararo.’

8 Koromo 'ne kynganon: “Tywomykon, tymykon, tykoro'kamykon, yja'wan me e'i'po kato'kon tymykon 'se'pa me'i. Ajapokupe e'i'pa ne'i.” Moro omenano mero'po wykary wara ro rypo kynarojaton Tamusi 'wa. 9 Morombo mero te kynganon: “Eneko. Ero po wa. Moro anisanory ka'se wopyi.” Moro koromono uta'kanon. I'petakan me moro

9:19 Exodus 24:6-8 **9:21** Levitikus 8:15 **9:22** Levitikus 17:11 **9:28** Jesaja 53:12 **10:5** Ware 40:6-8 (LXX)

ijokonory yjan. 10 Moro Tamusi nisanory poko ro o'kapyn me iwyinonokon me tywaije
kytaton, mo'ko Jesus Kristus 'wa tyja'mun yry'po ke Tamusi 'wa. 11 Pa'poro Tamusi
pokono kurita wararo Tamusi 'wano me kynemaminanon. O'kapyn roten mo'karon
inaron ro rapa tywomykon arojan Tamusi 'wa. Yja'wan me e'i'po kary upijan pairo
te moro arorykon. 12 Mo'ko 'wa te o'win roten tywomy taro man Tamusi 'wa, yja'wan
me e'i'po upu'po me. Irombo Tamusi apo'tun wyino tywotandy'mo man. 13 Moro po
ro kynaitan roten. Typupuru apo'ny me mo'karon tyjenono'namon yry momo'san.
14 O'win Tamusi 'wa tymy ke roten irombo i'matypyn me mo'karon Tamusi wyinonokon
me tynyrykon tyje i'wa mandon oty anamonopy'non me. 15 Moro amyikapojan ro
ky'waine mo'ko Tamusi a'kary enapa. Koromo 'ne irombo kynganon:
16 Moro aire i'waine ynyry man ywykatopo ero man, kynganon Tamusi: Moro
iwonumengarykon taka ywyinonokon omenano sytake. Morokon ituru'san ta
simerota'ton.

17 Morombo mero te kynganon:
Morokon ija'wanykonymbo poko, morokon yja'wan me iwe'i'san poko enapa
ytuwarenge'take.

18 Morokon yja'wan me e'i'san ka'sando Tamusi 'wa, ipokoine amy tymy arory kapyn
noro man.

Enari'ma eja'nakano

19 Yja'sakarykon, enari'ma imero moro Jesus mynurumbo ka'mykapojaton moro
Tamusi wyinono aitopo taka. 20 Oma asery me tyje mo'ko Jesus 'wa man ky'wanokon
me. Moro ro i'matypyn amano taka kyny'san moro Tamusi auty tano serere man
kamisa pato. Moro Jesus ja'mun pato, wykaje irombo. 21 Ky'wanokon me amy
poto 'su Tamusi pokono man, auty enenen me. 22 Ka'makon iro ke Tamusi 'wa
iru'pyn turu'ponano maro, amyikary ta imero, amy ipisimbisingary ke ikoroka'po
turu'ponano maro, yja'wan me e'i'po poko atamiromo'ka'pa, ija'wanypyn tuna ke
ikupi'po ja'munano maro. 23 Moro kynimomokyrykon amyikapory poko roten kytaisen.
Tamyikapore irombo man mo'ko ynen me okarity'po. 24 Ase'wa kytosenesen. Ase'wa
kytotasinano'sen aipynano poko, iru'pyngon amaminano poko enapa. 25 Ase'wa ky-
wopyrykon anamonopy'pa kytaisen, amykonymbo 'wa amonopyry wara. Ase'wa te
kytepori'tomasen. Moro o'waine aseme noro moro kurita wopyry enery apori'tomasen.
26 Moro iporono oty ukuty'po wyino ky'waine kuwanokon me yja'wan oty kapyry
jako, amy rapa Tamusi 'wa tywomy moro kyja'wanykonymbo anika'pa kynaitan.
27 Kanarirykon ta te moro a'wembono auranano kysimomo'ta'ton. Mo'karon Tamusi
jenono'namon y'ma'katan irombo amy tokonen wa'to. 28 Mo'ko Moses nimero'po
omenano emanenymbo amo'pa kyniromo'tan, oko, oruwa kari'na 'wa pai tu'tanone
ekarity'poto. 29 One wara ko iro ke mo'ko Tamusi ymuru uta'minenymbo, mo'ko
Tamusi wykatopombo pori'tomanen mynu, moro Tamusi wyinono me tynenymbo
mynu nurija'manenymbo, mo'ko kurano a'kanano ety emaponenymbo wairy man
mekano'saton? Moro ko'po 'ne ka'tu rapa 'kare moro tyja'wanymbo anepema'pa naitan.
30 Kysuku'saton irombo mo'ko ero ekari'nenymbo:
Awu mo'karon yja'wan me e'i'san kota'manen me wa. Awu morokon yja'wan me e'i'san
sepemapotake rapa.

Tymero enapa man:
Tamusi a'wembono auranano ytan mo'karon typyitorykon poko.

10:11 Exodus 29:38 **10:12** Ware 110:1 **10:16** Jeremia 31:33 **10:17** Jeremia 31:34 **10:22** Levitikus 8:30, Ezechiël 36:25 **10:27** Jesaja 26:11 (LXX) **10:28** Deuteronomium 17:6, 19:15 **10:29** Exodus 24:8 **10:30** Deuteronomium 32:35, Deuteronomium 32:36

31 Anari me man mo'ko nurono Tamusi erekuru 'wa kari'na apo'i'poto.
32 Onumengatoko rapa moro uwaponombo poko. Aweinano apo'i'po wyino o'waine,
pyime awosin pangon ata'karykano 'wa topoje mandon. Tyweja'naka te mandon.
33 Tone me toju, tykota'ma enapa mandon. Moro moro wara aja'sakarykon yry enapa
tapo imero o'waine man. 34 Mo'karon aru'ka'san kotanory irombo tone o'waine man.
Moro ajotyrykonymbo pinary ajere'ko'paine man, amy iru'pyn 'ne ka'tu rapa aitoto man
roten oty aporenjan me awotukutyrykon ke.
35 Iro ke ro moro enari'ma awairykon kysematon. Poto me imero Tamusi kynepe-
matan. 36 Aweja'nakarykon man moro Tamusi nisanory kapyry poko. Iwara ro moro
ikatopombo mapyita'ton.
37 Eromembo roten irombo mo'ko o'toto kynitundatan. O'poro'pa waty kynaitan.
38 Mo'ko ywyinono tamamboren yjamyikary ta kynemandan. Iporopy'poto te,
mo'ko yja'kary ewa'po'pa kynaitan ipoko.

39 Ky'karon te iporopy'pa kytaton. Iwara ro utapy'pa kytaita'ton. Tamusi kysamyika-
ton, mo'karon ka'karykon aijomato'me.

11

Tamusi amyikanamon uwapoto'san

1 Moro Tamusi amyikary aimomo'to'kon wo'ka'topo me man. One'non otykon enepo-
topo me man. 2 Moro ty'waine Tamusi amyikary poko mo'karon uwapoto'san tamyika
mandon.
3 Tamusi amyikanamon me kysuku'saton Tamusi auranymbo 'wa nono, kapu
kapy'san, one'non wyino onetoto wo'kapy'po.
4 Tamusi amyikary ke ty'wa, mo'ko Abel 'wa amy iru'pyn 'ne ka'tu rapa tywomy taro
man Tamusi 'wa, mo'ko Kain naro'po ko'po. Tamusi amyikary ke ro ty'wa, tamamboren
me tamyika mo'ko Abel man. Morokon inyrykon poko ro Tamusi 'wa tamyika man.
Tamusi amyika'po ke ro ty'wa, taurana noro man tyromby'po wyino.
5 Tamusi amyikary ke ty'wa, mo'ko Henok tamima man romo'no anene'pa iwaito'me.
Iwara epory'pa noro tywaije man, Tamusi 'wa tamima'po ke. Emimary uwaporo
irombo Tamusi apokupan me tamyika man. 6 Tamusi amyikary pyndo tupi me man
moro Tamusi apokupe aino. Moro mondo Tamusi wairy, moro tupinamon epemanen
me iwairy amyikary irombo man mo'ko i'wa o'toto 'wa.
7 Tamusi amyikary ke ty'wa, mo'ko Noe 'wa moro one'pa na'nen aitonon otykon poko
Tamusi wykatopombo tamyika man. Amy atunendopo tam'po'kory tyka'se i'wa man,
mo'karon tauty tanokon epano'to'me uta'no wyino. Iwara ro ero nono poko a'wembono
auranano tyje i'wa man. Tamusi amyikary poko ro ty'wa, uta'no wyino tunemy man me
tywaije man.
8 Tamusi amyikary ke ty'wa, mo'ko Abraham Tamusi 'wa tywepanama man,
tyko'mary jako i'wa. Amy tynapyiry man aitopo 'wa tyto man, moro tytotopo ukutyry
pyndo.
9 Tamusi amyikary ke ty'wa, moro Tamusi nyry man aitopo po tamanje man, aporemy
me na'nen e'i'pa. Tamimapotymy auto ta tamanje man mo'ko Isak maro, Jakob maro
enapa. Mo'karon maro ro moro iro noro Tamusi wykatopombo apyiry tywaije i'wa
man. 10 Moro topu kapy'po aitopo momo'sakon irombo. Moro aitopo amynen me ro
mo'ko Tamusi man.
11 Tamusi amyikanen me Abraham wairy ke, mo'ko Sara 'wa pori'tonano tapyije
man tywe'mekato'me, tywe'mekary upiry se'me rypo, taruta'po se'me terapa. Mo'ko

10:37 Habakuk 2:3-4 (LXX) **11:3** Genesis 1:1, Ware 33:6,9, Johanes 1:3 **11:4** Genesis 4:3-10 **11:5** Genesis 5:21-24 (LXX) **11:7** Genesis 6:13-22 **11:8** Genesis 12:1-5 **11:9** Genesis 35:27

Abraham 'wa mo'ko iwe'mekary man ekari'nenymbo tamyika man. 12 Iro ke ro
o'win wokyry tywotapyimanga man, mo'karon i'makonymbo waito'me mo'karon kapu
pokonokon siriko wara moky imero, moro awopano atu'kupopyn sakau wara enapa
moky imero.
13 Tamusi amyikanamon me tywairykon ta ro pa'poro mo'karon tyromo'se mandon,
morokon Tamusi wykato'konymbo wo'kapyry enery pyndo. Tyse te iwopyrykon tone
i'waine man. Tawa'ma i'waine man. Tysembo opy'san me, moro ponokon me kapyn
tywokari'se mandon. 14 Mo'karon moro wara tauronamon amy aseke tywaito'kon
man upinamon me kynotuku'pojaton. 15 Moro tynino'san tywaito'konymbo poko
tywonumenga'sanymboto rapa, tyweramarykon taro naitoryine. 16 Amy iru'pyn 'ne
ka'tu rapa tywaito'kon man upijaton te. Amy kapu tano aitopo, wykaje irombo. Iro ke
ro Tamusi itamusirykon me tajatory poko epy'i'to'pa man. I'wanokon me irombo amy
poto 'su aitopo tyka'se i'wa man.
17 Tamusi amyikary ke ty'wa, Abraham 'wa moro tu'kuru jako mo'ko Isak taro man
Tamusi 'wa tywomy me. Mo'ko o'win'kono tymuru tyje i'wa man Tamusi 'wa tywomy
me, morokon ikato'konymbo apo'i'po se'me ty'wa. 18 Tamusi tyka tywaije man 'iwa:
“Mo'ko Isak roten ekari'ta'ton apajanymbo epy me.” 19 Iromby'san wyino mo'ko Isak
awongary taro Tamusi wairy tuku'se tywaije Abraham 'wa man. Mo'karon iromby'san
wyino awonga'po wara enapa imero mo'ko tymuru topoje rapa Abraham 'wa man.
20 Tamusi amyikary ke ty'wa, mo'ko Isak 'wa mo'ko Jakob, mo'ko Esau enapa tykura-
nondo mandon airenokon otykon poko.
21 Tamusi amyikary ke ty'wa, mo'ko Jakob 'wa tyrombyry mero okororo mo'karon
Josef ymurukon tykuranondo mandon. Irombo taposeny pona nonsume Tamusi ety
tawonga i'wa man.
22 Tamusi amyikary ke ty'wa, mo'ko Josef tyrombyry mero taurana man moro Egypte
wyino mo'karon Israel pajanymbo wytory man poko. O'to morokon tyje'sanymbo yry
man poko enapa taurana man.
23 Tamusi amyikary ke ty'waine, mo'ko Moses oruwa nuno tunenje man mo'ko isano,
ijumy 'wa. Iru'pyn pitani'membo me irombo tone i'waine man. Mo'ko Egypte ponokon
jopotory wykatopombo poko ety'ka'pa tywaije mandon.
24 Tamusi amyikary ke ty'wa, mo'ko Moses, poto me tywe'i'po mero, mo'ko Farao
emyiry y'me me takarityry 'se'pa tywaije man. 25 Iru'pa 'ne ka'tu rapa moro
ta'sakarykon maro tywota'karykary topoje i'wa man, moro ko'i roten yja'wan amano
'wa tawa'pore typory ko'po. 26 Moro Egypte na'nanopy'po pyrata ko'po irombo moro
Kristus maro tajuru iru'pa topoje i'wa man. Moro tynapyiry man tapety poko tywo'po'se
man.
27 Tamusi amyikary ke ty'wa, Egypte wyino tyto man. Mo'ko Egypte ponokon jopotory
erekuru poko ety'ka'pa tywaije man. Mo'ko onepyn enery ta rypo irombo mo'ja ro
tyweja'naka man.
28 Tamusi amyikary ke ty'wa, mo'karon eratonomapoto'kon tonomy tywopo i'wa
man. Moro imynurukonymbo typo i'wa man morokon pena epy poko, mo'ko kari'na
y'ma'kanen Tamusi apojon 'wa mo'karon tywyinonokon koromo oma'san y'tu'kary
pona.
29 Tamusi amyikary ke ty'waine, mo'karon Israel pajanymbo 'wa moro tapiren parana
typato man, taruren nono tu'po ytono wara. Mo'karon Egypte ponokon te ty'ma'se
mandon moro parana patory u'kuru jako ty'waine.

11:11 Genesis 18:11-14, 21:2 **11:12** Genesis 15:5, 22:17, 32:12 **11:13** Genesis 23:4, 1 Kronieken 29:15, Ware 39:12 **11:17** Genesis 22:1-14 **11:18** Genesis 21:12 **11:20** Genesis 27:27-29,39,40 **11:21** Genesis 48:1-20, Genesis 47:31 (LXX) **11:22** Genesis 50:24-25, Exodus 13:19 **11:23** Exodus 2:2, Exodus 1:22 **11:24** Exodus 2:10-12 **11:28** Exodus 12:21-30 **11:29** Exodus 14:21-31

30 Tamusi amyikary ke ty'waine, mo'karon Israel pajanymbo 'wa moro Jeriko a'kototy
tamapo man moro oko-to'ima kurita u'membotyry ke.
31 Tamusi amyikary ke ty'wa, mo'ko tyja'mun ekaramanen Rahab iromby'pa tywaije
man mo'karon typanaja'naramon maro. Mo'karon ekapyn ta oty menga opy'san
irombo tawa'ma i'wa tywaije mandon.
32 Oty noro ko sekari'tan? Akore'pe 'ne terapa nairy moro y'wa oty ekarityry jako
mo'ko Gideon poko, mo'ko Barak poko, mo'ko Simson poko, mo'ko Jefta poko, mo'ko
David poko, mo'ko Samuel poko, mo'karon Tamusi auran uku'ponamon poko enapa.
33 Tamusi amyikary ke ty'waine, potonon jopoto nundymarykon ty'mondo i'waine
man. Ty'wanokon me Tamusi wykato'konymbo wo'kapyry tone i'waine man. Kaikusi
tyndapu'to i'waine man. 34 Wa'to pori'tory to'wu'ka i'waine man. Tyjekamon supara
wyino tywetuwarika mandon. Ru'mangon me tywepori'toma mandon. Warinu ta
pari'pe tywaije mandon. Tywetoine o'tonon warinu pokonokon tyramapo i'waine
mandon.
35 Woryijan 'wa iromby'san tomorykon awomy'san topoje rapa mandon.
Amykonymbo iromo'to'ko'me mene tywo mandon. Moro tyworykon poro'kary
animomoky'pa tywaije mandon. Iru'pyn 'ne ka'tu rapa amano taka tawomyrykon
man irombo tymomo'se i'waine man. 36 Amykonymbo rapa toju mandon. Typoky'ma
mandon. Itakaro tymy mandon. Yja'wangon kari'na aru'katopo taka taru'ka mandon.
37 Topu ke tywo mandon. Ase'ra ty'saka mandon. Supara ke tywo mandon. Kapara
pi'sanymbo ta, kapirita pi'sanymbo ta enapa tyweramapo'se mandon, oty'pambo,
tywyry'karykon ta, tywota'karykarykon ta. 38 I'waine waty ero nono tywaije man.
Ipono'non wo'i ta tytopo'se mandon. Topu atorykon ta, nono atorykon ta enapa
tamanje mandon.
39 Inaron pa'poro tamyika mandon, Tamusi amyikary ke ty'waine. Ise'me moro
Tamusi wykatopombo anapo'i'pa tywaije mandon. 40 Tamusi 'wa ky'wanokon me
amy iru'pyn 'ne ka'tu rapa oty tone terapa tywaije man. Kypyndoine kapyn oty
anamonopy'non me iwairykon tywaije man.

12

Eja'nakano

1 Moky imero mo'karon ku'menamon tamyikamykon wairy ke ro pa'poro moro
ka'kotorykon 'sangon yja'wangon otykon awosiny kysemasen. Kyweja'nakarykon ta
moro kaka'nundo'kon man oma kysi'ma'kasen. 2 Moro kaka'numyrykon jako ro mo'ko
Jesus poko roten kyto'po'sen. Mo'ko ro kuwapoine tyto man moro Tamusi amyikary
emary ta. Mo'ko ro moro Tamusi amyikary yjan oty anamonopypyn me. Moro
tymomo'nen awa'ponano apyito'me moro tyromo'topo wakapu tapyije i'wa man, moro
toponen pyiwano poko o'poty'pa. Erome moro Tamusi apo'ny apo'tun wyino tandy'po
man. 3 Mo'karon tyja'wangamon 'wa moro moro wara tauran arimary tapyije i'wa
man. Moro poko ro onumengatoko, irupomamy'pa aja'karykon waito'me, iporopy'pa
awaito'ko'me enapa.
4 Amynurukonymbo ani'kambo'pa na'nen man moro yja'wan me aino maro
awo'wo'marykon. 5 Moro aje'mato'kon tuta'ka o'waine nan? Ymunano 'wa tykary wara
irombo Tamusi o'waine kynganon:

11:30 Jakobus 6:12-21 **11:31** Jakobus 6:22-25, Jakobus 2:1-21 **11:32** Richteren 6:11–8:32, Richteren 4:6–5:31, Richteren 13:2–16:31, Richteren 11:1–12:7, 1 Samuel 16:1, 1 Koningen 2:11, 1 Samuel 1:1–25:1 **11:33** Daniel 6:1-27 **11:34** Daniel 3:1-30 **11:35** 1 Koningen 17:17-24, 2 Koningen 4:25-37 **11:36** 1 Koningen 22:26-27, 2 Kronieken 18:25-26, Jeremia 20:2, 37:15, 38:6 **11:37** 2 Kronieken 24:21 **12:5** Job 5:17, Spreuken 3:11-12 (LXX)

Ymuru, moro Tamusi 'wa aje'mary kysenu'kai. Moro i'wa yja'wan me awe'i'po enepory
jako, arupomamyi. 6 Mo'ko tynipynary e'manon irombo Tamusi. Pa'poro tymuru
me tynapo'i'po tuwaro'manon.

7 Morokon aje'mato'kon apyitoko. Ymunano enary wara irombo Tamusi ajenaton.
Nokypan ymunano ane'ma'pa ko mo'ko ijumy nan? 8 Pa'poro ymunano e'mary wara
enapa e'ma'pa aja'taine, ymunano 'ne kapyn amyjaron mandon. 9 Itakaro mo'karon
nono tu'ponokon ko'manamon kyjumykon nendotopo tywaije ky'waine man. Moro
ko'po 'ne ka'tu rapa kapyn kawo mo'karon a'kanano jumy yry ky'waine nan, amano
epoto'me? 10 Mo'karon nono tu'ponokon kyjumykon 'wa amy ko'i roten aitoto amano
'wano me to'ma kytaton, moro iru'pa tyneporykon taro ro. Mo'ko Tamusi te ko'maton
kapano'namon me, moro tykuranory a'sakarykon me kywaito'ko'me. 11 Amy pairo
o'mano typosine e'i'pa man, moro apyiry jako. Je'tun pe te man. Aire 'kopore te epery
eneta'ton mo'karon o'mano nemepa'san. Moro sara'man tamambore aino, wykaje
irombo.
12 Iro ke ro serere me morokon ajainarykon kysapyiton. Morokon ajekunarykon
wajakuta'san enapa ityngatoko rapa. 13 Sapatoro morokon apupurukon ematoko,
tywotamenje emepamyrykon pona. Iru'pa rapa iwairykon man. 14 Pa'poro kari'na
maro sara'me ajemamyrykon poko o'mikatoko. Tamusi wyinonokon me awairykon
poko e'kutoko. Moro pyndo ro amy pairo kari'na Tamusi anene'pa kynaitan. 15 Tuwaro
aitoko moro Tamusi turu'popory anepory'pa amy pairo wairy pona. Amy ewa'po'pa
aino masakyry atyta'pa nainen, kari'na aki'manen me tywaito'me. Ijako irombo pyime
kari'na any'matan. 16 Amy pairo wararo roten wokyry, woryi maro e'i'pa nainen.
Amy pairo eja'wanga'pa nainen, mo'ko Esau weja'wanga'po wara. Mo'ko 'wa ro
moro koromono me tywoma'po nyry pori'tonano takarama man, o'win tuma epety
me. 17 Aire 'kopore moro tykuranondotopo man apyiry 'se tywairy se'me, anapo'i'pa
iwe'i'po muku'saton. Moro i'wa ije'tumary aronge roten tywaije man, apyiry sanory ta
tywotamo'po se'me.

O'mano

18 Tytunda mandon amy ty'tu'kamy 'wa kapyn, amy tururu wa'to 'wa kapyn, amy
ewa'rumy tam'po'kory 'wa kapyn, amy pepeito tam'po'kory 'wa kapyn, 19 amy kuti
tam'pokory ety 'wa kapyn, amy auranano mory 'wa kapyn. Moro auranano mory eta'po
wyino ty'waine, mo'karon Israel pajanymbo tywoturupo mandon, erupa'pa pairo noro
tywaito'ko'me. 20 Moro taurotopo ‘Tonomy 'wa pairo moro wypy y'tu'ka'poto, topu ke
iwory man’ apyiry tupi i'waine man. 21 Anari me imero moro epa'kano wonery poko ro
Moses tyka man: “Yjenariry imero ytytykanon.”
22 Tytunda te mandon moro wypy Sion 'wa, mo'ko nurono Tamusi waitopo 'wa,
moro kapu tano Jerusalem 'wa, pyimanokon dusun tawa'poramon Tamusi apojongon
wota'nanopy'san 'wa, 23 koromonokon me oma'san, mo'karon etykon kapu ta tymero
man inaron wota'nanopy'san 'wa, mo'ko pa'poro kari'na poko a'wembono auranano
ynen Tamusi 'wa, oty anamonopy'non tamamboramon a'ka'san 'wa, 24 mo'ko asery
me Tamusi wykatopombo wo'kapyry enenen Jesus 'wa, moro kari'na pisimbisingatopo
mynu, moro Abel mynurumbo ko'po pari'pe kynaurananon iro 'wa enapa.
25 Tuwaro aitoko. Ajerupa'paine mo'ko auranatoto waito'me kytoturupoton.
Mo'karon nono tu'po aurana'pa mo'ko auranatoto waito'me aturupo'san irombo
epa'ka'pa rapa tywaije mandon. Moro ko'po 'ne ka'tu rapa ky'karon epa'ka'pa rapa

---

12:12 Jesaja 35:3 (LXX) **12:13** Spreuken 4:26 (LXX) **12:15** Deuteronomium 29:18 (LXX) **12:16** Genesis 25:29-34 **12:17** Genesis 27:30-40 **12:18** Exodus 19:16-22, 20:18-21, Deuteronomium 4:11-12, 5:22-27 **12:20** Exodus 19:12-13 **12:21** Deuteronomium 9:19 **12:24** Genesis 4:10

kytaita'ton, mo'ko kapu wyino auranatoto wyino kywotu'ma'sando. 26 Moro jako moro
auran 'wa nono tysakama man. Erome te kynganon:
O'wimboto ro'kon nono roten kapyn, kapu enapa te sitytykatake.

27 Moro ‘o'wimboto’ taurotopo morokon esakamatonon ikapy'san otykon emimary
man enepojan. Morokon esakama'non otykon te kynainopotan.
28 Iro ke ro moro ky'waine amy esakamapyn kynundymarykon man apyiry poko
tawa'pore kywairykon kyseneposen. Iwara ro Tamusi apokupe nainen moro inendory
ta ky'waine ety awongary. 29 Y'ma'kato aitoto wa'to irombo mo'ko kytamusirykon man.

13

Aturuto'kon

1 Mo'ja ro ase'wa aipynatoko. 2 Otawatonon ewa'mary poko atuwarenge'ton. Iwara
ro amykonymbo 'wa tynukuty'torykon me Tamusi apojongon tapyije mandon tautykon
taka. 3 Mo'karon yja'wangon kari'na aru'katopo taka aru'ka'san poko onumengatoko,
imaroine aru'ka'san wara. Mo'karon ikota'ma'san poko onumengatoko, iwaraine
enapa tyja'mune aitonon wara. 4 Pa'poro oty ta kawo moro tywaimy aino nainen. Moro
awo'ny'to'kon eja'wanga'pa nainen. Mo'karon wararo wokyry, woryi maro pai aitonon
poko irombo, mo'karon taporitonone aino any'manamon poko enapa a'wembono
auranano ytan Tamusi.
5 Pyrata 'wa ajundymarykon kapyn man. Tawa'pore te aitoko moro ajekosaine
man iro poko. Tamusi irombo aseke tyka man: “Anonda'pa pairo waitake. Ano'pa
pairo waitake.” 6 Iro ke ro tawa'pore kykarykon taro kytaton: “Tamusi yjepaton
me man. Ety'ka'pa waitake. O'to ko kari'na yjytan?” 7 Atuwarenge'ton mo'karon
o'waine moro Tamusi auran ekari'namonymbo ajopotorykon poko. Moro i'waine moro
i'matyry 'wa ro tamamyrykon arory poko o'po'toko. Moro Tamusi amyikanamon me
iwairykon wara enapa aitoko. 8 Inoro ro rapa mo'ko Jesus Kristus man, koinaro, erome,
mo'ja ro. 9 Pa'poro tameronokon, ukuty'non roten omepano 'wa kytomu'mapoton.
Tamusi turu'popory 'wa kari'na turu'po pori'tomary iru'pa man, endameno emery
'wa kapyn. Endameno emery irombo mo'karon taronamon anepanopy'pa tywaije
man. 10 Moro kokosanokon Tamusi 'wano me yry'po apo'ny tu'pono onory kapyn
man mo'karon Tamusi auty ta amaminatonon 'wa. 11 Tamusi 'wanokon me iwo'san
tonomy mynurumbo arotopo ro rypo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory 'wa man moro
Tamusi wyinono aitopo taka, moro yja'wan me kari'na we'i'san kato'me. Morokon
ija'mungonymbo koro'katopo te man kurando mo'karon kari'na waito'kon wyino. 12 Iro
ke ro mo'ko Jesus enapa aitopo wyino kurando tywota'karyka man, aseke tymynu-
rumbo ke Tamusi wyinonaka kari'na yto'me. 13 Ka'makon iro ke I'wa aitopo wyino
kurandonaka, iwara enapa ojuno apyinamon me. 14 Ero po irombo amy aitoto roten
kywaito'kon waty man. Moro aireno aitopo poko te kyto'po'saton.
15 Iwara te mo'ko Jesus nepanopy'san me o'kapyn roten amy Tamusi ety awongatopo
me tymy kysarosen Tamusi 'wa. Kawo ety ynamon yndapory epery kysarosen i'wa,
wykaje irombo. 16 Ase'wa iru'pa awairykon poko, awopanopyrykon poko enapa
atuwarenge'ton. Moropangon tymy irombo Tamusi apokupe man.
17 Epanamatoko ajopotorykon 'wa. Aurangon po'takaro kytaiton. Mo'karon ro
irombo aja'karykon erandojaton. Moro tynikapyrykon amaminano poko iwosaijo-
marykon kynaitan. Ewa'porykon ta moro amaminano ika'potoko i'waine, ataki'ma'pa
emaminato'ko'me. Iwotaki'marykon irombo iru'pyn oty anenepy'pa o'waine kynaitan.

12:25 Exodus 20:22 **12:26** Haggai 2:6 (LXX) **12:29** Deuteronomium 4:24 **13:2** Genesis 18:1-8, 19:1-3 **13:5** Deuteronomium 31:6,8, Jakobus 1:5 **13:6** Ware 118:6 (LXX) **13:11** Levitikus 16:27

18 Tamusi 'wa na'na poko ajauranatoko. Tamiromo'ka'pa amy pairo oty wairy
amyikanon na'na. Pa'poro oty ta iru'pa tamamyry u'kujan na'na.
19 Ko'i 'ne ka'tu rapa o'waine yweramato'me moro wara kapokumaton.

Kareta y'matyry

20 Mo'ko sara'me aino undy Tamusi 'wa moro aitoto roten tykatopombo pori'tomanen
mynu ke mo'ko poto 'su kapara enenen Kyjopotorykon Jesus tawonga rapa man
iromby'san wyino. 21 Apori'tomasen pa'poro iru'pyn oty ta, tynisanory wara
awaito'ko'me. Oro kytaine moro tapokupan oty ka'pon mo'ko Jesus Kristus maro. Mo'ko
ety awongary ro man, i'matypyn me imero. Iwara ro nainen.
22 Waturupoja o'waine, yja'sakarykon, ero ajuruto'kon yjauranymbo anije'tuma'pa
awaito'ko'me. Pyime 'ne animero'pa o'waine we'i.
23 Moro yja'wangon kari'na aru'katopo wyino mo'ko ka'sakarykon Timoteus wo'ka'po
rapa uku'toko. Ko'i iwopy'poto, imaro ro wo'take ajeneine.
24 Pa'poro mo'karon ajopotorykon 'wa, pa'poro Tamusi wyinonokon 'wa enapa
“Iru'pa aitoko!” kaitoko na'na ekataka. Mo'karon Itali ponokon ka'sakarykon “Iru'pa
aitoko!” tyka'san aropojaton o'waine. 25 Oro Tamusi turu'popory pa'poro amaroine
nainen.

Jakobus nimero'po kareta
Uwapo torupamy

Mo'ko Jakobus, mo'ko Jopoto Jesus piry mo'ko tywaije man. O'win amy mo'karon Jerusalem po Tamusi na'nanopy'san apyimy jopotory me tywaije man. Moro jako kari'na erekuru 'wa mo'karon Kristus wyinonokon tykota'ma mandon. Iro ke ro Jakobus 'wa ero kareta tymero man mo'karon wararo amandonon Tamusi amyikanamon Simosu 'wa, pa'poro mo'karon amykon terapa Tamusi amyikanamon 'wa enapa. Mo'karon moro jakonokon Tamusi amyikanamon poko tywesyka man. Yja'wan me emepo'pa aino wairy enepojan i'waine. One wara ero nono tu'po mo'karon Kristus wyinonokon wairy man ekari'san enapa.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-27 Moro Tamusi apokupan kari'na emamyry emery
2:1-26 Tamusi amyikary aipynano maro
3:1-18 Moro kari'na nuru pori'tory moro Tamusi wyinono oty ukutyry maro
4:1 - 5:6 Jakobus 'wa kari'na e'mapotyry
5:7-20 One wara ase'wa Tamusi amyikanamon emamyry man

Kareta a'motopo auranano

1 Jakobus, mo'ko Tamusi pyitory, mo'ko Jopoto Jesus Kristus pyitory enapa ero kareta merojan mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon Israel y'makon pajanymbo, mo'karon wararo tywotaripa'se mandon inaron 'wa. Mondo ro rypo mandon?

Atu'kuno 'wa kari'na pana'tomary

2 Ajewa'porykon me roten nainen, yja'sakarykon, tameronokon atu'kuto'kon 'wa ajeporykon jako. 3 Moro Tamusi amyikanamon me awairykon u'kuru 'wa waty apana'tomarykon muku'saton. 4 Tywaike ro moro pana'tonano wairy man, tywetuwaro'ma awaito'ko'me, tywaije awaito'ko'me, amy pairo oty anamonopy'pa awaito'ko'me.

5 Ajamono'keine tywonumengapore aino a'ta te, ipoko aturupotoko Tamusi 'wa. Tamusi ro pa'poro kari'na 'wa ija roten, ejuru pyndo oty ynen me man. Mo'ko ro tywonumengapore mo'ko aturupototo ytan. 6 Tamusi amyikary ta te iwoturupory man. Ato'wa pairo iwonumengary wairy kapyn man. Mo'ko ato'wa iwonumengary man inoro amy pepeito naropotyry parana wara man. 7 Mo'kopan kari'na Tamusi wyino oty apyinen me okanopy'pa nainen. 8 Oko iwonumengary man. Amy pairo oje tywotapyiry upijan.

Po'po kari'na wairy

9 Mo'ko po'pono ka'sakarykon natamyikan moro kawo tywairy poko. 10 Mo'ko typyrataken te natamyikan moro po'po tywairy poko. Itupu epyryry wara irombo kynuta'tan. 11 Moro weju waty nepa'kanon tasiny maro. Itupu ajukanon. Moro epyryry kyno'pa'san. Iwara moro ikuranory kynuta'san. Iwara enapa morokon tywomu'kato'kon maro ro mo'ko typyrataken kynajutatan.

Atu'kuno 'wa iru'pyn oty enepyry

12 Sara'me 'ne janon kynaitan mo'ko tu'kuru ta eja'nakatoto. Iru'pa epory'poto, moro amano ene'nen u'mari apyitan. Moro yry ro tajato Tamusi 'wa man mo'karon typynanamon 'wano me.

1:1 Mateus 13:55, Markus 6:3, Apojoma'san 15:13, Galatie 1:19 **1:10** Jesaja 40:6-7 (LXX)

13 Amy oty nu'kuru wykary kapyn man: “Tamusi yju'kujan.” Amy pairo yja'wan
oty irombo Tamusi anu'ku'pa man. Aseke enapa Tamusi kari'na anu'ku'pa man.
14 Aseke inisanory te pa'poro kari'na u'kujan. Kynitynganon. Kynewa'no'san. 15 Moro
tynisanory 'wa iwotaropo'poto, yja'wan oty ene'san moro inisanory. Poto me moro
yja'wan oty we'i'poto, romo'no ene'san.
16 Kytomu'mapoton, typynamon yja'sakarykon. 17 Pa'poro iru'pyn tymy, pa'poro ku-
rano tymy kawo wyino kyno'san, morokon kawonokon aweinano ka'nenymbo wyino.
Ekosa oty e'petakama'pa man. Amy pairo oty wotu'memyry anaweitake'ka'pa man.
18 Tynisanory wara ro typa'kano'po i'wa kytaton moro iporono auranano 'wa. Iwara
morokon tynikapy'san ra'na koromonokon tywyinonokon me kywairykon 'se tywaije
man.

Tamusi auran wykary wara kari'na wairy man

19 Morokon otykon ukutyry o'waine man, typynamon yja'sakarykon. Pa'poro kari'na
wairy te man tarawone tywepanamary poko. Erawo'ma te iwairy man tauranary poko,
tywore'kory poko enapa. 20 Kari'na erekuru irombo moro Tamusi wyino tamambore
aino anenepy'pa man. 21 Pa'poro nurija me aino, pa'poro emepo'pa aino enapa
ematoko. Pyi'me'ke awairykon ta moro otaine ipomy'po auranano ewa'matoko. Moro
ro mo'karon aja'karykon unemyry taro man.
22 Moro auranano wykary wara aitoko. Kytepanamaton roten i'wa. Ijako irombo
aseke momu'mata'ton. 23 Mo'ko auranano wykary wara tywairy pyndo moro auranano
'wa kynepanamanon inoro amy supikiri ta aseke tombatary enenen wokyry wara man.
24 Kynosenejan. Kyny'san. Irombo o'win wytory moro one wara tombatary wonery
uta'kanon rapa. 25 Mo'ko moro kari'na ymbokanen atamonopypyn omenano karetary
menganen, mo'ko tyneta'po uta'kary pyndo moro tyneta'po wara kynaijan inoro te
sara'me 'ne janon kynaitan moro tynikapyry ta.
26 Mo'ko tauranary ekemary pyndo Tamusi amyikanen me okano'toto, aseke
kynomu'manon. Moro i'wa Tamusi amyikary aronge roten man. 27 Mo'ko jumynano
Tamusi embata amyikanen me tywekoroka, ija'wany'pa tywairy 'se amy a'ta, ijumyn-
gepy'san kotanory enery, isanongepy'san kotanory enery, inongepy'san kotanory enery
enapa i'wa man. Ero nono 'wa ija'wangary kapyn man.

2

Asewara kari'na enary

1 Yja'sakarykon, asewara pa'poro kari'na apyiry o'waine man mo'ko kurano Kyjopo-
torykon Jesus Kristus amyikanamon me. 2 Tywota'nano'se pai mandon. Irombo
amy ika'mi'po kapy'po ainatano e'mo'nenymbo, typotyren wo'mynano tano wokyry
kyno'myjan. Morombo wyino amy o'sekapoty'po wo'mynano tano ipyratapyn enapa
kyno'myjan. 3 Irombo mo'ko kurano wo'mynano tano wokyry menejaton. Mykaton
i'wa: “Ero po iru'pyn me atandy'moko.” Mo'ko ipyratapyn 'wa te mykaton: “Moro
po pyre aiko. Ypupuru apo'ny po pai atandy'moko.” 4 Moro wara aja'taine, iwonery
poko kapyn kari'na mamyikaton, murumenaton pai? Yja'wan me kapyn kari'na poko
monumengaton?
5 Epanamatoko, typynamon yja'sakarykon. Tamusi 'wa kapyn mo'karon nono
tu'ponokon ipyrata'non tapyije nandon moro tamyikary ta typyratakamon me, moro
typynanamon 'wa tykatopombo tynundymary ta totykamon man me? 6 O'waine
te mo'ko ipyratapyn tonu'ka man. Mo'karon typyratakamon kapyn ajopotoma-
ton? Mo'karon kapyn morokon a'wembono auranano yto'kon auto taka ajarojaton?
7 Mo'karon kapyn moro ajejatoto'kon iru'pyn atywano jamikaton?

8 Iru'pa man mo'ko jopoto nyry'po omenano apyiry jako o'waine ero imero'po
wara ro: “Mo'ko aja'sakary pynary o'wa man aseke awaipynary wara enapa.”
9 Asewara kari'na anapo'i'pa aja'taine, meja'wangaton. Moro jako ro moro omenano
mero'po ajekari'saton omenano ambo'namon me. 10 Mo'ko pa'poro moro omenano
mero'po apyinen 'wa o'win roten amy oty kapy'poto yja'wan me, pa'poro morokon
omenano mero'san poko kynotu'tary'tojan. 11 Mo'ko “taporitonone aino kysany'mai”
tauronenymbo irombo tyka enapa man: “woto kyte'i”. Moro o'wa taporitonone aino
any'mary pyndo kari'na wo'poto o'wa, moro omenano mero'po mambo'sa.
12 Ajauranarykon jako, o'to awairykon jako, uku'toko moro kari'na ymbokanen
omenano mero'po ke a'wembono auranano yry man apokoine.
13 Mo'ko a'wembono auranano ynen irombo mo'ko kotano anenepyn kari'na
kotanory anene'pa man. Moro kotano enery te moro a'wembono auranano
y'mondojan. 14 Otypan iru'pyn oty ene'san ko, yja'sakarykon, amy 'wa tamaminary
pyndo ty'wa Tamusi amyikary ekarityry? Moro i'wa moro wara Tamusi amyikary 'kare
unemyry taro nan. 15 Amy aja'sakarykon wokyry, woryi pai iwo'my'ma man. Kurita
wara ro pai ikumyrykon kyniwojaton. 16 Irombo amy ara'nanokon pai kynganon
i'waine: “Iru'pa i'tandoko. Asin pe ewo'myndotoko. Iru'pyn me endametoko.” Amy
pairo ijamungon nisanorykon anyry'pa te mana i'waine. 17 Iwara enapa moro Tamusi
amyikary man. Amaminano ta onepo'pa ta'ta, tyromo'se man.
18 Amy pai kyngatan: “Amykonymbo Tamusi amyikaton. Amykonymbo amaminano
enepojaton.” Amaminano pyndo iro ke moro o'wa Tamusi amyikary enepoko! Irombo
awu morokon ynikapyry amaminano ta moro y'wa Tamusi amyikary senepotake o'wa.
19 O'win Tamusi wairy mamyikanon? Iru'pa man. Moro amyikaton enapa te mo'karon
ewa'rumy, tanarirykon 'wa tytytykarykon ta.
20 Oty anukutypyn. Aronge roten moro Tamusi amyikary wairy ukutyry 'se man
amaminano pyndo? 21 Amaminano poko kapyn mo'ko kytangonymbo Abraham
tamamboren me takari'se nan, mo'ko tymuru Isak yry'po mero i'wa moro Tamusi 'wa
tymy apo'ny tu'ponaka? 22 Iwara meneja moro i'wa Tamusi amyikary 'wa morokon
inikapyry amaminano epatomary. Meneja enapa morokon inikapyry amaminano 'wa
moro Tamusi amyikary yry tywaike ro. 23 Iwara ero imero'po tywo'ka'se man:
Abraham 'wa Tamusi amyika'po. Moro poko ro tamamboren me u'ku'po Tamusi 'wa.

Tamusi pawanary me tajato man. 24 Iwara menejaton amaminano poko kari'na
ekarityry tamamboren me. Moro i'wa tamyikary poko roten kapyn tamamboren me
kynekari'san Tamusi. 25 Iwara enapa amaminano poko kapyn tamamboren me mo'ko
tyja'mun ekaramanen Rahab takari'se nan? Mo'karon tauty taka tyna'mykapo'san
apojonano irombo amy pato terapa typa'kapo tywaije i'wa mandon. 26 A'kanano pyndo
tyromo'se moro ja'munano wairy wara enapa moro Tamusi amyikary amaminano
pyndo tyromo'se man.

3

Moro kari'na nuru

1 Pyime 'ne waty ara'nanokon wairy man amepanamon me, yja'sakarykon.
Muku'saton waty awosin pe 'ne ka'tu rapa a'wembono auranano apyiry man na'na
'wa. 2 Pa'poro irombo o'kapyn roten yja'wan me o'to kytaijaton. Mo'ko yja'wan me o'to
yka'pa roten aitoto tywaike ro man. Pa'poro moro tyja'mun undymary taro man.
3 Kaware ynda moro amo'ty yry'poto ky'waine kynisanorykon ka'to'me i'wa, pa'poro
moro ija'mun undymary taro kytaton. 4 Kurijara 'wa enapa tyre o'po'toko. Poto me

2:8 Levitikus 19:18 **2:11** Exodus 20:14, Deuteronomium 5:18, Exodus 20:13, Deuteronomium 5:17 **2:21** Genesis 22:1-14 **2:23** Genesis 15:6, 2 Kronieken 20:7, Jesaja 41:8 **2:25** Jakobus 2:1-21

iwairy se'me, pari'pe pepeito woturory se'me, amy simona'membo kynarojan mo'ko undymanen nisanory wara ro. 5 Moro wara enapa moro kari'na nuru man. Ja'munano pisara'po'membo moro man. Potonon otykon poko te tywotamyikary taro man. Amy wa'to'membo poto 'su ituru koro'kary taro man. 6 Wa'to enapa moro kari'na nuru man. Yja'wan oty undy me man morokon kyja'mungon pisara'san ra'na. Pa'poro moro ja'munano yja'wanganon. Kywoma'san poro moro kamamyrykon ka'mutano'pojan. Moro kari'na nuru ka'mutano'pojan te moro e'wutypyn wa'to.

7 Pa'poro tonomy ko'po, pa'poro tonoro ko'po, pa'poro tyrary poko ytototo ko'po, pa'poro woto ko'po mo'ko kari'na man. 8 Amy pairo kari'na te moro tynuru ko'po tywairy upijan. Amy tare'nen yja'wan oty moro man. Ty'kakore man. Kari'na romo'kanon. 9 Ike ro mo'ko kyjumykon Tamusi ety kysawongaton. Ike enapa te mo'karon Tamusi eneke ikapy'san kari'na kysany'maton. 10 O'win iro noro yndanano wyino Tamusi ety awongary, kari'na any'mary enapa kyno'san. Moro wara kapyn te iwairy man, yja'sakarykon. 11 O'win iro noro tuna undy wyino 'kare typosinen tuna no'san itun pan tuna maro. 12 Oroi 'kare oleif epery me tapetary taro nan, yja'sakarykon. Winu me tykapymy wonatopo rapa 'kare oroi epery me tapetary taro nan. Wajo pan tuna undy enapa typosinen tuna yry upijan.

Tamusi nyry tywonumengapore aino

13 Noky ko oty uku'san ara'naine? Noky ko tywonumengapore nan? Oro mo'ko moro wara aitoto kari'na moro iru'pyn me tamamyry ta morokon pyi'me'ke tynikapyry otykon, morokon oty uku'nen me kynenepojan irokon enepon. 14 Aturu'san ta itun pan amyne aino a'ta e'kuno maro, moro iporono auranano kysenu'katon. Moro iporono auranano poko ajenapitaton. 15 Kawo wyino kapyn moro wara oty ukutyry kyno'san. Nono tu'pono me te man. Nono emery arojan. Ewa'rumy emery arojan. 16 Amy oje amyne kari'na a'ta, ase'wa iwe'kurukon jako, ere'ma e'i'pa oty moro po man. Pa'poro yja'wan oty moro po man. 17 Ero wara 'ne ka'tu te wykaje moro kawo wyino o'toto oty ukutyry poko: tykoroka man. Sara'me enapa te man. A'kototo'pa man. Ipanaja'na'pa man. Kotano enejan imero. Tamamimbore man. Iwonery poko kari'na anamyika'pa man, anurumena'pa man. Enapi'pa man. 18 Sara'me amano tamambore aino ene'san mo'karon sara'me kari'na emangaponamon 'wa.

4

Ero nono pynary

1 Oty ko ajere'kopojaton? Oty ko awo'mapojaton ase'wa? Morokon aja'mungon ta ajamiromo'kanamon aturu'san nisanory kapyn? 2 Amy oty 'se mandon. Anapo'i'pa te mandon. Kari'na miwojaton. Amyne enapa maijaton. Moro anisanorykon epory te mupijaton. Mo'wo'maton ase'wa. Areku enapa mika'saton. Moro anisanorykon anepory'pa te mandon, Tamusi 'wa ipoko aturupo'pa awairykon ke. 3 Tamusi 'wa amy oty poko awoturuporykon jako ro rypo, anapo'i'pa mandon, yja'wan me awoturuporykon ke. Aseke aturu'san nisanory 'wano me roten moro oty apyiry 'se mandon. 4 Taporitonone aino any'manamon! Anukuty'pa mandon Tamusi jenonopyry me ero nono pynary wairy? Mo'ko ero nono pynanen kynaijan Tamusi jenono'nen me. 5 Typo roten ero wara moro imero'po wykary mekano'saton?:
Amyne imero mo'ko kytaine tynemangapory a'kanano poko man.

6 Poto me 'ne ka'tu rapa te moro inyry kurano man. Tymero irombo man:
Tamusi kawo atapotonon y'tu'kanon. Po'po atapotonon 'wa te kurano yjan.

3:9 Genesis 1:26 **4:6** Spreuken 3:34 (LXX)

7 Tamusi upi'no atytoko. Mo'ko ewa'rumy tamuru y'tu'kanamon me aitoko. Irombo awyinoine kynetuwarikatan. 8 Tamusi 'wa i'tandoko. Irombo o'waine kyny'tan. Morokon ajainarykon i'kongatoko, yja'wangonymbo. Morokon aturu'san ikorokatoko, oko iwonumengary aitonon. 9 Kata'mato aitoko. Akotanorykon enetoko. Atamotoko. Ajaurukon ne'petakaman ura me. Ajewa'porykon ne'petakaman atamono me. 10 Po'po Tamusi embata atytoko. Irombo kawo ajyta'ton.

Kari'na 'wa a'wembono auranano yry kapyn man

11 Yja'wan me asepoko ajauranaton, yja'sakarykon. Mo'ko ta'sakary poko yja'wan me auranatoto, mo'ko ipoko a'wembono auranano ynen pai moro omenano mero'po poko yja'wan me kynaurananon. Moro omenano mero'po poko a'wembono auranano yjan. Moro omenano mero'po poko a'wembono auranano yry jako o'wa, moro omenano mero'po wykary wara e'i'pa mana. Ipoko a'wembono auranano ynen me te mana. 12 O'win roten te moro omenano ynen man. O'win roten moro a'wembono auranano ynen man. Mo'ko roten ro kari'na aijomary taro, kari'na uta'kary taro enapa man. Noky ko amoro man, a'wembono auranano yto'me o'wa aja'sakary poko?

Atamyikano

13 Epanamatoko te, amyjaron, ero wara auranatonon: “Erome, koro'po pai ytopo'se ky'ta'ton iropan aitopo 'wa. Moro po ro o'win siriko kytaita'ton. Otykon ky-sekaramata'ton. Pyrata kysika'ta'ton.” 14 Anukuty'pa pairo te mandon one wara koro'po ajemamyrykon wairy man. Kamerita wara ko'i roten monepojaton, ko'i rapa awoneke'to'ko'me. 15 Awykarykon manombo te man: “I'se Tamusi a'ta, kamanda'ton ero ka'to'me, moro ka'to'me pai ky'waine.” 16 Maijaton 'ne te. Matamyikaton. Pa'poro moropan atamyikano yja'wan me man. 17 Iru'pyn oty anikapy'pa mo'ko ikapyry uku'nen a'ta, yja'wan me o'to kynaijan.

5

O'to mo'karon typyratakamon wairy man

1 Epanamatoko te, amyjaron, typyratakamon. Atamotoko. Ajurarykon aropo'toko, morokon ajeponamon man kotano poko. 2 Morokon pyimanokon ajekosanokon otykon tykotapo'se man. Morokon awo'mykon pisu 'wa tyja'puka'ma man. 3 Morokon ajekosanokon ika'mi'po, amu'nymbo tywetytapo'se man. Moro iwety ro yja'wan me ajekari'ta'ton. Morokon aja'mungon uta'katan wa'to wara. Pyime oty ta'nano'se o'waine man morokon irokonymbo ro kurita ta ajemamyrykon se'me. 4 Epanamatoko. Moro amainarykon tano wonatopo po'namon epety, moro anyry'pa amyjaron tywaije mandon iro kynotaikanon. Mo'karon wonatopo a'nano'namon ko'tykon mo'ko in-orombo ro pari'pyn Tamusi panary taka tywaije man. 5 Tywaijopotoma mandon ero nono tu'po. Tyweserepeka mandon. Tywekaropo'se mandon o'wono wopyry se'me. 6 Tamamboramon kari'na poko a'wembono auranano tyje o'waine man. Tywo o'waine mandon. Asaijoma'pa kari'na man o'waine.

Onsi'ma'pa kari'na waimomokyry man

7 Onsi'ma'pa aimomo'toko, yja'sakarykon, mo'ko Jopoto wo'topo kurita taronaka. Amy maina pokono 'wa tyre o'po'toko. Moro tymainary tano tapenen wonatopo epery momo'san onsi'ma'pa. Moro koromono konopo womary man uku'san irombo. Moro wena'po tano konopo womary man uku'san enapa. 8 Amyjaron enapa onsi'ma'pa aimomo'toko. Aturu'san ija'nakatoko. Mo'ko Jopoto wo'topo kurita irombo senge roten man. 9 Awaikota'marykon poko toruke kytaiton, yja'sakarykon, a'wembono auranano yry pona apokoine. Pena po terapa mo'ko a'wembono auranano ynen Jopoto man.

4:13 Spreuken 27:1 **5:2** Mateus 6:19 **5:4** Deuteronomium 24:14-15

10 O'po'toko tyre mo'karon Tamusi ety ta aurana'san 'wa, yja'sakarykon. Moro i'waine
aikota'mano ta tyturu'san ja'naka'san wara enapa aturu'san ija'nakatoko. Iwe'i'san
wara enapa onsi'ma'pa aimomo'toko. 11 Sara'me 'ne janon mo'karon tyturu'san
ja'nakanamonymbo wairy kysekari'saton. Mo'ko Job 'wa tyturu'po ja'naka'po tota
o'waine man. Irombo one wara ko'wu Tamusi 'wa yry'po muku'saton. Tamusi irombo
kotano enejan. Apano'to man.
12 Yja'sakarykon, poto me imero ero man: Ajaurangon pori'tomary kapyn o'waine
man kapu ejatory ke, nono ejatory ke pai, amy terapa oty ejatory ke pai. Moro
“a'a” awykarykon a'a me nainen. Moro “uwa” awykarykon uwa me nainen. Iwara
a'wembono auranano yry'pa apokoine kynaitan.

Je'tun pangon poko Tamusi 'wa auranano

13 Amy ara'nanokon waikota'mary jako, oro Tamusi 'wa nauranan. Sara'me amy
a'ta, oro niwaretan Tamusi 'wano me. 14 Je'tun pe amy ara'nanokon a'ta, oro
mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy jopotorykon ko'mapon ty'wa, Tamusi 'wa
auranato'ko'me typoko, mo'ko Jopoto ety ta tykapato'me enapa i'waine. 15 Irombo moro
tamyikaporen e'pimano mo'ko je'tun pan kura'matan. Tamusi kynawongatan. Yja'wan
oty kapy'poto i'wa, Tamusi moro ija'wanymbo katan. 16 Iro ke ro morokon anikapy'san
yja'wangon otykon ekari'toko ase'wa. Asepoko Tamusi 'wa ajauranatoko, iru'pa rapa
awaito'ko'me.
Typori'toke moro Tamusi 'wa amy tamamboren auranary jako, poto 'su oty kapyry
taro man. 17 Mo'ko Elia 'wa tyre o'po'toko. Kywaraine enapa otykon 'wa topoje man.
Opy'pa konopo waito'me Tamusi 'wa aurana'po mero te oruwa itu'ponaka ase'ra siriko
konopo opy'pa tywaije man. 18 Irombo Tamusi 'wa rapa aurana'po mero, kapu wyino
konopo tywo'se man. Nono wyino rapa wonatopo epery tywepa'ka man.
19 Yja'sakarykon, moro iporono wyino amy uta'toto u'ma'poto amy a'sakary 'wa, 20 ero
ukutyry man mo'ko u'manen 'wa: mo'ko uta'topo oma wyino amy tyja'wangen u'manen
mo'ko tyja'wangenymbo a'kary aijomatan romo'no wyino. Yja'wangon otykon apyimy
unendan.

5:11 Job 1:21-22, 2:10, Ware 103:8 **5:12** Mateus 5:34-37 **5:14** Markus 6:13 **5:17** 1 Koningen 17:1, 18:1
5:18 1 Koningen 18:42-45 **5:20** Spreuken 10:12, 1 Petrus 4:8

Petrus nimero'po koromono kareta
Uwapo torupamy

Petrus 'wa ero kareta tymero man mo'karon wararo amandonon Tamusi amyikanamon Simosu 'wa. Awosin pe moro emamyrykon tywaije man. Kari'na erekuru 'wa tywekena mandon. Iro ke ro Petrus kynipori'tomaton. Kristus wara enapa mo'karon Kristus wyinonokon wairy man ekari'san. Mo'ko enapa irombo kari'na erekuru 'wa tywekena tywaije man. Ko'i rapa mo'ko Jopoto wopyry man ekari'san enapa. Iru'pyn me Tamusi embata emando'ko'me kynurujaton.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-2 Kareta a'motopo auranano
1:3 - 2:10 Moro Tamusi amyikanamon nimomokyry
2:11 - 4:11 One wara amano wairy man enepory man mo'karon Tamusi amyikanamon 'wa
4:12 - 5:11 Tykota'mary jako kari'na weja'nakary man
5:12-14 Kareta y'ma'topo auranano

Kareta a'motopo auranano

1 Petrus, mo'ko Jesus Kristus napojoma'po ero kareta merojan mo'karon Pontus po, Galatie po, Kapadosi po, Asia po, Bitinia po tauranworonokon ra'na tywotaripa'se amandonon Tamusi wyinonokon 'wa, 2 mo'karon jumynano Tamusi 'wa penaro terapa ukutyry wararo typo tyje mo'ko Tamusi a'kary 'wa mandon inaron 'wa, mo'karon Jesus Kristus 'wa iwepanamato'ko'me, imynuru 'wa ipisimbisingato'ko'me enapa. Oro Tamusi turu'popory, sara'me aino enapa poto me nainen o'wanokon me.

Kristus wairy kari'na nimomokyry me

3 Tykuranondo man mo'ko Tamusi, mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus jumy. Mo'ko 'wa ro kotano enenen me imero tywairy ke asery amano taka tyje kytaton, mo'ja ro moro ky'waine oty momokyry waito'me. Mo'karon iromby'san wyino irombo Jesus Kristus tawonga i'wa man. 4 Amy utapypyn, eja'wangapyn, ajutapyn roten anapyirykon man kura'maton kapu ta. 5 Tamusi pori'tory irombo ajerandojaton. Tamusi amyikary ke o'waine, moro ajunendo'kon taike'se terapa man, tywonepoto'me morokon irokonymbo ro kurita.

6 Moro poko ro ominotoko. A'si'ko ro rypo pai erome awaikota'marykon man tameronokon aju'kuto'kon ta. 7 Iwara iporo moro o'waine Tamusi amyikary wonery man. Moro uta'toto man ika'mi'po y'kongaton wa'to ta. Moro ika'mi'po ko'po te tapene moro o'waine Tamusi amyikary man. Moro o'waine Tamusi amyikary ro ajetykon awongatan, akuranondopota'ton, ajamyikapota'ton enapa moro Jesus Kristus wonepotopo kurita.

8 Mo'ko ro mipynaton anene'pa awe'i'san se'me. Erome ro rypo anene'pa awairykon se'me mamyikaton. Okari'popyn kurano awa'ponano ta mominojaton 9 aja'karykon aijomatopo apyinamon me. Moro asaijomatopo poko ro Tamusi mamyikaton. 10 Moro asaijomatopo poko ro mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo 'wa oty tymenga man. Tywomepa mandon ipoko. Moro anapyirykon man Tamusi turu'popory poko irombo Tamusi auran tuku'po tywaije i'waine man. 11 Moro Kristus eponen man ata'karykano poko irombo, moro ipa'po tano ety awongary man poko enapa mo'ko Kristus wyinono a'kanano 'wa tauranano'po tywaije mandon morokon otykon wo'kapyry uwaporo. One wara a'ta te, otypan kurita ta pai morokon otykon wo'kapyry man uku'to'me oty tymenga i'waine man.

12 Tuku'se i'waine man morokon tykato'kon otykon wairy aseke ty'wanokon me
kapyn, o'wanokon me te. Morokon otykon ro erome o'wanokon me takari'se man
mo'karon o'waine iru'pyn oka ekari'namonymbo 'wa mo'ko kapu wyino apojoma'po
Tamusi a'kary pori'tory ta. Mo'karon kapu tanokon apojonano pairo morokon otykon
ukutyry 'se rypo mandon.

Kurano me Tamusi y'makon emamyry wairy man

13 Iro ke ro taike'se terapa aitoko. Tuwaro aitoko. Ajenutatoko. O'po'toko
imero moro Jesus Kristus wosenepory ta ajeponamon man Tamusi turu'popory poko.
14 Ipanaja'na'non pitanikon wara aitoko. Kytotaropoton morokon oty anukuty'pa
aja'tanokonymbo anisanorykon 'wa. 15 Kurano me mo'ko ako'manamonymbo wairy
wara enapa kurano me pa'poro moro ajemamyrykon wairy man. 16 Tymero irombo
man:
Kurangon me aitoko. Awu enapa irombo kurano me wa.

17 Papa me Tamusi mejatojaton. Iwonery poko roten kapyn kari'na poko a'wembono
auranano yjan. Morokon inikapy'san amaminano poko te kynyjan. Iro ke ro mo'ko
inendotoko, ero nono tu'po noro tysenokon me ajemamyrykon jako. 18 Muku'saton
irombo moro atangonymbo 'wa ajemepato'konymbo arongan ajemamyrykon emery
wyino apina'san amy uta'toto oty ke kapyn, amu'nymbo ke kapyn, ika'mi'po ke kapyn
enapa, 19 moro tapenen Kristus mynuru ke te. Mo'ko ro amy ija'wanypyn roten
kapara'membo wara tywaije man. 20 Ero nono kapyry uwaporo tuku'se terapa tywaije
man Tamusi 'wa. Ero nono y'matyry 'wa te tywosenepo man ajupu'san me. 21 Mo'ko
poko ro Tamusi mamyikaton. Tamusi 'wa ro mo'karon iromby'san wyino tawonga man.
Kurano me tyje i'wa man. Iwara o'waine tamyikary 'se tywaije Tamusi man. Iwara
o'waine tymomokyry 'se tywaije man.
22 Moro iporono oka 'wa awotaroporykon ke moro ajemamyrykon tywekoroka man.
Moro 'wa ro moro enapi'pa aja'sakarykon pynary tane'se man. Iro ke ro pa'poro
aturu'san maro ase'wa aipynatoko. 23 Asery me irombo ajemamyrykon tyje man mo'ko
aitoto roten Tamusi auran poko. Uta'toto me kapyn mo'ko ajumykon man. Utapypyn
me roten te man. 24 Pa'poro kari'na itupu wara man. Pa'poro ikuranory itupu epyryry
wara man. Moro itupu kynajutanon. Moro epyryry kyno'pa'san. 25 Moro Tamusi auran
te kynaitan roten. Moro ro, moro o'waine ekarity'po iru'pyn oka moro man.

2

Mo'karon Tamusi wyinonokon emamyry

1 Ajaike'toko pa'poro yja'wan me aino poko, pa'poro amu'mato aino poko, tonapire
aino poko, amyne aino poko, pa'poro tyworupake aino poko enapa. 2 Oma'senangon
pitanikon wara moro a'kanano wyinono i'kaimapyn manaty aikuru 'se aitoko. Moro
'wa ro etuwaro'mapotoko. Iwara uta'no wyino matunenda'ton, 3 iru'pa mo'ko Jopoto
wairy apo'poto o'waine.
4 O'toko 'ne I'wa, mo'ko nurono topu 'wa. Kari'na 'wa ro rypo toma man. Tamusi
ekosa te typo yry'po me man. Tapene ekosa man. 5 Aseke enapa nuronokon topu
me atamytoko a'kanano wyinono auto me. Kurangon Tamusi pokonokon me aitoko.
A'kanano wyinonokon tymy, morokon Jesus Kristus upu'po me Tamusi apokupe man
irokon ytoko Tamusi 'wa.
6 Moro Tamusi karetary ta irombo tymero man:
Eneko. Moro Sion po amy ynapo'i'po, tapenen, auto pori'tomanen topu syja. Moro
amyikanen ro epy'i'to'pa kynaitan.

1:16 Levitikus 11:44-45, 19:2 **1:24** Jesaja 40:6-8 (LXX) **2:3** Ware 34:8 **2:6** Jesaja 28:16 (LXX)

7 O'waine Tamusi amyikanamon me tapene man. Mo'karon Tamusi anamyika'non
'wa te ero wara man: Moro auto amynamon nema'pombo topu moro auto pori'tomanen
me tywaije man. 8 Kari'na wepu'tu'motopo topu me tywaije man. Kari'na womapo'topo
topu me tywaije man. Moro auranano pona ro irombo kynepu'tu'mojaton, anamyika'pa
iwairykon ke. Moro waton me ro enapa tyje mandon.

9 Amyjaron te Tamusi napo'i'san kari'na me mandon. Jopoto 'wanokon Tamusi
pokonokon me mandon. Tamusi wyinonokon kari'na me mandon. Tamusi napore-
myndo'san kari'na me mandon. Iwara mo'ko ewa'rumy wyino moro anumengapoto
aitoto taweiry taka ako'manamonymbo nikapy'san potonon amaminano mekarota'ton.
10 Penaro Tamusi pyitorykon me kapyn tywaije mandon. Erome te ipyitorykon me
mandon. Penaro moro akotanorykon anene'pa Tamusi tywaije man. Erome te moro
akotanorykon enejan.

Aturuto'kon

11 Typynamon yja'sakarykon, kurujaton atundymapo'pa awaito'ko'me moro
aja'mungon nisanory 'wa tauranworonokon ra'na amandonon me. Moro aja'mungon
nisanory ro moro aja'karykon maro kyno'wo'manon. 12 Iru'pa ajemandoko mo'karon
Tamusi anamyika'non ra'na. Yja'wangon kari'na me pai ajekari'saton. Morokon
kurangon anikapyrykon amaminano enery poko te moro Tamusi ety awongata'ton
moro i'wa kari'na etawatopo kurita.

13 Mo'ko Jopoto upu'po me pa'poro kari'na nyry'san jopotokon upi'no aitoko. Mo'ko
poto 'su jopoto upi'no aitoko, ajepoine iwairy ke. 14 Mo'ko poto 'su jopoto y'petakangon
upi'no aitoko, i'wa emoky'san ke mo'karon yja'wangon kari'na kota'ma, mo'karon
iru'pyngon kari'na ety awonga. 15 Ero wara irombo moro Tamusi nisanory man: Iru'pa
awairykon 'wa mo'karon oty anukuty'non onumengapo'non yndapu'topory man.
16 Kari'na naporemyndo'torykon me ajemandoko. Moro kari'na naporemyndo'torykon
me awairykon te amy pairo yja'wan me aino unenen. Tamusi naporemyndo'san me
aitoko. 17 Pa'poro amandonon ety awongatoko. Mo'karon aja'sakarykon ipynatoko.
Mo'ko Tamusi inendotoko. Mo'ko poto 'su jopoto apyitoko kawo.

18 Amyjaron pyitonano, mo'karon ajopotorykon upi'no atytoko. Inendotoko imero,
mo'karon iru'pyngon, typotaporamon roten kapyn, mo'karon ipotapo'non enapa te.
19 Kurano me man Tamusi poko iwo'potyry 'wa amy epanopyry moro typo roten
tykota'mary apyito'me ty'wa.

20 One wara ko ajetykon mawongapota'ton, yja'wan oty ka'namon me opoky'marykon
ta aweja'nakarykon jako? Iru'pyn oty ka'namon me te awota'karykarykon ta
aweja'nakarykon kurano me man Tamusi ekosa. 21 Moro me ro irombo tyko'ma
mandon. Mo'ko Kristus enapa irombo o'wanokon me tywota'karyka man. O'to
awairykon man enepotopo tyno i'wa man, tywena'po ta awytoto'ko'me. 22 Yja'wan
me o'to e'i'pa tywaije man. Amu'mato aino epory'pa tywaije man inda. 23 Tajuru
jako, mo'ko tajunen aneju'pa rapa tywaije man. Tykota'mary jako, yja'wan oty 'wa
mo'ko tykota'manen epory man anekarity'pa tywaije man. Mo'ko iporo kari'na poko
a'wembono auranano ynen 'wa te tywo'po'se man. 24 Morokon kyja'wanykonymbo
moro tyja'mun ta taro i'wa man moro wakapu pokonaka, moro kyja'wanykonymbo
wyino tymboka kywaito'ko'me moro tamambore aino 'wanokon me. Moro imynga'po
'wa tykura'ma mandon. 25 Uta'tonon kapara wara irombo penaro tywaije mandon.
Erome te mo'ko kapara enenen 'wa, mo'ko aja'karykon enenen 'wa tywotu'ma mandon.

2:7 Ware 118:22 **2:8** Jesaja 8:14-15 **2:9** Exodus 19:5-6, Jesaja 43:20 (LXX), Exodus 19:5, Deuteronomium 4:20, 7:6, 14:2, Titus 2:14, Jesaja 43:21, Jesaja 9:2 **2:10** Hosea 2:23 **2:22** Jesaja 53:9 **2:23** Jesaja 53:7 **2:24** Jesaja 53:5-6 (LXX)

3

Mo'karon aimy'san emamyry

1 Amyjaron woryijan, oinonon apyiry o'waine man ajopotorykon me. Moro oka
anamyika'pa amykonymbo a'ta ro rypo, mo'karon typytykon emamyry poko Tamusi
wyinonokon me kynaita'ton, moro oka rato, 2 moro Tamusi nendory ta tykoroka aje-
mamyrykon enery ke ty'waine. 3 Kurando kapyn akuranorykon nainen. Ajunsetykon
momy'po ta moro akuranorykon kysupiton, ika'mi'po kapy'san ekura'mato'kon ta pai,
wo'mynano e'myndory ta pai. 4 Koro'na te moro akuranorykon nainen. Mo'ko utapypyn
tawa'poren, pyi'me'kan a'kanano akuranorykon me nainen. Moro ro Tamusi embata
tapene man imero. 5 Moro wara irombo penaro mo'karon Tamusi wyinonokon, Tamusi
'wa o'po'tonon woryijan tywekura'ma tywaije mandon. Mo'karon tyinonon irombo
tyjopotorykon me tapyije tywaije i'waine mandon. 6 Mo'ko Sara 'wa tyre o'po'toko.
Mo'ko Abraham 'wa tywepanama man. Jopoto me mo'ko tyino tajato i'wa man. Mo'ko
Sara pajanymbo me ro mandon, iru'pa o'to awairykon jako, amy pairo oty poko
enari'ma aja'taine.

7 Amyjaron wokyryjan, mo'karon apytykon maro ajemamyrykon uku'toko. Ru'me
irombo woryi man wokyry ko'po. Kawo apyitoko, amy pairo oty 'wa morokon Tamusi
'wa awoturupoto'kon a'kotory pona. Asewara irombo amaroine moro Tamusi nyry
man amano apyita'ton.

Ase'wa kari'na wairy

8 Wykaje ko'wu: pa'poro o'win aitoko. Ase'wa akotanorykon enesstoko. Mo'karon
aja'sakarykon ipynatoko. Asepoko tawa'pore aitoko. Kytaiton 'ne. 9 Mo'karon
akota'manamon kysikota'maton. Mo'karon ajejunamon kysejuton. Kurano te imero
ytoko i'waine rapa. Moro waton me ro tyko'ma mandon. Iwara kurano mapyita'ton.
10 Mo'ko amano pynanen 'wa, mo'ko iru'pyngon kurita enery 'san 'wa yja'wan oty ekar-
ityry poko tynuru aike'kary man. Tauran ke kari'na emu'mary pona iwendaky'kary
man. 11 Yja'wan oty wyino tyse iwairy man. Iru'pyn oty kapyry i'wa man. Sara'me aino
upiry i'wa man. Apyiry poko iwo'mikary man. 12 Tamusi enuru irombo tamambora-
mon tu'po man. Iwoturupoto'kon etary 'se man ipanary. Tamusi embatary yja'wan oty
ka'namon poko tuwaro man.

Ata'karykano

13 Noky ko yja'wan me o'to ajyta'ton, iru'pyn oty poko o'mikatonon me awe'i'sando?
14 Tamambore aino poko kari'na 'wa aja'karykapo'sando ro rypo, sara'me 'ne janon
maita'ton. Iponaine tanarike kytaiton. Kytety'kapoton. 15 Kurano Jopoto me te mo'ko
Kristus ytoko aturu'san ta. Moro awaimomo'to'kon poko oty ukutyry 'se amy a'ta,
ejukuru 'se roten aitoko. 16 Pyi'me'ke te eju'toko. Inendotoko. Atamiromo'kapopyn
turu'ponano maro enapa aitoko. Iwara moro ty'waine yja'wan me ajekarityrykon poko
kynepy'i'tota'ton mo'karon iru'pa Kristus ta ajemamyrykon weto ytotonon. 17 Iru'pyn
oty ka'nen me kari'na kota'mary iru'pa man, moro wara Tamusi nisanory a'ta, moro
yja'wan oty ka'nen me kari'na kota'mary ko'po.

18 O'wino me irombo mo'ko Kristus enapa tykota'ma man yja'wan me kari'na
wairy poko. Tamamboren me tykota'ma man emambo'non upu'san me, Tamusi 'wa
ajaroto'ko'me ty'wa. Ja'munano ta tywo man. A'kanano ta nuro rapa tywaije man.
19 A'kanano ta ro enapa tyto man mo'karon aru'ka'san kari'na a'ka'san 'wa oka ekari'se.
20 Mo'karon ro typanaja'nare tywaije mandon Tamusi waimomokyry jako noro, Noe

---

3:1 Efese 5:22, Kolose 3:18 **3:3** 1 Timoteus 2:9 **3:6** Genesis 18:12 **3:7** Efese 5:25, Kolose 3:19 **3:10** Ware 34:12-16 (LXX) **3:14** Jesaja 8:12-13 **3:14** Mateus 5:10

'wa moro poto 'su atunendopo kapyry jako. Moro atunendopo ta ro pyime waty, oruwato'ima roten kari'na tunenje mandon moro tuna wyino. 21 Moro unemy'san wara enapa erome ajunenjaton moro asetykano. Moro ro, ja'munano y'kongary kapyn moro man. Tamusi 'wa aturupotopo te moro man amy atamiromo'kapyn turu'ponano poko. Moro asetykano ajunenjaton mo'ko Jesus Kristus awomy'po ke. 22 Mo'ko ro kapu taka tyto man. Mo'ko ro Tamusi apo'tun wyino man. Mo'ko upi'no ro kapu tanokon apojonano, pori'tonano, pana'tonano tyje mandon.

4

Asery amano

1 Kristus tykota'ma man ero nono tu'po. Mo'ko wara ro o'waine enapa awonumengarykon arory man, awepori'tomato'ko'me. Mo'ko ero nono tu'po aikota'matoto irombo yja'wan me aino poko kynaike'san. 2 Kari'na nisanory me kapyn noro ero nono tu'po tamamyry 'se man, moro Tamusi nisanory me te. 3 Iporo terapa irombo mo'karon Tamusi wyino e'i'non nisanory tyka'se o'waine man. Yja'wangon omenano poko irombo, ja'munano nisanory poko, etyno poko, omeretopo uwano poko, tanymy enyry poko, Tamusi ninurija'mary me moro ikapy'san tamusi ety awongary poko enapa tywaije mandon. 4 Mo'karon Tamusi wyino e'i'non amy me ajepojaton, morokon nurijangon tynikapyrykon otykon anikapy'pa noro tymaroine awairykon ke. Iro ke ro ajetykon any'maton. 5 Morokon poko ro iwosaijomarykon kynaitan mo'ko iromby'san poko, nuronokon poko enapa a'wembono auranano yto'me taike'se terapa man inoro embata. 6 Mo'karon iromby'san 'wa enapa irombo moro iru'pyn oka takari'se man, Tamusi embata a'karykon emando'ko'me, kari'na embata moro ija'mungon poko a'wembono auranano yry'po se'me.

Kristus wyinonokon emamyry

7 Pa'poro oty y'matyry tyse waty terapa man. Iro ke ro iru'pa onumengatoko. Tuwaro aitoko. Iwara ro Tamusi 'wa ajauranarykon taro maita'ton. 8 Ase'wa 'ne ka'tu aipynatoko imero. Moro aipynano irombo pyime yja'wan me kari'na nikapy'san otykon unenjan. 9 Aja'sakarykon wopyry ewa'matoko. Iwopyry poko ajeruwaton. 10 Morokon Tamusi wyino anapo'i'san otykon ke ase'wa opano'toko. Iwara morokon tameronokon o'waine Tamusi nyry otykon memaninano'ta'ton iru'pyn me. 11 Amy auranary jako, Tamusi auran ekari'nen. Amy 'wa ta'sakary epanopyry jako, moro Tamusi nyry pori'tonano ta nepano'nen. Iwara pa'poro oty ta Tamusi ety tawonga kynaitan Jesus Kristus poko. Mo'ko 'wano me ro kurano, pori'tonano enapa man, i'matypyn me imero. Iwara ro man.

Kristus maro aikota'mano

12 Typynamon yja'sakarykon, kyte'narangapoton moro je'tun pan aju'kuto'kon ata'karykano 'wa. O'wanokon me kapyn moro ajeponamon oty wairy kysekano'ton. 13 Moro Kristus kota'ma'po wara akota'marykon poko te tawa'pore aitoko. Moro ikuranory wonepory jako enapa irombo tawa'pore maita'ton. Mewa'mata'ton. 14 Mo'ko Kristus ety poko ajejurukon jako, sara'me 'ne janon maita'ton. Mo'ko kurano Tamusi a'kary irombo otu'poine man. 15 Amy ara'nanokon wota'karykary jako, manaman me kapyn, kari'na wonen me kapyn, yja'wan oty ka'nen me kapyn, kari'na poko atamiromo'katoto me kapyn enapa nata'karykan. 16 Kristus wyinono me iwota'karykary jako te, epy'i'to'pa nainen. Tamusi ety awonga te. 17 Erome irombo mo'karon Tamusi auty tanokon poko moro a'wembono auranano yry wota'mory man. Kokosaine te iwota'mory jako, one wara ko mo'karon iru'pyn Tamusi ekapory anamyika'non naita'ton moro i'matyry po? 18 Arombo uta'no wyino amy tamamboren unemyry

3:20 Genesis 6:1–7:24 **4:8** Spreuken 10:12

jako, oty ko amy nendotopyn tyja'wangen epotan? 19 Mo'karon Tamusi nisanory me
ata'karykatonon 'wa enapa iro ke iru'pyn oty kapyry ta ta'karykon yry man mo'ko
tamyikaporen tyka'namonymbo ainaka.

5

Kareta y'ma'topo auranano

1 Mo'karon ara'nanokon uwapoto'san ero wara surujaton iwatonokon me, mo'ko
Kristus kota'mary amyikaponen me, moro onepototo man kurano apyinamon man
a'sakary me enapa: 2 Mo'karon ajekosanokon Tamusi ekykon kapara enetoko tywyry'ka
me kapyn, Tamusi nisanory me i'se aitonon me te, pyiwano me pyrata ka'namon me
kapyn, tawa'poramon amaminatonon me te, 3 mo'karon ajainanokon jopotomanamon
me kapyn, aseke ajemamyrykon poko mo'karon kapara 'wa one wara emamyrykon
man eneponamon me te. 4 Irombo mo'karon kapara enenamon jopotory wosenepory
jako, moro ajutapyn roten kurano u'mari mapyita'ton.
5 Amyjaron, pyitonon, amyijanon, mo'karon uwapoto'san upi'no atytoko. Po'po
aitonon me pa'poro ase'wa opano'toko. Tamusi irombo kawo atapotonon y'tu'kanon.
Po'po atapotonon 'wa te kurano yjan.
6 Moro pari'pyn Tamusi ainary upi'no iro ke po'po atytoko. Irombo amy jako
ajawongata'ton. 7 Pa'poro morokon awesykato'kon otykon ytoko ainaka. Mo'ko ro
irombo ajenejaton.
8 Tuwaro aitoko. Kyto'ny'ton. Mo'ko ajenono'namon ewa'rumy tamuru mo'ja ongy-
watoto kaikusi wara kyndopo'san. Amy tynonory man upijan. 9 I'wa ro asaijomatoko.
Eja'nakapotoko moro Tamusi amyikary 'wa. Uku'toko asewara amaroine mo'karon ero
nono tu'ponokon aja'sakarykon wota'karykary.
10 Mo'ko pa'poro iru'pyn oty undy Tamusi, mo'ko Kristus Jesus wyinonokon me moro
i'matypyn ikuranory taka ako'manamonymbo a'si'ko awota'karyka'san wyino iru'pa
ajyta'ton, apana'tomata'ton, apori'tomata'ton, ajapo'nyndota'ton. 11 Mo'ko 'wa ro moro
pori'tonano nainen, i'matypyn me imero. Iwara ro nainen.
12 Mo'ko tamyikapore ynepory yja'sakary Silvanus 'wa yjepatomary ta ero
kareta'membo simeroi o'waine, ajuruto'ko'me, iporono Tamusi turu'popory me ero
ynimero'po wairy amyikapoto'me enapa o'waine. Ita ro eja'nakatoko.
13 Mo'ko amaroine typo yry'po, Babylon pono woryi, mo'ko ymuru wara ynenary
Markus enapa “Iru'pa aitoko!” tyka'san aropojaton o'waine. 14 “Iru'pa aitoko!” kaitoko
ase'wa, moro aipynatonon me aweposimapotyrykon ta. Oro sara'me aino nainen
pa'poro amaroine, Kristus ta aitonon me.

4:18 Spreuken 11:31 (LXX) **5:2** Johanes 21:15-17 **5:5** Spreuken 3:34 (LXX) **5:6** Mateus 23:12, Lukas 14:11, 18:14 **5:12** Apojoma'san 15:22,40 **5:13** Apojoma'san 12:12,25, 13:13, 15:37-39, Kolose 4:10, Filemon 24

Petrus nimero'po ijokonory kareta
Uwapo torupamy

Ero kareta ta mo'ko Petrus mo'karon Tamusi amyikanamon e'mapo'san mo'karon Tamusi auran u'manamon 'wa epanama'pa iwaito'ko'me. Mo'karon apojoma'san nekarity'san omepano apyiry i'waine man. Moro Jesus weramatopo kurita poko enapa kynaurananon. Oty anika'poro'pa e'i'pa Tamusi ekari'san. Pa'poro kari'na 'wa te iwotu'mato'ko'me oma yry 'se Tamusi wairy ekari'san.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-2 Kareta a'motopo auranano
1:3-21 Moro Tamusi amyikanamon nimomokyry
2:1-22 Tamusi auran u'manamon wopyry man
3:1-18 Moro Kristus weramatopo kurita

Kareta a'motopo auranano

1 Simeon Petrus, mo'ko Jesus Kristus pyitory, mo'ko inapojoma'po enapa, ero kareta merojan mo'karon Kapano'namon Kytamusirykon Jesus Kristus emambory poko asewara na'na maro moro tapenen Tamusi amyikary apyinamonymbo 'wa. 2 Oro Tamusi turu'popory, sara'me aino enapa poto me nainen o'wanokon me Tamusi ukutyry ta o'waine, mo'ko Kyjopotorykon Jesus ukutyry ta enapa o'waine.

O'to mo'karon Tamusi wyinonokon wairy man

3 Moro Tamusi wyinono ipori'tory 'wa ro pa'poro kamangato'kon oty, pa'poro nendoto kywaito'kon oty tyje man kainakaine, mo'ko tykuranory ke, tamepory ke enapa kyko'manamonymbo ukutyry ke ky'waine. 4 Moro ikuranory poko, moro emepory poko enapa tapenamon, potonon Tamusi wykato'konymbo otykon tyje man kainakaine. Irokon poko ro moro Tamusi emamyry a'sakarykon me tywaije mandon. Moro ajuta'kanamon nono tu'pono kari'na nisanory wyino tywetuwarika mandon.

5 Iro ke ro o'mikatoko imero moro o'waine Tamusi amyikary pori'tomapory poko iru'pa aino 'wa, moro iru'pa aino pori'tomapory poko oty ukutyry 'wa, 6 moro oty ukutyry pori'tomapory poko ja'munano nisanory undymary 'wa, moro ja'munano nisanory undymary pori'tomapory poko eja'nakano 'wa, moro eja'nakano pori'tomapory poko nendoto aino 'wa, 7 moro nendoto aino pori'tomapory poko a'sakanano pynary 'wa, moro a'sakanano pynary pori'tomapory poko aipynano 'wa. 8 Ajekosaine morokon otykon a'ta irombo, moro iwepuirykon jako enapa, aronge waty maita'ton. Epe'pa waty maita'ton. Mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus muku'ta'ton. 9 Mo'ko morokon otykon amono'nen enu'pa man. Enupo'pa pai man. Morokon uwaponokon tyja'wanykonymbo wyino tykoroka'po tuta'ka i'wa man. 10 Iro ke ro o'mikatoko 'kopore, yja'sakarykon, moro tyko'ma awairykon pana'tomary poko, moro tapyije awairykon pana'tomary poko enapa. Moro wara aja'taine irombo, oma'pa roten maita'ton. 11 Iwara mo'myta'ton imero mo'ko Kapano'namon Kyjopotorykon Jesus Kristus nundymary, moro aikepy'pa roten man iro taka.

12 Iro ke ro morokon otykon poko o'kapyn roten atuwaro'marykon 'se wa, ukutyrykon se'me ro rypo o'waine, moro iporono oka 'wa typana'toma awairykon se'me ro rypo enapa. 13 Yjemamin me sepoja moro y'wa otykon poko atuwaro'marykon ta ajapokumarykon, ero yjemandopo ja'munano ta noro yja'ta. 14 Ko'i terapa irombo ywomimary man suku'sa ero yjemandopo ja'munano wyino. Moro wara enapa mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus kynuku'pon y'wa. 15 Wo'mikatake iro ke moro ywomima'po wyino enapa morokon otykon poko o'kapyn roten tuwaro awaito'ko'me.

Mo'karon Jesus pori'tory enenamonymbo

16 Moro pari'pe mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus wopyry man ekarory jako na'na
'wa o'waine, typo roten kari'na nikapy'san auranano anekarity'pa na'na kynainen.
Aseke te na'na moro ipori'tory enen. 17 Ekosa irombo na'na kynainen mo'ko jumy-
nano Tamusi 'wa ety awongary jako, ikuranondory jako enapa I'wa. Ero wara
irombo mo'ko kapu tano kurano auran kynitundan I'wa: “Mo'se, ymuru mo'se man.
Sipynaje. Yturu'po ewa'pory me man.” 18 Moro auranano etan ro na'na kapu
wyino, moro Tamusi wyinono wypy tu'po ekosa ta'ta. 19 Iro ke ro mo'karon Tamusi
auran uku'ponamonymbo nekarity'san amyikanon 'ne ka'tu rapa na'na. Morokon
inekarity'san poko tuwaro awairykon iru'pa man. Kororeta wara irombo man. Amy
tawa'ruman aitopo po kynaweitanon, ikararapitary taronaka, arukuma wepa'kary
taronaka aturu'san ta. 20 Ero 'ne ka'tu uku'toko: amy pairo kari'na typo roten
amy Tamusi auran uku'ponenymbo nekarity'po mero'po ekarityry upijan. 21 Kari'na
nisanory poko kapyn irombo amy Tamusi auran uku'ponenymbo nekarity'po tywaije
man. Tamusi a'kary 'wa te mo'karon Tamusi ekataka auranatonon tauranano'po
tywaije mandon.

2

Mo'karon amepanen waikamon

1 Penaro terapa Tamusi auran uku'ponen waikamon tywaije mandon mo'karon
Tamusi wyinonokon kari'na ra'na. Iwara enapa ara'naine amepanen waikamon
kynaita'ton. Mo'karon ro kari'na any'manamon omepano ene'ta'ton maname
ara'nakaine. Mo'ko tapeka'namonymbo tyjopotorykon urumenata'ton. Iwara ro aseke
tytu'ponakaine ko'i uta'no ene'ta'ton. 2 Yja'wangon emerykon wena'po ta pyime kari'na
kyny'ta'ton. Mo'karon amepanen waikamon ro moro iporono oma ejupota'ton kari'na
'wa. 3 Tykumingon ta apokoine pyrata ka'ta'ton aseke tynikapy'san auranano ke.
Penaro terapa moro ipokoine tymy a'wembono auranano kynemaminanon. Moro
uta'kato'kon aimomo'po'pa man.

4 Tamusi irombo mo'karon yja'wan me e'i'san tapojongon anikota'ma'pa e'i'pa enapa
tywaije man. Nono koro'na ewa'rumy ta tymypo i'wa mandon. Tyra'kere'topo i'wa
mandon. Moro po ro moro typokoine tymy a'wembono auranano momokyry i'waine
man. 5 Moro uwapono nono anikota'ma'pa e'i'pa enapa tywaije man. Oko-to'imanokon
kari'na maro roten te mo'ko tamambore aino ekari'nen Noe tunenje i'wa man, moro
emambo'non waitopo nono tu'ponaka poto 'su kumano enepyry jako ty'wa. 6 Morokon
aito'kon Sodom, Gomora enapa weru'no'po me tyje i'wa mandon. Moro uta'karykon
man a'wembono auranano me tyje tywaije i'wa man. Iwara oty 'wa nendoto'pa
aitonon epory man tanepo i'wa man. 7 Mo'ko tamamboren Lot te tunenje i'wa man.
Moro emepo'pa mo'karon undyma'pa ytotonon kari'na emamyry 'wa tamiromo'ka
imero tywaije man mo'ko Lot. 8 Tamamboren me irombo kurita wararo morokon
inikapyrykon yja'wangon otykon enery 'wa, etarykon 'wa enapa ta'karyka tywaije
man. 9 Tamusi mo'karon nendoto aitonon unemyry uku'san moro u'kuto'kon wyino.
Mo'karon yja'wangon kari'na kota'mary uku'san. Erandoporykon uku'san enapa
moro a'wembono auranano ytopo kurita taronaka. 10 Mo'karon tyja'wanganamon
ja'munano nisanory ka'namon, mo'karon topoine amy wairy enu'kanamon enapa
kota'manon 'ne ka'tu rapa. Nendoto'pa mandon. Senu'ka pe mandon. Kawonokon
atywano ejunamon me etytyka'pa pairo mandon. 11 Inaron ko'po pana'pe, typori'toke
tywairykon se'me, mo'karon kapu tanokon apojonano morokon kawonokon atywano

1:17 Mateus 17:1-5, Markus 9:2-7, Lukas 9:28-35 **2:5** Genesis 6:1–7:24 **2:6** Genesis 19:24 **2:7** Genesis 19:1-16

ejuru 'se'pa pairo mandon, moro ipokoine Tamusi nyry man a'wembono auranano ekarityry jako ty'waine.

12 Mo'karon te mo'karon tapyito'ko'me, tywoto'ko'me o'kapy'san tonomy wara mandon onumenga'pa. Tynukuty'torykon ejujaton. Mo'karon tonomy utapyry wara enapa kynuta'ta'ton. 13 Morokon tynikapy'san yja'wangon otykon epemata'ton. Apokupeine man poto 'su kurita iweserepekarykon. Oty ewa'mary jako moro awendamerykon yja'wangaton. Moro amu'mato iwairykon 'wa iserepekaporykon apy'i'topojaton. 14 Woryijan poko imero enusasame mandon. Yja'wangon otykon kapyry poko aike'kaporykon tupi me man. Ru'mangon kari'na arojaton yja'wan oma taka. Enumene tywairykon poko tywotamorepa mandon. Uta'tonon man mo'karon mandon.

15 Moro sapatorono oma tynonda i'waine man. Tuta'se mandon mo'ko Bosor ymuru Bileam wekena'po ke ty'waine. Mo'ko 'wa ro moro tynikapyry yja'wan oty epety typyna tywaije man. 16 Moro ija'wany poko te to'mapo'se tywaije man. Amy erupopyn parito taurana man kari'na wara, mo'ko Tamusi auran uku'ponen nikapyry yja'wan oty a'kototo'me.

17 Mo'karon ro, aruta'san tuna undykon mo'karon mandon. Pepeito narorykon kamerita mo'karon mandon. Mo'karon 'wano me man moro tawa'rumanymbo ewa'rumy. 18 Tauranarykon jako kynaijaton 'ne. Aronge roten moro aurangon man. Moro ke ro, moro ja'munano nisanory ke enapa, morokon yja'wangon tamerykon ke enapa mo'karon yja'wan me amandonon wyino etuwarika'senangon arojaton yja'wan oma taka. 19 Pyitonano me e'i'pa iwairykon man tajato i'waine man. Aseke te mo'karon moro wara tauronamon uta'no pyitorykon me mandon. Amy oty upi'no ta'ta irombo moro oty pyitory me kari'na man. 20 Mo'ko Kapano'namon Kyjopotorykon Jesus Kristus ukutyry ke ero nono yja'wany wyino etuwarika'san woma'sando irombo moro ija'wany taka rapa, upi'no tywaito'ko'me, moro koromonombo ko'po yja'wan me moro emamyrykon kynaitan. 21 Moro tamambore aino emary anukuty'pa iwairykon manombo rypo tywaije man. Moro ro iru'pa 'ne ka'tu rapa nairy moro ukuty'po wyino moro ty'waine yry'po kurano Tamusi wykatopombo wyino iwotu'marykon ko'po. 22 Topoje mandon erokon iporonokon tauroto'kon 'wa: ‘Amy pero kyneramanon moro tuwenarymbo 'wa rapa. Amy ikupi'po pyiruku kyneramanon moro tywoturingapo'topo akuru taka rapa.’

3

Moro Tamusi wo'topo kurita

1 Typynamon yja'sakarykon, ero, ijokonory ynimerory kareta terapa ero man. Okororo kareta 'wa otykon poko rapa atuwaro'maporykon 'se we'i, iru'pyn me 'ne oty uku'to'me o'waine. 2 Awetuwaro'marykon 'se rapa we'i morokon penaro terapa Tamusi auran uku'ponamon nekarity'san poko, moro o'waine apojoma'san nekarity'po Kapano'namon Kyjopotorykon wykatopombo poko enapa. 3 Ero ukutyry 'se 'ne ka'tu rapa wa o'waine: morokon irokonymbo ro kurita amykon aseke tynisanorykon 'wa ataropotonon kyno'ta'ton. Ajaki'marykon ta 4 kyngata'ton: “Oje ko moro ikatopombo iwopyry man nan, iro ke? Mo'karon uwapoto'san ty'ma'se terapa mandon. Pa'poro oty te tamery me ro man, ero nono we'i'po poro.”

5 Tuwanokon me ero ukutyry 'se'pa mandon, moro penaro terapa kapu we'i'po, nono we'i'po, moro Tamusi auran poko tuna wyino, tuna ke enapa moro nono kapy'po, 6 moro tuna kumary 'wa moro moro jakono nono uta'ka'po enapa. 7 Moro iro ro rapa auranano poko moro eromeno kapu, moro eromeno nono tykura'ma man, ikoro'kato'ko'me moro a'wembono auranano ytopo kurita, moro nendoto e'i'non uta'topo kurita.

2:15 Numeri 22:4-35 **2:22** Spreuken 26:11 **3:3** Judas 18 **3:5** Genesis 1:6-9 **3:6** Genesis 7:11

8 Ero o'wino oty poko te tuwaro imero awairykon man, typynamon yja'sakarykon:
Tamusi ekosa o'win kurita o'win dusun siriko wara man. O'win dusun siriko rapa
o'win kurita wara man. 9 Mo'ko Jopoto moro tykatopombo anika'poro'pa e'i'pa man.
Amykonymbo irombo oty anika'poro'pa kynekano'saton. Ajupu'san me te onsi'ma'pa
man. Amy pairo utapyry 'se'pa irombo man. Pa'poro te o'waine oma yry 'se man
awotu'mato'ko'me.
10 Amy manaman wara mo'ko Jopoto wo'topo kurita kyno'tan. Moro kurita ro mo-
rokon kapukon tymore kynuta'tan. Pa'poro morokon itanokonymbo otykon akurotan
wa'to asiny. Ero nono morokon itu'po ikapy'san amaminano maro ro kynotuku'tan.*
11 Moro wara pa'poro morokon otykon utapyry man jako, tamambore pore awairykon
man. Tamusi wyinonokon me, Tamusi nendonamon me ajemamyrykon man. 12 Mo'ko
Tamusi 'wa a'wembono auranano ytopo kurita wopyry po imero o'po'toko. Ko'i
iwo'to'me o'mikatoko. Moro kurita ro morokon kapukon uta'katan wa'to ka'muru. Mo-
rokon itanokonymbo akurotan wa'to asiny. 13 Moro ikatopombo wara ro te aserynon
kapukon wopyry po, asery nono wopyry po enapa kyto'po'saton. Morokon ta ro
tamambore pa'poro oty kynaitan.
14 Morokon otykon momokyry ta ro, yja'sakarykon, o'mikatoko ija'wany'pa imero,
sara'me enapa ajepoto'ko'me Tamusi 'wa. 15 Moro onsi'ma'pa mo'ko Kyjopotorykon
wairy enetoko amy kapano'to'ko'man oma me. Moro wara ro mo'ko typynen
ka'sakarykon Paulus 'wa enapa oty tymero man o'wanokon me, moro Tamusi nyry'po
tywonumengapory maro. 16 Moro wara enapa pa'poro tynimero'san kareta ta kyn-
ganon, morokon otykon poko tauranary jako. Amykonymbo otykon a'si'ko atukuty'pa
tymero i'wa man morokon kareta ta. Morokon u'maton ro mo'karon ituru'poja'na'non
omepa'nonymbo.

Kareta y'ma'topo auranano

17 Typynamon yja'sakarykon, erokon otykon ukutyry ke terapa o'waine, tuwaro
aitoko mo'karon undyma'pa ytotonon wena'po ta me ajutapyrykon pona. Ka'pa rapa
awomarykon. 18 Etuwaro'matoko te mo'ko Kapano'namon Kyjopotorykon Jesus Kristus
newa'pororykon me, uku'namon me enapa. Mo'ko ety kawo nainen erombo poro moro
i'matypyn kurita 'wa ro. Iwara ro nainen.

3:8 Ware 90:4 * **3:10** Amykonymbo 'wa moro ‘kynotuku'tan’ y'petakan me ‘kynikoro'tan’ tymero man. **3:10** Mateus 24:43, Lukas 12:39, 1 Tesalonika 5:2, Jesus nenepo'po 16:15 **3:13** Jesaja 65:17, 66:22, Jesus nenepo'po 21:1

Johanes nimero'po koromono kareta
Uwapo torupamy

Uwapoto'po me terapa mo'ko Johanes wairy amyikapojan ero inimero'po kareta. Mo'ko inorombo ro Jesus maro itopoty'po nurono apojoma'po pai mo'ko tywaije man. Pyimano oty 'wa topoje man. Jesus maro itopoty'po ke, moro inimero'san otykon amyikaton mo'karon kari'na. Ero kareta ta mo'karon tywena'po ta oma'san kari'na pori'tomanon. Mo'karon Tamusi auran u'manamon pona tuwaro kynyjaton. Iwara epanopyrykon 'se man Tamusi amyikanamon me 'ne ro mo'ja ro iwaito'ko'me.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-4 Kareta a'motopo auranano
1:5 - 2:17 Moro aweinano ta amano
2:18 - 4:6 Mo'karon Tamusi auran u'manamon
4:7 - 5:21 Aipynano Tamusi amyikary maro

Moro amano ynen auranano

1 Moro amano ynen auranano penaro terapa tywaije man. Tota na'na 'wa man. Tone aseke tanuru ke na'na 'wa man. Tywo'po'se i'wa na'na man. Tapo na'na ainary 'wa man. 2 Moro amano tywosenepo man. Moro na'na 'wa asenepo'po, mo'ko jumynano ekosa tywaije aitoto i'matypyn amano tone na'na 'wa man. Kynamyikapojan na'na. Kynekarojan na'na o'waine. 3 Moro tynene'po, moro tyneta'po ekarojan ro na'na o'waine enapa, na'na maro o'win awaito'ko'me amyjaron enapa. Moro o'win kywairykon, o'win kywairykon moro man mo'ko jumynano maro, mo'ko imuru Jesus Kristus maro enapa. 4 Ero kareta merojan na'na, tawa'pore imero tywaito'me.

Tamusi wairy aweinano me

5 Moro iwyino tyneta'po oka ekarojan na'na o'waine. Ero wara man: Tamusi aweinano me man. Amy pairo ewa'rumy waty man ita.

6 Imaro o'win kywairykon ekarityry se'me ky'waine ewa'rumy ta kamamyrykon jako, konapitaton. Moro iporo aino pyndo kamanjaton. 7 Moro aweinano ta kamamyrykon jako te, moro aseke moro aweinano ta iwairy wara enapa, o'win kytaton. Moro imuru Jesus mynuru pa'poro kyja'wanykonymbo korokanon.

8 Ija'wany'pa kywokarityrykon jako, aseke kytomu'maton. Moro iporo aino waty man kytaine. 9 Morokon kyja'wanykonymbo anunemy'pa ka'taine te, Tamusi morokon kyja'wanykonymbo katan. Pa'poro yja'wan me kywe'i'san korokatan. Tamyikapore irombo man. Iporo oty ka'san. 10 Yja'wan me o'to e'i'pa kywe'i'san ekarityry jako ky'waine, tonapiren me kysyjaton. Moro auran waty man kytaine.

2

1 Y'makon, erokon simeroja o'waine yja'wan me o'to awairykon pona. Yja'wan me amy we'i'poto, Tamusi ekosa kapano'namon me mo'ko tamamboren Jesus Kristus man. 2 Morokon kyja'wanykonymbo katopo mo'ko man, ky'wanokon me roten kapyn, pa'poro kari'na 'wano me enapa te.

Morokon Kristus wykato'konymbo apyiry

3 Moro ky'waine Tamusi ukutyry kysuku'saton moro ky'waine morokon ikato'konymbo apyiry poko. 4 Morokon ikato'konymbo anapo'i'pa mo'ko uku'nen me okari'toto a'ta, amy tonapiren mo'ko man. Iporo aino waty man ita. 5 Mo'ko auranymbo apyinen ta te iporo moro Tamusi pyny poto me man. Moro ita kywairykon kysuku'saton

1:10 Johanes 1:1 **2:2** Johanes 1:14

ero poko: 6 Mo'ko ita tywairy ekari'nen emamyry man mo'ko Jesus Kristus emamy'po
wara enapa.
7 Typynamon yja'sakarykon, asery me kapyn ero o'waine ynimerory Tamusi
wykatopombo man. Penato me te man. Penaro terapa ajekosaine tywaije man.
Moro penato Tamusi wykatopombo, moro aneta'san auranano moro man. 8 Ise'me te
asery me enapa moro o'waine ynimerory Tamusi wykatopombo man: Moro ewa'rumy
kynaike'san. Moro iro 'ne ro aweinano terapa oty aweipanon. Iporo moro ynimerory
Tamusi wykatopombo wairy kynonepojan mo'ko Jesus Kristus ta, otaine enapa.
9 Aweinano ta tywairy ekari'nen 'wa mo'ko ta'sakary jenonopyry jako, ewa'rumy ta
erome noro man. 10 Mo'ko ta'sakary pynanen moro aweinano ta roten man. Amy
pairo omapotopo waty man ita. 11 Mo'ko ta'sakary jenono'nen te moro ewa'rumy ta
man. Moro ewa'rumy ta kynemanjan. Oja tytory anukuty'pa man, moro ewa'rumy 'wa
enu'pa tyry'po ke.
12 Y'makon, ero kareta simeroja o'waine, morokon oja'wanykonymbo ka'san ke mo'ko
Jesus Kristus ety upu'po me.
13 Jumynanokon, ero kareta simeroja o'waine, mo'ko penaro terapa tywaije aitoto
ukutyry ke o'waine.
Pyitonon, ero kareta simeroja o'waine, mo'ko yja'wan y'mondo'po ke o'waine.
14 Wykaje rapa, y'makon, ero kareta simeroja o'waine, mo'ko jumynano ukutyry ke
o'waine.
Wykaje rapa, jumynanokon, ero kareta simeroja o'waine, mo'ko penaro terapa
tywaije aitoto ukutyry ke o'waine.
Wykaje rapa, pyitonon, ero kareta simeroja o'waine, pari'pe awairykon ke, otaine
moro Tamusi auranymbo wairy ke, mo'ko yja'wan y'mondo'po ke o'waine.
15 Ero nono, morokon itu'ponokon enapa kysipynaton. Amy 'wa ero nono pynary
jako, mo'ko jumynano pyny waty man ita. 16 Pa'poro ero nono tu'pono oty, moro
ja'munano nisanory, moro onunano nisanory, moro otykon poko atamyikano enapa
mo'ko jumynano wyino kapyn man. Ero nono wyino te man. 17 Ero nono moro
tynisanory maro ro kynaike'san. Mo'ko Tamusi nisanory me aitoto te kynaitan roten.

Mo'ko Kristus jenono'nen

18 Y'makon, irombo ro ijururu nitundai. Mo'ko Mesias jenono'nen amy wopyry man
metasen. Erome ro terapa pyime mo'ko Mesias jenono'namon mondo mandon. Moro
poko ro kysuku'saton moro irombo ro ijururu tunda'po. 19 Kywyinoine epa'ka'san
mo'karon mandon. Kywyinonokon me kapyn te tywaije mandon. Kywyinonokon me
tywe'i'sanymboto irombo, erome noro kymaroine naitory. Kywyinonokon me kapyn
pa'poro iwairykon wonepory te tywaije man. 20 Mo'ko Tamusi wyinono wyino a'kanano
tapyije o'waine man. Moro ro pa'poro muku'saton.* 21 Moro iporono auranano
anukuty'pa awairykon ke kapyn ero kareta simeroja o'waine. Moro o'waine ukutyry
ke te simeroja, moro iporono auranano wyino kapyn amy pairo onapi wairy ke enapa.
22 Noky ko mo'ko tonapiren me nan? Mo'ko Mesias me kapyn Jesus ekari'san
inoro kapyn 'kare. Mo'ko ro, mo'ko Mesias jenono'nen mo'ko man, mo'ko jumynano
urumenanen, mo'ko ymunano urumenanen enapa. 23 Mo'ko ymunano urumenanen
maro mo'ko jumynano enapa e'i'pa man. Mo'ko ymunano anurumenapyn maro mo'ko
jumynano enapa man.
24 Otaine te moro penaro terapa aneta'san auranano wairy man. Otaine moro penaro
terapa aneta'san auranano a'ta, amyjaron mo'ko ymunano ta, mo'ko jumynano ta enapa
maita'ton. 25 Ero moro ky'waine ikatopombo: moro i'matypyn amano.

2:7 Johanes 13:34 * **2:20** Amykon moro ‘Oty muku'saton pa'poro.’ animero'pa tywaije mandon.

26 Morokon simeroja o'waine mo'karon ajemu'manamon poko. 27 Mo'ko Kristus
wyino anapo'i'san a'kanano otaine roten man. O'waine kapyn man amy 'wa aje-
meparykon. Mo'ko iwyino anapoi'san a'kanano irombo pa'poro oty poko ajemepaton.
Moro i'wa ajemepato'kon iporo man. Onapi kapyn moro man. Mo'ko a'kanano 'wa
ajemepa'san wara ro aitoko roten Jesus Kristus ta.

Tamusi y'makon

28 Iro ke ro, y'makon, Jesus Kristus ta roten aitoko. Iwara moro iwonepory jako
enari'ma kytaita'ton ipo'ponaka. Moro iwopyry jako anipyitama'pa kytaita'ton. 29 Moro
tamambore iwairy ukutyry jako o'waine, Tamusi y'me me pa'poro tamambore aitoto
wairy muku'saton enapa.

3

1 Otypan poto 'su aipynano yry'po enetoko mo'ko jumynano 'wa ky'waine, Tamusi
y'makon me kajatoto'ko'me. I'makon me ro kytaton. Mo'ko anukuty'pa tywairy ke ro,
kukuty'paine ero nono man.
2 Typynamon yja'sakarykon, erome Tamusi y'makon me kytaton. Oty me kywairykon
man uku'po'pa na'nen man. Uku'po'po me ro Tamusi wara enapa kywairykon man
kysuku'saton. Tywaike ro irombo kyseneta'ton. 3 Pa'poro moro wara ipoko o'po'toto
kynekorokanon, tywekoroka mo'ko wairy wara enapa.
4 Mo'ko yja'wan oty ka'nen moro omenano mero'po ambo'san. Moro yja'wan oty
kapyry irombo, moro omenano mero'po ambotyry moro man. 5 Muku'saton Kristus
wonepo'po, morokon yja'wan me kari'na we'i'san kato'me ty'wa. Ija'wany'pa iwairy
muku'saton enapa. 6 Pa'poro mo'ko ta aitonon yja'wan oty anikapy'pa mandon. Pa'poro
mo'karon yja'wan oty ka'namon anene'pa tywaije mandon. Anukuty'pa mandon.
7 Y'makon, amy 'wa pairo kytomu'mapoton. Mo'ko omenano mero'po wara aitoto ro
tamambore man, tamambore mo'ko Kristus wairy wara enapa. 8 Mo'ko yja'wan oty
ka'nen ewa'rumy tamuru wyino man. Penaro terapa irombo mo'ko ewa'rumy tamuru
yja'wan oty ka'san. Mo'ko Tamusi ymuru tywosenepo man, aronge roten morokon
ewa'rumy tamuru emamingon yto'me. 9 Amy pairo Tamusi y'me yja'wan oty anikapy'pa
man. Moro Tamusi 'wa emangapotopo ita roten man. Yja'wan oty kapyry upijan,
Tamusi y'me me tywairy ke. 10 Mo'karon Tamusi y'makon, mo'karon ewa'rumy tamuru
y'makon enapa kynotuku'saton ero poko: mo'ko Tamusi nisanory wara e'i'pa aitoto,
mo'ko ta'sakary anipynapyn enapa Tamusi wyino kapyn man.

Ase'wa mo'karon Tamusi y'makon waipynary

11 Moro penaro terapa aneta'san oka ero man: ase'wa kywaipynarykon man, 12 mo'ko
Kain wara kapyn te. Mo'ko ro mo'ko yja'wan wyino tywaije man. Typiry tywo tywaije
i'wa man. O'tono'me ko tywo i'wa nan? Yja'wan me irombo morokon emamingon
tywaije man. Morokon ipiry emamingon te iru'pa tywaije man.
13 Kyte'narangaton, yja'sakarykon, ero nono 'wa ajenonopyrykon jako. 14 Ky'karon
kysuku'saton moro romo'no wyino moro amano taka kywepato'san, moro
ka'sakarykon pynary ke ky'waine. Mo'ko pynatopyn romo'no ta man. 15 Pa'poro
mo'ko ta'sakary jenono'nen, kari'na wonen mo'ko man. Amy kari'na wonen ta te
e'i'pa moro i'matypyn amano wairy muku'saton. 16 Moro aipynano kysuku'saton ero
poko: mo'ko Kristus 'wa kupu'san me moro tamamyry tyje man. Ky'waine enapa moro
kamamyrykon yry man mo'karon ka'sakarykon upu'san me. 17 Amy totyken 'wa omi ta
mo'ko ta'sakary enery jako moro ikotanory enery pyndo, one wara ko ita moro Tamusi
pyny naitan?

3:1 Johanes 1:12 **3:5** Johanes 1:29 **3:11** Johanes 13:34 **3:12** Genesis 4:8 **3:14** Johanes 5:24

18 Y'makon, kaurangon me roten kapyn ase'wa kytaipynasen. Iporo te ase'wa
kytaipynasen o'to kywairykon ta.
19 Moro iporo aino wyino kywairykon kysuku'ta'ton ero poko (moro kyturu'san 'wa
enapa ero kysamyikapota'ton): 20 moro kyturu'san 'wa kamendorykon jako, Tamusi
poto me man moro kyturu'san ko'po. Pa'poro oty uku'san. 21 Typynamon yja'sakarykon,
kamendo'paine moro kyturu'san a'ta, enari'ma kytaton Tamusi embata. 22 Pa'poro
kywoturupoto'kon oty yjan ky'waine, morokon tykato'konymbo apyiry ke ky'waine,
tapokupangon otykon kapyry ke enapa ky'waine.
23 Ero moro ikatopombo: mo'ko imuru Jesus Kristus ety amyikary man ky'waine.
Ase'wa kywaipynarykon man, ika'po wara ro ky'waine. 24 Mo'ko Tamusi wykato'kon
apyinen Tamusi ta man. Ita enapa Tamusi man. Moro kytaine iwairy ro kysuku'saton
mo'ko ky'waine inyry'po a'kanano poko.

4

A'kanano mengary

1 Typynamon yja'sakarykon, pa'poro 'ne a'kanano kysamyikaton. Mo'karon a'kanano
imengatoko, Tamusi wyino iwairykon uku'to'me. Moky irombo mo'karon Tamusi
auran uku'ponen waikamon ero nono tu'po mandon. 2 Mo'ko Tamusi a'kary ukutyry
taro mandon ero poko: pa'poro a'kanano mo'ko kari'na me Jesus Kristus wopy'po
ekari'san inoro Tamusi wyino man. 3 Amy pairo Jesus urumenanen a'kanano te Tamusi
wyino e'i'pa man. Mo'ko Mesias jenono'nen a'kary mo'ko man. Mo'ko wopyry ekary ro
tota tywaije o'waine man. Erome te ero nono tu'po terapa man.
4 Amyjaron te, y'makon, Tamusi wyino mandon. Mo'karon ipo waty Tamusi auran
uku'ponamon ty'mondo o'waine mandon. Mo'ko otaine aitoto irombo pari'pe man
mo'karon nono wyinonokon tano ko'po. 5 Nono wyino mo'karon mandon. Iro ke ro
nono wyinonokon otykon ekari'saton. I'waine ro ero nono kynepanamanon. 6 Ky'karon
te Tamusi wyino kytaton. Mo'ko Tamusi uku'nen kynepanamanon ky'waine. Mo'ko
Tamusi wyino e'ipyn ky'waine epanama'pa man. Moro poko ro kysuku'saton nokypan
wairy mo'ko iporono ekari'nen a'kanano me, nokypan wairy mo'ko kari'na emu'manen
a'kanano me enapa.

Moro Tamusi pyny

7 Typynamon yja'sakarykon, ase'wa kytaipynasen. Moro aipynano irombo Tamusi
wyino kyno'san. Pa'poro pynato aitoto Tamusi y'me me man. Tamusi uku'san. 8 Mo'ko
pynato e'ipyn Tamusi anukuty'pa man. Tamusi ro irombo aipynano me man. 9 Kytaine
moro Tamusi pyny wairy tywotuku'se man ero poko: mo'ko o'win'kono tymuru ero
nono tu'ponaka tomo'se Tamusi 'wa man, i'wa kamangapoto'ko'me. 10 Ero wara moro
aipynano man: ky'waine kapyn Tamusi typyna man. Mo'ko 'wa te typyna kytaton.
Tymuru tomo'se i'wa man morokon kyja'wanykonymbo katopo me iwaito'me.
11 Typynamon yja'sakarykon, moro wara Tamusi 'wa kypyna'sando, ky'karon enapa
ase'wa kywaipynarykon man. 12 Amy pairo kari'na Tamusi anene'pa na'nen man.
Ase'wa kywaipynarykon jako, Tamusi kytaine man. Moro ipyny kytaine atamonopy'pa
man. 13 Tamusi ta kywairykon, kytaine iwairy enapa kysuku'saton ero poko: ta'kary
wyino amy tyje i'wa man ky'waine. 14 Mo'ko jumynano 'wa ero nono Epano'nen me
mo'ko tymuru emoky'po tone na'na 'wa man. Kynamyikapojan enapa na'na.
15 Mo'ko Tamusi ymuru me Jesus ekari'nen ta Tamusi man. Mo'ko ro enapa Tamusi ta
man. 16 Moro kytanokon Tamusi pyny kysuku'saton. Kysamyikaton enapa.
Tamusi aipynano me man. Mo'ko aipynano ta man inoro Tamusi ta man. Mo'ko ta ro
Tamusi enapa man.

3:23 Johanes 13:34, 15:12,17 **4:12** Johanes 1:18

17 Ero wara moro kokosanokon aipynano atamonopy'pa man: enari'ma kywairykon
man moro a'wembono auranano ytopo kurita, mo'ko wara enapa kywairykon ke ero
nono tu'po. Moro aipynano ta tanarike aino waty man. 18 Moro atamonopypyn
aipynano moro tanarike aino yjan kurandonaka. Moro tanarike aino aikota'ma'no
ene'san. Mo'ko tanariken pyny kynotamono'san. 19 Pynato kytaton, Tamusi 'wa na'nen
kypyna'san ke. 20 Mo'ko Tamusi pynanen me okari'toto 'wa mo'ko ta'sakary jenonopyry
jako, kynenapitanon. Mo'ko tynenery ta'sakary anipynapyn irombo mo'ko tynene'tory
Tamusi pynary upijan. 21 Ero ikatopombo ro kokosaine man: mo'ko Tamusi pynanen
'wa mo'ko ta'sakary pynary enapa man.

5

Nono y'mondory Tamusi amyikanamon 'wa

1 Pa'poro mo'ko Mesias me Jesus wairy amyikanen Tamusi y'me me man. Pa'poro
mo'ko jumynano pynanen mo'ko i'me pynanon enapa. 2 Moro ky'waine mo'karon
Tamusi y'makon pynary kysuku'saton ero poko: Tamusi kysipynaton. Morokon
ikato'konymbo wara ro kytaijaton.
3 Ero wara irombo moro Tamusi pyny man: morokon ikato'konymbo kysapyijaton.
Awosin pe waty man morokon ikato'konymbo. 4 Pa'poro Tamusi y'me irombo ero nono
y'mondojan. Ero moro nono y'mondotopo: moro ky'waine Tamusi amyikary.
5 Noky ko ero nono y'mondonen me nan? Mo'ko Tamusi ymuru me Jesus wairy
amyikanen kapyn? 6 Mo'ko ro tuna ta, mynu ta enapa tyto man, mo'ko Jesus Kristus.
Tuna ta roten kapyn, tuna ta, mynu ta enapa te tyto man. Iro amyikaponen me mo'ko
a'kanano man. Mo'ko a'kanano irombo moro iporono auranano me man. 7 Oruwa
irombo moro oty amyikaponamon man:* 8 mo'ko a'kanano, moro tuna, moro mynu
enapa. Morokon oruwanokon o'win man. 9 Kari'na namyikapory pai kysapyijaton.
Moro Tamusi namyikapory te poto me 'ne ka'tu rapa man. Moro Tamusi namyikapory
irombo man moro tymuru poko inamyikapory. 10 Mo'ko Tamusi ymuru amyikanen ta
moro Tamusi namyikapory man. Mo'ko Tamusi anamyikapyn tonapiren me Tamusi
yjan. Moro tymuru poko Tamusi namyikapory anamyika'pa irombo man.
11 Ero wara te moro tamyikapomy man: i'matypyn amano tyje Tamusi 'wa man
ky'waine. Moro amano ro mo'ko imuru ta man. 12 Mo'ko ekosa mo'ko ymunano man
inoro ekosa moro amano man. Mo'ko ekosa mo'ko ymunano e'i'pa man inoro ekosa
moro amano uwa man.

Kareta y'ma'topo auranano

13 Ero wara simeroi o'waine, ajekosaine i'matypyn amano wairy uku'to'me o'waine,
amyjaron mo'ko Tamusi ymuru ety amyikanamon me. 14 Ero wara man moro
enari'ma embata kywairykon: amy oty poko inisanory wara kywoturuporykon jako,
kynepanamanon ky'waine. 15 Pa'poro kywoturupoto'kon 'wa iwepanamary ukutyry
jako ky'waine, kysuku'saton enapa pa'poro morokon i'wa kywoturupoto'kon apo'i'san
terapa ky'waine.
16 Mo'ko amy ta'sakary 'wa amy romo'no anenepypyn yja'wan oty kapyry ene-
nenymbo nauranan Tamusi 'wa mo'ko ta'sakary emando'me. Irombo Tamusi amano
ytan i'wa. Moro wara pa'poro mo'karon romo'no anenepypyn yja'wan oty ka'namon
poko kynaitan Tamusi. Mondo te man, moro ro'mono ene'nen yja'wan oty. Moro poko
Tamusi 'wa amy auranary man anekarity'pa wa. 17 Pa'poro yja'wan me o'to kari'na
wairy, yja'wan me aino moro man. Ise'me pa'poro 'ne waty yja'wan me aino romo'no
ene'san.

5:3 Johanes 14:15 * **5:7** Amykon 'wa ero po tymero man: kapu ta: mo'ko jumynano, moro auranano, mo'ko Tamusi a'kary enapa. Mo'karon oruwanokon o'win man. [8] Irombo oruwa moro oty amyikaponamon man nono tu'po: **5:11** Johanes 3:36

18 Kysuku'saton amy pairo Tamusi y'me wairy yja'wan me o'to e'i'pa. Mo'ko Tamusi
ymuru te kynaijomanon. Mo'ko yja'wan i'tu'kary upijan. 19 Tamusi wyino kywairykon
kysuku'saton. Pa'poro ero nono te mo'ko yja'wan ta man. 20 Kysuku'saton mo'ko Tamusi
ymuru wopy'po. Tywonumengapore tyje i'wa kytaton, mo'ko inoro 'ne ro uku'to'me
ky'waine. Mo'ko inoro 'ne ro ta kytaton, mo'ko imuru Jesus Kristus ta. Mo'ko ro, mo'ko
Tamusi 'ne ro mo'ko man. Mo'ko ro moro i'maty'pyn amano me man.
21 Y'makon, tuwaro aitoko mo'karon ikapy'san Tamusi pona.

Johanes nimero'po ijokonory kareta
Uwapo torupamy

Amy woryi 'wano me, mo'karon i'makon 'wano me enapa ero kareta kynokari'san. Amykon oty uku'namon te amy Tamusi na'nanopy'san apyimy me mo'ko woryi ekari'saton. Mo'karon i'makon ekari'saton moro apyimy tanokon me. Moro Kristus wyino amano ta poto me amykon otykon wairy ekari'san. Morokon otykon ra'na iru'pyn omepano, aipynano enapa man. Moro Tamusi auran u'manen omepano pona tuwaro kari'na yjan.

Kareta a'motopo auranano

1 Mo'ko uwapotombo ero kareta merojan mo'ko typo yry'po jopoto woryi 'wa, mo'karon i'makon 'wa enapa. Inaron ro iporo sipynaton. Awu roten kapyn te sipynaton. Pa'poro mo'karon moro iporono auranano uku'namon enapa te kynipynaton. 2 Kytaine ro moro iporono auranano man. I'matypyn me kokosaine kynaitan. 3 Mo'ko jumynano Tamusi mo'ko jumynano ymuru Jesus Kristus maro tyturu'poporykon enepota'ton ky'waine, kykotanorykon eneta'ton, sara'me kyta'ton enapa iporo aino ta, aipynano ta enapa.

Iporo aino aipynano maro

4 Tawa'pore imero wa moro y'wa amykon iporo aino ta amandonon o'makon epory'san poko. Iporo aino ta irombo kamamyrykon man. Moro wara mo'ko jumynano kynganon. 5 Waturupoja o'wa, woryi jopoto, ase'wa kywaipynato'ko'me. Asery me kapyn ero o'wa ynimerory omenano man. Penaro terapa ero tapyije ky'waine man. 6 Moro aipynano tauro'po man mo'ko jumynano wykato'kon wara kamamyrykon. Ero moro ikatopo: Aipynano ta ajemamyrykon man. Penaro terapa moro tota o'waine man.

7 Pyime irombo amu'mato aitonon ero nono tu'po tywotaripa'se mandon. Mo'karon ro kari'na me Jesus Kristus wopy'po anamyika'pa mandon. Mo'kopan ro amu'mato man. Kristus jenono'nen me man. 8 Tuwaro koro aitoko moro ipoko kamaminato'konymbo uta'kary pona o'waine. Pa'poro te imero moro ajepetykon apyiry o'waine man.

9 Taka'ne 'ne amy wytory jako, mo'ko Kristus nyry'po omepano arory tupi me i'wa man. Mo'kopangon ekosa Tamusi e'i'pa man. Mo'ko inyry'po omepano aronen ekosa te mo'ko jumynano, mo'ko ymunano enapa man. 10 Amy moro omepano anenepypyn wopy'poto o'waine, morokon ajautykon taka kysa'mykaton. Kysewa'maton pairo. 11 Mo'ko ewa'manen irombo moro yja'wan me o'to iwairy a'sakary me kynaijan.

Kareta y'ma'topo auranano

12 Pyime noro o'to ywykary 'se wa o'waine. Kareta tu'po te imerory 'se'pa wa o'waine. Ywopyry 'se te wa o'waine, asembata kyworupato'ko'me. Iwara tawa'pore imero kytaita'ton.

13 “Iru'pa aiko!” tyka'san aropojaton o'wa mo'karon typo yry'po aja'sakary y'makon.

1:5 Johanes 13:34, 15:12,17

Johanes nimero'po ijoruwanory kareta
Uwapo torupamy

Ero kareta tymero man amy Gajus tatynen 'wano me. Moro imerory jako, mo'karon Tamusi amyikanamon emepanamon wytotopo tywaije man o'win amy Tamusi na'nanopy'san apyimy wyino amy terapa Tamusi na'nanopy'san apyimy 'wa, ipori'tomato'ko'me. Ero kareta ta mo'ko Johanes mo'ko Gajus ety awonganon tawa'pore tauty taka mo'karon Tamusi amyikanamon emepanamon apo'i'san poko i'wa, iru'pyn me Tamusi amyikanen me emamyry poko enapa.

Kareta a'mory

1 Mo'ko uwapotombo ero kareta merojan mo'ko typynen Gajus, mo'ko iporo ro
sipynaje inoro 'wa.
2 Typynen yja'sakary, iru'pa pa'poro ajemamyry nytonen. Amy pairo oty ajany'ko'pa
nainen. Suku'sa irombo moro aja'kary wairy iru'pa. 3 Poto me irombo yjewa'potai
amykon ka'sakarykon 'wa tywopy'san po moro iporo aino ta ajemamyry ekarityry poko.
Iporo aino ta irombo ajemanjan. 4 Amy pairo oty yjewa'poro'pa man moro y'wa iporo
aino ta mo'karon y'makon emamyry etary ko'po.
5 Typynen yja'sakary, tamyikapore awairy enepojan moro o'wa mo'karon
aja'sakarykon epanopyry. Tyworonokon pairo mepano'san. 6 Moro ajekosano
aipynano tamyikapo i'waine man mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy embata.
Moro o'wa Tamusi apokupe epanopyrykon iru'pa man, mo'ja ro itoto'ko'me. 7 Kristus
upu'po me irombo tautykon tyno i'waine man, Tamusi wyino e'i'non wyino oty apyiry
'se'pa. 8 Mo'kopangon epanopyry ky'waine man, moro iporo aino aripa'to'me.

Diotrefes Demetrius maro

9 Amy kareta simeron mo'karon Tamusi na'nanopy'san 'wa. Mo'ko moro po jopoto
me tywairy 'san Diotrefes te na'na anu'ku'pa man. 10 Iro ke ro ywopy'poto mo-
rokon emamingon poko, morokon na'na poko yja'wan me inekarityrykon otykon poko
enapa yjauranatake. Itaka ro mo'karon ka'sakarykon ukutyry 'se'pa man. Mo'karon
ukutyrykon 'sangon a'kotojan pairo. Kynimomaton mo'karon Tamusi na'nanopy'san
apyimy wyino.
11 Typynen yja'sakary, yja'wan me aino kysu'kui. Iru'pa aino te u'kuko. Mo'ko iru'pyn
me o'to aitoto Tamusi wyino man. Mo'ko yja'wan me o'to aitoto Tamusi anene'pa
tywaije man.
12 Mo'ko Demetrius amyikapojaton pa'poro kari'na. Aseke pairo moro iporo aino
kynamyikapojan. Na'na enapa kynamyikapojan. Iporo 'kuru moro na'na namyikapory
wairy muku'sa.

Kareta y'ma'topo auranano

13 Pyime noro rypo o'to ywykary 'se wa o'wa. Kareta tu'po te imerory 'se'pa o'wa wa.
14 Ko'i terapa te ywopyry 'se o'wa wa. Irombo asembata kytorupatake.
15 Sara'me aiko. Mo'karon ka'sakarykon “Iru'pa aiko!” tyka'san aropojaton o'wa.
Iwe'i'san me ro mo'karon ka'sakarykon 'wa “Iru'pa aiko!” ywyka'po ekari'ko.

1:1 Apojoma'san 19:29, Rome 16:23, 1 Korinte 1:14

Judas nimero'po kareta
Uwapo torupamy

Ero kareta ta mo'ko Judas mo'karon Tamusi auran u'manamon pona tuwaro kari'na yjan. Kynurujaton mo'ja ro moro Tamusi amyikary apyito'me i'waine, Tamusi nisanory me emando'ko'me enapa.

Kareta a'motopo auranano

1 Mo'ko Jesus Kristus pyitory Judas, mo'ko Jakobus piry me man inoro ero kareta
merojan mo'karon iko'ma'san, mo'karon Tamusi jumynano kynipynaton inaron,
mo'karon Jesus Kristus kynunenjaton inaron 'wa. 2 Oro kotano enery, sara'me aino,
aipynano enapa imero amaroine nainen.

Mo'karon Tamusi auran u'manamon

3 Typynamon yja'sakarykon, moro pa'poro kunendo'kon poko oty merory poko
ywo'mikary jako, yturu'po ywon ajuruto'ko'me moro o'wino me mo'karon Tamusi wyi-
nonokon 'wa yry'po tamyikamy aijomato'me o'waine. 4 Amykon Tamusi aninendo'non
kari'na irombo maname kyra'nakaine tywo'se mandon. Penaro terapa moro ipokoine
tymy a'wembono auranano tymero man. Amy me terapa moro kytamusirykon
turu'popory ekari'saton pyiwano otykon pyi'mery me. Mo'ko o'wino kundymanamon,
Kyjopotorykon Jesus Kristus urumenaton.
5 Ukutyry se'me o'waine, ero poko atuwaro'marykon 'se rapa wa: O'wino me Tamusi
'wa amy kari'na apyimy moro aitopo Egypte wyino taro man aijomato'ko'me. Morombo
wyino te mo'karon ira'nanokon tamyika'non ty'ma'kapo i'wa mandon. 6 Amykon kapu
tanokon apojonano 'wa enapa morokon tamamingonymbo tynonda tywaije man. Moro
tywaito'konymbo tyno i'waine man. Ewa'rumy ta Tamusi kynerandopojaton moro poto
'su a'wembono auranano ytopo kurita 'wano me. 7 Mo'karon apojonano wara enapa
moro Sodom, moro Gomora, morokon ekondanokon aito'kon tywaijembo me man.
Tamusi auranymbo rato terapa to'merepyrykon ta tywepokonoma mandon ase'wa.
Moro yja'wan me tywe'i'san epety me e'wutypyn wa'to 'wa tykoro'ka'san enepojaton
erome noro, kari'na wore'no'to'me.
8 Iwaraine enapa mo'karon one'tonon moro tyja'mungon yja'wangaton. Jopoto
anu'ku'pa mandon. Jopotokon kuranory ejujaton. 9 Mo'ko kapu tanokon apojonano
jopotory Mikael ro rypo mo'ko ewa'rumy tamuru ejuru ta a'wembono auranano
apyiry man ekarityry 'se'pa i'wa tywaije man, mo'ko Moses ekepy'po poko imaro
tywosauranakary jako. Tyka te man: “Oro Tamusi akota'man!”
10 Mo'karon te pa'poro tynukuty'torykon otykon ejujaton. Mo'karon onumenga'non
tonomy nukutyry wara moro inukutyrykon man. Moro ro kynuta'kapota'ton. 11 Je'tun
pe pore kynaitan i'waine. Moro Kain wytotopombo oma taka tyto mandon. Mo'ko
Bileam we'i'po wara pyrata upu'po me amu'mato tywaije mandon. Mo'ko Korasin wara
tyjopotorykon 'se'non me tywairykon ta tywotany'ma mandon.
12 Moro ase'wa awendamerykon jako, tuna koro'nanokon topu wara anari me
mo'karon mandon. Ipy'i'pa imero moro iwendamerykon ewa'pory aseke kynotupanon.
Pepeito narorykon konopo anenepy'non kapurutu wara mandon. Wewe epery jururu
jako, epe'non, okomboto iromby'san, unga'san wewe wara mandon. 13 Ta'kosare
tywerikirykon aronamon pari'pyngon parana wara mandon. Uta'tonon siriko wara
mandon. Moro i'matypyn poto 'su ewa'rumy kynimomo'saton.

1:1 Mateus 13:55, Markus 6:3 **1:5** Exodus 12:51, Numeri 14:29,30 **1:7** Genesis 19:1-24 **1:9** Daniel 10:13,21, 12:1, Jesus nenepo'po 12:7, Deuteronomium 34:6, Zacharia 3:2 **1:11** Genesis 4:3-8, Numeri 22:1-35, Numeri 16:1-35

14 Ipokoine enapa mo'ko Henok, mo'ko akore'pe 'ne waty mo'ko Adam we'i'po wyino
tamanje man inoro 'wa moro Tamusi auran takari'se man. Tyka man: “Eneko, Tamusi
kyno'san mo'karon potonon tapojongon apyimykon maro, 15 pa'poro kari'na poko
a'wembono auranano yje. Pa'poro tynendo'non tyja'wangamon kari'na kota'matan,
morokon inikapy'san yja'wangon otykon poko, morokon yja'wan me typoko ika'san
poko enapa.”
16 Toruke mo'karon mandon. Taki'ne mandon. Tynisanorykon me ro kynemanjaton.
Tauranarykon jako kynaijaton 'ne. Ta'sakarykon etykon awongaton, tapano'to'ko'me
i'waine.

Aturuto'kon

17 Amyjaron te, typynamon yja'sakarykon, atuwarenge'ton mo'karon Kyjopotorykon
Jesus Kristus napojoma'san auranymbo poko. 18 Ero moro o'waine ikato'konymbo:
“Ero nono y'matyry 'wa auno'po'to kari'na kynaita'ton. Tamusi aninendo'pa aseke
tynisanorykon me ro kynemanda'ton.” 19 Mo'karon ro kari'na aripa'pojaton. Ero nono
emery arojaton. Tamusi a'kary waty man ekosaine.
20 Amyjaron te, typynamon yja'sakarykon, eja'nakatoko moro Tamusi wyinono 'ne ro
ajekosanokon tamyikamy tu'po. Tamusi a'kary ta Tamusi 'wa ajauranatoko. 21 Moro
Tamusi pyny ta atunendoko, mo'ko kotano enenen Kyjopotorykon Jesus Kristus 'wa
moro i'matypyn amano yry momokyry ta.
22 Mo'karon oko ituru'san aitonon kotanory enetoko. 23 Amykonymbo wa'to wyino
ipinatoko, unendo'ko'me. Amykonymbo kotanory enetoko, ajenarirykon ta, moro
ija'mungon nisanory nija'wanga'po iwo'mykon nurija'mary ta pairo.

Kareta y'ma'topo auranano

24 Mo'ko awomapotyrykon pona ajunemyrykon taro aitoto 'wa, mo'ko ija'wany'pa,
tawa'pore enapa moro tykuranory po'ponaka ajyrykon taro aitoto 'wa, 25 mo'ko
o'win'kono Kapano'namon Tamusi 'wa, mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus 'wa kurano
me aino, poto me aino, typori'toke aino, jopoto me aino erome nainen, mo'ja ro nainen,
penaro iwe'i'po wara ro. Iwara ro nainen.

1:14 Genesis 5:18,21-24 **1:18** 2 Petrus 3:3

Moro Johanes 'wa Jesus nenepo'po
Uwapo torupamy

Moro irombo ro Tamusi karetary tano kareta ero man. Ero nono y'matyry jakonokon otykon ekari'san ero kareta. Mo'ko Johanes 'wa tymero man. Moro imerory jako moro pa'wu Patmos po tywaije man. Ikota'mato'me moro po yry'po amyikapojan ero kareta. Moro po ro morokon o'ka'tonon man otykon tanepo mo'ko Jopoto Jesus 'wa man mo'ko Johanes 'wa. A'wembono auranano ytopo kurita kynaitan. Mo'ko ewa'rumy tamuru y'mondotan Tamusi. Mo'karon Tamusi amyikanamon e'manon ero kareta. Kynipori'tomaton enapa te.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-20 Johanes 'wa Kristus wonepory
2:1–3:22 Morokon oko-to'imanokon Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wanokon kareta
4:1–8:5 Morokon oko-to'imanokon kareta apyipoto'kon
8:6–11:19 Morokon oko-to'imanokon kuti tangon
12:1–14:20 Mo'ko poto 'su okojumo maro o'wo'mano
15:1–19:5 Morokon oko-to'imanokon yja'wangon otykon moro Babylon utapyry maro
19:6–22:21 Mo'ko ewa'rumy tamuru y'mondory, moro asery nono, moro asery kapu enapa

Kareta a'motopo

1 Jesus Kristus nenepo'po ero man. I'wa Tamusi nyry'pombo ero man. I'wa ro mo'karon typyitorykon 'wa morokon ko'i terapa o'ka'tonon man otykon enepory 'se Tamusi tywaije man. Morokon otykon uku'po ro mo'ko typyitory Johanes 'wa amy kapu tano tapojon tomo'se Jesus Kristus 'wa man. 2 Johanes ro moro Tamusi auranymbo, moro Jesus Kristus amyikaponen oka, pa'poro morokon tynene'san otykon enapa amyikapojan. 3 Sara'me 'ne man mo'ko ero kareta tano Tamusi auranymbo erupanen. Sara'me 'ne mandon mo'karon etanamon, mo'karon tyturu'san ta kynapyijaton inaron. Ko'i terapa irombo morokon otykon kyno'ka'tan.

4 Johanes ero merojan morokon oko-to'imanokon Asia tanokon Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wa. Oro tyturu'poporykon eneposen o'waine, sara'me ajysen enapa mo'ko erome man inoro, mo'ko penaro terapa tywaije man inoro, mo'ko aire kyno'tan inoro, mo'karon oko-to'imanokon a'kanano, mo'karon apo'ny pono mandon inaron, 5 mo'ko Jesus Kristus, mo'ko tamyikaporen otykon amyikaponen, mo'ko koromono me iromby'san wyino awomy'po, mo'ko ero nono tu'ponokon potonon jopotokon jopotory enapa.

Mo'ko kypynanamon, mo'ko tymynuru ke kyja'wanykonymbo wyino kymbokana-monymbo, 6 mo'ko tyjumy Tamusi nundymary ta jopotokon me, Tamusi pokonokon me enapa kynamonymbo, mo'ko ety ro kurano me nainen, i'matypyn me imero. Ipori'tory enapa poto me nainen mo'ja ro. Iwara ro 'kuru nainen.

7 Eneko. Kapurutu maro kyno'tan. Pa'poro onunano kynenetan. Mo'karon ipukana-monymbo enapa kyneneta'ton. Irombo pa'poro ero nono tu'po amandonon kari'na kynamota'ton. A'a, iwara ro kynaitan.

1:4 Omimano 3:14, Jesus nenepo'po 4:5 **1:5** Jesaja 55:4, Ware 89:27 **1:6** Omimano 19:6, Jesus nenepo'po 5:10 **1:7** Daniel 7:13, Mateus 24:30, Markus 13:26, Lukas 21:27, 1 Tesalonika 4:17, Zacharia 12:10, Johanes 19:34,37, Zacharia 12:10, Mateus 24:30

8 “Moro alfa, moro omega enapa awu wa,” kynganon mo'ko Jopoto Tamusi, mo'ko erome man inoro, mo'ko penaro terapa tywaije man inoro, mo'ko aire kyno'tan inoro, mo'ko inorombo ro pari'pyn.

Johanes 'wa oty enery a'mory Patmos po

9 Awu, Johanes, aja'sakarykon, awaraine enapa je'tun pangon otykon naky'kary, awaraine enapa moro Tamusi nundymary ta aitoto, awaraine enapa mo'ko Jesus ta eja'nakatoto, ywe'i'po moro Patmos tatynen pa'wu tu'po moro Tamusi auranymbo upu'po me, moro Jesus amyikaponen oka upu'po me enapa. 10 Mo'ko Jopoto 'wano kurita mo'ko Tamusi a'kary wopy'po ytu'ponaka. Ynga'na'po ta mo'ja imero amy auranano eta'po y'wa, amy kuti tam'po'kory ety wara imero. 11 Moro auranano eta'po y'wa ero wara: “Morokon anenerykon otykon imeroko amy kareta ta. Irombo aropoko morokon oko-to'imanokon Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wa: Efese 'wa, Smyrna 'wa, Pergamum 'wa, Tyatira 'wa, Sardes 'wa, Filadelfia 'wa, Laodisea 'wa.”

12 Irombo ywotu'ma'po mo'ko yjerupanen eneto'me y'wa. Moro ywotu'ma'po mero oko-to'ima ika'mi'po aweinano apo'nykon ene'san y'wa. 13 Morokon aweinano apo'nykon ra'na amy kari'na enekan ene'po y'wa. Tywewo'myndo kynakon amy typupuru taronaka masi'pyn wo'mynano ke. Ty'po'my kynakon ika'mi'po kapy'po ke. 14 Unsety tamu'ne imero kynakon mauru wara. Enuru wa'to ka'muru wara imero kynakon. 15 Ipupuru tykujuren siparari kenene'ta'po wara imero kynakon. Moro auran pyimanokon tuna apeinary mory wara imero kynakon. 16 Apo'tun wyino aina oko-to'ima siriko kynakon. Moro indary wyino amy opatoro tyjeken supara kynepa'kakon. Moro embatary moro kurita'ne'neno weju wara imero kynakon.

17 Ene'po mero y'wa, iromby'po wara imero moro ipupuru po ywoma'po. Irombo tainary apo'tun yry'po i'wa ytu'ponaka. Ika'po y'wa: “Kytety'kai. Mo'ko koromono, mo'ko inorombo ro, 18 mo'ko nurono enapa awu wa. Yromo'nen. Erome te nuro wa i'matypyn me imero. Morokon romo'no ra'kererykon, morokon iromby'san wait-opo ra'kererykon enapa yjekosa man. 19 Iro ke ko'wu morokon anene'san otykon, morokon erome aitonon otykon, morokon morokon pa'po me o'ka'tonon man otykon enapa imeroko. 20 O'to tauro'po me morokon oko-to'imanokon yjapo'tun wyino yjaina anenery siriko wairy, o'to tauro'po me morokon oko-to'imanokon ika'mi'po aweinano apo'nykon wairy enapa ero wara sekari'sa o'wa: Morokon oko-to'imanokon siriko, mo'karon oko-to'imanokon Tamusi na'nanopy'san apyimykon ekosanokon apo-jonano morokon man. Morokon oko-to'imanokon aweinano apo'nykon, morokon oko-to'imanokon Tamusi na'nanopy'san apyimykon morokon man.”

2

Efese 'wano kareta

1 “Mo'ko Efese po Tamusi na'nanopy'san apyimy ekosano apojonano 'wa imeroko:

“Ero wara nykaje mo'ko tapo'tun wyino taina morokon oko-to'imanokon siriko apyi-nen, morokon oko-to'imanokon ika'mi'po aweinano apo'nykon apata'pona ytopo'toto: 2 Morokon anikapyry amaminano, moro awo'mikary, moro aweja'nakary suku'sa. O'wa enapa mo'karon tyja'wangamon kari'na y'tu'kary suku'sa. Mo'karon iporo waty apojoma'san me okari'tonon mimengan. Irombo tonapiramon me meposen. 3 Meja'nakaje. Yjety upu'po me awosin pangon otykon mapo'i. Irupota'pa me'i. 4 O'win amy oty roten te yja'wan me apoko sepoja. Moro koromonombo wara noro ypyna'pa mana. 5 Onumengako rapa moro ojembo awoma'po poko. Ajemamyry u'mako rapa.

1:8 Jesus nenepo'po 22:13, Omimano 3:14 **1:13** Daniel 7:13, Daniel 10:5 **1:14** Daniel 10:6 **1:14** Daniel 7:9 **1:15** Ezechiël 1:24, 43:2 **1:17** Jesaja 44:6, 48:12, Jesus nenepo'po 2:8, 22:13

Morokon koromo anikapy'sanymbo amaminano rapa ika'ko. Ijako irombo wo'take o'wa, moro ajekosano aweinano apo'ny emima, moro ajemamyry anu'ma'pa aja'ta.
6 Yjapokupe te man moro o'wa yja'wan me mo'karon Nikolas wyinonokon nikapyry amaminano epory, y'wa yja'wan me epory wara enapa.
7 "Mo'ko typanaken nepanaman o'to mo'ko Tamusi a'kary wykary 'wa mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wa. Mo'ko eja'naka'po ro supatake moro Tamusi pyrorory tano amano ynen wewe epery ke."

Smyrna 'wano kareta

8 "Mo'ko Smyrna po Tamusi na'nanopy'san apyimy ekosano apojonano 'wa imeroko:

"Ero wara nykaje mo'ko koromono, mo'ko inorombo ro, mo'ko tyromo'se tywaije man, irombo erome nuro man inoro: 9 Moro apoko yja'wan me kari'na wairy, moro omi ta awairy suku'sa. (Typyratake enapa awairy te suku'sa.) Mo'karon iporo waty Simosu me okari'tonon mo'karon Satan wyinonokon me mandon inaron 'wa ajejuru suku'sa. 10 Moro ajeponen man ata'karykano pona kytety'kai. Mo'ko ewa'rumy tamuru amykon ara'nanokon aru'kapotan. Ainapatoro kurita mene imero mata'karykata'ton. Arombyry 'wa ro te tamyikapore aiko. Irombo moro nuronokon man 'wano u'mari amy sytake o'wa.
11 "Mo'ko typanaken nepanaman o'to mo'ko Tamusi a'kary wykary 'wa mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wa. Mo'ko eja'naka'po anyry'pa ro yja'wan me o'to moro ijokonory romo'no kynaitan."

Pergamum 'wano kareta

12 "Mo'ko Pergamum po Tamusi na'nanopy'san apyimy ekosano apojonano 'wa imeroko:

"Ero wara nykaje mo'ko opatoro tyjeken supara ekosa man inoro: 13 Oje ajemamyry suku'sa: mo'ko Satan wotandy'motopo po. Yjety anemapo'pa mana. Ajekosaine, moro Satan emandopo po, mo'ko tamyikaporen yjamyikaponen Antipas wo'po ro rypo moro o'wa yjamyikary ana'koto'pa ne'i.
14 "Amykon otykon te yja'wan me apoko sepoja. Amykon mo'ko Bileam nyry'po omepano apyinamon ajekosa mandon. Mo'ko 'wa ro mo'ko Balak tamepa tywaije man mo'karon Israel pajanymbo emapory poko. Turu i'wa tywaije mandon ikapy'san tamusi 'wa yry'san tonomy onoto'me i'waine, wararo roten woryijan, wokyryjan maro iwaito'ko'me enapa. 15 Iwaraine enapa amykon mo'ko Nikolas nyry omepano apyinamon ajekosa mandon. 16 Ajemamyry u'mako rapa. Ijako irombo ko'i o'wa wo'take imaroine o'wo'ma moro yndano supara ke.
17 Mo'ko typanaken nepanaman o'to mo'ko Tamusi a'kary wykary 'wa mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wa. Mo'ko eja'naka'po supatake moro unemy'po mana ke. Amy tamu'nen tapusikiri enapa sytake i'wa. Moro tu'po ro amy asery atywano tymero kynaitan. Moro atywano uku'tan ro mo'ko apyinen roten."

Tyatira 'wano kareta

18 "Mo'ko Tyatira po Tamusi na'nanopy'san apyimy ekosano apojonano 'wa imeroko:

"Ero wara nykaje mo'ko Tamusi ymuru, mo'ko tyka'mure enuru man inoro, mo'ko tykujuren siparari wara ipupuru man inoro enapa: 19 Morokon anikapyry amaminano, moro ajekosano aipynano, moro o'wa Tamusi amyikary, moro o'wa aja'sakarykon

2:7 Genesis 2:9, Jesus nenepo'po 22:2, Ezechiël 28:13, 31:8 (LXX) **2:8** Jesaja 44:6, 48:12, Jesus nenepo'po 1:17, 22:13 **2:11** Jesus nenepo'po 20:14, 21:8 **2:14** Numeri 22:5,7, 31:16, Deuteronomium 23:4, Numeri 25:1-3 **2:17** Omimano 16:14-15, 16:33-34, Johanes 6:48-50, Jesaja 62:2, 65:15

epanopyry, moro aweja'nakary enapa suku'sa. Morokon erome anikapyry amaminano wairy suku'sa poto me 'ne ka'tu rapa morokon uwaponokonymbo ko'po.
20 “O'win amy oty te yja'wan me apoko sepoja. Mo'ko Isebel tatynen woryi 'wa inisanory mika'pojan. Mo'ko ro amy Tamusi auran uku'ponen me kynokari'san. Mo'karon ypyitorykon arojan yja'wan oma taka, emeparykon ta. Wararo roten wokyryjan, woryijan maro kynypojaton. Ikapy'san tamusi 'wa tymy onopojan enapa i'waine. 21 Tamamyry u'mato'me rypo wykai i'wa. Tywotu'mary 'se'pa te man moro wararo aino wyino. 22 Je'tunano taka te semapotake. Mo'karon imaronokonymbo enapa mene sa'karykapota'ton, atu'ma'pa a'taine morokon inika'porykon wyino. 23 Mo'karon i'makon enapa si'ma'kata'ton. Iwara pa'poro morokon Tamusi na'nanopy'san apyimykon mo'ko pyrykotonano, turu'ponano menganen me ywairy uku'ta'ton. Pa'poro ajemamina'san wararo kapemata'ton.
24 “Mo'karon amykon terapa Tyatira po moro omepano anaro'non 'wa, mo'karon Satan amorery ikato'kon anukuty'non 'wa te ero wara wykaje: Amy terapa oty anyry'pa otu'ponakaine waitake. 25 Moro ajekosaine man iro te mo'ja ro apyitoko, ywopyry 'wa ro. 26 “Mo'ko eja'naka'po 'wa, mo'ko i'matyry 'wa ro morokon ty'wa ywykato'kon ka'nenymbo 'wa pori'tonano sytake mo'karon kari'na apyimykon undymato'me. 27 Moro taposeny siparari ke kynundymata'ton amy ori'no kapy'po y'mopo'nen wara imero. 28 Moro pori'tonano ro yjumy wyino sapyinen. Moro arukuma enapa i'wa sytake.
29 “Mo'ko typanaken nepanaman o'to mo'ko Tamusi a'kary wykary 'wa mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wa.”

3

Sardes 'wano kareta

1 “Mo'ko Sardes po Tamusi na'nanopy'san apyimy ekosano apojonano 'wa imeroko:

Ero wara nykaje mo'ko oko-to'imanokon Tamusi a'kary ekosa man inoro, mo'ko oko-to'imanokon siriko ekosa man inoro enapa: Anikapyry amaminano suku'sa. Nuro awairy ro rypo takare man. Tyromo'se te mana. 2 Ajupakako. Mo'karon iromo'tonon ipana'tomako rapa. Amy pairo ajemamin anikapy'ma'pa mo'ko ytamusiry embata awe'i'po irombo sukutyi. 3 Onumengako rapa moro anapo'i'po poko, moro aneta'po poko enapa. Morokon apyiko. Ajemamyry u'mako. Upaka'pa aja'ta te, amy manaman wopyry wara wo'take. Amy anukuty'tory ijururu ta kyporomu'katake.
4 Amykon te mandon Sardes po tywo'mykon anija'wanga'pa e'i'san. Mo'karon ro kyndopo'ta'ton ymaro tamu'nen wo'mynano ta, iru'pa tywe'i'san epety me. 5 Mo'ko eja'naka'po moro wara enapa tamu'ne siwo'myndopotake. Ety ananga'pa waitake moro amano karetary wyino. Ywyinono me ety wairy sekari'take yjumy embata, mo'karon apojongon embata enapa.
6 Mo'ko typanaken nepanaman o'to mo'ko Tamusi a'kary wykary 'wa mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wa.”

Filadelfia 'wano kareta

7 “Mo'ko Filadelfia po Tamusi na'nanopy'san apyimy ekosano apojonano 'wa imeroko:

Ero wara nykaje mo'ko Tamusi wyinono, mo'ko iporono, mo'ko ekosa moro David ra'kerery man inoro, mo'ko i'wa pena ra'kereka'poto irakere'tory tupi me man inoro, mo'ko i'wa pena ra'kere'to'poto ira'kerekary tupi me man inoro: 8 Morokon anikapyry

2:20 1 Koningen 16:31, 2 Koningen 9:22,30 **2:23** Ware 7:9, Jeremia 17:10, Ware 62:12 **2:26** Ware 2:8-9 (LXX) **3:3** Mateus 24:43-44, Lukas 12:39-40, Jesus nenepo'po 16:15 **3:5** Omimano 32:32-33, Ware 69:28, Jesus nenepo'po 20:12, Mateus 10:32, Lukas 12:8 **3:7** Jesaja 22:22, Job 12:14

amaminano suku'sa. Eneko. Ajembata amy pena sira'kerekai. Amy rapa ira'kere'tory upitan. Ru'me awairy se'me irombo moro yjauranymbo mikura'mai. Moro yjety anemapo'pa enapa me'i.
9 Eneko. Mo'karon iporo waty Simosu me okari'tonon, mo'karon Satan wyinonokon tonapiramon sene'pota'ton o'wa, apupuru po okunama. Irombo moro y'wa apynary uku'ta'ton. 10 Yjauranymbo ta ro meja'nakai. Iro ke ro moro kari'na u'kuto'ko'man jururu ta kunendake morokon pa'poro ero nono tu'ponokon kari'na u'kuto'ko'man otykon wyino. 11 Ko'i terapa wo'take! Moro anapo'i'po kysinondai, amy pairo 'wa moro aju'mariry pinary pona. 12 Mo'ko eja'naka'po ro sytake moro ytamusiry auty wakapuru me. Moro wyino omima'pa rapa kynaitan. Mo'ko poko ro moro ytamusiry ety, moro ytamusiry waitopo, moro asery Jerusalem moro kapu wyino, mo'ko ytamusiry wyino kynony'totan iro ety, moro asery yjety enapa simerotake.
13 Mo'ko typanaken nepanaman o'to mo'ko Tamusi a'kary wykary 'wa mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wa.”

Laodisea 'wano kareta

14 “Moro Laodisea po Tamusi na'nanopy'san apyimy ekosano apojonano 'wa imeroko:

“Ero wara nykaje mo'ko iporono, mo'ko iporo tamyikapore oty amyikaponen, mo'ko Tamusi 'wa oty kapyry a'motopombo: 15 Anikapyry amaminano suku'sa. Ty'sanore e'i'pa mana. Asin pe e'i'pa enapa mana. Ty'sanore rypo, asin pe pai awairy 'se wa. 16 Asin pe kapyn, ty'sanore kapyn, a'si'ko 'ko roten te asin pe awairy ke, karykatake yndary wyino. 17 Mykaje: ‘Typyratake wa. Ypyratatai. Amy pairo oty yjamono'ke e'i'pa man.’ Moro kata'mato, oty'pa, enu'pa, inopo'ma awairy anukuty'pa te mana.
18 “Iro ke ro kuruja: Moro wa'to ta emapo'po ika'mi'po epeka'ko ywyino, awaijopotomato'me. Tamu'namon wo'mynano epeka'ko ywyino, ikamisa'pa e'i'pa awaito'me. Onunano epity enapa epeka'ko ywyino, ajenutato'me. 19 Pa'poro mo'karon ynipynarykon se'mapo'sa. Situwaro'maton enapa. Iro ke ro ajasinako. Ajemamyry u'mako rapa. 20 Eneko. Apenary po wa. Simorykaje. Amy yjauran etanen 'wa typenary etapurumaka'poto, i'wa wo'mytake. Irombo ase'wa na'na kynendametan. 21 Mo'ko eja'naka'po ro ymaro sandy'mopotake moro jopoto me ywaitopo yjapo'ny tu'po. Iwara enapa weja'nakan. Irombo ywotandy'mory sa'mon mo'ko yjumy ekosa moro jopoto me iwaitopo apo'ny tu'po.
22 “Mo'ko typanaken nepanaman o'to mo'ko Tamusi a'kary wykary 'wa mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wa.”

4

Moro kapu tano Jopoto apo'ny

1 Irombo wyino amy terapa oty ene'po y'wa. Kapu ta amy pena ene'po y'wa tatapurumaka. Irombo moro kuti tam'po'kory ety wara yneta'po auranano eta'po rapa y'wa: “Anu'ko ijaro 'wa, senepo'se me o'wa oty wo'kapyry man ero pa'po me.”
2 O'win wytory mo'ko Tamusi a'kary wopy'po ytu'ponaka. Irombo kapu ta amy jopoto apo'ny ene'po y'wa. Itu'po ro amy noky tandy'po kynakon. 3 Mo'ko itu'po tandy'po kynakon inoro typotyre kynakon morokon jaspis tatynen, kornalein tatynen topu wara. Moro apo'nano u'mendy me amy smarag tatynen topu ka'mukan paramu kynakon.
4 Moro apo'nano u'mendy me enapa o'win-kari'na itu'ponaka okupa'en jopoto apo'nykon kynakon. Morokon apo'nano tu'po ro o'win-kari'na itu'ponaka okupa'en uwapoto'san tandy'po kynatokon, tamu'namon wo'mynano ta, ika'mi'po u'mari ta.

3:9 Jesaja 49:23, 60:14, Jesaja 43:4 **3:12** Jesus nenepo'po 21:2, Jesaja 62:2, 65:15 **3:14** Tauroto'kon 8:22 **3:19** Tauroto'kon 3:12, Simosu 12:6 **4:2** Ezechiël 1:26-28, 10:1

5 Moro jopoto apo'ny wyino kapekape kynika'mutapo'sakon, konomeru enapa kynimorywapo'sakon. Oko-to'ima turi tyka'mure kynatokon moro jopoto apo'ny uwapo. Morokon ro, mo'karon oko-to'imanokon Tamusi a'kary morokon man. 6 Moro jopoto apo'ny uwapo amy typotyren parana waton kynakon, tasiwyinen topu wara.

Moro jopoto apo'ny ra'na, u'mendy me enapa okupa'en no'kan kynatokon. Tanurenureine kynakon irarykon, inga'narykon enapa. 7 Mo'ko koromono noky kaikusi eneke kynakon. Mo'ko ijokonorykon paka eneke kynakon. Mo'ko ijoruwanorykon kari'na embatake kynakon. Mo'ko ijokupa'enorykon arirundoto apakani eneke kynakon. 8 O'win-to'ima pai mo'karon okupa'enokon no'kan aporiry kynakon. Pa'poro ija'mungon tanurenure kynakon, aporirykon upi'no enapa. Mo'karon ro otare'ma'pa roten, koko, kurita wararo kyngaton:

Kurano me, kurano me, kurano me man mo'ko inorombo ro pari'pyn Jopoto Tamusi,
mo'ko penaro terapa tywaije man inoro, mo'ko erome man inoro, mo'ko aire
kyno'tan inoro.

9 Mo'karon no'kan 'wa mo'ko i'matypyn me imero nuro man inoro kuranondory jako, ety awongary jako ro enapa, 10 mo'karon o'win-kari'na itu'ponaka okupa'enokon uwapoto'san kynokunamaton mo'ko jopoto apo'ny tu'pono po'ponaka, mo'ko i'matypyn me imero nuro man inoro ety awongato'me. Morokon tu'marirykon yjaton moro jopoto apo'ny tu'pono po'ponaka, tykarykon ta:

11 Pa'poro kurano apyiry o'wa man. Moro ajety awongary man. Pa'poro pori'tonano
apyiry o'wa man, na'na Jopotory Tamusi. O'wa irombo pa'poro oty tyka'se man.
Anisanory me ro pa'poro oty tywo'ka'se man, pa'poro oty mondo man.

5

Kareta apyiry mo'ko kapara'membo 'wa

1 Irombo mo'ko jopoto apo'ny tu'pono aina apo'tun wyino amy kareta amemy'po senejakon. Opatoro tymero kynakon. Oko-to'ima apyipoto'kon ke tapyipo kynakon. 2 Irombo amy pari'pyn apojonano ene'po y'wa. Mo'ja imero ika'po: “Noky 'wa ko morokon apyipoto'kon ambotyry nan moro kareta karangato'me?” 3 Irombo kapu ta, nono tu'po, nono koro'na enapa amy pairo moro kareta karangary upijakon erupato'me ty'wa. 4 Je'tun pe imero watamojakon, moro kareta karangary 'wano me, erupary 'wano me enapa amy pairo we'i'po ke epory'pa. 5 Irombo o'win amy uwapotombo wyka'po y'wa: “Kytotamoi. Mo'ko Juda parymbo kaikusi, mo'ko David masakyrymbo pari'pe tywaije man moro kareta apyipoto'kon ambo'to'me, ikarangato'me enapa.”

6 Irombo moro jopoto apo'ny owarira'na, mo'karon okupa'enokon no'kan ra'na, mo'karon uwapoto'san ra'na amy kapara'membo ene'po y'wa. Amy iwo'pombo eneke kynakon. Mo'ko remetyry ro oko-to'ima kynakon. Oko-to'ima enapa enuru kynakon. Morokon enuru ro, mo'karon pa'poro ero nono tu'ponaka apojoma'san oko-to'imanokon Tamusi a'kary morokon man. 7 Irombo iwopy'po. Moro kareta pina'po i'wa mo'ko jopoto apo'ny tu'pono ainary apo'tun wyino.

8 Ipina'po mero i'wa, mo'karon okupa'enokon no'kan woma'san, mo'karon o'win-kari'na itu'ponaka okupa'enokon uwapoto'san woma'san enapa mo'ko kapara'membo po'ponaka. Pa'poro ainaine kitara, ika'mi'po kapy'po parapi enapa kynakon. Morokon parapi ta ro amykon typoporamon tykoro'kamy kynakon. Morokon ro mo'karon Tamusi wyinonokon we'pimato'kon kynatokon. 9 Irombo amy asery ware kapy'po i'waine ero wara:

4:5 Omimano 19:16, Jesus nenepo'po 8:5, 11:19, 16:18, Ezechiël 1:13, Jesus nenepo'po 1:4, Zacharia 4:2 **4:6** Ezechiël 1:5-10, 10:14 **4:6** Ezechiël 1:22 **4:8** Ezechiël 1:18, 10:12, Jesaja 6:2-3 **5:1** Ezechiël 2:9-10, Jesaja 29:11 **5:5** Genesis 49:9, Jesaja 11:1,10 **5:6** Jesaja 53:7, Zacharia 4:10 **5:8** Ware 141:2

“Moro kareta apyiry, morokon apyipoto'kon ambotory enapa o'wa man. Tywo irombo mana. Moro amynuru ke Tamusi 'wanokon me kari'na tapeka'se o'wa mandon pa'poro opynano wyino, auranano wyino, undynano wyino, omenano wyino enapa. 10 O'wa ro tyje mandon mo'ko kytamusirykon 'wanokon potonon jopotokon me, emamin pokonokon me enapa. Moro nono tu'po ro potonon jopoto me kynaita'ton.”
11 Irombo pyimanokon apojonano auran setakon. Senejakon enapa i'waine moro jopoto apo'ny u'memy'po, mo'karon okupa'enokon no'kan u'memy'san, mo'karon uwapoto'san u'memy'san enapa. Moky imero kynatokon, atu'kupo'pa roten. 12 Mo'ja imero ika'san:
“Pari'pe aino, totyke aino, tywonumengapore aino, pana'pe aino, kurano me aino, tywonepore aino, takapore aino enapa mo'ko iwo'pombo kapara'membo 'wa man.”
13 Irombo pa'poro mo'karon kapu ta, nono tu'po, nono koro'na, tuna ta Tamusi nikapy'san no'kan, pa'poro wararo aitonon no'kan wykary eta'po y'wa ero wara:
“Mo'ko jopoto apo'ny tu'pono mo'ko kapara'membo maro enapa takapore naisen, kurano me naisen, tywonepore naisen, pari'pe enapa naisen, i'matypyn me imero.”
14 Irombo mo'karon okupa'enokon no'kan wyka'san: “Iwara ro man.” Mo'karon uwapoto'san wokunama'san te Tamusi ety awongato'me.

6

Morokon o'win-to'imanokon apyipoto'kon

1 Irombo mo'ko kapara'membo 'wa moro koromono apyipotopo ambotyry ene'po y'wa. Irombo mo'karon okupa'enokon no'kan a'sakary amy wykary eta'po y'wa konomeru mory wara: “O'ko 'ne!” 2 Irombo amy tamu'nen kaware ene'po y'wa. Mo'ko itu'pono ekosa amy urapa kynakon. Mo'ko u'mari'to'po ro i'waine oty y'mondonen me iwairy ke. Irombo oty y'mondory aro'po i'wa.
3 Irombo mo'ko kapara'membo 'wa moro ijokonory apyipotopo amboty'po mero, mo'ko ijokonory noky wykary eta'po y'wa: “O'ko 'ne!” 4 Irombo amy terapa kaware wepa'ka'po. Mo'ko ro tapire kynakon. Mo'ko itu'pono ainaka ro moro nono wyino sara'me ainombo pinary yry'po i'waine, ase'wa kari'na wo'woto'me. Amy poto 'su supara yry'po i'waine i'wa.
5 Irombo mo'ko kapara'membo 'wa moro ijoruwanory apyipotopo amboty'po mero, mo'ko ijoruwanory noky wykary eta'po y'wa: “O'ko 'ne!” Irombo amy tykaraijen kaware ene'po y'wa. Mo'ko itu'pono aina oty awosin u'kutopo kynakon. 6 Irombo mo'karon okupa'enokon no'kan ra'na amy auranano wykary eta'po y'wa: “O'win amu'nymbo pyrata yko me o'win kuwa'i iru'pyn aresi epety me. O'win amu'nymbo pyrata yko me oruwa kuwa'i yja'wanymbo aresi epety me. Moro oleif katy poko te, moro winu poko enapa kyte'i me.”
7 Irombo mo'ko kapara'membo 'wa moro ijokupa'enory apyipotopo amboty'po mero, mo'ko ijokupa'enory noky wykary eta'po y'wa: “O'ko 'ne!” 8 Irombo amy takoroijen kaware ene'po y'wa. Mo'ko itu'pono ety me ro Romo'no kynakon. Moro iromby'san waitopo kyniwekenakon. Mo'ko ainaka ro moro kari'na jokupa'enorymbo amy yry'po i'waine iwoto'ko'me i'wa supara ke, kumyno ke, yja'wan anyky ke, tokonamon tonomy 'wa onoto'ko'me enapa.
9 Irombo mo'ko kapara'membo 'wa moro ijainatonenory apyipotopo amboty'po mero, moro Tamusi 'wa tymy apo'ny upi'no mo'karon Tamusi ekary upu'po me, morokon ipoko inekarity'san upu'po me enapa iwo'san a'ka'san ene'san y'wa. 10 Mo'ja imero iko'ta'san: “Kurano, iporono Jopoto, akore'pe noro na'na mimomo'potan moro o'wa a'wembono auranano yry poko, moro o'wa mo'karon nono tu'po amandonon

5:9 Ware 33:3, 98:1, Jesaja 42:10 **5:10** Omimano 19:6, Jesus nenepo'po 1:6 **5:11** Daniel 7:10 **6:2** Zacharia 1:8, 6:3,6 **6:4** Zacharia 1:8, 6:2 **6:5** Zacharia 6:2,6 **6:8** Ezechiël 14:21

'wa na'na mynuru epemapory poko enapa?" 11 Morombo mero iwe'i'san mero amy tamu'nen masi'pyn wo'mynano ke iwo'myndo'san. Ika'san i'waine mo'karon tomo'pato'kon ta'sakarykon pyitonano, mo'karon tywaraine enapa iworykon kynakon inaron momo'to'me i'waine a'si 'ko noro.

12 Irombo mo'ko kapara'membo 'wa moro ijo'win-to'imanory apyipotopo amboty'po mero, amy poto 'su tytyty wopyry ene'po y'wa. Moro weju karaita'po wa'to'po wara imero. Moro nuno we'i'po mynu wara imero. 13 Morokon siriko wo'papy'san kapu wyino nono tu'ponaka, amy pepeito tam'po'kory 'wa wewe epery sakyrary pyryrykary wara. 14 Moro kapu womima'po amy kareta amemyry wara. Pa'poro wypykon, pa'poro pa'wukon womima'san tywaito'kon wyino.

15 Mo'karon nono tu'ponokon potonon jopoto, siky'inon jopoto, warinu pokonokon jopotorykon, typyratakamon, typori'tokamon, pa'poro kari'na naporemyndo'san, pa'poro aporemyndo'non kari'na wotunemy'san topu atorykon taka, wypykon taka enapa. 16 Ika'san morokon wypy 'wa, morokon topu 'wa enapa: "Na'na tu'ponaka omatoko. Na'na unendoko mo'ko jopoto apo'ny tu'pono wyino, mo'ko kapara'membo erekuru wyino enapa. 17 Moro poto 'su iwore'koto'kon kurita irombo nitundai. Noky ko noro pyre naitan?"

7

Mo'karon Tamusi 'wanokon me uku'po'san apyimy

1 Moro pa'po me pyre okupa'en apojonano ene'san y'wa moro nono tu'po, morokon okupa'enokon ipanakujarykon po. Morokon okupa'enokon nono tu'ponokon pepeito a'kotojatokon, iwoturorykon pona nono epo, parana ta, wewe pona enapa.

2 Irombo amy rapa apojonano awomyry ene'po y'wa moro weju wepa'katopo pato. Mo'ko aina ro mo'ko nurono Tamusi wyinono me oty wairy uku'potopo kynakon. Mo'ja imero iko'ta'po mo'karon okupa'enokon apojonano, mo'karon nono any'mary, parana any'mary enapa ainakaine tyje kynakon inaron 'wa. 3 Ika'po: "Nono, parana, wewe kysany'maton, na'na 'wa mo'karon kytamusirykon pyitorykon emepukon merory uwa-poro, Tamusi 'wanokon me uku'poto'ko'me."

4 Irombo mo'karon Tamusi 'wanokon me uku'po'san apyimy ejatory eta'po y'wa oko-to'imamboto o'win-kari'na itu'ponaka okupa'en dusun me. Pa'poro Israel epykon pajanymbo mo'karon kynatokon. 5 Ira'naine kynatokon ainapatoro itu'ponaka oko dusun Juda pajanymbo, ainapatoro itu'ponaka oko dusun Ruben pajanymbo, aina-patoro itu'ponaka oko dusun Gad pajanymbo, 6 ainapatoro itu'ponaka oko dusun Aser pajanymbo, ainapatoro itu'ponaka oko dusun Naftali pajanymbo, ainapatoro itu'ponaka oko dusun Manase pajanymbo, 7 ainapatoro itu'ponaka oko dusun Simeon pajanymbo, ainapatoro itu'ponaka oko dusun Levi pajanymbo, ainapatoro itu'ponaka oko dusun Isakar pajanymbo, 8 ainapatoro itu'ponaka oko dusun Sebulon pajanymbo, ainapatoro itu'ponaka oko dusun Josef pajanymbo, ainapatoro itu'ponaka oko dusun Benjamin pajanymbo enapa.

9 Moro pa'po me amy pyimano atu'kupopyn kari'na apyimy ene'po y'wa. Tamero roten emerykon, epykon, undykon, aurangon enapa kynakon. Moro jopoto apo'ny uwapo pyre kynatokon, mo'ko kapara'membo po'ponaka enapa. Tamu'nen wo'mynano ke tywo'myndo kynatokon. Tainaine sa'rombo uwano'satokon. 10 Mo'ja imero kyniko'tapo'satokon: "Mo'ko jopoto apo'ny tu'pono kytamusirykon, mo'ko kapara'membo enapa apano'to mandon."

6:12 Jesus nenepo'po 11:13, 16:18, Jesaja 13:10, Joel 2:10,31, 3:15, Mateus 24:29, Markus 13:24-25, Lukas 21:25 **6:13** Jesaja 34:4 **6:14** Jesus nenepo'po 16:20 **6:15** Jesaja 2:19,21 **6:16** Hosea 10:8, Lukas 23:30 **6:17** Joel 2:11, Maleachi 3:2 **7:1** Jeremia 49:36, Daniel 7:2, Zacharia 6:5 **7:3** Ezechiël 9:4,6

11 Pa'poro mo'karon apojonanokon pyre moro jopoto apo'ny, mo'karon uwapoto'san,
mo'karon okupa'enokon no'kan enapa u'menjatokon. Irombo tombata'po iwoma'san
moro jopoto apo'ny uwapo Tamusi ety awongato'me. 12 Ika'san: “Iporo ro mo'ko ky-
tamusirykon takapore, tywonepore, tywonumengapore, poto me, kurano me, pari'pe,
pana'pe enapa nainen, i'matypyn me imero. Iwara ro nainen.”
13 Irombo o'win amy uwapotombo wyka'po y'wa: “No'kan ko mo'karon tamu'namon
wo'mynano tanokon nandon? Ojembo ko no'ton?” 14 Irombo ejuku'po y'wa: “Amoro
te muku'sa, yjopotory.” Irombo ika'po y'wa: “Mo'karon ro, mo'karon poto 'su
ata'karykano wyino opy'san mo'karon mandon. Tywo'mykon tyku'mi'se i'waine man.
Tamu'no i'waine man mo'ko kapara'membo mynuru ke. 15 Iro ke ro moro jopoto me
Tamusi waitopo apo'ny po mandon. Kurita, koko wararo ety awongaton moro auty ta.
Mo'ko jopoto apo'ny tu'pono kynemandan ekosaine. 16 Ikumyry'pa noro kynaita'ton.
Tuna sanory aniwo'paine noro kynaitan. Moro weju asiny anikoro'ka'paine kynaitan.
Amy pairo oty asiny anikoro'ka'paine kynaitan. 17 Mo'ko jopoto apo'ny owarira'nano
kapara'membo irombo enenamon me kynaitan. Kynarota'ton amano ynamon tuna
undy 'wa. Mo'ko Tamusi pa'poro enakurukon y'kokatan enurukon wyino.”

8

1 Irombo mo'ko kapara'membo 'wa moro ijoko-to'imanory apyipotopo amboty'po
mero, o'win juru ase'ra iwairy taro kapu ta ity'na'po. 2 Irombo mo'karon oko-
to'imanokon apojonano, mo'karon Tamusi po'ponaka pyre mandon inaron ene'san
y'wa. Ainakaine ro oko-to'ima kuti tangon yry'san.
3 Irombo amy terapa apojonano wopy'po. Ito'po moro Tamusi 'wa tymy apo'ny ekon-
daka, amy ika'mi'po kapy'po typoporamon tykoro'kamy je'ny maro. Ainaka ro pyime
typoporamon tykoro'kamy yry'san. Morokon koro'kary ro i'wa kynakon Tamusi 'wano
me mo'karon iwyinonokon woturupoto'kon maro, moro ika'mi'po kapy'po Tamusi 'wa
tymy apo'ny, moro jopoto me Tamusi waitopo apo'ny po'ponaka man iro tu'po. 4 Irombo
moro typoporamon tykoro'kamy e'kyiny awomy'po mo'karon Tamusi wyinonokon
woturupoto'kon maro mo'ko apojonano ainary wyino Tamusi 'wa. 5 Morombo mero
mo'ko apojonano 'wa moro typoporamon tykoro'kamy je'ny a'no'ka'po moro Tamusi
'wa tymy apo'ny pono wa'to ke. Irombo ema'po i'wa nono tu'ponaka. Irombo konomeru
morywapoty'po. Kapekape ka'mutapoty'po. Tytyty we'i'po enapa.
6 Irombo mo'karon oko-to'imanokon apojonano mo'karon oko-to'imanokon kuti tan-
gon ekosaine kynatokon inaron morokon kuti etory enejatokon terapa.
7 Mo'ko koromono apojonano 'wa moro tykutiry eto'po. Irombo konopo ja'nata'po
wo'py'po wa'to maro. Mynu maro tywe'kaima kynatokon. Nono tu'ponaka ema'san.
Moro nono joruwanorymbo amy koroty'po. Wewe joruwanorymbo amy koroty'po.
Pa'poro itupu koroty'po enapa.
8 Irombo mo'ko ijokonory apojonano 'wa moro tykutiry eto'po. Irombo amy poto 'su
tyka'muren wypy enekan ema'po parana taka. Irombo moro parana joruwanorymbo
amy we'i'po mynu me. 9 Mo'karon asewara parana tanokon no'kan wota'sa'ka'san
joruwanory y'maty'po. Morokon kurijara joruwanorymbo amy utapy'po enapa.
10 Irombo mo'ko ijoruwanory apojonano 'wa moro tykutiry eto'po. Irombo amy turi
wara koro'toto poto 'su siriko woma'po kapu wyino. Iwoma'po morokon tapeinamon
tuna joruwanorymbo amy taka, morokon tuna undykon taka enapa. 11 Moro siriko ety
me man Ty'kakoren. Morokon tuna joruwanorymbo amy y'kakota'po. Pyime mo'karon
tuna enynamonymbo y'maty'san, moro tuna yituna'po ke.

7:14 Daniel 12:1, Mateus 24:21, Markus 13:19 **7:16** Jesaja 49:10 **7:17** Ware 23:1, Ezechiël 34:23, Ware 23:2, Jesaja 49:10, Jesaja 25:8 **8:3** Amos 9:1, Omimano 30:1,3 **8:5** Levitikus 16:12, Ezechiël 10:2, Omimano 19:16, Jesus nenepo'po 11:19, 16:18 **8:7** Omimano 9:23-25, Ezechiël 38:22 **8:10** Jesaja 14:12 **8:11** Jeremia 9:15

12 Irombo mo'ko ijokupa'enory apojonano 'wa moro tykutiry eto'po. Irombo moro weju joruwanorymbo amy any'ma'po moro nuno joruwanorymbo amy maro, morokon siriko joruwanorymbo amy maro enapa. Iwara pa'poro morokon joruwanorymbo amy ewa'rumamy'po. Kurita, koko enapa moro aweinano joruwanorymbo amy utapy'po.

13 Irombo amy apakani arirumyry ene'po y'wa moro kapu rary poko. Mo'ja imero ikary eta'po y'wa: “Je'tun pe pore kynaitan, je'tun pe pore kynaitan, je'tun pe pore kynaitan mo'karon nono tu'po amandonon 'wa, mo'karon inaronymbo ro oruwanokonymbo apojonano 'wa morokon tykutirykon etory jako.”

9

1 Irombo mo'ko ijainatonenory apojonano 'wa moro tykutiry eto'po. Irombo amy siriko woma'po ene'po y'wa kapu wyino nono tu'ponaka. Moro siriko ainaka ro moro ije'pomyn topona ra'kerery yry'po. 2 Irombo moro ije'pomyn topona etapurumaka'po i'wa. Irombo moro topona wyino amy poto 'su oty ekeitopo e'kyiny wara o'kyinano awomy'po. Moro o'kyinano 'wa ro moro weju ewa'rumanga'po kapu embatary maro. 3 Moro o'kyinano wyino ro kasapa wopy'san nono tu'ponaka. Mo'karon nono tu'ponokon sipiriri pori'toke yry'san. 4 Ika'san i'waine nono tu'po amy pairo itupu, amy pairo wewe anany'ma'pa iwaito'ko'me. Mo'karon tamepukon poko moro Tamusi wyino aino uku'potopo anaro'pa aitonon poko roten iwairykon kynakon. 5 Iworykon kapyn te i'waine kynakon. Ainatone nuno te ikota'marykon i'waine kynakon. Moro iputo'kon je'tun sipiriri je'tun wara kynakon. 6 Morokon kurita ro mo'karon kari'na moro romo'no upita'ton. Moro romo'no anepory'pa te kynaita'ton. Tyrombyrykon 'se imero kynaita'ton. Moro romo'no te kynetuwarikatan iwyinoine.

7 Mo'karon kasapa warinu taka ytotonon kaware eneke kynatokon. Upu'san tu'po ika'mi'po kapy'san u'mari enekangon otykon kynatokon. Kari'na embatake kynatokon. 8 Woryi unseke kynatokon. Kaikusi jeke kynatokon. 9 I'po'paitykon siparari eneke kynatokon. Moro aporirykon pyimanokon warinu taka ytotonon kaware narory tarara more kynatokon. 10 Sipiriri andy'ke, sipiriri emuke kynatokon. Morokon andykyrykon ta ro moro ipori'torykon kynakon, mo'karon kari'na kota'mato'me i'waine ainatone nuno. 11 Ijopotorykon me mo'ko ije'pomyn topona pono apojonano kynakon. Simosu auran ta Abadon ety me man, moro Griek auran ta Apolion.

12 Moro koromono atamono nyton. Eneko, oko noro amykon kyno'tan iwena'po ta.

13 Irombo mo'ko ijo'win-to'imanory apojonano 'wa moro tykutiry eto'po. Irombo morokon okupa'enokon moro ika'mi'po kapy'po Tamusi 'wa tymy apo'ny, moro Tamusi po'ponaka man iro remetyry wyino o'win amy auranano eta'po y'wa. 14 Mo'ko ijo'win-to'imanory tykutiken apojonano 'wa ika'po: “Mo'karon okupa'enokon moro poto 'su Eufrat tunary po imy'san apojonano imbokako.” 15 Irombo mo'karon okupa'enokon apojonano ymboka'san. Moro juru 'wanokon me, moro kurita 'wanokon me, moro nuno 'wanokon me, moro siriko 'wanokon me tykura'ma kynatokon, mo'karon kari'na joruwanorymbo amy woto'me i'waine. 16 Mo'karon kaware tu'ponokon warinu pokonokon apyimy wairy eta'po y'wa ainapatoro-kari'na miljoen me.

17 One'toto wara ywairy ta mo'karon kaware ene'san y'wa mo'karon itu'ponokon maro. Mo'karon kaware tu'ponokon y'po'paitykon kynatokon tapisuwire, takeneije, ty'kire enapa. Mo'karon kaware kaikusi u'ke kynatokon. Indarykon wyino wa'to, wa'to e'kyiny, suwapuru kyno'sakon. 18 Erokon oruwanokon indarykon wyino o'tonon yja'wangon otykon 'wa ro mo'karon kari'na joruwanorymbo amy y'ma'ka'po: moro wa'to 'wa, moro wa'to e'kyiny 'wa, moro suwapuru 'wa. 19 Mo'karon kaware pori'tory

8:12 Jesaja 13:10, Ezechiël 32:7, Joel 2:10,31, 3:15 **9:2** Genesis 19:28 **9:3** Omimano 10:12-15 **9:4** Ezechiël 9:4 **9:6** Job 3:21, Jeremia 8:3 **9:7** Joel 2:4 **9:8** Joel 1:6 **9:9** Joel 2:5 **9:13** Omimano 30:1-3

irombo indarykon ta man, andykyrykon ta enapa. Andykyrykon tu'kamon okoju eneke man. Ike ro kari'na kota'maton.
20 Mo'karon yja'wangon otykon niwo'torykonymbo kari'na we'i'san te atu'ma'pa morokon aseke tynikapy'san otykon wyino. Mo'karon enu'non, ipana'non, itopoty'non, ika'mi'po kapy'san, amu'nymbo kapy'san, tykujuren siparari kapy'san, topu kapy'san, wewe kapy'san tamusi ety anawongakepy'pa kynatokon. 21 Atu'ma'pa enapa kynatokon moro ty'waine kari'na wory wyino, morokon tamoreke tywairykon wyino, moro wararo roten wokyry, woryi maro tywairykon wyino, moro maname tywairykon wyino.

10

1 Irombo amy terapa pari'pyn apojonano wony'tory ene'po y'wa kapu wyino. Upu'po epo paramu kynakon. Embatary weju wara kynakon. Morokon i'sairy tyka'muramon wakapu wara kynakon. 2 Aina amy kareta'membo karanga'po kynakon. Moro ty-pupuru apo'tun yry'po i'wa parana tu'ponaka. Moro typupuru apojery yry'po i'wa nono tu'ponaka. 3 Irombo kaikusi engywary wara mo'ja imero iko'ta'po. Iko'tary jako ro morokon oko-to'imanokon konomeru 'wa taurangon etapo'san. 4 Morokon oko-to'imanokon konomeru aurana'ma'san wyino, aurangonymbo merory 'se wakon. Irombo te amy auranano eta'po y'wa kapu wyino. Ika'po: “Morokon oko-to'imanokon konomeru aurangonymbo unengo. Kysimeroi koro.”
5 Irombo mo'ko apojonano, mo'ko parana tu'po, nono tu'po enapa pyre senejakon in-oro 'wa tainary apo'tun awonga'po kapu 'wa. 6 Irombo mo'ko i'matypyn me imero nuro man inoro, mo'ko pa'poro itanokon maro kapu ka'nenymbo, mo'ko pa'poro itu'ponokon maro nono ka'nenymbo, mo'ko pa'poro itanokon maro parana ka'nenymbo ety ejatory ta ika'po: “Aimomo'nombo kynaike'tan. 7 Mo'ko ijoko-to'imanory apojonano 'wa moro tykutiry etory man jako, moro unemy'po Tamusi nisanory tywo'ka'se kynaitan, inekaro'pombo wara ro mo'karon tauran uku'ponamonymbo typyitorykonymbo 'wa.”
8 Irombo moro kapu wyino yneta'po auranano wykary eta'po rapa y'wa. Ika'po y'wa: “Mo'ko apojonano, mo'ko parana tu'po, nono tu'po enapa pyre man inoro ainano kareta karanga'po apyitango.” 9 Irombo ywyto'po mo'ko apojonano 'wa. Ywyka'po i'wa moro kareta yto'me i'wa y'wa. Irombo ika'po y'wa: “Aha, ero iro. Ena'ko. Ajuwembo ta itun pe kynaitan. Onda te typosine kynaitan wano wara.”
10 Irombo moro kareta pina'po y'wa mo'ko apojonano ainary wyino. Irombo enapy'po y'wa. Ynda typosine kynakon wano wara. E'moky'po wyino te y'wa, yjuwembo ta itun pe iwe'i'po. 11 Irombo ika'san y'wa: “Tamusi auran ekari'se awytory rapa man pyime kari'na, mo'karon undykon, emerykon, aurangon enapa tamero man inaron 'wa, pyime potonon jopoto 'wa enapa.”

11

Mo'karon okonokon oty amyikaponamon

1 Irombo amy 'wa amy aposenano enekan pyrywa yry'po yjainaka. Ika'po y'wa: “Ajawongo. Morokon Tamusi auty mosingon, moro Tamusi 'wa tymy apo'ny mosingon, mo'karon moro po Tamusi ety awonganamon apyimy enapa u'kuko. 2 Moro Tamusi auty pyrorory te typo nainen. Kysu'kui. Mo'karon Simosu me e'i'non 'wano me moro man. Mo'karon ro moro kurano aitopo uta'mita'ton, oko-kari'na itu'ponaka oko nuno iwairy taro.
3 “Irombo mo'karon okonokon yjekataka oty amyikaponamon 'wa atamotopo wo'mynano se'mo'potake. Yjauran i'waine sekari'potake, o'win dusun itu'ponaka

9:20 Ware 115:4-7, 135:15-17, Daniel 5:23 **10:5** Omimano 20:11, Deuteronomium 32:40, Daniel 12:7, Amos 3:7
10:8 Ezechiël 2:8–3:3 **11:1** Ezechiël 40:3, Zacharia 2:1-2 **11:2** Lukas 21:24

ainapatoro-kari'na itu'ponaka oruwa-kari'na kurita.” 4 Morokon okonokon oleif mojan
mandon, morokon okonokon aweinano apo'nykon, morokon nono jopotory embata
mandon irokon. 5 Yja'wan me yrykon 'se amy a'ta, wa'to indarykon wyino kyno'san,
mo'karon ijenono'namon koro'kato'me. Iwara ro pa'poro yja'wan me o'to tyrykon
'san wory i'waine man. 6 Ainaine ro pori'tonano man kapu etaputo'me i'waine,
opy'pa konopo waito'me morokon ty'waine Tamusi auran uku'poto'kon kurita. Ainaine
pori'tonano man morokon tuna enurimato'me mynu me. Ainaine pori'tonano man
nono any'mato'me ukuty'non roten yja'wangon otykon ke, i'se tywairykon wara ro.

7 Oty amyikapo'ma'po mero i'waine, mo'ko topona wyino o'toto anari noky warinu
ka'tan imaroine. Mo'ko ro kyni'mondota'ton. Kyniwota'ton enapa. 8 Ekepy'san
kynaita'ton moro wakapu poko ijopotorykon pokatopombo poto 'su aitopo pono poto
'su oma ta. Moro aitopo ejatojaton ro tiro Sodom me, Egypte me enapa. 9 Pyime kari'na,
mo'karon undykon, epykon, aurangon, emerykon enapa tamero man inaron morokon
ekepy'san eneta'ton oruwa itu'ponaka ase'ra kurita. Ekepy'san unemborykon 'se'pa
kynaita'ton. 10 Mo'karon nono tu'po amandonon moro iromby'san ewa'mata'ton imero.
Ewa'porykon ro ase'wa kurangon otykon aropopo'ta'ton. Mo'karon okonokon Tamusi
auran uku'ponamonymbo 'wa irombo tamiromo'ka tywaije kynaita'ton mo'karon nono
tu'po amandonon.

11 Irombo morokon oruwa itu'ponaka ase'ra kurita pa'po me, Tamusi 'wa erenaka'san
rapa. Awomy'san rapa. Irombo poto me mo'karon enenamonymbo wety'ka'san.
12 Irombo kapu wyino mo'ja imero amy auranano eta'po mo'karon okonokon 'wa.
Ika'po i'waine: “O'toko 'ne ijaro 'wa!” Irombo mo'karon tyjenono'namon nenery mero
amy kapurutu ta kapu taka ito'san. 13 Moro jako 'ne amy poto 'su tytyty we'i'po. Moro
aitopo jainapatoronorymbo amy wo'tororoka'po. Oko-to'ima dusun kari'na y'ma'ka'san
moro tytyty 'wa. Mo'karon ainopo'san enarita'san. Mo'ko kapu tano Tamusi ety
awonga'po i'waine.

14 Moro ijokonory atamono nyton. Eneko, moro ijoruwanory atamono ko'i terapa
kyno'san.

Moro ijoko-to'imanory kuti

15 Irombo mo'ko ijoko-to'imanory apojonano 'wa moro tykutiry eto'po. Morombo
mero kapu ta mo'ja imero auranano wotapo'san. Ika'san: “Nono undymanen me mo'ko
Kyjopotorykon ne'i mo'ko tynyry'po Mesias maro. Jopoto me kynaitan, i'matypyn me
imero.”

16 Irombo mo'karon o'win-kari'na itu'ponaka okupa'enokon uwapoto'san, mo'karon
Tamusi po'ponaka morokon jopoto me tywaito'kon tapo'nykon tu'po mandon inaron
wo'papy'san tombata'po. Tamusi ety awonga'po i'waine. 17 Ika'san:

“Na'na ajety awonganon, inorombo ro pari'pyn Jopoto Tamusi, mo'ko erome man
inoro, mo'ko penaro terapa tywaije man inoro. Moro poto 'su apori'tory enepory
irombo ma'moi. Oty undymary ma'moi. 18 Mo'karon kari'na apyimykon nore'koton.
Moro ajerekuru te nopyi. Mo'karon iromby'san poko a'wembono auranano ytopo
kurita nitundai. Mo'karon ajauran uku'ponamonymbo apyitorykon epematopo kurita,
mo'karon awyinonokon, mo'karon ajety nendonamon, mo'karon siky'inon, mo'karon
potonon epematopo kurita nitundai. Mo'karon nono any'manamon te muta'katake.”

19 Irombo moro kapu tano Tamusi auty wotapurumaka'po. Moro auto ta ro moro
ikatopombo mero'po kura'matopo kasa wonepo'po. Irombo kapekape ka'mutapoty'po.

11:4 Zacharia 4:3,11-14 **11:6** 1 Jopotokon 17:1, Omimano 7:17-19, 1 Samuel 4:8 **11:7** Daniel 7:7, Jesus nenepo'po 13:5-7, 17:8, Daniel 7:21 **11:8** Jesaja 1:9-10 **11:11** Ezechiël 37:10 **11:12** 2 Koningen 2:11 **11:13** Jesus nenepo'po 6:12, 16:18 **11:15** Omimano 15:18, Daniel 2:44, 7:14,27 **11:18** Ware 2:5, 110:5, Ware 115:13

Konomeru morywapoty'po. Tytyty we'i'po. Poto 'su konopo wara tuna ja'nata'po wo'papy'po.

12

Mo'ko woryi mo'ko okojumo maro

1 Irombo kapu ta amy poto 'su oty wonepo'po. Amy woryi wonepo'po. Moro weju
ijondy me kynakon. Moro nuno ipupuru upi'no kynakon. Upu'po tu'po ainapatoro
itu'ponaka oko siriko kynakon u'mariry me. 2 Mynoto me kynakon. Iwonemary
kynakon. Moro uwembo je'tun kynaikapo'sakon. 3 Irombo amy terapa poto 'su
oty wonepo'po kapu ta. Amy poto 'su tapisuwiren okojumo wonepo'po. Oko-to'ima
upu'san kynakon. Ainapatoro iremetyry kynakon. Morokon upu'san tu'po oko-to'ima
u'mari'makon kynakon. 4 Moro andykyry 'wa morokon siriko joruwanorymbo amy
kyryryka'po kapu wyino. Irombo ipapy'san i'wa nono tu'ponaka. Mo'ko okojumo mo'ko
onematoto woryi po'ponaka kynakon, mo'ko i'me womary ro onoto'me ty'wa. 5 Irombo
iwonema'po wokyry'membo me. Mo'ko 'wa ro pa'poro kari'na apyimykon undymary
kynakon amy siparari kapy'po aposenano ke. Irombo mo'ko i'me kerenga'po mo'ko
Tamusi 'wa, moro jopoto me tywaitopo tapo'ny 'wa. 6 Mo'ko woryi wetuwarika'po te
moro iponomyn wo'i taka. Moro po ro Tamusi 'wa amy iwaito'man tyka'se kynakon.
Moro po enapa enery kynakon o'win dusun itu'ponaka ainapatoro-kari'na itu'ponaka
oruwa-kari'na kurita.
7 Irombo warinu we'i'po kapu ta. Mo'karon kapu tanokon ta'sakarykon maro Mikael
wyto'po warinu ka'se mo'ko okojumo maro. Mo'karon okojumo apojongon enapa
kyno'wo'matokon mo'ko okojumo wyino. 8 Mo'karon tymaro o'wo'matonon y'mondory
upi'po mo'ko okojumo 'wa. Kapu ta noro tywairy upi'po i'wa mo'karon tywyinonokon
maro. 9 Irombo mo'ko poto 'su okojumo, mo'ko penato okoju, mo'ko ewa'rumy tamuru
tatynen, mo'ko Satan tatynen, mo'ko pa'poro nono tu'ponokon kari'na emu'manen
ema'po nono tu'ponaka. Mo'karon apojongon ema'san imaro.
10 Irombo amy auranano eta'po y'wa kapu ta. Mo'ja imero ika'po:
"Erome te ko'wu Tamusi kymbokaton. Erome te ko'wu ipori'tory kynonepojan.
Erome te ko'wu jopoto me tywairy enepojan mo'ko kytamusirykon. Erome te ko'wu
mo'ko inyry'po Mesias pori'tory kynonepojan. Mo'ko kurita, koko kytamusirykon
embata mo'karon ka'sakarykon emendonenymbo irombo toma man. 11 Mo'karon
ka'sakarykon 'wa ty'mondo man mo'ko kapara'membo mynuru ke, morokon ty-
namyikapo'san otykon ke enapa. Tamamyrykon anaijoma'pa tywaije mandon. Ty-
rombyrykon poko ety'ka'pa tywaije mandon. 12 Iro ke ro tawa'pore aitoko, kapukon,
mo'karon itaine amandonon enapa. Je'tun pe pore kynaitan o'waine, nono, parana.
Mo'ko ewa'rumy tamuru irombo nony'toi o'waine tare'ke imero. Akore'pe noro e'i'pa
tywairy uku'san."
13 Nono tu'ponaka tama'po ene'po mero ty'wa, mo'ko okojumo 'wa mo'ko
wokyry'membo apyinenymbo woryi wekena'po. 14 Irombo Tamusi 'wa mo'ko woryi
apori'to'po mo'ko poto 'su apakani aporiry ke, arirundo'me moro iponomyn wo'i taka,
moro tywaito'man 'wa. Moro po ro oruwa itu'ponaka ase'ra siriko upary kynakon,
mo'ko okoju 'wa apyiry pyndo. 15 Irombo mo'ko okoju 'wa tyndary wyino amy poto 'su
tuna apeinano'po'po mo'ko woryi wena'po ta, moro tuna apeiny 'wa ikyryrykato'me.
16 Nono 'wa te mo'ko woryi epanopy'po. Moro nono wendaka'po. Moro tyndary
wyino mo'ko okojumo napeinano'po'po tuna enyry'po i'wa. 17 Irombo mo'ko okojumo
wore'ko'po imero mo'ko woryi poko. Erekuru wyto'po warinu ka'se mo'karon i'makon,

---

11:19 Jesus nenepo'po 8:5, 16:18, Jesus nenepo'po 16:21 **12:3** Daniel 7:7 **12:4** Daniel 8:10 **12:5** Jesaja 66:7, Ware 2:9 **12:7** Daniel 10:13,21, 12:1, Judas 9 **12:9** Genesis 3:1, Lukas 10:18 **12:10** Job 1:9-11, Zacharia 3:1 **12:14** Daniel 7:25, 12:7

ipajanymbo maro, mo'karon Tamusi wykato'konymbo kura'manamon maro, mo'karon Jesus ekary amyikaponamon maro enapa.
18 Irombo mo'ko okojumo we'i'po parana esi'wo, sakau tu'po.

13

1 Irombo parana wyino amy anari noky u'tary ene'po y'wa. Ainapatoro iremetyry kynakon. Oko-to'ima upu'san kynakon. Morokon iremetyry tu'po ainapatoro u'mari'makon kynakon. Morokon upu'san poko Tamusi ety any'manamon atywano kynakon. 2 Mo'ko ynene'po anari noky kaikusi eneke kynakon. Tamanuwa pu'ke kynakon. Poto 'su kaikusi yndake enapa kynakon. Ainaka ro mo'ko okojumo 'wa typori'tory yry'po. Moro jopoto me tywaitopo tapo'ny yry'po enapa i'wa i'wa. Poto me ipori'toma'po i'wa. 3 O'win amy upu'po mene tywo kynakon, iromo'to'me rypo. Moro iwonen manombo ipakoto'po etypy'po te.

Poto me tywonumengarykon ta mo'ko anari noky wekena'po pa'poro nono tu'ponokon kari'na 'wa. 4 Mo'ko okojumo ety awonga'po i'waine, mo'ko anari noky pori'toma'po ke i'wa. Mo'ko anari noky ety awonga'po enapa i'waine. Ika'san: “Noky ko mo'ko anari noky waton me nan? Noky ko imaro tywo'wo'mary taro nan?”

5 A'koto'pa Tamusi ety any'mary yry'po ainaka. A'koto'pa o'to aino yry'po ainaka oruwa itu'ponaka ase'ra siriko iwairy taro. 6 Irombo yja'wan me tauranary a'mo'po i'wa Tamusi poko, moro ety poko, moro iwaitopo poko, mo'karon kapu ta amandonon poko enapa. 7 A'koto'pa enapa warinu kapyry yry'po ainaka mo'karon Tamusi wyinonokon maro. I'mondorykon yry'po ainaka. Pori'tonano yry'po ainaka pa'poro mo'karon epykon, undykon, aurangon, emerykon enapa tamero man inaron undymato'me. 8 Irombo ety awongata'ton pa'poro mo'karon nono tu'po amandonon, mo'karon etykon nono kapy'po poro imero'pa moro amano karetary ta man inaron. Moro amano karetary, mo'ko iwo'po kapara'membo karetary moro man.

9 Mo'ko typanaken nepanaman. 10 Mo'ko taru'kamy aru'kata'ton. Mo'ko supara ke tywomy wota'ton supara ke. Moro Tamusi amyikary ta te mo'karon Tamusi wyinonokon weja'nakary man.

11 Irombo nono wyino amy terapa anari noky wepa'kary ene'po y'wa. Oko iremetyry kynakon. Kapara remetyry wara iremetyry kynakon. Okojumo aurange mo'ko anari noky kynakon. 12 Mo'ko we'i'po ro pa'poro o'to mo'ko koromono anari noky, mo'ko iwonen manombo ipakoto'po taty'se rapa man inoro pori'tory ta, embata. Mo'ko koromono anari noky ety awongapo'po i'wa pa'poro mo'karon nono tu'po amandonon kari'na 'wa. 13 Potonon otykon enepo'san i'wa. Kari'na embata kapu wyino wa'to ene'po'po i'wa nono tu'ponaka. 14 Mo'ko koromono anari noky embata tynenepory me yry'san potonon otykon ke mo'karon nono tu'po amandonon emu'ma'san i'wa. Mo'karon nono tu'po amandonon 'wa ika'po mo'ko anari noky, mo'ko supara ke ipakoto'po taty'se rapa man inoro u'kuto'me i'waine, moro ety awongato'me.

15 Ainaka ro nuro mo'ko koromono anari noky u'ku'po yry yry'po, auranato'me, pa'poro mo'karon typo'ponaka okunama'non wopoto'me enapa mo'ko anari noky u'ku'po 'wa. 16 Mo'ko ijokonory anari noky 'wa amy oty meropo'po pa'poro mo'karon siky'inon, potonon, typyratakamon, ipyrata'non, aporemy'non, taporemynamon kari'na ainary poko, emepukon poko pai. 17 Moro oty mero'po pyndo amy pairo kari'na 'wa oty epekatyry, oty ekaramary pai, upipo'po i'wa. Moro oty mero'po, mo'ko koromono anari noky ety moro man, ety u'ku'po pai.

18 Kari'na 'wa oty ukutyry man. Oty me mo'ko anari noky ety u'ku'po wairy ukutyry mo'ko tupu'ponen kari'na 'wa man. Amy kari'na ekari'san moro ety u'ku'po. Moro ety

13:1 Daniel 7:3, Jesus nenepo'po 17:3,7-12 **13:2** Daniel 7:4-6 **13:5** Daniel 7:8,25, 11:36 **13:7** Daniel 7:21 **13:8** Ware 69:28 **13:10** Jeremia 15:2, 43:11

u'ku'po man o'win-to'imamboto ainatone-kari'na itu'ponaka oruwa-kari'na itu'ponaka o'win-to'ima.

14

1 Irombo moro wypy Sion tu'po pyre mo'ko kapara'membo ene'po y'wa. Imaro ro oko-to'imamboto o'win-kari'na itu'ponaka okupa'en dusun kari'na kynatokon. Morokon emepukon poko moro ety, mo'ko ijumy ety enapa tymero kynakon. 2 Irombo amy auranano eta'po y'wa kapu wyino mo'ja imero. Asetaka pyimanokon tuna apeinary more kynakon. Konomeru tam'po'kory more kynakon. Moro yneta'po auranano pyimanokon kari'na naijambary kitara more kynakon. 3 Mo'karon oko-to'imamboto o'win-kari'na itu'ponaka okupa'en dusun kari'na, mo'karon nono wyino tapeka'se kynatokon inaron 'wa asery ware kapy'po mo'ko jopoto apo'ny po'ponaka, mo'karon okupa'enokon no'kan po'ponaka, mo'karon uwapoto'san po'ponaka enapa. Amy 'wa rapa moro ware arory upi'po. 4 Mo'karon ro eja'wanga'pa tywaije mandon woryijan maro e'i'pa tywe'i'san ke. Tywe'i'san poro irombo woryi anipokonoma'pa tywaije mandon. Mo'ko kapara'membo wena'po ta kyny'saton, itotopo 'wa ro. Mo'karon na'nen tapeka'se mandon Tamusi 'wanokon me, mo'ko kapara'membo 'wanokon me enapa. 5 Tywe'i'san poro enapita'pa tywaije mandon. Amy pairo kari'na yja'wan me o'to tykary upijan ipokoine.

Oruwa kapu tanokon apojonano

6 Irombo amy terapa apojonano ene'po y'wa. Kapu rary poko kynarirunjakon. Amy utapypyn man iru'pyn oka ekarityry i'wa kynakon pa'poro nono tu'po aman-donon, mo'karon emerykon, epykon, aurangon, undykon enapa tamero man inaron 'wa. 7 Mo'ja imero ika'po: “Tamusi inendotoko. Ety awongatoko. Moro a'wembono auranano ytopo jururu nitundai terapa. Okunamatoko mo'ko kapu, nono, parana, tuna undykon ka'nenymbo po'ponaka, ety awongato'me.”

8 Irombo amy terapa apojonano wopy'po, ijokonory me. Ika'po: “Nomai, nomai moro poto 'su Babylon, moro wararo wokyry, woryi maro aino ke pa'poro kari'na tynenymbo.”

9 Irombo amy terapa apojonano wopy'po, ijoruwanorykon me. Mo'ja imero ika'po: “Mo'ko anari noky po'ponaka, moro u'ku'po po'ponaka pai okunamatotombo, mo'ko tamepu poko, tainary poko pai oty meroponenymbo 10 tyndan moro Tamusi erekuru. I'kaimapyn areku enytan moro Tamusi erekuru je'ny parapi wyino. Kyna'karykata'ton suwapuru korotyry ta, mo'karon Tamusi wyinonokon apojonano embata, mo'ko ka-para'membo embata enapa. 11 Moro iwota'karykarykon to'kyinary poko kynaitan, i'matypyn me imero. Kurita, koko otare'ma'pa roten kynaita'ton mo'karon mo'ko anari noky po'ponaka, moro u'ku'po po'ponaka pai okunamatonon, mo'karon ety mero'po apyinamon enapa. 12 Mo'karon Tamusi wyinonokon, mo'karon Tamusi wykato'konymbo kura'manamon, mo'karon Jesus amyikanamon weja'nakary te man.”

13 Irombo kapu wyino amy auranano eta'po y'wa. Ika'po: “Ero imeroko: Sara'me 'ne erombo poro kynaita'ton mo'karon Tamusi amyikary ta romo'tonon. A'a, kynganon mo'ko Tamusi a'kary, tywo'mika'san wyino iwotare'marykon man. Tamamina'san epety apyiry irombo i'waine man.”

Morokon nono tu'ponokon wonato'kon potyry

14 Irombo amy tamu'nen kapurutu ene'po y'wa. Moro kapurutu tu'po amy kari'na enekan tandy'po kynakon. Upu'po tu'po amy ika'mi'po kapy'po u'mari kynakon. Aina amy tyjeken tanseko'waijen marija kynakon. 15 Irombo amy terapa apojonano wopy'po

14:1 Ezechiël 9:4, Jesus nenepo'po 7:3 **14:5** Sefanja 3:13 **14:8** Jesaja 21:9, Jeremia 51:8, Jesus nenepo'po 18:2
14:10 Jesaja 51:17, Genesis 19:24, Ezechiël 38:22 **14:11** Jesaja 34:10 **14:14** Daniel 7:13

moro Tamusi auty wyino. Mo'ja imero iko'ta'po mo'ko kapurutu tu'po tandy'pono 'wa: “Moro amarijary a'kuko. Morokon perere me tykapymy wonato'kon ipo'ko. Moro ipo'to'kon jururu irombo nitundai. Tywaije man moro nono tu'po perere me tykapymy typotymy.” 16 Irombo mo'ko kapurutu tu'po tandy'pono 'wa moro tymarijary aro'po nono poko. Moro nono tu'po perere me tykapymy poty'po i'wa.

17 Irombo amy terapa apojonano wopy'po moro kapu tano Tamusi auty wyino. Mo'ko aina ro rypo amy tyjeken tanseko'waijen marija kynakon. 18 Irombo amy terapa apojonano wopy'po moro Tamusi 'wa tymy apo'ny wyino. Moro wa'to enenen me kynakon. Mo'ko ko'ta'po ro mo'ja imero mo'ko tyjeken marija ekosa kynakon inoro 'wa. Ika'po: “Moro tyjeken amarijary a'kuko. Morokon nono tu'po apita'san winu me tykapymy wonato'kon ipo'ko. Tywaije man moro winu me tykapymy typotymy.” 19 Irombo mo'ko apojonano 'wa moro tymarijary aro'po nono poko. Moro nono tu'po winu me tykapymy poty'po i'wa. Irombo ipapy'po i'wa moro ami'topo taka, moro Tamusi erekuru tam'po'kory taurotopo taka. 20 Moro aitopo wyino kurando moro tamitymy amity'po. Moro ami'topo wyino ro mynu apeina'po atone'pumboto o'win-kari'na dusun apo imosin wairy taro. Ikuma'po mo'karon kaware undymato'kon kurawa taronaka.

15

Morokon irokonymbo ro yja'wangon otykon

1 Irombo amy terapa poto 'su anumengaponen oty wonepo'po y'wa kapu ta. Oko-to'ima apojonano ene'san y'wa morokon irokonymbo ro oko-to'imanokon yja'wangon otykon maro. Morokon maro ro moro Tamusi erekuru kynaike'tan.

2 Irombo amy tasiwyinen parana eneke amy oty ene'po y'wa, wa'to maro i'kaima'po wara. Irombo mo'karon kari'na mo'ko anari noky y'mondonamonymbo, mo'karon u'ku'po y'mondonamonymbo, mo'karon ety u'ku'po y'mondonamonymbo ene'san y'wa moro tasiwyinen parana tu'po. Ainaine morokon Tamusi kitararykon kynatokon. 3 Moro Tamusi pyitory Moses warerymbo, moro mo'ko kapara'membo warery me enapa man iro kapy'po i'waine. Ika'san: “Poto me, anumengapoto anikapyrykon man, inorombo ro pari'pyn Jopoto Tamusi. Iru'pa 'ne morokon o'to awaito'kon man, pa'poro mo'karon nono tu'ponokon kari'na Jopotory. 4 Noky ko anendo'pa naitan, Jopoto? Noky ko ajety anawonga'pa naitan? Amoro roten irombo kurano me mana. Pa'poro nono tu'ponokon kari'na irombo kyno'ta'ton apo'ponaka okunama. O'wa irombo iru'pa oty yry'po nonepoi.”

Morokon oko-to'imanokon parapi

5 Moro pa'po me moro kapu tano Tamusi auty, moro Tamusi wykato'konymbo waitopo auto wotapurumakary ene'po y'wa. 6 Mo'karon oko-to'imanokon apojonano, mo'karon oko-to'imanokon yja'wangon otykon maro kynatokon inaron wepa'ka'san moro Tamusi auty wyino. Morokon iwo'mykon tamu'nen, typotyre, ty'meijamon kamisa morokon kynatokon. Ty'po'my kynatokon ika'mi'po kapy'san ke. 7 Irombo o'win amy mo'karon okupa'enokon no'kan a'sakary 'wa oko-to'ima ika'mi'po kapy'san parapi yry'san mo'karon oko-to'imanokon apojonano 'wa. Morokon parapi ro ta'no'se kynatokon mo'ko Tamusi, mo'ko i'matypyn me imero nuro man inoro erekuru ke. 8 Moro Tamusi auty a'no'ka'po moro Tamusi kuranory e'kyiny 'wa, moro ipori'tory e'kyiny 'wa enapa. Amy 'wa pairo moro Tamusi auty taka tytory upi'po, morokon oko-to'imanokon mo'karon oko-to'imanokon apojonano narorykon yja'wangon otykon aikepyry uwaporo.

14:15 Joel 3:13 **14:20** Jesaja 63:3, Klaagliederen 1:15, Jesus nenepo'po 19:15 **15:3** Omimano 15:1 **15:4** Jeremia 10:7, Ware 86:9 **15:5** Omimano 38:21 **15:8** Omimano 40:34, 1 Koningen 8:10-11, 2 Kronieken 5:13-14, Jesaja 6:4

16

1 Irombo moro Tamusi auty wyino amy auranano eta'po y'wa mo'ja imero. Mo'karon
oko-to'imanokon apojonano 'wa ika'po: “Morokon oko-to'imanokon parapi, morokon
Tamusi erekuru ke tano'se man irokon itarykatandoko nono tu'ponaka.”
2 Irombo mo'ko koromono apojonano wyto'po. Moro typarapiry taryka'po i'wa nono
tu'ponaka. Irombo mo'karon ipokoine mo'ko anari noky ety tymero kynakon inaron,
mo'karon u'ku'po po'ponaka okunamatonon erekytapoty'san yja'wan me.
3 Irombo mo'ko ijokonory apojonano 'wa moro typarapiry taryka'po parana taka.
Irombo moro parana we'i'po mynu me, akepy mynure. Pa'poro parana tanokon no'kan
y'maty'san.
4 Irombo mo'ko ijoruwanory apojonano 'wa moro typarapiry taryka'po morokon
tapeinamon tuna taka, morokon tuna undykon taka enapa. Mynu me iwe'i'san.
5 Irombo mo'ko tuna jopotory apojonano wykary eta'po y'wa: “Iru'pa pore oty
mypoja, amoro erome aitoto, penaro terapa tywaije aitoto, kurano me aitoto. Moro
wara iwairykon man myryi. 6 Mo'karon awyinonokon mynuru irombo, mo'karon
ajauran uku'ponamon mynuru enapa ty'kambo i'waine man. Iro ke ro mynu tanypo
o'wa man i'waine. Iru'pa pore moro wara tyje o'wa mandon.”
7 Irombo moro Tamusi 'wa tymy apo'ny wyino amy auranano eta'po y'wa: “A'a,
inorombo ro pari'pyn Jopoto Tamusi, iporo ro morokon a'wembonokon auranano myja
kari'na tu'ponaka.”
8 Irombo mo'ko ijokupa'enory apojonano 'wa typarapiry taryka'po weju tu'ponaka.
Ainaka ro wa'to ke kari'na koro'kary yry'po. 9 Irombo mo'karon kari'na koroty'ma'san.
Tamusi, mo'ko aina morokon yja'wangon otykon yry man inoro eju'po i'waine. Moro
tamamyrykon anu'ma'pa iwe'i'san. Tamusi ety anawonga'pa iwe'i'san.
10 Irombo mo'ko ijainatonenory apojonano 'wa typarapiry taryka'po mo'ko anari
noky apo'ny tu'ponaka. Irombo moro inundymary ewa'rumamy'po. Moro ije'tungon
'wa ro inurukon a'kopopo'po mo'karon kari'na 'wa. 11 Mo'ko kapu tano Tamusi
eju'po i'waine morokon tyje'tungon poko, morokon tarekyrykon poko enapa. Moro
tamamyrykon anu'ma'pa iwe'i'san. Moro tamerykon ani'petakama'pa iwe'i'san.
12 Irombo mo'ko ijo'win-to'imanory apojonano 'wa typarapiry taryka'po moro poto
'su Eufrat tunary taka. Irombo moro tuna aruta'po. Iwara mo'karon weju wepa'katopo
wyinonokon jopotokon emary kapyry kynakon. 13 Irombo mo'ko okojumo yndary
wyino, mo'ko anari noky yndary wyino, mo'ko Tamusi auran uku'ponen waikan yndary
wyino enapa oruwa pororu enekangon yja'wangon akywano wepa'kary ene'po y'wa.
14 I'waine ro potonon otykon enepory kynakon mo'karon nono tu'ponokon jopoto 'wa,
a'nano'to'ko'me mo'ko inorombo ro pari'pyn Tamusi kuritanory tam'po'kory jakono
warinu ka'to'me i'waine. 15 “Eneko. Wo'take 'ne amy manaman wara. Sara'me
'ne kynaitan mo'ko tuwaro roten aitoto, mo'ko tywo'my erandonen, iwo'my'ma ty-
weramapotyry pona, ikamisa'pa tanery pona.” 16 Irombo mo'karon oruwanokon
akywano 'wa mo'karon jopoto a'nano'po'san moro Simosu auran ta Harmagedon me
kynejatojaton iro po.
17 Irombo mo'ko ijoko-to'imanory apojonano 'wa moro typarapiry taryka'po kapu
rary upi'nonaka. Irombo amy auranano wota'po mo'ja imero moro Tamusi auty
wyino, moro jopoto apo'ny wyino. Ika'po: “Naikepyi!” 18 Kapekape ka'mutapoty'po.
Konomeru morywa'po. Poto 'su tytyty wopy'po. Kari'na wo'kapy'po poro nono tu'po
moropan poto 'su tytyty opy'pa kynakon. 19 Moro poto 'su aitopo wo'raka'po oruwa.
Pa'poro kari'na waito'kon wo'tororoka'san. Moro poto 'su aitopo Babylon poko Tamusi

---

16:2 Omimano 9:10 **16:4** Omimano 7:17-21, Ware 78:44 **16:10** Omimano 10:21 **16:12** Jesaja 11:15
16:15 Mateus 24:43-44, Lukas 12:39,40, Jesus nenepo'po 3:3 **16:16** 2 Koningen 23:29, Zacharia 12:11 **16:18**
Jesus nenepo'po 8:5, 11:13,19

ituwarengepy'pa kynakon. Moro tarekuru je'ny parapi wyino areku enypo'po Tamusi 'wa i'wa. 20 Pa'poro pa'wukon utapy'san. Wypykon utapy'san enapa. 21 Potonon tuna ja'nata'san wo'papy'san kapu wyino kari'na tu'ponaka. O'win kari'na awosin po rypo morokon tuna ja'nata'san kynatokon. Mo'karon kari'na 'wa Tamusi eju'po, morokon tuna ja'nata'san wo'papyry poko. Je'tun pe pore irombo morokon tuna ja'nata'san wo'papyry kynakon.

17

Mo'ko to'mere'sen woryi

1 Irombo mo'karon oko-to'imanokon apojonano, mo'karon oko-to'ima parapi eko-saine man inaron wyino o'win amy wopy'po y'wa. Ika'po y'wa: “O'ko 'ne, senepo'se me o'wa one wara mo'ko wararo wokyryjan maro aitoto woryi, mo'ko pyimanokon tuna tu'po man inoro yry Tamusi 'wa. 2 Mo'ko woryi maro irombo mo'karon nono tu'ponokon jopoto 'wa to'merepyrykon tyka'se man. Mo'karon nono tu'ponokon kari'na tytynje tywaije mandon moro e'merepyry 'wa.” 3 Morombo wyino ywonetono wara yjaro'po mo'ko apojonano 'wa iponomyn wo'i taka.

Irombo amy woryi ene'po y'wa tandy'po amy tapisuwiren anari noky tu'po. Pyime roten Tamusi ety any'manamon atywano tymero kynakon mo'ko noky ja'mun poko. Oko-to'ima upu'san kynakon, ainapatoro iremetyry. 4 Mo'ko woryi wo'my tykujure, tapisuwire enapa kynakon. Ika'mi'po ke, kurangon tapusikiri ke, paraso topurumbo ke enapa tykura'ma moro iwo'my kynakon. Amy ika'mi'po kapy'po sapera aina kynakon. Moro ro e'merepyry je'ny moro kynakon. Ta'no'se imero kynakon morokon to'mere'se iwaito'kon nurijangon otykon ke. 5 Emepu poko amy atukutypyn atywano tymero kynakon. Moro atywano ro kynakon: poto 'su Babylon, to'mere'samon sano, nono tu'ponokon nurijangon otykon undy. 6 Mo'ko woryi ene'po y'wa tywetynje mo'karon Tamusi wyinonokon mynuru ke, mo'karon Jesus amyikaponamonymbo mynuru ke enapa. Mo'ko woryi ene'po mero y'wa, poto me imero yjenuta'po.

7 Irombo mo'ko apojonano wyka'po y'wa: “O'tono'me ko moro oty ajenutano'pojan? Sekari'take o'wa o'to tauro'po me mo'ko woryi wairy, o'to tauro'po me mo'ko aronen anari noky, mo'ko oko-to'ima upu'san man inoro, mo'ko ainapatoro iremetyry man inoro wairy. 8 “Mo'ko anene'po anari noky mondo tywaije man penaro. Erome te uwa man. Kynepa'katan te moro ije'pomyn topona wyino. Irombo kynuta'tan rapa. Mo'karon nono tu'po amandonon, mo'karon nono wo'kapy'po poro etykon imero'pa moro amano karetary ta tywaije man inaron poto me kynenutata'ton mondo mo'ko anari noky we'i'po poko, irombo uwa rapa iwairy poko, irombo mondo rapa iwairy man poko. 9 Kari'na 'wa oty ukutyry man. Tywonumengapore iwairy man.

“Morokon oko-to'imanokon upu'san, oko-to'ima wypy morokon man. Morokon tu'po ro mo'ko woryi tandy'po man. Oko-to'ima jopoto u'ku'san enapa morokon man. 10 Iwyinoine te ainatone amykon tywoma mandon. O'win amy erome mondo man. Mo'ko inorombo ro opy'pa noro man. Tywopy'poto te akore'pe kapyn iwairy kynaitan. 11 Irombo mo'ko anari noky, mo'ko penaro mondo tywaije man inoro, mo'ko erome uwa man inoro aseke mo'ko ijoruwa-to'imanorykon jopoto me kynaitan. Mo'karon oko-to'imanokon jopoto a'sakary mo'ko man. Kynuta'tan te.

12 “Morokon anene'san ainapatoro iremetyrykon, ainapatoro jopoto u'ku'san mo-rokon man. Jopoto me na'nen te e'i'pa mandon. O'win juru iwairy taro roten te jopoto me kynaita'ton mo'ko anari noky maro. 13 Iwonumengarykon o'win kynaitan. Typori'torykon, typana'torykon yta'ton mo'ko anari noky 'wa. 14 Inaron ro mo'ko

16:19 Jesaja 51:17 **16:20** Jesus nenepo'po 6:14 **16:21** Omimano 9:23, Jesus nenepo'po 11:19 **17:1** Jeremia 51:13 **17:2** Jesaja 23:17, Jeremia 51:7 **17:3** Jesus nenepo'po 13:1 **17:4** Jeremia 51:7 **17:8** Daniel 7:7, Jesus nenepo'po 11:7, Ware 69:28 **17:12** Daniel 7:24

kapara'membo maro warinu ka'ta'ton. Mo'ko siky'inon jopoto, potonon jopoto jopotory me aitoto kapara'membo te kyni'mondota'ton mo'karon tywyinonokon Tamusi niko'ma'san maro, mo'karon Tamusi napo'i'san maro, mo'karon tamyikaporamon maro."
15 Irombo ika'po y'wa: "Morokon anene'san tunakon morokon itu'poine tandy'po mo'ko to'mere'sen woryi man irokon kari'na, mo'karon undykon, epykon, emerykon, aurangon tamero man inaron u'ku'san me man. 16 Morokon anene'san ainapatoronokon remetynano mo'ko anari noky maro mo'ko to'mere'sen woryi jenono'ta'ton. Pa'poro otyrymbo pinata'ton iwyino. Kynikamisaka'mata'ton. Ipunumbo onota'ton. Wa'to ke kynikoro'kata'ton. 17 Tamusi 'wa irombo ituru'san taka tyje man moro tynisanory kapyry, o'win tywonumengarykon ta mo'ko anari noky ainaka moro tynundymarykon yto'me i'waine, morokon Tamusi wykato'konymbo wo'kapy'mary pokoro. 18 Mo'ko anene'po woryi moro poto 'su aitopo u'ku'po mo'ko man. Mo'karon nono tu'ponokon jopoto jopotory me man."

18

Moro Babylon womary

1 Moro pa'po me kapu wyino amy terapa apojonano wony'tory ene'po y'wa. Poto me ipori'tory kynakon. Moro nono aweipa'po moro aweiry 'wa. 2 Mo'ja imero ika'po: "Nomai. Nomai moro poto 'su Babylon. Yjoro'kan waitopo me tywaije man. Pa'poro yja'wangon akywano wotunendopo me, pa'poro yja'wangon, nurijangon tonoro wotunendopo me enapa tywaije man. 3 Moro wararo wokyry, woryi maro aino ke irombo pa'poro kari'na tytynje tywaije i'wa mandon. Mo'karon nono tu'ponokon potonon jopoto mo'ko to'mere'sen woryi maro tywaije mandon. Mo'karon nono tu'po otykon ekaramanamon typyratata tywaije mandon, mo'ko woryi wainory 'wa pa'poro oty epekatyry ke."
4 Irombo kapu wyino amy terapa auranano eta'po y'wa, ero wara: "Omimatoko iwyino, ypyitorykon, morokon ija'wanykon 'wa ajapyirykon pona, morokon eponamon man yja'wangon otykon 'wa ajeporykon pona. 5 Morokon ija'wanykon irombo tywotunsi'ko man kapu 'wa imero. Morokon yja'wangon inikapy'san otykon poko te ituwarengepy'pa Tamusi tywaije man. 6 Moro i'wa amykon terapa yry'san wararo ytoko enapa. Okomboto morokon inikapy'san apyimy iramatoko i'wa. Okomboto moro ta'sakarykon upatopombo sapera enypotoko i'wa. 7 Moro iwotapurory wararo enapa a'karykapotoko. Moro waino pe iwopekatyry wararo enapa urare'mopotoko. Tyturu'po ta irombo kynganon: 'Poto 'su jopoto wara imero tandy'po wa. Amy inongepy'po kapyn awu wa. Kotano anukuty'pa pairo waitake.' 8 Iro ke ro o'win kurita roten morokon a'karykapoto'kon yja'wangon otykon kynepotan: romo'no, atamono, kumyno. Irombo wa'to ke kynikoro'kata'ton. Pari'pe irombo mo'ko ipoko a'wembono tauran ynen Jopoto Tamusi man.
9 "Moro ikorotyry e'kyiny enery jako ty'waine, mo'karon imaro to'merepyrykon ka'namonymbo nono tu'ponokon potonon jopoto, mo'karon imaro waino pe tywaije mandon inaron kynotamota'ton imero. 10 Tyse roten kyno'po'ta'ton moro iwota'karykary 'wa. Kyngata'ton: 'Mata'karykaje janon, se, poto 'su, pari'pyn aitopo Babylon. O'win juru ta roten moro apoko yry'po a'wembono auranano no'kapyi.'
11 "Mo'karon nono tu'po otykon ekaramanamon kynamota'ton, uwa amy tynekaramarykon otykon epeka'nen wairy man ke. 12 Morokon inekaramarykon otykon man: ika'mi'po, amu'nymbo, kurangon tapusikiri, paraso topurumbo, ty'meijamon kamisa,

18:2 Jesaja 21:9, Jeremia 51:8, Jesus nenepo'po 14:8, Jesaja 13:21, Jeremia 50:39 **18:3** Jesaja 23:17, Jeremia 51:7
18:4 Jesaja 48:20, Jeremia 50:8, 51:6,45 **18:5** Genesis 18:20-21, Jeremia 51:9 **18:6** Ware 137:8, Jeremia 50:29
18:7 Jesaja 47:7-9 **18:9** Ezechiël 26:16-17 **18:11** Ezechiël 27:31,36

tykujuramon kamisa, tana'meijamon kamisa, tapisuwiramon kamisa, typoporamon wewe, pa'poro roten olifant jerykonymbo kapy'san otykon, pa'poro roten tapenamon wewe kapy'san otykon, tykujuren siparari kapy'san otykon, siparari kapy'san otykon, tapenen topu kapy'san otykon, 13 ukuty'pa 'ne roten typoporamon otykon, winu, oleif katy, perere me tykapymy, parito, kapara, kaware, tarara, pyitonano, kari'na pairo. 14 Pa'poro morokon aturu'po nisanory tanapymy onoi. Pa'poro waino pe, tywaike awaito'konymbo otykon nutapyi. Opopopyn me terapa morokon otykon kynaitan.

15 “Morokon otykon ekaramanamon, mo'karon inijopotoma'san tyse kyno'po'ta'ton moro iwota'karykary 'wa tyty'karykon ta. Kynotamota'ton. Kynamota'ton. 16 Kyngata'ton: ‘Mata'karykaje janon, se, poto 'su aitopo. Tywewo'myndo maito ty'meijamon, tykujuramon, tapisuwiramon kamisa ke. Tywekura'ma maito ika'mi'po ke, kurangon tapusikiri ke, paraso topurumbo ke. 17 O'win juru ta roten pa'poro akuranory nutapyi.’

“Pa'poro kurijara undykon, pa'poro kurijara ta ytopo'tonon, pa'poro kurijara ta amaminatonon, pa'poro parana ta amaminatonon wo'poty'san tyse. 18 Moro aitopo korotyry e'kyiny enery jako ro, mo'ja imero iko'ta'san: ‘Otypan aitopo ko moro poto 'su aitopo wara kynakon?’ 19 Nono papy'po i'waine tupu'san tu'ponaka. Iwotamo'san. Moro aitopo amo'po i'waine. Ika'san: ‘Mata'karykaje janon, se, poto 'su aitopo. Ota ro janon pa'poro mo'karon parana ta ikurijararykon man inaron kynipyratatatokon.’ 20 Tawa'pore aiko, kapu, mo'karon Tamusi wyinonokon maro, mo'karon apojoma'san maro, mo'karon Tamusi auran uku'ponamon maro enapa. Moro i'wa yja'wan me o'to ajyry'san ke Tamusi 'wa moro wara a'wembono auranano tyje man ipoko.”

21 Irombo amy pari'pyn apojonano 'wa amy miri topuru jopotory pono topu awonga'po. Parana taka ema'po i'wa. Ika'po: “Ero wara moro poto 'su aitopo Babylon u'werengata'ton. Opopopyn me terapa kynaitan. 22 Kitara aijambanamon, waretatonon, sina etonamon, kuti tam'po'kory etonamon waty noro rapa kynaita'ton ota. Amy pairo oty ka'nen waty noro rapa kynaitan ota. Miri mory waty noro rapa kynaitan ota. 23 Kororeta aweiry waty noro rapa kynaitan ota. Aimytonon eminory waty noro rapa kynaitan ota. Mo'karon ota oty ekaramanamon potonon me kynatokon nono tu'po. Moro ajamorery ke pa'poro kari'na tamu'ma o'wa man. 24 Moro aitopo ta enapa mo'karon Tamusi auran uku'ponamon mynurumbo, mo'karon Tamusi wyinonokon mynurumbo, pa'poro mo'karon nono tu'po iwo'san mynurumbo enapa topoje man.”

19

1 Morokon pa'po me moky ata'nanopy'san auran wara amy auranano eta'po y'wa kapu ta. Ika'san: “Haleluja! Apano'to aino, kurano me aino, pari'pe aino mo'ko kytamusirykon 'wa man. 2 Iporo ro irombo morokon a'wembonokon auranano yjan kari'na poko. Moro a'wembono auranano irombo tyje i'wa man mo'ko to'merepyry ke nono any'manenymbo to'mere'sen woryi poko. Mo'karon typyitorykon mynurumbo tapemapo i'wa man mo'ko woryi 'wa.”

3 Irombo o'wimboto rapa ika'san: “Haleluja! Moro ikorotyry e'kyiny kynawonjan, i'matypyn me imero.”

4 Irombo mo'karon o'win-kari'na itu'ponaka okupa'enokon uwapoto'san wo'papy'san mo'karon okupa'enokon no'kan maro Tamusi, mo'ko jopoto me tywaitopo tapo'ny tu'po kynakon inoro po'ponaka, ety awongato'me. Ika'san: “Haleluja!”

18:12 Ezechiël 27:12-13,22 **18:15** Ezechiël 27:31,36 **18:17** Jesaja 23:14, Ezechiël 27:26-30 **18:18** Ezechiël 27:32 **18:19** Ezechiël 27:30-34 **18:20** Deuteronomium 32:43, Jeremia 51:48 **18:21** Jeremia 51:63-64, Ezechiël 26:21 **18:22** Jeremia 7:34, 25:10 **18:22** Ezechiël 26:13, Jesaja 24:8 **18:24** Jeremia 51:49 **19:2** Deuteronomium 32:43, 2 Koningen 9:7 **19:3** Jesaja 34:10

5 Irombo amy auranano wotapo'po moro Tamusi apo'ny wyino. Ika'po: “Mo'ko ky-
tamusirykon ety awongatoko, pa'poro ipyitorykon, inendonamon, potonon, siky'inon
enapa.”

Mo'ko kapara'membo waimyry

6 Irombo moky ata'nanopy'san auran wara, pyimanokon tuna apeinary mory wara,
pyimanokon konomeru mory wara enapa amy auranano eta'po y'wa. Ika'san:
“Haleluja! Mo'ko inorombo ro pari'pyn Kyjopotorykon Tamusi oty undymary a'moi.
7 Tawa'pore kytaisen. Kytominosen. Ety kysawongasen, mo'ko kapara'membo waimy-
topo jururu nitundai. Mo'ko ipyty man taike'se terapa man. 8 Iru'pa topoje man moro
typotyren, tamu'nen, ty'meijen kamisa ta iwewo'myndory.” Moro ty'meijen kamisa
tauro'po irombo man: morokon iru'pa Tamusi wyinonokon nikapy'san otykon.
9 Irombo mo'ko apojonano wyka'po y'wa: “Ero imeroko: Sara'me 'ne janon ky-
naita'ton mo'karon kapara'membo waimytopo erepary ena'se iko'ma'san.” Ika'po
enapa y'wa: “Erokon Tamusi aurangonymbo iporo man.”
10 Irombo ipupuru po ywoma'po, ety awongato'me. Ika'po te y'wa: “Moro wara
kyte'i. Tamusi pyitory roten awu wa, awara, mo'karon Jesus ekary amyikaponamon
aja'sakarykon wara enapa. Mo'ko Tamusi ety roten te awongako.” Mo'karon Jesus
ekary amyikaponamon irombo Tamusi auran uku'ponamon me mandon.

Mo'ko tamu'nen kaware tu'pono

11 Irombo kapu wendaka'po ene'po y'wa. Irombo eneko, amy tamu'nen kaware
wonepo'po mo'ko tytu'pono maro. Mo'ko itu'pono ejatojaton tamyikaporen me,
iporono me enapa. Iporono me a'wembono auranano yjan. Iporono me warinu ka'san.
12 Wa'to wara imero enuru tyka'mure kynakon. Upu'po tu'po pyime u'mari'makon ky-
nakon. Ipoko amy atywano tymero kynakon. Amy pairo te moro atywano anukuty'pa
kynakon. Mo'ko roten te kynuku'sakon. 13 Amy mynu taka u'mu'ka'po wo'mynano ke
tywewo'myndo kynakon. Tamusi auran ety me kynakon.
14 Mo'karon kapu tanokon warinu pokonokon apyimykon imaro kyno'satokon
tamu'namon kaware tu'po. Ty'meijamon, tamu'namon, kamisa ke tywewo'myndopo'se
kynatokon. 15 Mo'ko ijopotorykon yndary wyino amy tyjeken supara kynepa'kakon.
Moro ke ro mo'karon nono tu'ponokon kari'na wotan. Amy siparari kapy'po aposenano
ke kynundymata'ton. Mo'ko inorombo ro pari'pyn Tamusi erekuru nikapy'po ta moro
winu me tykapymy wonatopo ami'tan. 16 Moro iwo'my poko, moro ipety poko enapa
ety me tymero kynakon: Inorombo ro kawono Jopoto.
17 Irombo moro weju ta amy apojonano ene'po y'wa pyre. Mo'ja imero iko'ta'po
pa'poro mo'karon kawo arirundonon tonoro 'wa: “O'toko 'ne moro Tamusi nyry poto
'su arepa ena'se. 18 Ata'nano'toko mo'karon potonon jopotokon punumbo onoto'me,
mo'karon pari'pyngon punumbo, mo'karon warinu pokonokon jopotorykon punumbo,
mo'karon kaware punumbo, mo'karon itu'ponokonymbo punumbo, pa'poro mo'karon
aporemy'non, taporemynamon, siky'inon, potonon punumbo onoto'me o'waine.”
19 Irombo mo'ko anari noky, mo'karon nono tu'ponokon jopotokon wota'nanopy'san
ene'po y'wa mo'karon typyitorykon maro, warinu ka'to'me mo'ko kaware tu'pono
maro, mo'karon ipyitorykon maro enapa. 20 Irombo mo'ko anari noky apo'i'po i'waine.
Imaro ro mo'ko Tamusi auran uku'ponen waikan, mo'ko potonon otykon enepory ke
mo'karon tyja'mungon poko mo'ko anari noky ety apyinamonymbo, mo'karon u'ku'po
po'ponaka okunamatonon emu'manenymbo apo'i'po. Okororo nuro ema'san moro
suwapuru korotyry wombataka'po taka. 21 Mo'karon a'sakarykonymbo wo'san mo'ko

---

19:5 Ware 115:13 **19:6** Ezechiël 1:24, Ware 93:1, 97:1, 99:1 **19:9** Mateus 22:2-3 **19:11** Ezechiël 1:1, Ware 96:13, Jesaja 11:4 **19:12** Daniel 10:6 **19:15** Ware 2:9, Jesaja 63:3, Joel 3:13, Jesus nenepo'po 14:20 **19:17** Ezechiël 39:17-20 **19:20** Jesus nenepo'po 13:1-18

kaware tu'pono 'wa moro tyndary wyino epa'katoto supara ke. Ipunukonymbo ke pa'poro mo'karon tonoro wotasiwo'ko'san.

20

Morokon ainapatoromboto ainatone-kari'na siriko

1 Irombo amy apojonano wony'tory ene'po y'wa kapu wyino. Aina moro ije'pomyn topona ra'kerery kynakon. Amy siparari kapy'po kurawa tam'po'kory enapa aina kynakon. 2 Irombo mo'ko okojumo, mo'ko penato okoju, mo'ko yja'wan jopotory, mo'ko Satan apo'i'po i'wa. Imypoty'po i'wa, ainapatoromboto ainatone-kari'na siriko imboka'pa iwaito'me. 3 Moro ije'pomyn topona taka ema'po i'wa. Epo ro moro topona etaputy ra'kere'to'po i'wa. Tatapuje moro topona wairy man enepotopo apyipo'po i'wa moro topona etaputy poko. Moro wara mo'ko okojumo yry'po i'wa, mo'karon kari'na emu'mary pona i'wa morokon ainapatoromboto ainatone-kari'na siriko y'matyry uwaporo. Moro pa'po me te ko'i roten imbokary kynaitan.

4 Irombo jopoto apo'nykon ene'san y'wa. Mo'karon itu'ponokon ainaka a'wembono auranano yry yry'po. Mo'karon Jesus ekary amyikapory poko, moro Tamusi auran ekarityry poko enapa u'ka'san a'ka'san mo'karon kynatokon. Mo'ko anari noky po'ponaka, moro u'ku'po po'ponaka enapa okunama'nonymbo mo'karon kynatokon. Tamepukon poko, tainarykon poko pai mo'ko anari noky ety animeropo'nonymbo mo'karon kynatokon. Nuro rapa tywaije kynatokon, mo'ko Mesias maro jopoto me tywaito'ko'me ainapatoromboto ainatone-kari'na siriko. 5 Mo'karon amykon terapa iromby'san we'i'san erena'pa, moro ainapatoromboto ainatone-kar'ina siriko y'matyry uwaporo.

Moro ro, moro koromo iromby'san awomyry moro man. 6 Sara'me 'ne janon, Tamusi wyinono me enapa kynaitan mo'ko koromo iromby'san awomyry jako kynawondan inoro. Mo'kopangon poko moro ijokonory man romo'no ipori'to'ma kynaitan. Mo'ko Tamusi emamin ka'namon me te, mo'ko Mesias emamin ka'namon me enapa mo'karon kynaita'ton. Imaro ro ainapatoromboto ainatone-kari'na siriko jopoto me kynaita'ton.

Mo'ko ewa'rumy tamuru y'mondory

7 Moro ainapatoromboto ainatone-kari'na siriko y'maty'ma'po mero, mo'ko Satan pa'kapota'ton moro aru'katopombo wyino. 8 Irombo nono tu'po morokon okupa'enokon ipanakujarykon 'wa mo'karon Gog, Magog enapa ikato'kon kari'na emu'mary arotan. Kyna'nano'ta'ton warinu ka'to'me i'waine. Mo'karon ina'nanopy'san atu'kupo'pa kynaita'ton parana pono sakau wara. 9 Nono tu'po kynombatakata'ton. Mo'karon Tamusi wyinonokon waitopo, moro typynen aitopo u'menda'ton. Wa'to te kyno'tan kapu wyino. Kynikoro'kata'ton. 10 Irombo mo'ko emu'manamonymbo emata'ton moro suwapuru korotyry wombataka'po taka, mo'ko anari noky waitopo taka, mo'ko Tamusi auran uku'ponen waikan waitopo taka. Moro po ro kurita, koko tywota'karykarykon poko kynaita'ton, i'matypyn me imero.

Moro a'wembono auranano yry

11 Irombo amy poto 'su tamu'nen jopoto apo'ny ene'po y'wa mo'ko itu'pono maro. Inoro embata wyino nono, kapu wetuwarika'san. Utapy'san. 12 Irombo mo'karon iromby'san, potonon, siky'inon, ene'san y'wa pyre moro jopoto apo'ny po'ponaka. Irombo kareta karanga'san. Irombo amy terapa kareta, moro amano karetary karanga'po. Irombo mo'karon iromby'san poko moro a'wembono auranano yry'po morokon o'to iwe'i'sanymbo, morokon kareta ta tymero kynakon irokon wararo. 13 Parana 'wa mo'karon tytanokon iromby'san yry'san. Moro romo'no 'wa, moro iromby'san waitopo 'wa enapa mo'karon tytanokon iromby'san yry'san. Moro o'to

20:2 Genesis 3:1 **20:4** Daniel 7:9,22 **20:8** Ezechiël 7:2, Ezechiël 38:2,9,15 **20:11** Daniel 7:9-10

iwe'i'sanymbo wararo moro a'wembono auranano yry'po ipokoine. 14 Moro romo'no,
moro iromby'san waitopo enapa ema'san moro wa'to wombataka'po taka. 15 Moro
ijokonory romo'no me ro moro wa'to wombataka'po man. Moro amano karetary ta
imero'pa amy epory'poto, moro wa'to wombataka'po taka emary kynakon.

21

Asery kapu, asery nono maro

1 Irombo asery terapa kapu, asery terapa nono ene'san y'wa. Moro koromono kapu
irombo, moro koromono nono enapa tuta'se kynatokon. Moro paranambo uwa terapa
kynakon. 2 Irombo moro kurano aitopo Jerusalem wony'tory ene'po y'wa asery me
terapa kapu wyino, Tamusi wyino. Amy tyino man 'wa ekura'ma'po yinondatoto
woryi wara kynakon. 3 Irombo mo'ja imero amy auranano eta'po y'wa moro jopoto
apo'ny wyino. Ika'po: “Eneko. Moro Tamusi waitopo mo'karon kari'na ekosa man.
Ekosaine kynemandan. Mo'karon kari'na ipyitorykon me kynaita'ton. Mo'ko Tamusi
ekosaine kynaitan itamusirykon me. 4 Pa'poro anakumbo y'kokatan enurukon wyino.
Moro romo'no waty noro rapa kynaitan. Kata'mato aino waty noro rapa kynaitan.
Atamono waty noro rapa kynaitan. Ata'karykano waty noro rapa kynaitan. Morokon
koromonokon otykon irombo nyton terapa.”
5 Irombo mo'ko jopoto apo'ny tu'pono wyka'po: “Eneko. Pa'poro oty asery me sika'sa.”
Y'wa ika'po: “Imeroko. Erokon auranano irombo tamyikapore man. Iporo man.”
6 Ika'po enapa y'wa: “Naikepyi terapa. Moro alfa, moro omega enapa awu wa. Oty
wota'mory, oty y'matyry enapa awu wa. Mo'ko tuna sanory niwory supatake moro
amano ynen tuna undy wyino, epema'pa. 7 Mo'ko eja'naka'po pa'poro morokon otykon
apyitan. Awu itamusiry me waitake. Mo'ko y'me me kynaitan. 8 Mo'karon tanarika-
mon 'wano me, mo'karon tamyikapore e'i'non 'wano me, mo'karon nurijangon 'wano
me, mo'karon woto aitonon 'wano me, mo'karon wararo wokyryjan, woryijan maro
aitonon 'wano me, mo'karon tamorekamon 'wano me, mo'karon ikapy'san tamusi ety
awonganamon 'wano me, pa'poro mo'karon tonapiramon 'wano me moro suwapuru
korotyry wombataka'po man. Iro ro, moro ijokonory romo'no moro man.”

Moro asery Jerusalem

9 Irombo mo'karon oko-to'imanokon morokon oko-to'imanokon parapi ta morokon
oko-to'imanokon yja'wangon otykon aronamonymbo apojonano wyino o'win amy
wopy'po. Ika'po y'wa: “O'ko 'ne, mo'ko kapara'membo pyty man woryi senepo'se me
o'wa.” 10 Irombo ywonetono wara yjaro'po i'wa amy poto 'su kawono wypy tu'ponaka.
Irombo kapu wyino, Tamusi wyino moro kurano aitopo Jerusalem wony'tory enepo'po
i'wa y'wa. 11 Moro Tamusi kuranory aweiry ita kynakon. Typotyre imero kynakon moro
irombo ro tapenen tasiwyinen, jaspis tatynen topu wara. 12 Moro a'kototy poto me,
kawo enapa kynakon. Ainapatoro itu'ponaka oko ipenary kynakon. Pa'poro morokon
pena po o'win amy apojonano kynakon. Morokon pena poko mo'karon ainapatoro
itu'ponaka okonokon Israel pajanymbo epykon etykon tymero kynakon. 13 Undy wyino
oruwa pena kynakon, parana wyino oruwa enapa, ijary wyino oruwa enapa, aretyry
wyino oruwa enapa. 14 Moro aitopo a'kototy apo'ny me ainapatoro itu'ponaka oko topu
kynakon. Irokon tu'po ro mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon kapara'membo
napojoma'san etykon kynakon.
15 Mo'ko yjerupanen ekosa amy ika'mi'po kapy'po otykon mosin u'kutopo kynakon.
Moro ke ro moro aitopo, morokon pena, moro a'kototy mosingon u'kuru i'wa kynakon.

21:1 Jesaja 65:17, 66:22, 2 Petrus 3:13 **21:2** Jesaja 52:1, Jesus nenepo'po 3:12, Jesaja 61:10 **21:3** Ezechiël 37:27, Levitikus 26:11-12 **21:4** Jesaja 25:8, Jesaja 35:10, 65:19 **21:6** Jesaja 55:1 **21:7** 2 Samuel 7:14, Ware 89:26-27 **21:10** Ezechiël 40:2 **21:12** Ezechiël 48:30-35 **21:15** Ezechiël 40:3

16 Morokon aitopo erijety asemosin po kynakon. Moro imosin asemosin po kynakon
moro akumbiry maro. Irombo moro otykon mosin u'kutopo ke moro aitopo u'ku'po
i'wa ainapatoro itu'ponaka oko dusun stadion* mosin po. Moro imosin asemosin po
kynakon moro akumbiry maro, moro ipuwa'po maro enapa. 17 Irombo moro aitopo
a'kototy puwa'po u'ku'po i'wa oko-to'imamboto o'win-kari'na itu'ponaka okupa'enokon
apo me. Moro kari'na apory asemosin po man mo'ko Tamusi apojon apory maro.
18 Moro aitopo a'kototy jaspis kapy'po moro kynakon. Moro aitopo 'nero te i'kaimapyn
ika'mi'po kapy'po moro kynakon. Moro ika'mi'po ro i'kaimapyn karasi wara imero
tasiwyine kynakon. 19 Morokon aitopo a'kototy apo'nykon ukuty'pa 'ne roten tape-
namon topu ke tykura'ma kynakon. Moro koromono apo'ny jaspis moro kynakon.
Moro ijokonory lasur moro kynakon. Moro ijoruwanory kornalein moro kynakon.
Moro ijokupa'enory smarag moro kynakon. 20 Moro ijainatonenory sardoniks moro
kynakon. Moro ijo'win-to'imanory sarder moro kynakon. Moro ijoko-to'imanory
olivein moro kynakon. Moro ijoruwa-to'imanory akuamarein moro kynakon. Moro
ijokupa'en-to'imanory topas moro kynakon. Moro ijainapatoronory turkois moro
kynakon. Moro ainapatoro itu'ponaka o'win iwaitopo granat moro kynakon. Moro
ainapatoro itu'ponaka oko iwaitopo amethist moro kynakon. 21 Morokon ainapatoro
itu'ponaka okonokon pena, ainapatoro itu'ponaka oko paraso topurumbo morokon
kynatokon. O'win pena, o'win paraso topurumbo moro kynakon. Moro aitopo emary
karasi esiwyingan i'kaimapyn ika'mi'po kapy'po moro kynakon.

22 Amy pairo Tamusi auty anene'pa ywe'i'po moro aitopo ta. Mo'ko inorombo
ro pari'pyn Jopoto Tamusi irombo moro aitopo ta man mo'ko kapara'membo maro.
23 Weju aweiry, nuno aweiry 'se'pa moro aitopo man. Moro Tamusi kuranory
aweiry irombo kynaweipanon. Aweiry me mo'ko kapara'membo man. 24 Moro
aitopo aweiry ta ro pa'poro nono tu'po amandonon kynemanda'ton. Mo'karon nono
tu'ponokon jopoto tykuranorykon arota'ton itaka. 25 Morokon ipenarykon otapuru'pa
roten kynaitan. Iko'mamy'pa roten irombo moro aitopo kynaitan. 26 Pa'poro nono
tu'po amandonon morokon tykuranorykon, morokon totykon awongato'kon otykon
arota'ton itaka. 27 Amy pairo yja'wan oty, amy pairo nurija oty ka'nenymbo, amy pairo
tonapirenymbo enapa o'my'pa kynaitan itaka. Mo'karon etykon moro amano karetary
ta, mo'ko kapara'membo karetary ta tymero man inaron roten itaka kyno'myta'ton.

22

1 Irombo mo'ko apojonano amy typotyren, tasiwyinen, amano ynen tuna apeinary
enepojakon y'wa. Moro Tamusi apo'ny wyino, mo'ko kapara'membo apo'ny wyino
kyno'sakon. 2 Moro aitopo emary owarira'na kynapeinakon. Opatoro moro tuna esi'wo
amano ynamon wewe kynatytatokon. Ainapatoro itu'ponaka okomboto kynepeta-
tokon o'win siriko ta. Nuno wararo o'wimboto kynepetatokon. Moro arymbo ro
mo'karon nono tu'po amandonon epity me kynakon. 3 Irombo amy pairo Tamusi
ato'kan oty waty kynaitan moro aitopo ta. Moro Tamusi apo'ny, moro kapara'membo
apo'ny moro aitopo ta kynaitan. Mo'karon Tamusi pyitorykon mo'ko Tamusi ety awon-
gata'ton. 4 Embatary eneta'ton. Ety tymero kynaitan emepukon poko. 5 Iko'mamy'pa
noro rapa kynaitan. Kororeta aweiry, weju aweiry enapa 'se'pa noro rapa kynaita'ton.
Mo'ko Jopoto Tamusi irombo aseke kynaweipata'ton. Irombo jopoto me roten ky-
naita'ton, i'matypyn me imero.

Kareta y'matyry

---

* **21:16** Moro “Otykon ekari'topo kareta” eneko. **21:18** Jesaja 54:11-12 **21:23** Jesaja 60:19,20 **21:24** Jesaja 60:3 **21:25** Jesaja 60:11 **21:27** Jesaja 52:1, Ezechiël 44:9 **22:1** Ezechiël 47:1, Zacharia 14:8 **22:2** Genesis 2:9 **22:3** Zacharia 14:11, (cp: Genesis 3:17) **22:5** Jesaja 60:19, Daniel 7:18

6 Irombo mo'ko apojonano wyka'po y'wa: “Morokon auranano iporo ro tamyikapore
man. Mo'ko Jopoto Tamusi, mo'ko tauran uku'ponamon 'wa ta'kary ynenymbo 'wa
mo'ko tapojon tomo'se man mo'karon typyitorykon 'wa, morokon ko'i terapa o'ka'tonon
man otykon enepoto'me. 7 Eneko. Ko'i wo'take.” Sara'me 'ne janon man mo'ko ero
kareta tano Tamusi auranymbo kura'manen.
8 Awu, Johanes, mo'ko pa'poro morokon otykon etanenymbo, enenamonymbo enapa
awu wa. Irombo morokon otykon etary jako y'wa, enerykon jako enapa y'wa, tokuna'po
ywoma'po mo'ko morokon otykon eneponen apojonano pupuru po, ety awongato'me.
9 Irombo te ika'po y'wa: “Moro wara kyte'i! Tamusi pyitory roten awu wa, awara,
mo'karon Tamusi auran uku'ponamon aja'sakarykon wara, mo'karon ero kareta ta
imero'san otykon kura'manamon wara enapa. Tamusi ety roten te awongako!”
10 Irombo ika'po y'wa: Moro ero kareta tano Tamusi auranymbo kysunemyi. Moro
iwo'kapyry irombo tyse waty terapa man. 11 Oro mo'ko yja'wan me aitoto yja'wan me
'ne ka'tu rapa nainen. Oro mo'ko nurija me aitoto nurija me 'ne ka'tu rapa nainen. Oro
mo'ko iru'pa aitoto iru'pa 'ne ka'tu rapa nainen. Oro mo'ko Tamusi wyino aitoto Tamusi
wyino 'ne ka'tu rapa nainen.
12 “Eneko. Ko'i terapa wo'take. Amaminano epety yjekosa man. Pa'poro kari'na
sepematake emamina'po wara ro. 13 Moro alfa, moro omega enapa awu wa. Oty
wota'mory, oty y'matyry enapa awu wa. Mo'ko koromono, mo'ko inorombo ro enapa
awu wa.”
14 Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon tynoponykon sa'wonamon. Moro amano
ynen wewe i'wanokon me kynaitan. Morokon pena ta kyno'myta'ton moro aitopo
taka. 15 Kurando mo'karon pero, mo'karon tamorekamon, mo'karon wararo wokyry-
jan, woryijan maro aitonon, mo'karon woto aitonon, mo'karon ikapy'san tamusi ety
awonganamon, pa'poro mo'karon tonapiramon enapa kynaita'ton.
16 “Awu, Jesus, mo'ko yjapojon semokyi morokon otykon amyikapo o'waine mo'karon
Tamusi na'nanopy'san apyimykon ra'na. Awu ro mo'ko David masakyrymbo awu wa.
Mo'ko David parymbo awu wa. Moro tyka'muren arukuma awu wa.”
17 Irombo mo'ko Tamusi a'kary mo'ko aimytoto woryi maro kyngaton: “O'ko 'ne!” Oro
mo'ko etanen enapa nykan: “O'ko 'ne!” Oro mo'ko tuna sanory niwory no'nen. Amano
ynen tuna 'se amy a'ta, oro napyinen epe'ma.
18 Mo'karon ero kareta tano Tamusi auranymbo etanamon 'wa ero samyikapoja:
Ero kareta tanokon tu'ponaka amy oty merory kapyn man. Mo'ko itu'ponakaine amy
oty meronenymbo tu'ponaka Tamusi morokon ero kareta ta imero'san yja'wangon
otykon ytan. 19 Mo'ko ero kareta tano Tamusi auranymbo wyino amy oty pinary kapyn
man. Mo'ko iwyino amy oty pinanenymbo wyino Tamusi moro i'wa tynyry manombo
pinatan: Moro amano ynen wewe, moro kurano aitopo enapa, morokon ero kareta ta
takari'se man irokon.
20 Mo'ko erokon otykon amyikaponen kynganon: “A'a, ko'i terapa wo'take.”
Aha, o'ko 'ne ro, Jopoto Jesus!
21 Oro mo'ko Jopoto Jesus turu'popory pa'poro kari'na maro nainen.

22:11 Daniel 12:10 **22:12** Jesaja 40:10, 62:11, Ware 28:4, Jesaja 40:10, Jeremia 17:10 **22:13** Jesus nenepo'po 1:8, Jesaja 44:6, 48:12, Jesus nenepo'po 1:17, 2:8 **22:14** Genesis 2:9, 3:22 **22:16** Jesaja 11:1,10 **22:17** Jesaja 55:1 **22:18** Deuteronomium 4:2, 12:32